

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Über dieses Buch

Dies ist ein digitales Exemplar eines Buches, das seit Generationen in den Regalen der Bibliotheken aufbewahrt wurde, bevor es von Google im Rahmen eines Projekts, mit dem die Bücher dieser Welt online verfügbar gemacht werden sollen, sorgfältig gescannt wurde.

Das Buch hat das Urheberrecht überdauert und kann nun öffentlich zugänglich gemacht werden. Ein öffentlich zugängliches Buch ist ein Buch, das niemals Urheberrechten unterlag oder bei dem die Schutzfrist des Urheberrechts abgelaufen ist. Ob ein Buch öffentlich zugänglich ist, kann von Land zu Land unterschiedlich sein. Öffentlich zugängliche Bücher sind unser Tor zur Vergangenheit und stellen ein geschichtliches, kulturelles und wissenschaftliches Vermögen dar, das häufig nur schwierig zu entdecken ist.

Gebrauchsspuren, Anmerkungen und andere Randbemerkungen, die im Originalband enthalten sind, finden sich auch in dieser Datei – eine Erinnerung an die lange Reise, die das Buch vom Verleger zu einer Bibliothek und weiter zu Ihnen hinter sich gebracht hat.

Nutzungsrichtlinien

Google ist stolz, mit Bibliotheken in partnerschaftlicher Zusammenarbeit öffentlich zugängliches Material zu digitalisieren und einer breiten Masse zugänglich zu machen. Öffentlich zugängliche Bücher gehören der Öffentlichkeit, und wir sind nur ihre Hüter. Nichtsdestotrotz ist diese Arbeit kostspielig. Um diese Ressource weiterhin zur Verfügung stellen zu können, haben wir Schritte unternommen, um den Missbrauch durch kommerzielle Parteien zu verhindern. Dazu gehören technische Einschränkungen für automatisierte Abfragen.

Wir bitten Sie um Einhaltung folgender Richtlinien:

- + *Nutzung der Dateien zu nichtkommerziellen Zwecken* Wir haben Google Buchsuche für Endanwender konzipiert und möchten, dass Sie diese Dateien nur für persönliche, nichtkommerzielle Zwecke verwenden.
- + *Keine automatisierten Abfragen* Senden Sie keine automatisierten Abfragen irgendwelcher Art an das Google-System. Wenn Sie Recherchen über maschinelle Übersetzung, optische Zeichenerkennung oder andere Bereiche durchführen, in denen der Zugang zu Text in großen Mengen nützlich ist, wenden Sie sich bitte an uns. Wir fördern die Nutzung des öffentlich zugänglichen Materials für diese Zwecke und können Ihnen unter Umständen helfen.
- + *Beibehaltung von Google-Markenelementen* Das "Wasserzeichen" von Google, das Sie in jeder Datei finden, ist wichtig zur Information über dieses Projekt und hilft den Anwendern weiteres Material über Google Buchsuche zu finden. Bitte entfernen Sie das Wasserzeichen nicht.
- + *Bewegen Sie sich innerhalb der Legalität* Unabhängig von Ihrem Verwendungszweck müssen Sie sich Ihrer Verantwortung bewusst sein, sicherzustellen, dass Ihre Nutzung legal ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass ein Buch, das nach unserem Dafürhalten für Nutzer in den USA öffentlich zugänglich ist, auch für Nutzer in anderen Ländern öffentlich zugänglich ist. Ob ein Buch noch dem Urheberrecht unterliegt, ist von Land zu Land verschieden. Wir können keine Beratung leisten, ob eine bestimmte Nutzung eines bestimmten Buches gesetzlich zulässig ist. Gehen Sie nicht davon aus, dass das Erscheinen eines Buchs in Google Buchsuche bedeutet, dass es in jeder Form und überall auf der Welt verwendet werden kann. Eine Urheberrechtsverletzung kann schwerwiegende Folgen haben.

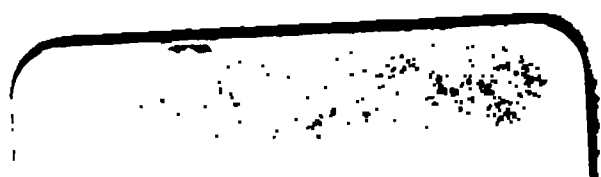
Über Google Buchsuche

Das Ziel von Google besteht darin, die weltweiten Informationen zu organisieren und allgemein nutzbar und zugänglich zu machen. Google Buchsuche hilft Lesern dabei, die Bücher dieser Welt zu entdecken, und unterstützt Autoren und Verleger dabei, neue Zielgruppen zu erreichen. Den gesamten Buchtext können Sie im Internet unter <http://books.google.com> durchsuchen.

NYPL RESEARCH LIBRARIES

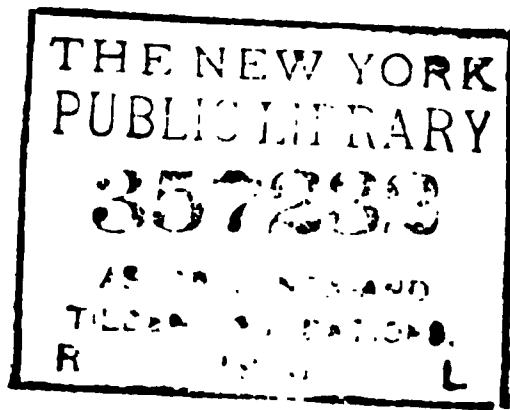
3 3433 06825981 5

ALC

2 HW

1

NEW YORK
PUBLIC
LIBRARY

ANALECTA HYMNICA

MEDII AEVI.

Herausgegeben

von

Clemens Blume und **Guido M. Dreves.**

XLVIII.

HYMNOGRAPHI LATINI.

Lateinische Hymnendichter

des

des

Mittelalters.

Mittelalters.

Erste Folge.

Leipzig.

O. R. Re i s l a n d.

1905.

8. 8. 17

HYMNOGRAPHI LATINI.

Lateinische Hymnendichter
des
Mittelalters.

Erste Folge.

Aus gedruckten und ungedruckten Quellen

herausgegeben

von

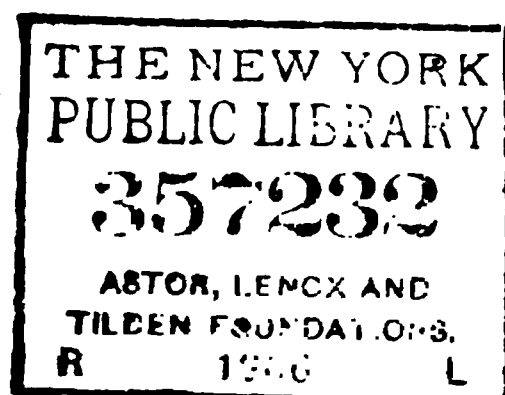
Guido Maria Dreves

S. J.

Leipzig.

O. R. Re i s l a n d.

1905. '.

ROY W. M.
J. B. A.
V. A. B. L.

Vorwort.

Der 48. Band der *Analecta* enthält die Gaben der hymnischen Muse einer Reihe von mittelalterlichen Dichtern. Die noch übrigen für diese Sammlung in Frage kommenden Autoren hoffe ich, etwa mit Ausschaltung der fruchtbarsten Sequenzendichter, in einem weiteren Bande vereinigen zu können.

Im übrigen kann ich mich betreffs Einzelheiten auf die jedem Autor gewidmeten kurzen biographischen und kritischen Noten beziehen. Von den Dichtern dieses Bandes habe ich zwei, Abälard und Johann von Jenstein, bereits früher in besonderen Ausgaben behandelt; doch erscheinen die Hymnen des letzteren hier um eine Anzahl von Reimgebeten, die sich damals meiner Kenntnis entzogen, nicht unerheblich bereichert.

Wertvolle Beiträge zu diesem Bande verdanke ich der Mitarbeit meines Kollegen Blume, der 1900 nicht nur die interessante Entdeckung von Wulstans, durch Ordericus Vitalis einer Bearbeitung unterzogenen Hymnen machte, sondern auch Lieder Neckams, des Eusebius Bruno und eines leider namenlosen Cisterzienser-Mönches der Abtei La Noue auffand.

Eine angenehme Pflicht des Dankes habe ich dem verdienten Herausgeber der Werke des Thomas von Kempen, Gymnasialdirektor Joseph Pohl gegenüber zu erfüllen, der die Güte hatte, mir die Kollationen der von ihm benutzten Zwoller Handschrift 434 zu Verfügung zu stellen, da die Vorstehung der Stiftung Emmanuelshuizen, nachdem sie vor einer Reihe

von Jahren eine Bitte der Wiener Universitätsbibliothek ohne Beantwortung gelassen, auf ein Gesuch der hiesigen Hof- und Staatsbibliothek aber den Bescheid gegeben: „De talrijke en veelzijdige aanvragen (!) voor de handschriften der Emmanuëls-huizen hebben collatoren doen besluiten deze niet meer uit te leenen.“

München, den 30. Juli 1905.

Guido Maria Dreves.

HYMNOGRAPHI LATINI.

SERIES PRIOR.

Wolstanus Wintoniensis,

Praecentor S. Swithuni,

† 990.

Wolstan oder Wulstan, Mönch von Saint-Peters (später Saint-Swithuns), Winchester, war ein Schüler des Bischofs Ethelwold. Wilhelm von Malmsbury nennt ihn Kantor von Winchester und schreibt ihm ein Werk „de tonorum harmonia“ zu. Außerdem besitzen wir von ihm ein in Prosa abgefaßtes Leben Ethelwolds (Acta SS. Ord. S. Benedicti 1685, 608—624) und ein noch ungedrucktes, in Hexametern geschriebenes Werk über die Wunderthaten des heiligen Swithun. In der einleitenden Dedikation dieses Werkes bezeichnet Wolstan selbst sich als Hymnendichter: „Ultimus Anglorum servulus hymnicinum.“ Näheres erfahren wir über Leben und Dichten Wolstans leider nicht.

Die hier folgenden vier Hymnen auf Ethelwold, Birin und Swithun hat Blume in Rouen in der Hs. 1385 (U 107), welche zu Ende des 10. Jahrhunderts in Winchester geschrieben wurde, aufgefunden und drei derselben ediert (Sitzungsberichte der kaiserlichen Akademie der Wissenschaften in Wien, Phil. Histor. Klasse. Band CXLVI [1903], Heft 3). Von diesen drei Hymnen finden sich augenscheinlich jüngere Überarbeitungen in der aus Saint-Evrault stammenden Handschrift Cod 14. zu Alençon (saec. 11. et 12). Blume hat glaubhaft gemacht, daß diese Überarbeitungen, die hier jedesmal dem Texte Wolstans nachfolgen, das Werk Orderichs von Atcham, genannt Ordericus Vitalis, sind, dessen Autograph gerade dieser Teil der Handschrift von Alençon ist. Vgl. die beipflichtenden Ausführungen Léopold Delisles, Journal des Savants 1903, 428 ff.

Ist Wolstan einmal als Hymnendichter erwiesen, dann legt sich die Vermutung nahe, ob er nicht auch einzelne der Sequenzen verfaßt haben dürfte, welche in den beiden Winchester-Tropers zu Oxford und Cambridge sich finden, insonderheit die Sequenzen auf Ethelwold (Anal. XL, No. 204 sq), Birin (Ibid. No. 171), Swithun (Anal. XXVII, No. 306; XL, No. 337), oder Birin und Swithun (Anal. XXXVII, 153). Ähnliche Vermutungen — solche werden sie ja vor der Hand bleiben müssen — werden sich dann auch bezüglich einzelner Tropen derselben Quellen regen.

1. (1). De sancto Athelwoldo.

Alma lucerna micat, sol aureus arva serenat,
Summus Adelwoldus alma lucerna micat.
Belliger iste Dei fortissima bella peregit
Acer in arma ruit belliger iste Dei,

5. Cuius ab ore sacro fluxerunt dogmata vitae,
Hausimus omne bonum cuius ab ore sacro.
Dulce poema tibi nunc gliscimus edere patri,
Suscipe, quod canimus, dulce poema, tibi.
Ecce, coruscat apex tibi pontificalis abunde,
10. Quem sine fine tenes, ecce, coruscat apex.
Fons et origo boni populo te praetulit isti,
Te monitore patet fons et origo boni.
Gloria, laude potens hac te collustrat in aula,
Te comitata nitet gloria, laude potens.
15. Huius amore gregis metuenda pericla subisti,
Pellens hinc fortes huius amore gregis.
Inclitus atque pius te rex adamaverat Eadgar
Consensitque tibi inclitus atque pius,
Kastra beata Dei quo centuplicares in Anglis,
20. Milia constituens castra beata Dei.
Laudibus innumeris tibi turba monastica plaudit
Coniubilatque tibi laudibus innumeris.
Moenia celsa domus tua cura novaverat huius
Erexitque huius moenia celsa domus.
25. Nocte dieque sacrum precibus tuebaris ovile,
Complens servitium nocte dieque sacrum,
Omnibus inque locis sparsisti semina lucis
Expuleras tenebras omnibus inque locis.
Pervigil esto tuis, petimus, protector alumni
30. Et pater et pastor pervigil esto tuis.
Quod tibi complaceat, fac nos persolvere pensum
Reddere et officium, quod tibi complaceat.
Respuat alma fides in nobis omne, quod odis,
Spurcitiaeque nefas respuat alma fides.
35. Solve, pater, miseris Petri vice, solve catenas,
Vincula cuncta reis solve, pater, miseris.
Transfer ad alta poli pueros, quos ipse nutriti,
Nos prece continua transfer ad alta poli,
Vocibus angelicis ibi quo psallamus ovantes
40. Laudemusque Deum vocibus angelicis.
Xristus ut hic faveat votis, sis fautor opimus,
Sis pius auditor, Christus ut hic faveat.
Ymnifer iste chorus resonat tibi carmina laetus,
Sit iugiter gaudens hymnifer iste chorus.
45. Zelus in hoste gemit, tua nos benedictio munit,
Nos tua vita regit, zelus in hoste gemit.

Aspice, sancte pater, quae nos adversa fatigant,
Quae mala nos lacerant, aspice, sancte pater.

Mitis adesto tuis, clemens, pius atque benignus,

50. Compatiens famulis mitis adesto tuis.

Erue, pastor, oves, animo quas semper amasti,
Et tibi commissas erue, pastor, oves.

Nos super aethra poli cuneis adiunge supernis
Et duc post mortem nos super aethra poli.

17 Ea in Eadgar wie I zu lesen. — 41 sit fautor. — 42 Sit pius. — „Incipit hymnus in honore sancti patris et gloriosi pontificis Adelwoldi, elegiaco et paracterico carmine per Alphabetum compositus.“ — „Finit hymnus in honore sancti patris nostri Adelwoldi episcopi qualiamque poemate editus.“ — Es folgt die Bearbeitung des Hymnus durch Ordericus Vitalis:

Alma lucerna micat lumen populoque ministrat,
Praesul Adelwoldus alma lucerna micat.

Belliger iste Dei victricia bella peregit,
Acer in arma ruit belliger iste Dei,

5. Cuius ab ore sacro fluxerunt dogmata vitae,
Hausimus omne bonum cuius ab ore sacro.

Dulcia corde pio resonemus cantica patri,
Carmina cantemus dulcia corde pio.

10. Ecce, coruscat apex tibi pontificalis abunde,
Hinc illincque tuus, ecce, coruscat apex.
Fons et origo boni te verba serente cucurrit,
In te manavit fons et origo boni.
Gloria perpes erit tibi nunc ideoque per aevum,
Quam merito retines. gloria perpes erit.

15. Huius amore gregis sprevisi spicula mortis,
Pellens hinc fortes huius amore gregis.
Inclitus atque potens te rex adamavit Eadgar,
Te monitore vigens inclitus atque potens.

20. Kastra Dei reboant te constituyente celeuma,
Davidicumque melos castra Dei reboant.
Laudibus innumeris tibi turba monastica plaudit
Conjubilatque tibi laudibus innumeris.

Moenia celsa domus tua cura levaverat huius
Haecque dicavit ovans moenia celsa domus.

25. Nocte dieque sacrum celebrasti pectoris hymnum
Solvens officium nocte dieque sacrum,
Omnibus inque locis sparsisti semina lucis
Expuleras tenebras omnibus inque locis.

30. Pervigil esto tuis, petimus, defensor alumni,
Protector famulis pervigil esto tuis.
Quaeque nocent, reseca, quae sunt et commoda, praesta,
Quae bona sunt, revoca, quaeque nocent, reseca.

Rector apostolice felix et ianitor aulae,
Huius et ecclesiae rector apostolice,

35. Solve tuos famulos, Petri vice solve ligatos,
Nos a peccatis solve tuos famulos,
Te duce stelliferi scandamus ut atria caeli,
Participes regni te duce stelliferi.

Versibus hymnidicis haec carmina pangimus et te

40. Patronum colimus versibus hymnidicis,
Xristicolas animas quia multiplicare solebas
Ad caelos revocans christicolas animas.

- Ydra nocens fugiat, ne nos per devia ludat,
Nos tua dextra regat, ydra nocens fugiat.
45. Zelus obesse nequit Christo superante malignum,
Christus adest victor, zelus obesse nequit.

* * *

- Aspice, sancte pater, quae nos adversa fatigant,
Quae mala nos lacerant, aspice, sancte pater.
Mitis adesto tuis, tibi qui famulantur, alumniis,
50. Qui te collaudant, mitis adesto tuis.
Eripe, pastor, oves, animo quas semper amasti,
Et, quas nutrieras, eripe, pastor, oves,
Nomina nostra notet quo Christus in acre polorum
Cum sanctisque suis nomina nostra notet.

37 stellifera. — Aufschrift: „Incipit hymnus in honore sancti Adelwoldi
praesulis editus.“

2. (2.) De sancto Birino.

- Agmina sacra poli iubilent modulamine dulci,
Gaudia multiplicent agmina sacra poli.
Bella cruenta silent, ubi caelica milia gaudent,
Cuncta ubi pace vigent, bella cruenta silent.
5. Coetus amore pio reboat sollemniter hymnum,
Plectra canora ferit coetus amore pio.
Dignus honore pater Birinus in aethere pollet,
Sanctus adest omni dignus honore pater,
Exsul ad hunc populum qui venit ab urbe Quiritum
10. Pro Christo pergens exsul ad hunc populum,
Fortis et armipotens Kynegils quo tempore regnat
Barbarie frendens, fortis et armipotens.
Gratia mira Dei sed eum mitescere fecit;
Mox ut eum tetigit gratia mira Dei,
15. Hostica barbaries omnis sedatur in illo,
Cessit et extemplo hostica barbaries.
Igne perusta Dei populorum pectora fervent
Inque Deum credunt igne perusta Dei.
Kastra polo sociat spoliaturque Birinus Avernum,
20. Gurgite quotque lavat, castra polo sociat.
Liber adest populus sub longo tempore servus,
Nunc famulans Domino liber adest populus.
Magne patrone, tuus nos traxit ab hoste triumphus,
Nos labor eripuit, magne patrone, tuus.
25. Nostra camena tibi canit haec, pia carmina patri
Intonat et iubilat nostra camena tibi.
Organa clarisonis reboant tibi dulcia bombis,
Et crepitant modulis organa clarisonis.
Pervia porta poli per te reseratur ovili
30. Teque patente patet pervia porta poli.

- Quis, pater, apta queat tibi pangere cantica laudum,
Reddere vota tibi quis, pater, apta queat?
Rector apostolicus populo vocitaris in isto,
Tu regis hunc populum rector apostolicus.
35. Sit benedicta dies, in qua maris alta petisti,
Huc te quae duxit sit benedicta dies.
Te Deus omnipotens istam praemisit ad urbem
Hicque patrem statuit te Deus omnipotens,
Ut relevés fragiles hic ad tua limina flentes,
40. Et nos indignos ut relevés fragiles.
Xristus amore tuo veniam non denegat ulli,
Sed lacrimis parcit Christus amore tuo.
Ydra maligna fugit, hic te praesente peribit
Teque fovente tuos hydra maligna fugit.
45. Zelus adesse nequit, tua pax ubi sancta quiescit,
Pax ubi perpes erit, zelus adesse nequit.

* * *

- Alme Birine, tuos defende benignus alumnos
Exaudique dulcos, alme Birine, tuos.
Moenibus in superis resides patronus herilis,
50. Sis memor et nostri moenibus in superis.
Eripe nos, petimus, taetri de fauce profundi
Mortis et a laqueo eripe nos, petimus.
Nomina nostra Deo pius et memorare memento
Commendaque pio nomina nostra Deo.

Vor- und Nachschrift lauten: „Incipit hymnus in honorem sancti Patris nostri Birini episcopi, occidentalium Saxonum apostoli, elegiaco et paracterico carmine per Alphabetum editus.“ — „Finit hymnus vili quidem poemate, sed pia devotione editus in honorem sancti Birini episcopi.“ — Es folgt die Bearbeitung des Hymnus durch Ordericus Vitalis:

- Agmina sacra poli resonent modulamine dulci
Et Christo iubilent agmina sacra poli.
Bella cruenta silent, ubi caelica milia gaudent,
Cuncta ubi pace vigent, bella cruenta silent.
5. Cordis amore pio cantemus et ore canoro,
Laudemus Dominum cordis amore pio.
Dignus honore pater micat aureus, ecce, Birinus,
Sanctus adest omni dignus honore pater,
Exsul ad hunc populum qui venit ab urbe Quiritum,
10. Pro Christo pergens exsul ad hunc populum.
Fortis et armipotens Kynegils tunc regna tenebat,
Ceus leo trux frendens, fortis et armipotens;
Gratia mira Dei sed eum mitescere fecit;
Mox ut eum tetigit gratia mira Dei,
15. Hostica barbaries omnis sedatur in illo,
Deque lupo fit ovis hostica barbaries.
Igne perusta Dei populorum milia credunt,
Credula corda gerunt igne perusta Dei.

20. **Kastra polo sociat spoliaturque Birinus Avernum,**
Gurgite quotque levat, castra polo sociat.
Liber adest populus sub longo tempore servus,
Nunc Christo famulans liber adest populus.
Magnus in orbe tuus rutilat, Birine, triumphus,
Splendor honorque micat magnus in orbe tuus.
25. **Nostra camena tibi reboat, pia carmina patri**
Plaudit et exultat nostra camena tibi.
Organa clarisonis iubilant tibi dulcia bombis,
Et crepitant modulis organa clarisonis.
30. **Pervia porta poli per te patefacta patescit,**
Te reserante, pater, pervia porta poli.
Quis numerare queat, tua gloria quanta coruscat,
Praemia iuncta tibi quis numerare queat?
Rector apostolicus populo vocitatus in isto,
Noster ades verus rector apostolicus.
35. **Sit benedicta dies, in qua maris alta petisti,**
Huc quae te duxit, sit benedicta dies.
Te petimus fragiles precibus lacrimisque gementes,
Sis memor ut nostri, te petimus fragiles.
40. **Voce pia Dominum pro nobis posce benignum,**
Intercede pium voce pia Dominum.
Xristus amore tui veniam non denegat ulli,
Sed lacrimis parcat Christus amore tui.
Ydra maligna fugit, quia nos tua dextera munit,
Lux benedicta venit, hydra maligna fugit.
45. **Zelus obesse nequit Christo vicente draconem,**
Pax ubi perpes erit, zelus obesse nequit.

* * *

- Aspice nos famulos, o sancte Birine, misellos**
De caeloque tuos aspice nos famulos.
50. **Moenibus in superis resides patronus herilis,**
Esto memor nostri moenibus in superis.
Erue nos Erebi de caeca fauce porfundi
E cunctisque malis erue nos Erebi.
Nomina nostra nota vitae caelestis in albo
Cum sociisque tuis nomina nostra nota.

Ohne einleitende Aufschrift, bloß mit dem Worte „Hymnus“ überschrieben.

3. (3.) De sancto Swithuno.

- Aurea lux patriae Wentana splendet in urbe,**
Swithun sanctus adest, aurea lux patriae.
Blande patrone, tuis succurre benignus alumnis
Et fer opem famulis, blande patrone, tuis.
5. **Culmina celsa poli felici calle petisti,**
Et nobis aperi culmina celsa poli.
Dextera sancta Dei te re benedixit in omni,
Nos et ubique regat dextera sancta Dei.
10. **Euge, beate pater, rutilans super aethra potenter**
Inque solo radians, euge, beate pater.

- Funde preces Domino solita pietate superno
Pro nobisque pio funde preces Domino.
Gaudet honore tuo populus feliciter iste,
Et gens Anglorum gaudet honore tuo.
15. Haec benedicta dies astris arridet et arvis;
O nimium felix haec benedicta dies!
Iam sine fine tenes, quae praemia semper amasti,
Gaudia cum sanctis iam sine fine tenes.
Kastra superna Dei te lustrant luce perenni
20. Congaudentque tibi castra superna Dei.
Laudibus angelicis ibi dulciter intonant hymnis,
Coniubilasque hilaris laudibus angelicis.
Magnus ubique tuus fulget per signa triumphus,
Rumor et irradiat magnus ubique tuus.
25. Nulla camena tuas potis est evolvere laudes,
Narrat virtutes nulla camena tuas.
O medicina potens, quae languida corpora sanas,
Salva nos omnes, o medicina potens!
Pro meritis meritam comprehendis in arce coronam,
30. Pelle procul pestem pro meritis meritam.
Quid tibi difficile est, quid non tua mens pia praestat?
Es qui cum Domino, quid tibi difficile est?
Regibus ac miseris idem patronus haberis
Subveniens pariter regibus ac miseris.
35. Solve nefas scelerum disrumpe et vincla reorum,
Flebile nostrorum solve nefas scelerum.
Te duce nos patriam speramus adire supernam
Visere et angelicam te duce nos patriam.
Vota canora tibi nunc edita caelitus audi
40. Et cape fusa patri vota canora tibi,
Xristus in arce poli nos ut conscribat amoeni
Nosque locet superi Christus in arce poli.
Ymnus ei hic placeat, canimus quem corde benigno,
Cui bona cuncta placent, hymnus ei hic placeat.
45. Zelus amarus abest, ubi gaudia pacis abundant,
Pax ubi semper adest, zelus amarus abest.

* * *

- Ardua tecta poli concordent pace perenni,
Pervia fac nobis ardua tecta poli.
Mens habitans inibi canit Alleluia tonanti,
50. Semper et exsultat mens habitans inibi.
En, venerande pater, modicum iam claudimus hymnum
Teque omnes petimus, en, venerande pater.
Nos iugiter refove, nos semper ab hoste tuere,
Et patrio affectu nos iugiter refove.

Vor- und Nachschrift lauten: „Incipit hymnus in honorem sancti patris et gloriosi pontificis Swithuni elegiaco et paracterico carmine per alphabetum compositus.“ — „Finit hymnus in honore sancti patris Swithuni pia devotione compositus.“ — Vgl. zu diesem Hymnus Anal. XIX, 258 ff. — Die Überarbeitung des Ordericus Vitalis lautet:

- Aurea lux patriae Wentana splendet in urbe,
 Sanctus adest Suuithun, aurea lux patriae.
 Blande patrone, tuis succurre benignus alumnis,
 Confer opem famulis, blande patrone, tuis.
5. Culmina celsa poli felici calle petisti
 Et nobis aperi culmina celsa poli.
 Dexterata sancta Dei te re benedixit in omni,
 Nos et ubique regat dexterata sancta Dei.
 Euge, beate pater, meritoque et nomine fulgens,
10. Undique signipotens, euge, beate pater.
 Fulgida lux hodie nostris lucescit in oris,
 Spargit ubique iubar fulgida lux hodie.
 Gentibus Angligenis sollennia festa recurrunt
 Et renovant iubilum gentibus Angligenis
15. Haec veneranda dies astris arridet et arvis
 Estque decora nimis haec benedicta dies.
 Illa videre tuum meruit super astra meatum
 Digna fuitque obitum illa videre tuum.
 Kastra beata poli psallunt iubilando tonanti
20. Congaudentque tibi castra beata poli.
 Laeta vident Dominum rutilantia corda piorum,
 Assidue tecum laeta vident Dominum.
 Mitis ades miseris relevans a clade catervas,
 Languida restituens mitis ades miseris.
25. Nulla camena tuas potis est evolvere laudes,
 Narrat virtutes nulla camena tuas.
 O medicina potens, qua morbida corpora sanas,
 Nos sana fragiles, o medicina potens
 Protege, sancte, tuos pia per suffragia servos
30. Et licet indignos protege, sancte, tuos.
 Quae tua cuncta potest insignia promere lingua?
 Pangere vox merita quae tua cuncta potest?
 Regibus ac miseris idem patronus haberis
 Subveniens pariter regibus ac miseris.
35. Solve nefas scelerum disrumpe et vincla reorum,
 Flebile nostrorum solve nefas scelerum.
 Te rogitante Deus pius est praestare paratus,
 Parcit et exaudit te rogitante Deus.
 Vox tua celsithronum potis est placare tonantem
40. Flectit et ad veniam vox tua celsithronum.
 Xristus ab arce poli dat te poscente salutem,
 Det nobis lumen Christus ab arce poli.
 Ymnifer iste chorus solvit tibi munia laetus,
 Permaneat gaudens hymnifer iste chorus.
45. Zelus amarus abest, ubi saecula per omnia pax est,
 Pax ubi Christus adest, zelus amarus abest.

* * *

- Agmen Amen resonat, quod ibi cum laude triumphat,
 Cum Christo regnans agmen Amen resonat.
 Mens habitans inibi canit Alleluia tonanti,
50. Exsultans iubilat mens habitans inibi,

En, tibi, sancte pater, modicum cantavimus hymnum,
Quem commendamus, en, tibi, sancte pater,
Nomina nostra choro sint ut sociata superno,
Stent et in angelico nomina nostra choro.

Aufschrift: „Elegiacus et paractericus de sancto Swithuno episcopo
hymnus.“

4. (4.) De sancto Swithuno.

- Auxilium, Domine, qui te rogitantibus adfers, .
Fer, petimus, nobis auxilium, Domine.
Blandus adesto tuis, qui das solacia cunctis,
Qui tibi subduntur, blandus adesto tuis.
5. Carmina, Christe, tibi cupimus deferre benigni,
Suscipe, quae ferimus, carmina, Christe, tibi.
Da pius introitum, tibi quo psallamus in unum,
Immensique poli da pius introitum.
10. Ecce, Deus veniens aegrotum invisere mundum,
Virgine matre tonat, ecce, Deus veniens.
Fecerat ante homines hic et omnia cum patre summo,
Liberat, en, nunc, quos fecerat ante, homines.
Gaudia quae poterit, quae lingua retexere tanta,
Mens aut haec capere gaudia quae poterit?
15. Huius amoena piis miseratio cuncta ministrat,
Regna patent cunctis huius amoena piis.
Ipse Dei genitus nativo germine solus
Carne propinquus adest, ipse Dei genitus.
Kara sibi sociat carnalia membra redemptor
20. Et translata polo cara sibi sociat.
Laeta vident Dominum rutilantia castra polorum,
Agmina sanctorum laeta vident Dominum.
Magnus ubique nitet iustorum coetus in orbe,
Sanctorum numerus magnus ubique nitet.
25. Noster et eximius praesul, pater atque sacerdos
Swithun pollet ovans noster et eximius.
Orta per hunc populis lux emicat et decus ingens,
Est omnis bonitas orta per hunc populis.
Promeruisse fidem sequitur meruisse salutem,
- 30 Cuius et est meriti promeruisse fidem.
Quis numerare queat magnalia caelica tanta,
Munera celsa Dei quis numerare queat?
Res veneranda nimis sic corpora posse mederi
Restituique animas, res veneranda nimis!
35. Solvere namque potest qui carnea membra periclo,
Et nostras animasolvere namque potest.
Tollite corda solo, qui vultis ad alta polorum,
Qui Christum cupitis, tollite corda solo.
Vocibus hunc, modulis canite et resonantibus hymnis
40. Et laudate, pii, vocibus hunc, modulis.

Xriste, Dei genite, flectens moderamina rerum,
Audi nos humiles, Christe, Dei genite.
Ymnidicas placeat tibi, Christe, solvere laudes,
Ferre tibi grates hymnidicas placeat.
45. Zelus obesse nequit te conculcante draconem,
Te superante malum zelus obesse nequit.

* * *

Alta poli resera tibi vota ferentibus alma,
Post obitum nobis alta poli resera.
Moenibus in superis nam cantica pulchra resultant,
50. Regnant et sancti moenibus in superis.
Ecce, tibi facile est supero nos iungere regno
Et, quodcunque voles, ecce, tibi facile.
Nomina nostra nota vitae caelestis in albo
Et cum Swithuno nomina nostra nota.

Aufschrift: „Hymnus ad laudem sanctissimi pontificis, sancti Swithuni
eleganti urbanitate metricae artis perite compositus“. — Dieser Hymnus
ist von Ordericus Vitalis einer Bearbeitung nicht unterzogen.

Ademarus Cabannensis,

Monachus Engolismensis,

† 1034.

Ademar de Chabannes entstammt einem uralten, noch heute blühenden Adelsgeschlechte des Angoumois. Sein Großvater Fulcherius hatte eine Nichte des Bischofs Turpin von Limoges geehelicht, welche ihm drei Söhne schenkte: Adalbert, Rotger und Raimund. Der erste ward Dechant und Propst des Stiftes St. Martial zu Limoges; der zweite Kantor ebendasselbst; der dritte und jüngste ist der Vater Ademars. Dieser gibt den Namen seiner Mutter einmal mit Aldeardis, ein anderesmal mit Hildegardis wieder. Obwohl von früher Jugend der Abtei Saint-Cibard (Sancti Eparchii) d'Angoulême angehörig, muß er doch zeitweise in St. Martial studiert haben, da Rotger von ihm „vir clarissimus et meus magister et patruus“ genannt wird. Auch später verkehrte er viel und weilte so häufig in Limoges, daß Bernhard Itier, Bibliothekar von St. Martial im 13. Jahrhundert, ihn schlechthin beiden Abteien zuzählt: „Ademarus, monachus sancti Eparchii et sancti Martialis“. Ademar starb 1034 auf einer Pilgerreise ins gelobte Land zu Jerusalem. Er vermachte seine Handschriften der Abtei St. Martial.

Ademar ist hauptsächlich bekannt durch seine historischen Schriften (Chronicon Aquitanicum, Commemoratio abbatum Lemovicensium) sowie als enragierter Vorkämpfer des sogenannten Apostolates des hl. Martial (Epistula ad Jordanem, Lemovicensem episcopum, et alios de apostolatu sancti Martialis), mit dem er auf dem Konzil von Limoges 1028 siegreich durchdrang.

Die nachstehenden Hymnen und Dichtungen hat aus Ademars Autograph (Cod. Parisin. 3784 fol. 99 b ff.) zuerst Léopold Delisle herausgegeben in den „Notices et Extraits des Manuscrits de la Bibliothèque Nationale XXXV (1896) I, 323 ff. Dieselben sind hier nach dieser Ausgabe mitgeteilt.

5. (1.) De sancto Eparchio.

Ad Vesperas.

1. Cuncta creans Dee, verbigena,
Sother et unica lux patria,
Flamen et alme, salusque via,
Trine, perennis et une, tua,
Sancte, cluens ditione sacra,
2. Dum boat haec veneranda sacris
Plebs tua laudibus hymnidicis,
Almus Eparchius angelicis
Quod micat arduus ipse choris
Lucicomis rutilans atriis.

3. Debita iure precum famuli
Solvimus, en, holocausta tibi,
Quaeque tui capiant oculi,
Rebus et eripe nosque mali
Ob meritum patris almifici.
4. Hic equidem genitus tumido
Germine, prosapia nitido
Principe cive Petragorico,
Praedia, marmora cum thalamo
Terrea tempsit amore tuo.
5. At quia pauper, egens et inops
Hic gazeos renuit loculos,
Te faciente, Deus, niveos,
Rex pie, nunc habet ipse thoros,
Topazios quoque caesareos.
6. Quaesumus, huius amore sacro
Patris Eparchii, dulcisono
Qui Domino canimus modulo,
Nos famuli tribuente Deo
Salvificemur ut omnimodo.
7. De solio patris artificis
Munera sumere sic animis
Caelica cum paradisiocolis
Commoda corporibusque suis,
Quod rogitet sacer hic meritis.
8. Christus ab axe Deus supero
Cum patre paraclitoque sacro
Nostra perornet amore suo
Corda, cui sit honor Domino
Hic et in omnia perpetuo.

6. (2.) Ad Nocturnos.

1. Annua festa vigent rutilo
Patris Eparchii tripudio,
Contio sancta nitet solito
Fulgidiore nitore sacro,
Gloria vertice sidereo.

2. Rex, ideo petimus, Domine
Nos miserans benedic, rofove,
O bone, tende manumque tuae,
Perpie, quaesumus, ecclesiae,
Erue nos, tege, cerne, rege.
3. Rector, Eparchio qui tribuis
Funera frigida letiferis
Bina trahentibus excidiis
Ad superos rediviva, magis
Ac magis inclita signa facis.
4. Poscimus huius heri meritum,
Ne libeat tetigisse solum,
Sed placeat renuisse dolum,
Colla trilingua pestiferum
Calce terenda vel imperium.
5. Emicat hic pater Elysio
Sanctus Eparchius astrigero,
Ordine fulget apostolico
Martyribus socius numero
Mundifico renitetque choro.
6. Ipse sacer relevet meritis
Almifluis proprios sceleris
Fascibus attribuatque suis
Auxiliator opem miseris,
Quem policis veneramur odis.
7. Oppida scandere celsa poli
Nos iubeat meritum domini
Huius Eparchii nec deici
Cedat in interitum zabuli
Impetret ac residere sibi.
8. Praestet et adnuat altithronus,
Quae petimus famuli, Dominus,
Gloria cui sit, honorque salus,
Cui polus et humus ac pelagus
Iure canant: Tibi doxa, Deus.

7. (3). **Ad Tertiam.**

1. Sollenni iubare nitet dies haec,
Qua confessor Eparchius refulget
Cives angelicos ut inter astra
Titanis rota fulgidi serena.

2. Ipsum nos precibus rogemus omnes,
Piis ut visceribus petat benignum
Christum, quo pius eruat clientes
A cunctis, mala qui suis ministrant.
3. Rebus quo placidis beatitudo
Nobis perveniat, salus honorque,
Pax et virginitas, decor, honestas,
Lux, victoria sempiternitasque.
4. Regum regna Deo sit continenti
Doxa, Eparchius urbis Engolismae
Per quem cespite pausat abba pastor
Et per quem veneratur orbe semper.

8. (4). Ad Sextam.

1. Quam pia digne Deo praeconia rite sunt supremo,
Proelia qui categorizanda peregit almitate
Militis armigeri sacra Eparchii maligna contra.
2. Corpore, corde, animo quae tristia perpetim fatiscant,
Corpora, corda, animi vitalibus ut cibus alantur
Nostra piis precibus poscentis Eparchii patroni.
3. Hymnidicos canimus cui nunc iubilos honore Christi,
Gloria magna, Deus, per quem tibi, trinitate pollens,
Unde tui famuli laetemur in omne tempus aevi.

9. (5). Ad Nonam.

1. Credimus te, sacer Christi,
oraculo angeli
Commonitum vero sancti:
Eparchi, inquit, Domini
O famule fide summi,
locus hic datur tibi.	2. Unde nostri memor esto
interventu proprio,
Animo da nos invicto
coram hoste invido
Flectes herilique loro
rupto leti vinculo.
3. Sit gloria creatori,
omnis regi saeculi,
Qui vivit, regnat perenni
tempore, imperii
Cui immensitas supremi
semperque magnifici.	

10. (6). Ad Completorium.

Almi perenni
Munere Christi
Haec per Eparchi
Festa iucundi
Culmine celsi
Stemus Olympi.

2. Intima nostra
Sic age prompta
Tu prece sancta,
Lege paterna
Gaudia magna
Sint ut ad ipsa.

3. Cum patre solo
Flamine et almo
Gloria Christo
Iure moderno
Atque futuro
Tempore cuncto.

11. (7). Per Octavam.

Ad Vesperas.

1. In laudibus Eparchii,
Sancti patris, piissimi
Ante conspectum Domini
Melos canamus cantici.

2. Caelo cum sanctis moribus
Erectis ergo cordibus
Deum nobis propitium
Laudemus per Eparchium.

3. Prostratus Christo invidus,
Per quem pavescit inferus,
Cum depulit exanimum
Duorum mortes hominum.

4. Praeclarus nempe genere
Praeclarius fulsit fide,
Huic mundo renuntians,
Regi superno militans.

5. Ergo te, Christe, poscimus,
Eparchi sancti precibus
Ab omni malo sedulos
Tuos defende famulos.

6. Gloria tibi, Domine,
Semper sit, rex perpetue,
Nobisque tuae porrige
Manum misericordiae.

12. (8). Ad Nocturnum.

1. Vita caelestis sacra sanctitatis
Semper ut nobis veniat perennis,
Nunc chorus noster iubilans Eparchio
Concinat omnis.

2. Te, beatorum bone rector, omnes
Poscimus fidi veneranter ore,
Corde cantantes: Fer opem salutis
Tu, pie, nobis.

3. Ante quem gaudet pater iste magnus,
Sanctus Eparchius, pietate fortis,
Respuit mundum quia possidetque
Regna polorum.
4. Gloriam Christo canat omnis aetas,
Protegat qui nos benedictione,
Qui cluit pollens deitate summa
Trinus et unus.

13. (9.) Ad Laudes.

1. Cuncta qui regis, Deus alme, nostri
Criminum pondus releva, precamur,
Iste confessor cui militavit
Corpore, corde.
2. Voce divina monitus iubente
Inter excelsi requiem soporis
Semet in solo tenuit beatus
Caespite iusso.
3. Carceris clausi tenebras fugavit
Mira signorum simul et peregit
Atque virtutum iubare decorus
Celsa petivit.
4. Gloriam Christo canat omnis aetas,
Protegat qui nos benedictione,
Qui cluit pollens deitate summa
Trinus et unus.

14. (10.) De sancto Eparchio.

Lectio.

- Tempora prisca Deus decorans pie lampade celsus,
Celsus adauxit herus tempora prisca Deus.
Empta soli pretiis pollent ut stemmata gemmis,
Vota nitent meritis empta soli pretiis.
5. Mira studentque rosas quo pendere lilia gratas
Carpere caeligenas mira studentque rosas.
Principe principio sic cosmus splendet, et alto
Sancta micant deico principe principio.

- Obtinuere chori patrum primordia celsi,
10. Anteriora boni obtinuere chori.
Recta canens hagio venit hinc vatum chorus agno,
Flamine fert populo recta canens hagio,
Agie, sancte, sacer, qui promunt ore potenter,
Rite boant iugiter: Hagie, sancte, sacer.
15. Primus apostolicus trabeatus et indusiatus
Considet et cuneus primus apostolicus.
Romphea colla vomens rubicundat martyres ardens,
Sanguine fusa videns romphea colla vomens.
Iam sacra virgineas excellit turma coronas
20. Famine perspicuas iam sacra virgineas.
Sancta sacrans digitis rutilat nam contio sacris,
Fercla cibi, calicis sancta sacrans digitis.
Commoriendo Deo gladios praetendit Olympo,
Pace quiescit humo commoriendo Deo.
25. Astra rubens superas, Eparchi sanctus, adornas
Consociusque beas, astra rubens superas.
Divitias Domini quia temnis munere Christi,
Nunc capis altithroni divitias Domini.
Es quoque pauperiem locuples sectatus ob arcem,
30. Vectus ad unanimem es quoque pauperiem.
Vir pius ac rutilis virtutum dote manebis,
Omnibus, alme, bonis, vir pius ac rutilis.
Stare sciens inopi miserator, mitis Eparchi,
Es vice paracliti, stare sciens inopi.
35. Dulcis amorque bonis renites dulcorus alumniis,
Adfluis ut genitis dulcis amorque bonis.
Erigis ob titulos morum procedere comptos,
Perpie, sanctificos erigis ob titulos.
Cerberus intremuit letoque datos tibi reddit,
40. Qui tua iussa facit, Cerberus intremuit.
Obtenebrata fugas palponibus ac via constas,
Fulgida lucis amas, obtenebrata fugas.
Rectius, arthetrici, salientes curritis ipsi,
Itis ad omne citi rectius, arthetrici.
45. Artubus unicolor data fit, cui morbus oletor,
Grege, cane *Laus et honor*, artubus unicolor.
Nacta super numerum meliusque caterva virorum
Agmina sunt medicum nacta super numerum.
Sic, Egoisma, places, tanto cum numine fulges,
50. Propter eum totiens sic, Egoisma, places.
Plusque vales meritis sancti quam turribus altis
Eparchii innumeris plusque vales meritis.
In fidei radiis adit hinc tumultum sibi quisquis,
Ops datur omnimodis in fidei radiis.

55. Egregia egregii qui visit membra patroni,
 Vota feruntur ei egregia egregii.
 Laetitiae socium socius deprehendit amicum,
 Cor hilaratque pium laetitiae socium.
 Aura polosa soma simul hac iubilant medicina,
 60. Commoditate data aura polosa soma.
 Mitis Eparchi, decens, Christo proferre clientes,
 Sint bonitatis, ames, mitis Eparchi, decens,
 Pontus et ima reos affligunt crimine mersos,
 Quos videant superos pontus et ima reos.
 65. Abside fulminea nimbis iactamur et una,
 Nos tege sed galea abside fulminea.
 Dicere nosque iuvat nebulones: Umbra recedat,
 Gloria, lux veniat, dicere nosque iuvat.
 En, dominare tuae propriae per cuncta catervae
 70. Poscimus, ecclesiae, en, dominare tuae.
 Crescat ut altus amor, societur caelicus ardor,
 Esto salus et honor, crescat ut altus honor.
 Exue nos maculis, renova virtutibus almis,
 Alme, tuis meritis exue nos maculis,
 75. Luxque tuis sophiae sit collatrix facis almae
 Eniteat deicae luxque tuis sophiae.
 Sontia, prava fuga, crudelia, mollia, pigra,
 Lurida, pestifera, sontia, prava fuga.
 Unanimes Domino compone perenniter alto,
 80. Fac, bone, celsithrono unanimes Domino.
 Scandere regna poli rogitas nos, pastor Eparchi,
 Consule macte gregi scandere regna poli.

* * *

- Almus Eparchi Deo nimium quo splendide David
 Dignus eon, polica doctilogus patriA,
 85. Ecce, tuam merito nequimus tangere laudem,
 Mire patrone mage, multisonaque chelE.
 Almipotens tuus est cumulus nam laudis et aggeR,
 Regnat ubique pia, rex, bene iustitiA.
 Unde, pater, sua laus es, Eparchi beate, resultanS
 90. Sidereusque situ, stellifer in habitU.

Diese Verse sind in die XII. Lectio in natale sancti Eparchii eingeschoben und darin mit folgenden Worten eingeleitet: Quis autem, licet facetissimae urbanitatis meritis, valet profari praeconiis, quanti sit hic pater sanctus apud omnipotentem meritis? Nimirum versibus dactylicis eiusdem patris quid cuidam alumno eloquentiae sophialis amor, immo sacer adflaverit spiritus in eiusdem piissimi patroni laude, libentibus animis audite. Nach Einschaltung des Gedichtes schließt die Lesung mit den Worten: His musico carmine praelibatis te, pater sancte obsecramus etc. — Das Akrostichon des Gedichtes wiederholt den ersten Hexameter, das der Nachschrift zweimal, doch in anderer Folge, den Namen Ademarus.

15. (11). De sancto Eparchio.

Lectio.

- Tempora prisca Deus sanctis insigniter almis
Condecorans mundum quondam respersit honestum,
Florida ceu pratum distingunt germina pulchrum.
Clarus Appollo calet medio dum vertice caeli,
5. Ac bene mixta rosis albentia lilia rubris
Inflorant nitidi sparsim violaria campi,
Sic Deus astrigeri rectorque creator Olympi
Ordine sanctorum mundum decoravit amoenum.
Principio patriarcharum chorus ille beatus
10. Sumpsit ab orbe caput, claro de germine comptus.
Inde prophetica consurgit lux altera saeculi,
Contio ter Domino *Sanctus, sanctus* quoque *sanctus*
Coniubilans sequitur, rutilus quos ordine summo
Coetus apostolicus, fama super aethera notus.
15. Ecce, coronati lauro palmaque venusti
Procedunt alacres Domino per funera testes.
Emicat inde sacerdotum pia turma bonorum
Mortificando suis mundum per corpora membris.
Quos inter renites, miles iam fortis Eparchi,
20. Divitias spernens saeculi pro nomine Christi
Pauperiemque sequens, caeli quo numina posses
Tangere, virtutum dote redimite bonarum,
Pauperibus largus, monachis quoque semper amandus,
Moribus, exemplis formas quos optime sanctis,
25. Ad vitam revocans mortis in funera mersos,
Lumina restituens caecisque viatica claudis,
Morbida persanans aegrorum milia passim.
Unde, Egoisma, places tanto suffulta patrono
Plusque vales sancti meritis quam turribus altis.
30. Suppliciter nam quisquis adit tumultata benigni
Membra patris sacri, voti sibi compos abunde
Efficitur gaudens aedes propriasque revisit,
Hinc animae referens hinc corporis atque medelam.
Quam miseris tribuas nobis, o mitis Eparchi,
35. Pondere qui scelerum iacimur sine fine malorum,
Labimur undisonis saeclo et volvente procellis.
Haec tibi, sancte pater, canimus, quae ferto libenter.
Sit veniale, tui reputant male si quid alumni,
Nam psalmis canitur *mendax omnis homo* sacris.
40. Quodsi digna tuis reboamus carmina sceptris,
Haec tibi semper, amande Deo, sint praestita, cordi
Munera quae placeant oculis placeantque serenis.
Nobis quantus amor de te sit cordibus imis,

- Quis facile scriptis quibit decerpere doctis?
45. Poscimus unde, pater nimium nimiumque verende,
Quo placeat nostrum precibus meminisse paternis,
Pro nobis fundas Domino pia verba canendo.
Qui regis omnipotens mundum, miserere tuorum,
Solvās imperiis ornantes carmina metris.
50. Vosque, patres, superos egit quos ordo benignus,
Caelicolae proceres caelique exercitus omnis,
Martyres et missi, splendentes intemeratae,
Nunc, petimus, memores nostri per saecula sitis.
Cultibus almifico ditemur in agmine divis,
55. Crimina solvantur nostri, deposcimus omnes,
Coetibus astriferis rogitanter nos societis,
Quo regis pia castra nitent, ubi florida pollent
Atria, quo sanctae capiamus praemia vitae.
Christe, benigne Deus, tua quis praeconia fari
60. Mirificas sanctos valeat quibus optima claros?
Quippe placens nimium Domino, pater alme Eparchi,
Unde tui poterunt edici iure triumphī,
Cum tua laus Dominus sit maxima trinus et unus,
Tuque, pater, sua laus sis nunc per saecula futura?

Die Bestimmung dieses Gedichtes war, nach Wunsch an Stelle des vorhergehenden in die XII. Lectio eingeschaltet zu werden. Dasselbe kontrastiert sprachlich so sehr mit der geschraubten Wortfolge Ademars, daß man sich fragt, ob ein und derselbe Autor dieses und das vorhergehende Gedicht schreiben konnte. Allerdings trug er bei letzterem die doppelte Fessel des Akrostichums und des versus paractericus. Eine Überarbeitung dieses Gedichtes findet man bei Delisle a. a. O. S. 346 u. f.

Petrus Damiani.

Episcopus Ostiensis,
† 1072.

Petrus Damiani ist 1006 zu Ravenna von armen Eltern geboren, nach deren Tode er in die Obhut seines Bruders Damian, Erzpriesters von Ravenna, kam, welcher ihn Studien halber nach Faenza und später nach Parma sandte. Nach Vollendung derselben (1034) lehrte er zu Ravenna Grammatik und Rhetorik, trat aber schon bald (um 1035) in das Camaldulenser Kloster Fonte Avellana bei Gubbio. Während der Jahre 1039—41 weilte er bei dem Abte Guido in Pomposa zur Instruktion der dortigen Mönche; 1043 zu gleichem Zwecke in dem Kloster San Vincente bei Urbino. Kurz darauf zum Abte von Fonte Avellana erwählt, nimmt er an der römischen Ostersynode von 1051 teil und wird in der Folge von den Päpsten Leo IX. und Stephan IX. wie später von Nikolaus II. und Alexander II. zu verschiedenen kirchlichen Sendungen benutzt. Stephan IX. ernannte ihn zum Kardinalbischof von Ostia (1057). Beim Tode dieses Papstes flieht er amts- und weltmüde nach Fonte Avellana, muß aber unter Nikolas II. nach glücklicher Erledigung seiner schwierigen Legation nach Mailand (1059) auch noch die Verwaltung von Gubbio (1060) übernehmen. Im Jahre 1069 von Alexander II. endlich seines Bistums entbunden, dessen Titel er aber auch in der Folge noch führt, hat er gleichwohl wichtige Sendungen nach Frankreich (vor allem nach Cluny) und nach Deutschland zu übernehmen. Nachdem er noch, mit einer Sendung nach Ravenna betraut, dort den Frieden zwischen Bischof und Volk wiederhergestellt, starb er den 22. Februar 1072 im Kloster S. Maria vor den Toren von Faenza.

Dafs Petrus Damiani gedichtet, erfahren wir gelegentlich von ihm selbst, wenn er in seinem Tractatus de Abdicacione Episcopatus c. 5 schreibt; „Unde et tetrastichon hoc olim protulisse me memini:

Roma vorax hominum domat ardua colla virorum,
Roma ferax febrium necis est uberrima frugum;
Romanae febres stabili sunt iure fideles,
Quem semel invadunt, vix a vivente recedunt.

Nachdem schon L. Lipomanus im 8. Bande seiner Vitae sanctorum priscorum patrum (Romae 1560) unter mehreren Sermones einzelne Hymnen Damianis herausgegeben, wurden die Werke desselben in einer Gesamtausgabe erst 1606 von Constantin Gaëtani vereinigt (Spätere Auflagen Rom 1608, 1615, Lyon 1623, Paris 1642, 1663, Venedig 1743), von welcher Migne PP. LL. 144 und 145 einen Abdruck darstellt, auf welchen ich mich im folgenden beziehe. Im vierten Bande Gaëtanis (Migne 145) befindet sich eine reichhaltige Sammlung von Gebeten, Gedichten und Hymnen, von der Oudin (II, 693) meint „quae omnia quisquis Petro Damiani indubia ascripserit, hic magnam mihi fidem habere videbitur.“ Ich kann mich diesem Skeptizismus, was die Hymnen betrifft, nicht anschließen. Zwar gibt Gaëtani nicht an, welchen handschriftlichen Quellen er seine Gedichte entnimmt und auf welche Gründe gestützt er sie Damiani zueignet. Auch ist es mir nicht gelungen, für alle

Hymnen dieser Sammlung noch handschriftliche Quellen zu entdecken, so daß wir für eine ganze Reihe schlechthin auf Gaëtani angewiesen sind. Doch werden so manche der von ihm edierten Hymnen handschriftlich Damiani zugeschrieben, daß das Vertrauen in den Herausgeber eine Festigung erfährt. Hierzu treten innere Gründe, teils dem Vorwurf der Hymnen und Rhythmen, teils deren metrischer Form entlehnt, welche mich bis auf einige wenige Nummern, No. (56 ff., an der Autorschaft Damianis nicht zweifeln lassen. Es kommt noch hinzu, daß Damiani sich einer Doxologie bedient, die bei fast allen seinen in jambischen Dimetern geschriebenen Hymnen wiederkehrt, und somit ein äußeres, augenfälliges Beglaubigungszeichen bildet. Auf Grund dieser Doxologie möchte ich Damiani auch für den Verfasser der beiden Hymnen Anal. XXII, No. 32 und 35 (nicht aber No. 423) halten.

16. (1) In Ascensione D. N.

1. Clara polorum culmina
Laeta mirentur lumina,
Quae penetrat rex gloriae
Cum triumpho victoriae.	4. Iam, caro, lutum despice,
Caelum, tellus, ingredere.
Nam membris via sternitur,
Quo caput ire cernitur.
2. Qui moriturus venerat,
Perempta morte remeat
Victor ad astra nobilis
Raptis gehennae spoliis.	5. Iesu, decus angelicum,
Dulcedo, desiderium,
Et nos totis visceribus
Te fac ambire, quaesumus.
3. Acclinis, ut erigeret,
Venditus, ut redimeret,
Spretis errantem pascuis
Ovem reportat pasculis.	6. Da nobis in te vivere,
Ad te cor nostrum dirige,
Accendat nostra pectora
Tuus amor in saecula.

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. A. — Migne l. c. 933. B. -- Str. 3 fehlt A. — 3, 4 pasculis vielleicht verschrieben? Man erwartet statt dessen umeris oder scapulis. — 5, 4 abire A. — Am Rande: „Petrus Damiani.“ A.

17. (2.) In Inventione sanctae Crucis.

Ad Vesperas.

1. Crux, orbis salus perdit,
Perempti vita saeculi,
Quam victa tremunt tartara,
Caeli verentur agmina. | 2. In te dum vita moritur,
Mortis catena solvitur,
Aegypti iugo liberi
Verae sunt lucis filii. |
|---|---|

3. Te ponit iudex omnium,
Cum indicatur, solium,
Iam tunc hoedos ab ovibus
Segregat in latronibus.

5. In te mactatur victima,
Quae mundi purgat crimina,
Tibi talentum creditur,
Quo Adae culpa solvitur.

4. Tu mundi ludis principem,
Dum punis impassibilem,
Reos offerre solita,
Quem nunc das, aufert spolia.

6. Nos, vitae signum, protege,
Quo rex triumphat gloriae,
Per te ad regnum provehat,
Quos servitute liberat.

7. Sit patri laus ingenito,
Sit decus unigenito,
Sit utriusque parili
Maiestas summa flmini.

Hymn. ms. Bobbiense saec. 11. Cod. Vatican. 5776. A. — Brev. ms. Strumense saec. 11. Cod. Laurentian. Conv. sup. 524. B. — Psalt. et Hymn. ms. Veronense saec. 12/13. Cod. Capit. Veronen. 103 (96*). C. — Psalt. et Hymn. ms. Veronense saec. 12/13. Cod. Capit. Veronen. 108 (101). D. — Brev. ms. Minorum saec. 14. Cod. Angelic. C V 12. E. — Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. F. — Migne l. c. 930. G.

1, 1 Crux mundi salus AE. — 1, 2 Perhenti vita E. — 2, 2 catena moritur E. — 2, 4 Sunt Israelis filii E. — 3, 2 Qui iudicatur E. — 3, 3 Et iam hoedos F. — 4, 1 Tu mundi lucis ACDF. — 4, 4 Quae nunc das AE. — 5, 4 solvet B. — 6, 3 protrahat DE. — 7, 4 summo A. — Am Rande: „Petri Damiani“ F. — Zu diesem und dem folgenden Hymnus sei bemerkt, daß Fonte Avellana dem heiligen Andreas und dem heiligen Kreuze geweiht war.

18. (3.) In Inventione s. Crucis.

Ad Laudes.

1. Crux, mundi benedictio,
Spes et certa redemptio,
Olim gehennae baiula,
Nunc clara caeli ianua.

4. Odoris tui copia
Cuncta vincit aromata,
Tui dulcedo nectaris
Replet arcana pectoris.

2. In te levatur hostia,
Ad se quae traxit omnia,
Quam mundi princeps impetit
Suumque nihil invenit.

5. Per crucem, Christe, quaesumus
Ad vitae transfer praemium,
Quos ligni fixus stipite
Dignatus es redimere.

3. Tuae legis articulus
Vetus cassat chyrographum,
Antiqua perit servitus,
Vera libertas redditur.

6. Sit patri laus ingenito,
Sit decus unigenito,
Sit utriusque parili
Maiestas summa flmini.

Hymn. ms. Bobbiense saec. 11. Cod. Vatican. 5776. A. — Brev. ms. Strumense saec. 11. Cod. Laurent. Conv. sup. 524. B. — Psalt. et Hymn. ms. Veronense saec. 12/13. Cod. Capit. Veronen. 103 (96*). C. — Psalt. et Hymn. ms. Veronense saec. 12/13. Cod. Capit. Veronen. 108 (101). D. — Diurn. ms. Valumbrosan. (?) saec. 13. Cod. Oxonien. Miscell. Liturg 137. E. — Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. F. — Migne l. c. 930 sq. G.

1, 3 baiulat C. — 2, 1 In te litatur CDE. — 2, 2 Ad seque AC; Ad se qui BF. — 2, 3 Qua A. — 3, 1 legi E. — 3, 3 petit F. — 4, 3 necturis A. — 5, 2 Ad veram transfer A. — 5, 3 lignum A. — 6, 4 Maiestas summo principi E. — Am Rande „Idem“, d. h. Petrus Damiani. F.

19. (4.) In Assumptione BMV.:

Ad Vesperas.

1. Gaudium mundi, nova stella caeli,
Procreans solem, pariens parentem,
Da manum lapsis, fer opem caducis,
Virgo Maria.
2. Te Deo factam liquet esse scalam,
Qua tenens summa petit altus ima,
Nos ad excelsi remeare caeli
Culmina dona.
3. Te beatorum chorus angelorum,
Te prophetarum et apostolorum
Ordo praelatam sibi cernit unam
Post deitatem.
4. Aula caelestis speciosa regis,
Fulta septenis sophiae columnis,
Quem nequit totus cohibere mundus,
Claudis in alvo.
5. Quem tremunt caeli, metuunt abyssi,
Fluminum guttae maris et procellae,
Laudat occasus, veneratur ortus,
Stringis in ulnis.
6. Lacte nutritur cibus angelorum,
Fertur innuptae gremio puellae,
Qui sua late ditione terrae
Pondera librat.
7. Sit decus summo sine fine Christo,
Virgo quam sancta genuit Maria,
Qui patri compar flaminique sancto
Regnat in aevo.

Brev. ms. Strumense saec. 11. Cod. Laurentian. Conv. sup. 524. A. — Collect. ms. Mediolanense saec. 15. Cod. Ambrosian. F 13 sup. B. — Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. C. — Migne l. c. 234 sq. D. — 2, 1 Quatenus summa A. — 2, 3 ad fehlt C. — 3, 3 praeclaram sibi B. — 5, 3 venerantur B. — 7, 1 summum A, gegen den Reim. — 7, 2 Sancta quem virgo D, gegen den Reim; die Zeile fehlt C. — 7, 3 Qui patri compar fehlt C. — 7, 4 in aevum ABCD. — Am Rande: „Petri Damiani; nota sicut *Quod chorus vatum.*“ C. — Auch bei Lipomanus l. c. 334 ro, ohne Abweichungen von D; nur 1, 3 Da manus.

20. (5.) In Assumptione BMV.

Ad Nocturnum.

1. Terrena cuncta iubilent,
Astra laudibus intonent,
Virginis ante thalamum
Carmen alternent dramatum.	4. Dives Mariae gremium,
Mundi gestavit pretium
Quo gloriamur redimi
Soluti iugo debiti.
2. Haec virgo verbo gravida
Fit paradisi ianua,
Quae Deum mundo reddidit,
Caelum nobis aperuit.	5. Quam patris implet filius,
Sanctus obumbrat spiritus,
Caelum fiunt castissima
Sacrae puellae viscera.
3. Felix ista puerpera,
Evae lege liberrima,
Concepit sine coitu,
Emisit absque gemitu.	6. Sit tibi laus, altissime,
Qui natus es de virgine,
Sit honor ineffabili
Patri sanctoque flmini.

Brev. ms. Strumense saec. 11. Cod. Laurentian. Conv. supp. 524. A. — Hymn. ms. Mediolanense saec. 15. Cod. Ambrosian. F 13 sup. B. — Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. C. — Migne l. c. 935. D. — 1, 4 Laudes alternent CD. — 3, 3 sine masculo D gegen den Reim. — 3, 4 Peperit absque D. — 3, 3 Caelo A. — Am Rande: „Petri Damiani. Nota sicut *O gloriosa domina vel Fit porta Christi.*“ C.

21. (6.) In Assumptione B. M. V.

Ad Laudes.

1. Aurora velut fulgida
Ad caeli meat culmina,
Ut sol Maria splendida,
Tamquam luna pulcherrima.	3. Assumpta super angelos
Excedit et archangelos,
Cuncta sanctorum merita
Transscendit una femina.
2. Regina mundi hodie
Thronum conscendit gloriae,
Illum enixa filium,
Qui est ante luciferum.	4. Quem foverat in gremio,
Locarat in praesaepio,
Nunc regem super omnia
Patris videt in gloria.

5. Pro nobis, virgo virginum,
Tuum deposce filium,
Per quam nostra suscepit,
Ut sua nobis praebeat.

6. Sit tibi laus, altissime,
Qui natus es de virgine,
Sit honor ineffabili
Patri sanctoque flmini.

Brev. ms. Strumense saec. 11. Cod. Laurentian. Couv. sup. 524. A.
Hymn. ms. Veronense saec. 11. Cod. Capit. Veronen. 109. B. — Hymn.
ms. Mediolanense saec. 15. Cod. Ambrosian. F 13 sup. C. — Orat. r.
Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. D. — Migne l. c. 936. E.
1, 1 Aurea velut B. — 3, 2 Excellit D. — 4, 2 Lactavit in D. — 5,
Sit ipse per te praemium B. — 5, 4 Et sua D; Qui factus est et pretium
— Am Rande: „Petri Damiani. Nota sicut *Fit porta Christi pervia.*“

22. (7.) De Beata Maria V.

Ad Vesperas.

1. Sidus, Maria, splendidum,
Te laudat omne saeculum,
Ex qua sub mundi vespere
Sol ortus est iustitiae.

3. Per te purgemur vitiis,
Solvamur culpae vinculis,
Mens vulsis spinis eruta
Virtutum ferat germina.

2. Da cor tenebris eripi,
Da vera luce perfrui,
Quae noctem vitae veteris
Novis illustret meritis.

4. Sit tibi laus, altissime,
Qui natus es de virgine,
Sit honor ineffabili
Patri sanctoque flmini.

Hymn. ms. Veronense saec. 11. Cod. Capit. Veronen. 109. A. — Antiq.
ms. Martialense (Cluniacen.) saec. 11. Cod. Parisin. 1087. B. — Brev. n.
S. Crucis Fontisavellanae saec. 13. Cod. Classen. 357 (137. 5. D). C.
Collect. ms. S. Crucis Fontisavellanae saec. 12—15. Cod. Classen. 246 (137.
3 D). add. saec. 13. D. — Offic. ms. B. M. V. Millestadiense saec. 12. C.
Virunen. 38. E. — Diurn. ms. Caelestinorum Parisien. saec. 15. C.
Vindobonen. 2019. F. — Migne l. c. 935. G.

1, 1 Mariae D; inclitum A. — 1, 2 laudet A. — 2, 3 nocte CD.
2, 4 illustrat D. — 3, 3 Mens evulsis spinis eructa D. — 4, 1 Laus ti
Christe CD. — 4, 2 sqq. fehlen C. — 4, 3 ineffabilis A.

23. (8.) De Beata Maria V.

Ad Primam.

1. Beata Dei genetrix,
Nitor humani generis,
Per quam de servis liberi
Lucisque sumus filii.

2. Fac tuum nobis filium
Pia prece propitium,
Quem graviter offendimus,
Tu mitem redde, quaesumus

3. Sit tibi laus, altissime,
Qui natus es de virgine,
Sit honor ineffabili
Patri sanctoque flmini.

Hymn. ms. Veronense saec. 11. Cod. Capit. Veronen. 109. A. — Antiph. ms. Martialense (Cluniacense) saec. 11. Cod. Parisin. 1087. B. — Brev. ms. S. Crucis Fontisavellanae saec. 13. Cod. Classen. 357. (137. 5. D). C. — Collect. ms. S. Crucis Fontisavellanae saec. 12—15. Cod. Classen. 246. (139. 3. D) add. saec. 13. D. — Offic. ms. BMV. Casinense(?) saec. 13. Cod. Casanaten. B II 12 (1359). E. — Brev. ms. Secoviense (Monial.) saec. 12. Cod. Graecen. 864. F. — Brev. ms. Secoviense saec. ¹¹/₁₂. Cod. Graecen. 770. G. — Brev. ms. Secoviense (Monial.) saec. 12. Cod. Graecen. 832. H. — Brev. ms. Secoviense saec. ¹²/₁₃. Cod. Graecen. 1257. I. — Psalt. et Hymn. ms. Mosacense saec. 14. Cod. Bibl. Archiep. Utinen. IV⁶. 32. K. — Diurn. ms. Caelestinorum Parisien. saec. 15. Cod. Vindobonen. 2019. L. — Migne l. c. 936. M.

1, 2 Mater humani E. — 1, 4 Lucique sumus redditi FGHIK. — 2, 1 nobis tuum E. — 2, 4 mitis D. — 3, 1 Laus tibi rex altissime CD. — 3, 3 Sit laus et ineffabili C, Sit laus ineffabili D. — 3, 4 almoque GHIK: Patrique sancto A; Gloria tibi Domine EF. — Vor Str. 3: Maria, mater gratiae, Mater misericordiae etc. E. — Steht ad Tertiam FGHI.

24. (9.) De Beata Maria V.

Ad Tertiam.

1. Maria, decus hominum,
Regis aeterni solium,
Septem columnis edita
Domus a sapientia. | 2. Tu nos venturo iudici
Commenda prece supplici,
Tuis intentos laudibus
Mitis cernat ac placidus. |
|--|---|

3. Sit tibi laus, altissime.

Hymn. ms. Veronense saec. 11. Cod. Capit. Veronen. 109. A. — Antiph. ms. Martialense (Cluniacense) saec. 11. Cod. Parisin. 1087. B. — Brev. ms. S. Crucis Fontisavellanae saec. 13. Cod. Classen. 357 (137. 5. D). C. — Collect. ms. S. Crucis Fontisavellanae saec. 12—15. Cod. Classen. 246 (139. 3 D) add. saec. 13. D. — Offic. ms. B.M.V. Casinense(?) saec. 13. Cod. Casanaten. B II 12 (1359). E. — Brev. ms. Secoviense (Monial.) saec. 12. Cod. Graecen. 864. F. — Brev. ms. Secoviense saec. ¹¹/₁₂. Cod. Graecen. 770. G. — Brev. ms. Secoviense (Monial.) saec. 12. Cod. Graecen. 832. H. — Brev. ms. Secoviense saec. ¹²/₁₃. Cod. Graecen. 1257. I. — Diurn. ms. Caelestinorum Parisien. saec. 15. Cod. Vindobonen. 2019. L. — Migne l. c. 936. M.

1, 1 decus omnium D. — 1, 2 Aeterni regis A. — 1, 3 dedita D. — 1, 4 Domusque sapientia D. — 2, 4 cernas AD; et E; Mitis servet BDL. — In D nach Str. 2:

Maria, mater Domini,
Ora pro nobis miseris,
Tuo filio, domina,
Commenda nostras animas,

worauf Doxol. *Gloria tibi, Domine* etc. — In FGHI ad Completorium.

25. (10.) De Beata Maria V.

Ad Sextam.

<p>1. Maria, templum Domini,
Dei mater et hominis,
Tunc vere virgo virginum,
Cum peperisti filium.</p> | <p>2. Da nobis hunc in fervido
Mentis gestare gremio,
Ex tua carne genitus
Nostris regnet in sensibus.</p> |
|--|--|

3. Sit tibi laus, altissime.

Hymn. ms. Veronense saec. 11. Cod. Capit. Veronen. 109. A. — Antiph. ms. Martialense (Cluniacen.) saec. 11. Cod. Parisin. 1087. B. — Brev. ms. S. Crucis Fontisavellanae saec. 13. Cod. Classen. 357. (137. 5. D.) C. — Collect. ms. S. Crucis Fontisavellanae saec. 12—15. Cod. Classen. 246 (139. 3. D). add. saec. 13. D. — Offic. ms. B.M.V. Casinense(?) saec. 13. Cod. Casanaten. B II 12. (1359). E. — Brev. ms. Secoviense (Monial.) saec. 12. Cod. Graecen. 864. F. — Brev. ms. Secoviense saec. ¹¹/₁₂. Cod. Graecen. 770. G. — Brev. ms. Secoviense (Monial.) saec. 12. Cod. Graecen. 832. H. — Brev. ms. Secoviense saec. ¹²/₁₃. Cod. Graecen. 1257. I. — Psalt. et Hymn. ms. Mosacense saec. 14. Cod. Bibl. Archiep. Utinen. IV° 32. K. — Diurn. ms. Caelestinorum Parisien. saec. 15. Cod. Vindobonen. 2019. L. — Migne l. c. 936. M.

1, 2 et fehlt D. — 1, 4 peperisses B; genuisti FGHIK. — 2, 1 nobis nunc in A; hunc tu fervido B. — 2, 3 De tua FGHIK. — 2, 4 in mentibus A. — Vor Str. 3 in E:

O stella maris fulgida,
Absolve plebis crimina
Fletus quoque supplicum
Immutando [in] gaudium.

Steht *ad Nonam* A.

26. (11.) De Beata Maria V.

Ad Nonam.

<p>1. O singularis domina,
Sola virgo puerpera,
Praeclara vitae ianua,
Qua caeli patent atria.</p> | <p>2. Tu nos culparum nexibus
Sacris absolve precibus,
Tua promentes merita
Ad caeli transfer praemia.</p> |
|--|--|

3. Sit tibi laus, altissime.

Hymn. ms. Veronense saec. 11. Cod. Capit. Veronen. 109. A. — Antiph. ms. Martialense (Cluniacen.) saec. 11. Cod. Parisin. 1087. B. — Brev. ms. S. Crucis Fontisavellanae saec. 13. Cod. Classen. 357 (137. 5. D). C. — Collect. ms. S. Crucis Fontisavellanae saec. 12—15. Cod. Classen. 246 (139. 5. D). add. saec. 13. D. — Offic. ms. B.M.V. Casinense(?) saec. 13. Cod. Casanaten. B II 12 (1359). E. — Psalt. et Hymn. ms. Mosacense saec. 14. Cod. Bibl. Archiep. Utinen. IV° 32. F. — Diurn. ms. Caelestinorum Parisien. saec. 15. Cod. Vindobonen. 2019. G. — Migne l. c. 936. sq. H.

1, 1 femina BF. — 1, 2 virgo perpetua A. — 1, 4 Que caeli AE; patent
ianua A. — 2, 3 Tua pro mente A. — In E vor Str. 3.

Lacta, regina, parvulum,
Aeterni regis filium,
Lacta sacrato ubere,
Qui te concessit vivere.

Dann Gloria tibi Domine etc. — Steht *ad Sextam* A.

27. (12.) De Beata Maria V.

Ad Completorium.

1. Maria, virgo regia,
David stirpe progenita,
Non tam paterna nobilis
Quam dignitate subolis.

2. Tu nos avulso veteri
Complanta novo germini,
Per te sit genus hominum
Regale sacerdotium.

3. Sit tibi laus, altissime.

Hymn. ms. Veronense saec. 11. Cod. Capit. Veronen. 109. A. — Antiph.
ms. Martialense (Cluniacen.) saec. 11. Cod. Parisin. 1087. B. — Brev. ms.
S. Crucis Fontisavellanae saec. 13. Cod. Classen. 357 (137. 5. D). C. —
Migne l. c. 137. D.

28. (13.) De sancto Andrea.

1. Captator olim piscium,
Iam nunc piscator hominum,
Tuis, Andrea, retibus
Mundi nos rape fluctibus.

3. O germen venerabile,
O par corona gloriae,
Ecclesiae patres pii
Crucis sunt aequae filii.

2. Germanus Petri corpore
Nec mortis dispar ordine,
Quos una caro genuit,
Cruce caelo fratres edidit.

4. Ad Iesum fratri praevis
Indexque vitae strenuus,
Et nobis esto miseris
Beati dux itineris.

5. Sit patri laus ingenito,
Sit decus unigenito.
Sit utriusque parili
Maiestas summa flmini.

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. A. — Migne l.
c. 942. B. — 3, 1 germen vere nobile B. — Am Rande von gleichzeitiger
Hand: „Petri Damiani“. A. — Zu diesem und dem folgenden Hymnus
sei darauf hingewiesen, daß Andreas Patron von Fonte Avellana war.

29. (14.) De sancto Andreas.

<p>1. Andreae festum colitur,
Lux clara piis oritur,
Per quam tenebras deserunt,
Ad verum lumen redeunt.</p> <p>2. Aegeas in apostolum
Minaci frendet spiritu,
Per quem Achaiae populum
Cernit ire post Dominum.</p> <p>3. Nescit minas pavescere,
Nequit tormentis cedere,
Flammantis ardor fidei
Non sentit vim supplicii.</p> | <p>4. Crucis vinctus patibulo
Laetus pendebat biduo,
In ipsa morte positus
Vitae manat eloquium.</p> <p>5. Luce delapsa caelitus
Repente circumfunditur,
Qui sic obire meruit,
Lucis auctorem petiit.</p> <p>6. Sit patri laus ingenito,
Sit decus unigenito,
Sit utriusque parili
Maiestas summa flamini.</p> |
|--|--|

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. A. — Migne l. c. 942 sq. B. — 1, 3 quem AB. — Str. 3 fehlt A. — 4, 3 positi B gegen den Reim (Endassonanz). — „Alius de eodem, Petri Damiani“ A; in B wird der Hymnus als *Divisio* bezeichnet; mit Unrecht, wie der selbständige Anfang zeigt.

30. (15.) De sancto Anthymo.

<p>1. Insigne decus martyrum,
Laus nostra promat Anthimum,
Cuius testantur omnia
Elementa victoriam.</p> <p>2. Furores calcat principum,
Manus ridet carnificum,
Fundatae robur fidei
Non quassat vis supplicii.</p> <p>3. Post carcerum custodias,
Post verberum victorias
Saxo vinctus suspenditur
Et sic in fluctus mergitur.</p> | <p>4. Sed o felicem naufragum!
Mox clarum cernit angelum,
Deponit praesto vinculum,
Liber redit hospitium.</p> <p>5. Caput caesus interiit,
Sed victor astra petiit,
Dum mortis fert atrociam,
Vitae mercatur gloriam.</p> <p>6. Sit patri laus ingenito,
Sit decus unigenito,
Sit utriusque parili
Maiestas summa flamini.</p> |
|--|---|

Migne l. c. 949 sq. — Auf diesen Heiligen bezieht sich auch einer der *Sermones Damianis*, der XIX. — Zu 2, 3 sq. vgl. den vorhergehenden Hymnus 3, 3 sq.

31. (16.) De sancto Anthymo.

<p>1. Magnis votorum laudibus
Dignus est martyr Anthymus,
Qui signis et mirificis
Tot claruit prodigiis.</p> | <p>2. Hic Piniani languidam
Carnem simul et animam
Cunctis morborum nexibus
Sacris absolvit precibus.</p> |
|--|---|

3. Vesana daemon furia
Quendam vexat per vulnera,
Pacis hostis expellitur.
Sic mens paccata redditur. | 4. Te, martyr alme, poscimus
Cordis orisque vocibus,
Ut nos tremendo iudici
Commendes prece supplici. |
|--|--|

5. Sit patri laus ingenito.

Migne l. c. 950. — 3, 2 in vulnera. — Bei Migne ein Teil des vorhergehenden Hymnus. — Zu Str. 4 vgl. Nr. 34 (19) Str. 5.

32. (17.) De sancto Apollinare.

Ad Vesperas.

1. Consul aeterni trabeate regni,
Mente devota petimus, labora
Curiam caeli reserare plebi,
Apollinaris.
2. Ianitor summi pius hoc Olympi
Adnuat tanti famulis alumni,
Qui tuas gaudent resonare laudes
Dulcibus hymnis.
3. Intimis pressam tenebris Ravennam
Daemonum vanis inhiando sacris
Clarus Eois veniens ab oris
Lucifer intras.
4. Caecus orbatu puer Irenaei
Te probat dextrum rutilare sidus,
Qui patri cordis subolique frontis
Lumina pandis.
5. Nil prodest aegrae medicina Teclae,
Nil profanorum numerus deorum;
Tu cor ad caelum facis atque laetum
Tollere vultum.
6. Laeta Classensis movet ora civis,
Viribus sacrae reserata linguae,
Patris aeternum reparata verbum
Verba fatentur.
7. Morte defunctam duplici puellam
Reddis utrique miserando vitae,
Flatus hinc carnem, Deus inde mentem
Protinus implet.

8. Gloriam patri referamus illi,
Tanta qui dignis tribuit ministris,
Sit decus nato flaminique sancto
Omne per aevum.

Brev. ms. Strumense saec. 11. Cod. Laurentian. Conv. sup. 524. A. —
Brev. ms. S. Mariae Rotundae saec. 12/13. Cod. Rossian. IX. 1. B. — Migne
l. c. 951. C.

2, 1 summi impius Olympi B. — 2, 2 Adnuntiat tanti B. — 3, 3 Eoi
A. — 7, 3 Deus inclementem B. — Auf Apollinaris beziehen sich drei unter
Damianis Sermones (XXX—XXXII).

33. (18.) De sancto Apollinare.

Ad Nocturnum.

1. Chorus exsultet caelitem,
Turba plaudat fidelium,
Apollinaris passio
Mundi sit exsultatio.	4. Eculeo suspenditur,
Torta caro divellitur,
Iam poena poenam cruciat,
Et vulnus plaga vulnerat.
2. Hic in fervore spiritus
Dum praedicat gentilibus,
Quae eius membra perferunt,
Referri lingua nequeunt.	5. Igne iam membra torrida
Elixat aqua fervida,
Sic duo sacrificia
Ex una fiunt victima.
3. Christum in igne positus
Summis testatur vocibus,
Alter nimirum coquitur,
Et alter est, qui loquitur.	6. Tanta Ravennae gloria
Fertur ab Antiochia,
Haec mittit, illa recipit,
Haec gignit, illa perimit.
7. Sit trinitati gloria,
Quae sic disponit condita,
Ut antiquorum scelera
Nova lucrentur gloria.

Brev. ms. Strumense saec. 11. Cod. Laurentian. Conv. sup. 524. A. —
Miss. et Antiph. ms. Benedictin. saec. 11. Cod. Capit. Perusin. 16. B. —
Brev. ms. S. Mariae Rotundae saec. 12/13. Cod. Rossian. IX. 1. C.

1, 1 exsultat A. — 2, 3 Qui C. — 3, 3 nimirum cognitor C. — Von
diesem Hymnus steht bei Migne l. c. 951 nur die erste Strophe; die andern
Strophen daselbst gehören zum folgenden Hymnus.

34. (19.) De sancto Apollinare.

Ad Laudes.

1. Dum caeli sphaera volvitur,
Praeclara dies oritur,
Quam martyr apostolicus
Luce perfudit obitus. | 2. Quam gloriose moritur,
Qui moriendo oritur!
Tunc vere vitam invenit,
Cum morte carnis interit. |
|--|--|

3. Sancto exutus corpore
Stola vestitur gloriae,
Carnis exit ergastulum
Caeli intrat palatium.

5. Te, summe praesul, poscimus
Cordis orisque vocibus,
Ut nos venturo iudici
Commendes prece supplici.

4. Exsulta iam, metropolis
Ravenna vere nobilis,
Quod Roma in clavigero,
Tu habes in discipulo.

6. Gloria sit ingenito
Patri et unigenito,
Sancto simul spiritui,
Deo indivisibili.

Brev. ms. Strumense saec. 11. Cod. Laurentian. Conv. supp. 524. A. —
Miss. et Antiph. ms. Benedictin. saec. 11. Cod. Capit. Perusini. 16. B. —
Brev. ms. S. Mariae Rotundae Ravenn. saec. 12/13. Cod. Rossian. IX 1. C. —
1, 1 poli sphaera C. — 1, 3 Qua C. — 2, 3 vita A. — 2, 4 carnis ruerit
B. — 3, 1 exuto B. — 5, 4 preces C. — 6, 4 invisibili C. — Stroph. 4. ff.
fehlen B.

35. (20.) De sancto Benedicto.

1. Gemma caelestis pretiosa regis,
Norma iustorum, via monachorum,
Nos ab immundi, Benedicte, mundi
Subtrahe caeno.

2. Tu solum spernens, cor in astra figens,
Cogis heredes fieri parentes,
Vas Deo plenum reparare fractum
Promeruisti.

3. Magnus in parvis eremita membris
Vincis aetatem, superas laborem,
Arta districtae rudimenta vitae
Fervidus imples.

4. Strage saxorum puerum sepultum,
Mox ut orasti, prece suscitasti,
Sensus hinc carni, caro sanitati
Redditur aequae.

5. Iure sub blandae specie columbae
Nesciam fellis animam sororis
Summa stellati penetrare caeli
Culmina cernis.

6. Ipse post clarum referens triumphum
Celsa devicto petis astra mundo,
Luce flammantem radiante callem
Pallia sternunt.

7. Laus, honor patri parilique proli,
Una maiestas, eadem potestas,
Cum quibus sanctus simul implet omnem
Spiritus orbem.

Hymn. ms. Bobbiense saec. 11. Cod. Vatican. 5776. A. — Hymn. ms. S. Eutychii Nursin. saec. 11. Cod. Vallicellan. B 79. B. — Psalt. et Hymn. S. Sophiae Beneventanae saec. 11. Cod. Neapolitan. VI E 43. C. — Brev. ms. Casinense(?) saec. 11. Cod. Vindobonen. 1106. D. — Brev. ms. Monasticum saec. 14. Cod. Roman. 1411 (Sessor. 146). E. — Migne l. c. 957 cq. F.

1, 3 ab immundo A B, gegen den Reim. — 2, 3 plenus B E, pleno A, gegen den Reim. — 4, 1 puerum peremptum B D E. — 4, 3 Spiritus carni B C E. — 5, 1 sublande A. — 6, 1 clareum D; referi A. — 6, 2 Morte devicta D E. — 6, 3 Lucem B; flammante A E; calle E: cellam F.

36. (21.) De sancto Benedicto.

Ad Nocturnum.

1. Signifer invictissime,
Sacraeque dux militiae,
Nos, Benedicte, valido
Precum defende brachio.	4. Crucem mittens ut lapidem
Veneni frangis calicem.
Non valet mortis vasculum
Vitae ferre signaculum.
2. His armis execrabilem
Leonis vince rabiem,
Quibus olim taeterrimam
Pellis ab ore merulam.	5. Frater, quem tunc nequissimus
Vagum raptabat spiritus,
Cum tua virga caeditur,
Stabilitati redditur.
3. Urticae iunctae vepribus
Vulnus curant vulneribus,
Flammata mens divinitus
Ignes extinguit ignibus.	6. Sit patri laus ingenito,
Sit decus unigenito,
Sit utriusque parili
Maiestas summa flamini.

Hymn. ms. Bobbiense saec. 11. Cod. Vatican. 5776. A. — Hymn. ms. S. Eutychii Nursini saec. 11. Cod. Vallicellan. B 79. B. — Brev. ms. Casinense saec. 14/15. Cod. Ambrosian. Z 33 sup. C. — Diurn. ms. Portus Veneris(?) saec. 15. Cod. Alexandrin. 235. D. — Psalt. et Hymn. ms. S. Servuli Venet. saec. 15. Cod. Cicogna 1573 (2065) E. — Brev. Camaldulense imp. Venetiis 1484. F. — Migne l. c. 958. G.

1, 3 validum B. — 1, 4 brachium B. — 2, 2 vincis A. — 3, 1 Vertice vincte C. — 4, 2 frangit A C D; frangens F. — 5, 1 Vagus A. — 5, 4 Stabilitate A. — 6. 1 laus patri C D F.

37. (22.) De sancto Benedicto.

Ad Laudes.

1. Aurora surgit aurea
Festa restaurans annua,
Cum Benedictus arduum
Caeli scandit palatium. | 2. Quanta in summis accipit,
Qui sic in imis claruit,
Cuius micant prodigia
Per ampla mundi climata! |
|---|---|

3. Eius carentum gratia
Tellus vomit cadavera,
Devotis unda liquida
Sicca lambit vestigia.

4. Totius orbis ambitum
Per solis videt radium,
Mens in auctore posita
Subiecta cernit omnia.

5. Te, summe pater, petimus
Pronae mentis visceribus,
Ut caelum des ascendere,
Quos terram doces spernere.

6. Sit patri laus ingenito,
Sit decus unigenito,
Sit utriusque parili
Maiestas summa flamini.

Hymn. ms. Bobbiense saec. 11. Cod. Vatican. 5776. A. — Brev. ms. S. Eutychii Nursini saec. 11. Cod. Vallicellan. B 79. B. — Brev. ms. Casinense saec. 14/15. Cod. Ambrosian. Z 33 sup. C. — Diurn. ms. Portus Veneris(?) saec. 15. Cod. Alexandrin. 235. D. — Psalt. et Hymn. ms. S. Servuli saec. 15. Cod. Cicogna 1573 (2065) E. — Migne l. c. 958. F. — 2, 2 in hymnis claruit A. — 3, 3 Cuius C. — 4, 2 vide A, vidit C. — 5, 1 Te, pater alma, petimus F.

38. (23.) De ss. Donato et Hilariano.

1. Gloriam clari canimus triumphi,
Quo polum victor petiit Donatus,
Compar et poenae simul et coronae
Hilarianus.

2. Hi velut binae radiant lucernae
Orbis et taetras removent tenebras,
Dum tonant verbis rutilantque signis
Prodigiorum.

3. Daemones captis spoliant rapinis,
Quos precum duris cruciant flagellis,
Robur aegrotis reparantque caecis
Lumen utrumque.

4. Mensibus clauso tribus e sepulcro
Prodit infossum mulier talentum,
Functa sic vivo tribuit marito,
Ne moreretur.

5. Fragmen obtriti calicis priorem
Surgit in formam pereunte parva
Parte, sed nullus liquor inde stillat,
Res nova mundo!

6. Quaesumus, celsi procures Olympi,
Nos simul vestris precibus paternis
Erigat lapsos, solidet confractos
Dextera Christi.

7. Laus honor patri parilique proli,
Una maiestas, eadem potestas,
Cum quibus sanctus simul implet omnem
Spiritus orbem.

Brev. ms. Strumense saec. 11. Cod. Laurentian. Conv. sup. 524. A. —
Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. B. — Migne l. c. 954
sq. C. — 2, 2 Orbis et terras A C. — 3, 1 Daemonas A. — 4, 1 e fehlt B. —
5, 2 in fehlt A. — 6, 1 caeli procures B.

39. (24.) De sancto Donato.

1. Donate, sidus aureum,
Martyr et proles martyrum,
Sed quos ad fidem praevenis,
Martyrio praecederis.	4. Vita clarus et moribus
Hilarianus monachus,
Iure functus hospitii
Fit consors et martyrii.
2. Nobis, praesul egregie,
Decus et lux ecclesiae,
Tibi festa colentibus
Sacris succurre precibus.	5. Vos clarae mundi lampades
Caelique vivi lapides,
Nos infelices meritis
Vestris ascite praemiis.
3. Qui das trimestri mortuae
Viva verba depromere,
Resuscita per spiritum
Sepultos mole criminum.	6. Sit patri laus ingenito,
Sit decus unigenito,
Sit utriusque parili
Maiestas summa flameni.

Brev. ms. Strumense saec. 11. Cod. Laurentian. Conv. sup. 524. A. —
Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. B. — Migne l. c.
955. C. — 3, 4 Sepulto A. — 4, 1 Vita lux et moribus B, lucet et C. —
5, 1 Vas B. —

40. (25.) De sancto Fidele.

1. Magna Fidelis merita
Sancta promit ecclesia,
Qui morte mortem perdidit
Et victor astra petiit.	4. Quendam ex carnificibus
Malus invadit spiritus,
Mox sacrae glebae iungitur,
Dira pestis excluditur.
2. Abiecto carnis onere
Stola vestitur gloriae,
Tersis ab ore lacrimis
Veris potitur gaudiis.	5. Cordis orisque precibus
Te, martyr alme, petimus,
Nos tua per vestigia
Ad vitae ducas praemia.
3. Ut ense caesus moritur,
Saeva tempestas oritur,
Sic intentatur impiis
Vindicta iusti iudicis.	6. Sit patri laus ingenito,
Sit decus unigenito,
Sit utriusque parili
Maiestas summa flameni.

Migne l. c. 956 sq. A. — Lipomanus l. c. 255 a. B. — 4, 3 sanctae B. —
Zu Str. 5 vgl. Nr. 31, Str. 4 und Nr. 34, Str. 5.

41. (26.) De sancto Gregorio.

1. Anglorum iam apostolus,
Nunc angelorum socius,
Ut tunc, Gregori, gentibus
Succurre iam credentibus.	5. O pontifex egregie,
Lux et decus ecclesiae,
Non sinas in periculis,
Quos tot mandatis construis.
2. Tu largas opum copias
Omnemque mundi gloriam
Spernis, ut inops inopem
Iesum sequaris principem.	6. Mella cor obdulcantia
Tua distillant labia,
Fragrantum vim aromatum
Tuum vincit eloquium.
3. Videtur egens naufragus,
Dum stipem petit, angelus,
Tu munus iam post geminum
Praebes et vas argenteum.	7. Scripturae sacrae mystica
Mire solvis aenigmata,
Theorica mysteria
Te docet ipsa veritas.
4. Ex hoc te Christus tempore
Suae praefert ecclesiae,
Sic Petri gradum percipis,
Cuius et normam sequeris.	8. Tu nactus apostolicam
Vitam simul et gloriam,
Nos solve culpa nexibus,
Redde polorum sedibus.
9. Sit patri laus ingenito,
Sit decus unigenito,
Sit utriusque parili
Maestas summa flmini.	

Hymn. ms. Casinense saec. 10. ex. Cod. Vatican. Ottobon. 145. add. saec. 11. ex. A. — Orat ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. B. — Migne l. c. 957. C. — 3, 3 Ac munus A. — 6, 3 Fragrantum aromatum B. — 6, 4 vincunt A; Vincit et eloquium B. — 8, 2 Vitam fehlt; Simul et angelicam B. — Am Rande von gleichzeitiger Hand: Petri Damiani B. — Gregor war der Patron eines von Damiani gegründeten Klosters zu Concha. — Vgl. Anal. XXII. 118 sq.

42. (27.) De s. Iohanne Evangelista.

Ad Vesperas.

1. Virginis virgo venerande custos,
Magnus aeterni logotheta verbi,
Dele servorum facinus tuorum,
Sancte Iohannes.
2. Tu patrem carnis subito relinquis,
Sicque caelestem sequeris parentem,
Piscibus spretis hominum iuberis
Claudere turbam.

3. Fonte prorumpens fluvius perenni
Curris, arentis satiator orbis,
Hausit ex pleno, modo quod propinat,
Pectore pectus.
4. Tu decus mundi iubar atque caeli,
Impetra nostris veniam ruinis
Da sacramentum penetrare summum,
Quod docuisti.
5. Patris arcanum speculando verbum
Tollis errorem fidei per orbem,
Nos ad aeternam speciem fruendam,
Dux bone, transfer.
6. Laus, honor patri parilique proli,
Una maiestas, eadem potestas,
Cum quibus sanctus simul implet omnem
Spiritus orbem.

Migne l. c. 943 A. — Lipomanus l. c. 298 v. B. — Die Doxologie dieses Hymnus ist dieselbe wie bei Nr. 35 und 38.

43. (28.) De s. Iohanne Evangelista.

Ad Nocturnum.

1. Fidelis plebs cum angelis
Festivis plaudat gaudiis,
Nativitati Domini
Occurrit laus apostoli.	4. Huic in cruce positus
Matrem commendat Dominus,
Fit mater virgo virgini,
Quem fovet vice filii.
2. Dilectus hic prae ceteris
Apud magistrum tenuit
Ob virginale meritum
Amoris privilegium.	5. Te pronis alme cordibus,
Caeli senator, poscimus,
Da verbi vultum cernere,
Quos verbum doces credere.
3. Hausit ex Christi pectore
Fluenta sapientiae,
Hinc arva cordis irrigat
Et verbum patris insonat.	6. Sit patri laus ingenito,
Sit decus unigenito,
Sit utriusque parili
Maiestas summa flamini.

Brev. ms. Bisuntinum saec. 14. Cod. Bisuntin. 63. A. — Psalt. et Hymn. ms. Bisuntinum saec. 15. Cod. Bisuntin. 64. B. — Brev. ms. Bisuntinum saec. 15. Cod. Bisuntin. 68. C. — Brev. ms. Bisuntinum saec. 15. Cod. Bibl. Archiep. Remen. s. n. D. — Breviarium Bisuntinum imp. s. l. et a. E. — Migne l. c. 941 sq. F. — Str. 1 fehlt ABCDE. — Doxol. Gloria tibi Domine ABCDE.

44. (29.) De s. Iohanne Evangelista.

Ad Laudes.

1. Magna Iohannis merita
Sancta promat ecclesia,
Quam tenebris evacuat,
Vitae verbis irradiat.	3. In illa felix aquila
Ad escam volat avida,
Quae caeli cives vegetat
Et nos in vita recreat.
2. Huius cor in sublimibus
Sanctus suspendit spiritus,
Ut profunde latentia
Cernat alta mysteria.	4. Hic in choro tot militum
Primatum tenet virginum,
Fit agno sic pedisequus,
Ut matris individuus.

5. Sit patri laus ingenito.

Brev. ms. Bisuntinum saec. 14. Cod. Bisuntin. 63. A. — Psalt et Hymn. ms. Bisuntinum saec. 15. Cod. Bisuntin. 64. B. — Brev. ms. Bisuntinum saec. 15. Cod. Bisuntin. 68. C. — Breviarium Bisuntinum imp. s. l. et a. D. — Migne l. c. 944. E. — 4, 1 Sic in choro A. — 4, 2 Primevum A. — 5, 1 Gloria tibi, Domine ABCD.

45. (30.) In Conversione s. Pauli.

1. Paule, doctor egregie,
Tuba clangens ecclesiae,
Nubes volans ad tonitrum
Per amplum mundi circulum,	4. Dum verbi spargit semina,
Seges surgit uberrima,
Sic caeli replent horreum
Bonorum fruges operum.
2. Nobis potenter intona
Ruraque cordis irriga,
Caelestis imbre gratiae
Mentes virescant aridae.	5. Micantis more lampadis
Perfundit orbem radiis,
Fugat errorum tenebras,
Ut sola regnet veritas.
3. O magnum Pauli meritum!
Caelum conscendit tertium,
Audit verba mysterii,
Quae nullis audet eloqui.	6. Sit patri laus ingenito,
Sit decus unigenito,
Sit utriusque parili
Maiestas summa flmini.

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. A. — Migne l. c. 942. B. — 4, 2 creberrima A. — Am Rande: „Petri Damiani“. A.

46. (31.) De sancto Petro.

1. Senatus apostolici
Princeps et praeco Domini,
Pastor prime fidelium,
Custodi gregem creditum. | 2. Per pascua virentia
Nos verbi fruge recrea,
Refectas oves praevis
Caulis infer caelestibus. |
|---|---|

<p>3. <i>Supernae claves ianuae</i>
<i>Tibi, Petre, sunt traditae,</i>
<i>Tuisque patent legibus</i>
<i>Terrena cum caelestibus.</i></p>	<p>5. <i>Umbra tua, cum graderis,</i>
<i>Fit medicina languidis,</i>
<i>Textrinis usa vestium</i>
<i>Sprevit Tabitha feretrum.</i></p>
<p>4. <i>Tu petram verae fidei,</i>
<i>Tu basim aedificii</i>
<i>Fundas, in qua catholica</i>
<i>Fixa surgit ecclesia.</i></p>	<p>6. <i>Catena vinctum gemina</i>
<i>Virtus solvit angelica,</i>
<i>Veste sumpta cum caligis</i>
<i>Patescunt fores carceris.</i></p>
7. *Sit patri laus ingenito,*
Sit decus unigenito,
Sit utriusque parili
Maiestas summa flmini.

Orat. ms. Campense anni 1462. Cod. Darmstadien. 521. A. — Migne l. c. 941 sq. B. — 3, 3 Lies parent? — 4, 2 Tuba summi aedificii A. — 6, 3 Iuste sumpta A. — Am Rande: Petrus Damiani. A.

47. (32. De sancto Rufino.

<p>1. <i>Magnum Rufini meritum</i>
<i>Turba canat fidelium,</i>
<i>Quo mundi victor exstitit</i>
<i>Et liber astra petiit.</i></p>	<p>4. <i>Detruditur in clibanum</i>
<i>Furentem flammis ignium,</i>
<i>Caminus sed incendii</i>
<i>Fit nemus refrigerii.</i></p>
<p>2. <i>Bellator invictissimus</i>
<i>Praebet ora lapidibus,</i>
<i>Sed verbis grando verberum</i>
<i>Non indidit silentium.</i></p>	<p>5. <i>Nam flammis crepitantibus</i>
<i>Clarus immersit angelus,</i>
<i>Ad cuius mox imperium</i>
<i>Perdit vires incendium.</i></p>
<p>3. <i>Plumbatis inde caeditur,</i>
<i>Iamiam obisse creditur,</i>
<i>Sed, qui putatur mortuus,</i>
<i>Surgit in arma promptius.</i></p>	<p>6. <i>Sit patri laus ingenito,</i>
<i>Sit decus unigenito,</i>
<i>Sit utriusque parili</i>
<i>Maiestas summa flmini.</i></p>

Migne l. c. 953 sq. A. — Lipomanus l. c. 245^v B. — 2, 3 grando lapidum A. — Von Rufinus handelt Sermo XXXVI. unter Damianis Reden.

48. (33.) De sancto Rufino.

<p>1. <i>Certat martyr egregius</i>
 <i>Ut leo vinci nescius,</i>
 <i>Cuncta poenarum genera</i>
 <i>Mente calcat intrepida.</i></p> | <p>2. <i>Saxum collo suspenditur,</i>
 <i>Sic fluctibus immergitur,</i>
 <i>Quem aqua Christo genuit,</i>
 <i>Per hanc ad ipsum pervenit.</i></p> |
|--|---|

3. Nunc carnis liber onere
Rubro vestitur podere,
Corona plexus capite
De pretioso lapide.

4. Te, martyr alme, petimus
Mentis pronae visceribus,
Nos tua solvant merita,
Quos nostra gravant debita.

5. Sit patri laus ingenito.

Migne l. c. 954. A. — Lipomanus l. c. 245^v B. — 2, 2 pondere A. —
Zu Str. 4 vgl. Nr. 37, Str. 5. — Dieser Hymnus ist in B, wohl richtiger,
als *Divisio* bezeichnet.

49. (34.) De sancto Ursicino.

1. Dulce martyr eximius
Festum praebet Ursicinus,
Quo victus victor exstitit
Et clarus astra petiit.

4. Et nos inter certamina,
Martyr insignis, adiuva,
Da diffidentes fidere
Victosque rursum vincere.

2. Nam poenas post horrificas
Carnis pavet infirmitas,
Sed mox ad cor revertitur
Et laetus in se caeditur.

5. Sic animarum medicus
Affer opem languentibus,
Hausta caelestis gratiae
Aegrae curentur animae.

3. Digne raptor erubuit,
Rapinae cum succubuit
Et hoste lapso perdidit,
Qui stanti vulnus intulit.

6. Sit patri laus ingenito,
Sit decus unigenito,
Sit utriusque parili
Maiestas summa flamini.

Migne l. c. 950. — 2, 4 in se jedenfalls irrtümlich — 3, 1 Dignae. —
4, 3 Dissidentes. — 5, 4 curantur.

50. (35.) De sancto Vitale.

1. Insigne decus martyrum,
Astrum Vitalis aureum,
Per gloriam certaminis
Urbem perfudit radiis.

4. Terrae mersus infoditur,
Sol super astra tollitur,
Obruitur rudibus,
Radiat in caelestibus.

2. Ense praecinctus fidei
Christi succurrit militi,
Dum lapso manum porrigit,
Hostem calcare docuit.

5. Nos, martyr invictissime,
Da post ruinam vincere
Digneque post victoriam
Ad caeli transfer gloriam.

3. Eculeo suspenditur,
Sed poena parvipenditur,
Amoris ardor intimi
Non sentit vim supplicii.

6. Sit patri laus ingenito,
Sit decus unigenito,
Sit utriusque parili
Maiestas summa flamini.

Migne l. c. 949. — Zu 3, 3 sq. vgl. Nr. 29, Str. 3, 3 und Nr. 30, Str.
2, 3. — Auf Vitalis finden sich unter Damianis Reden zwei, Sermo XVII sq.
Dreves, Hymnographi Latini. I.

51. (36.) De Confessore et Pontifice.

Ad Vesp. et Noct.

1. Sacri pontificis annuus emicat
Natalis, celebrans plebs pia gaudeat
Et laeto resonet pectore carmina
Christo, qui regit omnia.
2. Hic spernens proprii gaudia corporis
Longum sustinuit martyrium crucis,
Tormentum gravius vulnere pertulit,
Qui tortor suus exstitit.
3. Sacrae militiae signifer inclitus
Virtutum fuerat forma sequentibus,
Accendens validis pectora vocibus,
Praeclaris quoque moribus.
4. Bis senos lapides pectore detulit,
Bis tinctae tunicae tegmine splenduit,
Tintinabula cui dulciter obstrepunt,
Mala punica defluunt.
5. Ipsius precibus, conditor omnium,
Demersos releva pondere criminum,
Cui laus, imperium summaque gloria
Sit per omnia saecula.

Migne l. c. 959. — Str. 1 ist bei M. falsch abgeteilt. — 4, 3 Cui tintinabula.

52. (37.) De Confessore Pontifice.

Ad Laudes.

1. Christe, sanctorum gloria,
Certantium victoria,
Nos confessorum precibus
Culparum solve nexibus.	3. Nam hic in imo positus
Celsis praestolat moribus,
Humilis erat ordine,
Claro sublimis opere.
2. Fac nos imitabilia
Eius sequi vestigia,
Tu sis commune praemium,
Qui factus es et pretium.	4. Intenta mens caelestibus
Mundanos horret strepitus,
Nil iam delectat anxiam,
Quod non ducit ad patriam.

5. Accensus illuc spiritus
Totis anhelat nisibus,
Iam cernit in aenigmate
Lumen inaccessibile.

Migne l. c. 959 sq.

6. Sit patri laus ingenito,
Sit decus unigenito,
Sit utriusque parili
Maiestas summa flmini.

53. (38.) De sancto Apollinare.
Sequentia.

1. Clara nobis praeconia

2 a. Apollinaris caelica
martyris
laetis promant
vocibus agmina,	2 b. Omnis et orbis quadrua
dramatum
dulce melos
resonent climata.
3 a. Exsultet merito
nimis alumna
tam egregii
civis Antiochia,	3 b. Plaudat praecipue
felix Ravenna,
sacro eius
cruore purpurata.
4 a. O virtus nova,
vinci nescia,
o turris David
invictissima,
cuncta
pro nihilo reputans
tormentorum genera,	4 b. Alta viscerum
ridens vulnera,
dura verberum
spernens stigmata!
Aqua
refrigerat fervida
membra flammis torrida.
5 a. Carcerales hinc tenebras,
longa ferens exsilia,
famis quoque
pertulit inopiam,
sustinuit
eculei suspendia.	5 b. Catenarum mox vincula
sacra vinciunt brachia;
contundere
non timet os rabida
cum lapide
carnificis insania.
6 a. Eviscerans
claustra tartarea
exanimem
Patricii
suscitavit filiam.	6 b. Quis referat,
quot caecorum lumina,
quot languida
divinitus
reparavit corpora?
7 a. Petimus,
ecclesiae radians
sidus et lucerna
pontificum nitida
martyrumque gemma,	7 b. Pectora
nostra prece sedula
vitiis emenda,
virtutibus robora,
cor in astra leva,

8. Et Christum nos cernere
fac in saecula.

Migne l. c. 952 sq.

54. (39.) De Beata Maria V.

1. O genetrix aeterni
Virgo Maria verbi,
Quae vox, quae lingua carnis
Par erit tuae laudi?
2. Tu nova maris stella,
Celsa poli fenestra,
Scala, quae caelum terris
Iungis, ima supernis.
3. Immensum concepisti,
Parentem peperisti;
Fit factor ex factura,
Creans ex creatura.
4. Quem mundus ferre nequit,
Totum vulva concepit,
Quo circumitur aether,
Puellae clausit venter.
5. Servi forma indutus,
Divina non exutus
Suscepit quidem tua,
Sed non amisit sua.
6. Oritur ortus rerum,
Fit antiquus dierum,
Orbis origo coepit
Factus ex his, quae fecit.
7. Conceptus fecundavit,
Natus non violavit,
Intravit et exivit,
Sed clausam te reliquit.
8. Tu Aaron es virga
Fecunda, licet sicca,
Quae germen protulisti,
Sed virgo permansisti.
9. Te rubus praelucebat,
Qui ardens non ardebat,
Quae sine aestu mentis
Fructum dedisti ventris.
10. Et ante partum virgo,
Sed post virginum virgo,
Crevit in ortu prolis
Integritas pudoris.
11. Est angelorum cibus
Tuo lacte nutritus;
Qui mari praebet undas,
Papillae sugit guttas.
12. Geris in sinu prolem,
Qui terrae librat molem,
Foves, a quo foveris,
Servas, a quo tueris.
13. Blandire, mater. caro,
Qui te creavit, nato,
Oscula grata fige,
Fasciis membra cinge.
14. Amplectere caelestem,
Quem genuisti, regem,
Cui servit sol et luna
Et omnis creatura.
15. Chori virtutum tremunt,
Quem viles panni tegunt,
Pavet caelum et terra,
Quem baiulat puella.
16. Vagit in sinu matris,
Regnat in throno patris,
Leges parentum servat,
Mundi iura gubernat.
17. Tu fontis fons viventis,
Oriens orientis,
Liber ille signatus
Lectori viro datus.
18. Tu porta templi clausa,
Superni regis aula,
Aerarium talenti,
Per quod sumus redempti.

<p>19. Hortus deliciarum,
Odor suavitatum,
Tu ager ille plenus,
Cui benedixit Deus.</p> <p>20. Ex te botrus egressus,
Qui crucis prelo pressus
Vino rigat arentes
Sancti spiritus mentes.</p> <p>21. Es et terra caelestis,
Ferax lactis et mellis,
Ex qua veritas orta
Tollit errorum dogma.</p> <p>22. Arcem nobilitatis
De prolis stirpe trahis,
Filia quidem regum,
Sed mater regis regum.</p> | <p>23. Salve iam, virgo feta,
Ave, gratia plena!
Nostrum Ave digneris
Ut illud Gabrielis.</p> <p>24. Ille, dum te salutat,
Evae nomen commutat;
Reduc nos, virgo sancta,
Unde est nequam lapsa.</p> <p>25. Tu solve, quod debemus,
Averte, quod timemus,
Impetra, quod optamus,
Perfice, quod speramus.</p> <p>26. Sit salus trinitati,
Sit decus unitati,
Cui lex et ordo rerum
Per omne paret aevum.</p> |
|--|--|

Liber pastoralis ms. S. Gregorii saec. 11. in. Cod. Vatican. Palat. 311. add. saec. 11. A. — Psalt. et hymn. ms. S. Sophiae Beneventanae saec. 11. Cod. Neapolitan. VI E 43. B. — Hymn. ms. Anglo-Saxonicum saec. 11. Cod. Londinen. Iul. A VI. add. saec. 11/12. (mit Neumen) C. — Migne l. c. 937 sq. D. — Lipomanus l. c. 335^r E.

1, 2 Maria virgo C. — 1, 4 laudis D. — 2, 1 maris nova B. — 3, 3 et factura D. — 3, 4 et creatura D. — 4, 2 Totum virgo E. — Str. 5 fehlt C. — 4, 2 Totus B. — Str. 6 steht vor Str. 4. C. — Str. 7 fehlt C. — Str. 8 und 9 stehen hinter 12 C. — 8, 3 Quae florem C. — Str. 10 fehlt AC. — Str. 14—22 fehlen C. — 16, 3 Legem matris observat BD. — 17, 4 Victori viro D. — Str. 19—21 incl. fehlen A. — 21, 3 Ex te veritas B. — 22, 2 stirpe prolis B. — 23, 1 Ave iam C. — Str. 25 und 26 fehlen C. — 26, 1 Sit laus trinitati DE. — 26, 4 patet D. — „Rismus P. Damiani“ B. — Die Nr. 54—59 incl. sind Prozessionshymnen.

55. (40.) Paschalis rhythmus ad procedendum.

<p>1. Paschalis festi gaudium
Mundi replet ambitum,
Caelum, tellus ac maria
Laeta promant carmina,
Et Alleluia consonis
Modulemur organis.</p> <p>2. Solus ululet tartarus
Rapta praeda vacuus,
Fractos vectes et ferrea
Strata ploret moenia,
Quae subruit rex gloriae
Cum signo victoriae.</p> | <p>3. Stupenda lex mysterii.
Novum genus proelii!
Ligatus nexos liberat,
Mortuus vivificat,
Dumque vita perimitur,
Mortis mors efficitur.</p> <p>4. Statera crucis pendulum
Mundi librat pretium,
Quod dum exactor petiit,
Ius antiquum perdidit,
Escam glutire nititur,
Sed hamo transfigitur.</p> |
|--|---|

5. Composuit chirographum
Protoplastus hominum,
Quod Christus post in alia
Solvit ligni tabula;
Quae primus Adam scripserat,
Secundus obliterat.

6. Cum auctor vitae moritur,
Orbis et commoritur,
Sol radios operuit,
Lugens terra tremuit,
Templi velum dividitur,
Vis saxorum scinditur.

7. Brevi sepulcro clauditur,
Qui caelo non capitur,
Praeda vallatus divite
Victo mortis principe
Triumphali potentia
Surgit die tertia.

8. Reddite Christum, vigiles
Quem servastis, milites!
Vel mortuum ostendite,
Vel in vivum credite!
Cur gratis vera dicitis,
Empti falsa fingitis?

9. Mox intonat angelicus
Sermo mulieribus,
Apostolis ut dulcia
Haec deferrent nuntia:
In Gallilaeam pergite,
Ibi Christum cernite.

10. Iam regis Aegyptiaci
Servitute liberi
Post maris rubri transitum
Novum demus canticum,
Mortis soluti legibus
Christo consurreximus.

11. Colite, novi populi,
Rite pascha Domini,
Paschalis agni sanguine
Postes domus tingite,
Fermentum vetus pellite,
Azyma comedite.

12. Totis, Christe, visceribus
Tibi laudes reddimus,
Qui resurgens a mortuis
Ultra iam non moreris;
Sit patri laus et parili
Decus omne flamini.

Liber Pastoralis ms. S. Gregorii saec. 11. Cod. Vatican. Palat. 311. add. saec. 11. A. — Migne l. c. 931 sq. B.

1, 4 Laeti A. — 2, 4 plorat A. — 4, 4 amicum A. — 7, 1 Et nunc sepulcro A. — 7, 5 Triumphalis B. — 11, 3 Paschali B.

56. (41.) In Purificatione B.M.V.

1. Laetetur omne saeculum
Veritatis reditum,
Diei penset pretium,
Retractet mysterium,
Templo Deus pro homine
Praesentatur hodie.

2. Magnus ante luciferum
Et mundi principium
Fit parvus, fit infantulus
Verus, non phantasticus,
Ex custodita virgine
Factus est mirifice.

3. Dives rex sine tempore
Fit pauper in tempore,
Caeli sedens palatio
Nascitur in stabulo,
Virgo, mater et baiula,
Nulla ibi altera.

4. Nutritur et vivificat,
Crescit, qui magnificat,
Datis oboedit legibus
Subditus parentibus,
Deus creator omnium
Iussa complet hominum.

5. Mira haec dispensatio,
Mira haec dignatio!
Non lucens, sed lucibilis,
Deus invisibilis
Videtur in praesaepio,
Virginis in gremio.
6. Legem servat purissimus,
Ne oblatret impius,
Sicut in lege scribitur,
Infans circumciditur,
Servantur dies provide
Et complentur hodie.
7. Maria, sancta femina,
Virgo integerrima,
Nullis tacta excessibus
Nihil debet legibus;
Iussa servat legalia
Pro peccatis habita.
8. In templo mater puerum
Laeta ducit plurimum,
Praesentat Deo filium,
Ipsam Deum inclitum,
Columbas atque turtures
Offert Deo supplices.
9. In columba dilectio
Mutua perpetuo,
In turture est castitas
Geminaque sanctitas,
Haec quia virgo meruit,
Haec offerre debuit.
10. Hunc Simeon ut aspicit
Iustus, ulnis accipit,
Dimitte, dicit, Domine,
Me in pace hodie,
Viderunt oculi mei
Salutare Domini.
11. Paratum omni populo,
Longinquo et proximo,
Omnium lumen gentium,
Gratia et praemium,
Lumen et plebis gloria
Israel non modica.
12. Omnes gentes, accedite,
Cernite et credite,
Lumen inaccessibile,
Lumen invisibile
Apparet et illuminat
Et in templo rutilat.
13. Videte, omnes populi,
Omnes Christum Domini,
Deum, lumen de lumine,
Accurrentes sumite,
Accedite, precamini
Et illuminamini.
14. Ferte lumen in cordibus
Hoc diebus omnibus,
Luceat corpus actibus,
Ferte lumen manibus,
Candelas manus teneant,
Ut obscura pereant.
15. Hoc lumen cor illuminet,
Et hoc corpus rutillet,
Ut mente atque corpore
Clarefacti optime
Laudetis Deum plenius
Vestris in operibus.
16. Hoc lumen est altissimus
Summi patris filius,
Puer iste tenerrimus
Deus est interminus,
Dierum antiquissimus,
Primus et novissimus.
17. Hoc lumine castissima
Genetrix dignissima,
Hoc lumen ventre pertulit,
Hoc intacta peperit,
Istud ad templum detulit,
Simeon hoc extulit.
18. Quibus te, virgo, laudibus
Efferam in talibus,
Mens nescit, sermo deficit,
Stupor sensum eximit,
Filius habens, domina,
Non per viri opera.

19. Moti sunt dialectici
Victi sunt haeretici;
Concubuit, si peperit,
Syllogismus periit,
Mundana sapientia
Victa est a femina.

20. Sion, adorna thalamum
Et intende canticum,
Surge, appare fulgide,
Christum regem suscipe,
Quem virgo mater genuit,
Virgo mater peperit.

Grad. ms. S. Laurentii in Verano(?) saec. 10/11. Cod. Angelicus 123 (B III 18) A. — Trop. ms. Cremifanense saec. 12. Cod. Cremifanen. 309. B. — 2, 4 Verum nam A. — 2, 5 Et casta Dei virgine B. — 2, 6 Natus es A. — 3, 4 Nascitur in infantulo A; Nascetur B. — 3, 5 baiulat A. — 4, 3 Datur A. — 5, 3 lucet A. — 5, 5 sq. Dierum antiquissimus, Primus et novissimus A. vgl. weiter hinten 16, 5 sq. — Str. 6—17 incl. fehlen A. — Mutuo B. — 18, 2 Referat A. — 18, 3 lingua deficit A. — 19, 3 sic peperit B. — 19, 4 Sit logismus A. — 19, 6 Victi sunt a B. — Str. 20. fehlt A; statt dessen Maria sancta femina etc. wie oben Str. 7. mit einigen Schreibfehlern. — Dieser Hymnus fehlt in der Ausgabe von Gaëtani; doch erweisen ihn Rhythmus und Sprache mit nicht mißzuverstehender Deutlichkeit als ein Werk Damianis.

57. (42.) De sancto Donato.

1. Auratis Deum citharis
Laudet et in cymbalis
Cum Tuscia Italia,
Nobilis monarchia,
Sanctorum domicilium
Quam sacrat, Aritium.

5. Solante mox angelico
Gaudet contubernio,
Dum globi strident ignei,
Crescit ardor fidei,
Sic flamma desiderii
Perit vis incendii.

2. In qua lucerna praesulum,
Via, forma, speculum,
Donatus martyr inclitam
Obtinet basilicam,
Servat et Ianuarium,
Caeli sidus aureum.

6. Victor ab igne trahitur,
Ad tribunal rapitur,
Consultur, impetitur,
Eadem vox redditur;
Nam fixa super stabilem
Domus viget lapidem.

3. Quem non humana studia,
Non linguae facundia
Digno valet extollere
Pro merito gloriae;
Nam, quae perferre potuit,
Quis referre poterit?

7. Cum caro poenis cingitur,
Mens in astra figitur,
Tormenta reddunt levia
Visa illic praemia,
Sic poenas mille mortium
Dulce credit otium.

4. Caminus per continuum
Vaporatur triduum,
Ut, quo crematur longius,
Cremet post velocius;
Hunc martyr dum ingreditur,
Nec capillus laeditur.

8. Saevae manus carnificum
Nervos vellunt viscerum,
Compages laxa solvitur,
Postquam nexus tollitur,
Fit per diversos exitus
Multiplex interitus.

<p>9. Hinc traditur ferocibus
Belluarum morsibus,
Ferae sed indomabilem
Deponentes rabiem
Demissa colla caelitus
Sacris flectunt precibus.</p>	<p>11. Te pronis ergo mentibus
Supplicantes petimus,
Nos culpae nostrae debitis
Tuis solve meritis
Et electorum coetibus
Sacris iunge precibus.</p>
<p>10. O lucifer Hesperiae,
O decus ecclesiae,
Quis tua possit omnia
Promere praeconia?
Non haec implere nitimur,
Sed gaudendo vincimur.</p>	<p>12. Sit patri laus ingenito,
Eius unigenito,
Sit utriusque parili
Decus omne flamini,
Cuius una potentia
Cuncta regit saecula.</p>

Opera ms. Petri Damiani saec. 11. ex. Cod. Vatican. Urbin. 503 (149) A. — Migne l. c. 955 sq. B. — 1, 1 Auratis Domini citharis B. — 1, 4 nobili B. — 4, 1 Caminum B. — 7, 1 carne A. — 8, 5 Fit diversos exitus A; Fit diversus exitus B. — 9, 4 Reponentes B. — 9, 5 Dimissa AB. — 10, 5 hoc B. — 12, 2 Sit eius unigenito A; Sit decus unigenito B.

58. (43.) De sancta Cruce.

R^o. Unica spes hominum, crux, o venerabile signum,
Omnibus esto salus, unica spes hominum.

1. Baiula tu pretii, quod mundi debita solvit,
Quo meruit redimi, baiula tu pretii.
2. Tartara victa tuis spoliis cessare triumphis,
Lugent vexillis tartara victa tuis.
3. Pandis et astra piis, proprio quos stigmatibus pingis,
Das requiem fessis, pandis et astra piis.
4. Chirographum, vetiti pepigit quod cautio ligni,
Diluis et pomi chirographum vetiti.
5. Lux, honor, imperium, laus, gloria, doxa per aevum
Sit tibi, trine Deus, lux, honor, imperium.

Migne l. c. 931. A. — Lipomanus l. c. 348^v B. — 1, 1 o fehlt B. — 3, 2 stigmatibus signas AB gegen den Reim.

59. (44.) De Beata Maria V.

R^o. Scala thronusque Dei, nitor orbis, ianua caeli,
Mater, ave, Christi, scala thronusque Dei.

1. Tu nova stella maris, qua lux est reddita terris,
Ortus et es solis, tu nova stella maris.

2. Concipis absque viro tu sola, puerpera virgo,
Quae verbum verbo concipis absque viro.
 3. Tartara quod metuunt, tellus pavet, astra verentur,
Pectoris antra ferunt, tartara quod metuunt.
 4. Virgine vita redit homini, quem virgo peremit,
Mors nece victa perit, virgine vita redit.
 5. Tu super astra leva, petimus, quod subruit Eva,
Illa gravat culpa, tu super astra leva.
 6. Gloria summa patri, genitae sit gloria proli,
Flamine cum parili gloria summa patri.
- Migne l. c. 940 sq. A. — Lipomanus l. c. 334^v B.

60. (45.) Ad Beatam Mariam V.

Contra Tempestates.

O miseratrix, o dominatrix, praecipe dictu,
Ne devastemur, ne lapidemur grandinis ictu.
Est tibi latus pontificatus, mater, ab aevo,
Ergo precamur, ne moriamur turbine saevo.
Turbida leni daque sereni temporis usum,
Redde serenum sidus amoenum nube reclusum.
Virgo, rogamus, ne pereamus peste vel ira,
Taetra diescant, atque quiescant fulgura dira.

Migne l. c. 940.

61. (46.) In Laude sanctorum Apostolorum.

1. Spiritus alme, veni perflando dindima nostra,
Ad nostrum votum, spiritus alme, veni,
2. Templa dicata tibi valeam quo extollere digne,
Laudibus exaltem templa dicata tibi,
3. Quae sine fine tenent caelorum gaudia celsa,
Gloria cum meritis quae sine fine tenent.
4. Ore Dei subolem prophetant iure prophetae,
Promit apostolicus ore Dei subolem.
5. Virginis hic genitus purgavit crimina mundi,
Tartara contrivit virginis hic genitus.

6. Damna poli Dominus restaurans morte perempta,
Sanguine restituit damna poli Dominus.
7. Rex pius ipse pios praecepit mergere lymphis,
Vexit ad alta poli rex pius ipse pios.
8. Semina parva sator cumulavit fructibus amplis,
Centuplicare dedit semina parva sator.
9. Efferat corda nitent istorum flamine sancto,
Per varios flores efferat corda nitent.
10. Lilia mixta rosis violaeque per aequora fragrant,
Sancta fides renitet, lilia mixta rosis.
11. Aurea regna poli dispensat Christus ubique,
Discipulis tribuit aurea regna poli.
12. Primitus alma fides per Petrum clarior exstat,
Eius odore nitet primitus alma fides.
13. Roma beata, nites Petri de corpore sancti,
Dogmate deque suo, Roma beata, nites.
14. Alma tropaea crucis pro Christo pertulit ille,
Vertice versus agit alma tropaea crucis.
15. Splendet ubique potens Paulus, mirabilis auctor,
Abscissus capite splendet ubique potens.
16. O veneranda nimis Petri Paulique decore,
Romula, quos retines, o veneranda nimis.
17. Facta salutis agens Iacobus per cuncta necatur,
Galiciae recubans, facta salutis agens.
18. Idola caeca colens Lycaonia, Armenia nec non
Vertitur ad Christum idola caeca colens.
19. Excoriate, nites in mundo, Bartholomaeae,
Vertice praecisus, excoriate, nites.
20. Optima gesta canens Macedonia rite, Matthaeus
In Persis passus optima gesta canens.
21. In cruce, Petre, tuus germanus praedicat orbem,
Achaiam salvans in cruce, Petre, tuus.
22. Eripit ille Simon crucifixus fame salvans
Aegyptumque simul eripit ille Simon.

23. Milia multa virum Taddaeus contulit audax,
Pontus et Armenia, milia multa virum.
24. Dogmata multa tulit Thomas transfossus in orbe,
Persis et Medis dogmata multa tulit.
25. Se super astra ferens purgavit schisma Iohannes,
Quem tenet Ephesus se super astra ferens.
26. Fartus amore Dei lapidatur nempe Philippus,
Convertit Gallos fartus amore Dei.
27. Iacobus, ecce, nites, Domini sanctissime frater,
Praecipitatus obis, Iacobus, ecce, nites.
28. Inter apostolicos numeraris sorte, Matthia,
Iudaeam salvans inter apostolicos.
29. Uritur igne Dei Barnabas, dogmata dando,
Dumque crematus obit, uritur igne Dei.
30. Quam speciosa micas, Alexandria, sanguine Marci,
Constantina, simul quam speciosa micas!
31. Te retinendo nitet fulgens Bythinia, Luca,
Urbs quoque regalis te retinendo nitet.
32. Carmina parva dedit famulus pro munere supplex,
Parvus, iners strenuis carmina parva dedit.
33. Culmen apostolicum, dignanter suscipe munus,
Vota precesque pias, culmen apostolicum.

Passion. ms. Romanum saec. 11. Cod. Vatican. 1272. A. — Migne l. c. 946. B. — 2, 1 sq. fehlen A. — 4, 1 prophetarum rite prophetae B. — 5, 2 conteruit AB. — 9, 1 flamme A. — 10, 1 aequora fehlt B; flagrant AB. — 10, 2 fides fehlt B; renitent B. — 13, 2 quoque suo B. — 14, 2 abit B. — 22, 2 que fehlt B. — 23, 1 contulit ardens B. — 23, 1 Salens B. — 26, 1 Fartus A; Tactus B. — 27, 1 Iacobe B. — 30, 1 speciose B. — 31, 1 renitendo B; fulget A. — 32, 2 iners tenuis B. — 33, 1 Numen apostolicum B. -- Nach 33, 2 folgt noch in A: Omnipotens . . . donat consortia nobis Omnibus in sanctis luce perenne frui. — „Incipiunt versus Petri episcopi in laude sanctorum apostolorum“ A.

62. (47.) Planctus Paenitentis.

1. Quis infelici fletus aquam capiti,
Quis lacrimarum fontem dabit oculis?
Flendo, pupillae, tenebras obducite!
Vae mihi lapso!
2. Non guttae maris, non arenae littoris
Aequantur meis scelerum flagitiis,
Excedunt stellas pluviasque numero,
Pondere montes.

3. Nam quibus non sim vitiis obnoxius,
Qui pravis semper deservivi moribus?
Deo solutus carnis vixi legibus,
Fluxus in ima.
 4. Sprevi praecepta, ausus sum prohibita,
Plures everti prava per iudicia,
Noxius mihi, aliis inutilis,
Artor utrimque.
 5. Non caelum dignus oculis aspicere,
Non Dei nomen labiis exprimere,
Prohibet aedis sacrae limen terere
Culpa remordens.
 6. Nunc quoque, sacris deditus obsequiis,
Veteris vitae stimulator illecebris,
Ut fugitivum repetunt in famulum
Iura tyranni.
 7. Conor in fletu, riget cor lapideum,
Precibus insto, vagus abit spiritus,
Lumen inquiero, tenebrae phantasmatum
Protinus assunt.
 8. Efferum ira, tumidum superbia,
Edacem gula, vanum cenodoxia,
Omnium frendens criminum barbaries
Subdere tentat.
 9. Saepe resisto armaque corripio,
Mihi congressus mecum ipse dimico,
Sed legi carnis lex dum cedit spiritus,
Praeda fit hosti.
 10. Saepe divino igne cor accenditur
Seque transscendens cor in alta rapitur,
Sed genuinae corruptelae labitur,
Pondere pressa.
 11. Lux inaccessa micat ut per rimulas,
Cui mens intenta sitienter inhians,
Cuius obtutus, ecce, carnis obvians
Umbra retundit.
 12. Hostis antiqui telis mille sauciam
Ploro peremptam in peccatis animam;
Qui vacuasti mortis iura mortuus,
Per te resurgat.
-

13. Palma iustorum spesque paenitentium,
Da, Christe, manum et profundis erutum
Solve peractis, hinc ab imminentibus
Eripe noxis.

14. Tu peccatricis lacrimas non respuis,
Tu publicanum paenitentem recipis,
Vitam latroni iam in morte posito
Te dare spondes.

15. Per haec te quaeso pietatis viscera,
Et me de vinclis tot culparum libera;
Mereor iram, effunde clementiam,
Fons pietatis.

16. Da, tuis semper obsequar imperiis,
Sicque supernis dignum redde praemiis,
Qui patri compar sanctoque spiritui
Cuncta gubernas.

Collect. ms. Mediolanense saec. 15. Cod. Ambrosian. F 13 sup. A. —
Migne l. c. 971 sq. B. — 4, 2 per exempla A. — 7, 1 Honor in fletu riger
A. — 7, 2 Precibus iusto A. — 11, 2 Qui mens A; inhiat A. — 12, 1 saucia A.
— 13, 3 Solve peccatis B. — 15, 2 vinculis A. — 16, 1 obsequi A.

63. (48.) De Die Mortis.

1. Gravi me terrore pulsas,
vitae dies ultima,
Maeret cor, solvuntur renes,
laesa tremunt viscera,
Tui speciem dum sibi
mens depingit anxia.

2. Quis enim pavendum illud
explicit spectaculum,
Cum dimenso vitae cursu
carnis aegrae nexibus
Anima luctatur solvi
propinquans ad exitum?

3. Perit sensus, lingua riget,
resolvuntur oculi,
Pectus palpitat, anhelat
raucum guttur hominis,
Stupent membra, pallent ora,
decor abit corporis.

4. Ecce, diversorum partes
confluunt spirituum,
Hinc angelicae virtutes,
illinc turba daemonum,
Illi propius accedunt,
quos invitat meritum.

5. Praesto sunt et cogitatus,
verba, cursus, opera,
Et prae oculis nolentis
glomerantur omnia,
Illuc tendat, huc se vertat,
coram videt posita.

6. Torquet ipsa reum suum
mordax conscientia,
Plorat acta corrigendi
defluxisse tempora,
Plena luctu caret fructu
sera paenitentia.

7. Falsa tunc dulcedo carnis
in amarum vertitur,
Quando brevem voluptatem
perpes poena sequitur,
Iam, quod magnum credebatur,
nil fuisse cernitur.
8. Utque mens in summae lucis
gloriam sustollitur,
Aspernatur lutum carnis,
quo mersa provolvitur,
Et ut carcerali nexu
laetabunda solvitur.
9. Sed egressa durum iter
experitur anima,
Quam incursant furiosa
dirae pestis agmina
Et diversa suis locis
instruunt certamina.
10. Nam hic incentores gulae,
illic avaritiae,
Alibi fautores irae,
alibi superbiae,
Vitii cuiusque globus
suas parat acies.
11. Iam si cedat una turma,
mox insurgit altera,
Omnis ars temptatur belli,
omnis pugnae machina,
Ne ad hostium pudorem
sic evadat anima.
12. O quam torva bellatorum
monstra sunt feralium!
Taetri, truces, truculenti,
flammas efflant naribus,
Dracontea tument colla,
virus stillant faucibus.
13. Serpentinis armant spinis
manus doctas praeliis,
His oppugnant adventantes
telis velut ferreis,
His quos attrahunt, aeternis
mancipant incendiis.
14. Quaeso, Christe, rex invicte,
tu succurre misero
Sub extremae sortis hora,
cum iussus abiero,
Nullum in me ius tyranno
praebeatur impio.
15. Cedat princeps tenebrarum,
cedat pars tartarea;
Pastor, ovem iam redemptam
tunc reduc ad patriam,
Ubi te videndi causa
perfruar in saecula.

Collect. ms. Claraevallense saec. 15. Cod. Trecen. 1612. A. — Collect. ms. Mediolanense saec. 15. Cod. Ambrosian. F 13 sup. B. — Collect. ms. Zwollense saec. 15. Cod. Zwollen. (Emmanuelshuizen) 434. C. — Migne l. c. 977 sq. D.

1. 1 pulsat A C. — 1, 5 Cuius speciem A. — 2, 3 dimerso A C. — 2, 6 exitus A C. — 3, 1 ligwa C. — 4, 6 Quo D. — 6, 3 apta corrigendi A. — 8, 1 Ut quae A; Atque D. — 8, 2 attollitur C. — 9, 3 Qua D. — 9, 4 durae A C. — 10, 1 Eam hic (falsche Initiale) C. — 10, 5 Vultui cuiusque C. — 11, 5 ab hostium pudore D. — 13, 1 spinis A C. — 14, 3 mortis hora B D. — 14, 4 missus abiero C. — 15, 1 Tedat (falsche Initiale) C; Cadat A D. — 15, 2 cadat A D. — 15, 5 vivendi A. — B hat nur die drei letzten Strophen. — „Sequuntur quattuor hymni Petri“ (das weitere weggeschnitten) A; „Incipiunt hymni Petri Damiani de quattuor novissimis“. C.

64. (49.) De Extremo Iudicio.

1. Iucundantur et laetantur
simul omnes reprobi,
Qui regis adventum prius
expectabant territi,
Fremunt, cedunt, intumescunt
et insultant miseri.
2. Quique sunt lugendi totis
lacrimarum fontibus,
In superbiae sublimes
extolluntur cornibus,
Phrenesim robur putantes
sanis rident flentibus.
3. Sed quid iuvat, o perversi,
o gehennae filii,
Non vitare sed mutare
tribunal iudicii?
Sub mortali rege tuti
Christum non evaditis.
4. Ecce, veniet ut fulgur
minax et terribilis,
Solis ardor, lunae candor
involventur tenebris,
Ima terrae petent stellae
caeli vulsae cardine.
5. Terra funditus ardebit,
caeli tremant climata,
Elementa turbabuntur,
rugient tonitrua,
Ignei micant corusci,
crebra cadunt fulmina.
6. In furore venientis
fit tempestas valida,
Tota mundi tremefacta
conquassatur machina,
Aestuantis flammae globus
vasta perflat aera.
7. Tunc, qui eum pupugerunt,
cernunt omnes impii
Throno igneo subnixum
specie terribili,
Rogant montes, orant colles
postulantes obrui.
8. Mox occulta singulorum
cunctis patent cordium,
Verba, facta, mens videntur
velut corpus solidum
Et amarum in auctores
reddunt testimonium.
9. Ipsi spiritus iniqui
probra, quae suggesserant,
Longis exarata tomis
relegentes explicant,
Loca, tempora gestorum
et modos enumerant.
10. Irascuntur cuncta pravis
angelorum agmina,
Adversantur elementa,
caelum, terra, maria,
Omnis rerum creatura
imminet contraria.
11. Ecce, caput iniquorum,
ferox illa bestia
Sub cunctorum denudata
trahitur praesentia,
Patent artes, furta, doli,
fraudes et ingenia.

Collect. ms. Claraevallense saec. 15. Cod. Trecen. 1612. A. — Collect. ms. Mediolanense saec. 15. Cod. Ambrosian. F 13 sup. B. — Collect. ms. Zwollense saec. 15. Cod. Zwollen. 434. C. — Migne l. c. 978 sqq. D.

Str. 1—3 fehlen B. — 2, 5 Phrenesimque robur putant C. — 4, 2 minarum ac terribilis C. — 4, 6 pulsae cardine A. — 5, 5 Ignei venient B. — 5, 6 cadent B. — 6, 1 fuore C. — 6, 4 conquassantur C. — 7, 1 Sunt qui eum C; negaverunt B. — 7, 2 cernent omnes impia C. — 8, 3 videtur A. — 9, 2 probra qui A; mala quae C. — 10, 6 imminent B. — 11, 3 Denudata sub cunctorum C. — 11, 5 Parent C. — „Secundus hymnus eiusdem de extremo iudicio“ A, „Ymus de extremo iudicio.“ C. — In B folgt auf Str. 11 ohne Absatz oder Aufschrift unmittelbar *O quam dura, quam horrenda.*

65. (50.) De Poenis Inferni.

<p>1. O quam dira, quam horrenda
voce iudex intonat,
Cum paratis mergi flammis
maledictos imperat,
Mox deglutiens viventes
Stygis olla devorat.</p>	<p>5. Illic dolor, cruciatus,
fletus, stridor dentium,
Assunt fremitus leonum,
sibili serpentium,
Quibus mixti confunduntur
ululatus flentium.</p>
<p>2. Vaporantur infelices
intus et extrinsecus,
Crepitantes strident flammae
velut ardens clibanus,
Ore, naribus et ipsis
profluunt luminibus.</p>	<p>6. Molis trabeae dracones
laxa pandunt guttura,
Quorum oculi sagittas
iaculantur igneas,
Caudae chelas scorpionum,
plantae produnt viperas.</p>
<p>3. Immortalis mors occidit
nec omnino perimit,
Ignis urit nec consumit
nec defectum recipit,
Vita moritur, mors vivit,
finis semper incipit.</p>	<p>7. Tendunt quidem ad non esse,
sed non esse desinunt,
Vivunt morti, volunt mori,
sed omnino nequeunt,
Qui male vixere, vitam
pro tormento perferunt.</p>
<p>4. Rediviva septem plagae
renovant supplicia,
Fumus, foetor, albor, ardor,
fames, sitis ignea,
Vermes nunquam satiantur,
qui corrodunt viscera.</p>	<p>8. Haec prae oculis, vesani,
formidantes ponite,
Haec subtili pertractantes
studio revolvite
Et pravorum vinclis morum
colla mentis solvite.</p>
<p>9. Nam paratus est conversis
indulgere veniam,
Qui perversis adhuc celat
vindictae sententiam;
Salus, honor pio regi
per aeterna saecula.</p>	

Collect. ms. Claraevallense saec. 15. Cod. Trecen. 1612. A. — Collect. ms. Mediolanense saec. 15. Cod. Ambrosian. F 13 sup. B. — Orat. ms. Zwollense saec. 15. Cod. Zwoilen. 434. C. — Migne l. c. 980. P.

1, 1 quam dura C. — 2, 3 flammis C. — 3, 1 Immortales B. — 4, 1 Vediciva
Dreves, Hymnographi Latini. I. 5

C. — 4, 4 igneus A. — 4, 6 quae C. — 5, 1 Illuc C. — 5, 3 Assunt fremitu ingentes B. — 5, 4 Igne aestuantium B. — Str. 6 fehlt B. — 6, 2 lassa C. — 6, 5 Caudae tela A, telas C. — 7, 2 et non esse C. — 8, 1 oculis incredul B. — 9, 3 adhuc premit B; adhuc promet C. — 9, 5 pie C. — „Tertius hymnu de poenis infernalibus“ A: „Ymnus de poenis dampnatorum“ C. In B folg auf das Gedicht: „Petrus Damianus de egressu animae a corpore.“

66. (51.) De Gloria Paradisi.

<p>1. Ad perennis vitae fontem
mens sitit nunc arida,
Claustra carnis praesto frangi
clausa quaerit anima,
Gliscit, ambit, eluctatur
exsul frui patria.</p>	<p>7. Non alternat luna vices,
sol vel cursus siderum,
Agnus est felicitis urbis
lumen inocciduum,
Nox et tempus desunt, aevum
diem fert continuum.</p>
<p>2. Dum pressuris ac aerumnis
se gemit obnoxiam,
Quam amisit, dum deliquit,
contemplatur gloriam,
Praesens malum auget boni
perditi memoriam.</p>	<p>8. Nam et sancti quique velut
sol praeclarus rutilant,
Post triumphum coronati
mutuo coniubilant
Et prostrati pugnas hostis
iam securi numerant.</p>
<p>3. Nam quis promat, summae pacis
quanta sit laetitia,
Ubi vivis margaritis
surgunt aedificia,
Auro celsa micant tecta,
radiant triclinia?</p>	<p>9. Omni labe defaecati
carnis bella nesciunt,
Caro facta spiritalis
et mens unum sentiunt,
Pace multa perfruentes
scandalum non perferunt</p>
<p>4. Solis gemmis pretiosis
haec structura nectitur,
Auro mundo tamquam vitro
urbis via sternitur,
Abest limus, deest fimus,
lues nulla cernitur.</p>	<p>10. His mortalibus exuti
repetunt originem
Et praesentem veritatis
contemplantur speciem,
Hinc vitalem vivi fontis
hauriunt dulcedinem.</p>
<p>5. Hiems horrens, aestus torrens
illic nunquam saeviunt,
Flos perpetuus rosarum
ver agit perpetuum,
Candent lilia, rubescit
crocus, sudat balsamum.</p>	<p>11. Inde statum semper idem
exsistendi capiunt,
Clari, vividi, iucundi
nullis patent casibus,
Absunt morbi semper sani:
senectus iuvenibus.</p>
<p>6. Virent prata, vernant sata,
rivi mellis influunt,
Pigmentorum spirat odor
liquor et aromatum,
Pendent poma floridorum
non lapsura nemorum.</p>	<p>12. Hinc perenne tenent esse,
nam transire transiit,
Inde virent, vigent, florent
corruptela corrui,
Immortalitatis vigor
mortis ius absorbit.</p>

13. Qui scientem cuncta sciunt,
quid nescire nequeunt;
Nam et pectoris arcana
penetrant alterutrum,
Unum volunt, unum nolunt,
unitas est mentium.

14. Licet cuique sit diversum
pro labore praemium,
Caritas hoc suum facit,
quod amat in altero,
Proprium sic singulorum
fit commune omnium.

15. Ubi corpus, illic iure
congregantur aquilae,
Quo cum angelis et sanctae
recreantur animae,
Uno pane vivunt cives
utriusque patriae.

16. Avidi et semper pleni,
quod habent, desiderant,
Non satietas fastidit,
neque fames cruciat,
Inhiantes semper edunt
et edentes inhiant.

17. Novas semper harmonias
vox meloda concrepat,
Et in iubilum prolata
mulcent aures organa,
Digna, per quem sunt victores,
regi dant praeconia.

18. Felix, caeli quae praesentem
regem cernit anima
Et sub se spectat alterni
orbis volvi machinam,
Solem, lunam et globosa
bini cursus sidera.

19. Christe, palma bellatorum,
hoc in municipium
Introduc me post solutum
militare cingulum,
Fac consortem donativi
beatorum civium.

20. Praebe vires inexhausto
laboranti proelio
Nec quietem post procinctum
deneges emerito,
Teque merear potiri
sine fine praemio.

Collect ms. Claraevallense saec. 15. Cod. Trecen. 1612. A. — Orat. ms. Zwollense saec. 15. Cod. Zwollen. 434. B. — Carm. ms. Iacobi de Benedictis saec. 16. Cod. Florentin. Conv. sup. 957 (C. 8). C. — Migne l. c. 861 spp. D und 980 spp.

1, 1 fehlt C. — 1, 2 sitivit arida D; fehlt C. — 2, 1 Cum C. — 2, 1-3, 3 fehlen C. — 2, 1 Cum pressuris B. — 2, 3 cum deliquit D; dum reliquit A. — 3, 5 fulgent tecta B. — 4, 1 Nolis B. — 5, 1 Hyens B; torrens fehlt B. — 5, 5 Candent lilia, rubet crocus C. — 5, 6 sudat spirans balsama C. — 6, 2 favum mellis AC. — 6, 6 non lapsorum B; nemorum fehlt A. — 7, 4 in occidium B. — 7, 5 desunt ei D; fehlt C. — 7, 6 diem confert A; fehlt C. — 8. 1 quoque D; Sancti quique clarius sole C. — 8, 2 septies perrutilant C. — Str. 9-13 fehlen C. — 10, 1 Mortalibus his A; Mutabilibus exuti D. — 10, 5 vitalem una fontis A. — 11, 1 Unde statum existendi B. — 11, 2 semper idem capiunt B. — 11, 5 semper sana A. — 12, 6 mortem iam absorbit A, morte iam B. — 13, 2 sq. fehlen C. — 13, 5 volunt, unum norunt B. — 14, 1-16, 5 fehlen C. — 16, 1 Vicet cuique B. — 14, 2 meritum D. — 14, 3 facit suum B. — 14, 4 alterum B, welches der Reim fordert. — 14, 5 Propriumque singulorum A. — 15, 5 vivunt vives B. — 16, 1 semper et pleni B. — 16, 6 edentes iubilant B. — 17, 2 mox meloda A. — 17, 5 Digne B. — 17, 6 regi fehlt B; ducunt praeconia A. — 18, 3 sub sede spectat alta D. — 18, 5 et fehlt B. — 18, 6 cum planetis sidera D. — 20, 3 Ut quietem AD. — 20, 4 debeas emerito AD. — „Quartus hymnus eiusdem [scl. Petri Damiani] de gaudiis paradisi“ A: „Ymnus de regno caelorum.“ B.

67. (52.) De Omnibus Ordinibus.

1. Episcopi, attendite,
Dei verba discernite,
Vobis praecepit Dominus
Pro vestris mori ovibus.
2. Si bona, quae loquimini,
Operibus feceritis,
Exempla bona dabitis
Vestris commissis consiliis.
3. Presbyteri, diaconi,
Qui fertis vasa Domini,
Estote semper nitidi
In conspectu altissimi.
4. Qui vult esse canonicus,
Sit bonus et idoneus,
Oboediat episcopo
Ut seniori inclito.
5. Ad matutinum veniat,
Cum signum horae resonat,
Postposita pigritia
Festinet ad officia.
6. Plebani recte audiant,
Quod sancti patres clamitant,
Ut acquisita praedia
Relinquant in ecclesia.
7. Magister doctus literis
Flagella det discipulis,
Ut docti ab infantia
Doctrinam bene sapiant.
8. Scriptores recta linea
Veraces scribant literas,
Distinctiones proprias
Usque ad finem compleant.
9. Illiteratus clericus,
Elationi deditus,
Despiciens mysteria
Ut stulta iacet bestia.
10. Discurrit per basiliam
Pro vanitate nimia,
In loco si permanserit,
Cervice torta respicit.
11. Verba Dei non nuntiat,
Privatim semper mussitat
Et recitat parabolas
Inanes atque vacuas.
12. Abbates semper vigilant
Ab omni namque crimine,
Non pro mundi astutia
Sancta relinquant studia.
13. Non potest esse monachus,
Qui vagus est et prodigus;
Si vivit sine regula,
Peribit morte pessima.
14. Deo devotae monachae,
Servate legem optime,
Viventes casto corpore
Terrena cuncta spernite.
15. Potestas est in populo
A summo data Domino,
Ei cum fide serviant,
Qui sacramenta fecerant.
16. Pro nullo malo merito
Vel placitato proprio
Aut aliqua amicitia
Vertat vera iudicia.
17. Iudex sedens in placito
Non speret de bizantio,
Sed Deum recte timeat
Et legem cito finiat.
18. Testes, pro nullo munere
Falsa loqui praesumite,
Sed verba vera dicite
Praesente vero principe.

19. Veraces sint notarii
Tenendo fidem animi,
Nec unquam pro denariis
Falsa scribant in cartulis.

20. Castaldiones populi
Et omnes vicedomini
Ne torqueant iustitiam
Nec manducent servitia.

21. Tēnentes ministeria
Cum malis non conveniant,
Sed recta fide serviant,
Ne bona perdant merita.

22. Advocatores placita
Ne fraudent arte aliqua,
Relaxent cordis vitia
Et exquirant iudicia.

23. Nullus consiliarius
Vel quis auricularius
Propter mundana prospera
Se confidat in gloria.

24. Missus prudenter sapiat
Enarrare missatica,
Ne stupefactus publice
Verbum dicat inutile.

25. Nutritus atque sapiens,
Timens Deum veraciter,
Amandus est a Domino,
Laudandus est a populo.

26. Deceptor celans vitia
Ut falsa canit fistula,
Ridendi verba recitat
In corde mala seminat.

27. Hypocrita se simulans
Multa abscondit vitia,
Vultum demonstrat placidum,
In corde portat gladium.

28. Ebriosi miserrimi
Infremunt ut phraenetici,
Mentis perdunt memoriam,
Nihil boni excogitant.

29. Audite, omnes laici,
Qui Christi estis famuli,
Pro ullo unquam crimine
Pastores non despice.

30. Dum vobis in ecclesia
Divina verba praedicant,
Operibus perficite,
In cordibus describite.

31. Antequam mors adveniat,
Deo donate decimas,
Securi hinc exhibitis
Et caelum possidebitis.

32. Uxores, vos diligite
Natos vestros, corrigite
Servos, ancillas regite,
Opus eis impendite.

33. Qui timet Deum omnium,
Non iuret per negotium,
Nec pro concupiscentia
Ullius fraudet pretia.

34. Dives cum beneficiis,
Stet pauper cum servitiis,
Ad invicem conveniant,
Deo cum fide serviant.

35. Miles ad pugnam peragrans
Deum in mente teneat,
Fillones semper caveant,
Ne dicant plus quam audiant.

36. Placentes per mendacium
Peccatum agunt maximum,
Viles apparent saeculo
Et sunt in vituperio.

37. Potestas mundet vitia,
Furta et latrocinia,
Ut ceteri perterriti
Timeant poenam consequi.

38. O coniugatae feminae,
Tenete fidem provide,
Domos vestras disponite,
Ad templum Dei currite.

39. Mutate vestem, viduae,
In castitate vivite,
Luxuriantes fugite,
Ne possint vos decipere.

40. Puellae se custodiant
Ab omni vana gloria,
Ne iuventute fervida
Cadant in adulteria.

41. Meretrices, convertite,
Veniam vobis quaerite,
Qui semper solet parcere,
Exspectat vos cotidie.

42. Servi, cum vero animo
Vestro servite domino,
Ancillae et utiliter
Deserviant similiter.

43. In prosperis laetitiam,
In adversis tristitiam
Supra modum non habeat
Ulla fidelis anima.

44. Qui vivitis in saeculo,
Omnes servite Domino,
Ut inti sua dextera
Regnetis super aethera.

Collect. ms. Italicum saec. 13/14. Cod. Vatican. 991. A. — Collect. ms. Italicum saec. 14. Cod. Marcian. LVI 174. B. — Collect. ms. Emmeramensis (Italicum) saec. 14. [et 13.] Clm. Monacen. 14230. C. — Collect. ms. Franciscan saec. 15. Cod. Vatican. 7650. D. — Collect. ms. Vindobonense saec. 15. Cod. Vindobonen 4576. E. — Brev. ms. Ambrosianum saec. 15. Cod. Capit Mediolanen. 7. F. — Opusc. ms. Albertani saec. 15/16. Cod. Neapolitan. VII G 29. add. saec. 15/16. G. — Migne l. c. 974 sqq. H.

1, 2 Verba Dei D. — 2, 1 Si bona quaeque A; Si verba, quae vo dicitis D. — 3, 3 semper dediti D. — 4, 3 sq. fehlen D. — 4, 4 Et senior F; seniori indito A. — 5, 2 horae signum D; Concinnum ore resonet C. — 5, 4 ad hostia D. — 6, 1 recta D. — 6, 2 patres sancti F; clamant D. — 6, 3 Dum stant quaesita praedia D. — 7, 1 dictus E, doctis D. — 7, 4 ben fehlt F. — 8, 3 Distinctione D. — 8, 4 in finem AD. — 9, 1 Literatus clericu B. — 9, 2 Electioni D. — 9, 4 tacet FD. — 10, 2 Per vanitatem nimiam D nimis A. — 11, 2 Primatum saepe visitat F. — 12, 4 relinquat A. — 13, Si vagus est D; et improvidus H; in prodigiis A. — 14, 1 devoti monach H. — 15, 1 Potestas = podestà. — 15, 3 Et cum fide ABDEH; Ut e cum fide F serviant fehlt H; Et eam fide servant C. — 16, 1 male E. — 16, 2 Aut placitato D. — 16, 3 Aut vera amicitia D, avaritiā F. — 17, de lucratio H. — 17, 3 recte Deum D. — 17, 4 lies Et litem? — 18, 3 ver verba H; vera fehlt F. — 18, 4 Semper praesente principe C. — 19, 3 N unquam EF; Et nunquam D. — 20, 1 Gastaldiones E. — 20, 3 Nec B. — 21, 3 Sed fehlt E; Et recta D; Recte deserviant A; Recte tamen deserviant H Recte fidem serviant B; Recta fide deserviant G; Rectaque fide deserviant C — 22, 2 ante DF. — 23, 2 Aut auricularius ABEFGH. — 23, 4 confidi A. — 24, 4 invalide E. — 25, 2 Operanspue verociter D. — 26, 1 Recepto FCH. — 26, 2 canens G. — 26, 3 Ridendi E; Reddendo C; recitat feh BCG; verba dudum AH. — 26, 4 male AH. — 27, 1 In pectore se D simulas A; similans H. — 27, 4 portans B; gaudium A. — 28, 2 Effremur C; haeretici E. — 28, 4 Nullam exspectant gloriam D. — 29, 1 Attendit omnes F; Audite etiam laici H. — 29, 2 Quod Christi F; Qui estis De famuli D; Qui Christo famulamini AH. — 29, 3 Pro nullo E; ullo utquar A; Pro nunquam F; Pro nullo malo crimine D. — 29, 4 ne despiciate D non decipite B. — 30, 1 fehlt AH. — 30, 2 fehlt H; divina verba fehle A. — 30, 3 proficite E; percipite B; fehlt F. — 31, 3 tunc exhibitis C. — 32, 1 vero diligite ABE. — 32, 3 Sed vos ancillas AH. — 32, 4 ei I — 33, 2 Non vivet D. — 33, 3 Nec per A; Non ex D. — 34, 1 Duce cum ADH; Vivens cum F. — 34, 2 fehlt AGH. — 34, 3 Ad unionem G. — 35, 3 Filiones B; Sillones E. — 36, 2 augent E. — 36, 4 sunt feh F. — 37, 3 Ut cuncti iam D; praeterriti B; Ut comperti F. — 37, 4 Debeant

poenam D. — 38, 1 O fehlt ABCEFGH. — 39, 1 vestes D. — Et castitate AH; Cum castitate G. — 40, 3 In iuventute D; perfida B. — 40, 4 Ne cadant in luxuriam D. — 43, 2 maessitiam D. — 43, 3 Non habeat in hac vita D. — 43, 4 Nulla D. — 44, 1 Si vivitis G; Qui vivis in A. — 44, 3 Ut fehlt F; iuncti FG; niti B; vitia A; Locati sua D. — 44, 4 Regentes G. — Strophensfolge in D: 1. 2. 3. 4. 5. 13. 12. 6. 9. 10. 11. 14. 8. 19. 15. 16. 17. 7. 18. 25. 21. 22. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44; es fehlen: 20. 23. 24. 34. 35.

„Expliciunt rhythmī domini Petri Damiani heremitae et episcopi de omnibus ordinibus.“ ABCG; Incipiunt rhythmī domini Petri Damiani etc. wie oben C; Sequitur rhythmus domini Petri Damiani etc. E.

68. (53.) De Abbatum Miseria.

<p>1. Luget, plorat, lamentatur
sancta nunc ecclesia,
Cum suorum tantam videt
abbatum miseriam
Et eorum' contemplatur
diversa pericula.</p>	<p>6. Delinquentes dum emendat,
omnes clamant impium,
Si quandoque illis parcat,
dicunt esse tepidum;
Quis portare ergo valet
vulgus tam ambiguum?</p>
<p>2. Nullus paene abbas modo
valet esse monachus,
Dum diversum et nocivum
sustinet negotium
Et, quod nolit, sustinere
velut incus cogitur.</p>	<p>7. Phinees si imitatur,
fugit vel expellitur,
Si Heli, tunc irridetur
atque parvipenditur,
Odiosus, si est fervens,
et vilis, si tepidus.</p>
<p>3. Monachorum tamquam servus
intus fert superbiam
Et multarum foris rerum
sustinet molestiam,
Hanc abbatis collum portat
servitutem geminam.</p>	<p>8. Valet forsā emendare
facta, si sint levia,
Et quae duas tantum poscant
sive unam veniam,
Graviora quae sunt, abbas
supprimit, ne pereat.</p>
<p>4. Spiritualiter abbatem
volunt fratres vivere,
Et per causas saeculares
cogunt illum pergere;
Per tam itaque diversa
quis valet incedere?</p>	<p>9. Nam si velit de immundo
loqui quaedam vitio,
Monachorum intestina
oritur seditio,
Et occulte statim eius
tractatur proditio.</p>
<p>5. Nam, dum equitat, mox esse
dicitur vagatio,
Eius namque hebetudo
est claustralis statio,
Quidquid semper miser facit,
fit inde detractio.</p>	<p>10. Si quandoque vel ieiunat
vel tenet silentium,
Vanae laudi mox abbatem
dicunt esse deditum,
Et, si loquitur vel mandit,
ut fur reprehenditur.</p>

11. Si sermonem facit abbas,
denotatur garrulus
Et, si tacens nil exponit,
accusatur fatuus;
Huc se vertat, illuc pergat,
semper erit anxius.

12. Intus, foris si contingat
quaelibet adversitas,
Hoc incuriae abbatis
fratres omnes deputant,
Illum rodunt atque produnt
et appellant bestiam.

13. Domus sancta si non crescit,
in abbatem invehunt,
Si decrescit, mox abbatem
velut hostem expetunt;
Ut incudem sic abbatem
simul omnes feriunt.

14. O beatum tale caput,
quod a membris roditur!
Bonus pastor, quem depascunt
saevi dentes ovium!
Felix pater filiorum
morsus timet omnium.

15. Istud malum monachorum
intus abbas tolerat,
Saecularium et foris
simul portat onera,
Anxiatur et tristatur,
quem sic pemunt omnia.

16. Noctem namque curis pressus
verbosus dimidiat
Et auroram, ut loquatur,
saepius anticipat,
Totum diem in loquendo
postmodum continuat.

17. Haec et alia praelatus
sustinet quam plurima,
Saeculares foris pungunt,
intus fratres vulnerant;
Illi corpus persequuntur,
hi corrodunt viscera.

18. Dic, praelate, rogo, care,
quae est ista dignitas?
Intus dolor, foris labor,
hinc, inde calamitas;
Corpus, fateor, his malis
perditur et anima.

19. Quis enim abbatum valet
ferreo nunc tempore
Inter tot calamitates
virgas ferre fertiles?
Praelatorum certe modo
sunt honores steriles.

20. His honoribus, abbates
venerandi, cedite,
Grave pondus et inane
ultro iam abicite
Et de cetero quieti
ac securi vivite.

Collect. ms. Venetum saec. 15. Cod. Marcian. Z L 198. A. — Migne
l. c. 972 B. — 2, 5 Et ne ve sutinere; Et quod velit sustinere B. — 2, 6
velut iniquus patitur B. — 5, 5 Quidquid miser facit B. — 5, 6 semper est
detractio B. — 6, 5 rogo valet B. — 7, 5 est si B. — 7, 6 et vilis et tepidus
B. — 8, 3 poscunt A. — 8, 4 vel unam B. — 9, 2 quidquam loqui B. —
9, 6 perditio B. — 10, 5 mandat B. — 10, 6 Velut fur A B. — 11, 4 denotatur
B. — 12, 5 rodunt et perrodunt B. — 13, 1 crescat B. — 13, 3 Si crescat
B. — 15, 6 quod sic premant B. — 17, 1 Haec et omnia A. — 17, 3
pungnant A. — 17, 5 prosequuntur B. — 18, 5 iis malis B. — 19, 1 Quis
abbatum, rogo, valet B.

69. (54.) *Adversus Simoniacos.*

1. Mundi turba turbulenta,
error et divisio,
Haeresis Simoniana,
zelus et ambitio
In lamentum nos compellunt
stili sub officio.
2. Exarentur ergo cuncta
strictim a principio,
Ex quo summae sedis praesul
sancto doctus spiritu
Scelestorum probra coepit
emendare liquido.
3. Cuius vox erat ut patris
corrigentis filios;
Ut apostoli vox erat
mitis ad Corinthios,
Sic se mitem exhibebat
erga coepiscopos:
4. Scitis, fratres, vos pastorum
suscepisse regimen,
Hinc vos decet ut doctores
primum recte vivere,
Obsecrare, increpare,
postmodum arguere,
5. Non elatos, non inflatos,
non ex vino turgidos,
Non in veste pretiosa,
sed virtute fulgidos,
Sine causa non laedentes,
castos atque sobrios.
6. Sint in promptu gesta patrum
sintque sancti canones,
Cibis vestris recreentur
debiles ac pauperes,
Orphanorum mater plorans
ante vos non clamitet.
7. Cedant equi phalerati,
cedant caeci rabulae,
Cedant canes venatores
ac mimorum fabulae
Et accipitres rapaces
nec non aves garrulae.
8. Ad haec Simonis leprosam
exsecrate haeresim
Sacerdotum simul atque
scelus adulterii,
Laicorum dominatus
cedat ab ecclesiis.
9. Ex quo Simon contra Petrum
turrim struxit magiae,
Inde cecidit percussus
angulari lapide,
Contra cuius ictum plane
nihil est durable.
10. Ecce, papae gloriosi
monita Gregorii,
Ecce, verba summae sedis,
praesulis catholici,
Quibus irruunt in eum
cives Babylonici.
11. Hincque Caesaris exarsit
ira in ecclesia,
Inde tumuit in eum
praesulum superbia,
Sacerdotum, populorum
surgit insolentia.
12. Quorum rex est alter Christus,
alter est Leviathan,
Ille vitae, iste mortis
regnat super agmina,
Ergo quorum quis sit victor,
nemo sanus ambigit.

13. Resipiscant inde cuncti
et ad corda redeant,
Qui non pure, non sincere,
sed mente malevola
Sacerdotem populorum
rodunt atque lacerant.

14. Illi vero, quos cibavit
fides apostolica,
Solidentur et fundentur
Petri petra solida,
Ut post pugnam consequantur
pleniter victoriam.

Migne l. c. 969 sq. — Str. 9 steht bei Migne zwischen Str. 11 und 12, wo sie augenscheinlich den Zusammenhang stört. — 11, 6 furit ab ecclesia.

70. (55.) De ecclesia Romana ab antipapa invasa luctus.

1. Heu, sedes apostolica,
Orbis olim gloria,
Nunc, proh dolor, efficeris
Officina Simonis,
Terunt incudem mallei,
Nummi nunc tartarei.

2. Iusto Dei iudicio
Fit ista condicio,
Ut, quisquis apostolicam,
Sedem semel comparat,
Redimere non desinat,
Donec male pereat.

3. Cathedram pestilentiae
Pressus anathemate
Tenes cum sacerdotibus
Christi peremptoribus,
Fit tibi terra ferrea,
Caeli sedes aenea.

Migne l. c. 963 sq. — Auf diese drei Strophen folgen noch die Worte: Diligenter igitur attende quod dico. Das Vorliegende scheint kaum mehr als ein Bruchstück zu sein. Der Rhythmus ist ein bei Damiani auch sonst beliebter. Vgl. No. (40) ff.

71. (56.) Super Ave Maria.

1. Ave, David filia,
sancta mundo nata,
Virgo prudens sobria,
Ioseph desponsata,
Ad salutem omnium
in exemplum data,
Supernorum civium
consors iam probata.

2. Maria, miseria
per te terminatur,
Et misericordia
per te revocatur,
Per te navigantibus
maris stella datur,
Lumen viae panditur,
portus demonstratur.

3. *Gratia* te reddidit
cunctis gratiosam,
Te vestivit lilio,
sparsit in te rosam,
Te virtutum floribus
fecit speciosam,
Intus et exterius
totam luminosam.
4. *Plena* medicamine,
abundans unguentis,
Terge sordes criminum,
plagam sana mentis,
Huius tui supplicis
in te confidentis
Et hos sacros rhythmos
coram te psallentis.
5. *Dominus*, rex omnium,
ex te sibi fecit
Cellam pigmentariam.
quam cunctis praefecit,
In qua miras species
salvator confecit,
Quibus omnes dulciter
electos refecit.
6. *Tecum* tota trinitas
fecit mansionem,
Pater, verbum, spiritus
fixit sessionem,
Propter quod nunc largius
ad devotionem
Te ipsam fidelibus
praebes lectionem.
7. *Benedicta* benedic
te benedicentes,
Fac in tuis laudibus
sint proficientes,
Infige dulcedinem
in tuorum mentes,
Ut in bonis actibus
semper sint ferventes.
8. *Tu in mulieribus*
optima figura,
Quae regis es gloriae
mater, virgo pura,
Quo probaris dignior
omni creatura,
Hoc agente Domino
singulari cura.
9. *Et benedictus* Deus,
qui cuncta creavit,
Qui matris in utero
te sanctificavit,
Benedictus filius,
quem tuus portavit
Virginalis uterus,
quem ipse formavit.
10. *Fructus* tuus, domina,
fructus est caelorum,
Quo pascuntur angeli
coetusque sanctorum,
Christi meditatio
cibus est eorum,
Qui per viam ambulant
eius mandatorum.
11. *Ventris* habitaculum
rex regum intravit,
Cuius tabernaculum
sibi dedicavit,
Condens ibi gladium,
per quem hostem stravit,
Et manna dulcissimum,
quo fideles pavit.
12. *Tui* sapor germinis ^a
nostrum est solamen, ^b
Per te vitae sumpsimus ^a
aeternae libamen, ^b
Quam det nobis Dominus ^c
per tuum iuvamen, ^d
Qui vivit in saecula
saeculorum. Amen.

Migne l. c. 393. — Der Rhythmus dieses Liedes ist von dem des Damiani so verschieden, daß es gerechtfertigt scheint, an der Autenticität dieses Liedes zu zweifeln.

72. (57.) De Beata Maria V.

1. Quis est hic,
Qui pulsat ad ostium,
Noctis rumpens somnium
Me vocat? o
 virginum pulcherrima,
Soror, coniunx,
 gemma splendidissima,
Cito surgens
 aperi, dulcissima.

2. Ego sum
Summi regis filius,
Primus et novissimus,
Qui de caelis
 in has veni tenebras
Liberare
 captivorum animas,
Passus mortem
 et multas iniurias.

3. Mox ego
Dereliqui lectulum,
Cucurri ad pessulum,
Ut dilecto
 tota domus pateat,
Et mens mea
 plenissime videat,
Quem videre
 maxime desiderat.

4. At ille
Iam inde transierat,
Ostium reliquerat
Quid ergo mi-
 serrima, quid facerem?
Lacrimando
 sum secuta iuvenem,
Manus cuius
 plasmaverunt hominem.

5. Vigiles
Urbis invenerunt me,
Exspoliaverunt me,
Abstulerunt
 et dederunt pallium,
Cantaverunt
 mihi novum canticum,
Quo in regis
 inducar palatium.

Migne l. c. 939. — Von diesem Liede gilt dasselbe wie von der vorigen Nummer.

73. (58.) De sancto Vincentio.

1. Caelum, terra, pontus, aethra,
Pariter elementa
Cuncta promant triumphalem
Summi regis gloriam,
Qui leonis rugientis
 Rabiem
Per robustum bellatorem,
Mox victorem
Conculcavit Vincentium.

2. [Saevi] nempe Daciani
 Sprevit iram iudicis,
 Truces minas et furorem
 Ceu susurros culicis,
 Vincla, flagra, carcerales
 Tenebras;
 Ipsae plagae vulnerantur,
 Mortes mortibus adduntur,
 Sed domus
 Supra firmam fixa petram
 Nequit sterni
 Vi ventorum vel fluminum.

Fame corpus maceratum
 Cernitur
 Velut epulis nutritum
 Sumptuosis
 Ac cibis regalibus.
 Angelorum quippe cibus
 Reficit
 Ventrem mentis se quaerentis,
 Quae nil sitit
 Praeter Deum vel esurit.

3. Saevit, fremet, efferatur
 Mox cruenta bestia,
 Fervet, frendet, movet cuncta
 Tormentorum genera,
 Ferrum, ignes, eculeum,
 Fistulas,
 Torquet, torret et compages
 Dividit articulorum,
 Imprimit
 Ignitarum laminarum
 Sectis membris
 Caecus furor cauterium.

Christi miles premit vires
 Viribus,
 Cordis (et) igne carnis ignes
 Extinguebat
 Sancto plenus spiritu.

Caesus flagris, fessus plagis
 Iubilat,
 Desides horret tortores,
 Solum timet
 Levitatem carnificum.

4. Bella fremunt, hostes caedunt,
 Haec est lex victoriae;
 Pugna surgit, palma crescit
 Et coronae gloria;
 Clarus Christi triumphator
 Curiam
 Summi caeli purpuratus
 Introivit, comitatus
 Niveo
 Splendidorum angelorum
 Dulce carmen
 Modulante collegio.

Mox in latos corpus agros
 Iacitur
 Insepultum, pavent canes,
 Tremunt aves
 Propius accedere;
 Dives arvum fert thesaurum
 Nobilem,
 Non praedones, non latrones,
 Ut occultent,
 Valent illud effodere.

5. Nam vesanus Dacianus
 Suit hunc herunculo,
 Velut in paricidali
 Reum claudat culeo;
 In marinis iubet mergi
 Fluctibus;
 Nequit pontus sacrum pondus
 Cohibere, sed ad litus
 Caelitus
 Gubernatum deportatur
 Et festinos
 Praevenit felix remiges.

Nunc serenum, victor, caelum
 [Introis],
 O beate, coronate
 Post triumphum,
 Martyr invictissime.

In aeterni luce regni
 Radians,
 Lapis vivus, clarum sidus,
 Cum ignitis
 Angelorum agminibus.

6. Post sudorem et laborem,
Post peractum stadium
Tribuente iusto rege
Fers promissum bravium
Trabeatus stola candi-
dissima.
Solis ardor, lunae candor
Tuae cedunt claritati,
Omnia
Superantur, quae mirandum
Sui praebent
In hoc orbe spectaculum.

Rector caeli, nate Dei,
Petimus,
Leva mersos, solve nexos
Magni sancti
Meritis Vincentii.

Tu, quos multae premunt culpae,
Suscita,
Fige nostra sursum corda,
Quo amemus
Nihil praeter caelestia.

7. Da terrenis in extremis
Caeli celsa scandere,
Quos misertus redemisti
Pretioso sanguine,

Rex immensus et aeternus,
Cuius nutum
Cuncta tremunt condita,

Qui cum patre spirituque
Sancto regnas
Infinita per saecula.

Migne l. c. 947 sqq. — 2, 12 flaminum. — 3, 5 sq. fistulas, eculeum. — 4, 18 Cives arvum. — Dieser kunstreiche Rhythmus ist bei Migne l. c. in einer Weise gedruckt, die keine Ahnung von seiner intrikaten Gliederung aufkommen läßt. Gerade dieser künstliche Aufbau läßt mich an Damianis Autorschaft zweifeln, bei dem wir sonst nur auf einfachere Strophenformen stoßen. Da aber Petrus Damiani 1043 das Kloster S. Vincente, in der Nähe des Petra pertusa benannten Felsens (in gleichen Abständen von Urbino und Fossombrone belegen) reformierte, ein Umstand, der recht gut zur Entstehung eines Lobhymnus auf Vinzenz Anlaß geben konnte, so begnüge ich mich, diese Zweifel zu äußern. Vgl. übrigens auch zu 2, 8 Nr. (42) 7, 5.

Eusebius Bruno,

Episcopus Andegavensis,

† 1081.

In einem Sammelbande aus dem Kloster Saint-Serge d'Angers saec. 11. befindet sich eine Reihe von elf Gedichten, welche augenscheinlich das Werk eines und desselben Verfassers sind. Dieser Verfasser bezeichnet sich in Nr. (2) Str. 8 und Nr. (11) Str. 5 als Bischof von Angers; derselbe kann kaum ein anderer sein als Eusebius Bruno, der das Bistum von 1047 an inne hatte und 1081 starb. Dieser war ein Freund und Gönner Berengars von Tours, an welchen er ein uns erhaltenes Schreiben gerichtet hat, das sich über die Lehre der Kirche, die Eucharistie betreffend, verbreitet. (Migne PP. LL. 147, 1199). Von den elf Liedern des Eusebius hat nur eines, Nr. (6) eine weitere Verbreitung gefunden; dies eine aber ist sozusagen Gemeingut der ganzen mittelalterlichen Kirche geworden. Es ist bezeichnend, daß sich in derselben Handschrift auch das Lied *Iuste iudex*, Iesu Christe befindet, welches nach Clarius' Zeugnis Berengar von Tours verfaßt hat. — Vgl. Hist. lit. de la France VIII, 90 ff. Dom Ceillier, Hist. gen. des auteurs sacrés 2^c ed. XIII, 274 ff.

74. (1.) Oratio ad sanctum Spiritum Paraclitum.

1. Consolator miserorum,
solamen maerentium,
Lux piorum, spes reorum
unctioque mentium,
Creatoris hominumque
amor atque vinculum,	3. Tu patris promissum atque
septiformis gratia,
Verbo, linguis et sermone
puro ditans guttura
Et divino urens igne
paenitentum crimina,
2. Boni fons, doctrinae fomes,
veritatis spiritus,
Hostiles frangens conatus,
dextrae Dei digitus
Et dolore desperati
animi paraclitus,	4. Quamvis subditum peccatis
corpus suetus fugere,
Veni tamen et obscoena
peccatorum decoque;
Veni, bone, veni, pie,
veni, potentissime.

5. Tu purgare, quaeque voles,
aspirando praeuales,
Tu bruta stultaque corda
sic mutare assoles,
Ut indoctos eruditis
protinus aequipares.

6. Ergo meam caecam mentem,
doctor alme, visita
Putridumque in peccati
luto corpus suscita
Et utrumque ad amorem
Christi tui subleva.

Collectan. ms. S. Sergii Andegaven. saec. 11. Cod. Andegaven. 283 (274).
— 5, 5 Et indoctos.

75. (2.) Oratio ad sanctam Mariam.

1. O regina reginarum,
Summum decus feminarum,
Mater virgo, Deo foeta,
Sacro flatu fecundata.

8. Et quid natus tuus fecit?
Pro te culpas meas texit,
Ad honores me evexit,
Populo suo praefecit.

2. Rosa de spinis [ex]orta,
Iesse virga, maris stella,
Fons hortorum, Dei templum,
Laus iustorum, spes reorum.

9. Nec primaeva pubertate,
Nec in dura iuventute,
Nec in sera senectute
Mala mea cessavere.

3. Cor, quod te cupit laudare,
Nunquam potest desperare;
Tu praecellis, tu excellis,
Quidquid est humanae laudis.

10. Dices: „A me procul esto,
Tuas nugas non admitto;
Si meus, ut dicis, esses,
Talem te non exhiberes;

4. In hac tua speciali
Domo libet confiteri,
Sed dum meas recognosco
Culpas, nimis erubesco.

11. Vitiis, quae nimis odi,
Non deberes inquinari.
Hostem meum elegisti,
Cui te totum condonasti.

5. Ego mox a matre natus
Arae tuae sum donatus,
In ecclesiae (tuae) cubili
Circa templa nati tui

12. Illi semper oboedisti,
Illius velle fecisti;
Illum roga, illum ora,
Illum clama, illum voca.

6. Educatus et edoctus,
Incrassatus, impinguatus
Tam praedulci nutritura,
Ut est oculi pupilla.

13. Iste iuvet atque regat,
Ut clientem te defendat.“ —
O regina gloriosa,
Potens et imperiosa,

7. Miser quid adultus egi?
Ingratus recalcitravi;
Per genus omne peccati
Foeda pronus frena dedi.

14. Pro amore nati tui
Haec verba proferre noli;
Recordare, pia, sancta,
Quid fecisti de Maria.

15. De illa dico Maria
Vocata Aegyptiaca,
Cuius vita scelerata
Turpis et dedecorosa.
16. Postquam mare, terras, urbes
Foedavit et regiones,
Tandem Ierosolymorum
Accessit ad diem festum.
17. Templum Dei intratura
Est divina vi repulsa;
Tandem est ad te conversa,
Et tu non es aversata,
Sed pro ea obses facta;
Sic intrare est permissa.
18. Hanc tu talem reddidisti,
Ut non possent comparari
Eius meritis nec ipsi
Inter eremitas primi.
19. Et Theophili memento,
Qui se manibus et scripto
Hosti tradidit antiquo.
20. Hoc comperto christiana
Plebs pro fratre gemeunda
Clamat te potentem esse
Sic astricto subvenire.
21. Ergo tua exoratus
Prece rex et natus tuus
Iubet dolo pactum frangi
Et libellum mortis reddi.
22. Has mundi per nationes
Facis miserationes;
Mibi tuo, velis, nolis,
Claudes portam pietatis?
23. Noli iam dissimulare,
Propera, festina, surge
Et sine dilatione
Servi tui miserere.
24. Nunc dierum finis instat,
Mors crudelis adpropinquat;
Morbi doloresque suam
Dicunt adesse magistram.
25. Contra quam nec scrobs nec
turris
Erit spes defensionis;
Solutus hunc non habet metum,
Qui se nescit esse reum.
26. At mihi, qui sceleratus
Sum et culpis oneratus,
Esset plane desperandum,
Ni adesses tu asylum.
27. Singularis advocata,
Dei genetrix, Maria,
Quae si natum deprecueris,
Repulsam non patieris.
28. Ergo, bona, ergo, sancta,
Ergo, pietate plena,
Non me, quaeso, exhorrescas
Nec meas preces repellas.
29. Non sint meae culpa tantae,
Ut tu cesses misereri,
Venter, cui se infudit
Plenitudo pietatis.
30. Nefas est, ut ad suorum
Preces accescat servorum,
Quorum unus ego miser,
Ego foedus, ego piger.
31. Precor, mater, tuas plebes
Tutum protegas, gubernes,
Quamdiu in hac ingrata
Hospes perdurabo vita.
32. Sed in gravi die mortis
Esto adiuvatrix fortis,
Ne feras, ut inimicis
Sim risus ludibrialis.
33. Nec intrem inferni fores,
Donec Christo me praesentes;
Tunc monstra, quia sum tuus
A nativitate servus.

Collectan. ms. S. Sergii Andegavensis saec. 11. Cod. Andegaven. 283.
(274). — 3, 1 Cor qui. — 13, 2 Et ut clientem. — 18, 2 coari.

76. (3.) Oratio ad sanctos Angelos.

1. Summe potentissimeque
Caelestis militiae,
„Quis ut Deus“ nominate,
Michael ar[changele],
Primorum primus, assistens
Maiestati regiae,	3. Throni, dominationes
Et virtutes igneae,
Angeli archangelique,
Potestates caelicae,
Miseri calamitates
clementer respicite.
2. Tuque, fortitudo Dei,
Gabriel clarissime,
Et caelestis medicina,
Raphael sanctissime,
Preces meas pietate
Benigna admittite.	4. Et si foeda, quam commisi,
mea sit obscenitas,
Cui iure indignetur
vestra munda puritas,
Cogat tamen, ut ignoscât,
vos vestra benignitas.

Collectan. ms. S. Sergii Andegavensis saec. 11. Cod. Andegaven. 283 (274).

77. (4.) Oratio ad sanctos Patriarchas et sanctum Iohannem.

1. Excellentes patriarchae
et prophetae providi
Regem regum exorando
sint nobis propitii,
Qui illi complacuerunt
per virtutem fidei.	2. Ad quorum sortem, Iohannes
gloriose, pertines,
Qui mortales inter omnes
nullo minor emines,
Qui, quod cuncti praedixerunt,
ostendendo edoces.
3. Virgo, martyr et baptista
et praecursor Domini,
Propheta, plus quam propheta
atque cultor eremi,
Mei te rogantis servi
miserere miseri.	

Collectan. ms. S. Sergii Andegavensis saec. 11. Cod. Andegaven. 283 (274).

78. (5.) Oratio ad sanctum Petrum Apostolum.

1. O princeps apostolorum,
regni Dei claviger,
Christianae veritatis
doctor atque legifer,
Divinae praeceptionis
operator impiger, | 2. Petre, cuius supra petram
fundamentum stabile
Collocatum firmatumque
novimus ecclesiae
A summo, sed reprobato
angulari lapide, |
|---|--|

3. Qui tui tanta doctoris
es elatus gloria,
Ut, quae ligas et quae solvis
potestate tradita,
Sit ligatum et solutum
supra caeli sidera,

5. Oves ergo tibi dantur,
quas pascas, dominicae,
E quibus sum una lupi
lacerata vulnere,
Quam cures sanesque quaeso,
pastor clementissime.

4. De amore requisitus
certiori tertio
Trinam das confessionem
more promptus solito
Eo ipso, quem latere
nihil valet, conscio.

6. Si te miser et peccator
offendi multoties,
A sacrato discis ore,
non tantum ut septies,
Sed ut septies remittas
culpas septuagies.

7. Exoret pro nobis [sacer]
chorus apostolicus,
Ut illius complacatus
interventu Dominus
Culpas remittendo veris
iungat paenitentibus.

Collectan. ms. S. Sergii Andegavensis saec. 11. Cod. Andegaven. 283 (274).

79. (6.) Oratio ad sanctum Stephanum.

1. Sancte Dei pretiose,
protomartyr Stephane,
Qui virtute claritatis
circumfultus undique

2. Dominum pro inimico
exorasti populo,
Funde preces pro devoto
miseroque famulo,

3. Ut tuo propitiatus
interventu Dominus
Me purgatum a peccatis
iungat caeli civibus.

Collectan ms. S. Sergii Andegavensis saec. 11. Cod. Andegaven. 283 (274). — Dieses Lied hat in wenig veränderter Form eine weite Verbreitung als Hymnus gefunden:

1. Sancte Dei pretiose, protomartyr Stephane,
Qui virtute caritatis circumfultus undique
Dominum pro inimico exorasti populo,

2. Funde preces pro devoto tibi nunc collegio,
Ut tuo propitiatus interventu Dominus
Nos purgatos a peccatis iungat caeli civibus.

3. Gloria et honor Deo usquequo altissimo,
Una patri filioque, inclito paraclito,
Cui laus est et potestas per aeterna saecula.

Antiph. et. Legend. ms. S. Stephani Frisingen. saec. 11/12. Clm. Monacen. 21585. A. — Psalt. et hymn. ms. Walcidorense saec. 11/12. Clm. Monacen. 13067. B. — Brev. ms. Superioris Althae saec. 12. Clm. Monacen. 9633. C. — Diurn. et hymn. ms. Scheftlariense saec. 12. Clm. Monacen. 17024. D. — Brev. ms. S. Petri Salisburgen. saec. 12. Cod. Petrin. V 24. E. — Matut. ms. Admontense anni 1180. Cod. Admonten. 18. F. — Antiph. et Grad. ms. Nivernense saec. 12. Cod. Parisin. Nouv. Acq. 1235. G. — Psalt. et hymn. Ostroviense anni 1174. Cod. Capit. Pragen. A 57. add. saec. 14. in. H. — Brev. ms. Florianum saec. 14. [et 13.] Cod. Florian. 384 I. — Brev. ms. Lambacense saec. 13/14. Cod. Lambacen. CLXXVII. K. — Diurn. et hymn. ms. Benedictin. saec. 15. Cod. Upsalen. C 477. L. — Antiph. et hymn. ms. Scarense saec. 14. [et 15.] Cod. Upsalen. C 422. M. — Brev. ms. Ducumburgense anni 1451. Cod. Ducumburgen. 67. N. — Diurn. ms. Vindobonense anni 1478. Cod. Ducumburgen. 86. O. — Brev. ms. Pataviense anni 1429. Cod. Ducumburgen. 183. P. — Brev. ms. Iohannis, plebani in Richnow Bohemicali anni 1485. Cod. Altovaden. 98. Q. — Brev. ms. S. Georgii Pragen. saec. [12/13. et] 13. Cod. Pragen. XII E 5. R. — Brev. ms. S. Georgii Pragen. saec. 14. in. Cod. Pragen. VII G 7. S. — Brev. ms. Trebonense saec. 15. Cod. Pragen. VI F 12 b. T. — Brev. ms. Hanussii de Colowrat anni 1470. Cod. Capit. Pragen. P 11. U. — Psalt. et Antiph. ms. S. Petri Erphesforden. anni 1481. Cod. Rosenbergen. 62. V. — Brev. ms. Autisiodorensense saec. 15. (Privatbesitz). W. — Brev. ms. Emmeramense saec. 13/14. Clm. Monacen. 14741. X. — Brev. ms. Emmeramense saec. 14. Clm. Monacen. 14771. Y. — Brev. Coenobii S. Mariae Suessionen. imp. Parisiis 1533. Z.

1, 2 claritatis E. — 2, 3 peccato BEF. — 3, 2 cum inclito B. — DLM schieben vor der Doxologie ein:

Ubi chorus beatorum laetatur spirituum,
Ubi iustorum animae claro gaudent lumine,
Cernentes cum iubilo regem in decore suo,

wo zu lesen: Ubi animae iustorum und: Regem in decore suo cernentes cum iubilo.

80. (7.) Oratio ad sanctum Mauritium sociosque eius.

1. Thebaea sancta legio,
Choro iuncta angelico —
Nam iam recepto praemio
Gloriaris cum Domino —	4. Opes labore quaerimus,
Quaerendis modum tollimus,
Has dum pro Deo credimus,
Amissis mentem perdimus.
2. Sis pro servis sollicita
Et pietate anxia,
Qui in mundano pelago
Absorbemur naufragio.	5. Fides cessit perfidiae
Et veritas fallaciae
Et pietas tyrannidi
Et amor dolo duplici.
3. Hinc Charybdi luxuriae,
Hinc Scylla avaritiae,
Hinc syrtibus invidiae
Caeco iactamur turbine.	6. Ipse Deus contemnitur,
Ecclesia despicitur,
Cuius dicuntur servuli
Impedimenta saeculi.

<p>7. Pax rediit ad supera,
Secuta est iustitia;
Coloni sunt ludibrio,
Nullus est honos aratro.</p> <p>8. Fames, clades, penuria
Urbes vastant et oppida;
Nam de villis quid mentio,
Cum sit inculta regio?</p> <p>9. His parum dignis plectimur
Poenis, quas rei patimur,
His, si quis vere cogitet,
Nec tartarus sufficiet.</p> <p>10. Unde ergo consilium?
Quod quaerendum auxilium?
Quod dolori remedium?
Quod labori solacium?</p> <p>11. Tibi post Christum Dominum
Et matrem et apostolum,
Mauriti, princeps martyrum,
Hoc dabitur negotium.</p> <p>12. Te precor supplex, humilis
Per tui palmam sanguinis
Et per bis terna milia,
Quae duxisti ad supera,</p> | <p>13. Rogatu pio impetres
A Christo, quia potens es,
Nec, gravius si peteres,
Turpi repulsa dignus es,</p> <p>14. Ut mihi, vitae antequam
Dies ingratos finiam,
Per luctum paenitentiae
Detur medela veniae.</p> <p>15. Ne me flammis perennibus
Ignis urat tartareus,
Nec de me, sicut coeperat,
Hostis antiquus gaudeat.</p> <p>16. Precor, illorum etiam
Ut avertas malitiam,
Qui diram per saevitiam
Tuam vastant ecclesiam.</p> <p>17. Illorum, quaeso, odium
In cor verte benevolum,
Sed hoc si nequit fieri,
Ab illis precor erui.</p> <p>18. Clerum tuum, piissime,
Rege, conserva, provehe,
Plebem tuam cum principe
A cunctis malis eripe.</p> <p>19. Oro precis in ultimo,
Ut dum in carne vixero,
Des mihi necessaria,
Nam non quaero superflua.</p> |
|--|---|

Collectan. ms. S. Sergii Andegavensis saec. 11. Cod. Andegaven. 283
(274). — 3, 1 caripdi. — 18, 2 Rege, conserva. uee.

**81. (8.) Oratio ad sanctos Nazarium et Celsum
et Gervasium et Protasium.**

<p>1. O Nazari, Nazareni
Nazaraee Domini,
Celse quoque, cuius vita
celso par est nomini,
Quem sub alis educastis,
servi miseremini.</p> | <p>2. Vos Gervasi Protasique
uterini gemini,
Post magistrum, quem praemisi,
primitivi domini,
Subvenite senescenti
nutritores pueri.</p> |
|---|--|

Collectan. ms. S. Sergii Andegavensis saec. 11. Cod. Andegaven. 283 (274).

82. (9.) Oratio ad sanctum Symphorianum.

1. Qui iuenculus antiquam
Christo paris Aeduam,
Capite truncandus fidem
asserens catholicam,
Impetra, Symphoriane,
mihi reo veniam.	3. Tu me, miserum concivem,
de sublimi visita,
Orans regem, cui litasti
sanguinis libamina,
Ut unius servi tui
tibi det peccamina.
2. Tibi, dum mactandus vadis
Christo grata hostia,
Mater ait stans in porta:
Mi nate, ne dubita,
Vita tibi non aufertur,
sed paratur gloria.	4. Te precor, universalis
martyrum victoria,
Ut tuum exores regem
pro mea miseria,
Peccatorum ut condoner
ante mortem venia.

Collectan. ms. S. Sergii Andegavensis saec. 11. Cod. Andegaven. 283 (274).

83. (10.) Oratio ad sanctum Martinum.

1. Margarita sacerdotum,
Martine sanctissime,
Tui saeculi lucerna
solque splendidissime,
Ceteris confessor pie,
sed noster apostole.	3. Igitur, quem ferus hostis
telis multis perculit
Et, sepulcro vitiorum
ne resurgam, impulit,
Te reclamo, cuius paene
mens desperans periit:
2. Tu potenter Acherontis
claustra ter evisceras,
Dum tui sectator Christi
tres defunctos suscitās,
Et saluti languidorum
membra mille reparas.	4. Hac de morte me foetente
more tuo suscita,
Vulneratum tabidumque
manu cura medica
Petenti nulli negata
pietate solita.

Collectan. ms. S. Sergii Andegavensis saec. 11. Cod. Andegaven. 283 (274).

84. (11.) Oratio ad sanctum Maurilium.

1. Quamvis sanctorum ultimo
Scribaris in catalogo,
Inter primos laudabilis
Es nobis et amabilis,	3. Tu vitae reddis mortuos
Et sanitati languidos,
Tu templa, caeremonias
Daemonicas evacuas.
2. Maurili, ab Italia
Transmissee Dei gratia,
Ut sanctae vitae meritis
Nos ditares miraculis.	4. Hinc urbis tuae incolis
Es amor indicibilis
Et clero, quem tu iugiter
Foves praesentialiter,

5. Quid de me fiet misero,
Qui ausu temerario
Sedis tuae sanctissimum
Suscepi sacerdotium?

7. Sed tuus dixit Dominus,
Ut iudex clementissimus:
Nolo mortem peccantium,
Sed vitam convertentium.

6. Si condignam foedissimis
Rependas vicem meritis,
Quae me satis excruciet,
Nullus poenam inveniet.

8. Tu sectare, quod protulit,
Imitare, quod docuit;
Nam multa eius gratia
In caeli regnas gloria.

Collectan. ms. S. Sergii Andegavensis saec. 11. Cod. Andegaven. 283 (274).

Wido Eporediensis

saec. 11.

Die im folgenden mitgeteilten, augenscheinlich ein und demselben Verfasser angehörenden Hymnen befinden sich in dem Psalterium Warmundi saec. 10/11. Cod. Capit. Eporedien. 85. Die Handschrift ist beschrieben von Bethmann in Pertz, Archiv IX, S. 624 (Nr. 8) und von Dümmler, Zeitsch. f. deut. Altertum XIV (1868), 245 ff. Ersterer hat (a. a. O.) Nr. (7), letzterer (a. a. O.) außer Nr. (5) und (12) alle Hymnen herausgegeben und dieselben, um die beiden genannten vermehrt, nochmals abgedruckt in seiner Schrift: Anselm, der Peripatetiker (Halle 1872), S. 102—106. Die Hymnen sind in den Psalter Warmunds auf den Bl. 17, 21—23 und am Schlusse von einer Hand des 11. Jahrhunderts eingetragen; außer ihnen auch ein längeres Liebesgedicht in leoninischen Distichen (Dümmler, Anselm, S. 94 ff.) als dessen Verfasser, wie es scheint, am Rande der Handschrift ein sicherer Uuido bezeichnet werden soll. Derselbe ist anscheinend auch Verfasser der Hymnen (vgl. Bethmann a. a. O. S. 625). Dafs der Dichter mit Ivrea in Beziehungen stand, beweist sein Hymnus auf den hl. Tegulus; dagegen weisen die Hymnen auf die HH. Patricius, Brendanus, Kilian und Brigida, wenn nicht auch einen Schottendichter (dagegen scheint, wie der Name des Autors, so die Form der Dichtungen zu sprechen), so doch auf irgend einen Zusammenhang des Verfassers mit einem norditalischen Schottenkloster.

85. (1.) Tempore Quadragesimae.

1. Sub quadraginta solibus
Quos anni gyro colimus,
Praeparemus armarium
Hostis contra contrarium.	3. Extendat fides lanceam,
Superet ignorantiam,
Ensem stringat sobrietas,
Iuguletur ebrietas.
2. Insudent elemosynae
Manibus cras et hodie,
Caritatis militia
Nostra servet hospitia.	4. Ingratum pondus crapulae
Non ferant nostrae spatulae,
Os in ciborum genere
Non parcat ventri tenerae.
5. Pater cum suo filio
Spiritus sub consilio
Muniat nostra moenia
Famulatrice venia.	

86. (2.) Tempore Quadragesimae.

1. Gratiarum actiones,
Omnis lingua, Deo sonas,
Qui ex nihilo construxit,
Quidquid velle suum iussit.	4. Creatura creatorem
Et redemptus redemptorem
Laudet laudibus immensis
Fidibus fidei tensis.
2. Actiones gratiarum
Non sit Deo dare parum,
Qui nos filio redemit,
Quos Adae culpa peremit.	5. Quadraginta sub diebus
Mentes lustret verus Phoebus,
Ut caligo vitiorum
Evanescat sole morum.
3. Omnis cantus melodia
Sit in suae laudis via,
Fiat sua cantilena
Nostrum prandium et cena.	6. Deus, deorum dominus,
Idem natus in omnibus
Sancto spiritu socio
Sint in nostro negotio.

87. (3.) De Beata Maria V.

1. Data stella terrae, mari,
Redemptorem tuum pari,
Quod est, totum qui creavit,
Ventris aulam gravidavit.	3. Virginale salve decus,
Per quod videns erit caecus,
Et illustra totum mundum
Tanta lampade iucundum.
2. Salve, decus mulierum,
Paries quae lumen verum,
Quidquid terra tenebrescit,
Tenebras post partum nescit.	4. Patri, nato laudes vivae
Sint figura sub olivae,
Sancti spiritus spiramen
Ferat idem; Amen, amen.

88. (4.) De sancto Brendano.

1. Iam Brendani sanctos mores
Canant fratres et sorores,
Sub concordi cantilena
Sibi serviat camena.	3. Is imploret nos salvari
Naufragantes in hoc mari,
Ferat opem cito lapsis
Pressis mole gravis fascis.
2. Pater fuit monachorum,
Castitatis amans thorum
Huius mundi sprexit chorum,
Nunc collega supernorum.	4. Rex supremus, Deus pater,
Quem lactavit virgo mater,
Sancti flaminis cum velle
Nos divino pascant melle.

Hymnus sancti Brendani confessoris. — 4, 3 Sui am Rande.

89. (5.) De sancta Brigida.

1. Sanctae virtutes Brigidae
Commendemus cotidie,
Sua virtutum gloria
Sit in laudis memoria.	3. Gemma digiti Domini,
Deo placens et homini,
Per sua mirabilia
Tela frangat hostilia.
2. Sol velut inter sidera
Sic Christi sponsa Brigida
Praelata mulieribus
In famosis operibus.	4. Infra natalis biduum
Suscitans regis filium,
Extinguat flammam iecoris
Scotorum custos pecoris.
5. Per virtutis exordium,
Per salutis primordium,
Utrisque per optabilem
Vitam mercemur stabilem.

4, 4 Scotorum unleserlich. — 5, 4 mercemur unleserlich.

90. (6.) De ss. Cornelio et Cypriano.

1. Sancti festum Cornelii
Sit nostri palma proelii,
Et Cypriani iaculum
Sit nostrum propugnaculum.	3. Ergo, caelestes praesides,
Mentes levate desides,
Et vestri labor vomeris
Sit nostri merces operis.
2. Sub ipsis triumphantibus
Accincti bonis moribus
Fugemus hostis faciem,
Calcantes stratam aciem.	4. Omnipotentem Dominum
Et natum, regem omnium,
Veneremur paraclitum,
Sincerum caput capitum.

91. (7.) De sancto Kiliano.

1. Confessorem Kilianum
Adoremus, non sit vanum,
Hunc collaudet omnis mundus
Suo dogmate fecundus.	3. Per psalterium, per plectrum
Commendemus ut electrum,
Pretiosior est auro
Christi sanctus in thesauro.
2. Colligamus sanctum virum
Nostrae mentis in butyrum,
Ut per rorem sui mellis
Extinguatur flamma fellis.	4. Patri, nato voto pari
Constet nobis famulari,
Veneremur sanctum flamen,
Ab utroque moderamen.

Hymnus sancti Kiliani confessoris. — 1, 1 Confesorem. — 1, 2 Veneremur, korrig. in Adoremus. — 3, 3 Precior, korrig. in Pretiosior.

92. (8.) De sancto Matthaeo.

1. Apostoli festivitas,
Sua caelo nativitas
Cenum nostrae putredinis
Curet suis remediis	3. Levi levet ponderibus
Nos depressos inferius
Et praestet sua venia,
Scandamus ad Cyllenia.
2. Publicani confessio,
Gaudentis interiectio,
Quae commisimus publice,
Terat magistri pumice.	4. Deo patri sint munia
Cum filio communia,
Sit idem sancto flmini,
Maestorum consolamini.
- 2, 4 vel magistro.

93. (9.) De s. Mauritio et Sociis.

1. Sancta Thebaea legio
Sit nostri stili regio,
Et eius ad tripudium
Sit frequens nostrum studium.	3. Sanctis vero martyribus
In laudum mille milibus
Honor et perpes gloria
Sit vigili memoria.
2. Laudes sancto Mauritio
Pio dentur officio,
Sit suae palmae iaculum
Nostri mucronis capulum.	4. Agaune, lux in tenebris,
Morte sanctorum celebris,
Exsulta cum martyribus
Factis supernis civibus.
5. Summi boni principium
Et filii iudicium
Prestent sub prece flaminis
Extremi spem examinis.

Über 1, 1 Vel: Thebaea sancta legio.

94. (10.) De sancto Patricio.

1. Carnis sepulto vitio
Sancto laudes Patricio
Det nostrae carnis cithara
Cum omnis linguae litera.	3. Scotorum apostolicus,
Nulla virtute modicus,
Per sua mirabilia
Nostra mundet ovilia.
2. Qui praedicavit Scotiam
Domans gentis ferociam,
Hostilem domet aciem
Vertens in fugam faciem.	4. Patri, nato cotidie
Dentur laudes non viduae,
Flamini lege socia
Canit nobiscum Scotia.

Hymnus sancti Patricii confessoris. — 2, 1 über praedicavit: vel reformavit. — 3, 1 Scotorum. — 4, 4 csotia.

95. (11.) De ss. Philippo et Iacobo.

1. In prima die Madii
Gemini solis radii
Micant doctrinae lumine,
Pleni divino numine.	3. Ergo, clari signiferi,
Plus sidere luciferi,
Vestrae campo victoriae
Nos mandate memoriae.
2. Vincunt mundum miraculis
Tensis fidei iaculis,
Inimicorum spolia
Portant ad caeli solia.	4. Pater incommutabilis,
Filius admirabilis,
Spiritus ineffabilis
Cordis scribantur tabulis.
- 3, 1 praeclari signiferi.

96. (12.) De sancto Sigismundo.

1. Gallia cum Burgundia
Sit laudandi facundia,
Sigismundi victoriam
Reducat in memoriam.	3. Uxoris grata copula
Et filiorum copia
Sic ornent quaternarium,
Ut nos iungant quinarium.
2. Rex potens in divitiis,
Inops in solis vitiis,
Peccantibus subveniat
Et nostras plagas leniat.	4. Pater a suo solio
Lectis granis a lolio
Cum filio, cum flamine
Sit in isto precamine.

97. (13.) De ss. Simeone et Iuda.

1. Omne genus monochordi
Voce laudet sub concordi
Iudam simul et Taddaeum,
Multa passos propter Deum.	3. Nobis parcant, postulemus,
Hoc concedat rex supremus,
Qui disponit, quod est, totum,
Caelum, terram, maris motum.
2. Carne vivunt interfecti,
Mundi iudices effecti,
Caelum ornant triumphantes,
Palnam manibus portantes.	4. Summi patris celsitudo,
Sui nati plenitudo
Sancti flaminis cum prece
Levent nos a carnis faece.

Hymnus sanctorum Simonis et Iudae. — 1, 2 Hier liegt offenbar ein Lapsus calami vor, da Iudas und Taddaeus zwei Namen ein und derselben Persönlichkeit sind.

98. (14.) De sancto Tegulo.

1. Sanctus Tegulus nos tegat
Et regente Christo regat,
Ut sub caritatis alis
Protegamur pulsus malis. | 2. Per virtutum ornamentum
Ornans sese modis centum
Strictos enses non curavit
Mori vitam deputavit. |
|--|---|

3. Suis [sanctus] ornamentis
Ornet sedem nostrae mentis,
Ut in aula supernorum
Simus comites eorum.

4. Hyporegiam decorans
Et virtutibus maiorans
Nostro fulgeat in corde
Peccatorum lota sorde.

5. Deus pater, suus natus,
Compar ab utroque satus
Huius vitae post decessum
Laetum tribuat successum.

Hymnus sancti Teguli martyris. — 3, 1 Suis suis ornamentis.

.....

Anselmus, Cantuariensis

Archiepiscopus.

† 1109.

Anselm von Canterbury war 1033 (oder 1034) zu Aosta im nördlichen Piemont, wo sein Vater Gundulphus, ein lombardischer Edelmann, sich niedergelassen hatte, geboren; seine Mutter Ermenberga stammte aus Aosta selbst. Frühzeitig willens, sich dem monastischen Berufe hinzugeben, von seinem Vater indes verhindert, verließ er die Heimat, wandte sich nach Frankreich und kam nach längeren Wanderungen nach Le Bec in der Normandie, wo er unter Lanfranc sich den philosophischen Studien hingab und 1060, 27 Jahre alt, selbst in die Abtei aufgenommen wurde. Als drei Jahre später Lanfranc zum Abte von Caen erwählt wurde, folgte ihm Anselm als Prior und nach dem Tode Herluins (20. August 1078) diesem als Abt von Le Bec. Im Jahre 1093, vier Jahre nach Lanfrancs Tode, zu dessen Nachfolger auf dem erzbischöflichen Stuhle von Canterbury berufen, wurde er bald in Zwistigkeiten mit der Krone verwickelt, zuerst mit Wilhelm II., von 1097—1100, und bald auch mit dessen Nachfolger, Heinrich I., von 1100—1107. Der Streit, der sich vorwiegend um das Recht der Investitur drehte, wurde 1160 auf dem Wege eines Kompromisses geschlichtet. Die letzten Jahre seines Lebens genoß der Erzbischof das unbedingte Vertrauen seines Königs. Er starb den 21. April 1109.

Außer zahlreichen und bedeutenden Schriften asketischen und theologisch-philosophischen Inhaltes, welch letztere ihn zum Ausgangspunkte der scholastischen Schule machen, hat Anselm auch einige religiöse Dichtungen hinterlassen, so namentlich zwei rhythmische Orationes zu Gott und Maria (Oratio XL und LXI), die schon Gerbéron, der letzte Herausgeber von Anselms WW. (abgedruckt bei Migne PP. LL. 158) zwischen den prosaischen Gebeten desselben fand. Eine der beiden von ihm benutzten Handschriften, diejenige, welche er als Victorinus KK 16 bezeichnet, ist der heutige Parisinus 18111, der neu verglichen wurde. Auch in der Hs. 260 zu Zwettl finden sich diese beiden Rhythmen unmittelbar hinter Anselms Orationes, in einer Handschrift zu Arras, Nr. 1021, unmittelbar hinter dem Proslogion desselben.

Was die Hymnen und sonstigen Rhythmen betrifft, die bei Gerbéron S. 303 ff., bei Migne l. c. 1055 ff. folgen, so ruhen diese augenscheinlich auf Parisin. 18111. Sie folgen dort unmittelbar auf Werke Anselms, doch von anderer Hand geschrieben und ohne Nennung des Verfassers. Es bleibt also die Attribution auf Grund bloß dieser Handschriften eine unsichere. Für Anselm spricht, daß die Hymnen zu den Tagzeiten der allerseligsten Jungfrau auch sonst handschriftlich Anselm zugeschrieben werden und (nach Chevalier, Repert. hymnol. 10869) sich in dem 1515 gedruckten Breviere von Le Bec befinden. Wir stehen hier also wenigstens einer älteren Tradition gegenüber.

Für die Hymnen und ebenso für das folgende Psalterium Marianum (cfr. Anal. Hymn. XXXV, 254 ff., Migne l. c. 1057 ff.) spricht der Umstand, daß sie dieselbe Handhabung von Rhythmus und Reim aufweisen, wie die beiden Orationes. Letzterer Grund läßt sich auch für die Salutatio B. Mariae V., Nr. (4), geltend machen.

Nicht von Anselm sind selbstredend das *Salve regina* (Migne l. c. 1037), das *Ave, regina caelorum* und *Gaude, Dei genetrix, virgo immaculata* (Migne l. c. 1046), von denen in der Hs. bemerkt wird, man solle sie vor und nach dem Psalter beten. Diese Stücke waren von Gerbéron notwendig fortzulassen. Infolge seiner unverzeihlichen Unterlassung steht nun letzteres Stück auch in *Chevaliers Repert. hymnol.* 6757 unter Anselms Namen, mit dem es nichts zu tun hat.

Das Lied *O Maria, nomen bonum*, (Migne l. c. 1046 ff.) ist nur ein Bruchstück eines längeren Marienliedes, welches wieder bloß ein Glied in einer Reihe von Marianischen Gedichten ist, welche telestichisch untereinander gebunden sind. Vgl. darüber das bei dem folgenden Autor anonymus *Camberonensis* zu bemerkende.

Das kurze Lied *Christi corpus, ave, sancta de virgine natum*, (Migne l. c. 1055, Mone I, 281) ist nur von De Levis, *Anecdota sacra*, Taurinis 1789, p. 33, Anselm beigelegt. Die Worte, in denen dies geschieht, sind so gewählt, daß man zweifelt, ob die Verse in De Levis' Quelle ausdrücklich Anselm beigelegt waren oder nicht. Bei seiner großen Unzuverlässigkeit und dem Mangel an kritischer Nüchternheit kann das Zeugnis De Levis' nicht in die Wagschale fallen. Im *Parisin.* 18111 steht dies Lied nicht; keine andere Handschrift bezeichnet Anselm als Verfasser.

Unter den *Meditationes* Anselms beginnt eine, die achtzehnte, mit acht Hexametern: *Spes mea Christe Deus, hominum tu dulcis amatar*. Dieselben können nicht von Anselm verfaßt, höchstens von ihm bearbeitet sein, denn sie bilden den Schluß eines längeren Gedichtes mit dem Anfange: *Summa boni deitas cupiens assumere carnem*, welches De Levis a. a. O. S. 30 u. f. herausgegeben und more suo einem Anonymus monachus SS. Michaelis et Ianuarii de Lucedio zugeschrieben hat. Jedenfalls beweist aber das Facsimile, welches der Herausgeber von den zwei ersten Zeilen des Gedichtes bietet (S. 29), daß dieses älter als die zweite Hälfte des 11. Jahrhunderts ist, und somit Anselm als Verfasser nicht in Frage kommen kann.

Das sogenannte *Mariale* mit dem Anfange *Ut iucundas cervus undas aestuans desiderat*, welches Ragey Anselm beilegen zu sollen glaubte (*Sancti Anselmi, Cantuariensis archiepiscopi, Mariale*, London 1884), zeigt eine von Anselms Rhythmik völlig verschiedene Vers- und Reimkunst, so daß es ihm abgesprochen werden mußte, wenn es auch nicht handschriftlich als das Werk Bernhards von Morlaix beglaubigt wäre.

Dagegen darf vielleicht der Vermutung Raum gegeben werden, daß das Gedicht *Deus pater piissime, Christe Iesu dulcissime* (Anal. XV, 12 ff.) von Anselm stamme. Denn es folgt in der Zwettler Hs. 260 unmittelbar hinter Anselms Gebeten, vor Nr. (1), mit dem es auch inhaltlich und formell verwandt erscheint.

99. (1.) *Oratio ad Deum.*

1. Deus, pater credentium,
Salus in te sperantium,
Exaudi preces servuli,
Quas fundit corde supplici.	3. Amborum sancte spiritus,
Dextrae Dei tu digitus,
Mentis secreta visita
Tuaque reple gratia.
2. Fili Dei piissime,
Dignatus nasci virgine,
Exaudi cordis hostiam,
Patris sedens ad dexteram.	4. Personis sancta trinitas
Sed deitate unitas,
Adesto meis precibus
Votis favens supplicibus.

5. Auge fidem tu, trinitas,
Auge spem, sancta unitas,
Ut te colendo, deitas,
Me firmet tua caritas.
6. Qui Deus homo diceris
Et verus homo nosceris,
Memento mei hominis,
Cum iudicare veneris.
7. In hoc, quod manes deitas,
Reatus dele sarcinas,
In hoc, quod es humanitas,
Ad me deflectat pietas.
8. Regnum iurasti patribus,
Promisisti sequentibus,
Ut servetur promissio,
Regnum concede famulo.
9. Concedat tua pietas,
Quae deposcit humilitas,
Ut, quod promisit caritas,
Assequatur hereditas.
10. Maria, virgo virginum,
Redemptionis ostium,
Porta salutis integra,
Lapsis cervicem releva.
11. Petenti manum porrige,
Quietis opem tribue
Et per tuum auxilium
Placare cura filium.
12. Regina caeli, domina,
Mater Dei castissima,
Ut manus praestet filii,
Quod servus poscit, subveni.
13. Tu Michael archangele,
Caeli princeps militiae,
Ora draconis concute,
Ne noceat pro vulnere.
14. Interpres Dei Gabriel
Et medicina Raphael
Cum Cherubim et Seraphim
Hostis necate haeresim.
15. Caelorum omnes spiritus,
Novem divisi gradibus,
Dei praesentes vultibus
Meis favete vocibus.
16. Senes viginti quatuor,
Hic offerte, quae deprecor,
Qui citharis et fialis
Orationes funditis.
17. Patriarcharum dignitas,
Prophetarum sublimitas,
Vestri regis praesentiae
Verba precantis solvite.
18. Iohannes, Christi praevis,
Baptista regis inclitus,
Festina, ne tardaveris
Labem secare vulneris.
19. Quem matris clausus utero
Motu prodixi corporeo,
Quem demonstrasti digito,
Fac subvenire misero.
20. Caelestis regni claviger,
Apostolorum signifer,
Petre, primus in ordine,
Fragilitatem aspice.
21. Per te mens tua videat,
Quid sors humana valeat,
Et, dum tui memineris,
Memento casus hominis.
22. Te poscente clementia
Extendat mihi dexteram,
Qui te suspendit flumine,
Dum dixit tibi *modice*.
23. Solve reatus vincula
Ad haec data potentia,
Quem verbum Dei nominas,
A quo vocaris Barionas.
24. Paule, tu doctor gentium
Et Christi testimonium,
Dum totum mundum praedicas,
Opem conferre studeas.

25. Iohannes, Dei gratia,
Subtilis velut aquila,
Ipso me fonte satia,
Cuius potasti flumina.
26. Qui tibi matrem sociat
Et clausa caeli reserat,
Meae parcat miseriae
Tui precatus munere.
27. Apostolorum ceteri,
Evangelistae alii,
Discipulorum agmina,
Haec iuvate precamina.
28. Vos innocentes pueri,
Qui pro Christo truncamini,
Vestra date subsidia,
Qui clamatis: *nos vindica*.
29. O protomartyr Stephane,
Tu primus in certamine,
Heres sacrati nominis,
Adesto desideriis.
30. Caput nudas lapidibus,
Caeli patet introitus,
Iesum stantem consideras,
Securus hostes toleras.
31. Orasti flexis genibus
Pro inimicis cernuus,
Pro supplicanti servulo
Intercede, te postulo.
32. Tu martyr invictissime,
Albane, vir mitissime,
Pius adesto servulo
Te deprecanti sedulo.
33. Qui sitiens martyrrium
Prece siccasti fluvium,
Regna petens caelestia
Capitali sententia.
34. Dissolve nexus criminum
Per Iesum Christum Dominum,
Ut tecum in caelestibus
Sanctorum iungar coetibus.
35. Vincenti, martyr inclite,
Carbones vernans sanguine,
Caelum tenens in munere,
Pro me precari satage.
36. Laurenti, martyr pertinax,
In fide pie contumax,
Cui in igne militas,
Rogare pro me studeas.
37. Cunctorum coetus martyrum,
Curam spernentes corporum,
Cui funditis sanguinem,
Hunc reddatis placabilem.
38. Silvester admirabilis,
Confessione nobilis,
Caput factus ecclesiae,
Orationem respice.
39. In sede Petri positus,
Eius quidem vicarius,
Ipsius consors gloriae,
Caeli gaudens in culmine,
40. Meos intende gemitus
Tuis iuvando precibus,
Qui talentum multiplicas,
Ut tuo regi placeas.
41. Gregori, praesul optime,
Totius flos ecclesiae,
Domus Dei candelabrum,
Ut parcat, roga Dominum
42. Martine, sidus, Galliae,
Virtutum fervens munere,
Quem tegis catechumenus,
Fac, ut succurrat Dominus.
43. Sacerdotum confessio,
Confessorum oratio,
Summi regis conspectui
Offerte preces servuli.
44. Vitae felix Felicitas,
Quae prima inter alias
Ob caritatis meritum
Hoc tenes privilegium,

<p>45. Dum Christum mente concipis,
Terrena cuncta despicias,
Apud ipsum nos adiuva,
In cuius gaudes gloria.</p> <p>46. O Maria Magdalene,
Festina opem tradere,
Cui primo se obtulit
Christus, cum mortem vicerit.</p> <p>47. Columba simplex animo,
Assis oranti obsecro,
Quae corona martyrii
Amplexum petis Domini.</p> <p>48. Omnes sacratae virgines,
Ferentes sponso lampades,
Vasis tenentes oleum,
Meum quaeratis commodum.</p> <p>49. Sancta sanctorum contio,
Una quidem communio,
Mihi quidem succurrite
Et Christum intercedite.</p> <p>50. Esto, Christe, propitius,
Quos fundo, vide gemitus
Et, quem creasti dextera,
Ab omni malo libera.</p> <p>51. Qui nasci, mori, surgere,
In caelum vis ascendere
Et sanctum mittis spiritum,
Me sorde munda criminum,</p> | <p>52. Iudex orbis cum veneris
Mercedem dare famulis,
Cum ovibus in dextera,
Non cum hoedis me colloca.</p> <p>53. Praesta pacem ecclesiae,
Regendo eam protege,
Quae, dum partim dividitur,
In fine simplex creditur.</p> <p>54. Romanae sedis Dominum
Sibique gregem subditum,
Quos redemisti sanguine,
Digneris semper regere.</p> <p>55. Istius loci praesulem,
In tua fide stabilem
Tuo conserva populo,
Munitum crucis clipeo.</p> <p>56. Animabus fidelium
Ista luce carentium
Ad laudem tui perpetem
Aeternam praesta requiem.</p> <p>57. Agne Dei mitissime,
Qui mundum purgas crimine,
Exaudi, parce, adiuva,
Miserere et libera.</p> <p>58. Christe, lux, via, veritas,
Dei splendor et caritas,
Soter simul et usion,
Alpha et O, eleison.</p> |
|--|--|

Collect. ms. Parisiense saec. 12. Cod. Parisin. 18111. A. — Collect. ms. Zwettlense saec. 12. [et 13.] Cod. Zwettlen. 260. B. — Orat. ms. S. Felicis Gerunden. s. n. saec. 14/15. C. — Brev. ms. Aremarense saec. 15. Cod. Parisin. 1063 D.

1, 2 Salus prima fidelium C. — 2, 1 Fili Deus C. — 2, 2 de virgine D. — 3, 3 secretum A C. — 3, 4 Tua nos reple D. — 5, 2 summa unitas C. — 6, 2 nasceris C. — 7, 1 manet C. — 7, 3 est C. — 7, 4 Ad me te flectat C. — 8, 4 servulo C. — 9, 2 Quod BC. — 12, 4 Quae B; servis D. — 13, 3 Iras draconis D. — 15, 4 precibus B. — 16, 2 afferte B. — 18, 4 secare criminis B. — 19, 1 Qui C. — 21, 4 Memento mei hominis C. — 22, 1 Deposcente D. — 23, 3 Quod verbum D. — 24, 1 Salve tu doctor C. Nach Str. 24 eingeschoben in B:

Qui nos in Christo generas,
Impetra nobis lacrimas,
Quo mala nostra plangere
Possimus et abstergere.

Si petis, clemens adnuit,
Qui et tibi clemens fuit,
Pete, pater, pro filiis,
Intercede pro miseris.

Str. 27—33 incl. fehlen C. — 32, 1 sq. Tu confessor mitissime, Victor, praeclarus nomine D. — Str. 39. fehlt D. — 35, 2 Carbone C. — 36, 1 protinax C. — 38, 3 Caput super ecclesiae C. — 38, 4 recipe C. — 39, 1 In loco Petri C. — 42, 2 Virtute C. — 42, 3 Qui vestis C. — 43, 4 Offer tu C. — Nach Str. 43:

Martyrialis laurea,
Cocta rosis purpurea,
A peccati me sordibus
Sanctis emunda(r) precibus.

44, 3 Hoc caritatis C. — 45, 1 Cum C. — 47, 1 Agatha simplex D. — 49, 3 Mihi precor B; Mihi simul C D. — 49, 4 Ad Christum B. — 50, 2 videre C. — 51, 1 mori, nasci C. — 51, 2 Et caelum vis C. — 55, 1 loci abbatem D. — 57, 3 parce et adiuva B. — 58, 1 Ipsa lux C. — 58, 4 Alpha et O rex eleison C. — Auch in: Cod. Vindobonen 883. saec 14 et 15; Cod. Darmstadien. 521 anni 1462.

100. (2.) Oratio ad B. Mariam V.

1. Maria, templum Domini.
Sacrarium paracliti,
Sanctarum decus virginum,
Maerentium solacium.	7. Sed inter tanta nubila
Et peccatorum pondera
Patrem recordans luminum
Non despero auxilium,
2. Ad te suspiro, domina,
Meas accepta lacrimas,
Signum misericordiae
Digneris mihi pandere.	8. Nil desperare peius,
Nil putavi perversius,
Praesertim, si tu, domina,
Mea perfers precamina.
3. Regina caeli inclita,
Orbis lampas siderea,
Meas absterge lacrimas
Et peccatorum nebulas.	9. Cum mente tracto angelos,
Prophetas et apostolos,
Victoriosos martyres
Et praepudicos virgines.
4. Quod voles, unigenitus
Donabit tibi filius,
Pro quibus voles, veniam
Impetrabis et gloriam.	10. Nullus mihi potentior,
Nullus misericordior,
Illorum pace dixerim,
Videtur matre Domini.
5. Sed vae peccatis hominum
In tenebris degentium!
Me terret conscientia,
Quia delicti conscia.	11. Quapropter hanc praecipue
Patronam meam facere
Nihil religiosius,
Nihil puto salubrius.
6. Ut Adam delitescere
Vel sicut Kain fugere
Mea me cogunt scelera,
Quia multa et gravia.	12. Ergo, mater melliflua
Et virgo pudicissima,
Nunc in praesenti sentiam,
Quam de te do, sententiam.

13. Mei querelam gemitus
Tibi impono primitus,
Quam perferas ad Dominum
Et tuum verum filium.
14. Maria, lux aetherea,
Ut meas preces deferas,
Tuis stratus vestigiis
Mente depono supplici.
15. Computruerunt pristina
Peccatorum contagia,
Sed sapiens est medicus,
Omnipotens est Dominus.
16. De mala consuetudine
Est efficax me tollere,
Qui suscitavit Lazarum
Quatriduanum mortuum.
17. Post lapsum Petrum respicit
Et magno fletu concutit
Nec Cananaeae precibus
Abnuat hic propitius.
18. David post tam immania
Paenituit flagitia
Postque laudari meruit
Ipsius ore Domini.
19. Unde securus credidi
A peccatorum vinculis,
Me cito posse erigi,
Si tu tantum petieris.
20. Mater misericordiae,
Sic affectum contemnere
Vales, quae vocas impios
Et non spernis incredulos?
21. Quid in Maria gesseris,
Illam dico Aegyptiam,
Prorsus novit ecclesia
Et exultat in gratia.
22. Theophilus diabolo
Suo datus chirographo
Quasi a fundo barathri
Per te reduci potuit.
23. Sed quis verbis comprehenderet
Vel scriptura digereret,
Cotidie quos liberas
Et Deo reconcilias?
24. His iam diu praemonitus
Ad te confugi credulus,
Ne me, pia, abicias,
Supplex oro, vel differas.
25. Devotionis lacrimas
Quamprimum mihi impetra,
Ut sint semper idoneae
Meas sordes abluere.
26. Turpis concupiscentia
Corpus nec mentem polluat,
Quae sub tua custodia
Iam deputavi, domina.
27. Nam scripturae auctoritas
Et sacra clamat veritas
Corpus peccatis subditum
Sanctum odire spiritum.
28. Furor et indignatio
Procul fiant ab animo,
Quem tutelae sanctissimae
Praeelegi committere.
29. Non odium exasperet,
Iactantia non eleveat,
Livor edax non acuat,
Sed pax vera possideat.
30. Mundum, si ridet, fugiam,
Aut, si saevit, irrideam,
Quia, qui illum diligit,
Christo constare desinit.
31. Sed studiosa lectio
Et compuncta oratio
Incumbentem exsatiet
Et haerentem inebriet.
32. In te mentis intuitu
Mortis versem aculeum,
Et sit tanto suspectior,
Quanto manet occultior.

33. O Iesu, rex altissime,
O fons misericordiae,
Horam mortis terribilem
Pro spe bona fac facilem.

34. Secura conscientia
Non ibi multum trepidat,
Nam spe facta robustior
Multum transit constantior.

35. Non aliud sit gaudium
Vel meum desiderium,
Quam ut exutus corpore
Tibi possim assistere.

36. O vos, caelorum incolae,
Cives supernae patriae,
Qui iam Deo fruimini,
Nobis compatiamini.

37. Michael, in caelestibus
Qui praefulges agminibus
Pro speciali gloria,
Nobis confer solacia.

38. Angeli, quos gravissima
Carnis non premit sarcina,
Orate pro hominibus
Sub ea laborantibus.

39. Iohannes, vatum maxime,
Prae cunctis verba excipe
Et prophetarum numerum
Ad hoc ascito socium.

40. Petre, piscator hominum,
Et Paule, doctor gentium,
Cum ceteris apostolis
Ope iuvate celeri.

41. Stephane cum Laurentio,
Magno praelati merito,
Cum multa turba martyrum
Magnum ferte subsidium.

42. Vos confessores inclitos,
Invicta fide praeditos,
Nequaquam obliviscimur,
Sed obnixe deprecemur,

43. Ut, qui per temporalia
Transistis et fragilia,
Adhuc pro decertantibus
Tanto instetis promptius.

44. Agnes, Thecla, Caecilia,
Lucia ac Scholastica
Omnesque sanctae virgines,
Pro nobis state supplices.

Collect. ms. Parisiense saec. 12. Cod. Parisin. 18111. A. — Collect. ms. Zwettlense saec. 12. [et 13]. Cod. Zwettlen. 260. B. — 5, 4 Delicti mei conscia B. — 6, 4 Nam multa sunt et gravia B. — 8, 2 Nil reputo B. — 8, 4 praefers A. — 11, 3 Mihi religiosius B. — 11, 4 Mihi puto B. — 12, 2 prudentissima B. — 15, 1 Non putruerunt A. — 18, 4 Ore ipsius A. — 19, 2 und 3 umgestellt B. — 23, 1 comprehenderet B. — 23, 2 dirigeret A. — 30, 3 diligunt B. — 30, 4 desinunt B. — 32, 1 intuitum B. — 33, 1 Omnium rex B. — 38, 4 Sub ea B. — 41, 4 Velo[x] ferte B. — 42, 2 Vita aeterna praeditos A. — Nach 44, 1 eingeschoben Margareta cum Agatha B. — 44, 3 Lucia cum B. — Dies Gedicht auch in Arras, Cod. 1021 (Proslogium Anselmi) saec. 11., am Schlusse beigelegt.

101. (3.) De Beata Maria V. ad Horas.

Ad Nocturnum.

1. Lux, quae lucet in tenebris,
Ex alvo nata virginis,
Nostram noctem nos exue
Diemque tuum indue.

2. Maria, Dei thalamus,
Posce te venerantibus,
Virtutibus ut splendeant,
Quos reatus obtenebrant.

3. Gloria tibi, Domine,
Nato de sancta virgine,
Regnanti victo funere
Cum patre et sancto spiritu.

A d L a u d e s.

1. Praefulgens sol iustitiae,
Ortus de sacra virgine,
Splendore tuo noxias
Nostras illustra tenebras. | 2. Orientis castissima
Mater, fac nobis, domina,
Vita prorsus ut decadat
Vetus, nova proficiat. |
|--|--|

3. Gloria tibi, Domine.

A d P r i m a m.

1. O Christe, proles virginis,
Patris compar altissimi,
Per tuae matris merita
Dele nostra peccamina. | 2. O mundo venerabilis,
Virgo, mater mirabilis,
Maria, plena gratia,
Ora pro nobis, domina. |
|--|--|

3. Gloria tibi, Domine.

A d T e r t i a m.

1. Quem credimus ex virgine
Natum, benigne Domine,
Sit nobis haec confessio
Peccatorum remissio. | 2. Quae genuisti filium
A summo patre genitum,
Per haec tua nos merita
A lapsu mortis libera. |
|---|--|

3. Gloria tibi, Domine.

A d S e x t a m.

1. Nate, summe rex, utero
Mariae de virgineo,
Emunda nos a vitiis
Et orna sanctis meritis. | 2. Dei mater, o domina,
Sublimis tanta gratia,
Tua, fac, exaltatio
Sit nostra relevatio. |
|---|---|

3. Gloria tibi, Domine.

A d N o n a m.

1. Fili Mariae virginis,
Da nobis eius meritis
A peccatis resurgere
Et ad vitam pertingere, | 2. Cuius es factus filius,
Deus, pro peccatoribus;
Hoc qui fide pronuntiant,
Fac, ut salutem sentiant. |
|--|---|

3. Gloria tibi, Domine.

Ad Vesperam.

<p>1. Sol casto nascens utero
Vesperascente saeculo,
Illustra nos perpetue
Nec declines in vespere.</p> | <p>2. Aeterni solis genetrix,
Tuis hoc sanctis meritis
Age, quo perpes maneat
Nobis nec unquam decidat.</p> |
|---|---|

3. Gloria tibi, Domine.

Ad Completorium.

<p>1. De casta nobis oriens
Matre, dies indesinens,
Iugi nos fove lumine
Culpaque noctem remove.</p> | <p>2. Mater diei perpetis,
Obsiste nostris tenebris,
Ne lucem nobis dissipent
Et nos delictis implicant.</p> |
|--|--|

3. Gloria tibi, Domine.

Collect. ms. S. Albini Andegaven. (ol. S. Maglorii Parisien.) saec. 10—13. Cod. Vatican. Reg. 711. add. saec. 12. A. — Orat. ms. Maioris Carthusiae saec. 14/15. Cod. Gratianopolitan. 178 (805). B. — Mone aus einer Hs. des Trierer Domkapitels (75 F) saec. 12. C. — Migne PP. LL. 189, 1055 ff. D. Ad Noct. 1, 4 tuam C. — 3, 4 der Reim fordert flamine statt spiritu. — Ad Laudes 1, 4 repelle tenebras A. — Ad Prim. 1, 2 Et patris par altissimi A. — Ad Tert. 1, 1 Te credimus C. — 2, 4 mortis (nos) releva A. — Die folgenden vier Horen fehlen A. — „Hymnus Anselmi de sancta Maria ad singulas horas“. B. — Nach Chevalier, Repert. hymnol. Nr. 10869, auch in Brev. Beccense imp. 1515.

102. (4.) Salutatio sanctae Mariae.

R^o Ave, sponsa insponsata,

<p>1. Ave, per quam orbis lapsi
facta est ereptio,
Ave, per quam occumbentis
est Adae surrectio,
Ave, per quam primae matris
est Evae redemptio.</p>	<p>4. Incarnationis divae
uterus tu facta es,
Per quam renovatur omnis
creaturae species,
Cum qua adoratur factor
et origo omnium.</p>
<p>2. Altitudo cogitandi
tu inascensibilis,
Invisibile profundum
angelorum oculis,
Chere kecharistomene
theotocos parthene.</p>	<p>5. Tu exstas initiatrix
arcani consilii,
Mirandorum vere Christi
operum primitiae,
Dogmatum illius exstans
tu fons et initium.</p>
<p>3. Omnia portantem portans
solium imperii,
Tu stella demonstrans solem,
sol diei mystici,
Occidentis astrum mundi
luminis conspicui.</p>	<p>6. Scala tu caelestis, per quam
descendit ipse Deus,
Sponsa transducens terrena
super ad caelestia,
Tu mater innupta, omni
honore superior.</p>

7. Daemonum forte lamentum,
maeror et tristitia,
Angelorum sed bonorum
laus, decus et gloria,
Electorum tu cunctorum
satias laetitiam.

8. Generans lucem perennem
et inascensibilem,
Sophorum superascendens
omnium scientiam,
Animarum tu sanctarum
splendor et prudentia.

9. Civicam vitae coronam
fructu ventris germinans,
Possidens divinitatem
et in ea pullulans,
Nutricans humanitatem
et eam agricolans.

Grad. ms. Cameracense saec. 11. Cod. Cameracen. 79 (78). A. — Grad. ms. Cameracense saec. 12. Cod. Cameracen. 62 (61). B. — Grad. ms. Fontebaldense saec. 14. in. Cod. Lemovicen. 2 (17) C. — Collect. ms. Parisiense saec. 12. Cod. Parisin. 18111. D.

R^o fehlt AB. — 1, 1 Ave fehlt D. — 1, 2 erectio BC, redemptio D. — 2, 5 Kere ABD, Keke C; kekaritomene A, kekaristomene B, kekaristhomeni CD. — 2, 6 theotochi ABC, theotoki D. — 6, 4 supera A. — 7, 6 satians laetitia CD. — Steht auch in Cod. Avenionen. 207., Horae ms. BMV. Card. Petri de Luxemburgo.

Nach den einzelnen Strophen folgen prosaische Anrufungen: Sancta Maria, oro pro nobis, Sancta Dei genetrix etc., Sancta virgo virginum, Angelorum domina, Caelorum regina, Virgo perpetua, Tu sola sine exemplo. — Bezeichnet als Salutatio sanctae Mariae A, Sequentia C; Hymnus in honore beatæ Dei genetricis et virginis Mariae, omnibus dominicis sive festivitibus eiusdem gloriosae dominae nostrae decantandus D. Das Lied ist den Prozessionshymnen beizuzählen.

Anonymus Camberonensis,

saec. $11\frac{1}{12}$.

In der Handschrift Philips 349 (jetzt II 954) der Bibliothèque de Bourgogne zu Brüssel, welche aus der Cisterzienserabtei Cambron im Hennegau stammt und Schriftzüge des 13. Jahrhunderts aufweist, befindet sich eine Folge von acht Marienliedern, die nachfolgend abgedruckt sind. Von diesen Liedern sind die sechs ersten durch ein Telestichon verbunden. Es endigen nämlich die sämtlichen Reime des ersten Liedes auf m, die des zweiten auf a, des dritten auf r, des vierten auf i, des fünften auf a, des sechsten auf e, bilden also zusammen das Wort Mariae. Alle Verse des siebenten Liedes enden wieder auf m. In der Handschrift steht freilich dies Lied an achter Stelle; der Dichter bezeichnet dasselbe aber (v. 141 ff.) ausdrücklich als das siebente:

Ne me velis reputare quasi temerarium,
Quod praesumpsi tibi stultus carmen istud septimum.

Es wird uns also zum Überflusse in aller Form bezeugt, daß diese Lieder das Werk eines Dichters sind.

Nun ist es eigentümlich, daß ein bedeutendes Bruchstück des sechsten dieser Lieder sich in Cod. Parisin. 18111 in der Nachbarschaft von Werken, in der nächsten Nachbarschaft von Gedichten Anselms von Canterbury befindet und aus dieser Handschrift in Gerbérons Ausgabe der WW. Anselms übergegangen ist (abgedruckt bei Migne PP. LL. 158, 1046 ff). Anselm könnte also nur dann der Verfasser dieses Bruchstückes sein, wenn wir ihn zum Verfasser der sämtlichen sieben oder acht Marienlieder erklären könnten. Ist dies möglich?

Es befinden sich nun in der Pariser Handschrift, die überhaupt eine von der Brüsseler sehr abweichende Versfolge beobachtet, eine Anzahl von Versen, welche in letzterer zum Teile fehlen, inhaltlich aber vom größten Interesse sind, da sie unter günstigen Umständen zur Ermittlung des Dichters führen könnten:

Et ex illa sede tua domum istam respice
Et commenda salvatori locum hunc assidue
Pro peccatis quippe nostris tribulamur undique
Et praevaluerunt in nos hostium insidiae,
Qui nos dente genuino non cessant corrodere . . .
Mater pia, stella maris, in hoc consolare me
Et amico Dei magno Nicolao condole
Et ancillae Dei piae Cunegundi condole,
Cuius pene iam defecit honor reipublicae.
Esto eius interventu custos huius vineae
Et circumdans eam muro rapientes abige

Palmitesque, quos produxit, benedic et protege,
Ipsa quippe te dilexit affectuosissime,
Semper ardens esse tuae commoda ecclesiae;
Ergo et tu servos eius consequenter dilige.

So kann wohl nur der Vorsteher (oder Gründer?) einer klösterlichen Genossenschaft reden, welche von Wiedersachern in ihrem Besitzstande gestört (rapientes abige) und in ihrem Leumunde geschädigt wird (non cessant corrodere). Vgl. damit die Parallelstelle in Nr. (5), 139—154.

Wer ist es, der so schreibt? Wer ist der große Diener Gottes Nikolaus, wer die fromme Kunigunde? Aus der Zeit von Anselms Priorat und Abtwürde liegen uns zahlreiche Briefe vor. Keiner erwähnt eines Nikolaus, keiner einer Kunigunde, keiner enthält die leiseste Klage über äußere Bedrängnisse der Abtei Le Bec. Dagegen verdankte die Abtei von Cambron ihre 1148 erfolgte Gründung einem Anselme de Péronne, chanoine et tresorier de Soignies, fils du seigneur de Trazignier. Die Gründung geschah unter Einspruch des Bruders des Stifters, Aegidius, Trasigniaci toparcha. Hierdurch wurden die ersten Zeiten der Abtei, welcher Bernhard von Clairvaux Fastred zum ersten Abte gegeben, sehr bewegte, bis 1156 Balduin von Flandern und der Bischof von Cambrai, Nicolaus I, de Chièvres, zu dessen Sprengel die Abtei gehörte und bei dessen Heimat sie belegen war, den Frieden vermittelte. Von einer Kunigunde erfahren wir dagegen auch hier nichts. Doch weist ihr Name allein schon eher in die flämische Nachbarschaft Cambrons als in die Normandie. Genügen diese Umstände, um an einen Mönch von Cambron, etwa den Abt Fastred, oder an den Gründer der Abtei Anselm als Verfasser dieser Marienlieder zu denken?

103. (1.) Rhythmus Primus.

Stella maris, lumen orbis,
fidei praeconium,
Lignum vitae, quae portasti
fructum salutiferum,	Arca novi testamenti,
manna gestans insitum,
5. Libertatis restauratae
per te privilegium,
Per quam primi transgressoris
scelus est abolitum.	25. Quo cibati sustentamur
per hanc vastam eremum.
Libra liberationis,
veniae proverbium,
10. Tu oliva, quae fudisti
pietatis oleum,
Medicina, qua sanavit
Deus orbem languidum.	30. Portans petra, per quam aquae
potant Dei populum.
Domus panis, quia panem
parturisti caelicum,
15. Tu leaena, quae lactasti
leonem fortissimum,	35. Norma vitae, schola morum,
castitatis lilium,
20. Qui virtute magna stravit
lupum cruentissimum,
Conculcantem et vorantem
gregem eius morbidum.	40. Legis latrrix gratiaeque
factae testimonium,
Templum lucis, probitatis
totius armarium,
Decus benedictionis,
salubre antidotum,
Quae infirmis potulisti
salutarem medicum.	Digna verbi creatura,
mater et mancipium,
Pretiosus ager, habens
thesaurum absconditum.

45. Illa tuum margarita
 gravidavit uterum,
Cuius tollit appetitus
 amorem praesentium.
Aula Dei, sponsa Christi,
50. spiritus sacrarium,
Calix miserationis,
 portans vitae poculum,
Regni Dei seminatix
 et splendoris atrium.
55. Tu, quae mundo demonstrasti
 creatorem proprium,
Portus pacis, porta solis,
 veritatis organum.
Fructus ventris tui, Christus,
60. exauditor pauperum,
Princeps pacis, pater matris,
 dominator omnium,
Lux de luce, sol de stella,
 lux sanctarum mentium,
65. Splendor patris, illustrator
 suorum sequentium,
Ex te natus de te fecit
 naturae miraculum,
Cum videret te manere
70. virginem post filium.
O columba speciosa,
 diadema regium,
Quae transscendis admirando
 fulgore chrysolithum,
75. Arbor, cuius fructus creat
 omnes fructus arborum,
Carmen exsultationis,
 requiei gremium,
In quo Deus salutare
80. complevit mysterium,
In qua fratrem suum nobis
 fecit unigenitum,
Caelibatus et amoris
 Dei violarium,
85. Gazas exauditionis
 continens aerarium,
Cuius mentem nihil unquam
 impugnavit frivolum,
Cuius cordi non adhaesit
90. quodlibet superfluum.
- Ovis mitis, agnum habens
 potenter humillimum,
Hunc, qui mundo moriendo
 contulit remedium.
95. Beatarum animarum
 sollemne tripudium,
Dominatrix orbis terrae,
 consolatrix omnium.
Ad honorem tui nati
100. tibi servientium
Egenorum sustentatrix,
 reorum refugium,
Pupillorum educatrix,
 mater imbecillium,
05. Nunquam nocens, semper
 volens
 excusare noxium,
Semper potens invocata
 conferre subsidium,
Vultum habens fulgurantem
10. et plus quam angelicum,
Sitientum aqua viva
 iuge rectorium,
Fons hortorum et sal terrae,
 mons excelsus nimium,
15. De quo lapis est abscisus,
 qui replevit saecula,
Miserarum animarum
 propitiatorium
Et auriga, quae fideles
20. provehit ad bravium.
Cui qui cupit complacere,
 cor affectet sobrium,
Et ad mores componendos
 formet mentis studium
25. Ac per matris obsequelam
 consequetur filium.
O plus celsa et profunda
 quam sit sensus hominum
Vel quam possit explanare
30. quodlibet ingenium,
Valde digna et benigna,
 virgo digna virginum,
Puer tuus mors est mortis
 et vita viventium,
35. Caro tua, quam suscepit,
 saeculi est pretium,

Infans tuus pater noster
et salus credentium.
Regnum eius, quem lactasti,
40. stabit in perpetuum,
Partus tuus Deus verus
et sanctorum gaudium,
Natus tuus mediator
Dei est et hominum.
45. Tu misellis semper patens
es exauditorium,
Liberalis distributrix
aeternorum munerum,
Causa restitutionis,
50. gaudii negotium,
Potiori claritate
super choros caelitem
In sublimi exaltata
tamquam sidus siderum.
55. Tibi iure deputatur
omne, quod est optimum,
De qua loqui vel pensare
est nutrire gaudium,
Cuius decus adorare
60. tanto necessarium,
Quanto Deum diffiteri
scelus est nefarium.
Ergo, sancta mediatrix,
generale commodum,
65. Cuius decus et caeleste
lumen est omnimodum,
Vere Deus noster suxit
lac tuorum uberum,
Vere, quem nos adoramus,
70. tu portasti puerum.
Pulchritudo tua vincit,
quidquid est pulcherrimum,
Sermo tuus pretiosus
super omne balsamum.
75. Virga nunquam sine flore,
Dei domicilium,
Vas virtutum et acerra
multorum aromatum.
Te collaudat supplex chorus
80. virtutum caelestium
Et ad laudem creatoris
frequentat obsequium.

Tu post Deum christianae
plebis es dominium,
85. Castitatis et aeternae
pacis infusorium.
Quidquid de te dici potest,
nihil sapit asperum,
Per quam redemptoris nobis
90. [iugum] est impositum
Et inductum orthodoxae
legis exercitium
Post peremptum eius morte
principem Aegyptium.
95. Omnis boni foeneratrix,
canticum angelicum,
Paradisus voluptatis,
turtur simplex admodum
Et columba sine felle,
200. nihil habens noxium,
Igne flagrans caritatis
aeternae turibulum,
Cuius fumo delectatur
summus princeps prin-
cipum,
05. Palma fructus saporati
plurimarum frondium,
Propagationis Dei
fundens seminarium,
Foederatrix eius pacti,
10. quod est probatissimum,
Per quod nobis reddit pater
ius hereditarium.
Lumen nunquam praeter-
gressum
bonitatis alveum,
15. Affluenter se infundens
mentibus humilium,
Imber consolationis
lacte nunquam vacuum,
Reconciliationis
20. problema gratissimum,
Quasi stella matutina
dans lucis indicium.
Urbs munita, nubes clara,
nunquam passa nubilum,
25. Verbis pluens et coruscans
exemplis magnalium,

Vulnerata caritate
patrona mortalium,
In qua, de qua vel quam circa
30. nihil est inglorium,
Cor est tibi circa cunctos
compatientissimum,
Imperatrix et regina
supernorum civium,
35. Miserationum habens
thesaurum amplissimum,
Copiosae caritatis
et plena dulcedinum,
Per quam Deus in frumentum
40. legis vertit hordeum,
Donativum, quod largiris
manet in perpetuum.
Non peribit, quem tu velis
Deo esse proximum,
45. Sed, ut placet, ex misello
facis felicissimum.
Sponsa, quam rex concupivit,
princeps exercituum,
Cuius claustris non apertis
50. est egressus thalamum,
Quae odoris tui late
thymiamaterium
Spargis, fragrans plus quam
omne
genus pigmentarium.
55. Dives elemosynatrix,
pretiosa plurimum,
Dans a Christo larga manu
veniam aut praemium,
Potens atque mundum omnem
60. habens tributarium,
Cuius cuncta sustinentem
baiulavit brachium.
Tu dispersionis nostrae
congregasti symbolum,
65. Conturbatis rebus regem
fudisti pacificum,
Qui se fecit inter duos
parietes angulum,
Ut, quod error variabat,
70. esset per se consonum.
Non est, quod te non collaudet,
os ecclesiasticum,

Pec quam regni tenebrarum
factum est excidium,
75. Quia regem genuisti
spoliantem tartarum,
Cuius sanguis omnis mundi
diluuit piaculum.
Nomen habens, quale decet,
80. prae cunctis praecipuum,
Speciali dignitate
tibi soli congruum,
Memorandum et suave,
grateque mellifluum.
85. Et quid nisi caelum caeli
tuum dicam uterum,
Qui replentem universa
circumclusit parvulum?
Felix supra creaturas
90. creatoris omnium,
Quam reginam caeli credit
omne cor catholicum.
Ros caelestis, clara lampas,
anreum candelabrum,
95. Cuius lumen usquequaque
semper erit lucidum.
Plus quam pura, nulli dura,
nulli servans odium,
Cunctis aequa, nihil amans,
300. quod non sit proficuum.
Fomes, germen atque radix
aeternorum fructuum,
Hortus regis, portans illum,
qui nos purgat, hysopum,
05. Cedrus ferens austro flante
animarum epulum,
Nutrix Dei, summa legis,
salutis exordium,
Pascens panem, portans
pacem,
10. Dei consistorium,
Plus quam martyr, quia regem
genuisti martyrum,
Cuius fecit mors patere
tramitem sidereum,
15. Quem reatus potoplasti
fecerat impervium.
Ficus immortalitatis
proferens edulium,

Singularis in decore,
 20. vas crystalli solidum,
 Ad videndum dies bonos
 multiplex suffragium,
 Catenarum dissipatrix,
 absolutrix compedum,
 25. In qua sanctus consolator,
 artifex artificum,
 Absque manu maris corpus
 creavit dominicum,
 Uti verbum summi patris,
 30. cunctorum principium,
 In servuli forma sumens
 verae carnis habitum,
 Dum in ipsa deitatis
 occultat aculeum
 35. Et vim celat potestatis,
 quod erat invalidum,
 Captum homo captivaret
 Leviathan lividum.
 Tu christianorum mater
 40. et lumen egregium,
 Vere habens fontem vitae
 claustris tuis inditum,
 Et propago, quae produxit
 primum et novissimum.
 45. Palmes verus, mater vitis,
 qui pater est palmitum,
 Sine cuius mansionem
 nihil est fructificum,
 Monumentum es datorum
 50. saeculo charismatum
 Illiusque sacramenti,
 quod est nobis traditum,
 Quo de carne Christi cibum
 sumimus vivificum,
 55. Ut in eius transferamur
 corporis coagulum.
 De te constat, quod servire
 tibi sit liberrimum,
 Cuius caro, quam sumpsisse
 60. credimus altissimum,
 Sancit leges, regit vices
 seriemque temporum,
 Clavis magnaue, qua caeli
 reseratur ostium.

65. Tu in virgam pastorem
 convertisti gladium,
 Qui transgressis paradisi
 vetabat introitum.
 Apud Christum cuncta posse
 70. te nulli sit dubium,
 Quia Deus caro tua
 decernit iudicium,
 Per quod cuique trutinatur
 merces aut supplicium.
 75. Quod si tuos paranympnos
 proferam in medium,
 Ad decenter explanandum
 laudis tuae titulum,
 Gabrielem loquor atque
 80. Iohannem apostolum,
 Quidquid ipsi tanti possunt
 effari sanctissimum,
 Omne comparationi
 non erit contiguum.
 85. Sic post Deum tu praecellis
 omne, quod est arduum,
 Quod cessarem, sed affectus
 retardat silentium
 Et hoc ipsum recitare
 90. refocillat animum,
 Sicut ipsa bene nosti,
 mali sibi conscium
 Et timentem, quod debetur
 tot noxis facinorum.
 95. Placet autem recordari
 iam tuorum operum,
 Sed summatim, quia sensus
 fatiscit officium
 Neque capit tantum lumen
 400. cor imperitissimum,
 Ad quod nullum explorare
 fateor idoneum
 Et quod nolle implorare
 est iam esse mortuum;
 05. Nam non vivit, qui se tibi
 non vult esse subditum.
 Tu caelestis es frumenti
 ferax territorium,
 Virgo, cuius sine fine
 10. manet puerperium,

Desponsata, sed virile
nesciens commercium,
Per quam mortis sempiternae
venit exterminium.
15. Specialis et electa
de millenis milium,
Cuius semper, si quaeratur,
praesto est auxilium.
Tu serpentis contrivisti
20. caput cruentissimum
Et in petra collisisti
peccati aculeum.
Tu captivitati nostrae
posuisti terminum,
25. Dans regressum ad superna
grave post exilium.
Tu redemptionis eius
dedisti depositum,
Qui communionis gustant
30. pignus saluberrimum.
Tu supernae civitatis,
quae est mater omnium,
Fundamenta construxisti,
virgo, sidus siderum.
35. Lima, per quam Deus rasisit
gentile contagium,
Vetus infidelitatis
amputans opprobrium.
Gramen, quod nix atque gelu
40. nunquam reddit marcidum,
Semper virens, nunquam
perdens
colorem purpureum,
Forma Dei politura
saxorum pectorum,
45. Semper iuvans adimpleri
iustum desiderium.
Non omitam, quod benigne
iuvisti Theophilum,
Qui cum ultro se sub iugo
50. mancipasset daemonum
Ac pro rebus perituris
abnegasset Dominum,
Ex apostasia sibi
componens chirographum
55. Factum christianitatis
voto fecit irritum.

Ergo cum perditionis
ebibisset poculum
Fasces verae vanitatis
60. adeptus ad libitum,
Ipsis suis inimicis
factus vituperium,
Tamquam qui sub manuscripto
comparasset inferum,
65. Deo se respiciente
compunctus est postmodum.
Ad cor enim cum redisset
pertaesus flagitium
Ac suae submersionis
70. erubescens puteum,
Dans rugitum, tundens pectus,
emittens suspirium,
Paenitendo rigans terram
multo rore fletum
75. Evomebat, quidquid Deo
hausisset contrarium
Nec cessavit reclamare
te, regina virginum,
Te, Maria, per quam vere
80. salus venit gentium,
Cuius nomen est ad opem
dandam celeberrimum,
Donec ipsa vulnus eius
curares ad integrum.
85. Et non solum, quod timebat,
evasit exitium.
Quin ad Christum evocatus
est per te post triduum.
Ista de te nos confortant,
90. mundi purgatorium,
Divina sinceritate
lavans sordes criminum,
Cui, quidquid ipsa iubet,
est efficacissimum.
95. Restitutrix sanitatis,
resecatrix vulnerum,
Structura religionis,
vitae diversorium,
Sanctitatis plenitudo,
500. puritatis speculum,
Principatus honestatis,
pacis aedificium,

Gravitatis ac pudicae
 vitae magisterium,
 505. Virgo blanda, veneranda
 et amanda plurimum,
 Cuius, praeter quod est mater,
 nihil est femineum.
 Fortunatum et felicem,
 10. immo beatissimum
 Cuius precī tu convertes
 clementem intuitum!
 Huius ego nullum esse
 nunquam credam meritum,
 15. Hunc temptator nullus ultra
 trahet in interitum.
 Tu es nostri Salomonis,
 veri regis, ferculum,
 Absolutionis mundi
 20. volumen egregium,
 Digito spiritus sancti
 conscriptum chirographum,
 Argumentum et censura
 sobriorum usum,
 25. Stirps regalis foederisque
 Dei tabernaculum,
 In qua legis latioris
 nobis misit angelum.
 Vegetationis nostrae
 30. vegetal ingenuum,
 Gratiarum actionum
 thema venustissimum,
 In concentu caeli reddens
 modulantem sonitum.
 35. Fac, quod facis, benedicta,
 sume manu tympanum,
 Virginalis harmoniae
 concrepando iubilum,
 Iunge modos, pange melos,
 40. dic carmen hymnidicum,
 Dona vota creatori,
 dragma decentissima,
 Prome voces, redde grates
 et collauda Dominum,
 45. Iucundae legationis
 proferens cloquium,
 Quia gentes atterentem
 per te fregit malleum.

Quam suavis innotescis,
 50. optima mulierum,
 Quae virtutis tuae reple
 fama omne saeculum
 Apud Deum singulare
 ferens patrociniū!
 55. Pons sublimis praebens nobis
 ad aeterna transitum,
 Procellosum maris huius
 serenando fremitum.
 Tropus delectationis,
 60. far pretiosissimum,
 De quo factus panis vivus
 confirmat cor hominum,
 Officina salutaris,
 decus mundi publicum,
 65. Institutionis sanctae
 stemma nobilissimum,
 Instrumentum pietatis,
 caeli capitolium,
 Arcus habens triumphales
 70. circa sui ambitum,
 Hoc est tuos amatores
 firmans spe perennium,
 Donec eos introducas
 in regis cubiculum.
 75. Non austera, sed severa,
 iubar solis rutilum,
 De qua verus sol exortus
 noctem fugat criminum,
 Cinnamomum, cuius tactus
 80. curat lepram cordium,
 Cataracta firmamenti
 patens in praesidium,
 Favus mellis atque regi
 caelorum vestibulum.
 85. In quo, quidquid potiuntur
 vera pace civium,
 Istud sibi datum gaudent
 per te beneficium.
 Tibi filioque tuo
 90. nil est intermedium,
 Sed cum eo generale
 disponis imperium,
 Eleganti promens ore
 sermonem censorium,

95. Nunquam spernens exaudire
preces tibi supplicum.
Rubus ardens, non combusta
tamen per incendium,
Haec est praegnans et fecunda,
600. non tamen per coitum,
Non ex carnis voluntate
sed per Dei spiritum.
Hortus clausus, in quo flores
omnium sunt generum,
05. Cuius fructum non corrumpit
fraus insidiantium.
Fons signatus, hoc est Dei
possidens signaculum,
Ubertate sua rigans
10. orbis terrae spatium,
Piae recordationis
suscitatrix mentium,
Spes lapsorum et incentrix
sanctorum affectuum,
15. Pande nobis, quaeso, tuae
pietatis aditum.
Praesta nobis obtinere
salubre consilium,
Infer nostris animabus
20. lucis tuae radium.
Iuva prece, gloriosa,
peccatorem miserum,
Da vitare servo tuo
laqueum venantium.
25. Fac, ne mundi vanitates
meum captent animum,
Ne confundar inter tela
perfidorum hostium
Nec succumbam comprehensus
30. fraude persequentium.
Hostis enim, dum me videt
vanitati deditum,
Instat ardens, ut ad poenam
rapiat improvidum.
35. Contra cuius tela mihi
tu ministra clipeum,
Ne me nimis appetitus
trahat visibilium,
Quia quasi ventus fugit,
40. quidquid hic est prosperum.

Dreves, Hymnographi Latini. I.

- Omnis vita nostra vapor
est parens ad modicum,
Gaudiumque mundi finem
tendit ad occiduum.
45. O regina castitatis,
huc distilla balsamum,
Purga meum miserata
pectus corruptissimum,
Ipsam pio interventu
50. mihi fac propitium,
Cui semper misereri
fuit et est proprium,
Ut me semper impugnantem
sternat adversarium
55. Et a malis respirare
sinat aliquantulum,
Quae demergunt sensus meos
tamquam mare turbidum.
Eius enim vehementer
60. paveo iudicium,
A furore cuius ulli
non patet effugium.
Funde preces, munda faeces,
frange clavos scelerum,
65. Ne recuses exaudire
petentem subsidium.
Condescende pereunti,
pete pro me filium,
Intuere, quam sim miser,
70. redactus ad nihilum,
Factus sicut flos marcescens
et tamquam vas perditum,
Miserere statueque
me in caput gentium,
75. Ipsum dico, quem lactasti,
Iesum benignissimum,
Qui electis est ad vitam
via et viaticum.
O columba columbarum,
80. virgo, decus virginum,
Virgo fortis, portans onus
omnipotentissimum,
Ecce, nuptiarum agni
sedes ad convivium,
85. Epularum facta compos
inaestimabilium,

Quorum usus nulli prorsus
generat fastidium,
Sed utentem ad utendum
90. magis reddit avidum.
Ibi clara coram illo,
qui lux est fidelium,
Miseratrix semper esto,
memor tui memorum.
95. Ante fores tuae domus
pulso pauper annulum,
Imbecillis, inops, habens
cor et corpus tabidum
Et in tantum, ut plus possis
700. videre quam Lazarum.
Nam huic cutis erat, mihi
vulnus subcutaneum,
Quin et canis ipsi desunt,
qui pus lingant ulcerum.
05. Sed tu, virgo meritorum
vere singularium,
Condolet, confer opem,
defer adiutorium,
Funde guttam, trade micam,
10. satia famelicum,
Praebe, de quo sustentetur,
animae cibarium
Oculisque caeci cordis
infunde collirium,
15. Per quod vero renovasti
lumine Theophilum.
Mitte mihi per Iohannem,
tuum illum intimum,
Quem redemptor sibi fecit
20. apud te vicarium,
Quando ipsi te commisit
ad crucis patibulum,
Ne, dum ipse victor mortis
expugnat diabolum
25. Et ad horam se subducit
a conspectu hominum,
Tamquam orba videreris
non habere filium.
Quam beatum te, Iohannes,
30. quam gloriosissimum,
Thalami quem sui sponsus
posuit aeditum

Et servandum dedit sancti
spiritus sacrarium!
35. Hoc signabat illud pridem
familiarissimum,
Quod te fecit supra pectus
accubare proprium,
Quia tibi commendabat,
40. quod habebat, unicum,
Ut custodem matri daret
virgini virgineum,
Ut columbae ministraret
aquila solacium.
45. Frater Christi, posce nobis
munus tam magnificum,
Fac, ut praestet adoptatis
matri suae vinculum,
De quo verbum promulgasti
50. nulli prius cognitum.
O beatitudo summa,
fac me tui cupidum,
O Maria, dulce nomen
et reverendissimum,
55. Diligens te diligentes,
muni meum exitum.
Quia, quamvis me non esse
sciam operarium,
Credo tamen per te posse
60. mereri denarium.
Ecce, ego servus nequam,
neglegens ultra modum,
Quem inebriavit mundus
propinans absinthium,
65. Volvens rotam per inanem
curarum circuitum,
Sub tuitionem tuam
facio confugium.
Te post Deum vitae meae
70. precor esse baculum,
Mollias ut sancta prece
cor meum lapideum
Ac sub iugo Christi frenes
fluxae carnis impetum,
75. Ut restinguat salutaris
ignis ignem noxium,
Mensque casta mereatur
spiritum paraclitum.

Ora ergo, ut non intrem
 80. locum illum pessimum,
 In qua nulla pax nec quies
 neque refrigerium,
 Sed rugitus et dolores
 atque stridor dentium.
 85. Adquiesce supplicanti,
 domina, per Dominum,

Nam sum lapsus et peccavi
 Deo super numerum,
 Canis squalens saepiusque
 90. reversus ad vomitum.
 Ave, sola mater virgo,
 pete pro me filium,
 Esto semper memor mei,
 gaude in perpetuum.

252 thyamaterium. — 303 Ortus Regis. — 342 claustris suis. — 383
 Que comparationi. — 741 Et.

Aus diesem Gedichte finden sich zwei Bruchstücke mit den Anfängen:
 Stella maris, lumen orbis und [O] regina castitatis in Cod. Tolosan.
 871. Dieselben wahren nicht die Strophenfolge des Originals, sondern stellen
 eine beliebige Auswahl von Strophen und Versen vor. So ist die erste
 Strophe des erstgenannten Liedes:

Stella maris, lumen orbis,
 fidei praeconium,
 Aula Dei, quem portasti
 Spiritus secretarium

gebildet aus den Versen 1, 2, 49 und 50; die zweite aus den Zeilen 11, 12,
 113 usw.

104. (2.) Rhythmus Alter.

Regina virginum,
 felix puerpera,
 Genetrix principis
 regentis aethera,
 5. Decus sidereum,
 stella clarissima,
 Virtutum specimen
 et vitae ianua,
 Lux promens radium
 10. lustrantem pectora
 Et verbum generans
 dans verbi munera,
 Verba mihi, quae te
 deceant, impetra,
 15. Quo tibi valeam
 solvere debita.
 O venerabilis
 et salutifera,
 Semper amabilis
 20. atque melliflua,
 Cuius divitiae,
 cuius est gloria,

Visionis Dei
 iugis laetitia,
 25. Quae de fonte vitae
 percipis pocula,
 Unde tot miseris
 stillas remedia.
 Huc adverte genas
 30. et clara lumina
 Et nostras tenebras
 videns irradiat,
 Tua dulcedine
 supplices satia
 35. Et suo domino
 reos concilia.
 Id enim facere
 semper es solita,
 Haec tua iugiter
 40. fuerunt opera,
 E quibus unum, quod
 pandit haec cartula.
 Fuisse creditur
 quaedam iuencula,

45. Obscaenis nimium
studiis dedita,
Verbis et sensibus
et gestu garrula,
Mollis, incontinenens,
50. plena lascivia,
Ardens libidinis
intemperantia,
Polluta menstruis
et luxu sordida,
55. Quae non expeteret
coitus praemia,
Ne non habentibus
fieret nausea,
Largitura tamen
60. cynicis plurima,
Si non defuisset
donandi copia.
Sed tantilla fuit
eius substantia,
65. Quae vix sufficeret
ad necessaria.
Non torques aureas,
sive monilia,
Non opes varias
70. quaerens sollicita,
Ut nudum tegerent
corpus multicia,
Aut pulchram redderet
byssus et purpura,
75. Sed contenta procax
veste vilissima
Filando meruit
panis cibaria.
Omnis intentio,
80. actus et studia
Erant spurcissima
de petulantia,
In abusione
et in superbia
85. Spernenti corporis
sui dispendia,
Cuius decor erat
daemonis framea,
Laqueus iuvenum
90. et mortis fovea.

Cum talis viveret
in Alexandria
Vidit fortuito
in foro posita,
95. Quod turba populi
ignoti plurima
Certatim tenderet
ad sacra limina
Sepulcri Domini
100. orandi gratia,
Quibus se ingerens
cum impudentia
Dicit se cupere
horum consortia.
105. Non hoc religio
vel reverentia,
Sed levis animi
fecit insania,
Ut tantis iuvenum
110. turbis implicita,
Ubi sola foret
stupri materia,
Perfunderet eis
exsecrabilia,
115. Insatiabilis
et sui prodiga.
Cum ipsis itaque
transfretans aequora
Post transmissa maris
120. viaeque spatia
Tandem Ierusalem
devenit hospita,
Ubi, quot potuit,
fecit flagitia,
125. Civibus, advenis
meretrix publica,
Incomparabili
squalens spurcitia.
Instante denique
130. die sanctissima,
Qua crucis Domini
fiunt sollemnia,
Quae plebs concelebrat
rite catholica,
135. Votis supplicibus
et laude congrua

Adorans humilis
et flectens genua,
Tunc haec cum populi
140. multa frequentia
Sancta conata est
ingredi atria,
Sed repellit eam
quaedam vis caelica
145. Ac Dei omnium
iugis iniuria,
Cuius semper erat
iussis contraria.
Nam, quo plus nititur
150. semper ad intima,
Tanto reicitur
cum ignominia.
Et dicens intra se:
quid agam misera?
155. Haec imbecillitas
fecit feminea,
Instat ardentius,
Laborans anxia,
Sed nil proficiunt
160. eius molimina.
Tunc ingrediendi
omni spe perdita
Ante domus sanctae
stans penetralia
165. Tristis interius
retorquet lumina
Et videt, quod staret
ibi iconia
In honore tui
170. nominis condita,
In quam intendere
salus est integra.
Tunc ab imo cordis
trahens suspiria
175. Supplex cum lacrimis
precatur talia:
O Iesu Domini
genetrix inclita,
Virgo compatiens,
180. mitis, magnifica,
Cuius est celebris
munificentia,

Miserere mei,
caelorum domina,
185. In agente mea
impudicitia
Abominabilis
sum Deo reddita.
Iuste, confiteor,
190. nunc ab ecclesia
Excludere ream
tot mea crimina,
Quae sum mulierum
omnium pessima
195. Et omni penitus
virtute vacua,
Sed nunc me, deprecor,
clementer adiuva,
Quae videre sanctam
200. crucem sum cupida,
Sicque percipere
sancta mysteria,
A quibus me mea
arcet nequitia,
205. Et tibi spondeo
fide plenissima
In timore Dei
et paenitentia,
Quod iam non miscear
210. in re nefaria
Nec plus adiciam
agere turpia,
De quibus arguit
me conscientia.
215. Dixit et introit
vultu laetissima,
Iam nulla patiens
prorsus obstacula,
Quia tu ruperas
220. ipsius vincula,
Quae iustis precibus
semper es proxima.
Sed quid haec memorans
curro per singula,
225. Succincte referam,
si possum, reliqua.
Post peracta sacri
festi celebria

Ad locum rediit
230. haec felicissima,
In quo imaginem
viderat antea,
Et prostrata solo
dixit humillima:
235. Oro, domina mi,
mater castissima,
Cuius magna satis
exsistunt merita,
Ut mihi miserae
240. fiant proficua,
De quibus mea mens
non est ambigua.
Credo, quia tua
gestarunt viscera
245. Ipsum, apud quem est
omnipotentia,
Cuius est gratiae
omnis iustitia.
Ergo tu post eum
250. spes nostra solida,
Fideiussioni
cuius sum tradita,
Benedictionis
turris firmissima,
255. Per quam munitio
mortis est diruta
Atque remissio
lapis adhibita,
Iube, quod faciat
260. haec muliercula.
Devote impleam,
quae sum pollicita,
Si tui liceat
perfrui gratia.
265. Tunc vox insonuit
consolatoria,
Cuius huiusmodi
fuere monita:
Iordanem transiens
270. ibidem habita,
Nec tibi deerunt
mea praesidia,
Si Deo servias
in continentia

275. Et mente respuas
haec temporalia.
Statim egreditur
ab Ierosolyma
Et, sicut iusserat
280. vox illi reddita,
Iordanis transiens
concite flumina
Deserti peragrat
fines solivaga.
285. Quae vero pertulit
illic pericula,
Quot hostis lividus
illic certamina,
Quot temptationum
290. intorsit spicula,
Quibus te exstitit
ductrice libera,
Non est, ut referam,
mihi facundia.
295. Vobis verumtamen
sunt haec notissima,
Qui experti estis,
quid sit inopia,
Quid carnis stimulus
300. vel quid inedia,
Quid vitae vanitas
et insolentia,
Vel quaeque saeculi
delectabilia,
305. Vel quam vita gravis
sit eremitica,
Quae nullus aestimat
superabilia,
Qui nescit, quanta sit
310. Christi potentia,
Qui vicit saeculum
et saecularia,
Cuius munimine
haec beatissima
315. Bona probata est
perseverantia
Ac vitae meruit
aeternae praemia
Sicut matris vitae
320. bona clientula,

De qua traditur haec
 experientia,
 Nulli catholico,
 reor, incognita,
 325. Quod nulla penitus,
 quamvis acerrima,
 Intolerabilis
 erit angustia,
 Ubi non deerit
 330. eius memoria,
 Cuius christicolae
 recreant munera
 Ceterum fidei
 magna novitia
 335. Duobus panibus
 et semi sobria
 Cuncta vitae suae
 transegit tempora.
 Non ei potum fons
 340. dedit aut pluvia,
 Quae in illa non sunt
 eremo arida,
 Non examen apum
 mella silvestria,
 345. Non palma dactilos,
 non rubus rubea,
 Non nux aut cerasus,
 quae habent propria,
 Non quaevis arboris
 350. fructus aut folia.
 Nil horum habuit
 in alimonia,
 Sed rorem colligens
 tingebat labia,
 355. Quae emarcuerant
 siti assidua,
 Ex herbis etiam
 degustans aliqua,
 Quarum in eremo
 360. multa sunt genera,
 Postquam ex partibus
 illis pars maxima
 Sic induruerat
 ut moles saxeae,
 365. Sed cum fames eam
 urgeret maxima

Et pro nuditate
 aestus et frigora,
 Non ob hoc murmurans
 370. fuit aut querula
 Aut in servitio
 divino tepida,
 Consolatione
 Dei tutissima.
 375. Sub patrocinii
 tui custodia
 Vixit autem ibi
 sic solitaria,
 Ut per lustra novem
 380. testante Zosima
 Et menses quater sex
 avis nec bestia
 Ab ea visa sint,
 nec vir nec femina.
 385. Sed hanc ipse Dei
 fidelis assecla,
 Per quem accepimus
 haec in notitia,
 Post tanta temporum
 390. vidit curricula
 Et eius nactus est
 felix colloquia,
 De qua perhibuit
 voce veridica,
 395. Quod cum esset adhuc
 in mundo posita,
 Literarum semper
 exstitit inscia,
 Nil sanum sapiens,
 400. vulgaris laica.
 Verum tot spiritus
 sancti charismata
 Conversae tribuit
 Christi clementia,
 405. Ut divinae legis
 omnis scientia
 Atque propheticae
 polleret gratia.
 Nam evangelium,
 410. psalmos, proverbialia
 Erat edisserens
 in eloquentia,

Nonnulla replicans
satis utilia
415. Et futura loquens
tamquam praeterita,
Quia tu, Domini
mater largissima,
Liberalis, prudens
420. et honorifica,
Cum praestare placet,
praestas insignia,
Et semper tua sunt
dona praecipua.
425. Dehinc per Zosimam
sancta mysteria
Illi delata sunt
digneque tradita,
Sicque defuncta est
430. Domini famula,
Mariae nominis
honore praedita,
Mariae meritis,
quae est fortissima,
435. De lupi rabidi
faucibus eruta,
Nunc in sublimibus
sanctorum socia,
Quam caelo peperit
440. sanctorum domina,
Cuius auxilio
manus est valida.
O virgo virginum,
mater deifera,
445. Regina caelitem,
Abrahae filia,
Virgo laudabilis
et sine macula,
Haec me laetificant
450. et his similia,
Quae peccatoribus
das medicamina,
Pro quibus mea te
diligat anima
455. Curarique petit
his sua vulnera.
Quot arenae maris,
quot caeli sidera,

Tot et plura satis
460. sunt privilegia,
Quibus tua patet
misericordia;
Et ego taceam
de re tam optima?
465. Gabriel angele,
magne caelicola,
Fortitudo Dei,
divine satrapa,
Iohannes Domini
470. dilecte vernula,
Virgo praecipue,
sublimis aquila,
Quibus est Domini
mater carissima,
475. Ex eius procures
magni familia,
Quorum custodiae
noscitur tradita,
Alteri corpore,
480. alteri anima,
Cui assistitis
in caeli curia,
Ad eius seduli
semper obsequia,
485. Frequentate melos,
promite cantica,
Pangite iubilos
voce dulciflua,
Solvite dominae
490. laudum praeconia,
Quia suavis est
et odorifera,
Cuius aedificant
nos patrocinia,
495. Cuius suffragiis
constat ecclesia.
Vos scitis, quot eius
sunt beneficia,
Per quam vos repetit
500. ovis centesima,
Pastoris optimi
ulnis imposita,
Cuius est sanguine
sordibus diluta,

505. Per quam magna vobis
adcrecant gaudia,
Cum sua diluit
peccator scelera.
Fundite, supplico,
510. illi precamina,
Ut mihi misero
assit propitia
Mearumque precum
parva munuscula
515. Per vos ipsi fiant
acceptabilia.
Indignus enim sum
et sine tunica
Nuptiali manens
520. domo dominica,
Vas contumeliae,
plenus malitia,
Plus aequo diligens
haec visibilia,
525. Quae sic praetereunt
ut levis nebula
Vel a ventilabro
commota palea.
Vide, stella maris,
530. atque considera,
Quanta me saeculi
vexant incommoda,
Quot aegritudinis
feram discrimina,
535. Et, ne deficiam,
haec mihi mitiga
Vel, ut sustineam,
constantem robora.
Adesto precibus
540. meis, piissima,
Refove debilem
et lassum visita
Et, ut non peream,
instanter cogita.
545. Nam multum deprimit
me carnis sarcina
Et valde aggravat
ingens miseria.
Ecce, diabolus,
550. crudelis bestia,

Ut leo rugiens
circuit omnia,
Quaerens, quem devoret
fraude saevissima,
555. De cuius laqueis
semper me libera
Ac dignum effice
superna gratia,
Ut per te protegat
560. me Dei dextera.
Nam post Deum tu es
mea fiducia,
Mater, consolatrix,
patrona, domina,
565. Cui se applicant
mea praecordia,
Cor, vox, lingua, manus,
sensus et anima
Ingiter tibi sunt
570. se commendantia.
Aegritudo, salus,
adversa, prospera
Et quaeque fuerint
de te disposita,
575. Advocationi
tuae sint credita
In eius nomine,
cuius es unica,
Qui dat, ut apud se
580. sis potens maxima.
Ergo, imperatrix,
virgo clarissima,
Ne me despicias
dicentem talia,
585. Sed haec benevole
suscipe carmina,
Quamlibet vana sint
et incomposita,
Non tamen iudices
590. contemptibilia,
Sed pro his supplicem
ita remunera,
Ut merces mea non
sit transitoria,
595. Sed lux et requies
paradisiaca

Et, cum dies mihi
venerit ultima,
Unum manipulum
600. quem feram, mihi da
Et mnam, quam Dominus
commisit, duplica,
Ne pigrum puniat
vindex sententia,
605. Sed felix perfruar
pace et gloria.
Hic ergo capiam
grata silentia,

Non, quia deficit
610. verbis materia,
Sed quia sensui
deest peritia,
Et multis timeo
gignere taedia.
615. Ave, lux saeculi,
Maria fulgida,
Sanctorum omnium
gloriosissima,
Esto memor mihi,
620. gaude per saecula.

77 vel: Nendo promeruit. — 481 Qui assistitis. — 497 sq. quot sunt eius.
— 511 Et mihi. —

105. (3.) Rhythmus Tertius.

Stella stellis omnibus
fulgore celebrior,
Mater Iesu Domini,
virgo vitro purior,
5. Virgo venerabilis,
sancta sanctis sanctior,
Imperatrix regibus
honorificentior,
Pietatis opibus
10. cunctis locupletior,
Sensum habens sobrium
et religiosum cor,
Nulli prole caelica
vel secunda vel prior,
15. O incomparabilis
et cunctis praestantior,
Omni pulchritudine
desiderabilior,
Sancta domus Domini,
20. firmamento firmior,
Cuius omne superat
genus odorum odor,
Cuius in obsequiis
magnus habetur honor;
25. Lignum imputribile,
flos nive candidior,

Virga cedris Libani,
satis eminentior,
Margarita saeculi,
30. auro pretiosior,
Aula sancti spiritus,
sole rutilantior,
Patrona benevola,
favo mellis dulcior,
35. Sanctorum ordinibus
cunctis gloriosior,
Dignitate praecluens
et exaudibilior,
Columna crystallina,
40. ture redolentior,
Caelestis basilica,
ipsis caelis amplior,
Quia de te prodiit
rex caelorum conditor,
45. Quem non possunt capere
caelum, terra et aequor.
Sed quid tuis laudibus
canis mutus immoror,
Ad quas non sufficeret
50. ipse caeli ianitor,
Sed nec archangelicae
virtutes, ut arbitror?

- Tu scis, quod desidero,
nosti, cur haec prosequor.
55. Esto mei, domina,
iugiter non immemor
Et catenas dissipa,
quibus intus obligor.
Ne me, quaeso, respuas,
60. quod tam nequam habeor,
Qui pollutis labiis
indigne te veneror
Cunctis peccatoribus
revera deterior,
65. Qui nil boni cogito
nec volo nec operor
Nec, quid pro his maneat
me post mortem, meditor;
Condole, piissima,
70. nam si cessas, morior.
Stella quippe maris es,
ideo te deprecor,
Ut repellas tenebras,
quas in mente patior.

75. Fac, ut per te consequar,
quod per me non merear,
Da, ut prosit perpetim,
quod te piam fateor,
Iuva, ne praevaleat
80. multiformis proditor,
Cuius, si me respicis,
terrores abominor,
Quia partus tuus est
omnium dispositor,
85. Cuius sacro sanguine
me redemptum gratulor
Et in eius nomine
signo crucis munior.
Quo fretus insidias
90. hostiles non vereor,
Si tui regiminis
patronatu perfruor,
Sicut homo iugiter
expetit interior,
95. Ambiens deponere
sarcinam, qua deprimor.

*

*

*

- Singularis
laus tua dignoscitur,
Per quam magnis
100. Dei donis fruitur,
Quidquid caeli
ambitu concluditur.
Per te mundus
tenebris exuitur,
105. Per te princeps
mundi foras mittitur,
Per te mortis
potestas destruitur,
Per te iugum
110. Satanae conteritur,
Per te ovis
perdita reducitur,
Per te Adae
peccatum remittitur,
115. Per te genus
humanum redimitur.

- Et in Christo
sordibus abluitur,
Per te via
120. paradisi panditur,
Per te regnum
caelorum vim patitur,
Per te, postquam
Christus ex te nascitur,
125. Creatura
omnis benedicitur,
Per te carnis
voluptas respuitur,
Per te sanus
130. quisque Deum sequitur,
Per te, quibus
cor mundum conceditur,
Donum sancti
spiritus tribuitur,
135. Per te currit,
qui a patre trahitur

Et ad Christum
tendens non reicitur,
Per te lapsis
140. pietas impenditur,
Per te perpes
vita concupiscitur,
Per te placet,
qui placere nititur,
145. Per te vivit,
a quo bene vivitur,
Per te casum
patiens erigitur,
Per te surgens
150. anima non moritur,
Per te mortis
iaculo confoditur,
Qui te matrem
virginem non loquitur,
155. Per te felix
cum sanctis laetabitur,
Qui salubri
terrore compungitur,
Per te scuto
160. fidei protegatur,

Cuius omnis
spes Deo committitur,
Per te bonis
omnibus replebitur,
165. Quisquis tibi
devotus obsequitur.
Per te hosti
temptanti resistitur
Ac sub iugo
170. Christi mens reprimatur,
Per te labor
et dolor excluditur,
Per te pax et
gloria percipitur.
175. Iure tibi
supplices subicimur,
Per quam tanta
munera consequimur.
Vide ergo,
180. quot malis afficimur,
A quo tibi
laus ista nunc dicitur,
Et hunc loca,
qua dies non clauditur.

77 ut prosi perpeti. — 180 quod malis.

106. (4.) Rhythmus Quartus.

Alma virgo,
regina saeculi,
Porta vitae,
ianua gaudii,
5. Tu, Maria,
templum altissimi,
Cuius carne
amictus humili
Te contulit
10. humano generi
Sicut imber
illapsus velleri,
Ut pareret
forma visibili.
15. Sola mater
factoris proprii,
Stella, cuius

tam sunt clarissimi,
Ut non unquam
20. occumbant, radii,
Christiani
spes magna populi
Ac post Deum
domus refugii,
25. Officina
sancti paracliti,
In qua corpus
creavit Domini
Miro modo
30. et ineffabili;
Miro, dico,
non incredibili,
Sine patre
dans partum virgini.

35. Quidnam tibi
dicemus miseri,
Quas gratias
referemus tibi,
Per quam Deo
40. sumus pacifici,
Iussis eius
gaudentes subici.
Ave, virga
decoris incliti,
45. Ex radice
progressa Isai,
Colore vernans
incomparabili,
Quem adorant
50. trementes angeli.
Qui est verbum
patris ingeniti,
Auctor, dator
et origo boni,
55. Ipse tui
fructus est uteri
Angelusque
magni consilii,
Et super hunc
60. dono septemplici
Requiescit
spiritus Domini.
Domus veri
es sanctuarii,
65. De qua sanctus
sanctorum concipi,
Cuius carne
humana contegi,
Cuius sanctis
70. manibus ablui,
Cuius pannis
voluit indui,
Cuius lacte
dignatus est ali,
75. Cui allusit
more infantuli
Nec renuit
subiectus obsequi.
Te carentem
80. labe contagii

Sine ruga
reprehensibili
Genuerunt
Israelitici
85. Patres, Deo
semper increduli,
Sicut rosam
proferunt tribuli.
Ave, felix
90. tempore perpeti,
Et hoc nobis
da beneficii,
Ne nos reos
dentes viperei
95. Apostatae
decerpant angeli.
Oves enim
pastoris optimi
Ore quaerit
100. insatiabili
Lupus atrox,
furoris rabidi,
Nulli parcens
nulli mitis, nisi
105. Quem subiectum
sic fecerit sibi,
Ut de caeno
volutabri luti
Nulla cura
110. laboret abstrahi.
Eius ergo
commenta praeveni
Dolososque
conatus impedi,
115. Ne quod vulnus
infigat corpori,
Per quod morti
simus obnoxii,
Fac, ut muro
120. inexpugnabili
Nos circumdet
virtus altithroni.
Si quid tamen
fraus adversarii
125. Intulerit
figmento fragili,

Statim sumat
 opem remedii
 Per te, decus
 130. orbis catholici,
 Vas electum
 sancto spiritui,
 Cuius odor
 est odor balsami,
 135. Quo sanantur
 orantes languidi.
 Ave, sponsa
 regis magnifici,
 Cuius morte
 140. resurgunt mortui,
 Cuius sumus
 cruore diluti
 Ac de iugo
 Satanae liberi.
 145. Tu aurora
 solis perpetui
 Et mons ille
 culminis maximi,
 De quo lapis
 150. sine manu viri
 Est abscisus
 modo mirabili,
 Qui nunc replet
 cuncta mole sui
 155. Ditione
 dominans perpeti,
 Lapis dico,
 quem cum pestiferi
 Reprobarent
 160. exoperarii,
 Mox erectus
 in caput anguli
 Sic utrumque
 dat aedificii
 165. Parietem
 cohaerere sibi,
 Ut erroris
 sectas nefarii
 Dissecaret
 170. unitas fidei.
 Nomen tuum
 dono multiplici

Decoratur
 et laude celebri,
 175. Quae praeter te
 non datur alteri,
 Stella maris,
 nam lux es saeculi
 Et tu luce
 180. desiderabili
 In tenebris
 huius exsilii
 Constitutis
 dedisti perfrui.
 185. Mater solis
 nunquam occidui,
 Qui dat nobis
 pignus paracliti,
 Per quem cordis
 190. lustrantur oculi,
 Tenebraeque
 pelluntur animi,
 Tu es mater
 expers coniugii,
 195. Cuius ortus
 pollet ex nobili
 Stirpe David,
 regis eximii
 Ac prophetae
 200. Deo carissimi.
 Ave, mater
 illius filii,
 Cuius orbis
 terrae sanctissimi
 205. Principatum
 gestarunt umeri,
 Quando lignum
 tulit patibuli,
 In quo iura
 210. damnavit inferi
 Et delevit
 scripta chirographi,
 Quod versutus
 livor diaboli
 215. Protoplasto
 dictarat homini
 Poenam dignam
 eius reatui.

Quo tempore
220. matrem apostoli
Te voluit
Iohannis fieri,
Quem tam carum
effecerat sibi,
225. Ut id possit
muneris assequi.
O Iohannes,
vir summi meriti,
Qui tam dignus
230. fuisti provehi,
Bibens haustum
sacri eloquii
Ex arcano
pectoris Domini,
235. Cui soli
datum est homini,
Ut [pro] Christo
Mariae virgini
Merereris
240. proles substitui,
Magne custos
sancti sacrarii,
De quo corpus
sumpsit agnus Dei,
245. Quod est nobis
sumptus viatici
Per desertum
istius eremi,
Donec nos det
250. beatitudini
Post aerumnas
huius exsilii.
O dilecte
regis pacifici,
255. Sancte cultor
pudoris nivei,
Audi voces,
orantis naufragi,
Maris huius
260. qui fluctus pertuli
Et Charybdis
discrimen incidi,
Passus magni
poenam periculi,

265. Qui dum mente
non vivo vigili,
Domum meam
consensi perfodi,
Ubi vitae
270. thesauros perdididi,
Caritatem
Dei et proximi,
Meque hosti
captivum tradidi,
275. Cuius dolis
seductus corruui.
Verumtamen
nec tunc ingemui,
Cum me eius
280. artarent laquei,
Neque sordes
meas erubui,
Postquam gravi
vulnere concidi,
285. Sed peccatum
peccato addidi,
Dum surgere
post lapsum distuli.
Sed vos, Christi
290. Iesu carissimi,
Tu Iohannes
et tu, Maria mi,
Adiutores
pauperum optimi,
295. Caeli vives
excellentissimi,
Ne me, quaeso,
abominemini,
Nil gustantem
300. saporis intimi,
Per quem datur
pax intellectui
Nec dolentem
tam male decipi.
305. Ergo pro me
Deum precamini,
Ne me damnet,
sicut promerui.
O benigna
310. Maria, subveni,

Benedicta,
memento miseri,
Qui se tuo
patrocinatui
315. Obsequela
commendat humili,
Credens per te.
si velis, eripi.
Praebe, mater,
320. gratiam inopi,
Confer reo

munus auxilii,
Respice me
vultu placabili
325. Et obtentu
oris angelici
Vitae mihi
ianuam aperi
Et fac laetum
330. in pace suscipi
Dono sancti
fructus ventris tui.

107. (5.) Rhythmus Quintus.

Maria melliflua,
Stella maris fulgida,
Angelorum domina,
Orbis terrae gloria,
5. Virga semper florida,
Radix nobilissima,
Praepollens et regia
De stirpe Davidica,
Virgo beatissima,
10. Corruptelae nescia,
Intra cuius viscera
Dei sapientia
Membra sumens carnea
Pertulit mortalia,
15. Mediatrix inclita,
Prudens et castissima,
Cuius est praecipua
Honorificentia;
Margarita splendida,
20. Porta caeli pervia,
Per quam legis aspera
Levigatur sarcina,
Translata a litera
Ad spiritualia;
25. Nutrix eius unica,
Cuius eras famula,
Feminarum optima,
Tua sacratissima
Lactaverunt ubera
30. Spoliantem tartara
Et manu sanctissima
Astrinxisti fascia.

Hunc, cuius potentia
Colla premit tumida
35. Ac regum imperia
Virga regit ferrea,
Sine controversia
Sibi subdens omnia.
Scala sublimissima,
40. A Deo composita,
Per quam tabernacula
Scandamus aetherea,
Pietatis ianua,
Spes lapsorum publica,
45. Salutis materia,
Lima Dei dextera
Mentium mortifera
Eradens contagia;
O quam salutifera
50. Tua sunt eloquia,
Quanta nobis praemia
Tua praestant merita,
Per quam replet saecula
Pacis abundantia,
55. Per quam sponsi gaudia
Suscepit ecclesia!
Imperatrix caelica,
Princeps potentissima,
Cui dant laudum cantica
60. Angelorum agmina,
Prophetarum filia
Religiosissima,
Probitate plurima
Ipsi soli cognita,

65. Cui prorsus abscondita
Nulla sunt latibula,
Per quam nobis tradita
Divina mysteria,
Animabus commoda
70. Praeparant omnimoda,
Salvatoris gerula,
Castitatis ragula,
Deo digne subdita
Semperque sollicita,
75. Ut reddantur prospera
Iusta desideria;
Persona gratissima,
Glosa celeberrima,
Virtute dominica
80. Faciens magnalia,
Sola fide gravida,
Suscipe, piissima,
Quae tibi precamina
Fundit plebs catholica,
85. Timens terribilia
Domini iudicia.
Insignis puerpera,
Pia gestans vicera,
Ferens inter brachia
90. Agnum sine macula,
Cuius mors vivifica
Lavit mundi crimina,
Incorruptibilia
Conferens remedia,
95. Sanctorum sanctissima,
Pascens alimonia
Hunc, per quem daemonica
Nil nocet muscipula;
Talis operaria,
100. Qualis nulla alia,
Ope multifaria
Praestans salutaria,
Liberatrix strenua,
Fortis et egregia,
105. Potestate regia
Vincla solvens gravia,
Plus transscendens omnia
Electorum merita
Dignitate maxima
110. Quam lux solis sidera.
Columba pulcherrima,

- Simplex et innocua,
Salutaris aquila
Semper spernens infima,
115. Appetens siderea
Mente devotissima,
Oliva fructifera,
Cedrus multum ardua,
Aula Dei nitida,
120. Rosa nunquam marcida,
Lilium et viola
Supra nivem candida,
Patrona benevola,
Mater amantissima,
125. Quam sunt multiplicia
Tua beneficia.
Per quam ovis perdita
Refertur ad supera,
Per quam multis gravia
130. Remittuntur scelera!
Compatientissima
Elemosynaria,
Trucibus contraria,
Mitibus proficua,
135. Auge et multiplica
Tua nobis munera,
Quae semper utillima
Largiris donaria.
Domum istam visita
140. Cum benevolentia,
Sordes nostras expia,
Graves noxas amputa,
Inimicos effuga,
Destrue et dissipa,
145. Verte et infatua
Eorum consilia
Cunctaque molimina,
Qui quaerunt nobis mala,
Ut in hac ecclesia
150. Honorificentia
Conservetur congrua
Per tua suffragia
Hostiumque pessima
Evadamus odia.
155. Stella lucidissima,
Huc precor irradiat;
Ecce, mea anima,
Vanitati dedita,

- Mente fornicaria
 160. Dei sui refuga,
 Debens ei plurima
 Talentorum milia,
 A cuius iustitia
 Nulla sunt effugia,
 165. Tibi, lampas rutila,
 Peccatorum nubila
 Pellens luce deica,
 Proclamat humillima:
 Ubi es, o domina?
 170. Miseratrix, adiuva,
 Tempestate valida
 Vitae meae squalida
 Premitur navicula
 Iam per multa tempora.
 175. Obscurantur nubila,
 Comminantur fulmina,
 Perstrepunt tonitrua,
 Nox in se taeterrima,
 Vi ventorum effera
 180. Agitantur aequora,
 Procella saevissima
 Quatit prorae latera,
 Sic infelix navita,
 Vir plenus malitia,
 185. Inter tot discrimina
 Sola pensans ultima
 Timensque iustissima
 Damnari sententia
 Cum grandi fiducia
 190. Supplex oro talia:
 Christi mater innuba,
 Adesto, piissima,
 Noctem hanc illumina
 Et procellam mitiga.
 195. Veni et accelera,
 Subveni et libera
 De mortis angustia
 Et disrumpe vincula,
 Quibus corruptissima
 200. Impeditur anima.
 Sic me, quaeso, roboram,
 Ne tyranni pedica
 Peccatoris lubrica
 Capiat vestigia.
 205. Virgo benignissima,
 Reverens et sobria,
 Mitis et humillima,
 Dives et munifica,
 Sapiens et provida,
 210. Bona dans consilia,
 In magna miseria
 Et gravi penuria
 Tua patrocinia
 Mea petit anima.
 215. Egens et famelica
 Et salutis indiga,
 Lugubris et anxiosa,
 Gehennalis stipula,
 Si misericordia
 220. Non succurrat maxima.
 Voce devotissima
 Tibi clamans: adiuva
 Prius, quam me debita
 Rapiant supplicia.
 225. Gloriosa femina
 Et plus quam angelica,
 Inter luminaria
 Caeli lux primaria,
 Gaude, famosissima
 230. Replens orbis climata;
 Virtutum fragrantia
 Superans aromata,
 Herba salutifera,
 Cunctis necessaria
 235. Habens medicamina
 Morti resistentia.
 Responde pacifica,
 Dic consolatoria,
 Largire salubria
 240. Et averte noxia,
 Tuere propitia
 Domus huius moenia.
 Iesu Christo supplica
 Cum omni instantia,
 245. Ut nos reos propria
 Foveat custodia
 Ac spiritualia
 Nobis dans charismata
 Salvatrice gratia
 250. Nostra purget intima
 Et sancti salvifica
 Spiritus praesentia,

Propellat pestifera
 Daemonum phantasmata,
 255. Per quem imminetia
 Evadat pericula
 Hic degens familia
 Tua prece sedula,
 Quae clavis es aurea
 260. Caeli pandens ostia,
 Venitque creberrima
 Per te eius venia.
 Quapropter, dulcissima,
 Vide et considera
 265. Cordis mei vulnera,
 Animae pestifera.
 Ira, petulantia,

Gula, cenodoxia
 Obtinent spurcissima
 270. Meae mentis atria.
 Credo tamen omnia
 Ipsi possibilia,
 Quem lactasti innuba.
 Huius, fac, clementia
 275. Semper reddat irrita
 Temptatoris spicula,
 Ut evincam vitia
 Cor meum urentia
 Et ad exercitia
 280. Viro competentia
 Dirigantur singula
 Sensus mei studia.

31 Et manu sacratissima. — 40 A Deo composit aethera. — 42 Scandamus
 aeterna. — 78 Gloriosa celeberrima. —

108. (6). Rhythmus Sextus.

Maris stella, mater Christi,
 salutaris hostiae,
 Quae peccata tulit mundi
 sacro suo sanguine
 5. Et nos suae sanctae carnis
 reficit libamine,
 Dum in ara crucis eum
 vidisses occumbere,
 Et hunc Ioseph sepelisset
 10. officiosissime,
 Ioseph, sane memorandus
 vir misericordiae,
 Vere iustus, sicut Lucas
 noluit omittere,
 15. Militesque monumentum
 custodirent sedule,
 Ne facultas esset cuicumque
 illuc gressum tendere,
 Qui dolores habebantur
 20. tunc in tuo pectore,
 Quos angores sustinebas,
 quis valet evolvere?
 Nam si tantum eum planxit
 Maria Magdalene,
 25. Et si doluit Maria
 Iacobi et Salome,

Sicut plane manifestant
 verba sacrae paginae,
 Quid egisse te putamus
 30. veram matrem utique,
 Ad quam dolor mortis eius
 pertinebat proprie?
 Vere flebas, et ubertim
 profluebant lacrimae,
 35. Gemitusque columbino
 promulgebas gutture,
 Quamvis multae confortarent
 te fideles animae
 Et Iohannes, cuius eras
 40. commissa custodiae,
 Matrem maestam relevaret
 filii solamine.
 Et si ego, mater, illo
 te vidissem tempore
 45. Et, quod credo, tunc fuisset
 mihi datum credere,
 Consolatus te fuisset
 certe flexo poplite,
 Sed non vultu laetabundo
 50. neque sicco lumine,
 Sed, ut eras, gemebundam
 compellens ex nomine

Suggestissem condolendo:
 virgo mater, audi me,
 55. Benedicta, quid vexaris,
 quid fles amarissime?
 Natus tuus hic, quem ploras,
 ipse est rex gloriae,
 Moriēdo mortem nostram
 60. superavit hodie.
 Iam nunc init cum tyranno
 certamen mirabile,
 In quo iura dissolvantur
 virtutis mortiferae,
 65. Ut captivi educantur
 ex inferni carcere.
 Quibus actis mox resurget
 victoriosissime,
 Nam ab ipso portae mortis
 70. contritae sunt ferreae.
 Gaudet Adam viso sui
 redemptoris lumine,
 Exturbantur et pavescent
 infernales furiae,
 75. Ipse princeps tenebrarum
 forti vinctus compede
 Damnum suum lamentatur
 inrecuperabile,
 Quia perdit, quos se nunquam
 80. timebat amittere.
 Tunc ad ipsum, quo devoto
 fruebaris comite,
 Qui haerebat tibi sagax
 ut minister dominae,
 85. Ad Iohannem gratiosum
 haec curassem dicere
 Ita, ut me tu audisses:
 quid est, beatissime,
 Quae haec virtus est in caeli
 90. senatoris pectore,
 Quis affectus pietatis
 virginis cum virgine?
 Hanc confortas, ut non ploret,
 et gemis tam anxie?
 95. Dolor tuus facit eius
 dolorem accrescere
 Et, nisi tu cesses, ipsa
 nequit se compescere,

Quia natum suum carum
 100. diligit tenerrime.
 Parce sibi, parce tibi,
 vir gloriosissime,
 Cessent fletus columbini,
 cessent luctus aquilae.
 105. Recordare scripturarum
 et credens intellege,
 Quia tali oportebat
 haec impleri ordine.
 Hic est, qui se mortem mortis
 110. per prophetam Oseae
 Et inferni mortem vocat,
 si legisti, recole.
 Iam antiquae transmutantur
 legis ceremoniae,
 115. Agnus Dei immolato
 patri suo corpore
 Holocaustum se pro nobis
 obtulit placabile,
 Docens sensum spiritalem
 120. nos praeferre literae
 Celebrando pascha sine
 fermento nequitiae
 Et pascendo sensus nostros
 azimis iustitiae.
 125. Sanguis, qui cum aqua fluxit
 tunc ex eius latere,
 Nos per eius passionis
 fidem cum baptismo
 Designat purificandos
 130. peccati prurigine.
 Iam latronis positurus
 animam in requie
 Iustus iudex mutat legem
 prioris sententiae
 135. Cherubimque iubet ensem
 flammeum deponere
 Et ad gustum ligni vitae
 lapsis viam pandere.
 Iam caelestis gratulantur
 140. senatores curiae,
 Caritatis solidatur
 libertas perpetuae.
 Hoc est ergo, virgo mater,
 funus istud lugubre,

145. Quod origo comprobatur
perennis laetitiae.
Unde gaude, imperatrix
famae celeberrimae,
Generosa et formosa
150. virgo, germen Abrahae,
Praeelecta et insignis
ex David progenie,
Vas sacratum et dicatum
Dei sapientiae!
155. Gloriare et exsulta
et lauda plenissime,
Quia Dominus virtutum
victo mortis principe
Corpus suum de te sumptum
160. sine viri semine
Immortale suscitabit
et incorruptibile;
Et videbis et gaudebis,
patienter sustine!
165. Haec locutus praesumpsissem
propius accedere
Et adorans reverenter
et submisso capite
Manu mea genas tuas
170. lacrimis extergere,
Gratus tibi tali modo
cupiens exsistere,
Ut ipsa me consoleris
in die angustiae.
175. Quam felices illos, quibus
datum est hoc facere!
Quam felicem me, si velis
auribus percipere,
Quas indignus tibi preces
180. effundo cotidie,
Ut tu quam replevit Deus
habitans in homine
Et quae illum peperisti,
qui est sol iustitiae,
185. Qui egenum miseratus
erigit de stercore
Et, quae sunt infirma mundi,
dignatur eligere,
Ipsam poscas, ut det mihi
90. locum indulgentiae
- Concedatque temptatoris
laqueos effugere,
Ut cor meum non declinet
in verba malitiae,
195. Ut non mihi dominetur
pestis arrogantiae,
Sum [qui] cinis et putredo,
vermium deliciae.
Tu es enim liberalis
200. honorificentiae,
Quam prae cunctis unxit Deus
oleo laetitiae,
Quia omnis in te venit
plenitudo gratiae,
205. Quam per partes sanctus suis
spiritus dat munere.
Tu es decus mundi magnum
et incomparabile
In excelso tribunali
210. ab aeterno iudice,
Quem lactasti, sublimata
tanta celsitudine,
Ut hanc nullus intellectus
possit comprehendere.
215. In vestitu deaurato
clara micans facie,
Super choros angelorum
in regali schemate
Consecuta praecellentis
220. honorem potentiae,
Coronata rutilanti
caput diademate
Vel ex auro vel ex magno
pretioso lapide,
225. Coram summa maiestate
virtutis uranicae
Melodizans harmoniae
carmen inexplebile
Et incircumscripto semper
230. illustrata lumine
Sanctus, sanctus voce magna
nunquam cessas psallere,
Pandens aures, si quis velit
sua vincla solvere
235. Nec dedignans miserorum
aerumnas attendere,

Sed parata invocanti
cuilibet succurrere.
O patrona peccatorum,
240. huc ad nos convertere,
Illustrato terras nostras
vultus tui sidere
Et ex illa sede tua
domum istam respice
245. Et commenda salvatori
locum hunc assidue
Ac benigna nostri memor
nos a malis eripe
Beneficiisque tuis
250. incessanter refove,
Qui nos tibi commendamus
satis necessarie,
Implorantes opem tuam
super nos descendere.
255. Pro peccatis quippe nostris
tribulamur undique
Et praevaluerunt in nos
hostium insidiae,
Qui nos dente genuino
260. non cessant corrodere
Et carpendo vitam nostram
mala sua tegere,
Quorum lingua graviore
nos affecit vulnere,
265. Quam si morsum pateremur
colubri vel viperae.
Quos tu mater ab incepto
refrena et cohibe,
Ne nos impedire possint
270. eorum calumniae,
Sed, quod contra nos conantur,
dissipa et destrue
Ac resistens forti manu
resistendo praevale.
275. Non habemus enim, qui nos
conetur defendere,
Sed praedones et tyranni,
satellites Satanae,
Genus malum, lupi graves,
280. servi avaritiae
Bona nostra devorantes
rapaci ingluvie

Corda nostra repleverunt
aceto et aloe.
285. Consolare destitutos,
lapsis manum porrige
Et educ de luto faecis
et lacu miseriae,
Ne nos mortis sempiternae
290. comprehendant tenebrae,
Sed illustret mentes nostras
lux caelestis gratiae,
Dono cuius sordes tantas
possimus evadere,
295. Quibus membra sua mundus
polluit nefarie.
Tu es enim mater Christi
suavis memoriae,
Per quam nobis sunt apertae
300. paradisi ianuae,
Quae tam potens es in omni
bonitatis opere,
Ut omnino sit beatum,
qualis sis, agnoscere.
305. Benedictum nomen eius
sanctum et mirabile,
Qui per orbem tuum nomen
esse fecit celebre,
Per quod posset reis suis
310. peccata remittere.
Benedicant te per aevum
virtutes angelicae
Et Iohannes illi duo
virtutis egregiae,
315. Praecursor, evangelista,
quos amas praecipue,
Regni Dei cardinales
et olivae geminae,
Caritatis, puritatis,
320. pietatis unicae.
Hi ad laudem creatoris
te in omni tempore,
Dominatrix, benedicant
et tu me et ego te,
325. Quamvis multo praegravatus
peccatorum pondere.
Parce mihi, gloriosa,
nec vindictam accipe,

330. Quod placere tibi volens
loquar praesumptorie,
De qua quidquid dici potest,
totum est amabile
Et iucundum et decorum,
honestum et utile.
335. Pronum vero tibi constat
et omnino facile,
Ad quoscunque velis usus
angelos transmittere,
Quod exempla multa probant,
340. quae longum est promere.
Ideoque sanctum nobis
Gabrielem dirige,
Qui te matrem Dei sui
salutavit congrue
345. Atque sancto gravidandam
praedicavit flamine
Absque generatione
naturalis copulae.
Ipsam ergo a te causi-
350. dicum nobis tribue,
Uti preces nostras tibi
dignetur suggerere
Caelestique corda nostra
curet medicamine,
355. Quoniam sunt vanitati
subdita cuperfluae.
Intellectus bonus cunctis
est diligentibus te,
Sicut matrem Dei sui
360. quis debet diligere,
In qua summum et aeternum
bonum est confidere.
Ad honorem eius, sacro
quem lactasti ubere,
365. Quem tu nobis, benedicta,
sic placatum effice,
Ut ipsius pietatis
dono devotissime
Studeamus iugo eius
370. colla nostra subdere,
Ut ad urbem pacis nostrae
dirigantur semitae,
Ut praecincti lumbos iuste
vivamus et sobrie,

375. Ut cor nostrum impinguetur
caritatis adipe,
Ut condignos operemur
fructus praenitentiae,
Ut feramus ad altare
380. cor mundum et humile,
Ut sit illi holocaustum
nostrum acceptabile,
Ut spernamus blandimenta
vitae huius miserae,
385. Ut adversa toleremus
cum mansuetudine,
Ut non fiat fuga nostra
sabbato vel hieme,
Ut cor nostrum dilatetur
390. in beatitudine,
Ut os meum repleatur
laudis tuae carmine,
Ut patronam te precanti
digneris impendere,
395. Ne insultent unquam victo,
qui me quaerunt perdere.
Ne avertas tuam, quaeso,
faciem ab inope
Nec sine tutela tua
400. velis me relinquere,
Dum pererro vagabundus
in hac solitudine,
In convalle lacrimarum
laborans gravissime,
405. Quem fatigat vehementer
corpus istud fragile
Et temptationum torrens
impellit multimode.
Summe Deus, quis hic erit
410. finis in certamine?
Quis misellum liberabit
de tanta voragine?
O Maria, nomen bonum,
nomen memorabile,
415. O nomen, quod melius est
quam multae divitiae,
Balsamum aromatizans,
tus mirae fragrantiae,
Flos aeternus, rosa lenis,
420. lignum semper viride,

Stella solis claritatem
 suo vincens iubare,
 Semper mater, quia nunquam
 eris sine subole,
 425. Speciosa et suavis,
 canticum laetitiae,
 Praedicanda et laudanda
 privatim et publice,
 Non hic tantum, sed in tota
 430. mundi latitudine
 Et in caelis angelorum
 dulci modulamine,
 Quam amare nolle nullus
 potest sine crimine,
 435. Cui placere fide stare
 et Deo est vivere,
 Thymum, ex quo Dei apes
 satiantur avide,
 Unde creant scripturarum
 440. mella multifarie,
 Cum te circum volitamus
 te fruendam exhibe,
 Dum nos tibi commendamus,
 vota nostra suscipe,
 445. Dum te proni salutamus,
 quamvis hoc rarissime,
 Ave tibi coram tua
 dicentes imagine,

Incorrupta et fecunda,
 450. noli nos despicere.
 Caelum caeli, domus Dei,
 vas misericordiae,
 Semper, quaeso, pia virgo,
 mei reminiscere
 455. Spiritusque veritatis
 dona mihi obtine,
 Ut me suo tueatur
 sacro moderamine
 Sitque meae prece tua
 460. consolator animae
 Et infundat peccatrici
 oleum in lampade,
 Quo parata possit sponso
 caelesti occurrere.
 465. Ave, virgo singularis,
 sumas haec benevole.
 Ave, templum gratiarum
 omnium capabile,
 Ave, cuius peccatores
 470. pascunt elemosynae.
 Gaude, felix, et ex ipsis
 unam mihi porrige,
 Ut sublata per hanc omni
 hostium formidine
 475. Sine fine possim Deo
 gratias rependere.

2 salvatoris hostiae. — 8 vidisset. — 87 audisset. — 102 virgo gloriosissime. — 124 animis iustitiae. — 289 Ne mors mortis. — 335 Tronum vero. — 415 O fehlt. — 442 te fervendam.

Ein Bruchstück dieses Liedes findet sich aus Cod. Parisin. 18111 unter den Gedichten Anselms, Migne 158, 1046 ff. In diesem Bruchstücke ist die Anordnung der Verse so abweichend, daß es fast unmöglich erscheint, die Lesarten hier anzufügen. Da dasselbe außerdem eine Reihe von Versen enthält, die in der Hs. von Cambron fehlen, scheint es einfacher und zugleich nützlicher den Text von Parisin. 18111 hier folgen zu lassen.

O Maria, nomen bonum,
 Nomen memorabile,
 O nomen, quod melius est
 Quam multae divitiae,
 5. Balsamum aromatizans,
 Tus mirae fragrantiae,
 Flos aeternus, rosa lenis,
 Lignum semper viride,
 Stella solis claritatem
 10. Suo vincens iubare,
 Semper mater, quia nunquam
 Eris sine subole,

Speciosa et suavis,
 Canticum laetitiae,
 15. Praedicanda et laudanda
 Privatim et publice,
 Non hic tantum, sed in tota
 Mundi latitudine
 Et in caelis angelorum
 20. Dulci modulamine.
 Quam amare nolle nullus
 potest sine crimine,
 Cui placere fide stare
 Et Deo est vivere.

25. Dum nos tibi commendamus,
vota nostra suscipe,
Dum te proni salutamus,
quamvis hoc rarissime,
Ave tibi coram tua
30. dicentes imagine,
Incorrupta et fecunda,
noli nos despicere,
Caelum caeli, domus Dei,
vas misericordiae.
35. Pronum vero tibi constat
et omnino facile
Ad quascunque velis usus
angelos transmittere,
Quod exempla multa probant,
40. quae longum est ponere.
Ideoque sanctum nobis
Gabrielem dirige,
Qui te matrem Dei sui
salutavit congrue
45. Atque sancto gravidandam
praeconavit flamine
Absque generatione
naturalis copulae.
Ipsam ergo a te nobis
50. Causidicum tribue,
Uti tibi preces nostras
Dignetur suggerere
Caelestique corda nostra
curet medicamine,
55. Quoniam sunt vanitati
subdita superflue,
Sed tu, mater gloriosa,
misero compatere,
Tendens aurem, si quis petit
60. sua vincla solvere,
Nec dedignans miserorum
aerumnas attendere,
Sed parata invocanti
cuilibet succurrere.
65. O patrona peccatorum,
huc ad nos convertere,
Illustrato terras nostras
vultus tui sidere
Et ex illa sede tua
70. *domum istam* respice
Et commenda salvatori
locum hunc assidue
Ac benigne nostri memor
nos a malis eripe
75. Beneficiisque tuis
incessanter refove,
Qui nos tibi commendamus
satis necessarie,
Implorantes opem tuam
80. super nos descendere.
Pro peccatis quippe nostris
tribulamur undique

- Et praevaluerunt in nos
hostium insidiae,
85. Qui nos dente genuino
non cessant corrodere;
Heu miser, cur sum natus
tanta mala cernere!
Mater pia, stella maris,
90. in hoc consolare me
Et *amico Dei magno*
Nicolao condole
Et *ancillae Dei piae*
Cunegundi condole,
95. Cuius paene iam defecit
honor reipublicae.
Esto eius interventu
custos huius vineae
Et circumdans eam muro
100. rapientes ab igne (l. abige)
Palmites[que], quos pro duxit
benedic et protege,
Ipsa quippe te dilexit
affectuosissime
105. Semper ardens esse tuae
commoda ecclesiae;
Ergo et tu servos eius
consequenter dilige,
Consolare destitutos,
110. lapsis manum porrige
Et educ de luto faecis
et lacu miseriae,
Ne nos mortis sempiternae
comprehendant tenebrae,
115. Sed illustret mentes nostras
lux caelestis gratiae,
Dono cuius sordes tantas
possumus evadere,
Quibus membra suos mundus
120. polluit nefarie.
Tu es enim mater Christi
suavis memoriae,
Ob quam nobis sunt apertae
paradisi ianuae,
125. Quae tam potens es in omni
bonitatis opere,
Ut omnino sit beatum,
qualis sis, agnoscere,
Benedictum nomen eius
130. sanctum et terribile,
Qui per orbem tuum nomen
fecit esse celebre,
Per quam posset reis suis
peccata remittere.
135. Semper, quaeso, pia virgo,
mei reminiscere
Spiritusque veritatis
dona mihi obtine,
Ut me suo tueatur
140. sacro moderamine

Sitque meae prece tua
 consolator animae
 Et infundat peccatrici
 oleum in lampade,
 145. Quo parata possit sponso
 caelesti occurrere.
 Ave, virgo singularis,
 sumens hoc benigniter,
 Ave, templum gratiarum
 150. omnium capabile,
 Ave, cuius peccatores
 pascunt elemosynae.

Gaude, felix, et ex ipsis
 unam mihi tribue,
 155. Ut sublata per hanc omni
 hostium formidine
 Sine fine possim Deo
 gratias rependere.
 Benedicant te per aevum
 160. virtutes angelicae
 Et ad laudem creatoris
 te in omni tempore
 Omnes sancti benedicant
 et tu me et ego te.

109. (7.) Rhythmus Septimus.

Urbs fuit in Galilaea,
 Nazareth, urbs urbium,
 Omni viro christiano
 Veneranda plurimum,
 5. Cuius magna celebrandum
 est laude praeconium,
 Plus peculiaris Christo
 quam ipsa Capharnaum,
 Quam expresse suam vocat
 10. sanctum Evangelium.
 Nam ab illa Nazareni
 traxit nomen inclitum
 Et ex illa nostrae coepit
 salutis exordium,
 15. In qua sumpsit stella maris
 lucis suae radium,
 In qua vidit et audivit
 illum Dei nuntium,
 Qui praedixit sibi Christi
 20. ortum salutiferum,
 Per quem se confoederaret
 Deo fides hominum.
 Quae beata, postquam audit
 haec loquentem angelum,
 25. Credit evangelizanti,
 concipit per spiritum.
 Sic fecunda fit naturae
 vehemens miraculum,
 Ferens onus caelum regens
 30. et disponens saeculum,
 Virgo praegnans verbum Dei
 gestat intra uterum.
 Novem mensibus peractis
 parit virgo puerum,

35. Mundo lucem, nobis vitam,
 inferis exitium,
 Sponsum piis animabus,
 captivis remedium,
 Daemonibus sempiternae
 40. flammae praecipitium,
 Deo patri consessorem,
 archangelis dominum,
 Paradiso voluptatis,
 chorum exsultantium,
 45. Unde quia pulsus homo
 per Evae flagitium,
 Primus est regressus latro
 per Mariae filium.
 Virgo lactat suum patrem,
 50. pascit panem caelicum,
 Fortis virgo inter ulnas
 fert auctorem proprium,
 Virgo pia pietatem
 fovet intra gremium,
 55. Tenet solem, palpat pacem,
 pertractat altissimum
 Ducens manus per compages
 tenerorum artuum,
 Lavat pannos, verba verbo
 60. dat et fonti balneum,
 Mulcet crebro vagientem,
 dat frequenter osculum
 Oculosque, quorum nullus
 effugit iudicium,
 65. Tergit manu lacrimosos,
 pacat lacte querulum
 Et in cunis obstetricans
 componit infantulum.

- Fert ad templum, dat columbas
70. duas et par turturum,
Simeonis atque Annae
audit testimonium,
Quod sit ipse, qui sederet
super David solium
75. Et de manu mortis suum
liberaret populum.
Audit fore se passuram
animae martyrium,
Hoc est eius passionis
80. dolorem acerrimum,
Quem beatus ille senex
appellavit gladium,
Quia sicut ensis corpus,
vexat dolor animum.
85. Videt magos advenire,
videt sidus praevium,
Et ut Deum honorari
donis regum Arabum
Iuxta illud, quod in psalmis
90. patet vaticinium,
Crescentemque nostro more
per decursus temporum,
Intellectum penetrare
scripturarum omnium,
95. Dum magistri documentum
non esset adhibitum.
Audit praedicationes,
signa videt operum,
Ab obsessis effugari
100. legiones daemonum,
Fugientem ad medelam
turbam aegrotantium,
Mancis manus reformatas,
lumen caecis redditum,
105. Emundatos lepra plures
ad verbi imperium,
Iam foetentem de sepulcro
suscitatum Lazarum,
Ipsam crucis tandem poenam
110. subire spontaneum,
Ne nos mortis subiremus
aeternae periculum,
Ab inferno resurgentem
potenter post triduum,
115. Triumphata morte caelos
penetrare postmodum
Ipsum fructum sui ventris,
ipsum unigenitum,
De cuius conceptione
120. cor habebat conscium,
Quod perpessa non fuisset
coitus contagium.
Quam iucundam te vixisse
credat mens fidelium,
125. Cuius tantum, tam insigne
comprobatur meritum.
Alma virgo, spes post Deum
maxima fidelium;
Per quam idem venit orbem
130. reperare perditum,
Multa de his adhuc loqui
cupiebam plurimum,
Ut vacaret tibi mentis
nostrae diu studium,
135. Sed transcendit onus vires
meorum conatum
Et explere non sum dignus
opus tam egregium.
Ne quid tamen tibi sit in
140. his, quaeso, contrarium
Nec me velis reputare
quasi temerarium,
Quod praesumpsi tibi stultus
carmen istud *septimum*
145. Te orante, templum sancti
spiritus gratissimum,
Gratiam quae es adepta
omnem Dei munerum,
Iam de bonitate tua
150. fidens sisto calamum,
Laetus valde, si non spernas
servuli munusculum,
In quo, si quid bene sonat,
redde mihi centuplum,
155. Et si nihil, prosit tamen
fuisse benevolum.
Vanus enim et bonarum
nihil habens artium
Vix in horto cordis mei
160. carpsi hoc olusculum,

Nihil dare [Dei] matri
reputans illicitum,
Cuius ope me cognosco
super omnes indigum.
165. Oro ergo, ut non intrem
locum illum pessimum,
In quo nulla pax nec quies

neque refrigerium,
Sed rugitus et dolores
170. atque stridor dentium.
Ave, sola virgo mater,
consolare miserum,
Esto semper memor mei,
gaude in perpetuum.

21 quam. — 25 Credidit. — 26 concepit. — 51 inter ulla. — 87 ut
Dominum. — 101 Confugientem. — 145 templi.

110. (8.) Rhythmus Octavus.

In tuo, [o] mater Christi,
venerando nomine
Syllabae tres continentur,
quinque vero literae,
5. Quae si pariter iungantur
octo sunt certissime.
Nam per tria trinitatis
signatur mysterium,
Sine cuius fide nullus
10. capit vitae praemimum,
Quod illa laus manifestat
supernorum civium,
Sanctus, sanctus, sanctus clamans,
Deus exercituum;
15. Nam post sanctus, sanctus, sanctus
quod *Deus* non triplicam,
Unitatem trinitatis
aperte denuntiam.
Quod haec verba ad tres viros
20. Abrahae significant,
Atque Dei *Faciamus*
dicentis hoc indicant.
Neque enim faciamus
Deus sibi diceret,
25. Si persona tantum una
factoris exsisteret,
Sed plurali modo loquens
patenter innotuit,
Quod arcanum trinitatis
30. nos latere noluit.
Sic per quinque, quae ex tribus

constant atque geminis,
Figurate designantur
quinque sensus hominis,
35. Quae si duo legis iussa
summis implent studiis,
Trinitatis visione
gaudebunt in superis.
Vel per octo, quae de duplo
40. constant quaternario,
Mundi partes designantur,
quas in ipso numero
Quattuor evangelistae
subingarunt Domino,
45. Verbo Dei, summo regi,
tuo vero filio.
Ergo sanctum nomen tuum,
complens octonarium,
Manifestat, quia regem
50. genuisti maximum,
Cui curvare genu debet
omne genus hominum
Et fateri omnis lingua
creatorem proprium,
55. Qui octava in aetate
statuens iudicium
Trutinabit aequa lance
cuiuscunque meritum,
In qua die tuum omnes
60. sentiant auxilium,
Qui hoc sibi credunt esse
valde necessarium.

Petrus Abaelardus,

Abbas Gildensis,

† 1142.

Petrus, mit dem Beinamen Abälard (Abélard, Abaillard), über dessen Ursprung und Bedeutung Unklarheit herrscht, wurde 1079 zu Palet (Palatium, daher Peripateticus Palatinus) bei Nantes von edeln Eltern geboren. Er entsagte frühzeitig der militärischen Laufbahn, um sich ganz den Wissenschaften zuzuwenden. Seine Lehrer waren in der Philosophie Roscelin und Guillaume de Champeaux, in der Theologie Anselm von Laon. Diese erste Periode seines wissenschaftlichen Lebens und Strebens ist ausgefüllt von wechselndem Lernen und Lehren, sowie Kämpfen mit seinen Lehrern, deren Ruhm er verdunkelt. Abschluß dieser Periode bildet seine Anstellung als Lehrer an der Kathedralschule zu Paris unter Verleihung eines Kanonikates. Aus dieser glänzenden Karriere wirft ihn sein bekanntes romantisches Verhältnis zu Héloise, der natürlichen Tochter eines Pariser Kanonikus Johannes und Nichte des Kanonikus Fulbert. Die Verwicklung endet damit, daß Héloise in das Benediktinerinnenstift Argenteuil, Abälard in die Abtei Saint-Denis eintritt (1118). Im Jahre 1121 von einer Synode zu Soissons wegen eines Traktates über die hl. Dreifaltigkeit verurteilt und mit den Mönchen wie dem Abte Adam von St. Denis wegen seiner der Zeit vorausseilenden Ansichten betreffs des Schutzheiligen der Abtei zerfallen, entfloß er zeitweise nach Saint-Aigulph bei Provins, einem Prionate von Saint-Pierre de Troyes, mußte indes in sein Kloster zurückkehren. Der inzwischen zum Abt erwählte Suger gestattete ihm jedoch, sich in eine beliebige Sidelei zurückzuziehen; er wählte die von ihm Paraclet benannte bei Nogent-sur-Seine in der Champagne, in welche ihm sofort eine große Anzahl wissenschaftlicher Schüler folgten. Zum Abte von Saint-Gildas zu Rhuys in der Bretagne erwählt (1126), schenkte er seine Gründung Paraclet an die inzwischen aus Argenteuil vertriebene Héloise (1127), die hier eine Abtei errichtete (1129), welcher sie bis zu ihrem Tode vorstand. Die traurigen Zustände in St. Gildas zwangen Abälard, die Abtswürde schon bald, jedenfalls vor 1136, niederzulegen, da wir ihn in diesem Jahre wieder zu Paris als Lehrer tätig finden. Die folgenden Jahre sind ausgefüllt mit neuen Streitigkeiten, zumal mit Bernard von Clairvaux, welche ihren Abschluß finden in der Verurteilung Abälards auf der Synode von Sens (1141). Auf dem Wege nach Rom, an das er appelliert hatte, fand er Zuflucht bei Peter dem Ehrwürdigen in Cluny, der ihn mit Bernard und dem Oberhaupte der Kirche aussöhnte. Abälard starb den 21. April 1142, dreiundsechzig Jahre alt, zu Saint-Marcel de Chalons-sur-Saône, wohin er sich zur Erholung begeben hatte. Sein Leichnam wurde nach Paraclet überführt und dort bestattet. Nach ihrem am 16. Mai 1164 erfolgten Tode, fand auch Héloise ihre letzte Ruhe in demselben Sarge, der die Gebeine ihres Gatten umschloß.

Für das Kloster Paraclet hat Abälard ein eigenes, umfangreiches Hymnar verfaßt. Die Gründe, die ihn dazu bewogen, setzt er selbst in der Einleitung zum ersten Buche der Hymnen auseinander. Dies Hymnar ist uns in zwei Handschriften, in keiner vollständig, erhalten, einer Brüsseler, Nr. 10 147–58. einem Sammelbande des 13. Jahrhunderts (B) fol. 81 ff. Aus dieser am

Schlusse defecten Handschrift sind die Hymnen Abälards in ihrer Gesamtheit herausgegeben von Victor Cousin, *Abaelardi Opera* I (1849), 295 ff. und Dom Pitra in Mignes PP. LL. 178, 1772 ff. Eine zweite Handschrift ist die zu Chaumont, Nr. 245, ein Diurnale des Klosters Paraclet aus dem Ende des 16. Jahrhunderts (C). Sie enthält viele Hymnen, die in A fehlen, ist aber als Diurnale, dem die Nokturnen abgehen, gleichfalls nicht vollständig. Aus A und B sind Abälards Hymnen vermehrt und verbessert, zum ersten Male ediert in Dreves, *Petri Abaelardi, Peripatetici Palatini Hymnarius Paraclitensis*, Parisiis 1891. Auf diese Ausgabe muß hier für alles weitere Detail verwiesen werden, welches aufzuführen in den Grenzen einer kurzen Vorbemerkung untunlich ist.

Außer seinen Hymnen besitzen wir von Abälard noch sechs Planctus über biblische Vorwürfe. Diese sind uns in der Vatikanischen Handschrift Reg. 288 aus dem 13. Jahrhundert erhalten und wurden zuerst von Greith in seinem *Specilegium Vaticanum* 1838, S. 123 ff. herausgegeben (abgedruckt bei Cousin l. c., 333 ff. und Migne l. c. 1817 ff.); zum zweiten Male von Wilhelm Meyer: *Petri Abaelardi Planctus virginum Israel super filia Ieptae Galaditae*, Monachii 1885, und *Petri Abaelardi Planctus I. II. IV. V. VI.*, Erlangen 1890. Diese Planctus sind, da sie religiöse Stoffe behandeln, anhangsweise hier beigegeben; die Handschrift ist neu verglichen worden.

Von dem Gedichte an seinen Sohn Astrolabius, das schon Duméril (II. 430 u. f.) ediert, aber angezweifelt, hat Hauréau den vollen Text aufgefunden und mitgeteilt (*Notices et Extraits* XXXIV, 2, 153—187). Die vielfach Abälard zugeschriebene Sequenz *Mittit ad virginem* kann nicht als sein literarisches Eigentum angesehen werden; zweifelhaft erscheint aus Gründen des Inhaltes und der Form seine Autorschaft bezüglich des Marienliedes *Lux orientalis et amica Dei specialis*, obschon eine Handschrift des 12. Jahrhunderts aus Anchin (jetzt zu Douai 825) dasselbe ausdrücklich als „*Versus magistri Petri Abaelardi de sancta Mariae virgine*“ bezeichnet (vgl. den Text Anal. XV, 151). Von den zahlreichen weltlichen Liedern, meist erotischen Inhalts, die er dichtete und komponierte, und die im Munde aller Zeitgenossen waren, ist uns keines erhalten (vgl. Dreves a. a. O. S. 2).

A. Hymnarius Paraclitensis.

Libellus Primus.

Praefatio.

Ad tuarum precum instantiam, soror mihi Heloisa, in saeculo quondam cara, nunc in Christo carissima, hymnos Graece dictos, Hebraice tehillim nominatos composui; ad quos quidem me scribendos cum tam tu quam, quae tecum morantur, sanctae professionis feminae saepius urgeretis, vestram super hoc intentionem requisivi. Censebam quippe superfluum me vobis novos condere, cum veterum copiam haberetis et quasi sacrilegium videri antiquis sanctorum carminibus nova peccatorum praeferre vel aequare. Dum autem a diversis diversa mihi responderentur, tu inter cetera talem, memini subiecisti rationem: Scimus, inquires, Latinam et maxime Gallicanam ecclesiam, sicut in psalmis ita et in hymnis magis consuetudinem tenere quam auctoritatem sequi. Incertum etenim adhuc habemus, cuius auctoris

haec sit translatio, quam nostra et Gallicana frequentat ecclesia. Quam si ex eorum dictis diiudicare velimus, qui translationum diversitates nobis aperuerunt, longe ab universis interpretationibus dissidebit et nullam, ut arbitror, auctoritatis dignitatem obtinebit. In qua quidem adeo longaevae consuetudinis usus iam praevaluit, ut, cum in ceteris correcta beati Hieronymi teneamus exemplaria, in psalterio, quod maxime frequentamus, sequamur apocrypha.

Hymnorum vero, quibus nunc utimur, tanta est confusio, ut, qui quorum sint, nulla vel rara titulorum praescriptio distinguat; et si aliqui certos auctores habere videantur, quorum primi Hilarius et Ambrosius exstitisse creduntur, deinde Prudentius et plerique alii, tanta est frequenter inaequalitas syllabarum, ut vix cantici melodiam recipiant, sine qua nullatenus hymnus consistere potest, cuius descriptio est laus Dei cum cantico. Plerisque etiam solemnitatibus addebas deesse proprios hymnos, utpote Innocentum et Evangelistarum seu illarum sanctarum, quae virgines vel martyres minime exstiterunt.

Nonnullos denique asserebas esse, in quibus nonnunquam hos, a quibus decantantur, mentiri necesse sit, tum videlicet pro temporis necessitate, tum pro falsitatis insertionem. Casu quippe aliquo vel dispensatione eo modo saepius praepediti fideles constituta horarum tempora vel praeveniunt vel ab ipsis praevenientur, ut de ipso saltem tempore mentiri compellantur, dum videlicet aut nocturnos die aut diurnos nocte hymnos decantant. Constant quippe, secundum prophetica auctoritatem et ecclesiasticam institutionem nec a laude Dei noctem ipsam vacare, sicut scriptum est: *Memor fui nocte nominis tui, Domine*, et iterum: *Media nocte surgebam ad confitendum tibi*, hoc est ad laudandum te; nec septem reliquas laudes, de quibus idem meminit propheta: *septies in die laudem dixi tibi*, nisi in die persolvendas esse. Quarum quidem prima, quae matutinae laudes appellantur, de qua in eodem scriptum est propheta: *In matutinis, Domine, meditabor de te*, in ipso statim diei initio illucescente aurora seu lucifero praemittenda est; quod etiam in plerisque distinguitur hymnis. Cum enim dicit: *Nocte surgentes vigilemus omnes*, et iterum: *Noctem canendo rumpimus*, vel: *Ad confitendum surgimus morasque noctis rumpimus*, et alibi: *Nox atra rerum contegit terrae colores omnium*, vel: *Nam lectulo consurgimus noctis quieto tempore*, et rursum: *Ut quique horas noctium nunc concinendo rumpimus*, et similia: ipsi sibi hymni, quod nocturni sunt, testimonium praebent. Sic et matutini seu reliqui hymni proprii temporis, quo dicendi sunt, institutionem nonnunquam profitentur, verbi gratia cum dicitur: *Ecce, iam noctis tenuatur umbra*, et iterum: *Lux, ecce, surgit aurea*, vel: *Aurora iam spargit polum*, seu: *Aurora lucis rutilat*, et alibi: *Ales diei nuntius lucem propinquam praecinit*, vel: *Ortus refulget lucifer*, et si qui sunt huiusmodi, ipsi nos instruunt hymni, quo tempore sint cantandi, ut, si eis videlicet sua tempora non observemus, in ipsa eorum prolatione mendaces inveniamur. Hanc tamen observantiam non tam negligentia plerumque tollit quam necessitas aliqua vel

dispensatio praepedit; quod maxime in parochialibus seu minoribus ecclesiis propter ipsas plebium occupationes cotidie fieri necesse est, in quibus omnia et fere continuo peraguntur in die. Nec solum tempora non observata mendacium ingerunt, verum etiam quorundam hymnorum compositores, vel ex proprii animi compunctione alienos pensantes, vel improvidae studio pietatis extollere sanctos cupientes, in aliquibus ita modum excesserunt, ut contra ipsam nostram conscientiam aliqua in ipsis saepius proferamus tamquam a veritate prorsus aliena. Paucissimi quippe sunt, qui contemplationis ardore vel peccatorum suorum compunctione flentes ac gementes illa digne valeant decantare: *Preces gementes fundimus, dimitte, quod peccavimus*, et iterum: *Nostros pius cum canticis fletus benigne suscipe*, et similia, quae sicut electis, ita paucis conveniunt. Qua etiam praesumptione singulis annis decantare non veremur: *Martine, par apostolis*, vel singulos confessores immoderate de miraculis glorificantes dicamus:

*Ad sacrum cuius tumulum frequenter
Membra languentum modo sanitati,
Quolibet modo fuerint gravati,
Restituuntur,*

discretio vestra diiudicet. His vel consimilibus vestrarum persuasionibus rationum ad scribendos per totum anni circulum hymnos animum nostrum vestrae reverentiae sanctitas compulit. In hoc itaque mihi vobis supplicantibus, sponsae Christi vel ancillae, et nos e converso vobis supplicamus, ut, quod nostris onus imposuistis umeris, vestrarum orationum manibus sublevetis, ut, qui seminat et qui metit, simul operantes congaudeant.

Pars Prior.

H y m n i N o c t u r n a l e s.

III. (1.) Dominica ad Matutinum.

In primo Nocturno.

<p>1. Universorum conditor,
Conditorum dispositor,
Universa
te laudant condita,
Glorificant
cuncta disposita.</p>	<p>3. Auctor es praestantissimus,
Omnipotens non aemulus,
Tantum ergo,
quae facis omnia,
Quantum decet,
facis eximia.</p>
<p>2. Instrumento non indigens
Neque thema discutiens
Solo cuncta
complex imperio,
Dicis: fiant,
et fiunt illico.</p>	<p>4. Cuius enim iudicium
Non censet illum impium,
Qui commodum
scienter subtrahit,
Quod nec gravat
dantem nec minuit.</p>

<p>5. Fit ergo mundus optimus
Ac perfectus in omnibus
Fit pondere
mensura, numero,
Ne vacillet
in quoquam ratio.</p>	<p>7. Nec minore disponitur
Bonitate quam conditur,
Quidquid male
gerit iniquitas,
Summa bene
disponit aequitas.</p>
<p>6. Opus dignum opifice,
Pulchrum, indissolubile,
Ad exemplar
fit perfectissimum
Instar cuncta
concludens optimum.</p>	<p>8. Sit perpes Deo gloria,
Ex quo sunt, quae sunt, omnia;
Ipsam cuncta,
per quem sunt, praedicent,
Ipsi semper,
in quo sunt, iubilent.</p>

B fol. 82 a. — C fol. 40 a. — 1, 5 Glorificent BC. — 3, 1 Actor es BC. — 4, 2 cesset illum impium C; censet illum imperium B. — 4, 5 Quod nec gravat tandem nec minuitur B. — 5, 5 Nec vacillet C.

112. (2.) In secundo Nocturno.

<p>1. Deus, qui tuos erudis
Testamentorum paginis,
Ex eorum
intellegentiae
Cantus nostros
condis dulcedine,</p>	<p>4. Alunt parvos historica,
Pascunt adultos mystica,
Perfectorum
ferventi studio
Suscipitur
moralis lectio.</p>
<p>2. Tibi sit acceptabile,
Nobis sic fiat utile,
Quod de tuis
solvemus laudibus,
Si, quod sonat,
intellexerimus.</p>	<p>5. Illis fides astruitur,
Ex hac fructus colligitur,
Fructus hic est
et consummatio,
Quam det nobis,
morum instructio.</p>
<p>3. Triplex intellegentia
Diversa praebet fercula,
Deliciis
abundat variis
Sacrae mensa
scripturae fertilis.</p>	<p>6. Haec nobis, Deus fercula
Tua paravit gratia,
Ut his nostra
peregrinatio
Sustentetur
quasi viatico.</p>

7. Sit perpes Deo gloria,
Ex quo sunt, quae sunt, omnia,
Ipsam cuncta,
per quem sunt, praedicent,
Ipsi semper,
in quo sunt, iubilent.

B fol. 82 a. — 2, 2 sic fehlt; fiet.

113. (3.) In tertio Nocturno.

1. In ortum mundi sensilis
Mundus intellegibilis
Caelo simul
et terra condito
De divino
iam prodit animo.	4. Aquae fovens vivificus
Iam incumbibat spiritus,
Ut hinc aquae
iam tunc conciperent,
Unde prolem
nunc sacram parerent.
2. Caelum mox spiritalibus
Redimitum est civibus,
Haec auctorem
suum laudantia
Matutina
sunt illa sidera.	5. Mundi quoque primordia
Lucis venustans gratia,
Dixit Deus:
Sit lux, et facta est,
A tenebris
inde divisa est.
3. Tellus inanis, vacua
Latebat aquis obsita,
Ac facies
profundi gurgitis
Caligabat
obductis tenebris.	6. Sit perpes Deo gloria,
Ex quo sunt, quae sunt, omnia,
Ipsam cuncta,
per quem sunt, praedicent
Ipsi semper,
in quo sunt, iubilent.

B fol. 82 b. — 4, 1 Aqua. — 5, 1 in mundi quoque.

114. (4.) Feria Secunda.

Ad Matutinum.

1. In coaeterno Dominus
Verbo dixit altissimus:
Firmamentum
sit interpositum,
Ut dividat
aquarum medium.	3. Quibus has aquas usibus
Reservat, novit Dominus,
Constat autem,
et haec et cetera
Nobis esse,
non sibi condita.
2. Dictum effectus sequitur,
Abyssus interceditur,
Jacentibus
aquis inferius
Suspenduntur
aquae superius.	4. Nostris necessitatibus
Providetur in omnibus,
Pro singulis
a nobis Domino
Gratiarum
debetur actio.
5. Sit perpes Deo gloria,
Ex quo sunt, quae sunt, omnia,
Ipsam cuncta,
per quem sunt, praedicent,
Ipsi semper,
in quo sunt, iubilent.	

B fol. 82 b.

115. (5.) Feria Tertia.

Ad Matutinum.

1. Ad laudes die tertia
Nos eius monent opera,
Congregatis
inferioribus
Aquis terram
detexit Dominus.	4. Recusamur in omnibus,
Si factorem contemnimus,
Rationem
pro cunctis exigit
Is, qui cuncta
pro nobis condidit.
2. Terra detecta pullulat,
Herbam et lignum germinat,
Omne genus
herbae producitur,
Omne ligni
genus emittitur.	5. Disceptat mundus contra nos
Factus, ornatus propter nos,
Si nos Deo
non subdat gratia,
Quibus ipse
subiecit omnia.
3. In terra terrae principem
Collocaturus hominem
Locum Deus
ornando praeparat,
Vitae nostrae
quem ordo postulat.	6. Placemus ipsum laudibus,
Quem irritamus actibus,
Quanta laudis
sit immolatio,
Nos psalmorum
docet instructio.
7. Sit perpes Deo gloria,
Ex quo sunt, quae sunt, omnia,
Ipsum cuncta,
per quem sunt, praedicent,
Ipsi semper,
in quo sunt, iubilent.	

B fol. 82b.

116. (6.) Feria Quarta.

Ad Matutinum.

1. Ornarunt terram germina
Nunc, caelum luminaria,
Sole, luna,
stellis depingitur,
Quorum multus
usus cognoscitur.	3. Haec quoque pro te condita
Sursum, homo, considera,
Esse tuam
et caeli regio
Se fatetur
horum servitio.
2. Lucem distinguunt, tempora,
Sunt in signa certissima,
Cuncta fere
terrarum commoda
Planetarum
ministrat physica.	4. Sole calet in hieme,
Qui caret ignis munere,
Pro nocturnae
lucernae gratia
Pauper habet
lunam et sidera.

5. Stratis dives eburneis,
Pauper iacet germineis,
Hinc avium
oblectant cantica,
Inde florum
spirat fragrantia.

6. Impensis, dives, nimiis
Domum casuram construis,
Falso sole
pingis testudinem,
Falsis stellis
in caeli speciem,

7. In veri caeli camera
Pauper iacet pulcherrima,
Vero sole,
veris sideribus
Istam illi
depinxit Dominus.

B fol. 83 a.

8. Opus magis eximium
Est naturae quam hominum,
Quod nec labor
nec sumptus praeparat,
Nec vetustas
solvendo dissipat.

9. Ministrat homo diviti,
Angelus autem pauperi,
Ut hinc quoque
constet, caelestia
Quam sint nobis
a Deo subdita.

10. Sit perpes Deo gloria,
Ex quo sunt, quae sunt, omnia,
Ipsam cuncta,
per quem sunt, praedicent,
Ipsi semper,
in quo sunt, iubilent.

117. (7.) Feria Quinta.

Ad Matutinum.

1. Ornatis luce partibus
Mundi superioribus
Loca restat
ornandum infima
Ex his, quibus
lux est iam condita.

2. Educunt aquae reptile
Producunt et volatile,
Uno iussu
pisces et volucres
Prodierunt
in suas species.

3. Simul et cete grandia
Et parva fiunt ostrea,
Uno grypho
momento maximus
Perfectus est
et passer modicus.

4. Dixit enim et facta sunt,
Mandavit et creata sunt,
Magna simul
complet et modica,
Cui sunt aequae
cuncta facilia.

5. Sit perpes Deo gloria,
Ex quo sunt, quae sunt, omnia,
Ipsam cuncta,
per quem sunt, praedicent,
Ipsi semper,
in quo sunt, iubilent.

B fol. 83 a. — 1, 5 Ex his ex quibus.

118. (8.) Feria Sexta.

Ad Matutinum.

1. Laus instat sextae feriae,
Pro qua debentur aliae,
Qua formatur
homo novissimus
Praeparatis
ei iam omnibus.	5. Hoc unum plasma nobile
In quo resplendes, Domine,
Illud tuae
decus imaginis
Et gloria
similitudinis.
2. Hac in luce terrestria
Creantur animantia,
Omne terrae
de terra reptile,
Omne genus
profertur bestiae.	6. Vir primum, inde femina
De costa viri condita,
Postquam viro
sopor immittitur,
Sacramentum
quo magnum geritur.
3. Fit omnium novissimus
Homo, qui praesit omnibus,
Ad hunc cuncta
spectabant terminum
Tamquam finem
cunctorum unicum.	7. Dantur his animantia
In protestate cetera,
Potiuntur
pro tabernaculis
Paradisi
templo gratissimis.
4. Summus creatur omnium,
In quo summa stat operum,
In hoc omnis
expletur termino
Consilii
divina ratio.	8. Sit perpes Deo gloria,
Ex quo sunt, quae aunt, omnia,
Ipsam cuncta,
per quem sunt, praedicent,
Ipsi semper,
in quo sunt, iubilent.

B. fol. 83 a. — 4, 1 creator.

119. (9.) Sabbato.

Ad Matutinum.

1. Perfectis Deus omnibus
Et inspectis operibus
Summe bonus
cuncta, quae fecerat,
Valde bona
videt et adprobat. | 2. Sunt perfecta senario
Cuncta dierum numero,
Ut perfecto
dierum operi
Attestetur
et virtus numeri. |
|--|---|

3. Quievit die septimo
Non lassatus in aliquo,
Quies ipsa
Deus perpetua,
In quo cuncta
quietis gaudia.

4. Diem ergo sanctificat,
Quo cessando quieverat,
In Sabbati
veri mysterio
Benedicit
diei septimo.

5. Illius inquam Sabbati,
Quod est ignarum termini,
Quo pax vera,
summa tranquillitas
Iuges agit
festorum ferias.

6. Sit perpes Deo gloria,
Ex quo sunt, quae sunt, omnia,
Ipsam cuncta,
per quem sunt, predicent
Ipsi semper,
in quo sunt iubilent.

B fol. 83b. — 1, 2 Et fehlt. — 2, 3 perfecta. — 7, 6 tempore.

Pars Altera.

H y m n i D i u r n i.

120. (10.) Die Dominica.

Ad Laudes.

1. Advenit veritas,
umbra praeteriit,
Post noctem claritas
diei subiit,
Ad ortum rutilant
superni luminis
Legis mysteria,
plena caliginis.

2. Nocturnum Moysi
cedat praeconium,
Diurnum congruit
diei canticum,
Cum Christo prodeunt
cuncta de latebris.
Nec locum deserit
lux tanta tenebris.

3. Velamen exuunt
figurae mysticae,
Est in re veritas
iam non in schemate,
Promissa liquido
complens prophetica
Iota vel apicem
non sinit irrita.

4. Transacto flebili
de morte vespere
Cum vita redditur
mane laetitiae,
Resurgit Dominus,
apparent angeli,
Custodes fugiunt
splendore territi.

5. Sanctorum plurimi,
qui iam dormierant,
Surgentis gloriam
surgendo praedicant.
In testimonium
surgentis Domini
Conscendunt mortui,
descendunt angeli.

6. Perenni Domino
perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

B fol. 83b. — C fol. 40b. — 1, 1 Invenit C. — 3, 1 exeunt C. —
3, 7 Tota vel C.

121. (11.) Ad Primam.

1. Auroram lucifer
praeit, sol sequitur;
Aurora fidei .
lux intellegitur,
Quam verus lucifer
surgendo contulit,
Caro dominica
cum refluoruerit.

3. Hunc invisibilem,
quem intellegimus,
Solem annuntiat
iste, quem cernimus,
Et invisibilem
auctorem omnium
Laudat visibilis
effectus operum.

2. Hic idem lucifer
ut sol refulserit,
Cum ad iudicium
commune venerit,
Cuius lux fuerit
tanta praesentiae,
Ut conscientiae
loquantur singulae.

4. Cunctis laudantibus,
homo, ne taceas,
Cum laudes Domino
pro cunctis debeas,
Urgeris singulis
ex beneficiis,
Ut grates laudibus
solvas continuis.

5. Perenni Domino
perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

B fol. 83b — 3, 1 Dunc invisibilem.

122. (12.) Ad Tertiam.

1. In altum orbita
solis iam ducitur,
Calorque proficit,
quo mundus alitur,

Lux primum, deinde
calor infunditur,
Cum fidem caritas
in nobis sequitur.

2. Hanc lucem fidei
sol verus attulit,
In carne verbum cum
nos visitaverit,
Zelum fortissimum
amoris attulit
Hac hora spiritus,
quem verbum miserit.

3. Hinc recte spiritus
in igne visus est
Super apostolos,
cum hoc largitum est,
Nam ignis amor est,
qui mentes animat,
Ut testam luteam
ignis corroborat.

4. Perenni Domino
perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

B. fol. 84 a.

123. (13.) Ad Sextam.

1. Plena meridie
lux solis radiat,
Plenusque calor est,
quo mundus aestunt,
Beatitudinis
haec est perfectio,
Cum ipsa Dei nos
incendet visio.

3. Felices oculi,
beata lumina,
Quibus concessum est
hac frui gloria,
Huius te supplices
rogamus, Domine,
Loca vel ultima
da nobis cernere.

2. Cuius quo fuerit
major cognitio,
Major in singulis
erit dilectio,
Quem nihil aliud
erit conspicere,
Quam vera perfrui
beatitudine.

4. Perenni Domino
perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

B fol. 84 a.

124. (14.) Post prandium.

1. Deus, qui corpora
creas et animas
Et cibis propriis
utraqne recreas,
Tibi tam corpora
psallant quam animae,
Esse qui tribuis
illis et vivere.

2. Ignosce, Domine,
nostris excessibus,
Si plus quam decuit
gulae indulsimus,
Immo, piissime,
quia sic fecimus,
Tam hoc quam cetera
condona, quaesumus.

3. Hoc primi vitio
 parentes exsulant
Et crebris posteros
 aerumnis implicant,
Hoc naturaliter
 est illis insitum
Et quasi filiis
 hereditarium.

4. Immoderatio
 et inter epulas
Si quid addiderit
 culpae loquacitas,
Id quoque tuum est
 tuis ignoscere,
Qui nobis spatium
 reservas veniae.

5. Tuum est gratiam
 dare supplicibus,
Ut sibi temperent
 ab his et talibus,
Tuum est omnibus
 modum praefigere
Atque praecipitem
 naturam regere.

6. Peregrinantibus
 nobis viaticum
Da necessarium,
 tolle superfluum,
Sicque nos oneret
 suppellex modica,
Ne tarde profugis
 occurrat patria.

7. Quid in exilio,
 quaeris delicias,
Cum nudus utero
 tandem hinc exeas,
Nudaeque naufragum
 haerentem tabulae
Cautes excipiant
 saxoso litore?

8. Qui spiritalibus
 se cibis praeparat,
Non quaerat, qualibus
 stercus conficiat,
Caelesti pane qui
 saginat animam,
Ventris rugitibus
 non quaerat similam.

9. Quem verae poculum
 vitis inebriat,
Vini dulcedine
 gulam non incitat,
Regum deliciae,
 non Christi pauperum,
Sollicitudines
 sunt istae gentium.

10. Terrena cogitant
 hi, non caelestia,
Ponunt exilium
 sibi pro patria,
Sortem cum bestiis
 hi suam faciunt
Et tales miseri
 concives eligunt.

11. Averni facilem
 descensum appetunt,
Caelorum arduum
 callem refugiunt,
Ventre et pectore
 reptantes penitus
Se iam attollere
 valent nullatenus.

12. Ut pronas corpore
 natura bestias,
Sic istos animo
 facit edacitas,
Bacchi vel Veneris
 templis assidui
In caeremoniis
 ventris sunt prodigi.

13. Tu autem exsules
factos ingluvie
Per abstinentiam
reduc nos, Domine,
Nullumque deseras
tuorum inopem,
Qui vestis liliū
et pascis pauperem.

14. Nullum necessitas
premat inopiae,
Sed sit frugalitas
sufficientiae,
Sic ut sufficere
naturae valeat,
Non quod lasciviae
fomentum praebeat.

15. Perenni Domino
perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

B fol. 84 a. — C fol. 243 b. — 3, 1 exsultant C. — 4, 3 adderit B. — 5, 3 temperet B. — 7, 1 Quis B. — 7, 2 quaerat B. — 7, 3 nudis C; vel nudus utinam B. — 7, 4 hic tandem exeat B. — 7, 5 vel nuda naufragi C. — 7, 6 haerentes tabulae C. — 7, 8 scirposo C. — 8, 8 similem C. — 9, 1 O quem vere B. — 10, 8 continues eligunt B. — 11, 4 salem refugiunt C. — 12, 4 fecit B. — 12, 5 vel Cereris B. — 12, 6 templi C. — 12, 8 prodii B. — 13, 4 redde nos C. — 13, 5 Nullum qui C. — 14, 3 fragilitas C. — 14, 6 natura C.

125. (15.) Ad Nonam.

1. Septem, quas solvimus,
diurnis laudibus
Nocturnis additis
octo perficimus,
Ex quibus quattuor
ascribe vesperae
Et mane quattuor
diemque perface.

3. Octo conficitur
nostra substantia,
Quam demum perficit
octavae gloria,
Corpus ex quattuor
constare novimus,
Ornari totidem
mentes virtutibus.

2. A nona vesperam
scimus incipere,
Cum sol se coeperit
terris immergere,
E contra recte quis
mane tribuerit,
Post noctis medium
cum sol emergerit.

4. Hinc recte gratias
in octo laudibus
Pro nobis Domino
solvi statuimus,
Defectum corporis
praebentes vesperae,
Mane tribuimus
vigorem animae.

5. Perenni Domino

perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

B fol. 84b.

126. (16.) Die Dominica.

Ad Vesperas.

1. Octavae titulos
in psalmis legimus
Futurae gloriam
vitae canentibus,
Cum lux subierit
perpes fidelium
Istius temporis
post septenarium.	5. Ad huius addito
diei gloriam,
Quo recte videas
dici dominicam,
Quod corporaliter
hac luce Dominus
Ut rex susceptus est
et heres regius.
2. Hanc iam in capite
completam novimus,
Cum resurrexerit
hac die Dominus,
Ut sic certissimam
spem membris propriis
Eiusdem tribuat
beatitudinis.	6. Ingressus proprium
dehinc palatium
Potentis exhibet
regis imperium,
Pravos eiciens
caecos illuminat
Et domum Domini
sic reconciliat.
3. Hinc a christicolis
haec dies merito
Prae cunctis colitur
hoc in mysterio,
Aeternis etenim,
non temporalibus
Hi bonis inhiant,
quorum sors Dominus.	7. Octavae peragit
Iesus mysterium,
In qua resederit
ut iudex omnium
Suos illuminans
sui praesentia,
Pravos eiciens
a regni gloria.
4. Neve tam arduam
viam tenentibus
Ex diffidentia
tepescat animus,
Hac ipsa Dominus
die paraclitum
Misit discipulis
in aram spiritum	8. Nec a mysterio
vacare credimus,
Quod soli dies haec
datur a gentibus
Ipsique consecrent
eam ex nomine,
Cum sibi vindicet
hanc sol iustitiae.

9. Perenni Domino

perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

B fol. 84b. — C fol. 42a. — 1, 1 titulo B. — 4, 3 Hac ipsa die
Dominus B. — 4, 8 in aeram B. — 5, 1 addite B. — 5, 4 diei B. — 8, 5
Ipsi quoque B.

127. (17.) Ad Completorium.

1. Ubique tuis nos
et semper laudibus
Vacare, Domine,
debere novimus,
Qui loca fabricas
nobis et tempora,
Noctem ad requiem,
diem ad opera.

2. Et cum non ferat hoc
nostra fragilitas,
Horas instituit,
fixit vigilias,
Ut ipsa loca nos
ad haec admoneant,
Invitent tempora
et segnes arguant.

3. Hora iam requiem
diei septima
Completa poscimus
laudum hebdomada,
Tu nostro, Domine,
benedic Sabbato,
Quos tuo replet
quies obsequio.

4. Hanc tua dextera
domum sanctificet
Et immanissimum
leonem religet;
Somno pacifico
sic corpus recrea,
Ut in te vigilet
mens semper sobria.

5. Perenni Domino

perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

B fol. 85a. — 2, 1 Et cum ferat non hoc. — 3, 4 hebdomadam.

128. (18.) FERIA SECUNDA.

Ad Laudes.

1. Aetates temporum
nostrique corporis
Divini numerus
praesignat operis,

Dierum novimus
in hoc senarium,
Et sex aetates sunt
mundi vel hominum.

2. In Noe primus fit
aetatis terminus,
Instar infantiae
quam recte ponimus,
Similitudine
quadam ad singula
Lux prima continet
horum mysteria.

3. Tunc incomposita
facta materies
Formanda deinceps
erat in species,
Et rude saeculum
legem non noverat,
Nec aetas terrena
rectum quid cogitat.

4. Deleta prior est
aetas diluvio,
Sic et infantiam
delet oblivio,
In primo die lux
narratur condita,
Et istam inchoat
lucem infantia.

5. Est et lux fidei
quaedam minoribus,
Quam quasi parvuli
primum suscepimus,
Hanc quoque species
ipsa diluerit,
Cum, quem nunc credimus,
videri coeperit.

6. Perenni Domino
perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia;
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

B fol. 85 a. — 2, 6 a singula. — 3, 1 Dunc. — 3, 7 aetas eterrena. —
4, 8 infantiam. — 5, 7 Cum vel nunc.

129. (19.) Feria Secunda.

Ad Vesperas.

1. Secunda desinit
aetas in Abraham,
Ac si iam ventum sit
ad pueritiam,
Non hanc diluvium
aetatem diluit,
Cum pueritiae
quisque meminerit.

2. Hac firmamentum est
in die conditum,
Ut aquas dividat
his interpositum,
A compluentibus
et inundantibus
Aquis consuluit
arca fidelibus.

3. Non Dei populum
haec aetas genuit,
Legis instructio
cum nondum fuerit,
Nec vires suppetunt
gignendi puero,
Etsi memoriam
iam firmet animo.

4. Post lucem fidei
spes nos corroborat
Et iam ad fortia
credentem animat,
Ut spe caelestium
et verae gloriae
Iam cuncta toleret
huius miseriae.

5. Perenni Domino
perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

B fol. 85 b. — 2, 3 aqua.

130. (20.) Feria Tertia.

Ad Laudes.

1. Aetas perducitur
ad David tertia,
Huic est similis
adulescentia,
Interpres sapiens
diei tertio
Utramque comparat
aetatem merito.

2. Aquas ab arida
lux illa removet,
Et fluxa saeculi
lex data inhibet,
Ne deprimentibus
nos libidinibus
Concupiscentiis
se mergat animus.

B fol. 85 b.

3. Haec aetas populum
per legem genuit
Et patrem Abraham
multorum statuit
Et, quasi prima sit
haec terrae suboles,
Nascuntur hodie
cum terris arbores.

4. Perenni Domino
perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

131. (21.) Feria Tertia.

Ad Vesperas.

1. Post fidem atque spem
timor incutitur,
Quo mercenarius
aut servus agitur,
Dum hunc sollicitant
sperata commoda
Vel illum stimulant
flagella condita.

2. Antiquum timor hic
possedit populum,
Legis pollicitis
et minis subditum,
Dum lex promitteret
haec bona cupidis,
Reos afficeret
poenis gravissimis.

3. Ex terra vivere
plantas agnoscimus,
Creatas hodie,
quas esse legimus,
Et vitam Israël
terrenam duxerit,
Cuius promissio
terrena fuerit.

B fol. 85 b.

4. Perenni Domino
perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

132. (22.) Feria Quarta.

Ad Laudes.

1. Quarta lux decorat,
caelum sideribus,
Quorum perpetuus
vigor est igneus,
Quae nunquam excidit,
sic fervet caritas,
Quae sibi vindicat
sedes aethereas.

2. Cuius quadrifida
lex evangelium,
Constat ad quattuor
dierum numerum,
Quadrati corporis
est magna firmitas,
Et cuncta sustinet
invicta caritas.

B fol. 85 b. — 1, 6 sic ferret.

3. Virtutum caritas
est consummatio,
Virilis virium
aetas perfectio,
Ut corpus hominis
hoc implet viribus,
Sic mentem caritas
consummat moribus.

4. Perenni Domino
perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

133. (23.) Feria Quarta.

Ad Vesperas.

1. Aetatis saeculi
quartae primordium
Ponunt theologi
regnum Davidicum,
Istius vespera
fit transmigratio
Israëlitici
sub Babylonio.

2. In David caritas
perfecta noscitur,
Quae saevos [amat] et
hostes amplectitur,
Pepercit Saüli,
quem planxit mortuum,
Morte mox puniens
mendacem nuntium.

3. Hostilem religat
praedonem caritas,
Nec erit animae
cum hoc captivitas,
Ubi defuerit,
salus amittitur,
Et nostri pectoris
urbs hosti traditur.

4. Perenni Domino
perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

B fol. 86 a. — 1, 6 sit B. — 2, 2 perfecti.

134. (24.) Feria Quinta.

Ad Laudes.

1. Quod aetas saeculi
quinta perducitur
Ad Christi tempora,
a multis traditur,
In mundi senio
novus ad veterem,
Ut eum renovet,
missus est hominem.

3. Iam praeterierat
patrum religio,
Prophetae decrant,
defecit unctio,
Cum hunc inunxerit
divina gratia,
Qui spiritaliter
restaurat omnia.

2. Defectum virium
senectus patitur,
Et mundi senium
hoc recte dicitur,
Ex quo consulere
virtus altissimi
Bonorum omnium
venit defectui.

4. Perenni Domino
perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

B fol. 86 a.

135. (25.) Feria Quinta.

Ad Vesperas.

1. Ex aquis hodie
viventes animas
Produci docuit
scripturae veritas,
Quia baptismatis
absente lavacro
Morum non sufficit
catechizatio.

2. Hic mater gratia
sepelit veterem,
Hinc novum pia plebs
suscipit hominem,
Qui sacramentum hoc
primus exhibuit,
Adventum Domini
baptista praevenit.

3. In quintae mittitur
aetatis tempore,
Quintae mysterium
qui pandit feriae,
Qui finis veterum
nova dat lavacra,
Quasi produceret
hinc animantia.

B. fol. 86 a.

4. Perenni Domino
perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

136. (26.) Feria Sexta.

Ad Laudes.

1. Sexta tam hominum
aetas quam temporum
Meta vel finis est
aetatum omnium,
Finis perficiens
bonorum Christus est,
Aetate saeculi
sexta qui passus est.

2. Ipsius passio
nostra redemptio
Bonorum omnium
et consummatio,
Salutis cetera
sunt adminicula,
Haec est completio
salutis hostia.

3. Hac die conditus
homo se perdidit,
Eadem conditor
ipsum restituit,
Propter quem subiens
crucis suspendium,
Ut servum redimat,
se dedit pretium.

4. Perenni Domino
perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

B. fol. 86 a. — 2, 3 Bonorum est omnium.

137. (27.) Feria Sexta.

Ad Vesperas.

1. De costa viri fit
sopiti femina,
Ubi Christi sponsa
eius ecclesia,
Mors Christi sopor est,
de cuius latere
Nos mundat prodiens
aqua cum sanguine.

2. Rei cuiuslibet
eius imaginem
Expressam dicimus
similitudinem,
Quod vero quamlibet
rem munus exprimit,
Similitudinis
nomen non refugit.

3. Virum et feminae
praeesse novimus,
Eius de corpore
quam sumpsit Dominus,
Hinc Dei dicimus
virum imaginem
Eiusque feminam
similitudinem.

4. Quo nempe maior est
viri sublimitas
Atque potentiae
praecellit dignitas,
Eo vir amplius
est Deo similis,
Cum hanc et ratio
praeponat ceteris.

5. Perenni Domino
perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, Deus est,
per quem sunt filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

B fol. 86a. — 3, 7 Eique B. — Dieser Hymnus bildet in der Hs. irrtümlicher Weise mit Nr. 135 (25) nur einen.

138. (28.) Sabbato.

Ad Laudes.

1. Finem ac requiem
laborum omnium
Beatitudinis
imponit bravium,
Ad hanc pertingitur
per praecedentia,
Quae sex significant
dierum opera.

3. Per gradus singulos
deduc nos, Domine,
Ut queant membra te,
caput, apprehendere,
In veri Sabbati
perenni gloria,
Cuius exsuperant
omne cor gaudia.

2. Fides, spes illa sunt,
timor, dilectio,
Baptismi gratia
Christique passio,
Huius senarii
beatis gradibus
Beatitudinis
succedit aditus.

4. Perenni Domino
perpes sit gloria,
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
In quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

B fol. 86 b. — 3, 4 apprehendere.

139. (29.) Sabbato.

Ad Vesperas.

1. O quanta, qualia
sunt illa Sabbata,
Quae semper celebrat
superna curia,
Quae fessis requies,
quae merces fortibus,
Cum erit omnia
Deus in omnibus!	4. Nostrum est interim
mentem erigere
Et totis patriam
votis appetere
Et ad Ierusalem
a Babylonia
Post longa regredi
tandem exsilia.
2. Vere Ierusalem
est illa civitas,
Cuius pax iugis est,
summa iucunditas,
Ubi non praevenit
rem desiderium,
Nec desiderio
minus est praemium.	5. Illic molestiis
finitis omnibus
Securi cantica
Sion cantabimus,
Et iuges gratias
de donis gratiae
Beata referet
plebs tibi, Domine.
3. Quis rex, quae curia,
quale palatium,
Quae pax, quae requies,
quod illud gaudium,
Huins participes
exponent gloriae,
Si, quantum sentiunt,
possint exprimere.	6. Illic ex Sabbato
succedet Sabbatum,
Perpes laetitia
sabbatizantium,
Nec ineffabiles
cessabunt iubili,
Quos decantabimus
et nos et angeli.
7. Perenni Domino
perpes sit gloria
Ex quo sunt, per quem sunt,
in quo sunt omnia:
Ex quo sunt, pater est,
per quem sunt, filius,
In quo sunt, patris et
filii spiritus.

B fol. 86 b. — C fol. 39 a. — Cod. Sangallen. 528 saec. 14. S. --
2, 8 omne est C. — 3, 6 exponens C. — 3, 7 sentiens C. — 6, 1 Illic nec.
S. -- Strophenfolge in S: 1, 3, 2, 5, 6. 4, 7.

Libellus Alter.

Praefatio.

Tripartitum est divini cultus officium. Doctor gentium in epistula ad Ephesios ordinavit dicens: „Et nolite inebriari vino, in quo est luxuria, sed implemini Spiritu sancto loquentes vobismet ipsis in psalmis et hymnis et canticis spiritualibus, cantantes et psallentes in cordibus vestris Domino“. Et rursus ad Colossenses inquit: „Verbum Christi habitet in vobis abundanter in omni sapientia docentes et commonentes vosmetipsos in psalmis, hymnis et canticis spiritualibus, in gratia cantantes in cordibus vestris Domino“. Psalmi vero et cantica, quoniam ex canonicis antiquitus praeparata sunt scripturis, nec nostro nec alicuius egent studio, ut modo componantur.

De hymnis vero cum nihil in superpositis distinctum habeatur scripturis, quamvis et nonnulli psalmi nomen hymnorum vel canticorum sanctorum inscriptum titulis habeant, passim a pluribus postea scriptum est, et pro temporum et horarum seu festivitatum varietate quibusque proprii hymni sunt constituti; et hos nunc proprie hymnos appellamus, quamvis antiquitus indifferenter nonnulli tam hymnos quam psalmos dicerent quaelibet divinae laudis cantica rhythmo vel metro composita. Unde Eusebius Caesariensis Ecclesiasticae historiae libri secundi capitulo XVII. disertissimi Iudaei Philonis laudes erga Alexandrinam sub Marco ecclesiam commemorans inter cetera adiecit: „Post pauca rursum etiam de eo, quod psalmos faciant novos, ita scripsit: Itaque non solum subtilium intellegunt hymnos, sed ipsi faciunt novos in Deum, omnibus eos et metris et sonis honesta satis et suavi compage modulantes“. Haud fortassis incongruum est, omnes psalmos Hebraice rhythmo vel metro compositos et melica dulcedine conditos appellari etiam hymnos, iuxta ipsam videlicet hymnorum definitionem, quam in praefatione prima posuimus. At cum iam psalmi ex Hebraeo in aliam linguam translati a rhythmici vel metri lege soluti sint, bene ad Ephesios, qui Graeci sunt, apostolus scribens separatim a psalmis hymnos distinxit sicut et cantica.

De his itaque quoniam nostrum saepe ingeniolum, dilectissimae Christi filiae, multis precibus pulsavistis, addentes insuper, quibus de causis id necessarium vobis videatur, vestrae iam petitioni, prout Dominus adnuerit, ex parte parvimus. Superiori namque libello cotidianos feriarum hymnos, qui toti sufficere possint hebdomadae comprehendimus. Quos ita compositos esse cognoscatis, ut bipartitus sit eorum cantus sicut et rhythmus, et sit una omnibus nocturnis melodia communis atque altera diurnis sicut et rhythmus. Hymnum etiam gratiarum post epulas exsolvendum non praetermisimus, secundum quod in evangelio scriptum est: Hymno dicto exierunt.

Ceteros vero suprapositos hymnos hac consideratione digessimus, ut, qui nocturni sunt, suarum opera feriarum contineant, diurni autem

ipsorum operum allegoricam seu moralem expositionem tradant. Atque ita factum est, ut obscuritas historiae nocti, lux vero expositionis reservetur diei. Superest de cetero vestris me orationibus adiuvari, ut optatum vobis munusculum transmittam.

140. (30.) In Nativitate Domini.

In 1. Nocturno.

1. Verbo verbum
 virgo concipiens,
Ex se verus
 ortus est Oriens,
A quo vera
 diffusa claritas
Circumductas
 abduxit tenebras.

2. Felix dies,
 dierum gloria,
Huius ortus
 quae vidit gaudia!
Felix mater,
 quae Deum genuit,
Felix stella,
 quae solem peperit!

3. Quam beata
 pauper puerpera,
Cuius partus
 ditavit omnia!
Pauper, inquam,
 sed celsa genere
Pontificum
 et regum sanguine.

4. Vitae viam
 in via peperit,
Hospitium
 non domum habuit,
Regum proles
 et caeli domina
Pro cameris
 intravit stabula.

5. Obstetrices
 in partu deerant,
Sed angeli
 pro eis aderant,
Quorum statim
 chorus non modica
Huius ortus
 edixit gaudia.

6. Defuerunt
 fortassis balnea,
Sed, quam lavent,
 non erat macula,
Non est dolor,
 quam illa relevent,
Nec scissura,
 quam illa reparent.

7. In excelsis
 sit Deo gloria,
Pacis nobis
 in terra foedera,
Quam super his
 voces angelicae
Decantasse
 noscuntur hodie.

141. (31.) In 2. Nocturno.

1. Dei patris
et matris unicus,
In praesaepi
pro cunis positus,
Angustias
praesaepis sustinet,
Quem ambitus
caeli non continet.
2. Excipitur
vili tugurio,
Qui praesidet
caeli palatio;
Quis super hoc,
quis non obstupeat,
Cuius mentem
hoc non commoveat?
3. Pauper Deus,
immo pauperrimus,
Sic factus est
pro nobis omnibus;
Quae sunt grates,
quae retributio
Super istis
a nobis Domino?
4. In praesaepi
vagit ut parvulus,
Qui concutit
caelum tonitribus,
Stratum habet
foeni reliquias,
Qui regibus
largitur purpuras.
5. Bestiarum
infertur pabulo
Angelorum
ipsa refectio,
Instat inde
grex animalium,
Hinc angeli
praebent obsequium.
6. In excelsis
sit Deo gloria,
Pacis nobis
in terra foedera,
Quam super his
voces angelicae
Decantasse
noscuntur hodie.

B fol. 87 b. — C fol. 29 b. — 1, 2 praesaepe. B. — 1, 7 Quam C. — 4, 4 tonitribus B. — 4, 8 purpureas C.

142. (32.) In 3. Nocturno.

1. Quam beatum
stratum hoc straminis,
Tantae latus
quod pressit virginis,
Quo parvulus
nascens excipitur,
Cuius palmo
caelum concluditur.
2. In sericis
reginae ceterae
Summo solent
dolore parere;
Vilis strati
beatus lectulus
Omnis fuit
doloris nescius.
3. Regum satis
in alimonia
Sunt subacta
nutricum ubera,
Educatur
lacte virgineo,
Virgo clauso
quem fudit utero.
4. Nulli regum
inter tot epulas,
Inter tantas
et tot delicias
Concessum est,
ut lacte virginis
Quis de suis
alatur parvulis.

5. Virgo pauper
 fortassis esurit,
 Quae parvulum
 hoc lacte reficit,
 Stupent caeli,
 mirantur angeli
 Obsequio
 lactantis seduli.

6. In excelsis
 sit Deo gloria,
 Pacis nobis
 in terra foedera,
 Quam super his
 voces angelicae
 Decantasse
 noscuntur hodie.

B fol. 87b. — C fol. 30a. — 1, 3 Quod C. — 2, 7 Omni fuerit B. —
 2, 8 dolore B. — 5, 3 Quem B.

143. (33.) Ad Laudes.

1. Gaude, virgo,
 virginum gloria,
 Matrum decus
 et mater, iubila,
 Quae commune
 sanctorum omnium
 Meruisti
 conferre gaudium.

4. Ad iudicis
 matrem confugiunt,
 Qui iudicis
 iram effugiunt,
 Supplicare
 pro eis cogitur,
 Quae pro reis
 mater efficitur.

2. Patriarchis
 sanctis ac regibus
 Te filiam
 promisit Dominus,
 Te figurant
 legis aenigmata,
 Prophetarum
 canunt oracula.

5. Pia mater,
 pietas filius,
 Ad hoc gignit,
 ad hoc est genitus,
 Ut salventur
 servi per gratiam,
 Quam exhibet
 haec dies maximam.

3. Te requirunt
 vota fidelium,
 Ad te corda
 suspirant omnium,
 Tu spes nostra
 post Deum unica,
 Advocata
 nobis es posita.

6. In excelsis
 sit Deo gloria,
 Pacis nobis
 in terra foedera,
 Quam super his
 voces angelicae
 Decantasse
 noscuntur hodie.

B fol. 88a. — C fol. 30b. — 2, 5 fugurantur B. — 4, 5 Quae sup-
 plicare B. — 4, 6 prolis eis C. — 4, 7 Quae prolis eis C. — 5, 1 O
 pia B. — 5, 2 pietatis C.

144. (34.) In Epiphania Domini.

In 1. Nocturno.

<p>1. Nasciturum sive natum
Caeli regem et terrae
Miris signis eo dignis
Praedicarunt utraque.</p> <p>2. Nam, Auguste, te florente
Solem cinxit corona,
Inundavit, quod manavit
Oleum de taberna.</p> <p>3. Veniente redemptore
Servis datur libertas,
Servitutis iugum tollis
Et, quem nescis, praesignas.</p> | <p>4. Interdicis nec permittis
Te dominum vocari,
Ut venturo possit Christo
Decus hoc reservari.</p> <p>5. Iani portas tenet clausas
Pax a Christo praemissa,
Quae prophetae quondam voce
Mundo fuit promissa.</p> <p>6. Pax in terris, in excelsis
Sit gloria, sit summa
Regi summo, patri, verbo,
Spiritus per saecula.</p> |
|---|---|

B fol. 88 a. — C fol. 34 a. — 1, 1 Nasciturum C. — 2, 3 mandavit B. — 6, 4 saecula BC.

145. (35.) In 2. Nocturno.

<p>1. Angelorum stupent cantum
Admoniti pastores,
Magos nova ducit stella,
Metu languet, Herodes.</p> <p>2. Dat mandata magis stulta
Loquens eis in dolo,
Sic illusus fuit dolus
Fraudulento fraudato.</p> | <p>3. Illi coeptam tenent viam,
Reperiunt, quem quaerunt,
Et oblatis tribus donis
Per haec ipsum describunt.</p> <p>4. Ad Herodem ne redirent,
Admonentur in somnis,
Et divino documento
Sunt, quid agant, edocti.</p> |
|--|--|
5. Pax in terris, in excelsis
Sit gloria, sit summa
Regi summo, patri, verbo,
Spiritus per saecula.

B fol. 88 a. — C fol. 34 b. — 1, 1 stupent quantum C.

146. (36.) In 3. Nocturno.

<p>1. Consecrandas intrat aquas
Baptizatus a servo,
Qui peccata tollit nostra,
Qui non eget baptismo,</p> <p>2. Baptizatos qui baptismo
Vere suo baptizat;
Statim caeli sunt aperti,
Quos peccatum claudebat.</p> | <p>3. Revelatus est descensus
Spiritus in columba,
Baptizandis, renascendis
Gratia demonstrata.</p> <p>4. Est audita vox paterna
Filius protestata
Et renatos facit veros
Filios illa data.</p> |
|---|---|

5. Avis blanda, mansueta
Deum monstrat placatum,
Nec divinae quemquam aequae
Gratiae tenet typum.

6. Pax in terris, in excelsis
Sit gloria, sit summa
Regi summo, patri, verbo,
Spiritus per saecula.

B fol. 88 a. — C fol. 35 a. — 5, 1 Quis blanda B. — 5, 3 aequa B.

147. (37.) Ad Laudes.

1. Qui baptismo nobis suo
Aguas sanctificavit,
Has in merum vertit vinum
Et convivas reficit.

4. Elementa suum cuncta
Recognoscunt auctorem,
Te nec signa nec lex ipsa
Moven, miser, ad fidem.

2. Unde clara dies ista
Primo fastu resplendet,
Qua per tanta mundo signa
Mundi salus apparet.

5. Si nec signis nec prophetis
Arbitraris credendum,
Exsul longa saltem poena
Tuum disce reatum.

3. Nec post tanta vel maiora
Signa credit Indaeus,
Quem ad unam statim stellam
Requisivit Chaldaeus.

6. Pax in terris, in excelsis
Sit gloria, sit summa
Regi summo, patri, verbo,
Spiritus per saecula.

B fol. 88 b. — C fol. 36 b. — 1, 4 reficit B. — 2, 3 Quia per B. —
3, 3 Quam C. — 4, 2 auctorem C.

148. (38.) In Hypapante Domini.

In 1. Nocturno.

1. Adorna, Sion, thalamum,
Quae praestolaris Dominum,
Sponsum et sponsam suscipe
Cum cereorum lumine.

3. Faces accendant famuli
Veroque mundi lumini
Domus omnis cum omnibus
Occurrat luminaribus.

2. Prudentes illi virgines
Vestras aptate lampades,
Et occurrentes dominae
Surgant adolescentulae.

4. Beate senex, propera,
Promissa comple gaudia
Et revelandum gentibus
Revela lumen omnibus.

5. Devota Deo vidua
Eiusque templo dedita,
Pari propheta gaudio
Et confitere Domino.

6. Deo patri cum filio,
Cum spiritu paraclito,
Ut est una substantia,
Sic et una sit gloria.

B fol. 88 b. — C fol. 138 a. — 2, 1 illae B. — 3, 3 Domus dis cum
omnibus B.

149. (39.) In 2. Nocturno.

<p>1. Parentes Christum deferunt,
In templo templum offerunt,
Legi parere voluit,
Qui legi nihil debuit.</p> <p>2. Offer, beata, parvulum,
Tuum et patris unicum,
Offer, per quem offerimur,
Pretium, quo redimimur.</p> <p>3. Procede, virgo regia,
Profer natum cum hostia,
Tollantur aves mysticae,
Tibi vel ipsi congruae.</p> | <p>4. Monstret columba simplicem,
Designet turtur virginem,
Pauper quidem haec hostia,
Sed magna sunt mysteria.</p> <p>5. Haec quidem erat pauperum,
Cum esset agnus divitum,
Sed agni veri latio
Non eget agno mystico.</p> <p>6. Deo patri cum filio,
Cum spiritu paraclito,
Ut est una substantia,
Sic et una sit gloria.</p> |
|--|--|

B fol. 88b. — C fol. 139a. — 2, 1 Offert C. — 2, 3 Offert C. —
4, 3 est fehlt B. — 5, 4 eget anno C.

150. (40.) In 3. Nocturno.

<p>1. Qui paupertatem admonet,
Hanc in se prius exhibet
Deus dives in omnibus,
Ut nos ditet, pauperrimus.</p> <p>2. Factis primum exhibuit,
Quod verbis tandem docuit,
A cunis mox incipiens
Et re vocem praeveniens.</p> <p>3. Hic est ille funiculus
In manu viri lineus,
Subtilis evangelicae
Sermo legis in opere.</p> | <p>4. Hic est mensurae calamus,
Quem gestat manu parvulus,
Ut supra montem positum
Mensuret aedificium.</p> <p>5. Mensurae quippe calamus
Liber est evangelicus,
Quem manu fertur gerere,
Qui scriptum complet opere.</p> <p>6. Hoc super ipsum posita
Mensuratur ecclesia,
Dum in hoc quisque percipit,
Quantum crescit et deficit.</p> |
|--|--|
7. Deo patri cum filio,
Cum spiritu paraclito,
Ut est una substantia,
Sic et una sit gloria.

B fol. 89a. — C fol. 138b. — 3, 2 ligneus C.

151. (41.) Ad Laudes.

<p>1. Omnis sexus et quaelibet
Aetas plaudat et iubilet,
Monet omnes ad gaudium,
Qui venit salus omnium.</p> | <p>2. Gaude, vir, gaude, femina,
Communi laeti gloria,
Virum, quem Deus induit,
Ignara viri peperit.</p> |
|--|--|

3. Congaude, virgo, virgini,
Mater est haec altissimi,
Nupta nuptae congaudeat,
Quae mox conceptum praedicat.

5. Hinc senex, inde vidua
Laude Christum prophetica
Confitentes dominicam
Ostenderunt praesentiam.

4. Conclusus adhuc utero,
Quo potens, infans gaudio
Vitam mundi, quam senserat,
Mundo statim annuntiat.

6. Deo patri cum filio,
Cum spiritu paraclito,
Ut est una substantia,
Sic et una sit gloria.

B fol. 89 a.

152. (42.) In Parasceve Domini.

In 1. Nocturno.

1. Haec nox, carissimi,
nox illa flebilis,
Qua comprehenditur
dies a tenebris,
Piis fidelium
est plena lacrimis,
Aguas immanitas
compellit sceleris.

3. Dum sacrum celebrat
Christus mysterium,
Egressus traditor
sanctum collegium
Ad pravam congregat
pravos consilium,
Ut his in pretio
det mundi pretium.

2. Hac nocte proditor
est per se proditus,
Qui lupus fuerat
permixtus ovibus,
Agnus ad victimam
per lupum traditus,
Scelus antidotum
fecit sceleribus.

4. Tu tibi compati
sic fac nos, Domine,
Tuae participes
ut simus gloriae,
Sic praesens triduum
in luctu ducere,
Ut risum tribuas
paschalis gratiae.

C fol. 78 a. —

153. (43.) In 2. Nocturno.

1. Mercator omnium,
Iuda stultissime,
Cum mortis emptio
sit vitam vendere,
Ne quid susceptio
prosit pecuniae,
Quem vendis, praevenis
mortis in funere.

2. Ut patientia
probetur traditi,
Monstrat hunc traditor
per signum osculi,
Pioque impie
permixta nomini
Nec salutatio
defuit crimini.

3. Tentus ligatus est
a servis Dominus,
Ut servos solveret
peccati nexibus,
Ut reus traditus
reis iudicibus
Supremus omnium
iudex iustissimus.

4. Tu tibi compati
sic fac nos, Domine,
Tuae participes
ut simus gloriae,
Sic praesens triduum
in luctu ducere,
Ut risum tribuas
paschalis gratiae.

C fol. 78 b. — 1, 8 mortem. — 2, 2 tradidi.

154. (44.) In 3. Nocturno.

1. Solus ad victimam
procedis, Domine,
Morti te offerens,
quam venis tollere;
Quid nos miserrimi
possumus dicere,
Qui, quae commisimus,
scimus te luere?

3. Nox ista flebilis
praesensque triduum,
Quo demorabitur
fletus, sit vesperum,
Donec laetitiae
mane gratissimum
Surgente Domino
sit maestis redditum.

2. Nostra sunt, Domine,
nostra sunt crimina,
Qui tua criminum
facis supplicia,
Quibus sic compati
fac nostra pectora,
Ut vel compassio
digna sit venia.

4. Tu tibi compati
sic fac nos, Domine,
Tuae participes
ut simus gloriae,
Sic praesens triduum
in luctu ducere,
Ut risum tribuas
paschalis gratiae.

C fol. 78 b. — 3, 2 sic vesperum.

155. (45.) Ad Laudes.

1. Noster et omnium
salvator, Domine,
Tam rex quam pontifex
cunctorum maxime,
Annae iudicium
subis et Caïphae,
Falso pontificis
sumentum nomine.

2. Horum ludibria
priora pateris,
Primas hic alapas
et sputa suscipis,
Velata facie
coram his caederis,
Propheta, clamitant,
quis te percusserit?

3. Quis hoc fidelium
audire perferat,
Aut quis hoc audiens
non homo ingemat?
Quis siccis oculis
hoc scelus audiat,
Quem haec saevitia
saevum non molliat?

4. Tu tibi compati
sic fac nos, Domine,
Tuae participes
ut simus gloriae,
Sic praesens triduum
in luctu ducere,
Ut risum tribuas
paschalis gratiae.

C fol. 79 a. — 3, 4 ingemiat; homo fehlt. — 3, 7 Quaeque haec.

156. (46.) Ad Primam.

1. Damnandus, Domine,
Pilato sisteris,
Et ad spectaculum
ut reus traheris,
Coronam spineam,
sceptrum arundinis
Et vile coccinum
sumens illuderis.

3. Qui caesum denique
coactus tradere,
Ut ab hoc animum
purgaret scelere,
Manus abluere
decrevit publice,
Mundum se profitens
a iusti sanguine.

2. Gentilis iudicis
mentem crudelitas
Et innocentiae
commovet puritas,
Flagellis praevenit
mortis angustias,
Ut vel sic parcere
possit impietas.

4. Tu tibi compati
sic fac nos, Domine,
Tuae participes
ut simus gloriae,
Sic praesens triduum
in luctu ducere,
Ut risum tribuas
paschalis gratiae.

C fol. 79 a. — 1, 7 ville.

157. (47.) Ad Tertiam.

1. Iam hora tertia
diei venerat,
Cum plebs obtinuit,
quod postulaverat,
Quem crucifigerent,
praesul tradiderat,
Qui crucem baiulans
iam crucem tolerat.

2. Ubi Calvariam
pervenit Dominus,
Qui locus reis est
ad necem deditus,
Amaro poculo
delusum primitus,
Ut crucifigerent,
denudant vestibus.

3. Tu tibi compati
sic fac nos, Domine,
Tuae participes
ut simus gloriae,
Sic praesens triduum
in luctu ducere,
Ut risum tribuas
paschalis gratiae.

C fol. 79 b. — 2, 6 premitus.

158. (48.) Ad Sextam.

1. Sexta, qua Dominus
crucem ascenderat,
Solis obscuritas
mundum obnubilat,
Tamquam aspicere
scelus abhorreat,
Quod mundus proprium
in solem perpetrat. | 2. Dum crucem sustinens
sol verus patitur,
Sol insensibilis
illi compatitur,
Quo summum hominum
scelus arguitur
Et, quantis tenebris
errant, ostenditur. |
|--|---|

3. Tu tibi compati
sic fac nos, Domine,
Tuae participes
ut simus gloriae,
Sic praesens triduum
in luctu ducere,
Ut risum tribuas
paschalis gratiae.

C fol. 79 b.

159. (49.) Ad Nonam.

1. Nona, qua vera lux
poena finierit,
Subtractam lucem hanc
mundo restituit,
Ut beneficio,
quod mundo reddidit,
Promittat veniam
illis, quos terruit. | 2. Luce iam reddita
stupent, quod cernitur,
Motu mirabili
terra concutitur,
Cum saxis pariter
et velum scinditur,
Locus, quo dormiunt,
sepulcri panditur. |
|--|--|

3. Tu tibi compati
sic fac nos, Domine,
Tuae participes
ut simus gloriae,
Sic praesens triduum
in luctu ducere,
Ut risum tribuas
paschalis gratiae.

C fol. 80 a.

160. (50.) Ad Vesperas.

1. Facto iam vespere
 cruce depositum
Et aromatibus
 conditum Dominum
Diligens sepelit
 cura fidelium,
Monstrat, qui fuerat,
 pium obsequium.
2. Ingenti lapide
 sepulcrum clauditur,
Quod cura maxima
 fideque [colitur],
Immundis aditus
 sic intercluditur,
Quo mirabilius
 resurgat, agitur.
3. Nec minus gloriae
 confert Dominicae,
Quod pravi deputant
 suos custodiae,
Ut sic iniquitas
 victa perspicue
Confusa comprimat
 ora blasphemiae.
4. Aut ergo mortuum
 reddat custodia,
Ut ei salva sint
 promissa praemia,
Aut, quae conspexerit,
 fatens magnalia
Nostra sic praedicet
 nobiscum gaudia.
5. Tu tibi, compati
 sic fac nos, Domine,
Tuae participes
 ut simus gloriae,
Sic praesens triduum
 in luctu ducere,
Ut risum tribuas
 paschalis gratiae

C. fol. 81a. — 3, 8 erat blasphemiae.

161. (51.) Ad Completorium.

1. Pias vigilias
 agendo feminae
Viris cedentibus
 non norunt cedere,
Custodes positos
 vident intrepidae,
Minantes gladios
 cernunt tutissime.
2. Facta percussio,
 quam pastor tulerat,
Gregis arietes
 metu disperserat;
Oves intrepidas
 amor servaverat,
Et foras caritas
 timorem miserat.
3. Tu tibi compati
 sic fac nos, Domine,
Tuae participes
 ut simus gloriae,
Sic praesens triduum
 in luctu ducere,
Ut risum tribuas
 paschalis gratiae.

C fol. 81a. — 2, 2 quaeque pastor.

162. (52.) **Sabbato Sancto.**

Nocturno.

1. Sexta iam homine
creato feria
Quievit Dominus
cessando septima,
Plena mysteriis
magnis historia
Praesentis temporis
praesignat opera.

2. Heri dominica
facta est passio,
Et consummata est
nostra redemptio,
Ut *Consummatum est*
hoc in mysterio
Dictum intellegi
possit a Domino.

3. Finitis itaque
tantis agonibus,
Quibus diabolus
prostravit Dominus,
Quidam paratus est
quietis lectulus,
Quo requiesceret,
sepulcri loculus.

4. Hoc tibi mortuo,
Ioseph, paraveras,
Tuam et omnium
vitam quo tumulas;
Hunc illi lectulum
terrenum commodas,
Per quem in lectulo
caelesti recubas.

5. Tu tibi compati
sic fac nos, Domine,
Tuae participes
ut simus gloriae,
Sic praesens triduum
in luctu ducere,
Ut risum tribuas
paschalis gratiae.

C fol. 81 a. — 4, 2 paraverat.

163. (53.) **Ad Laudes.**

1. Dormit hoc triduo
leonis catulus,
Sicut praedixerat
sermo propheticus,
Donec hunc suscitet
rugitus patrius,
Cum dies venerit,
quo fit hoc, tertius.

2. Avis mirabilis
phoenix et unica,
Quam et lux reparat,
ut ferunt, tertia,
Non minus peragit
Christi mysteria
Vel resurgentium
promittit gaudia.

3. Haec, cum in funere
formam resumpserit
Alasque pristinas
rursum induerit,
Volatu solito
se sursum erigit,
Cum caelos etiam
Christus ascenderit.

4. Sexus est comparis
haec avis nescia,
Sicut est unica,
sic semper integra,
Similitudine
Christi plenissima
Transcenditi bestias
et volatila.

5. Tu tibi compati
sic fac nos, Domine,
Tuae participes
ut simus gloriae,
Sic praesens triduum
in luctu ducere,
Ut risum tribuas
paschalis gratiae.

C fol. 81b. — 3, 1 in fehlt. — 3, 3 Alas pristinas.

164. (54.) Ad Primam.

1. Leonis catulum
Iudam quis suscitet,
Iacob interrogat,
cum hinc non dubitet;
Cum ergo quaerit hoc,
super hoc obstupet,
Ut rem mirabilem
nobis insinuet.

2. Ad praedam catulum
dicit ascendere,
Ut in hac etiam,
qua dormit, requie
De lupi faucibus
illam erueret,
Quod fit per animam
defuncto corpore.

3. Tu tibi compati
sic fac nos, Domine,
Tuae participes
ut simus gloriae,
Sic praesens triduum
in luctu ducere,
Ut risum tribuas
paschalis gratiae.

C fol. 82a. — 2, 7 Quod sit per.

165. (55.) Ad Tertiam.

1. Ascensus catuli,
quo praedam eruit,
Fuit, cum Dominus
crucem ascenderit,
In qua nos redimens
cum exspiraverit,
Iustos de tartaro
confestim eripit.

2. Cum iam ascenderit
ad praedam catulus,
Requiescentis est
factus accubitus,
Quia, cum fuerit
cruce depositus,
Sepultus triduo
quievit Dominus.

3. Tu tibi compati
 sic fac nos, Domine,
 Tuae participes
 ut simus gloriae,
 Sic praesens triduum
 in luctu ducere,
 Ut risum tribuas
 paschalis gratiae.

C fol. 82a. — 1, 2 praedam eripi.

166. (56.) Ad Sextam.

1. Adhuc ut dormiens
 pausat leunculus,
 Sed, ut evigilet,
 prope est terminus,
 Somni quam funeris
 dicendus potius,
 Velox dominicae
 mortis est transitus.

2. Torrentis impetum
 istum intellege,
 De quo meminimus
 psalmistam dicere,
 Quod de hoc biberis
 in via, Domine,
 Mortem videlicet
 sceleris calice.

3. Tu tibi compati
 sic fac nos, Domine,
 Tuae participes
 ut simus gloriae,
 Sic praesens triduum
 in luctu ducere,
 Ut risum tribuas
 paschalis gratiae.

C fol. 82b. — 2, 7 Mortis.

167. (57.) Ad Nonam.

1. Non naturalis est
 sed adventitius,
 Quo Christus biberit,
 torrentis rivulus,
 Quia, qui fuerit
 peccati nescius,
 Mortis sententiae
 non erat subditus.

2. Hoc mortis poculum,
 quod per diabolum
 Nobis transfusum est
 in poenae debitum,
 Illud intellege
 Goliae gladium,
 Quo David stravit hunc
 non habens proprium.

3. Tu tibi compati
 sic fac nos, Domine,
 Tuae participes
 ut simus gloriae,
 Sic praesens triduum
 in luctu ducere,
 Ut risum tribuas
 paschalis gratiae.

C fol. 83a. — 2, 4 dubitum. — 2, 7 Quod David.

168. (58.) In Paschate Domini.

In 1. Nocturno.

<p>1. Christiani, plaudite,
<i>Resurrexit Dominus,</i>
Victo mortis principe
Christus imperat,
Victori occurrite,
Qui nos liberat.</p>	<p>3. Fraus in hamo fallitur,
<i>Resurrexit Dominus,</i>
Quae dum carne vescitur
Circumposita,
Virtute transfigitur
Carni insita.</p>
<p>2. Superato zabulo,
<i>Resurrexit Dominus,</i>
Spoliato barathro
Suos eruit,
Stipatus angelico
Coetu rediit.</p>	<p>4. Captivatis inferis,
<i>Resurrexit Dominus,</i>
Ditatisque superis
Caelum iubilat,
Hymnis, psalmis, canticis
Terra sesonat.</p>
5. Deo patri gloria,
Resurrexit Dominus,
Salus et victoria
Christo Domini,
Par honor per saecula
Sit spiritui.

B fol. 89 a. — C fol. 84 b.

169. (59.) In 2. Nocturno.

<p>1. Da Mariae tympanum,
<i>Resurrexit Dominus,</i>
Hebraeas ad canticum
Cantans provocet,
Holocausta carminum
Iacob immolet.</p>	<p>3. Dicat tympanistria:
<i>Resurrexit Dominus,</i>
Illa quidem altera
Re non nomine,
Resurgentem merita
Prima cernere.</p>
<p>2. Subvertens Aegyptios
<i>Resurrexit Dominus,</i>
Rubri maris alveos
Replens hostibus,
Quos involvit obrutos
Undis pelagus.</p>	<p>4. Cantet carmen dulcius,
<i>Resurrexit Dominus,</i>
Reliquis fidelibus,
Mixta feminis
Cum ipsa narrantibus
Hoc discipulis.</p>
5. Deo patri gloria,
Resurrexit Dominus,
Salus et victoria
Christo Domini,
Par honor per saecula
Sit spiritui.

B fol. 89 a. — C fol. 85 a. — 1, 1 De Mariae C. — 2, 4 Deus replens B. — 5, 1 sqq. Deo patri cum filio cum spiritu paraclito B.

170. (60.) In 3. Nocturno.

<p>1. Goliath prostratus est,
<i>Resurrexit Dominus,</i>
Ense iugulatus est
Hostis proprio,
Cum suis submersus est
Ille Pharaon.</p>	<p>3. Samson noster validus,
<i>Resurrexit Dominus,</i>
Circumsaepus hostibus
Portas sustulit,
Frustratus allophylus
Stupens ingemit.</p>
<p>2. Dicant Sion filiae:
<i>Resurrexit Dominus,</i>
Vero David obviam
Choros proferant,
Victori victoriae
Laudes concinant.</p>	<p>4. Ut leonis catulus
<i>Resurrexit Dominus,</i>
Quem rugitus patrius
Die tertia
Suscitavit vivificus
Teste physica.</p>
5. Deo patri gloria,
Resurrexit Dominus,
 Salus et victoria
 Christo Domini,
 Par honor per saecula
 Sit spiritui.

B fol. 89 a. — C fol. 86 a.

171. (61.) Ad Laudes.

<p>1. Veris grato tempore
<i>Resurrexit Dominus,</i>
Mundus reviviscere
Cum iam incipit,
Auctorem resurgere
Mundi decuit.</p>	<p>3. Transacta iam hieme
<i>Resurrexit Dominus,</i>
In illa perpetuae
Vitae gaudia,
Nullius molestiae
Quae sunt conscia.</p>
<p>2. Cunctis exsultantibus
<i>Resurrexit Dominus,</i>
Herbis renascentibus
Frondent arbores,
Odores ex floribus
Dant multiplices.</p>	<p>4. Qui restauret omnia,
<i>Resurrexit Dominus,</i>
Tamquam ista gaudia
Mundus senserit,
Cum carne dominica
Iam reffloruit.</p>
5. Deo patri gloria,
Resurrexit Dominus,
 Salus et victoria
 Christo Domini,
 Par honor per saecula
 Sit spiritui.

B fol. 89 b. — C fol. 86 b. — 1, 5 Actorem B. — 2, 4 Frondem C. —
 2, 5 Odorem BC. — 4, 1 Quae restauret C; in B unleserlich.

172. (62.) In Ascensione Domini.

In 1. Nocturno.

1. In montibus hic saliens
Venit colles transsiliens,
Sponsam vocat
de montis vertice:
Surge, soror,
et me iam sequere.	3. Omnis turba te civium,
Te regnum manet patrium,
Tuae tota
cum patre curia
Praesentiae
requirit gaudia.
2. Ad paternum palatium,
Ad patris scandens solium,
Sponsae clamat:
dilecta, propera,
Sede mecum
in patris dextera.	4. Quae regis sponsae congruant,
Quae reginae conveniant,
Hic intextas
ex auro cyclades
Cum purpuris
gemmatis indues.
5. Sit Christo summo gloria,
Qui scandens super sidera
Cum spiritu,
cum patre supera
Deus unus
regit et infera.	

B fol. 89b. — C fol. 95b. — 1, 4 montibus B. — 3, 1 te turba C. — 5, 1 summe C. — 5, 2 supra sidera C.

173. (63.) In 2. Nocturno.

1. Quibusdam quasi saltibus
Superni patris filius
Ad terrena
venit e superis,
Spoliatis
nunc redit tartaris.	4. Ascendentem cernentibus
Ac super hoc mirantibus
Astiterunt
in albis angeli,
Tam facie
quam veste nitidi.
2. A sinu venit patrio
Matris susceptus utero,
In sepulcro
de cruce positus
Resurrexit,
per quem resurgimus.	5. Quid, inquiunt, attoniti
Sic caelum intuemini?
Quem euntem
in caelum cernitis,
Sic veniet
in forma iudicis,
3. Ascendentem ad aethera
Nubes excepit lucida,
Ferebatur
erectis manibus
Benedicens
suis astantibus.	6. Sit Christo summo gloria,
Qui scandens super sidera
Cum spiritu,
cum patre supera
Deus unus
regit et infera.

B fol. 89b. — C fol. 96b. — 4, 2 hoc stupentibus C. — 4, 6 veste viridi C.

174. (64.) In 3. Nocturno.

<p>1. In terris adhuc positam
Sponsam Christus ecclesiam
Ad se rursum
 vocat cotidie,
Exhortatur
 mente conscendere.</p> <p>2. Dicat haec: post te trahe me,
Nitenti dextram porrige,
Super pennas
 ventorum evolas,
Quis sequetur,
 ni pennas conferas?</p> <p>3. Columbae pennas postulet,
Ut ad quietem properet,
Alas petat
 potentis aquilae,
Quibus alta
 possit conscendere.</p> | <p>4. Dabit cum alis oculos,
Ut veri solis radios
Irreflexis
 possit obtutibus
Intueri,
 quo nil felicius.</p> <p>5. Pennatis animantibus
Ille locus aethereus
Pro meritis
 virtutum congruit,
Quibus alas
 hic Deus dederit.</p> <p>6. Sit Christo summo gloria,
Qui scandens super sidera
Cum spiritu,
 cum patre supera
Deus unus
 regit et infera.</p> |
|---|--|

B fol. 89b. — C fol. 96b. — 2, 6 nisi B. — 4, 6 quod nil C. — 5, 6 phas Deus B.

175. (65.) Ad Laudes.

<p>1. Cum in altum ascenderet
Et ima secum traheret
Triumphantis
 maiestas Domini,
Circumstabant
 victorem eruti.</p> <p>2. Superna regis civitas
Pompas educit obvias,
<i>Chere</i> cantant
 victori angeli
Et <i>Hosanna</i>
 salvati populi.</p> <p>3. Illis tamquam quaerentibus
Et super hoc mirantibus
Hi respondent
 et alternantibus
Ita cantum
 mulcent sermonibus:</p> | <p>4. Quis est iste rex gloriae,
Quod hoc decus victoriae?
Quis est iste
 de Edom veniens,
Purpureo
 vestitu renitens?</p> <p>5. Fortis et potens Dominus,
Triumphans victis hostibus,
Manu forti
 potens in proelio,
Victor redit
 subacto zabulo.</p> <p>6. Sit Christo summo gloria,
Qui scandens super sidera
Cum spiritu,
 cum patre supera
Deus unus
 regit et infera.</p> |
|--|--|

B fol. 90a. — C fol. 98a. — 1, 1 in altum Deus B. — 1, 2 Et una secum B. — 2, 2 ovias B.

176. (66.) In Inventionione sanctae Crucis.

In 1. et 2. Nocturno.

1. Salve, caelestis
Vexillum regis,
Salve, crux sancta,	6. Vile latronum
Quondam tormentum
Eras pro poena,
2. Qua spoliato
Praedone diro
Praeda reducta,	7. Nunc gloriosum
Frontibus regum
Signum impressa.
3. Arverni portae
Iacent contritae,
Claustra confracta.	8. Tu lignum vitae,
In qua rex ipse
Conscendit, palma,
4. Tau beatum,
Quo paenitentum
Fronte signata	9. Ut fructu tui
Letalis pomi
Restauret damna.
5. Interfactoris
Ira crudelis
Est religata.	10. Felici nautae
Qua quasi nave
Fruendo vita
11. Per mare magnum
Hoc navigandum
Est ad superna.	

B fol. 90 a. — 6, 1 Vide latronum. — 10, 2 quae quasi.

177. (67.) In 3. Nocturno.

1. Serpens erectus
Serpentum morsus
Conspectu sanat,	4. Prophetae virga
Silex bis icta
Aqua redundat.
2. Antiqui virus
Serpentis Christus
Suspensus curat.	5. Lignis duobus
Christus appensus
De se nos potat.
3. Sophia patris
Medelam cunctis
Ex se ministrat.	6. Bibit Iudaeus,
Sed Christianus
Refectus exstat.

B fol. 90 a.

178. (68.) Ad Laudes.

1. Lignum amaras
Indulcat aquas
Eis immissum. | 2. Omnes agones
Sunt sanctis dulces
Per crucifixum. |
|---|---|

3. Calix praeclarus
Mortis est potus
Ipsis per ipsum.

4. Quaeque tormenta
Sunt eis grata
Per hoc exemplum.

5. Ut dolor meus
Dolor est nullus,
Attendunt scriptum,

6. Quippe qui cuncta
Portat peccata,
Nescit peccatum.

7. Passo pro cunctis
Est universis
Compatiendum.

B fol. 90 a. — 3, 1 Salix. — 6, 2 peccatas.

179. (69.) In festo Pentecostes.

In 1. Nocturno.

1. Adventu sancti spiritus
Nostri cordis altaria
Ornans, Deus, virtutibus
Tu tibi templa dedica,
Illa septiformi,
quam habes, gratia
Contra septem
illa daemonia,
Cuius dona
bona sunt omnia.

2. Per timorem nos Domini
Primum a malo liberat,
Ut pauper huius saeculi
Caelum dives introeat;
Tu hanc da, Domine,
da nobis gratiam,
Poenam reis
ne reddas debitam,
Sed nomini
tuo da gloriam.

3. Da pietatis viscera,
Ne superet temptatio,
Mites facit haec gratia,
Quorum terra possessio;
Et hanc da, Domine,
da nobis gratiam,
Poenam reis
ne reddas debitam,
Sed nomini
tuo da gloriam.

4. Apponis et scientiam,
Per quam fienda cognoscimus,
Consolaris per veniam,
Cum hanc primo fecerimus;
Et hanc da, Domine,
da nobis gratiam,
Poenam reis
ne reddas debitam,
Sed nomini
suo da gloriam.

5. Fortitudine roboras
Esuriem iustitiae,
Veri panis saturitas
Viaticum est animae;
Et hanc da, Domine,
da nobis gratiam,
Poenam reis
ne reddas debitam,
Sed nomini
tuo da gloriam.

6. Summum illud consilium
Das de misericordia,
Ut idem reddas praemium,
Vis hanc, non sacrificia;
Et hanc da, Domine,
da nobis gratiam,
Poenam reis
ne reddas debitam,
Sed nomini
tuo da gloriam.

7. Intellectus es spiritus,
 Quo videtur divinitas
 Mundi cordis luminibus,
 Haec est regni sublimitas;
 Et hanc da, Domine,
 da nobis gratiam,
 Poenam reis
 ne reddas debitam,
 Sed nomini
 tuo da gloriam.

8. Das tandem sapientiam,
 Per quam fiant pacifici,
 Nomen patris sanctificans,
 In quo sint Dei filii;
 Et hanc da, Domine,
 da nobis gratiam,
 Poenam reis
 ne reddas debitam,
 Sed nomini
 tuo da gloriam.

9. Apostolorum precibus,
 Quos hac in die consecras,
 Isdem nos charismatibus
 Confirma, quos regeneras
 Illa septiformi,
 quam habes, gratia
 Contra septem
 illa daemonia,
 Cuius dona
 bona sunt omnia.

B fol. 90b. — C fol. 101a. — 1, 1 Adventum C. — 2, 5 sq. Tu hac da nobis Domine gratiam B. — Str. 5 ist in C am Rande nachgetragen. — 6, 3 praemium vel bravium B. — 7, 4 est spiritus regni B. — 8, 4 In quo sunt C. — 9, 1 Populorum precibus B.

180. (70.) In 2. Nocturno.

1. Remissionis numerum
 Lux signat quinquagesima,
 Quo iubilaeus omnium
 Annus relaxat debita.
 Summa summo regi
 Deo sit gloria,
 Cuius cuncta
 subsistunt gratia,
 Ex quo, per quem,
 in quo sunt omnia.

2. Sub hoc dierum numero
 Remissionis spiritus
 A summi patris solio
 Venit, quem misit filius.
 Summa summo regi
 Deo sit gloria,
 Cuius cuncta
 subsistunt gratia,
 Ex quo, per quem,
 in quo sunt omnia.

3. Divinum quippe spiritum
 Amorem eius dicimus,
 Quo reis hunc propitium,
 Quo mitem esse novimus.
 Summa summo regi
 Deo sit gloria,
 Cuius cuncta
 subsistunt gratia,
 Ex quo, per quem,
 in quo sunt omnia.

4. Cuius amoris hodie
 Flamma mundus accenditur,
 Quem venit Christus mittere,
 In terram ignis mittitur.
 Summa summo regi
 Deo sit gloria,
 Cuius cuncta
 subsistunt gratia,
 Ex quo, per quem,
 in quo sunt omnia.

5. In igneis hunc hodie
Linguis super apostolos
Demonstrans legis igneae
Praesignavit hos nuntios.
Summa summo regi
Deo sit gloria,
Cuius cuncta
subsistunt gratia,
Ex quo, per quem,
in quo sunt omnia.

6. Lex vetus tamquam frigida
Servos metu coercuit,
In Christo mater gratia
Filios Deo genuit.
Summa summo regi
Deo sit gloria,
Cuius cuncta
subsistunt gratia,
Ex quo, per quem,
in quo sunt omnia.

7. Apostolorum precibus,
Quos hac in die consecras,
Isdem nos charismatibus
Confirma, quos regeneras.
Summa summo regi
Deo sit gloria,
Cuius cuncta
subsistunt gratia,
Ex quo, per quem,
in quo sunt omnia.

B fol. 90 b. — C fol. 101 b. — 3, 1 Sivinum B. — 3, 4 mittam C, mittem
B. — 7, 1 sqq. fehlen B.

181. (71.) In 3. Nocturno.

1. Tradente legem Domino
Mens tremens metum attulit,
Spiritus in cenaculo
Susceptus illum abstulit.
Summa summo regi
Christo sit gloria,
Cuius cuncta
subsistunt gratia,
Ex quo, per quem,
in quo sunt omnia.

3. Horrendae sonum buccinae
Pavebat illic populus,
Verbum intellegentiae
Sonus hic fuit spiritus.
Summa summo regi
Christo sit gloria,
Cuius cuncta
subsistunt gratia,
Ex quo, per quem,
in quo sunt omnia.

2. Micabant illic fulgura,
Mons caligabat fumigans,
Hic est flamma multifida,
Non urens sed illuminans.
Summa summo regi
Christo sit gloria,
Cuius cuncta
subsistunt gratia,
Ex quo, per quem,
in quo sunt omnia.

4. Fumus illic caliginem
Obscurae signat literae,
Splendentis ignis speciem
Clarae signum hic accipe.
Summa summo regi
Christo sit gloria,
Cuius cuncta
subsistunt gratia,
Ex quo, per quem,
in quo sunt omnia.

5. Terroris ac caliginis

Illic plena sunt omnia,
Curat hic ex contrariis,
Paraclitus contraria.
Summa summo regi
Deo sit gloria,
Cuius cuncta
subsistunt gratia,
Ex quo, per quem,
in quo sunt omnia.

6. Omnes aufert molestias

Divina consolatio,
Cordis exarat tabulas,
Ut reparetur ratio.
Summa summo regi
Deo sit gloria,
Cuius cuncta
subsistunt gratia,
Ex quo, per quem,
in quo sunt omnia.

7. Apostolorum precibus,

Quos hac in die consecras,
Isdem nos charismatibus
Confirma, quos regeneras.
Summa summo regi
Deo sit gloria,
Cuius cuncta
subsistunt gratia,
Ex quo, per quem,
in quo sunt omnia.

B fol. 90b. — C fol. 102b. — 4, 1 Tumus C. — 4, 3 sq. Splendentis
in speciem ignis clare B. — 7, 1 sqq. fehlen B.

182. (72.) Ad Laudes.

1. Apostolorum pectora

Divinus replens spiritus
Corda ditat sententia,
Linguas loquelis omnibus.
Summa summo regi
Deo sit gloria,
Cuius cuncta
subsistunt gratia,
Ex quo, per quem,
in quo sunt omnia.

3. Laudari linguis omnibus

Et praedicari debuit
In cunctis mundi partibus,
Qui has, qui cuncta condidit.
Summa summo regi
Deo sit gloria,
Cuius cuncta
subsistunt gratia,
Ex quo, per quem,
in quo sunt omnia.

2. Ut superbos disperserat

Linguae quondam divisio,
Sic humiles nunc aggregat
Diversarum collectio.
Summa summo regi
Deo sit gloria,
Cuius cuncta
subsistunt gratia,
Ex quo, per quem,
in quo sunt omnia.

4. Ioelis testimonium

Completum esse novimus,
Petrus calumniantium
Quod opponit latratibus.
Summa summo regi
Deo sit gloria,
Cuius cuncta
subsistunt gratia,
Ex quo, per quem,
in quo sunt omnia.

5. Divinorum completio
 Festorum haec festivitas,
 Divini consummatio
 Promissi fit haec largitas.
 Summa summo regi
 Deo sit gloria,
 Cuius cuncta
 subsistunt gratia,
 Ex quo, per quem,
 in quo sunt omnia.

6. Qui verum omne doceat,
 Promissus hic est spiritus,
 Hic est, qui cuncta suggerat,
 Quae suis dixit filius.
 Summa summo regi
 Deo sit gloria,
 Cuius cuncta
 subsistunt gratia,
 Ex quo, per quem,
 in quo sunt omnia.

7. Apostolorum precibus,
 Quos hac in die consecras,
 Isdem nos charismatibus
 Confirma, quos regeneras.
 Summa summo regi
 Deo sit gloria,
 Cuius cuncta
 subsistunt gratia,
 Ex quo, per quem,
 in quo sunt omnia.

B fol. 91 a. — C fol. 103 b. — 4, 4 opposuit C. — 5, 4 sit haec B. —
 6, 2 hic est spiritus fehlen B. — 7, 1 sqq. fehlen B.

183. (73.) In Dedicatione Ecclesiae.

In 1. Nocturno.

1. Sacra Ierosolymis
 Facta sunt encaenia,
 Cum lux esset celebris
 Domini praesentia.

3. Nostri templum pectoris
 Ipse sibi consecret
 Et signis extrinsecis
 Res internas aggreget.

2. Ipse nostris hodie
 Festis assit, quaesumus,
 Praesentis basilicae
 Basileon proprius.

4. Quae fiunt exterius,
 Intus ipse compleat,
 Mundi penetralibus
 Qui cordis inhabitat.

5. Deo patri gloria,
 Par sit honor filio,
 Compar sit spiritui
 Gratiarum actio.

B fol. 91 a. — 3, 2 consecrat.

184. (74.) In 2. Nocturno.

1. **Spiritualis signum est**
Templum hoc visibile,
Et in illo totum est,
Quod in hoc fit mystice.
2. **Aqua benedicitur.**
Salis fit commixtio,
Templum his conspergitur
Circumvectis tertio.
3. **Accenduntur interim**
Intus luminaria,
Numero duodecim
In gyro disposita.
4. **Aspergendo circuit**
Templum ter episcopus,
Portae frontem percutit
Virga ter superius.
5. **Aperiri praecipit,**
Ut rex intret gloriae,
Quod cum ter expleverit,
Patefiunt ianuae.
6. **Ingressus basilicam**
Preces offert Domino,
Pro se primum hostiam,
Deinde pro populo.
7. **Alphabeti duplicis**
Dum figuras exprimit,
Cancellatis lineis
Crucis signum imprimit.
8. **Quae fiunt exterius,**
Intus ipse compleat,
Mundi penetralibus
Qui cordis inhabitat.
9. **Deo patri gloria,**
Par sit honor filio,
Compar sit spiritui
Gratiarum actio.

B fol. 91a.

185. (75.) In 3. Nocturno.

1. **Ad altare pontifex**
sacrandum se praeparat,
Aquaе salem, cinerem
atque humum sociat.
2. **Bis intincto digito**
per altaris cornua
Signum crucis imprimit
consecrantis dextera.
3. **De hysopo deinde**
tenens aspersorium
In altare septies
aspergit circumdatum.
4. **Rigatis ter deinceps**
intus parietibus
Orat, ut exaudiat
ibi quosque Dominus.
5. **Ad altare praesul his**
peractis convertitur,
Psalmus cum antiphona
praeunte dicitur.
6. **Ad altaris funditur**
basim aquae reliquum,
Quo extergi debeat,
mundum adest linteum.
7. **Tus antistes adolet**
super ipsum Domino,
Tam ipsum quam anguli
consignantur oleo.
8. **Uctione chrismatis**
altare perfunditur,
Et simul antiphona
decantanda sumitur.

9. Cruces hinc duodecim
chrismantur parietum,
Altare contegitur
et fit sacrificium.

10. Quae fiunt exterius,
intus ipse compleat,
Mundi penetralibus
cordis qui in habitat.

11. Deo patri gloria,
par sit honor filio,
Compar sit spiritui
gratiarum actio.

B fol. 91b. — 4, 1 Ligatis. — 4, 2 inter. — 4, 4 quosque vel vota.

186. (76.) Ad Laudes. \

1. Ecce, domus Domini,
en, fidelis populus,
Psalmis, hymnis, canticis
vacans spiritalibus.

8. Horum ministerio
disponantur omnia,
Qui norunt, quae Domino
sint vel non sint placita.

2. Christus, cuius domus est,
ipsam sibi protegat
Et ovile proprii
gregis pastor muniat.

9. Christi vota populi
ipsi preces offerant,
Et, quid ipse voveat,
quid precetur, doceant.

3. Canum spiritalium
tutelam adhibeat,
Lupos invisibiles
super illos arceat.

10. Nihil cassis precibus,
nihil votis irritis
Hic fideles postulent
vel sibi vel aliis.

4. Angelorum praesidens
semper in custodia
Ad fidelis populi
vigilet praesidia.

11. Quisquis hic fidelium
preces Deo fuderit,
Impetrasse gaudeat
se, quidquid petierit.

5. Ad superbum zabulon
conterendum Michael,
Ad medendum sauciis
dirigatur Raphael.

12. Giezita nullus hic,
nullus Simoniacus
Corrumpt haereticis
gregem Christi pestibus.

6. Corda titubantium
Gabriel corroboret
Et perseverantia
stantes idem adiuvet.

13. Quos a domo propria
per semet expulerit,
Iram eius sentiat,
quisquis hos reduxerit.

7. Nusquam, cum sit regis hoc
caelestis palatium,
Ministris caelestibus
debet esse vacuum.

14. Deo patri gloria,
par sit honor filio,
Compar sit spiritui
gratiarum actio.

B fol. 91b. — 6, 2 Gabriel. — 10, 2 vocis. — 11, 1 Quis hic fidelium. — 12, 1 Hiezita. —

Libellus Tertius.

Praefatio.

Superioribus duobus libellis cotidianos feriarum hymnos et sollemnitatum divinarum proprios digessimus. Nunc vero superest ad caelestis gloriam regis et communem fidelium exhortationem ipsam quoque superni curiam palatii debitis hymnorum, prout possumus, offerre praeconiis. In quo quidem opere ipsi me praecipue adiuvent meritis, quorum gloriosae memoriae qualiumcunque laudum munuscula cupio persolvere juxta quod scriptum est „*Memoria iusti cum laude*“ et iterum „*Laudemus viros gloriosos.*“

Vos quoque obsecro, sorores carissimae Christoque dicatae, quarum maxime precibus hoc opus aggressus sum,strarum adiungite devotionem orationum, illius memores beatissimi legislatoris, qui plus orando quam populus potuit dimicando. Et ut caritatem vestram in orationum copia largam inveniam, pensate diligenter, quam prodigam vestra petitio nostram habeat facultatem. Dum enim divinae gratiae laudes pro nostri ingenio [modo] prosequi studeremus, quod de ornatu deest eloquentiae, recompensavimus hymnorum multitudine, singulis videlicet singularum sollemnitatum nocturnis proprios componentes hymnos, cum unus solummodo hucusque hymnus in festis quoque sicut in feriis ad nocturnos praecineretur.

Quattuor itaque hymnos singulis festivitatem ea ratione decrevimus, ut in unoquoque trium nocturnorum proprius decantetur hymnus et laudibus insuper matutinis non desit suus. Ex quibus rursus quattuor instituimus, ut duo in vigilia pro uno jungantur hymno, et duo reliqui similiter ad vespas ipso die sollemni recitentur, aut ita bini et bini in singulis vespas dividantur, ut cum duobus prioribus psalmis unus, cum duobus reliquis alius decantetur. De cruce autem, memini, quinque conscripti sunt hymni, quorum primus singulis praeponeatur horis, invitans diaconem crucem de altari tollere et in medio chori afferre atque ibidem eam quasi adorandam ac salutandam statuere, ut in eius quoque praesentia tota per singulas horas peragatur sollemnitas.

187. (77.) In Festis Beatae Mariae.

In 1. Nocturno.

1. Deus, Dei verbum,
Patri coaeternum,
Mens ex Deo nata,
Nata non creata.

2. Per quam factus mundus,
Per quam reparatus,
Votis supplicantium
Intende servorum.

3. Iudex noster, Christe,
Nostri miserere,
Ignosce nunc bonus,
Ne condemnes iustus.

4. Esto nobis natus,
Esto nobis passus,
Qui das spem salutis
In utroque nobis.

5. Ne sit nasci vanum,
Ne sit pati cassum,
Nec insultet hostis
Nobis in te fisis.

6. Uni sit et trino
Perpes Deo honor,
Ex quo, per quem cuncta,
In quo sunt creata.

B fol. 92a. — C fol. 129b. — Brev. ms. Gorziense saec. 13/14. Cod. Spinalien. 204 (97). S. — 2, 1 Per quem BS. — 2, 2 Per quem BS. — 2, 3 supplicantium B. — 3, 4 iustum B. — In S steht dieser und die folgenden Hymnen „In Conceptione BMV.“

188. (78.) In 2. Nocturno.

1. Mater pietatis,
Assis pia nobis
Nec spe sua fraudes
De te praesumentes.

2. Per te Dei factus
Ad nos est descensus,
Per te conscendendum
Nobis est ad ipsum.

3. Per te reducamur,
Qui te profitemur
Eius ad nos portam
Et ad eum nostram.

4. Uni sit et trino
Perpes honor Deo,
Ex quo, per quem cuncta,
In quo sunt creata.

B fol. 92a. — C fol. 130a. — Brev. ms. Gorziense saec. 13/14. Cod. Spinalien. 204 (97). S. — 2, 2 est fehlt B. — 3, 4 Et ad Dominum nostram S. — 4, 1 Cui (falsche Initiale) B. — In S unmittelbar mit Nr. 186 (76) verbunden.

189. (79.) In 3. Nocturno.

1. Mater salvatoris,
Vide, quid dicaris,
Pensa singularem
Nominis honorem.

2. Comple dictum facto
Sed labore nullo,
Quod vis, una prece
Reos absolvente.

3. Iure quippe matris,
Quidquid postulabis,
Apud tam benignum
Impetrabis natum,

4. Sanctam matrem iustus
Non offendet natus,
Nec ferent repulsam
Tuae preces ullam.

5. Virtus sanctitatis
Et potestas matris
Quantumcumque magnum
Obtinebunt donum.

6. Preces supplicantis
Non contemnet matris,
Qui parere patri
Iubet sive matri.

7. Uni sit et trino
Perpes honor Deo,
Ex quo, per quem cuncta,
In quo sunt creata.

B fol. 92 b. — C fol. 130 a. — Brev. ms. Gorziense saec. 13/14. Cod. Spinalien. 204 (97). S. — 2, 3 Quodvis S; Quamvis B. — 3, 1 Aure quippe B. — 5, 3 sq. und 6, 1 fehlen S.

190. (80.) Ad Laudes.

<p>1. Singularis mater,
Quia virgo semper,
Mater, et hoc Dei,
Ad te clamant rei.</p> <p>2. Ad te nos clamantes,
Ad te suspirantes
In districta causa
Iuves advocata.</p> <p>3. Opem quodam modo
Toti debes mundo,
Quam velut ex iure
Postulamus a te.</p> | <p>4. Totum id honoris
Nacta es pro nobis,
Ut sis vitae porta
Sicut mortis Eva.</p> <p>5. Ad hoc es creata,
Ad hoc praelecta,
Causam recognosce
Et effectum comple.</p> <p>6. Mundo debes opem,
Mundus tibi laudem,
Spes post Deum nostra,
Nobis Deum placat.</p> |
|---|---|

7. Uni sit et trino
Perpes honor Deo,
Ex quo, per quem cuncta,
In quo sunt creata.

C fol. 130 b. — Brev. ms. Gorziense saec. 13/14. Cod. Spinalien. 204 (97). S. — 1, 3 Et haec Dei; Mater fehlt S. — 2, 4 vives C. — 3, 4 ad te S. — 4, 2 Nata es CS. — 4, 3 sic in te porta. C.

191. (81.) In festis ss. Angelorum.

In 1. Nocturno.

<p>1. Angelorum hominumque
factor et dispositor,
Immo rerum quarumcunque
tam rector quam conditor,
Id, quo vivit, quisque perdit
tuae laudis immemor.</p> <p>2. Illi sursum, hi deorsum
iuges agant gratias,
Caeli summa, terrae ima
laudes reddant consonas,
Nullas laude fas sit esse
partes mundi vacuas.</p> | <p>3. Nullum tempus, nullus locus
creatoris omnium
Laude vacet, cuius nunquam
cessat beneficium,
Malis quoque quibuscumque
finem servans optimum.</p> <p>4. Ex quo, per quem, in quo cuncta,
perpes ipsi gloria,
Cuius regnum sine fine
regna regit omnia,
Ad adventum cuncta suum
disponuntur saecula.</p> |
|--|---|

C fol. 186 b. — 1, 5 id quod vivit. — 2, 1 hic deorsum. — 2, 2 agunt. — 4, 3 Cuius regni. — 4, 5 Et adventum.

192. (82.) In 2. Nocturno.

1. Mulieris decem drachmas
designavit Dominus,
Quarum una sit amissa
novem remanentibus,
Quo beati distinguuntur
a lapsis spiritibus.	3. Quorum quidem detrimentum
tamquam drachmam perditam
Restaurare Deus volens
et ovem centesimam
Reportare pius pastor
nos elegit decimam.
2. Novem esse supernorum
ordines spirituum
Expletisque locis sacrum
tradidit eloquium,
Nec cum suis inde lapsum
praeterivit zabulum,	4. Ex quo, per quem, in quo cuncta,
perpes ipsi gloria,
Cuius regnum sine fine
regna dedit omnia,
Ad adventum cuncta suum
disponuntur saecula.

C fol. 186 b.

193. (83.) In 3. Nocturno.

1. Quam felices supernorum
agminum exercitus,
Quorum summum regem Deum
Sabaoth hinc dicimus!
Pollet in his proelior
Michael magnificus.	3. Facta salus est et virtus,
regnum et potentia
Dei nostri sive Christi
pulsa iam nequitia,
Fratres nostros incessanter
accusare solita.
2. Quo pugnante cum dracone
fit in caelo proelium,
Donec ille pulsus inde
casum ferat maximum,
Atque Deo persolvatur
gratiarum canticum:	4. Ex quo, per quem, in quo cuncta,
perpes ipsi gloria,
Cuius regnum sine fine
regna regit omnia,
Ad adventum cuncta suum
disponuntur saecula.

C fol. 188 b. — 2, 5 persolvantur. — 3, 3 Omni nostri sive Christi.

194. (84.) Ad Laudes.

1. Quis ut Deus, tam virtute
protestans quam nomine,
Hic bellator Dei fortis
et contritor Satanae,
Intumentem calcans anguem
os transfigit cuspide. | 2. Huius nobis bellatoris
opem postulantibus,
Quos infestat incessanter
idem adversarius,
Nostra, Deus, spes et salus,
non differri quaesumus. |
|--|---|

3. Quo pro nobis dimicante
victus cedat zabulus
Et cum suis hoc expulso
pravis satellitibus
Mens quieta tibi vacet
et exsultet spiritus.

4. Ex quo, per quem, in quo cuncta,
perpes ipsi gloria,
Cuius regnum sine fine
regna regit omnia,
Ad adventum cuncta suum
disponuntur saecula.

C fol. 188 b. -- 2, 6 deferri.

195. (85.) In festis Apostolorum.

In 1. Nocturno.

1. Apostolici
culmen ordinis
Novis recreat
mundum gaudiis,
Quem exhilarat
festis annuis.

3. Tamquam pedites
sancti reliqui
Abstinentiae
longae dediti
Non deficiunt
castris Domini.

2. Hi signiferi
sunt ecclesiae,
In dominica
duces acie,
Post hos martyrum
laus militiae.

4. Perpes gloria
regi perpeti,
Exercituum
Christo principi,
Patri pariter
et spiritui.

B fol. 92 b. — C fol. 207 b. — 2, 1 Alii signiferi B. -- 4, 5 Pariter patri B.

196. (86.) In 2. Nocturno.

1. Apostolicis
recte laudibus
Cunctis intonat
mundus partibus.
Per quos cunctis est
Deus cognitus.

3. Ad hoc omnium
linguis praediti
Et miraculis
erant splendidi,
Verbo pariter
et re maximi.

2. Apud Israel
notum antea
Nomen Domini,
nunc ad omina
Per hos prodiit
mundi climata.

4. Perpes gloria
regi perpeti,
Exercituum
Christo principi,
Patri pariter
et spiritui.

B fol. 92 b. — C fol. 207 b. — 2, 5 progigis B.

197. (87.) In 3. Nocturno.

1. Regum solia,
philosophici
Celsas cathedras
magisterii
Hi subiciunt
iugo Domini.	3. Inde gladiis
reges dimicant,
Hinc philosophi
verbis intonant,
Sed miraculis
victi supplicant.
2. Vires bellicas
plebs invalida,
Eloquentiam
lingua rustica,
Mundum subigit
turba modica.	4. Perpes gloria
regi perpeti,
Exercituum
Christo principi,
Patri pariter
et spiritui.

B fol. 92 b. — C fol. 209 a. -- 1, 3 Celsas modo B. — 2, 1 Sires bellicas B. — 2, 5 subigi C.

198. (88.) Ad Landes.

1. Stulta saeculi,
mundi infima
Christus eligens
sapientia
Quaeque conterit
et sublimia.	3. Eloquentia
cessit Tullii,
Tace, dictum est
Aristoteli,
Leges proferunt
mundo rustici.
2. Nil urbanitas
hic rethoricae,
Nil verbositas
agit logicae,
Sed simplicitas
fidei sacrae.	4. Perpes gloria
regi perpeti,
Exercituum
Christo principi,
Patri pariter
et spiritui.

B fol. 92 b. — C fol. 209 a. — 2, 4 agit fehlt B.

199. (89.) De ss. Petro et Paulo.

Hymnus prior.

1. Piscatoria
modo linia
Imperatoris
saepe genua
Deo supplicant
procumbentia. | 2. Non impar Paulus
vitae merito
Diademate
pollet gemino,
Virgo candido,
martyr rubeo. |
|--|---|

3. **Beatissimos**
mundi principes,
Bello socios,
morte comites,
Haec ad superos
transmisit dies.

4. **Perpes** gloria
regi perpeti,
Exercituum
Christo principi,
Patri pariter
et spiritui.

B fol. 93a. — 1, 1 Piscatoris. — 2, 6 rybes.

200. (90.) Hymnus alter.

1. **Princeps** apicis
apostolici,
Pastor ovium
gregis Domini,
Has custodia
serva vigili.

3. **Prote** claviger
aulae caelicae,
Fores aperi,
manum porrige,
Quos ad Dominum
ducis, suscipe.

2. **Arte** melius
utens pristina,
Piscans homines
trahe retia,
Complens Domini
sic pollicita.

4. **Perpes** gloria
regi perpeti,
Exercituum
Christo principi,
Patri pariter
et spiritui.

B fol. 93 a. — C fol. 143 a. — 1, 5 custodias C. — 3, 1 Fonte clavier
B. — 3, 6 ducit C.

201. (91.) De sancto Paulo.

1. **Tuba** Domini,
Paule, maxima,
De caelestibus
dans tonitrua,
Hostes dissipans
cives aggrega.

3. **Mane** Benjamin
praedam rapuit,
Escas vespere
largas dividit,
Vitae ferculis
mundum reficit.

2. **Doctor** gentium
es praecipuus,
Vas in poculum
factus omnibus,
Sapientiae
plenum haustibus.

4. **Hic** rhinoceros
est indomitus,
Quem ad aratrum
ligans Dominus,
Glebas vallium
frangit protinus.

5. Perpes gloria
regi perpeti,
Exercituum
Christo principi,
Patri pariter
et spiritui.

B fol. 93 a. — C fol. 134 b. — 4, 1 Sic (falsche Initiale) B.

202. (92.) De s. Iohanne Evangelista.

1. Caelo celsius
volans aquila,
Ad dominici
sinus abdita
Nidi contulit
habitacula.

3. Ex substantia
solis ignea
Calor prodiens
et lux genita
Oblectamina
praebet maxima.

2. Solis intuens
illic radios
Summo iubare
beatissimos
Visum reficit,
pascit oculos.

4. Perpes gloria
regi perpeti,
Exercituum
Christo principi,
Patri pariter
et spiritui.

B fol. 93 a

203. (93.) In festo Evangelistarum.

In 1. Nocturno.

1. Quadrigae Christi vehiculum
Torcular gestat dominicum,
Quo botrus pressus in poculum
Reficit corda fidelium.

3. Quadrigae rotae volumina
Quattuor sunt evangelica,
Quorum scriptores clarissima
Promeruerunt sollemnia.

2. Scripturae textum dominicae
Quadrigae corpus intellege,
Qua Dei verbum innumerae
Delatum tenent ecclesiae.

4. Gloria patri et filio
Spirituque paraclito,
Uni tam Deo quam Domino,
Cum sint personae tres numero.

B fol. 93 a. — C fol. 205 a. — 2, 1 testum B. — 3, 2 evangelia C.

204. (94.) In 2. Nocturno.

1. Torcular crux est dominica,
Botrum hic Christum considera,
Vecte suspensum hunc mystica
Praefiguravit historia.	3. Prior non videns, quem baiulat,
Christi prophetas significat,
Is qui succedit, ut videat,
Visa narrantes hos denotat.
2. Hunc deferentes ad populum
Fertilitatis indicium
Hi sunt, qui crucis mysterium
Mundi salutem aperiunt.	4. Gloria patri et filio
Spirituique paraclito,
Uni tam Deo quam Domino,
Cum sint personae tres numero.

B fol. 93 a. — C fol. 205 a. — 1, 3 Vestel.

205. (95.) In 3. Nocturno.

1. Quattuor haec animalia
Variis formis distantia,
Visio refert prophetica
Apocalypsisque mystica.	3. Alis quaternis hae praedita
Vel faciebus sunt singula,
Oculis plena sunt corpora,
Ut nec his dorsa sint vacua.
2. A dextris homo concipitur,
Eique leo coniungitur,
Vitulo laeva conceditur,
Aquila superextollitur.	4. Gloria patri et filio
Spirituique paraclito,
Uni tam Deo quam Domino,
Cum sint personae tres numero.

B fol. 93b. — C fol. 207 a. — 1, 1 Quattuor sunt haec B. — 1, 2 distantia C. — 3, 4 sunt C.

206. (96.) Ad Laudes.

1. Eunt cum illis euntibus
Atque stant rotae cum stantibus,
Levantur cum se levantibus,
Cum iis vitae sit spiritus.	3. Carbonum instar ardentium,
Lampadum habent splendentium,
In modum visa micantium
Ire, redire sunt fulgurum.
2. Pedes eorum pedes recti,
Plantaque pedis ut vituli,
Tamquam ex aere sint candenti,
Scintillae visae sunt progredi.	4. Gloria patri et filio
Spirituique paraclito,
Uni tam Deo quam Domino,
Cum sint personae tres numero.

B fol. 93b. — C fol. 207 a. — 1, 1 Sunt cum illis B. — 1, 3 cum levantibus B. — 1, 4 Cum his B; Cum hiis C. — 2, 3 ex fehlt C. — 3, 4 fulgurum BC.

207. (97.) In festis Martyrum.

In 1. Nocturno.

1. Scutum Deus omnium
Et corona martyrum,
Tam causa certaminum
Quam palma certantium.

Per inermes dimicas
Et armatos superas,
Intus arma fabricas,
Quibus pugnat caritas.

His confisa
bene virtus
Nudum hosti
praebet pectus,
Quam a dextris
Et sinistris,
Muniunt
A laesuris
Universis
Protegunt,
In hanc pugnae
Quantaecunque
Saeviunt,
Spes securam,
Fides certam
Faciunt.

2. Per hanc pectus martyr
Turris fortitudinis,
In cunctis periculis
Persistit immobilis.

Eriguntur machinae
Hinc illinc innumerae,
Diriguntur saxeae
Moles in hanc undique.

Pugnat totus
mundus extra,
Salvat unus
Deus intra,
Ferro, flammis
Caecus hostis
Saeviens,
Nescit, intus
Quae sit virtus
Protegens.
Crebros ictus
Dat assultus
Vehemens,
Sed est intus
Dei virtus
Praevalens.

3. Multa sunt,
magna sunt
In sanctos proelia,
Pauca vel
parva sunt,
Quantum ad praemia;
Cuius haec
dona sunt,
Regi sit gloria.

B fol. 94a. — C fol. 184a. — 1, 1 Acutum Deus C. — 2, 6 illic C. —
2, 9 Pugnat thoris B. — 2, 13 Ferro flaminis C. — 2, 14 secus hostis B. —
2, 16 Noscunt intus B.

208. (98.) In 2. Nocturno.

1. Exquiruntur omnia
Tormentorū genera,
Ut probetur maxima
Martyrum constantia.

2. Probra, carcer, vincula,
Flagella, spectacula,
Nuditas, inedia
Poenae sunt praeludia.

Fornax aurum excoquit
Sicque purum efficit,
Vim sinapis accipit,
Dum quis eam atterit.

Flammis, aquis, gladio,
Ungulis, eculeo
Omnique patibulo
Pugnatur in ultimo.

Exercentur
ferramenta,
Damno suo
parant cuncta,
Consumuntur,
Dum tunduntur
Lapides,
Hebetantur,
Dum dolantur
Arbores,
Illis malos,
Istis bonos
Compares,
Cum affligi
Vides Christi
Milites.

Sed ut poena
protendatur,
Poenae finis,
mors differtur,
Optant mori
Diu torti
Martyres,
Sed, qui necant,
Mori vetant
Principes;
Delicatae
Viris mixtae
Virgines,
Ut in poena
Sunt in palma
Comites.

3. Multa sunt,
magna sunt
In sanctis proelia,
Pauca vel
parva sunt,
Quantum ad praemia;
Cuius haec
dona sunt,
Regi sit gloria.

209. (99.) In 3. Nocturno.

1. Pugnant mundi principes,
Daemonum satellites,
Vincunt Christi milites
Voti sui compotes.

2. Viri cum uxoribus,
Fratres cum sororibus,
Filii cum matribus
Belli stant congressibus.

Nec huic militiae
Vel tantae victoriae
Praemiique gloriae
Desunt quoque feminae.

Virum uxor animat,
Natos mater roborat
Et caelo regenerat,
Quos terra genuerat,

Sicut fortis
 sic infirmus
Pugnat et tri-
 umphat sexus,
 Ut haberent
 summi regis acies
Suas quoque
 cum viris amazones,
Quae, quo magis
 natura sunt debiles,
Palmae harum
 magis sunt mirabiles.

Ipsos statim
 secutura
Holocaustum
 Christo facta.
 Soror fratrem
 provocat, ut dimicet,
Et tam verbis
 quam exemplis admonet;
Quid hic agant,
 nisi pugnent, iuvenes,
Cum bellantes
 intuentur virgines?

3. Multa sunt,
 magna sunt
 In sanctos proelia,
Pauca vel
 parva sunt,
 Quantum ad praemia;
Cuius haec
 dona sunt,
 Regi sit gloria.

210. (100.) Ad Laudes.

1. Turris his Davidica
• Certa dat praesidia,
Habens ad munimina
Scuta, propugnacula.

Armatura fortium
Omnis haec est omnium,
Ad quorumvis hostium
Propulsandum impetum.

Hinc athletae
pugnant Christi
Et irident
hostes tuti.
Adamante
bitumen robustius
Nec securis
dissipat nec malleus,
Circumsaeptus
miles hic ab hostibus
Cassis horum
insultat conatibus.

2. Hac nos quoque, Domine,
Turre semper protege,
Vallo nos et aggere
Tuo vallans undique.

Ne quis hosti pateat
Aditus, quo feriat,
Hic te quisquis invocat,
Tutos somnos capiat.

Et quo sumus
plus ignavi,
Ope muni
nos maiori.
Qui si palma
non pollemus militum,
Vice quadam
assistamus peditum;
Si victorum
non meremur bravium,
Evasisse
satis sit periculum.

3. Multa sunt,
magna sunt
In sanctis proelia,
Pauca vel
parva sunt,
Quantum ad praemia;
Cuius haec
dona sunt,
Regi sit gloria.

B fol. 94b. — C fol. 185b. — 1, 1 Curris C. — 1, 3 Habent B. —
2, 14 Non pollemus nostrum B.

211. (101.) In festo Innocentum.

In 1. Nocturno.

1. Ad caelestis
Ortum regis
Rex terrenus
Ius auferri
Sibi timet
Principatus.

2. Inauditum
Stellae signum
Ubi narrant,
Civitatem
Atque regem
Magi turbant.

3. Hinc commotus
Rex iniquus
In infantes,
Ut infantum
Perdat unum,
Perdit plures.

4. Propter unum
Multi Christum
Sunt perempti,
Sed per unum
Omnes Christum
Coronati.

B fol. 93 b. — C fol. 26 a.

212. (102.) In 2. Nocturno.

1. Rex tyrannos
Universos
Supergressus
Et plus ipsis
Quoque feris
Inhumanus

4. Ad mandatum
Regis datum
Generale
Nec ipsius
Infans tutus
Est a caede.

2. In infantes
Ut in hostes
Castra cogit
Et in nullos
Nisi suos
Arma vertit.

5. Ad Augustum
Hoc delatum
Risum movit,
Et rex mitis
De immitti
Digne lusit:

3. Furor irae
Nec ferinae
Comparandus
Perdit eos,
Quos arreptos
Fovet lupo.

6. Malum, inquit,
Est Herodis
Esse natum,
Prodest magis
Talis regis
Esse porcum.

B. fol. 93 b. — C fol. 26 a. — 5, 2 dilatur B.

213. (103.) In 3. Nocturno.

1. Ad lactantum
Sinus matrum
Ut ad castra
In lactantes
Ruit omnes
Plebs armata.

3. Quid est dictu
Vel auditu
Tam stupendum,
A natura
Quid humana
Tam remotum?

2. Ad micantem
Infans ensem
Laetabundus
Irruenti
Ridet hosti
Perimendus.

4. Quid, Herodes,
Metu langues
Super Christo?
Non est meum,
Inquit, regnum
De hoc mundo.

5. In aeternis
Non caducis
Iste regnat,
Non haec tollit
Neque cupit,
Qui dat illa.

B fol. 93 b. — C fol. 28 a. — 1, 1 lactandum B. — 3, 3 Tamquam stupendum B. — 3, 4 sqq. Quid a natura humana tam remotum B. — 4, 4 sqq. Non meum inquit regnum est de hoc mundo B.

214. (104.) Ad Laudes.

1. Est in Rama
Vox adita
Rachel flentis,
Super natos
Interfectos
Eiulantis.

2. Lacerata
Iacent membra
Parvulorum
Et tam lacte
Quam cruore
Rigant humum.

3. His incumbens
Orba parens
Eiulando
Recollecta
Fovet frustra
Sinu pio.

4. Tundit pectus,
Scindit sinus
Caecus furor,
Quem maternus
Et humanus
Facit amor.

5. Interfecti
Sunt inviti,
Sed pro vita;
Meritorum
Fuit nullum,
Merces multa.

6. Merces ipsa
Fuit vita,
Quam et ipsi
Moriendo,
Non loquendo
Sunt confessi.

B fol. 94 a. — C fol. 28 a. — 1, 6 epilantes B. — 3, 5 frustra BC. — 3, 6 Sic cupio B. — 4, 1 Fundit pectus B. — 4, 2 sinus scindit B.

215. (105.) De sancto Dionysio.

Hymnus prior.

1. Ave, praesul, laus praesulum,
Ave, martyr, laus martyrum,
Philosophorum maxime,
Galliarum apostole.

2. Per te Gallorum populum
Insolentem, indomitum
Virtus superna domuit
Hisque iugum imposuit.

3. Tu vero, tu miraculis
Hos convertens ab idolis
Abstulisti diabolo,
Quos mancipasti Domino.

4. Ora, pater, pro omnibus,
Dionysi, fidelibus,
Sed pro regno praccipue,
Quod acquisisti sanguine.

5. Laus patri sit ingenito,
Laus eius unigenito,
Paraclito par gloria
Super tam grata victima.

C fol. 193 a. — 3, 3 Abstulit. — 5, 3 per gloria.

216. (106.) Hymnus alter.

1. O vere Christi militem,
Deo dignum antistitem,
Cuius dum agis proelia,
Factus es eius hostia.	3. Nec tanti sacrificii
Missae desunt discipuli,
Cum quibus sacras hostias
Tractare consueveras.
2. Ipsi te sacrificium
Obtulisti gratissimum,
Qui pro se cunctis unicam
Obtulit patri victimam.	4. Ius amittit mortalitas,
Dum caput tuum baiulas,
Caput recisum gladio,
Ut offeras hoc Domino.

5. Laus patri sit ingenito,
Laus eius unigenito,
Paraclito par gloria
Super tam grata victima.

C fol. 193 a. — 3, 4 consueverat.

217. (107.) De sancto Aigulpho.

1. Aigulphi martyris
sunt natalitia,
Stella cum oritur,
in caeli rutila
De terris evolat,
sidus ad sidera,
Soli perpetuo
sedens in dextera,	3. Triumphat duplici
victor martyrio:
Vita monastica
primum, post gladio,
Christi vestigia
secutus plurimum,
Passus a filiis
consummat praemium.
2. Dextram martyribus
dignum est cedere,
Quam ipsi proprio
merentur sanguine,
Qui in palatio
terrenae curiae,
Hi regi primi sunt,
quos ornant purpurae.	4. Sed, quod delinquitur
a falsis monachis,
Devoti redimunt
eiusdem ordinis,
Privigni super hoc
testis est oppidum,
Beati corporis
talento praeditum.

C fol. 180 a.

218. (108.) De sancto Eustachio.

Hymnus prior.

1. Exaltent curiae
 caelestis milites,
Ipsis qui cupiunt
 adiungi, comites,
Quorum collegio
 martyr egregius
Adiunctus hodie
 fulget Eustachius.
2. Magister militum
 in terris praeerat,
Nunc gemma martyrum
 in caelis emicat,
Alter Cornelius
 piis operibus
Gentilis meruit
 addi fidelibus.
3. Venantem Dominus
 illum venatus est,
Credens in Dominum
 mox baptizatus est,
Coniunx cum coniuge
 duoque liberi
Sacri participes
 facti sunt lavacri.
4. Percepta lavacri
 confestim gratia
Summos examinat
 summa miseria,
Ut aurum offerant
 Deo se purius,
Quod mortem praevenit,
 fit morte gravius.
5. Cuius cor saxeum
 horum temptatio,
Quod pectus ferreum
 non mollit passio,
Quem non continuo
 moveret ad lacrimas
Tam miserabilis
 horum calamitas?
6. Sed quod ad lacrimas
 compellet pietas,
Aeternae relevet
 palmae felicitas,
Et inter lacrimas,
 inter suspiria,
Ad quae sic ventum est,
 occurrent gaudia.
7. Laus iugis Domino
 perpesque gloria,
Cuius sunt martyres
 invicti gratia,
Ad quem dum cupiunt
 per mortem [tendere],
Post mortem inchoant
 perenne vivere.

C fol. 199 b.

219. (109.) Hymnus alter.

1. Temptavit Satanas
 Iob multo levius,
Quam Christi martyrem,
 si scriptis credimus;
Cum rebus liberos
 Iob quidem perdidit,
Sed ad solacium
 uxorem habuit.
2. Iob inter cognitos
 et caros perstitit,
Quibus miseriam
 levare potuit,
Hic rebus omnibus
 privatus exsulat
Et trahens coniugem
 parvulos baiulat.

3. Pro naulo coniugem
nauta retinuit,
Arreptis parvulis
vir maerens abiit,
Doloris cumulo
quod solum deerat,
Captis et parvulis
temptator aggregat.

4. Nam ei paulo post
hunc lupus abstulit
Leoque alterum,
praesens id prospicit,
Rebus et coniuge
natisque perditis
Magister militum
servit rusticolis.

5. Job sua Dominus
duplo restituit
Et dies amplius
iucundos praebuit,
Sunt huic reddit
coniunx et liberi,
Palmae martyrii
ne desint socii.

6. O vere Domino
grata societas,
O ineffabilis
divina pietas!
Cum viro coniugem
simul ac liberos
Fides et passio
misit ad superos.

7. Laus iugis Domino
perpesque gloria,
Cuius sunt martyres
invicti gratia,
Ad quem dum cupiunt
per mortem [tendere],
Post mortem inochant
perenne vivere.

C fol. 200 a. — 2, 2 lavare. — 6, 7 et fehlt.

220. (110.) In festis Confessorum.

In 1. Nocturno.

1. Iustorum memoriam,
dignam laudibus,
Psalmis, hymnis, canticis
spiritalibus
Mater ovans
celebrat ecclesia,
Quorum fidens
postulat suffragia.
Summe pater,
Tibi grates
Et sollemnes hostiae
De collatis
Tuae donis
Exsolvuntur gratiae,
Per quem sunt,
iusti quicunque sunt,
Per quem sunt,
beati quique sunt.

2. Horum bona dona sunt
tuae gratiae,
Horum laudes hymni sunt
tuae gloriae,
Laudat, quisque
laudat hos veraciter,
Te in ipsis,
ipsos in te pariter.
Horum festa
Celebrandi
Summa non est alia,
Nisi quaedam
Recitandi
Tua beneficia,
Per quem sunt,
iusti quicunque sunt,
Per quem sunt,
beati quique sunt.

3. In sanctis mirabili
 Deo gloria,
 Ex quo, per quem, in quo sunt,
 quae sunt, omnia,
 Cuius agit,
 quidquid vult, potentia
 Optimeque
 disponit prudentia.
 Quem et velle
 Geri bene
 Disponique singula,
 Dubitari
 Non permittit
 Eius summa bonitas;
 Per quem sunt,
 iusti quicunque sunt,
 Per quem sunt,
 beati quique sunt.

B fol. 95 a. — C fol. 177 b. — 1, 6 celebret C. — 1, 7 fides C. — 1, 12 extolluntur gratiae C. — 1, 16 beati quicunque B; darüber: vel sine quo beati nulli sunt. — 2, 6 hos fehlt C. — 3, 1 mirabilis C. — 3, 4 quae sunt fehlen C. — 3, 6 quidquid ultra potentia C. — „In festo SS. Aegidii et Lupi“ C.

221. (111.) In 2. Nocturno.

1. Tu, quae carnem edomet,
 abstinentiam,
 Tu, quae carnem decoret,
 continentiam,
 Tu velle, quod bonum est,
 his ingeris,
 Ac ipsum perficere
 tu tribuis.

Instrumenta
 Sunt hi tua,
 Per quos mira peragis
 Et humana
 Moves corda
 Signis et prodigiis,
 Per quem sunt,
 iusti quicunque sunt,
 Per quem sunt,
 beati quique sunt.

2. Obsessos daemonibus
 ab his liberant,
 Audacter languoribus
 cunctis imperant,
 Verbo paralyticis
 subveniunt,
 Leprae fert oratio
 remedium.
 Caecis visum,
 Claudis gressum.
 Vitam reddunt mortuis,
 Quidquid petunt,
 Per te possunt,
 Qui, quae iubes, perficis;
 Per quem sunt,
 iusti quicunque sunt,
 Per quem sunt,
 beati quique sunt.

3. In sanctis mirabili
 Deo gloria,
 Ex quo, per quem, in quo sunt,
 quae sunt, omnia,

Cuius agit,
 quidquid vult, potentia,
 Optimeque
 disponit prudentia.
 Quem et velle
 Geri bene
 Disponique singula,
 Dubitari
 Non permittit
 Eius summa bonitas;
 Per quem sunt,
 iusti quicunque sunt,
 Per quem sunt,
 beati quique sunt.

B fol. 95 a. — C fol. 178 b. — 1, 1 edomant B.

222. (112.) In 3. Nocturno.

1. Praesens vita fuit his
 sexta feria,
 Qua Christo compassi sunt
 abstinencia,
 Sicut ipse
 tolli crucem praecipit
 Et se Paulus
 crucifixum asserit.
 Post hanc quies
 animarum
 subit tamquam sabbatum,
 Stulam tandem
 ab octava
 reddes illis corporum.
 Per quem sunt,
 iusti quicunque sunt,
 Per quem sunt,
 beati quique sunt.

2. Persequentis gladius
 illis defuit,
 Sed paratus animus
 huic adfuit,
 Si non tulit
 corpus ictus gladii,
 Palmam tamen
 habet mens martyrii.
 Cesset lictor,
 cessent cuncta
 tormentorum genera,
 Tu, qui cordis
 es inspector,
 ad hoc refers praemia.
 Per quem sunt,
 iusti quicunque sunt,
 Per quem sunt,
 beati quique sunt.

3. In sanctis mirabili
 Deo gloria,
 Ex quo, per quem, in quo sunt,
 quae sunt, omnia;
 Cuius agit,
 quidquid vult, potentia,
 Optimeque
 disponit prudentia.
 Quem et velle
 Geri bene
 Disponique singula,

Dubitari

Non permittit

Eius summa bonitas;

Per quem sunt,

iusti quicunque sunt,

Per quem sunt,

beati quique sunt.

B fol. 95 a. — C fol. 178 b. — 1, 8 crucifixus B. — 2, 4 habuit adfuit
B. — 2, 7 Palam B.

223. (113.) Ad Laudes.

1. Iustorum exsequiae

laudes exigunt,

Impiorum funera

luctus ingerunt,

Hos ad vitam

mors aeternam evehit,

Illos duplex

mors in morte conterit.

Gravis ista

Sanctis vita

Carcer est et vincula,

His contritis

Ad te fugit

Erepta hinc anima;

Per quem sunt,

iusti quicunque sunt,

Per quem sunt,

beati quique sunt.

2. Ad te cum pervenerit

felix anima,

Quis narrare sufficit

eius gaudia?

Quae maiestas

illa sit, quam conspicit,

Quae circumstans

curia, quis dixerit?

Nemo miser

Illam potest

Gloriam conspicere,

Qua laetaris

Cum electis,

Ad quam et nos pertrahe;

Per quem sunt,

iusti quicunque sunt,

Per quem sunt,

beati quique sunt.

3. In sanctis mirabili

Deo gloria,

Ex quo, per quem, in quo sunt,

quae sunt, omnia,

Cuius agit,

quidquid vult, potentia,

Optimeque

disponit prudentia.

Quem et velle

Geri bene

Disponique singula,

Dubitari

Non permittit

Eius summa bonitas;

Per quem sunt,

iusti quicunque sunt,

Per quem sunt,

beati quique sunt,

B fol. 95 a. — C fol. 179 b. — 1, 12 erecta C. — 2, 7 circumstans cum
stans B. — 2, 12 laetare B.

224. (114.) In Nativitate S. Iohannis Baptistae.

In 1. Nocturno.

1. Iohannis nativitas,
Praecursoris Domini,
Ad promissa gaudia
Corda monet populi.	3. Aliis tricesimum
Fructum afferentibus
Sive sexagesimum
Ditat hunc centesimus.
2. Quantus iste fuerit,
Tradunt evangelia,
Et quam sanctis ceteris
Praesit excellentia.	4. Deo patri gloria,
Par sit honor filio,
Cum patre spiritui
Compar veneratio.

C fol. 160 a. — 4, 2 Pax sit.

225. (115.) In 2. Nocturno.

1. Huius ortum nuntians
Missus est archangelus
Idem, qui dominici
Postmodum fit nuntius.	3. Domini praesentiam
Clausus adhuc utero,
Quam voce non poterat,
Prophetavit gaudio.
2. Promissis incredulus
Pater mox obmatuit,
Donec natus parvulus
Usus linguae reddidit.	4. Deo patri gloria,
Par sit honor filio,
Cum patre spiritui
Compar veneratio.

C fol. 160 a.

226. (116.) In 3. Nocturno.

1. Senex hunc et sterilis,
Illum virgo genuit,
In utroque gratia
Naturae praevaluit.	3. Tantus hinc enituit
Tam verbo quam opere,
Ut eum praesumeret
Mundus Christum credere.
2. Duram eremiticae
Vitam solitudinis
Aetas eius tenera
Praemonstravit posteris.	4. Quem prophetis omnibus
Christus ipse praetulit,
Quo maiorem neminem
Surrexisse docuit.
5. Deo patri gloria,
Par sit honor filio.
Cum patre spiritui
Compar veneratio.	

C fol. 160 b. — 3, 4 Christo. — 4, 1 Quam prophetis.

227. (117.) Ad Laudes.

1. Ad parandam Domino
Viam hic praemissus est,
Solus, ut et Dominum
Baptizaret, dignus est.	3. Virginis et martyris
Stola pollens gemina,
Agni, quem exhibuit,
Institit vestigia.
2. Huius testimonio
Veritas enituit,
Huius se praeconio
Commendari voluit.	4. Deo patri gloria,
Par sit honor filio,
Cum patre spiritui
Compar veneratio.

C fol. 160 b.

228. (118.) De sancto Benedicto.

1. Victimam nostrae tibi, Christe, laudis
Sanctitas eius faciat placentem,
Cuius hanc lucem facit esse lucis
Lucida vita.
2. Ipse pro nobis tibi supplicando
Impetret nobis veniam reatus,
Cuius ad laudem modulamur hymnum
Carminis huius.
3. Victor antiqui memorandus hostis
Nos sui fecit memores merendo;
Per preces eius memor esto nostri,
Christe benigne.
4. Voce praesaga Benedictus ante,
Postmodum nomen cumulavit ex te,
Gratiam tandem meritumque iungunt
Gaudia palmarum.
5. Qualis in vita fuerit vir iste,
Quantus in signis, quibus et per illum
Terra doctrinis repleatur omnis,
Novimus omnes.
6. Terra delictis maledicta nostris
Proferens spinas tribulosque nobis
Uberes fructus benedicta reddit
Per Benedictum.

7. Ad quod et quendam quasi spiritalem
Sarculum mira fabricavit arte,
Regulam vitae speculumque verae
Philosophiae.

8. Gloriam summo super his parenti,
Gloriam verbo super his paterno,
Gloriam sanctum tibi neuma cuncti
Dent super istis.

C fol. 145 a. -- 5, 2 Quantus insignus.

229. (119.) De sancto Gilda.

1. Lucerna posita
super candelabrum
Gildae prudentia
vitaeque speculum
Verbis nos instruunt,
exemplis provocant,
Errantes corrigunt,
torpentes excitant.

2. Lucernam nobis hanc
lux vera contulit,
Quam non sub modio
concludi pertulit,
Stellam hanc naufragis
sol verus posuit,
Per quam ad patriam
ducatum praebuit.

3. Hic indeficiens
est tamquam Hesperus
Extremis imminens
terrarum partibus,
Ubi Britanniam
cingens Oceanus
Immensis aridam
contundit fluctibus.

4. Has partes incolens
gens armis strenua,
Cum his imminerint
belli discrimina,
Pro signo bellico
Gildae clementia
Tuta per gladios
procedunt agmina.

5. Cuius est [Ruia]
usa suffragiis,
Fides intrepida
stat et in proeliis.
Super his gloria
simul et aliis
Divinae gratiae
sit beneficiis.

C fol. 137 a. — 1, 4 vitaeque. — 4, 3 eminerint. — 4, 6 Gildam.

230. (120.) In Festis Virginum.

In 1. Nocturno.

<p>1. Sponsa Christi
 tam virgo quam martyr est,
Cuius palma
 celebris haec dies est;
Palma duplex
 festum praesens germinat,
Virgo carnem,
 martyr hostem superat;
 Hinc igitur
 psalmi resonent,
 Lectiones
 inde concrepent.</p> <p>2. Haec in viris
 duplex palma rarior
Eminet in
 feminis uberior,
Ut quo sexus
 harum est infirmior,
Sit ipsarum
 virtus mirabilior,
 Et ipsarum
 tanto gratior
 Fit hostia,
 quanto purior.</p> | <p>3. Integra tam
 spiritu quam corpore,
Holocaustum
 verum fit ex virgine;
Ad incensum
 huius refer hostiae
Rufae typum
 et tenellae vitulae;
 Illic umbra,
 sed hic veritas,
 Si res signis
 bene conferas.</p> <p>4. Quae cor Deo
 per se consecraverat,
Per lictorem
 nunc et corpus consecrat;
Consecratus
 Deo primum animus
Hosti corpus
 exponit intrepidus.
 Ipsi decus,
 ipsi gloria,
 Qui tot fecit
 mirabilia.</p> |
|---|--|

B fol. 96 a. — C fol. 218 b. — 1, 2 quam mater est B. — 2, 5 quo fehlt B; quod C. — 2, 7 Sic B. — 4, 9 Christe decus B.

231. (121.) In 2. Nocturno.

<p>1. Cum in sanctis
 Deus sit mirabilis,
Praeminet in
 martyrum victoriis,
Sed cum dat et
 feminis victoriam,
Quis non cunctis
 praeferat hanc gratiam,
 Ut quo sexus
 est fragilior,
 Hoc sit virtus
 mirabilior?</p> | <p>2. Exquisita
 tormentorum genera
Feminarum
 superat constantia,
Aut istarum
 virtus est mirabilis,
Aut agonum
 horum poena facilis;
 Sed utrumque
 geri melius
 Disponente
 Deo credimus.</p> |
|---|--|

3. Valida est
sicut mors dilectio,
Nec istius
ignis est instinctio,
Aquae multae
non possunt exstinguere
Caritatis
flammam invictissimae,
Nec est unquam
cum hac debilis
Sexus quantum-
cumque fragilis.

4. Quid barbati
dicturi sunt iuvenes,
Delicatae
cum haec ferant virgines?
Erubescat
ad haec sexus fortior,
Ubi tanta
sustinet infirmior.
Ipsi decus,
ipsi gloria
Qui tot fecit
mirabilia.

B fol. 96 a. — 1, 2 sit Deus. — 1, 3 sq. in meritum victoriis. — 1, 5 et fehlt. — 1, 8 hanc fehlt. — 1, 9 quo fehlt.

232. (122.) In 3. Nocturno.

1. Quantum sponso
fidelis haec fuerit,
Tam ipsius
vita quam mors docuit,
Illa corpus
integrum custodiens,
Haec ipsius
holocaustum offerens;
Virgo sponsa,
virgo sponsus est,
Sponsa martyr,
sponsus martyr est.

2. Talem sponsum
talis sponsa decuit,
Quae secuta
sit, quocunque ierit,
Quos nec sacrae
carnis decor dividat,
Nec in morte
dispar amor pateat;
Subsequuntur
sponsum ceterae,
Haec incedit
iuncto latere.

3. Et regina
sponsi tenens dexteram,
Subsequentem
turbam habet ceteram,
In vestitu
deaurato renitet
Et coronas
supradictas possidet;
Certe aurum
hoc est optimum,
Incorruptum
est et rutilum.

4. Sertum rosis
intextum et liliis
Sunt insigne
martyris et virginis,
In odorem
Christo suavissimum
Martyr rosam,
virgo profert lilium.
Indumenta
dant insignia,
Candens byssus,
rubra purpura.

5. Pulchri gressus
eius sunt in calceis,
Quos et sponsus
collaudat in canticis,
Quis sit eius
ornatus, praedictum est,
Quo sit eius
progressus, dicendum est.
Ipsi decus,
ipsi gloria,
Qui tot fecit
mirabilia.

B fol. 96 b. — 1, 1 Quanto. — 2, 12 iucto. — 3, 7 Et quae coronas. —
3, 9 Ceterarum.

•

233. (123.) Ad Laudes.

1. Ut aurora
consurgens progreditur,
Quae caelestis
sponsi thoro iungitur,
Hic ut sponsa
foederata fuerat,
Illic tamquam
uxor iam cohabitat;
Hic in fide
facta foedera,
Illic in re
perpes copula.

2. Paranympnos
illic habet angelos,
Quos custodes
habuit hic proprios,
Ad superna
thalamorum gaudia
Illam pompa
deducit angelica;
Hinc obviam
virgo virgines,
Illinc martyr
habet martyres.

3. Cum ad sponsum
sic deducta venerit
Et in eius
complexu quieverit,
Qua fruatur
gloria, quis dixerit,
Quae mens tanta
gaudia conceperit?
Ad haec certe
nemo sufficit,
Nisi forte,
cum haec senserit.

4. Haec sunt illa,
quae non vidit oculus
Nec humanis
capi possunt cordibus,
Quae se Deus
praebet diligentibus,
Ab aeternis
parata temporibus.
Ipsi decus,
ipsi gloria,
Qui tot fecit
mirabilia.

B fol. 96 b. — C fol. 220 a. — 1, 4 choro C; iunguntur B. — 1, 5 Sicut
sponsa B. — 1, 6 fecerit B. — 1, 9 Sic in fide B. — 2, 2 habent B. —
2, 4 habemus B. — 2, 8 deduxit C. — 2, 11 mater B. — 4, 2 oculos B.

234. (124.) In Festis SS. Mulierum.

In 1. Nocturno.

1. Ab utroque
 sexu plagam traximus,
 Ab utroque
 medelam suscepimus,
 Virum Deus
 induit in virgine,
 Quo salventur
 tam viri quam feminae;
 Orta salus
 est ex femina,
 Unde culpa,
 coepit gratia.

2. Quo post culpam
 sexus hic abjectior,
 Per naturam
 fuerat inferior,
 Hoc nimirum
 divina clementia
 Hunc maiori
 sublimavit gratia;
 Quod ab eius
 matre virgine
 Per singulos
 gradus inspice.

3. Quis sanctarum
 eam aemulantium
 Numerare
 possit choros virginum?
 Post has esse
 quis nescit innumeras
 Sacrum votum
 amplectentes viduas,
 Nec deesse
 matrimonio,
 Quae flagrent hoc
 desiderio?

4. Post has omnes
 si scorta respiciam
 Magdalenae
 iungens Aegyptiacam,
 Ubi culpa
 prius abundaverat,
 Cerno, quia
 virtus post exuberat.
 Ipsi decus,
 ipsi gloria,
 Qui tot facit
 mirabilia.

B fol. 95 a. — 1, 8 tam vitae quam. — 2, 7 maiora. — 4, 4 ungens. — 4, 8 exhiberat.

235. (125.) In 2. Nocturno.

1. Post honorem
 singularem virginis,
 Quae sic pollet,
 ut sit Dei genetrix,
 Qua virtute
 vel honore praediti
 Sint istius
 gradus sexus singuli,
 Multiplici
 rerum specie
 Sacrae docent
 nos historiae.

2. Paradisi
 primus Adam incola
 Extra factus
 fuit intus femina,
 Ut et locus.
 ipse sit indicio,
 Quam excellens
 harum sit creatio,
 Quae de costa
 viri conditae,
 Fortes essent
 velut osseae.

3. Haec in multis
 fortitudo irruit,
 Cum virorum
 virtus exaruerit,
 In exemplo
 perstat iudex Debora
 Et, quae stravit
 Holofernem, vidua,
 Sollemnemque
 missam merita
 Septem fratrum
 mater inclita.

B fol. 95 b.

4. Iephte nata
 victoris in proprium
 Patris dextram
 animavit iugulum,
 Mori magis
 eligens quam gratiam
 Voto pater
 fraudet sibi praestitam.
 Ipsi decus,
 ipsi gloria,
 Qui tot facit
 mirabilia.

236. (126.) In 3. Nocturno.

1. Si cum viris
 feminas contendere
 De virtute
 liceat constantiae,
 Quis virorum
 mentis fortitudine
 Adaequari
 possit Iephte filiae,
 Quae ne voti
 pater reus sit,
 Se victimam
 patri prae-buit?

2. Quid fecisset
 in agone martyrum,
 Si negare
 cogeretur Dominum,
 Unde tanta
 virginis constantia
 Quadam pollet
 spiritali gratia,
 Ut sollemnes
 hymni virginum
 Virgineum
 colant exitum.

B fol. 95 b.

3. Multi viri
 factis excellentibus
 Liberarunt
 fideles ab hostibus,
 Hesther sola
 liberando populum
 Hinc festivum
 meruit praeconium,
 Ut scilicet,
 quam emineat
 Feminarum
 virtus, pateat.

4. Quantum quippe
 sexus hic est fragilis,
 Eo virtus
 ipsius mirabilis
 Maius laudis
 exigit praeconium,
 In praecelsum
 erigenda titulum.
 Ipsi decus,
 ipsi gloria,
 Qui tot facit
 mirabilia.

237. (127.) Ad Laudes.

1. Ut ad nostra
 veniamus tempora,
 Quae divina
 superfudit gratia,
 Quis in ista
 feminas praecellere

Non valebit
 ex multis colligere,
 Post Mariam
 Annam intuens,
 Elisabeth
 quoque contuens?

2. Christi pedes
capit unguens mulier,
Christum eum
fecit corporaliter;
Sacerdotis
et regis mysteria
Suscepisse
constant hunc a femina,
Et qui eum
sexus peperit,
Sacramenta
quoque tradidit.

3. Et sepulto
ferens hic aromata
Resurgentis
prius vidit gaudia,
Et ex culpa
vilis magis femina
In hac omnes
antececessit gratia,
Ut pateat,
quanto gaudio
Peccantium
sit conversio.

B fol. 96 b. — 3, 6 vile magis.

238. (128.) De S. Maria Magdalena.

Hymnus prior.

1. Peccatricis
beatae sollemnitas
Peccatores
maxime laetificat,
Post hanc nemo
desperet de venia,
Quantumcunque
praecedant flagitia,
Si lamenta
paenitentiae
Subsequentur
loco victimae.

3. Ibi rerum
est ipsarum veritas
Hic figurae
quaedam [adest] falsitas,
Ibi corpus
hic est umbra corporis,
Illud manet,
cum haec evanuerit;
Hoc exhibens
felix meretrix
Res pro signis
ipsas obtulit.

2. Cor contritum,
tribulatus spiritus
Holocaustis
gratius est omnibus,
Ibi quisque
mactat intus vitia,
Hic mactantur
foris animalia;
Ibi quisque
se sacrificat,
Hic aliud
pro se immolat.

4. Lacrimarum
pingue sacrificium,
Medullatum
holocaustum fletuum,
Multa brevi
consummarunt tempora
Impetrata
statim indulgentia.
Ipsi decus
ipsi gloria,
Super eius
tanta gratia.

B fol. 96 b. — C fol. 163 a. — 1, 3 bis Schlufs fehlen B. — 3, 6 hic est membra C.

239. (129.) Hymnus alter.

1. Paenitentum
severa correptio
Et eorum
longa satisfactio
Crebris carnem
edomant ieiuniis
Asperisque
cruciant ciliciis,
Et eiectos
ab ecclesia
Confundit
erubescencia.

2. In hac nihil
actum est hoc ordine,
Mitiozem
sensit Deum homine,
Rex et iudex
idem legem temperat
Nec attendit,
qui cor vere indicat,
Tam temporis
longitudinem
Quam doloris
magnitudinem.

3. Pharisaeus
Domini clementiam,
Quam ignorat,
credit ignorantiam,
Et intra se
dum super hanc murmurat,
Iudex cordis
murmur hoc diiudicat,
Ut collatis
multis dixerit,
Cur veniam
haec meruerit.

4. Quam multorum
peccatorum vinculis
Quasi septem
absolvens daemoniis,
Quanti fides,
quanti sit dilectio,
Tam felici
docuit indicio.
Ipsi decus
ipsi gloria,
Super eius
tanta gratia.

C fol. 165 a. — 3, 9 Et collatis.

240. (130.) In festo omnium Sanctorum.

In 1. Nocturno.

1. Sanctorum sollemnitas
Omnium,
Festiva iuncunditas
Hominum,
Fidelem laetificat
Populum.

2. Quod minus impendimus
Singulis,
Quas per annum colimus
Feriis,
In his laudum solvimus
Hostiis.

3. Sanctorum laus omnium.
Domine,
At te tamquam talium
Capite
Laudis sit exordium
Debitae.

4. Tuae sunt potentiae
Subdita,
Tuae sapientiae
Pervia,
Tuae cuncta gratiae
Gloria.

C fol. 198 b.

241. (131.) In 2. Nocturno.

1. Porta caeli, siderum
Ianua,
Tam matrum quam virginum
Gloria,
Votis esto supplicum
Pervia.	3. Quos nostrae custodiae
Deputas,
Horum nos iuvamine
Protegas,
Ut ad te nos, Domine,
Dirigas.
2. Supernorum milites
Agminum,
Sic depellant acies
Daemonum,
Ut sit iugis requies
Hominum.	4. Tuae sunt potentiae
Subdita,
Tuae sapientiae
Pervia,
Tuae cuncta gratiae
Gloria.

C fol. 198 b. — 1, 3 Tam martyrum quam. — 2, 3 Sic te pellant.

242. (132.) In 3. Nocturno.

1. Communis celebritas
Omnium
Iustorum memorias
Veterum
Natalibus aggregat
Martyrum.	4. His chorus adiungitur
Virginum
Et rosis intexitur
Lilium,
Flos insignit croceus
Medium.
2. Horum est parietum
Medius
Tam vatum quam martyrum
Maximus,
Laude Christi plurimum
Praeditus.	5. Trina florum talium
Specie
Sertum odoriferum,
Domine,
In te nitet omnium
Capite.
3. Post hunc sunt ecclesiae
Principes,
Post hos tui, Domine,
Milites,
Post utrosque denique
Pedites.	6. Tuae sunt potentiae
Subdita,
Tuae sapientiae
Pervia,
Tuae cuncta gratiae
Gloria.

C fol. 199 a.

243. (133.) Ad Laudes.

1. Eversis altariis
Daemonum
Pantheon est idolis
Erutum,
Sanctorum memoriis
Deditum. | 2. Huc plebs annis singulis
Confluens
Et cum clero pontifex
Veniens
Est in laudum hostiis
Vehemens. |
|---|--|

3. Quod illic a capite
Coeptum est,
Ad membra rectissime
Tractum est,
Sicut et hic hodie
Patens est.

4. Quorum simul colimus
Gaudium
Laudantes pro omnibus
Dominum,
Adiuvemur precibus
Omnium.

5. Haec tuae militia
Curiae
Per sua suffragia,
Domine,
Sub tuo nos protegat
Nomine.

6. Tuae sunt potentiae
Subdita,
Tuae sapientiae
Pervia,
Tuae cuncta gratiae
Gloria.

C fol. 199 a. — 2, 1 Hunc plebs. — 2, 5 in fehlt. — 5, 6 Domine.

B. Abaelardi Planctus.

244. (134.) Planctus Dinae, filiae Iacob.

1 a. Abrahae proles,
Israel nata,
Patriarcharum
sanguine clara.

1 b. Incircumcisi
viri rapina,
Hominis spurci
facta sum praeda,

1 c. Generis sancti
macula summa,
Plebis adversae
ludis illusa.

R. Vae mihi miserae,
Per memet proditae!

2 a. Quid alienigenas
Iuvabat me cernere?
Quam male sum cognita
Volens has cognoscere!

2 b. Sichem, in exitium
Nate tui generis,
Nostris in opprobrium
Perpes facte posteris,

R. Vae mihi miserae,
Per memet proditae!

R. Vae tibi misero,
Per temet perduto!

2 c. Frustra circumcisio
Fecit te proselytum,
Non valens infamiae
Tollere praeputium;

R. Vae tibi misero,
Per temet perduto!

3 a. Coactus me rapere
Mea raptus specie,

3 b. Quovis expers veniae
Non fuisses iudice.

4 a. Non sic fratres censuistis
Simeon et Levi,

5 a. Innocentes coaequastis
In poena nocenti,

6 a. Amoris impulsio,
Culpa satisfactio

7 a. Levis aetas iuvenilis
Minusque discreta
Ferre minus a discretis
Debuit in poena.

8 a. Vae mihi,
Vae tibi,
Miserande
Iuvenis!

4 b. In eodem facto nimis
Crudeles et pii.

5 b. Quin et patrem perturbastis
Ob hoc exsecrandi.

6 b. Quovis sunt iudicio
Culpa diminutio.

7 b. Ira fratrum ex honore
Fuit lenienda,
Quem his fecit princeps terrae
Ducta peregrina.

8 b. In stragem
Communem
Gentis tantae
Concidis.

1, 4 sunt. — 5 a, 2 nocente. — 7 b, 4 Ducta, nicht aucta Hs.

245. (135.) Planctus Iacob super filios suos.

1 a. Infelices filii,
Patre nati misero,
Novi, meo sceleri
Talis datur ultio,
Cuius est flagitii
Tantum damnum passio,
Quo peccato merui
Hoc feriri gladio.

2 a. Ioseph, fratrum invidia,
Divina pollens gratia,
Quae, fili mi, praesagia
Fuerunt illa somnia?

3 a. Posterior
natu fratribus,
Sed amore
prior omnibus,
Quem moriens
mater Bennomin,
Pater gaudens
dixit Benjamin,

4 a. Pueriles naeniae
Super cantus omnes
Orbati miseriae
Senis erant dulces,

1 b. Ioseph, decus generis,
Filiorum gloria,
Devoratus bestiis
Morte ruit pessima;
Simeon in vinculis
Mea luit crimina,
Post matrem et Benjamin
Nunc amisi gaudio.

2 b. Quid sol, quid luna, fili mi,
Quid stellae, quid manipuli,
Quae mecum diu contuli.
Gerebant in se mystici?

3 b. Blanditiis
tuis miserum
Relevabas
patris senium,
Fratris mihi
reddens speciem
Et decorae
matris faciem.

4 b. Informes in facie
Teneri sermones,
Omnem eloquentiae
Favum transscendentes.

5 a. Duorum solacia
Perditorum maxima
Gerebas in te, fili,
Pari pulchritudine
Repraesentans utrosque
Reddebas sic me mihi.

5 b. Nunc tecum hos perdidi
Et plus iusto tenui
Hanc animam, mi fili,
Aetate tu parvulus,
In dolore maximus
Sicut matri, sic patri.

6. Deus, cui servio,
Tu nos nobis facito
Vel apud te coniungi!

2 a, 4 sonnia. — 4 a, 2 omnes cantus. -- 5 b, 3 fili mi.

**246. (136.) Planctus virginum Israel de filia
Iephtae Galaaditae.**

1 a. Ad festas
Choreas
Caelibes,

1 b. Ex more
Venite,
Virgines!

2 a. Ex more
Sint odae
Flebiles

2 b. Et planctus
Ut cantus
Celebres.

3 a. Incultae
Sint maestae
Facies

3 b. Plangentum
Et flentum
Similes!

4 a. Auratae
Sint longe
Cyclades,

4 b. Et cultus
Sint procul
Divites!

5 a. Galaditae
Virgo Iephtae
Filia,
Miseranda
Patris facta
Victima.

5 b. O stupendam,
Plus quam flendam
Virginem!
O quam rarum
Illi virum
Similem!

Annuos
virginum elegos
Et pii
carminis modulos,
Virtuti
virginis debitos,
Per annos
exigit singulos.

Ne votum
sit patris irritum
Promisso-
que fraudet Dominum,
Qui per hunc
salvavit populum,
In suum
hunc urget iugulum.

6 a. Victor hic de proelio
 Dum redit cum populo,
 Prior haec cum gaudio
 Occurrit cum tympano.
 Quam videns
 Et gemens
 Pater anxius
 Dat plausum
 In planctum
 Voti conscius,
 Triumphum
 In luctum
 Vertit populus.
 Decepisti, filia,
 Me, dux ait, unica,
 Et decepta gravius
 Nostra lues gaudia,
 Quamque dedit Dominus,
 Perdet te victoria
 Illa refert: utinam
 Meam innocentiam
 Tantaе rei victimam
 Aptet sibi placitam!

 Immolare filium
 Volens Abraham
 Non hanc apud Dominum
 Habet gratiam,
 Ut ab ipso puerum
 Vellet hostiam.
 Puerum qui respuit,
 Si puellam suscipit,
 Quod decus
 Sit sexus
 Mei percipe
 Uteri-
 que tui
 Fructus, inspice,
 Quid mihi,
 Quid tibi
 Sit hoc gloriae.

6 b. Ut sexu sic animo
 Vir esto, nunc obsecro,

 Nec meae
 Nec tuae
 Obstes gloriae,
 Si tuae
 Praeferre
 Me vis animae
 Exemplo-
 que pravo
 Cunctos laedere.
 Si natae dilectio
 Praeferat hanc Domino,
 Unaque tu Dominum
 Offendes cum populo
 Amittes et populum
 Displicendo Domino.
 Non est hic crudelitas,
 Sed pro Deo pietas,
 Qui, ni vellet hostiam,
 Non daret victoriam.
 Solvens ergo debitum
 Placa, pater, Dominum,
 Ne forte, cum placitum
 Erit, non sit licitum.
 Quod ferre non trepidat
 Virgo tenera,
 Inferre sustineat
 Viri dextera,
 Sponsio quem obligat
 Voti propria.
 Sed duorum mensium
 Indulgebis spatium,
 Quo valles
 Et colles
 Cum sodalibus
 Peragrans
 Et plorans
 Vacem planctibus,
 Quod sic me
 Semine
 Privet Dominus,

7. Sitque legis sanctio
Mea maledictio,
Nisi sit remedio,
Mundae carnis hostia,
Quam nulla pollutio
Nulla novit macula.

8 a. His gestis rediit
ad patrem unica,

8 b. Secreti thalami
subintrans abdita

8 c. Lugubris habitus
deponit tegmina.

9 a. Quae statim ingressa
balneum
Circumstante choro
virginum
Fessam se refovet
paululum,

9 b. Et corpus pulvere
squalidum
Laboreque viae
languidum
Mundat ac recreat
lavacrum.

10 a. Varias unguenti
species
Auratae continent
pyxides,
Quas flentes adferunt
virgines.

10 b. His illam condiunt
aliae,
Capillos componunt
reliquae
Vel vestes praeparant
dominae.

11 a. Egressa post paululum
Virgo lota balneum
Mittit patri nuntiam,
Ut aram exstruat,
ignem acceleret,
Dum ipsa victimam
interim praeparet,
Quae Deo convenit,
principem condecet.

11 b. O quantis ab omnibus
Istud eiulantibus
Nuntium excipitur!
Urget dux populum,
ut haec accelerent,
Et illa virgines,
ut cultum properent
Et tamquam nuptiis
morti se praeparent.

12 a. Illa byssum propriis
Madefactam lacrimis,

12 b. Porrigit haec humidam
Fletu suo purpuram.

13 a. Auro gemmis
Margaritis
Variatum est monile,
Quod sic pectus
Ornat eius,
Ut ornetur magis inde.

13 b. Rerum pondus
Et ornatus
Moram virgo iam non ferens
Lecto surgit
Et repellit,
Quae restabant, ita dicens:

Inaures et annulum
Cum armillis aureum
Virginis tenerrimum
Onerant corpusculum.

Quae nupturae satis sunt,
Periturae nimis sunt;
Mox, quem patri detulit,
Ensem nudum arripit.

14 a. Quid plura,
Quid ultra
Dicimus,
Quid fletus,
Quid planctus
Ginnimus?

Ad finem,
Quod tamen
Coepimus,
Plangentes
Et flentes
Ducimus.

15 a. O mentem
Amentem
Iudicis,
O zelum
Insanum
Principis!

O patrem,
Sed hostem
Generis,
Unicae
Quod nece
Diluit!

14 b. Collectis
Circa se
Vestibus
In arae
Succensae
Gradibus

Traditus
Ab ipsa
Gladius
Peremit
Hanc flexis
Genibus.

15 b. Hebraeae
Dicite
Virgines,
Insignis
Virginis
Memores,

Inclitae
Puellae
Israel,
Hac valde
Virgine
Nobiles.

6 a, 21 ignocentiam. — 6 a, 40 qui sui. — 6 b, 14 Sinat te dilectio. —
6 b, 17 offendens. — 6 b, 18 Amittas.

247. (137.) Planctus Israel super Samson.

I.

1 a. Abyssus vere multa
Iudicia,
Deus, tua,
Eo plus formidanda,
Quo magis sunt occulta
Et quo plus est ad illa
Quaelibet vis infirma.

2 a. Quem primo Dalida
Sacra caesarie,
Hunc hostes postea
Privarunt lumine.

1 b. Virorum fortissimum,
Nuntiatum
Per angelum,
Nazareum inclitum,
Israelis clipeum,
Cuius cor vel saxeum
Non fleat sic perditum?

2 b. Exhaustis viribus
Orbatus oculis
Molae fit deditus
Athleta nobilis.

3 a. Clausus carcere
Oculorumque lumine
Iam privatus,
Quasi geminis
Ad molam sudans tenebris
Est oppressus,
Ludos Martios
Plus exercere solitos
Frangit artus.

3 b. Hos cibario
Vix sustentans edulio
Iumentorum,
Quod et nimius
Labor hic et insolitus
Sumit rarum,
Crebris stimulis
Agitatur ab aemulis
Ut iumentum.

3 c. Quid tu, Dalida,
Quid ad haec dicis impia,
Quae fecisti?
Quaenam munera
Per tanta tibi scelera
Conquisisti?
Nulli gratia
Per longa manet tempora
Proditori.

II.

1 a. Renatis iam crinibus
Reparatis[que] viribus
Temulentis hostibus
Lusurus inducitur,
Ut morte doloribus
Finem ponat omnibus.

1 b. A iocis ad seria
Fertur mens diu concita,
Tam laeva quam dextera
Columnis adplicita
Hostium et propria
Miscet dolor funera.

2 a. O semper fortium
Ruinam maximam
Et in exitium
Creatam feminam!

2 b. Haec patrem omnium
Deiecit protinus
Et mortis poculum
Propinat omnibus.

3 a. David sanctior,
Salomone prudentior
Quis putetur?
At quis impius
Magis per hanc vel fatuus
Reperitur?
Quis ex fortibus
Non ut Samson fortissimus
Enervatur?

3 b. Adam, nobile
Divinae plasma dexteræ,
Mox haec stravit,
Quam in proprium
Acceperat auxilium,
Hostem sensit;
Ex tunc femina
Virorum tela maxima
Fabricavit.

3 c. Sinum aspidi
 Vel igni prius aperi,
 Quisquis sapis,
 Quam femineis
 Te committas illecebris,
 Nisi malis
 Ad exitium
 Properare certissimum
 Cum praedictis.

I 3 c steht vor 3 b. — 3 b, 5 Labor hii et. — 3 b, 8 Agitatur et ab. —
 II 3 a, 4 Aut quis. — 3 a, 8 Sicut Samson.

248. (138.) **Planctus David super Abner, filio Ner,**
quem Ioab occidit.

1 b. Abner fidelissime,
 Bello strenuissime,

1 b. Amor ac deliciae
 Militaris gloriae,

2 a. Quod vis non praevaluit,
 Dolus in te potuit;
 Per quem peris proditus
 Par eius sit exitus,
 Nullis dignus fletibus,
 Quos tuus dat omnibus.

2 b. Dolus execrabilis,
 Casus miserabilis
 Cogunt ad continuas
 Hostem quoque lacrimas,
 Dissolvitque pietas
 Mentis adamantinas.

3 a. Hostis regni
 Dum fuisti
 Manifestus,
 Semper claris
 Es triumphis
 Sublimatus.

3 b. Multis damnis
 Nos multasti
 Nulla passus,
 Armis potens,
 Sensu pollens,
 Vir perfectus.

4 a. Israelis
 Murus fortis,
 Iudae metus,
 Inimicus
 Et amicus
 Eras summis.

4 b. Tandem nostris
 Cedens votis
 Inis foedus
 Et spe pacis
 Arma ponis
 Male tutus.

5 a. Dum timendum
 tibi credidisti,
 Periculis
 cunctis providisti;

5 b. Fide nostra
 fidens corruisti,
 Quam de tua
 vir verax pensasti.

6 a. **Armati qui horruit**
Nomen Abner,
Inermi praevaluit
Tibi, Abner,

6 b. **Nec in via congregi**
Tecum ausus,
Portas urbis polluit
Per hoc scelus.

7 a. **Milites, militiae**
Ducem tantum
Lacrimantes plangite
Sic prostratum!

7 b. **Principes iustitiae**
Sumant zelum
In tam execrabile
vindicandum.

2 a, 4 Pars eius. — 4 b, 3 in his foedus.

249. (139.) Planctus David super Saul et Ionatha.

1 a. **Dolorum solacium,**
Laborum remedium,
Mea mihi cithara

1 b. **Nunc, quo maior dolor est**
Iustiorque maeror est,
Plus est necessaria.

2 a. **Strages magna populi,**
Regis mors et filii,
Hostium victoria,

2 b. **Ducum desolatio,**
Vulgi desperatio
Luctu replent omnia.

3 a. **Amalech invaluit,**
Israel dum corrui;
Infidelis iubilat
Philistaea,
Dum lamentis lacerat
Se Iudaea.

3 b. **Insultat fidelibus**
Infidelis populus,
In honorem maximum
Plebs adversa,
In derisum omnium
Fit divisa.

4 a. **Quem primum his praeuit,**
Victus rex occubuit,
Talis est electio
Dei sui,
Talis consecratio
Vatis magni!

4 b. **Insultantes inquit;**
Ecce, de quo garriunt,
Qualiter hos prodidit
Deus suus,
Dum a multis occidit
Dis prostratus.

5 a. **Saul, regum fortissime,**
Virtus invicta Ionathae,
Qui vos nequivit vincere,
Permissus est occidere.

5 b. **Quasi non esset. oleo**
Consecratus dominico,
Scelestae manus gladio
Iugulatur in proelio.

6 a. **Plus fratre mihi, Ionatha,**
In una mecum anima,
Quae peccata, quae scelera
Nostra sciderunt viscera!

6 b. **Expertes, montes Gelbae,**
Roris sitis et pluviae,
Nec agrorum primitiae
Vestro succurrant incolae.

7 a. Vae, vae tibi, madida
Tellus caede regia,
Qua et te, mi Ionatha,
Manus stravit impia,

7 b. Ubi Christus Domini
Israelque incliti
Morte miserabili
Sunt cum suis perdit!

8 a. Tu mihi, mi Ionatha,
Flendus super omnia,
Inter cuncta gaudia
Perpes erit lacrima.

8 b. Planctus, Sion filiae,
Super Saul sumite,
Largo cuius munere
Vos ornabant purpurae.

9 a. Heu, cur consilio
Adquievi pessimo,
Ut tibi praesidio
Non essem in proelio
Vel confossus pariter
Morerer feliciter,
Cum, quid amor faciat,
Manus hoc non habeat
Et me post te vivere
Mori sit assidue,
Nec ad vitam anima
Satis sit dimidia.

9 b. Vicem amicitiae
Vel unam me reddere
Oportebat tempore
Summae tunc angustiae,
Triumpho participem
Vel ruinae comitem,
Ut te vel eriperem
Vel tecum occumberem,
Vitam pro te finiens,
Quam salvasti totiens,
Ut et mors nos iungeret
Magis quam disiungeret:

9 c. Infausta victoria
Potitus interea
Quam vana, quam brevia
Hinc percepi gaudia!
Quam cito durissimus
Est secutus nuntius,
Quem in suam animam
Locutum superbiam,
Mortuos quos nuntiat.
Illata mors adgregat,
Ut doloris nuntius
Doloris sit socius.

10 a. Do quietem fidibus,
Vellem, ut et planctibus
Sic possem et fletibus.

10 b. Laesis pulsu manibus,
Raucis planctu vocibus
Deficit et spiritus.

4 b, 3 perdidit. — 4 b, 6 Diis. — 6 b, 4 Vestros. — 7 b, 4 perdidit. —
9 c, 4 Hic. — 9 c, 9 sq. Constr.: Illata mors adgregat [iis], mortuos quos
nuntiat.

Petrus Venerabilis,

Abbas Cluniacensis,

† 1156.

Petrus mit dem Beinamen der Ehrwürdige entstammte der adeligen Familie de Montboissier in der Auvergne. Sein Vater hieß Maurice, weshalb er auch Petrus Mauricii genannt ward, seine Mutter Ringardis. Seine Geburt fällt in das Jahr 1092 (oder 94). Zwei seiner Brüder, Dissutus und Eustachius, gehörten dem ritterlichen, vier dem geistlichen Stande an: Jordanus, Abt von Chaise-Dieu, Pontius, Abt von Vezelai, Armannus, Abt von Manlieu, Heracleus, Propst zu Brioude. Er selbst wurde infolge Gelöbnisses seiner Eltern in dem Priorat Soucilange erzogen und trat 1109 in noch jugendlichem Alter in die Abtei von Cluny ein, zu deren Abte er den 22. August 1122 gewählt wurde, erst 30 Jahre alt. Nach Wiederherstellung der klösterlichen Zucht (1122), welche durch die Rückkehr des abgesetzten Abtes Pontius nochmals in Frage gestellt ward (1126), wurde der hervorragende Prälat eines so hervorragenden und einflußreichen Stiftes wie Cluny, welches selbst in Palästina Töchterklöster besaß, mehr und mehr in die Staat und Kirche bewegenden Ereignisse verwickelt, denen er sich nur zeitweise durch Flucht in die Einsamkeit zu entziehen vermochte. Bekannt ist der Streit, den der heilige Bernhard in seiner temperamentvollen Art gegen den Abt und den Orden von Cluny erhob, aus dem aber Petrus als der moralische Sieger hervorging; bekannt auch das gastliche Asyl, das er dem, am leidenschaftlichsten von Bernhard, verfolgten Abälard zuteil werden ließ. Er starb, nachdem er 35 Jahre, vier Monate und vier Tage der Abtei vorgestanden, am Weihnachtsfeste des Jahres 1158.

Außer zahlreichen theologischen Schriften und einer Sammlung von Briefen, welche für die Geschichte seiner Tage Quellenwert beanspruchen, hinterließ Petrus der Ehrwürdige auch eine Anzahl religiöser Dichtungen. So berichtet ein auf ihn verfaßtes altes Epitaph (Migne PP. LL. 189, 42) von ihm:

Tractatus scribens nec non volumina multa,
Sermones varios, dictamina prosa metroque,

d. h. er befließigte sich sowohl der quantifizierenden als auch der rhythmischen Dichtung. Eine Anzahl seiner Poesien werden uns in einer alten Synopse seiner Schriften (Migne l. c. 31) mit den Worten aufgezählt: Scripsit idem *rhythmum in laude salvatoris* (Nr. 13), *rhythmum de sancto Hugone* (Nr. 14), *rhythmum de sancto Benedicto* (scheinbar verloren), item *rhythmum de resurrectione Domini* (ebenso). Fecit *hymnum in honore sanctae Mariae Magdalenae* (Nr. 10), item *alium hymnum in honore matris Domini* (unbekannt). Fecit *prosam de eadem virgine Maria gloriosa* (Nr. 4, 5 oder 6).

Quellen für seine Dichtungen sind vor allem eine Handschrift von Anchin aus dem 12. Jahrhundert (jetzt Douai 381), die nur seine und seines Sekretärs Petrus von Poitiers WW. enthält; dann ein Sammelband des Cluniacenser Priorates Saint-Martin-des-Champs in Paris aus dem Ende des 12. Jahrhunderts (jetzt Parisin. 17716), der uns Prosen unseres Autors mit deren Singweisen erhalten hat. Diese Quelle enthält auch eine *Historia Transfigurationis* mit dem Anfange *Assumens Iesus Petrum et*

Iacobum und der Angabe: „A domno Petro Venerabili Cluniacensi composita.“ Das Officium ist in Prosa geschrieben; die zu demselben gehörigen Hymnen aber O nata lux de lumine und O sator rerum, reparator aevi sind nicht von Petrus Mauriti verfaßt, da sie bereits in Handschriften des 10. und 11. Jahrhunderts nachgewiesen werden können. Die Handschriften von Donai und Paris bieten uns zu mehreren Prosen des Abtes von Cluny auch die Singweisen. Einige derselben können von dem Dichter herrühren, der, wie wir von Petrus Pictaviensis erfahren, auch ausübender Musiker war:

*Musicus, astrilogus, arithmeticus et geometra,
Grammaticus, rhethor et dialecticus est.*

250. (1.) Prosa in Nativitate Domini.

1 a. Caelum, gaude, terra, plaude,
Nemo mutus sit a laude,
Ad antiquam originem
Redit homo per virginem.	1 b. Virgo Deum est enixa,
Unde vetus perit rixa,
Perit vetus discordia,
Succedit pax et gloria.
2 a. Tunc de caeno surgit reus,
Cum in feno iacet Deus,
Tunc vile celat stabulum
Caelestis escae pabulum.	2 b. Nutrit virgo creatorem,
Ex se factum redemptorem,
Latet in pueritia
Divina sapientia.
3 a. Lac stillant matris ubera,
Lac fundunt nati viscera,
Dum gratiae dulcedinem
Per assumptum dat hominem.	3 b. Ergo dulci melodia
Personemus, o Maria,
Religiosis vocibus
Et clamoris affectibus:
4 a. Salve, virgo benedicta,
Quae fugasti maledicta,
Salve, mater altissimi,
Agni sponsa mitissimi.	4 b. Tu serpentem evicisti,
Cuius caput contrivisti,
Cum Deus ex te genitus
Eius fuit interitus.
5 a. Tu caelorum imperatrix,
Tu terrarum reparatrix,
Ad quam suspirant homines,
Quam nequam tremunt dae-
mones.	5 b. Tu fenestra, porta, vellus,
Aula, domus, templum, tellus,
Virginitatis lilium
Et rosa per martyrrium.
6 a. Hortus clausus, fons hortorum,
Sordes lavans peccatorum,
Inquinatos purificans
Et mortuos vivificans.	6 b. Dominatrix angelorum,
Spes post Deum saeculorum,
Regis reclinatorium
Et deitatis solium.
7 a. Stella fulgens Orientis,
Umbras fugans occidentis,
Aurora solis praevia
Et dies noctis nescia.	7 b. Parens nostri tu parentis
Et genetrix nos gignentis,
Piae matris fiducia
Natos patri concilia.

8. Ora, mater, Deum natum,
Nostram solvat ut reatum
Et post concessam veniam
Det gratiam et gloriam.

Collect. ms. Aquinensiense saec. 12. Cod. Duacen. 381. A. — Orat.
ms. Parisiense (?) saec. 15/16. Cod. Parisin. 3639. B. — Migne PP. LL. 189,
1018. C. — 1 a, 2 a fehlt C. — „Eiusdem“ (d. h. Petri Cluniacen.) B; die
Singweise in A.

251. (2.) Prosa de Nativitate Domini.

1. Voce iucunditatis,
Alleluia,

1 a. Veritas de terra
orta est,
Cum Christus carne
natus est.	2 b. Nova fit in caelis
gloria,
Nova sint in terris
gaudia.
2 a. Auctor rerum creaturam
Miseratus perituram
Adfuit	3 b. Atque dextram libertatis
Iam ab hoste captivatis
Praebuit.
3 a. Caelum terrae fudit rorem,
Terra gignit salvatorem,	4 b. Chorus cantat angelorum,
Cum fit infans rex caelorum.
4 a. Venter ille virginalis,
Dei cella specialis,
Fecundatur spiritu,	5 b. Et, ut virga parit florem,
Sic et virgo redemptorem
Carnis tectum habitu.
5 a. Alitur matris intactae
Puer Deus sacro lacte,
Res stupenda saeculis!	6 b. Esca vivit aliena
Per quem cuncta manent plena,
Nullis par miraculis.
6 a. Pastu carnis enutritur,
Vitam carni qui largitur,
Matris habet gremium,
Quem et patris solium.	7 b. Virgo natum consolatur
Et ut Deum veneratur,
Nobiscum Emmanuel,
Salutare Israel.
7 a. Mens et vox et oculi
Christiani populi	8 b. Te, mater, suscipiunt,
Per te natum sitiunt
8 a. Habere propitium
Et tutum refugium.	9 b. Ergo, mundi domina,
Pia flecte lumina
Dissolvendo crimina.

10. Fugetur nequitia
Iesu Christi gratia.

Collect. ms. Aquicinctiense saec. 12. Cod. Duacen. 381. A. — Orat. ms. Parisinum(?) saec. 15/16. Cod. Parisin. 3639, B. — Migne PP. LL. 189, 1017 sq. C. — 4b, 2 Cum sit BC. — 6b, 3 gehört dem Sinne nach zu 6a, 3. — 8b, 1 Lies suspiciunt? — 9b, 3 ist entweder zu tilgen, oder es fehlt 9a eine Zeile. — A bietet die Singweise der Sequenz aber nur bis 7b incl.

252. (3.) Prosa de Pascha.

1. Mortis portis

Fortis vim intulit,
Trucem ducem
Illius perculit.

Lumen clarum tenebrarum
Sedibus resplenduit,
Dum salvare, recreare,
Quod creavit, voluit.

Hinc creator, ne peccator
Moreretur, moritur,
Cuius morte nova sorte
Vita nobis oritur.

Inde Satan maestus gemit,
Unde victor nos redemit;
Illud illi fit letale,
Quod est homini vitale,
Qui, dum capit, capitur
Et, dum mactat, moritur.

2. Raptis captis

Inferni carcere
Dolet, solet
Qui nulli parcere.

Sic decenter, sic potenter
Rex devincens inferos,
Linquens ima die prima
Rediit ad superos.

Resurrexit et revexit
Secum Deus hominem
Reparando, quam creando
Dederat, originem.

Per auctoris passionem
Ad amissam regionem
Primus redit nunc colonus,
Unde laetus fit hic sonus
Resurgenti cantica
Decantando rhythmica.

Collect ms. Aquicinctense saec. 12. Cod. Duacen. 381. A. — Collect. ms. Emmeramense saec. 14/15. Clm. Monacen. 14676. B. — Migne PP. LL. 189, 1017. C. — 1, 3 Crucem ducem BC. — 1, 8 creare B. — 1, 17 captat BC. — 2, 1 Captis, captis B; Raptis fehlt C. — 2, 3 Olet solet B; Dolet fehlt C. — 2, 4 Que nulli B. — 2, 7 Linquens una B. — 2, 15 reddit B. — 2, 17 und 18 fehlen BC. — „Prosa de Pascha“ A; „Petri Cluniacen.“ B.

Diese Prose ist, rhythmisch betrachtet, ein Leich, und ist als solcher hier gedruckt, musikalisch eine Sequenz, wie die in A erhaltene Singweise lehrt. Der Melodie zufolge müßte die Sequenz abgeteilt werden wie folgt, wobei nur 10a und 10b verschiedene Melodie haben, also auch mit 11 in eine sechszeilige Schlussschlussel kontrahiert werden könnten:

1 a. Mortis portis
Fortis vim intulit,

1 b. Trucem ducem
Illius perculit.

2 a. Lumen clarum
Tenebrarum
Sedibus resplenduit

2 b. Dum salvare,
Recreare,
Quod creavit, voluit.

3 a. Hinc creator,
Ne peccator
Moreretur, moritur,

3 b. Cuius morte
Nova sorte
Vita nobis oritur.

4 a. Inde Satan
maestus gemit,

4 b. Unde victor
nos redemit.

5 a. Illud illi fit
letale,	5 b. Quod est homini
vitale.
6 a. Qui, dum capit,
capitur	6 b. Et, dum mactat,
moritur.
7 a. Raptis captis
Inferni carcere	7 b. Dolet, solet
Qui nulli parcere.
8 a. Sic decenter
Sic potenter
Rex devincens inferos	8 b. Linquens ima
Die prima
Rediit ad superos.
9 a. Resurrexit
Et revexit
Secum Deus hominem	9 b. Reparando,
Quam creando
Dederat, originem.
10 a. Per auctoris passionem
Ad amissam regionem	10 b. Primus redit nunc colonus,
Unde laetus fit hic sonus
11. Resurgenti cantica
Decantando rhythmica.	

253. (4.) Prosa de sancta Maria.

1 a. Orbis totus,
Unda lotus
Christiani lavacri,	1 b. Ad Mariam,
Matrem piam,
Voce clamat alacri:
2 a. Matrem illam,
Quae mamillam
Praebuit altissimo,	2 b. Collaudemus,
Decantemus
Cantu iucundissimo.
3 a. Mater Dei,
Per quam rei
Redeunt ad veniam,	3 b. Seda diram
Clemens iram
Ac refunde gratiam.
4 a. Hostes arce,
Servis parce
Tibi famulantibus	4 b. Et felicem
Genetricem
Dei te fatentibus.
5 a. Sis adiutrix,
Dei nutrix,
Christiani populi,	5 b. Cuius votis
Ad te totis
Diriguntur oculi.
6 a. Natum ora
Et implora,
Ne plebs eius pereat,	6 b. Sed ductrice
Genetrice
Te ad vitam redeat.
7 a. Dic, dic ei:
Fili Dei,
Sed et meus unice,	7 b. Nate meus
Atque Deus,
Exorantem respice.
8 a. Recordare,
Quis et quare
Matrem habes virginem,	8 b. Causa nota
Est et tota,
Ut salvares hominem.

9 a. En, ancilla,
Cuius stilla
Te lactavit parvulum,	9 b Per hanc audi
Et exaudi
Te colentem populum.
10 a. Memor esto,
Quando maestro
Blandiebar osculis	10 b. Teque flentem
Vel ludentem
Nutriebam saeculis.
11 a. Hac spe ducta
Nec seducta
Te ut natum alui	11 b. Et orando,
Venerando
Sicut Deum colui.
12 a. Ergo, fili
Puerili
Deum tegens tegmine,	12 b. Quem fovebam,
Quem mulcebam
Latentem sub homine,
13. Exaudias pro hac familia,
Oro mater matris fiducia.	

Collect. ms. Aquicinctiense saec. 12. Cod. Duacen. 381. mit Mel. A. —
Collect. ms. S. Martini a Campis saec. 12/13. in. Cod. Parisin. 17716. B. —
Prosar. ms. Marchianense saec. 15. Cod. Duacen. 123. C. — 1 b, 3 clamet
C. — 4 a, 3 supplicantibus C. — 4 b, 1 Ac C. — 7 a, 3 et meus fehlt C. —
7 b, 2 fehlt C. — 7 b, 3 Supplicantes C; aus 7 a und 7 b ist mit diesen
Auslassungen eine Schlusssklausel gebildet; das weitere fehlt C.

254. (5.) Prosa de sancta Maria.

1. Gabrieli, caelesti nuntio,
Iungatur haec contio,	
2 a. Dicens: Ave, Maria,
Cuius ad imperia
Caelum, terra, maria
Genu flectunt.	2 b. Stupent tuum uterum
Profudisse tenerum,
Deum tamen, puerum,
Mater virgo.
3 a. Quis te cernens hunc lactare
Fletus posset temperare
Dono tactus pueri?	3 b. Quam praedulces illae mam-
mae,
Quarum stillis dirae flammae
Restinguntur inferi!
4 a. Mirantur aethera,
Panni tergunt scelera,	4 b. Infantis lacrimae
Sordes lavant animae.
5 a. O puer, o lactens,
O fili virginis,
Dei patris unice,	5 b. Qui es lux, qui es dux,
Qui es pax hominis,
Supplicantes respice.
6 a. Clarum sidus navigantum,
Callis rectus non errantum,
Redde gratae ac beatae
Nos patriae.	6 b. In qua regem in decore
Et te matrem in splendore
Sempiternae contemplemur
Gloriae
7. Per aeterna saecula,	

Collect. ms. Aquicinctiense saec. 12. Cod. Duacen. 381. ohne Mel. A. —
Collect. ms. S. Martini a Campis saec. 12/13. in. Cod. Parisin. 17716. mit
Mel. B. — Orat ms. Parisiense saec. 15/16. Cod. Parisin. 3639. C. — 2 a, 4
flectunt omnia C. — 3 a, 2 posset C. — 3 b, 3 Restrunguntur C. — 6 b, 4
Gloriae fehlt C. — Vgl. auch Anal. VIII, 48 sq.

255. (6.) Prosa de sancta Maria.

1. Benedicta sit beata Maria,
Deitas aeterna gratia
Quam replevit supera.

2 a. Deo credidit,
Natum edidit
De sancto neumate,
Permanens
Integra puerpera.

2 b. Quibus laudibus,
Quam sollennibus
Mariam recolam,
Quam tremunt
Terra, pontus, aethera?

3 a. Nam constat virgo fecunda,
Quam sancti spiritus unda
Rigavit caelitus retinens
Pudoris signacula.

3 b. Haec namque mater est illa,
Cuius praedulcis mamilla
Iesu infudit labiolis
Pia lactis pocula.

4 a. Alti patris theoria
Te perfudit
totam, o Maria.

4 b. Operanteque sophia
Neumatis ob-
umbravit gratia.

5 a. Et nos, quos supera
Signavit trinitas
Tibi damus haec praeconia

5 b. Quatenus aeterna
Tecum in caelo
Possimus obtinere gaudia.

6 a. Ultimoque
nos in examine
Deleto crimine
~~~~~
Tua salvet clementia,

6 b. Quo libere
potentis dominae
Freti iuvamine
Sequamur quocunque
Visa agni vestigia.

7 a. Angelorum, te rogamus
supplices, domina,

7 b. Ut in nos illa dulcia
dirigas lumina.

8 a. Haec namque devote
venerandis
Tuis assistit laudibus
Et supplicat turmula,

8 b. Cum supernis ange-
lorum choris
Ut te collaudet
Per omnia saecula.

Collect. ms. S. Martini a Campis saec. 12/13. Cod. Parisin. 17716. Mit
Mel. — 3 b, 3 infundis. — Diese Prose folgt der Melodie *Benedicta
semper*, Anal. VII, Nr. 96, und stellt den Versuch dar eine Prose erster
Epoche in eine Sequenz zweiter umzuformen, wie wir einen solchen schon
oben bei Nr. 2 beobachten konnten. Die Umdichtung zeigt daher dieselben
Unregelmäßigkeiten wie das Original in 6 a, 4 und 8 a, 3.

256. (7.) Prosa de sancto Hugone.

1 a. Regis aeterni regia Sanctum Hugonem hodie	1 b. Recepit cum laetitia In largo sinu gloriae.
2 a. Nobilis genere, Sed moribus nobilior Nihil degenerat,	2 b. Cum Christo vivere Vult, ut sit generosior, Christum desiderat.
3 a. Mundum habens in odium, Purus a pueritia,	3 b. Cluniaci coenobium Intrat cum Dei gratia.
4 a. Leve Dei onus Libens sustinuit Et regulariter	4 b. Cunctis aequè bonus Cunctis complacuit Universaliter.
5 a. Rector factus demum Dicti coenobii	5 b. Cum Bariona remum Sumpsit remigii.
6 a. Dum est abbas factus, Coepit ostendere	6 b. Spiritales actus Verbo et opere.
7 a. Fulgens miraculis Renovat omnia,	7 b. Patet prae oculis Praesens ecclesia.
8 a. Ergo prece, qua possumus	8 b. Nos tui servi quaesumus:
9 a. Sancte Hugo, pater egregie,	9 b. Esto tuae memor ecclesiae.
10 a. Et quia metum incutit Et nos undique percutit Persecutionum gladius,	10 b. Opem confer et operam, Ne declinet ad vesperam Religionis radius.
11 a. Iam felix felicem cursum Fecisti, iam regnas sursum In paradisi gloria,	11 b. Per te nobis tribuatur Pax et adaperiatur Regis aeterni regia.

Collect. ms. S. Martini a Campis saec. 12/13. in. Cod. Parisin. 17716.
mit Mel. — 11 b, 2 aperiatur.

257. (8.) De sancto Patre Benedicto Hymnus.

Ad Vesperas.

1. Inter aeternas superum coronas,
Quas sacro partas retinent agone,
Emicas celsis meritis coruscus,
O Benedicte.
2. Sancta te compsit puerum senectus,
Nil sibi de te rapuit voluptas,
Arui mundi tibi flos ad alta
Mente levato.

3. Hinc fuga lapsus patriam, parentes
Deseris, fervens eremi colonus
Edomas carnem subigisque Christo
Tortor acerbus.
4. Ne diu tutus latebras faveres,
Signa te produnt operum piorum,
Spargitur felix celeri per orbem
Fama volatu.
5. Fracta restauras prece praepotenti,
Frangis oblatum cruce mortis haustum,
Currit ignarus monachus per undas,
Patre iubente.
6. Verberas fratrem, fugit hostis atrox,
Ad manus ferrum redit e profundo,
Praecipis rupi, vomit illa rivos
Arva rigantes.
7. Ales agrestis sibi iussa complet,
Lora constricti pie visa solvis,
Conspicis mundum radio sub uno
Raptus ad astra.
8. Mortuum vitae revocas precando,
Corda multorum penetras propheta,
Cernis ad caelos animas levare
Clarificatus.
9. Laudet exsultans, deitas creatrix,
Te chori nostri iubilus perennis,
Quem poli iungas superis choreis,
Quaesumus omnes.

Hymn. ms. Hermetisvillan. anni 1553. Cod. Gisen. 23. A. — Antiph. s. Wellerhadense anni 1671. Cod. Pragen. XIV D 4 i. B. — Brev. Casalis benedicti imp. Parisiis 1586. C. — Migne PP. LL. 189, 1019 sq. D. — Les-ten keine. — Nach Str. 4 Divisio. — „Hymnus Petri Venerabilis, Abbatis uniacensis“ C.

258. (9.) De Translatione et Illatione eiusdem Patris hymnus.

1. Claris coniubila, Gallia, cantibus,
Laeteris Benedicti patris ossibus,
Felix, quae gremio condita proprio
Servas membra celebria.

2. Miris Italiae fulserat actibus,
Gallos irradiat corpore mortuus,
Signis ad tumulum crebrius emicat
Illustrans patriam novam.
3. Hinc vatum veterum facta resuscitat,
Morti, quod libuit, mortuus imperat,
Extinctum propriis ossibus excitat,
O quam mira potentia!
4. Navis per fluvium nat sine remige,
Mirando glaciem desecat impetu,
Sancti membra ferens obvia flumini
Undas retro reverberat.
5. Eductum fluvio sensit ut arida,
Non curans gelidi frigora temporis
Vestit cuncta novis illico floribus
Mutata facie soli.
6. Iam caelo residens, o pater optime,
Divinis famulos imbue regulis,
Angustum per iter scandere largiens
Dona regna perennia.
7. Cunctorum dominans omnipotentia,
Quae de sede poli conspicias omnia,
Psallentum placide suscipe cantica
Votis, voce precantia.

Antiph. ms. Conchacense saec. 10/11. Cod. Parisin. Nouv. acq. 443. add. saec. 12. A. — Hymn. ms. Hermetisvillan. anni 1553. Cod. Griesen. 23. B. — Brev. Fontebraldense imp. Parisiis 1545. C. — Clichtovaeus, Elucidatorium Ecclesiasticum, Parisiis 1548. I p. 242. D. — Migne PP. LL. 189, 1520. E. — Str. 6 und 7 fehlen A. — 3, 1 Hic vatum CD. — „In translatione sancti Benedicti hymnus, cuius auctor fuit Petrus Mauritius, cognomento Venerabilis, abbas Cluniacensis, et virtute et doctrina clarissimus“ C; „Auctor Petrus Venerabilis“ D.

259. (10.) Hymnus de s. Maria Magdalena.

1. Magdalenae Mariae meritis Magna dies micat et celebris, Laudet in hac Mariae dominum Angelicus chorus et hominum.	3. Christus eam sibi consociat Et genitoris in arce locat, Spem miseris tribuens veniae, Dum miserans dat eam Mariae.
2. Carcere libera corporeo, Splendida lumine sidereo Deserit exsilii tenebras Atque domos adit aethereas,	4. Namque pedes Domini lacrimis Laverat haec lacrimando nimis, His sua crimina cuncta lavans Vanaque gaudia flendo pians.

5. Tergere crinibus hos meruit Nec minus ungere digna fuit, Oscula dat Domini pedibus, Atque sibi veniam Dominus.	7. Adnuat et precibus populi, Obsequii memor ipse tui, Gaudia cum superis tribuens Dansque bonum sine fine manens.
6. Ergo, Maria, precare Deum Nostra precata ferens ad eum, Pondere quo scelerum gravidos Exonerans levet ad superos.	8. Gloria, laus, pie Christe, tibi Spirituique Deoque patri, Qui super astra levans Mariam Caeligenis facis hanc sociam.

Collect. ms. Aquicinctiense saec. 12. Cod. Duacen. 381. A. — Migne PP. LL. 189, 1019. B. — 6, 3 quos A. — „Hymnus eiusdem de sancta Maria Magdalena.“ A.

260. (11.) De sancta Maria Responsorium.

- R. Flos oritur roseus de virga virginitatis,
Fit puer ipse Deus, fit et haec mater deitatis;
Sic miseris nobis subvenit fons pietatis.
- V. Hic super alta poli te, mater sancta, levavit
Confugiumque reis te, virgo beata, paravit.

Collect. ms. Aquicinctiense saec. 12. Cod. Duacen. 381. mit Melodie.

261. (12.) De beata Maria Virgine Antiphona ad Magnificat.

Ave, stella matutina, Peccatorum medicina, Mundi princeps et regina, Virgo sola digna dici,	Tu es area compluta, Caelesti rore imbuta Sicco tamen vellere.
5. Contra tela inimici Clipeum pone salutis Tuae titulum virtutis. Tu es enim virga lesse, In qua Deus fecit esse	15. Tu nos in hoc carcere Solare propitia, Dei plena gratia. O sponsa Dei electa, Esto nobis via recta
10. Aaron amygdalum, Mundi tollens scandalum.	20. Ad aeterna gaudia Et nos semper aure pia Dulcis exaudi Maria.

Collect. ms. S. Martini de Campis saec. 12/13. Cod. Parisin. 17716. A. — Trop. ms. Martialense saec. 11—14. Cod. Parisin. 1139. add. saec. 13. B. — Orat. ms. Maioris Carthusiae saec. 14/15. Cod. Gratianopolitan. 181. C. — Orat. ms. Traunkirchense anni 1523. Cod. Vindobonen. 4090. D. — Collect. ms. Lunaelacense saec. 16. Cod. Vindobonen. 4100. E. — Brev. Vivariense imp. in oppido Privacii 1503. F. — 4 Salve virgo mater digna dici D. — 8 bis 18 fehlen DE. — 21 sq. fehlen DE. — Der Grund, warum ich diese Antiphon Petrus Venerabilis zuweise, ist einerseits ihr Vorkommen in A, in welchem mehrere Dichtungen von ihm sich finden, andererseits, daß ihr Stil dem seinigen verwandt erscheint.

262. (13.) Rhythmus in Laude Salvatoris.

1. A patre mittitur,
In terris nascitur
Deus de virgine,
Humana patitur
Docet et moritur
Libens pro homine.
2. Per lignum vetitum
Sumpsit interitum
Nostra mortalitas,
Ligni patibulo
Redditur saeculo
Amissa dignitas.
3. Fructus comeditur,
Quo vita perditur,
De mortis arbore,
Sanguis effunditur,
Qui fide sumitur,
De Christi corpore.
4. Draco perimitur,
Mundus redimitur
Sanguinis pretio;
Huic mortem intulit,
Sed vitam contulit
Nobis haec potio.
5. Exsul a propria
Proiectus patria
Mundum incoluit,
Qui tumens impia
Deo superbia
Subesse noluit.
6. Cuius periculis
Clemens a saeculis
Deus condoluit,
Propter quem filium
Mortis supplicium
Subire voluit.
7. At ille proprio
Missus a solio
Mox carnem induit,
In qua dum caeditur
Et crucifigitur,
Nil Deo minuit.
8. Nec diu distulit,
Sed statim contulit
Vitam de funere;
Opus mirabile,
Cui nil simile
Divino munere!
9. Adam eicitur,
Latro reducitur,
Mira mutatio!
Tunc primum claruit,
Quid mundo profuit
Auctoris passio.
10. Cruce deponitur,
Sepulcro conditur
Sumpta mortalitas,
Inferni torrida
Fortis et splendida
Subit divinitas.
11. Aeternas tenebras
Et caecas latebras
Fulgens irradiat,
Sanctorum hominum
Cognoscens Dominum
Chorus tripudiat.
12. Remugit inferus,
Tremiscit Cerberus,
Auctor nequitiae,
Atris in sedibus
Fulgere stupidus
Solem iustitiae.
13. Dira repagula,
Vectes et pessula
Potenter conterit,
Ingenti gloria,
Summa victoria
Superbum proterit.
14. Tunc draco ferreum
Sensit aculeum,
Quem caro texerat;
Tunc primum doluit,
Tunc primum gemuit,
Quia voraverat.

15. Nil Deo fortius,
Nil sapientius,
Nunc tandem didicit,
Dum vires viribus
Et artes artibus
Devictas perspicit.
16. Hic cito labitur,
Dum praeceps graditur,
Insana caecitas;
Sic caesum currere,
Currentem ruere
Permisit deitas.
17. Quem lapsum ignea
Retrusit cavea,
Quo se demerserat,
Nec mora, miseros
Solvit innumeros,
Quos ille ceperat.
18. Potenti dextera
Disrupit viscera
Vetusti carceris;
Multum timuerant,
Quae massam ceperant
Humani generis.
19. Scrutatur omnia
Regis victoria
Mortis latibula,
Dissolvit fortia
Forti potentia
Reorum vincula.
20. Haec Christus spolia
Victor post proelia
Vexit ab inferis,
Haec adgaudentibus
Supernis civibus
Invexit superis.
21. Peracto triduo
Vitam in mortuo
Reformans corpore
Surgit continuo,
Nullo iam denuo
Passurus tempore.
22. Ionam glutiverat,
Sed non consumpserat
Marina bellua,
Quem ut traiciens,
Ita reiciens
Remansit vacua.
23. Sic Christus gentibus
Emergens fluctibus
Salutem praedicat,
Tunc mundus timuit,
Timens paenituit
Ed culpas abdicat.
24. Hinc formidantibus
Et desperantibus
Suis apparuit
Atque visibilem
Et contrectibilem
Illis se prae-buit.
25. Sed admirantibus
Et non credentibus
Illis prae gaudio
Se vere vivere
Et carnem gerere
Monstrat convivio.
26. Agnoscunt protinus,
Quod esset Dominus,
Qui resurrexerat,
Nec tardant credere,
Quem cernunt vivere,
Sicut praedixerat.
27. Postquam sat luminis
Creator hominis
Terris infuderat,
Parat ascendere
Secumque vehere,
Quod inde sumpserat.
28. Sed coram testibus
Ista fidelibus
Disponens agere,
Sumit familiam,
Ducit Bethaniam
Haec illi pandere,

29. Ut per discipulos
Virtus per populos
Tanti miraculi
Vere claresceret
Et sibi subderet
Tumorem saeculi.
30. Ascendens igitur
In altum tollitur
Suis videntibus,
Nube suscipitur
Nec ultra cernitur
Ab assistantibus.
31. Fertur ad aethera,
Transscendit sidera
Nostrumque hominem
Super angelicum
Et totum caelicum
Provexit ordinem.
32. Tunc moles gravior
Est facta levior,
Cum caro terrea,
Prius inferior,
Nunc est superior
Vi facta ignea.
33. Gaude, mortalitas,
Redit aeternitas,
Qua reparaberis!
Quidquid de funere
Soles metuere,
Iam ne timueris.
34. Dat certitudinem
Vita per hominem
Et Deum reddita,
Quam in se praetulit
Ac tibi contulit
Morte deposita.
35. O nova dignitas!
Dat locum deitas
Humano pulveri,
Nullum se praeferet
Opus vel conferet
Huic tanto operi.
36. Limus calcabilis,
Nunc adorabilis
Super caelestia,
Summis virtutibus
Contremiscentibus
Gubernat omnia.
37. Quod in principio
Pravo consilio
Perverse voluit,
Nunc per iustitiam,
Non per superbiam
Adam obtinuit.
38. Deus, dum timuit,
Esse non potuit,
Quod concupierat;
Factus est humilis,
Fit Deo similis,
In caelis imperat.
39. Hic umbris horrida,
Hic flammis torrida
Sedes, quam habuit
Per Dei filium
Paternum solium
Tenere meruit.
40. Hortor, ne lugeas,
Homo, sed gaudeas,
Quem caelis intulit,
Quem mirabilius
Quemque sublimius
In Deum extulit.
41. Antiqui gemitus,
Cessate funditus!
Non est miseriae
Iam locus penitus,
Nam tempus caelitus
Advenit gratiae.
42. Et vos, o superi,
Iam vestri numeri
Damna ne plangite,
Sed novis sociis
Expulsis impiis
Gaudere discite!

Magnum miraculum,
Magnum spectaculum
Tunc vobis prae-
buit Deus, cum tegmine
Carnis pro homine
Tectus apparuit.

Hunc novum ordinem,
Praelatum hominem
Summis spiritibus
Digne miramini
Nec dedignamini
Benignis mentibus.

Huic tamen canitis,
Huic genu flectitis
Vos in caelestibus,
Qui carnem luteam
Ut vestem trabeam
Fert de terrestribus.

Hinc requirentibus,
Cur tinctis vestibus
De Bosra venerit,
Sermo propheticus,
Semper veridicus,
Narrat, quid dixerit.

Uva dum premitur,
Vinum elicitur
Sub preli pondere,
Caro dum patitur,
Sanguis effunditur
Sub crucis onere.

Calcantis tingitur
Vestis, dum tangitur
Vini rubedine,
Quo Deus tegitur,
Corpus inficitur
Effuso sanguine.

Hic rubor vestium
Signat supplicium,
Quod sponte pertulit,
Quod tamen gloriam
Atque victoriam
Devincens retulit.

50. Quid ultra referam?
Patris ad dexteram
Iam Christus residet,
Unde caeligenis
Atque terrigenis
Ut Deus praesidet.

51. Quid de discipulis?
Assistunt oculis
Alta rimantibus
Et ad insolitum
Stupent intuitum
Suspensis mentibus.

52. Sublatum visibus,
Susceptum nubibus
Ducunt affectibus
Spiritualibus
Ipsius corporibus
Pene sequentibus.

53. Tunc viri splendidi
Vesteque candidi
Missi ab aethere
Haec contemplantibus
Et admirantibus
Coeperunt dicere:

54. O quid suspicitis?
Iste, quem cernitis
Caelos transscendere,
Descendet iterum
Cunctorum operum
Causas discernere.

55. Sicut ascensio
Fiet regressio,
Quando iudicium
Commotis omnibus
Caeli virtutibus
Erit mortalium.

56. Illum, cum veniet,
Nubes suscipiet,
Sicut suscepit,
Quando videntibus
Et obstupentibus
Vobis ascenderat.

57. Istud iudicium
Per Dei filium
Tunc adimplebitur,
Cum a fidelibus
Et infidelibus
Iudex videbitur.
58. Hic primum humilis
Et contemptibilis
Vobis apparuit,
Cum sub velamine
Carnis de virgine
Suscepto latuit.
59. Sed tunc quae fuerit
Et quae latuerit
Omnipotentia,
Monstrabunt iudicis
Nutum ac vindicis
Cuncta trementia.
60. Tunc terror pessimus
Et horror maximus
Orbem concutiet,
Tunc, quidquid firminus
Atque stabilius
Erit, diffugiet.
61. Caelum plicabitur,
Mare siccabitur,
Terra deficiet,
Iam nihil seminis
Nihilque germinis
Ultra parturiet.
62. Ut unda labilis
Nutat instabilis
Longaeva firmitas,
Ut cera solvitur
Igne, dissolvitur
Terrae soliditas.
63. Tunc latex fontibus,
Cursus fluminibus
Prorsus negabitur
Et via navibus,
Volatus avibus
Tunc prohibebitur.
64. Tunc decus nemorum,
Tunc fructus arborum,
Quaeque virentia
Adustis floribus
Delectabilibus
Marcent arentia.
65. Non aqua piscibus,
Non aer avibus
Tunc famulabitur,
Sed nec mortalibus
Calcari pedibus
Tellus dignabitur.
66. Flagrabunt aethera,
Nigrescent sidera
Fugato lumine,
Tunc nox perpetua,
Nox lucis vacua,
Dira caligine,
67. Ventis et turbine
Nullo iam ordine
Mundum operiet,
Tunc hians puteus
Ille sulphureus
Os adaperiet
68. Et de flammigero
Profundens utero
Flammarum maria
Ima cum superis,
Summa cum inferis
Exuret spatia.
69. Illud incendium
Sicut diluvium
Replebit omnia,
Mundus damnabitur,
Noe salvabitur
Tota familia.
70. Tunc tuba caelica,
Vox archangelica
Superne resonans
Et cum clamoribus,
Diris fragoribus
Horrendum pertonans,

Clamabit populis,
Qui sunt in tumultis:
Omnes consurgite,
Iunctis spiritibus
Suis corporibus
Vitam resumite

Et Christi solio
Iustus cum impio
Simul assistite
Et, quidquid gesserat
Quisque, dum vixerat,
Modo recipite!

Hoc ab altissimo
Die novissimo
Vox ut sonuerit,
Nullum comprimere
Quolibet aggere
Terra iam poterit.

Quod ante latuit,
Nunc tandem patuit,
Cum terrae viscera,
Quae diu texerant
Atque celaverant,
Reddunt cadavera.

Quod canis roserat,
Fera contriverat,
Vermis depaverat,
Ignis absumpserat,
Aqua diluerat,
Aer disperserat,

Ad statum pristinum
Redit per Dominum,
Qui sicut facere
Scivit per gratiam,
Sic per potentiam
Novit reficere.

Quaeris, cum pereat,
Unde post redeat
Carnis substantia?
Est tota ratio
Caelestis iussio
Sive potentia.

78. Vide, quid fuerit,
Antequam fecerit
Caelum et terrea,
Unde substiterit,
Unde processerit
Moles corporea.

79. Cum non existeret,
Unde quid faceret,
Creavit omnia
Nulla consilium,
Nulla subsidium
Dante materia.

80. Qui sicut potuit,
Statim ut voluit,
Hoc in principio,
Mox ut voluerit,
Confestim poterit
Hoc in iudicio.

81. Tunc carnes ossibus
Et cutis carnibus
Superinduitur,
Tunc quantitatibus
Et qualitatibus
Corpus induitur.

82. Et illa corpora,
Per longa tempora
Quae prius fecerat,
Dicto velocius,
Quo nil celerius,
Ut surgant, imperat.

83. Momento temporis
Humani corporis
Fit resurrectio,
In ictu oculi
Novi miraculi
Fit exhibitio.

84. Tunc Deo proximae
Supernis animae
Relictis sedibus,
Ubi sublimius,
Ubi splendidius
Nitent sideribus,

85. Incorruptibili
Nec ultra fragili
Carnis huic vasculo
Non dissolubili,
Sed semper stabili
Iungitur vinculo.
86. Tunc Satan territus
Emittit spiritus
De caecis caveis,
Quos prius ceperat,
Quos adligaverat
Catenis igneis,
87. Non infeliciū
Solvens supplicium,
Sed acta nequiter
Ut cum corporibus
Et cum spiritibus
Luant dupliciter.
88. Sic et aethereis,
Sic et tartareis
Exhaustis domibus
Sola mirabitur,
Quando replebitur
Tellus hominibus.
89. Nam ex innumeris,
Quos matrum uteris
Paullatim fuderat,
Omnes insolito,
Quoniam subito,
Partu regenerat.
90. O quam terribilis
Et formidabilis
Haec dies irruet,
Heu, heu, quam luridum,
Heu, heu, quam turbidum
Tunc vultum induet!
91. Haec luctum regibus,
Haec planctum gentibus
Dirum incutiet,
Cum prae doloribus,
Mentis angoribus
Quisque deficiet.
92. Caelis ardentibus,
Terris trementibus
Iudex adveniet,
Quem admirabilem
Atque terribilem
Orbis conspiciet.
93. Tunc cruce praevia
Mortis insignia
De caelis adferet,
Ea volentibus
Atque nolentibus
Terrenis inferet.
94. Videbit populus,
Et omnis oculus
Hunc admirabitur,
Et qui crediderat
Et qui deriserat,
Hunc contemplabitur.
95. Iudaeae, respice,
En, Iesus, despice
Quem olim spreveras,
En, tibi cognitus
Et quondam subditus
Homo, quem videras.
96. En, cuncta temperat,
En, caelis imperat,
Quem blasphemaveras,
Cunctorum pariter
Nunc sedet arbiter,
Quem crucifixeras.
97. Regem caelestium
Atque terrestrium
Iesum considera,
Cuius imperium,
Cuius iudicium
Tremiscunt aethera.
98. Credis adhuc Deum,
Cum sis iam per eum
Tradendus inferis,
A quo iam flammea
Clauderis cavea
Coniunctus miseris?

9. Christe, Deus meus,
Ad te clamo reus,
Quem spero iudicem,
Ut tunc clementiam,
Non iram sentiam
Malorum vindicem.

102. Cluniacensium
Sis memmer ovium
In tanto turbine
Et ad perpetua
Duc ea pascua,
Benigne Domine.

10. Tunc, cum in solio
Tanto iudicio
Parato sederis,
Oves ad dexteram,
Hoedos ad alteram
Partem posueris,

103. Tua vox ultima
Mergit in intima
Flammantis putei
Satan cum perditis,
In pastum traditis
Ignis sulphurei.

Tunc ovi ultimae
Tu, pastor optime,
Locum ne deneges
Neque a gregibus
Illis felicibus
Me, quaeso, segreges.

104. Post haec ad patrium
Regressus solium
Decorem indues
Atque christicolas
Terrarum incolas
Caelis restitues.

105. Hoc, quod promiseras
Et diu texeras,
Tunc revelabitur,
Quando sine fine
Summus ab homine
Deus videbitur.

Collect. ms. Aquicinctiense saec. 12. Cod. Duacen. 381. A. — Collect. Emmeramense saec. 14/15. Clm. Monacen. 14676. B. — Vgl. Migne PP. 189, 1012 ff. C. — 2, 4—6 fehlen B. — 10, 6 Subdit C. — 12, 2 Tre-
it B. — 13, 3 contexit B. — 13, 6 protexit B. — 14, 1 ferevet B. —
5 O tunc primum B. — 15, 6 Divictas B. — 16, 6 Promisit B. — 17, 6
t B. — 18, 5 massam deperant B. — 20, 1 Christo B. — 24, 5 contra-
ibilem B. — 26, 1 Dignoscunt B. — 27, 3 infunderat B. — 33, 2 Reddit
— 33, 6 timuere B. — 34, 4 pertulit C. — 37, 2 concilio B. — 38, 5
B. — 40, 3 Quid caelis B. — 42, 1 nos o. B. — 42, 2 nostri B. — 42, 5
implis impiis B. — 43, 2 spiraculum C. — 44, 1 Nunc C. — 45, 3 Nos
B. — 46, 2 Tibi tinctis B. — 47, 1 Una B. — 47, 2 Vinum obicitur C.
47, 3 Et preli C. — 48, 2 tingitur C. — 48, 4 Quod B. — 49, 3 protuli
— 49, 6 retuli B. — 50, 1 Quod B; referam fehlt B. — 52, 3 Duxit B.
54, 1 aspicitis C. — 59, 1 qui B. — 59, 3 Potentia B. — 61, 5 graminis
— 64, 6 arent B. — 66, 1 Fragrabunt C. — 67, 2 Multo iam C. —
6 aperiet B. — 75, 4 assumpserat C. — 76, 2 Reddit B. — 77, 5 visio
— 81, 3 Superinduetur B. — 84, 2 Superius B. — 85, 1 Incorruptibile
— 85, 4—6 fehlen C. — 86, 2 Emit B. — 93, 4—6 fehlen B. — 94. 4
s B. — 102, 2 ovium fehlt B. — 105, 4 Si sine B.

„Incipit rhythmus domini Petri Venerabilis, Cluniacensis abbatis, in
de salvatoris“ A. — „Rhythmus Domini Petri, Clueri abbatis, in laude
ratoris“ B. — Am Schlusse: „Explicit ei[u]sdem de sancto Hugone“ B;
Hymnus auf Hugo fehlt indes in B.

263. (14.) De sancto Hugone, abbate Cluniacensi, rhythmus.

1. Hugo, pius pater, clarus prosapia
Exstat, praeclarius virtutum gratia,
Clausus adhuc latet matris in utero,
Immolat hostiam sacer pro puero.
2. Index in calice magni miraculi
Imago cernitur ipsius parvuli,
Si quaerat aliquis, quid inde sentiam,
Praesignat hostia futura hostiam.
3. Hinc puer nascitur et natus alitur,
Aetatis ordine vires assequitur,
Corporis viribus sat iuvenilibus
Ardenti studio studet virtutibus.
4. Contemnit saeculum et eius gaudia
Cognoscens omnia cito labentia,
Mundo renuntiat, se Deo sociat,
Sic terram fugiens caelo adpropiat.
5. Divino postmodum adflatus spiritu
Mutato pectore mutatur habitu,
Intra dominica manet ovilia
Christi cum ovibus ovis egregia.
6. Pastoris nutibus oboedit sedula
Nil horum praeterit, quae iubet regula,
Forti conamine calcatur superbiam
In sapientia vincens malitiam.
7. Tulit iustitiae sanctam esuriem,
Beatam sequitur Christi pauperiem,
Processu temporis crescens virtutibus
Ipsis apparuit mirandus senibus.
8. Mundo iam mortuus Christo se vivere
Sancto mortalibus demonstrat opere;
Hinc pastor moritur, ovis praeficitur,
Pastoris strenue vices exsequitur.
9. Edocet subditos verbis et actibus
Se donans specimen bonorum omnibus,
Dirus ad scelera misericorditer
Utrumque temperans fit aequus arbiter.
10. Ut prudens medicus perunget languida,
Quae salus abicit, praecidit putrida,
Non illum extulit sedes superior,
Qui mente permanet cunctis inferior.

11. Magister mitium, pater humilium,
Locat hunc humilem loco sublimium,
Ex dono spiritus augetur sanctitas,
Legis perfectio non deest caritas.
12. Aluntur pauperes mente promptissima,
Quae dentur, dat Deus manu largissima,
Vestitur nuditas Christi vel pauperum,
Adcrescit cumulus bonorum operum.
13. Hic venerabile Cluniacensium
Plus priscis patribus ditat coenobium,
Illius studio crevit religio
Crevit et numerus fratrum collegio.
14. Hanc domum Dominus rebus amplificat,
Sic, quantum diligat Hugonem, indicat,
Beata servitus tot parans reditus.
Dum servit, imperat vir Deo subditus.
15. Non tantum studio contentus practicae
Intendit otio vitae theoricae,
Marthae sollicitus implet officium,
Audit cum Maria Christi colloquium.
16. Cum Lia filios Deo multiplicat,
Quos Dei cultibus devotus adplicat,
Cum Rachel sterili, sed pulchra facie
Subtili caelica rimatur acie.
17. Iugi silentio iungitur lectio,
Nec deest lacrimis fervens oratio,
Sacrant frequentia hunc sacrificia,
Quae dum sacrificat, ipse fit hostia.
18. Quae addam amplius eius operibus,
Cum haec plus niteant cunctis sideribus?
Nam eius opera sunt velut sidera,
Quae propter numerum manent innumera.

Collect. ms. Aquicinctiense saec. 12. Cod. Duacen. 381. A. — Migne
P. LL. 189, 1020 sqq. B. — „Rhythmus eiusdem de vita sancti Hugonis,
abbatis Cluniacensis“ A.

Adalbertus III. de Tournel,

Episcopus Mimatensis,

† 1187.

Adalbert oder Aldebert III., Bischof von Mende, entstammte einer adeligen Familie der Landschaft Gévaudan im südlichen Frankreich, woselbst er mehrere Schlösser (Capon, Mons Tegulosus, Mons Fortis) besaß, und war ein Verwandter der Gräfin von Auvergne, Anne de Nevers, der Gemahlin Wilhelms III. von Auvergne. Er war regulierter Chorherr, wurde dann Probst und 1151 Bischof von Mende, mit welcher Würde er die eines Domherrn von Le Puy verband, machte unter Eugen III. eine Reise ad limina, leistete 1161 zu Paris dem Könige das homagium, das seine Vorfahren verweigert hatten, wohnte unter Alexander III. 1163 dem Konzil von Tours bei und entdeckte 1169 oder 1170 die Gruft des hl. Privatus (Vgl. Nr. 9, Str. 1 ff.; 3, 1 sq.). Ein, wie es scheint, unebenbürtiger Bruder des Bischofes befehdete diesen, bemächtigte sich des Schlosses Capion und sogar der Person des Bischofes, der 1187 im Gefängnisse starb.

Wir besitzen von Adalbert vier Briefe (Duchesne, Scriptt. hist. Franc. IV, 651, 656, 670, 688), sowie einen sechsteiligen Traktat de inventione corporis S. Privati. Bei diesem Traktate befinden sich die hier mitgeteilten liturgischen Dichtungen. Eine Abschrift der Inventio und der Dichtungen besitzt die Bibliothek der Bollandisten mit der Aufschrift: Epitome operum Aldeberti III., episcopi Mimatensis, auctore Petro Hieronymo, ecclesiae Mimatensis diacono; hierin befinden sich als Liber VII: "Prosae quaedam in honorem S. Privati, concinnatae a Domno Aldeberto (es sind die nachstehend mitgeteilten) und als Liber VIII. ein Officium S. Privati (prosaisch). Eine andere Kopie von einem Abbé Baldit herrührend und nach einer Handschrift des XIII. Jahrhunderts gefertigt, über deren Herkunft und Verbleib nichts weiteres bekannt, sah und benutzte Léopold Delisle, Revue des Sociétés Savantes des Départements, Deuxième série, VIII, 51 ff. Delisle teilt noch die folgenden Verse mit, die in der Brüsseler Abschrift sich nicht finden:

Mimas, mihi optata civitas
Mea nutrix, mea (semper) iucunditas,
Tu me gratis dilexisti
Et in patrem elegisti.

Me parentes reliquerunt
Et me tibi reddiderunt,
Tu me gratis assumpsisti
Et ut tuum custodisti.

Grates tibi, quas possum, refero
Et me tibi, me totum offero,
Et quamdiu sum in hoc saeculo,
Te diligam animo sedulo.

Die Abfassung der hier mitgeteilten Prosen durch Adalbert III. steht außer Zweifel. Vgl. über ihn außer Delisle a. a. O. auch Hist. lit. de la France XIV, 623.

264. (1.) In Festo S. Privati.

Prosa I.

1. O Private, nunc cantemus,
Nos qui tibi congaudemus
Speciali gratia.

2 a. Gaude, Mimas, et exsulta, Cane tuba et resulta In Privati gloria;	2 b. In patronum tibi datus Fuit sanctus vir Privatus, Hoc sit in memoria.
3 a. Illa dies sit in laude, Canat chorus, plebs adplaudet, Dies est laetitiae!	3 b. Sanctus martyr sublimatur Et in caelis collocatur, Coronatur hodie.
4 a. Sprevit mundum blandientem Et contempsit saevientem Sancta fultus gratia;	4 b. Sprevit mortem et tormenta, Huius mundi blandimenta Sprevit ut inania.
5 a. Vis audire, quam amandus Atque quantum venerandus Vir hic est egregius?	5 b. Vir per saecula reverendus Et a cunctis iam colendus Te docet Ogidius,
6 a. Qui hunc fecit in patronum; Magnum fuit Dei donum, Magnum privilegium.	6 b. Huius preces quaerit viri, Huius prece vult muniri Vir, Dei armarium.
7 a. Ex quo tantus, tam excellens, Tantis miris iam praecellens, Huius vult suffragia,	7 b. Nos ad illum nunc canamus Et pro posse extollamus Illius magnalia.
8 a. Vere fuit pastor bonus, Nam deponit carnis onus Ovi iam compatiens,	8 b. Soli Christo adhaerebat, Solum Christum diligebat, Solum Christum sentiens.
9 a. Est laudandus, nam amavit Et vivendo collaudavit Sanctam sapientiam,	9 b. Satis leve venerari, Magnum eius imitari Fidem, patientiam.
10 a. Qui [sui] pontificatus Curam gerit sublimatus, Sic spernebat saeculum,	10 b. Quod vivebat eremita Et illius erat vita [Cunctis] in miraculum.
11 a. Venit tortor, indignatur, Furit, torquet et minatur Dicens; diis immola;	11 b. Sanctus vero, fide fortis, Spretis huius minis mortis Surda spernit idola.

12 a. Inde flammis cruciatur,
Novis poenis laceratur
Ob fidem catholicam,

12 b. Victis mundi blandimentis,
Victis poenis et tormentis
Aulam intrat caelicam.

13 a. Sancte noster advocate,
Tu da nobis, o Private,
Soli Deo vivere,

13 b. Nos, qui tibi hinc cantamus,
Fac cum Deo, ut speramus,
In excelsis canere.

265. (2.) In Festo S. Privati.

Prosa II.

1 a. In prosis et concentibus
Est congaudendum omnibus
In Privati praeconio,

1 b. Dux Gavalorum bravium
Adeptus est, ad gaudium
Congaudet summa contio.

2 a. Praesul, lucerna patriae,
Totius virtus gratiae,
Constructor vitae caelitus

2 b. Aspirans ad caelestia
Sprevisti transitoria,
Repletus dono spiritus.

3 a. Novis poenae generibus
Multatus es et fustibus
Propter fidem catholicam,

3 b. Tyranni poenas negligis
Et, dum hanc mortem subigis,
Aulam subintrās caelicam.

4 a. Retro transactis saeculis
Quantis fulges miraculis,
Quis adnarrare sufficit?

4 b. Sic solebas retundere
Audentes tuos laedere,
Quod audire me reficit.

5 a. Vir celebris memoria,
Pravorum fessis rabie
Succurre tuis precibus,

5 b. Tu nostrum es solacium,
Exsurge in auxilium
Nobis ad te clamantibus.

6 a. Fac [vincere] haec saecula,
Reviviscant miracula
Tuae mirae potentiae,

6 b. In sancta Dei gratia
Responde de iustitia
Donanti se calumniae.

7 a. Res tuas multi rapiunt,
Fac, ut discant, qui nesciunt,
Quae tua sit potentia;

7 b. Hos tuo tunde gladio,
Quibus gratis est odio
Tibi data familia.

8 a. Fac, plebs tua cognoscere
Te sciat et diligere
Et sursum quaerat gaudia;

8 b. Fac tuis servitoribus
Donetur tuis precibus
Hic pax et post haec gloria.

266. (3.) In Festo Sancti Privati.

Prosa III.

1 a. Iustus noster ut palma floruit, Flos in fructum formari meruit, Flos in cursu, fructus in bravio, Spes in aestu, res in denario.	1 b. Hostis culpae, cultor iustitiae, Hospes mundi, concivis gloriae, Tulit pondus et aestum vineae, Viae cursum, trituram areae.
2 a. O beatum pontificem, Suis exemplar subditis, Qui praesulatus apicem Summis ornavit meritis!	2 b. Vectis in arca foederis, Basis in tabernaculo, Perfecti lignum operis In Salomonis ferculo.
3 a. In nave Petri navita Ventos et undas pertulit, Pro plebe sibi credita Lupo se pastor obtulit.	3 b. Dum tenetur grex obsessus, Invenitur pastor gregis, Regem suum qui professus Canit laudes sui regis.
4 a. De rupe vico proxima Vir beatus educitur, O quam fidelis anima, Quae nulla sorte frangitur!	4 b. Furit tortor in Privatum, Poenis urget, prece rogat, Ut subiectos per praelatum Servitutem ferre cogat.
5 a. Negat hoc posse fieri Fidelis pastor ovium, Ut Christi Iesu liberi Servi sint infidelium.	5 b. Clamant agresti rabie Cultores immunditiae: Adora, senex, idola Et adoratis immola.
6 a. Verbis admiscent verbera Persecutores barbari, Blanda transit et aspera Mente Privatus hilari.	6 b. Martyr perseverantiae Ritus immundos abdicat, Gedeonis in acie Inter trecentos dimicat.
7 a. Mente certat immobili, Tuba salutis praedicat,	7 b. Confracto vase fictili Lucerna vasis emicat.
8 a. Vicit hostes vir invictus, Vicit plagas, vicit ictus; O quam felix hic afflictus, Ubi vicit veritas!	8 b. De Privato tuo gaude, Laudans virum dignum laude Et in laude eius plaude, Mimatensis civitas.

9 a. O Private, pastor bone,
Pater plebis et patrone,
Regno Christi nos impone,
Quod humana ratione
Fugit et scientia.

9 b. Iesu Christe, rex Privati
Iesu regni rex beati,
Nos ascribe civitati,
Cuius cives sunt fundati
Pacis in concordia.

3b, 4 canat. — 8b, 3 in laudes. — Vielleicht bilden 7a und b eine Halbstrophe, und ist eine ebensolche ausgefallen.

267. (4.) In Festo Sancti Privati.

Prosa IV.

(In Crypta.)

1 a. Exsultet nostra curia,
In Privati memoria
Est congaudendum omnibus,

1 b. Gaudendum cunctis com
Sed nobis specialiter
Gaudendum Minatens

2 a. Nobis Dei clementia
Donavit in solacia
Sanctum Privatum caelitus,

2 b. Huic debemus canere,
Hunc semper debet sap
Mens, lingua nostra per

3 a. Private, gemma praesulum,
Nobis datus in speculum,
Vicisti mundi rabiem,

3 d. Adeptus Dei gratiam
Sprevisti mundi gloriam
Velut immundam scal

4 a. Post adepta martyria
In ista parva regia
Tuum corpus hic ponitur;

4 b. Hic, quae tua potentia
Et quae tua sit gratia,
A populo cognoscitur

5 a. Hic in tui memoriam
Per te rogamus veniam,
Fac, ut Deus nos audiat;

5 b. Fac, Deus tuis precibus
Det pacem hic orantibu
Fac, Deus nos exaud

268. (5.) In Festo Sancti Privati.

Prosa V.

(In Cava.)

O Private, dum vivebas,
In hac cava hic manebas,
Hic orando, ieiunando,
Hic, o bone, lacrimando
Tuum corpus affligebas,
Soli Christo adhaerebas,
Mundi spretis deliciis
Dei vivebas studiis.
Hic erat tua curia
In tantum ad sollemnia;
Hinc barbarorum rabie
Abstractus per martyrium,

Palma vestitus gloriae
Scandisti caeli solium.
Hic Deus nostris saeculis
Nos visitat miraculis,
Hic in tui memoriam
Per te rogamus veniam.
Fac, ut divina gratia
Sit nobis in remedia.
Private, tuis famulis,
Ad te venire sedulis,
Sis semper in auxilium
Contra mundi naufragium

269. (6.) In Festo Sancti Privati.

Prosa VI.

(In Crypta.)

Gloriose vir Private,
Victa mundi feritate
Sommo pacis obdormisti
Et ad caelos ascendisti.
Tuum corpus pretiosum
Et per saecula gloriosum
Hac parva iacet regia,

Et nos, tua familia,
Hic in tui memoriam
Per te rogamus veniam.
Fac, Deus tuis precibus
Det pacem hic orantibus,
Det nobis sibi vivere
Et hinc ad te ascendere.

270. (7.) In Festo Sancti Privati.

Benedicamus.

1. Privatus, gemma praesulum,
Hic transivit per saeculum,
Quod nec adversis frangitur
Nec prosperis extollitur,
Unde
Benedicamus Domino.

2. Et dignas regi gloriae
Nos persolvamus gratias,
Quia Privatum hodie
Traxit ad suas nuptias,
Ergo
Deo dicamus gratias.

271. (8.) Aliter.

1. Privatus, Christi pontifex,
Si passus est martyria,
Non potuit hoc carnifex,
Quin scandat ad caelestia;
Nos igitur
Benedicamus Domino.

2. Privatus caesus fustibus,
Caeli scandens palatia,
Aequatus est martyribus,
Quia sprevit supplicia;
Unde
Deo dicamus gratias.

272. (9.) In Revelatione S. Privati.

Prosa I.

1. O Mimatensis civitas,
Vivas tota iucunditas,
Tibi quondam absconditus
Privatus nunc est redditus.

3. Nunc tenet, quod desiderat,
Ut in somnis praeviderat,
Oh, ad suum solacium
Nunc pascat in hoc gaudium.

2. Adventu tanti domini
Gaudendum omni homini,
Gaudendum cunctis comiter,
Adelberto maioriter.

4. Privatus suos visitat
Et illos beatificat,
Oh, illius miracula
Deaurant nostra saecula.

5. Privatus suos reficit,
Ad se clamantes respicit,
Oh, illius miracula
Sint nostra spes et gloria.

273. (10.) In Revelatione S. Privati.

Prosa II.

1. Gaude, tellus Gavalorum, Te salutat rex caelorum, Te salutat, te coronat, Cum Privatum tibi donat.	3. Cane, Mimas, et laetare Et in Deo iucundare, Tuus martyr revelatur, Miris multis exaltatur.
2. Tibi quondam occultatus Est thesaurus revelatus, Hic thesaurus est caelestis, Quo fugatur omnis pestis.	4. Martyr tuus operatur, Morbos fugat, plebs laetatur, <i>Adelberte</i> praesul, gaude, In Privati vivas laude.
5. In Privato tua vita
Et spes tua vivat sita,
Oh, Privatus te defendat,
Manum super te extendat.

In der Quelle bilden je zwei Zeilen eine Strophe, worauf jedesmal der Refrain folgt: Privati revelatio Sit tua gloriatio. Es scheint indes, daß vier Zeilen zu einer Strophe zu verbinden sind.

274. (11.) In Revelatione S. Privati.

Prosa III.

1 a. Urbs bona Mimatensium, Tota vivas in gaudium, Oh, tota sis in canere,	1 b. Deus, deorum dominus, Providit tibi eminus Thesaurum tuum reddere.
2 a. De novo nunc recuperas Thesaurum, quem perdideras, [Laeta] rumpe silentia,	2 b. In organis et cantibus Et in Privati laudibus Declara tua gaudia.
3 a. Haec dies est laetitiae, Hoc est beatum hodie, Quo nos Privatus visitat,	3 b. Haec dies exsultatio Et tota iubilatio, Haec dies nos laetificat.
4 a. Hac die revelatio Celebranda cum gaudio Fit nostri sancti praesulis,	4 b. Cuius sancta miracula Sunt canenda per saecula Cunctis in bonum sedulis.

**5a. Venit mater cum filio
Arrepto a daemonio
Hac die, hic nos vidimus,**

**5 b. Mater instando precibus
Commovit plebem fletibus,
Omnes sciunt, quod dicimus.**

**6 a. Surrexit in auxilium
Et fugavit daemonium
Sancti Privati gratia;**

**6 b. Privatus aegros reficit,
Ad se clamantes respicit
Mira cum efficacia.**

**7 a. Ipsum nobis canentibus
Et in ipso sperantibus
Donent sancti suffragia,**

**7 b. Ut per ista sollemnia
Consequamur caelestia,
Ubi pax est plenaria.**

Alexander Neckam,

Abbas Cirencestrensis,

† 1217.

Alexander Neckam, mit seinem Spottnamen Nequam, einer der gefeiertsten lateinischen Dichter des 12. Jahrhunderts, war geboren zu Hartford (nicht anders zu St. Albans) im September 1157, in derselben Nacht wie König Richard Löwenherz, dessen Milchbruder er wurde. Nach Vollendung seiner Studien zu St. Albans lehrte er an der dieser Abtei inkorporierten Schule zu Dunstable, ging dann nach Paris, wo er 1180 als Lehrer an der Universität tätig war, kehrte 1186 in seine frühere Stellung in Dunstable zurück, wurde in St. Albans abgewiesen(?), in das regulierte Chorherrnstift von Cirencester einzutreten, zu dessen Abte er 1213 erwählt wurde. Er starb 1217 in Kemsey in Worcestershire und wurde in Worcester begraben.

Es ist hier nicht der Ort, seine zahlreichen Werke in Versen und Prosa aufzuführen, von denen nur ein geringer Teil durch den Druck zugänglich wurde. Die hier unter seinem Namen veröffentlichten religiösen Lieder finden sich in der Pariser Handschrift 11867 (anc. Fond St. Germain 37) aus dem Ende des 13. Jahrhunderts, welche vielleicht unmittelbar, jedenfalls mittelbar aus Cirencester stammt. Sie folgen dort sogleich auf Neckams *Laus sapientiae divinae*. Schon Hauréau hat in seinem Aufsatz über Neckam für die *Nouvelle Biographie Générale* XXXVII, col. 572 diese Lieder mit Recht für Neckam in Anspruch genommen, hielt dieselben aber für prosaisch und übersah, daß auf die Lieder Neckams zum Lobe der heiligen Maria Magdalena einige liturgische Hymnen auf diese Heilige folgen, die nicht von Neckam, sondern von andern Verfassern herrühren. Eine Bestätigung für die ausgesprochene Ansicht liegt in dem Umstande, daß Neckam auch ein Gedicht *de Conversione s. Mariae Magdalene* verfaßte, sowie darin, daß die einzigen zwei Lieder unter den Gesängen der Pariser Handschrift, die auch aus andern Quellen nachweisen können, die Nr. 8 und 9, sich gerade und nur in zwei englischen Handschriften finden. — Vgl. Wright, *Biograph Britannica Literaria* II, 449 ff. — Du Méril, *Poésies inédites du moyen-âge* (1854), 169 ff. — *Nouvelle Biographie Générale* XXXVII, 569. ff. — *Dictionary of National Biography* XL, 154 u. f.

---

275. (1.) De Beata Maria V.

1 a. Iubilaeas excitent
exsultationes
In nobis dulcissimas
meditationes
De matre dulcedinis,
cui veri praecones
Vera dant praeconia.

1 b. Cum abyssi faciem
caligo velaret,
Facta est lux, quae lucens
mundum illustraret,
De qua rerum artifex
solem post formaret
Ad mundi solacia.

2 a. Est ergo de lucida nube sol formatus; Sic ex matre factus est Christus incarnatus. Lignum vitae germinat hortus irrigatus Leni rore gratiae.	2 b. Haec luna panselenos, haec eclipsim nescit, Luna sine macula, quae nunquam decrescit; Haec est urna aurea, qua manna dulcescit, Haec turris constantiae.
3 a. Haec est sponsi thalamus, in quo deitati Dum nupsit humanitas, tam sunt inclinati Caeli, quam sunt homines Deo foederati; Felix matrimonium!	3 b. Haec est illa civitas Dei gloriosa, In qua pulchra singula, cuncta gratiosa, In qua porta clausa est tota speciosa; Haec est spes fidelium.
4 a. Haec est urbs refugii munita virtutum Tutis propugnaculis, in qua rei tutum Asylum reperiunt, dum ad matris nutum Rite colunt filium.	4 b. Haec est arca foederis tota deaurata, A divinae gloria lucis obumbrata; Sic et sancto spiritu virgo fecundata Rosam profert lilium.
5 a. Haec est illa Sunamitis Speciosa, casta, mitis, David calefaciens;	5 b. Paradisus voluptatis Fructum profert sanctitatis Mater virum nesciens.
6 a. Ex virga flos pullulat illaeso nitore, Scintillat igniculum crystallus candore Non remisso, sed nitente solito de more.	6 b. Intrat vitrum radius et non violatur Vitrum; sic castissima verbo fecundatur Illibato castitatis primitivo flore.
7 a. Haec antiquis hostibus Terribilis Ut castrorum acies Ordinata,	7 b. Haec supernis civibus Amabilis, Lucens ut meridies Orbi nata.
8 a. Ergo, mater pietatis, Munus tuae largitatis Nobis des propitia.	8 b. Stella maris, praebe lucem, Ut sequamur Christum ducem Ad caeli fastigia.

276. (2.) De Beata Maria V.

1 a. Salve, virgo generosa, Dulcis, prudens, speciosa, Gemma, rosa, lilium.	1 b. Lux, aurora, luna, sol es, Mater solis, fac, quod soles, Tuis da solacium.

2 a. Salve, gemma virginum, Vera salus hominum, Semper vernans rosa;	2 b. Inter spinas liliū, Supernorum civium Laus, lux gratiosa.
3 a. Mundi salus, porta caeli, Decor Saron et Carmeli, Virginum aureola,	3 b. Veritatem peperisti, Haereses interemisti, Figmentorum idola.
4 a. Nam te virga praesignavit, Quae serpentes devoravit, Serpentes magorum.	4 b. Tu mater es veritatis, Exstirpatrix falsitatis Et cultus deorum.
5 a. Hac in valle desolatis Tuta salus honestatis, Dulce domicilium,	5 b. Fecundata deitatis Rore, templum sanctitatis, Certa spes fidelium.
6 a. Quo viso Noe laetatur, Ramus es olivae;	6 b. Per te pax huic mundo datur, Fons es aquae vivae.
7 a. Tu locus es insignitus Saphiris virtutum;	7 b. Tu salutis anca, litus Naufragis da tutum.
8 a. Mater Dei, mater vitae, Felix, dulce, tutum, mite Miseris solamen,	8 b. Duc ad locum deitatis, Lucem, quam dat claritatis Sol, [aeternam] Amen

277. (3.) De Beata Maria V.

1 a. Ad pedes benignitatis Tuae, mater pietatis, Provolutus iaceo;	1 b. Nisi tuae largitatis Opem feras, quam renatis Ferre soles, pereō.
2 a. Vitiorum sum oppressus Mole, multis sum obsessus Hostium insidiis.	2 b. Ratio iacet sopita, Caro punit irretita Pristinis deliciis.
3 a. Heu, quid agam, quomē vertam? Sed, dum queror, ecce, certam Nanciscor fiduciam.	3 b. In te fido, mater Dei, Ad te venientes rei Consequuntur veniam.
4 a. Ab antiqui Pharaonis Manu, mater Salomonis, Potenter tulisti	4 b. Theophilum, quem orantem Fletu genas irrigantem Libens exaudisti.
5 a. Munitum capitibus Septem, decem cornibus, Draconem vicisti,	5 b. Ut vilis apostata Saevus saeva in fata Cederet, iussisti.

6 a. Dum in lucem prodiisti
Rutilans aurora,
Quando solem concepisti,
Ut luna decora,
Electa ut sol fuisti
In assumptione.

6 b. Tu salutis fundamentum,
Tu salutis portus,
Matrum decus, ornamentum
Et conclusus hortus,
Nostrae spei firmamentum,
Corona coronae.

7 a. Mundo nata mater munda,
In peccatis natos munda,
Spes, salus, solacium,

7 a. In hoc mari procellarum,
In hac valle lacrimarum
Nobis da subsidium.

278. (4.) De Beata Maria V.

1 a. Paradisus voluptatis
Uxoratur, deitatis
Imbre misso caelitus;

1 b. Imperator dum accedit,
Tyrannus naturae cedit
Et recedit penitus.

2 a. Dum fomes exstinguitur
Aquis fontis vitae,
Lex membrorum vincitur
Iam sopita lite
Carnis contra spiritum.

2 b. Nobile triclinium
Sanctae trinitatis
Dulce domicilium
Est virginitatis,
Matrum decus inclitum.

3 a. In fiscella scirpea
Moyses reconditur,
Facie siderea
Victa pie flectitur
Pharaonis filia;

3 b. Cellula virginea
Maior orbe clauditur,
Accendit vis ignea
Rubum, nec minuitur
Viroris potentia.

4 a. Impletur caelesti rore
Concha Gedeonis,
Iucundo fragrat odore
Domus Salomonis,
Domus pigmentaria.

4 b. Partum culpa non praecessit
Expertem doloris,
Gaudium, quod mater gessit,
Parit cum honoris
Virginalis gloria.

5 a. Gloria mulierum,
Genetrix laetitiae,
Regem parit siderum
Nescia tristitiae,
Dum parit laetitiam.

5 b. Ridet mater, nascitur
Causa risus omnium,
Angelis indicitur
Nuntiare gaudium,
Pacem et concordiam.

6. Virginis assumptio
Nobilis conclusio,
Principis confusio
Babylonis miserae.

279. (5.) De Beata Maria V.

1 a. Haec columna nubis lucens, Verum Israelem ducens Ad amoena patriae;	1 b. Haec est arbor, cuius fructus Vita, mater expers luctus In partu laetitiae.
2 a. Haec amicta sole solem Amiciens Carnis suae pallio,	2 b. Fecundata prole prolem Enutriens, Obsecundans filio.
3 a. Dum lunam sub pedibus Tenet, temporalibus Praeesse docetur,	3 b. Et, ut temporalia Censeamus vilia, Dicere videtur.
4 a. Haec malorum Punicorum Paradisus, fons hortorum, Salomonis ferculum.	4 b. Haec hortus deliciarum, Viventium fons aquarum, Castitatis speculum.
5 a. Haec est sapientiae Domus, septem gratiae Columnis decentibus Excisa.	5 b. Haec rupes constantiae, De qua est iustitiae Petra sine manibus Praecisa.
6 a. Ergo, mater gloriosa, Mulierum vernans rosa, Lilium convallium,	6 b. Ab Aegypto servitutis Nos per viam duc virtutis Ad terram viventium.

280. (6.) De Beata Maria Virgine.

1 a. Stella maris, stilla mellis, Sed plus radiosa stellis, Plus stillis dulciflua,	1 b. Mella procul dans et late Terras omnes bonitate Serenat perpetua.
2 a. Foedus pacis mundo datur, Almo flore ligustratur Aaron arens virgula.	2 b. Christus ob mortale genus Fit mortalis, fit egenus, Fit locus ad iacula.
3 a. Mala nostra ferens ita, Ne mors vivat, obit vita, Res prima fit ultima.	3 b. Fiunt arte Dei quadam Mater virgo, Deus Adam, Nomina synonyma.
4 a. Nos consolans ea sola Felix scala, bonis schola, Cedrum fecit hysopum,	4 b. Est qua puer nobis natus, Per quem iacet hostis stratus Et afflictor inopum.
5 a. Vincit pugil ille gentis Et creptae de tormentis Requiescunt palpebrae.	5 b. Felix captivorum status, Hostis vero trucidatus Tenet antrum funebre,

6 a. Virgo, candor honestatis, Virgo, mater pietatis, Virgo, potens domina,	6 b. Quia sola potes dare Plus, quam caelum, terra, mare, Fer nostra precamina.
7 a. Christus, vita redemptorum, Pestes sedet vitiorum, Monstra premet scelerum	7 b. Per te, mater speciosa, Per te, grata Deo rosa, Per te, flos mulierum.

281. (7.) De Beata Maria Virgine.

1 a. Gaude, sacrarium Divini foederis, Pudoris lilium Candens prae ceteris, Quod solis radium Gemma conceperis Et Dei filium Virgo pepereris.	1 b. Gaude, solacium Humani generis, Tutrix mortalium, Praelata superis, Praebens remedium In casu funeris Et patrocinium In causa pauperis.
2 a. Nam, qui corruerat Vento superbiae, Nobis, quos oderat Serpens invidiae, Quos suae noverat Heredes gloriae, Malum porrexerat Sub boni specie.	2 b. Sua perierat Adam ingluvie, Quem sua liberat Christus esurie, Cuius dum tolerat Iugum miseriae, Nostrae praeponderat Mors contumaciae.
3 a. Deo conqueritur Sors Adae misera, Causa discutitur Evae cum vipera, Poena convertitur In tua viscera, Vir novus plectitur, Peccata vetera	3 b. Iudex ulciscitur Luendo scelera, Libra dirigitur Adpendens pondera, Christus demergitur In lance dextera, Sursumque tollitur Adam in altera.
4 a. Oblatus hostia Felix pro miseris Hostilis ostia Confringit carceris, Ligat daemonia Regemque sceleris Et die tertia Redit ab inferis.	4 b. Ne tanti gloria Marcescat operis, Tanti victoria Mercesque muneris, De carne propria Dat escam posteris Expurgans vitia Fermenti veteris.

5. Post hoc eximium
 Crucis mysterium,
 In quo fidelium
 Salus et gaudium
 Scitur consistere,
 Ne patere
 Recedere
 Nos ab itinere,
 Sed ora, fidelium
 Ut gressus omnium
 In se credentium
 Ad vitae bravium
 Curet dirigere. Amen.

282. (8.) De Beata Maria V.

1 a. Laetare, virginum
 Flos admirabilis,
 Per quam lux luminum
 Facta visibilis
 Obscuris hominum
 Illuxit nubilis.

1 b. Ut nobis auferas
 Mundi caliginem,
 In te confoederas
 Matrem et virginem
 Simulque generas
 Deum et hominem.

2 a. Parentem pariens
 Alvus non parturit;
 Fons indeficiens,
 Qui semper scaturit,
 Sitit multotiens,
 Et panis esurit.

2 b. Implentur litterae
 Vatum a saeculo,
 Dum sic in paupere
 Latens cunabulo
 Tonans in aethere
 Vagit in stabulo.

3 a. Mortem turpissimam
 Ferens innoxius
 Offert se victimam
 In cruce saucius,
 Et tuam animam
 Pertransit gladius.

3 b. Post litem maximam
 Redit ab inferis
 Ovem centesimam
 Reportans umeris
 Drachmamque decimam
 A domo cineris.

4 a. Post hoc eximium
 Mysterium,
 Quo nullum sanctius,
 Per te, mortalium
 Refugium,
 Quo nullum tutius,

4 b. Sit nobis filius
 Propitius,
 Propter quos saucius
 Cruorem proprium
 Innoxium
 Fudit ulterius.¹⁾

---

¹⁾ Dies Lied steht auch in Trop. ms. Dublinense anni 1352. Cod. Cantabrigien. Add. 710. — Lesarten: 1 b, 5 generis. — 3 a, 6 Pertransivit. — 4 a, 3 sanctus. — 4 a, 4 mortissimi.

288. (9.) De Beata Maria V.

1 a. In te concipitur,
O virgo regia,
Rex, a quo regitur
Caelestis regia;
In te conecitur
Duplex substantia,
Quibus accingitur
Gigas ad proelia.

1 b. Intra te clauditur,
Qui claudit omnia,
Aeternus nascitur
Pater ex filia;
Candoris igitur
Non marcent lilia,
Nec ardens patitur
Rubus incendia.

2 a. Succensa radio
Superni luminis
Splendens in medio
Nostrae caliginis;
Dum incarnatio
Fit in te numinis,
Nostrae corruptio
Cedit originis.

2 b. Verbi conceptio
Nil habet criminis,
Nec flore proprio
Florere desinis;
In te fit unio
Matris et virginis,
In tuo filio
Dei et hominis.

3 a. Iugum malitiae
Portans alterius,
Qui suae propriae
Non erat nescius,
Servuli rabie
Liber, innoxius
Donator gratiae
Damnatur gravius.

3 b. Lator iustitiae
Latronum medius
Matris in facie
Torquetur anxius,
Locum Calvariae
Cruentat saucius
Pendens rex gloriae
Tanquam inglorius.

4 a. Statera subditur
Excelsi dexteræ,
Christus adpenditur
Cum nostro genere,
Qui, dum deprimitur,
Facit ascendere,
Lanx nostra tollitur
Descensu ceteræ.

4 b. In se reliditur
Mors ausa temere
Vitæ, qua vivitur,
Mortem infligere;
Dum vita moritur
Pro nostro scelere,
Mors non permittitur
In nobis vivere.

5. Per hanc sanctissimam
Paschalem victimam,
Per te piissimam,
Cuius hic animam
Transivit gladius,
Propitius
In melius
Reformet ocius

Nos, plebem pessimam,
Et penam azimam
Et pacis victimam
Et precem optimam
Det nobis filius.¹⁾

5, 11 pacem. — Das Schema des Liedes (und also auch Singweise) wie in Nr. 281 (7).

284. (10.) De s. Maria Magdalena.

1 a. Voluptatum sitim sedat Fervor ignis, dum mens se dat Spiritali studio;	1 b. Instar ferri mens ignescit, Sed ut aurum post liquescit Resoluta gaudio.
2 a. Crescit fides, fervet amor, Gaudet spes, ascendit clamor Ad tribunal iudicis.	2 b. Dolet laetum, fidens tremit, In cavernis petrae gemit Cor columbae simplicis.
3 a. Dat privatae leges legis, Legis vitae, summi regis Osculans vestigia,	3 b. Hortum[que] deliciarum Rigans rivis lacrimarum; O laeta maestitia!
4 a. Sic, sic regi propinare Gaudet amor, flens amare, Suas lugens lacrimas;	4 b. Isto potu delectatur Rex convivans, sic cibatur Cibis cibans animas.
5 a. Ut commissae sint dimissae, Instaurare vult amissae Disciplinae studiis;	5 b. Cor explorat, gemit, orat, Ver aetatis se deplorat Consumpsisse vitiis.
6 a. Sed manum ad fortia Mittit, colit studia Consummatae vitae;	6 b. Viola fit lilium, Laetum dans solacium Paenitenti rite.
7 a. Felix ergo Magdalena, Nos transferri in amoena Fac caelestis patriae;	7 b. Fac nos Christo sic subesse, Ut possimus interesse Canticis laetitiae.

285. (11.) De s. Maria Magdalena.

1 a. Magdalenes inclita Gesta, mores, merita Exaltemus, Exsultemus Vultu, voce, mente.	1 b. Florentem amygdalum Nobile dat Magdalum Amygdalo A Magdalo Nomen sortiente.

---

¹⁾ Vgl. Anal. XX, 140, woselbst dies Lied aus einer Oxforder Hs. in sehr abweichender Form mitgeteilt ist.

2 a. Haec spretis deliciis
Mundi, carnis vitiis
Se fugit et saeculum,

2 b. Theoriae filiis,
Paradisi liliis
Exemplar et speculum.

3 a. Proficit in melius
Mores iam correcta,
Se custodit artius
Solito cor, recta
Via vitae rectius
Tendit in directa,
Legis vitat invia.

3 b. Diligit, quem eligit,
Sed prius electa,
Dum dilectum diligit
Deligens dilecta,
Mundi pompas abigit
Spe sursum erecta,
Leni telo saucia.

4 a. Regit amor, dirigit
Fides, quam spes erigit,
Provida se porrigit
In anteriora.

4 b. Fervet, amat, uritur,
Igne cor accenditur,
Instituta sequitur
Melle dulciora.

5 a. Nunc laetas maestitias
Fovet, nunc delicias,
Vix capit divitias;
Has dat amor rectus.

5 b. Regnantem in pectore
Cernere summopere
Quaerit, agit propere,
Quod iubet affectus.

6 a. Fontem vitae lacrimis
Dum rigat uberrimis,
De petra mel sugens
Dolens, gaudens, lugens,
Dulci condit oscula
Imbre lacrimarum.

6 b. Felici devotio
Gaudet in obsequio,
Dum fervor dulcescit,
Fruens dulcor crescit;
Quidquid agit sedula,
Censet amor parum.

7 a. Fluit a dulcedine
dulcor in cor laetum,
Praesens est tranquillitas
reddens cor quietum,
Invitat ad gaudia
spes virtutum coetum;
Supra se mens tollitur.

7 b. Ut fluant aromata,
paradisum mentis
Auster perflat, spiritum
vini ignientis
Sentit, sed vix sustinet
aestus vehementis
Fervorem, quo rapitur.

8 a. Resurgente Domino
mundus resurrexit;
A torpore languido
iacentem crexit
Magdalenae, nuntians,
quod dies illuxit
De sepulcro Domini,
dies, quem adduxit
Ortus sol iustitiae.

8 b. Quam felices habuit
successus ad vota,
Dum agnovit Dominum
voce verbi nota!
Novus sol laetitiae
refulsit in mente
Vero iam exterius
sole refulgente,
Sole quidem gloriae.

9 a. O beata nuntia
Communis laetitiae,
Tuis sis propitia;
Iesum, venam veniae,
Collatorem gratiae
Nobis reconcilia.

9 b. Tot insurgunt proelia,
Tot latent insidiae,
Tot infestant vitia,
Seducunt blanditiae;
Hac valle miseriae,
Tuis fer solacia.

3 a, 7 Legit.

286. (12.) De sancta Maria Magdalena.

1 a. Chordas cordis intendamus,
Ut concordēs recolamus
Mariae praeconia.

1 b. Laus Mariae Magdalenae
De caelestis orta venae
Venit adfluentia.

2 a. Quam laudavit et amavit,
Quam purgavit et probavit
Dei sapientia;

2 b. Quam respexit et erexit,
Quam prospexit et evexit
Domini clementia.

3 a. Cui multum est indultum,
Quoniam dilexit multum
Sua flens flagitia,

3 b. Altum gemens, humi iacens
Corde clamans, ore tacens
Lacrimatur anxia.

4 a. Pedes lavat et extergit,
Osculatur et respergit
Unguenti fragrantia;

4 b. Cordis alti perscrutator,
Piae Mariae salvator
Acceptat obsequia.

5 a. Cuius caput cum unxisset
Et hanc Iudas arguisset
Ferves avaritia,

5 b. Hanc praedixit praedicandam
Modo Christus et beandam
Perenni memoria.

6 a. Hanc resurgens visitavit,
Huic primo revelavit
Novae vitae gaudia.

6 b. Hanc amavit et ornavit,
Hanc beavit et levavit
Ad caeli fastigia.

7 a. Felix ergo Magdalena,
Nos transferri in amoena
Fac caelestis patriae,

7 b. Fac nos Christo sic subesse,
Ut possimus interesse
Canticis laetitiae.

287. (13.) De sancta Maria Magdalena.

1. Universae vota gentis
Gloriosae paenitentis
Celebrent praeconia.

2 a. Magdalena gravi poena
Se castigat, ut configat
Carnis desideria.

2 b. Non desperat de salute,
Sed accingit se virtute
Caelestique gratia.

3 a. Pietatis adit fontem Ac virtutum tangit montem Tendens ad caelestia.	3 b. Illa currit et currunt lacrimae, Afflictaeque singultus animae Morbi sunt indicia.
4 a. Mens in fletum tota fluit, Nunc est, quod iam dudum fuit, Facta prorsus alia.	4 b. Arte summi medici Fit coloris unici Pellis pardi varia.
5 a. Non est memor pharisaeus Suae leprae, de qua Deus Miserum curaverat.	5 b. Paenitentis ad ingressus Damnatur illam et excessus Veteres improperat.
6 a. Exactoris iugum fregit, Vicit mundum et elegit Sibi partem optimam;	6 b. Lavans, ungens et capillis Tergens [pedes] plus in illis Suam lavit animam.
7 a. Sic accedit Christi donis Raab atque Babylonis Beata conversio,	7 b. Contemptus in gratiam, In laudem et gloriam Versa est confusio.
8 a. O dulcedo mentis piaee! Amor, fides, spes Mariae Lazarum resuscitat.	8 b. Esse credit hortulanum Salvatorem, nec in vanum, Nam in hortis habitat.
9 a. In futuro profuturam Circa Christi sepulturam Impertitur omnem curam, Ut dilecto serviat.	9 b. Ut effulsit lux divina Vi coruscans repentina Quasi stella matutina, Verum solem nuntiat.
10 a. Iucundata visione Resurgentis et sermone Praeceptoris iussione Redit ad discipulos.	10 b. His infundit verbi rivos Fide firmans semivivos Colligitque primitivos Fidei manipulos.
11 a. Omnes ergo voto pari Hoc utamur exemplari Et affectu singulari Studeamus imitari Mariae vestigia.	11 b. Simus Martha per laborem Et Maria per amorem, Ut cum eis salvatorem Contemplemur et decorem Regnantis in gloria.

Anonymus Noanus.

Monachus Cisterciensis,

saec. 12/13.

In der Handschrift 652 (A 570) der Stadtbibliothek von Rouen, einem Sammelbande des 13. Jahrhunderts, der aus der Cisterzienser-Abtei St. Maria de Noa (la Noé oder la Noue) in der Diöcese Evreux stammt, befinden sich die nachstehend mitgeteilten, 1900 von Blume aufgefundenen und abgeschriebenen Gedichte. Da der Verfasser sich nicht nennt, können wir ihn nur nach dem Fundorte seiner Poesien benennen, welche sich durch gute Beherrschung der poetischen Formen des zwölften und dreizehnten Jahrhunderts auszeichnen.

Laus et Speculum Reginae Caelorum.

Incipit prologus in laudem et speculum reginae caelorum.

Reginae cunctorum et dominae caeli et terrae, beatae et gloriosae semper virginis et Dei genetricis Mariae gratia et pietate fidentibus, gloria et honore gaudentibus, eiusdem minimus sua Deique gratia servulus praesentem et aeternam salutem Dei genetricis et virginis.

Aegrotanti mihi tempore sacro quadragesimae et lectulo decumbenti piae voluntatis et meditationis id incidit, immo desuper, sicut sensi, radius mihi caelestis inspirationis illuxit, ut de tanta tamque magnifica virgine gloriosa pium aliquid per Dei gratiam excogitare temptarem, memoriae litterarum, sicut dignum et fructuosum, sicut honestum et utile, coeptum commendans opusculum. Quod leni consonantia resonans et dulci currens eloquio mentes legentium, animos audientium dulcedine sua demulceat, demulcens alliciat, alliciendo foveat, fovendo provehat et accendat ad amandam et venerandam venerabilem et gloriosam semper virginem et Dei genetricem Mariam.

Quod ita concipiens corde et animo, ad virginem inde recurrens, regnantem in ea sicut in proprio throni sacrario spiritum sanctum per eandem mente depono, quatenus mihi de sacra virgine gloriosa sua benignitate et gratia piissimus inspirare dignetur, quod sibi gratum, virgini non incongruum, amantibus eam propitabile, salutiferum et utile fiat. Non amantibus enim videtur amarum, quod dulce est. Sed vae, qui dicunt malum bonum et bonum malum, ponentes tenebras lucem et, quod dulce est, in amarum et e converso!

am etiam piissimae virginis clementiam, fiduciam habens in
plex fidenter exposco, quatenus mihi fluminis impetus laetificans
n Dei de fonte virginis gratiae septiformis inundet, eadem
infundente, qua semper tota redundat Maria gratia plena,
em virginis et gloriam filii sui Iesu Christi, Domini nostri.
ic autem opus non ex industria neque fato neque fortuna,
at Dominus dedit et sicut per dies unum post aliud capitulum
im scriptum est, in quinque partes distinxī. Non enim omnia
norbo detentus explevi. Quod si robustior essem, eodem,
quo digesta sunt ordine, singula distinguere maluissem, ut
te morbo vel occupatione, taedio vel oblivione totum offerre
erit, quantum ei spiritus sanctus inspiraverit, Deo praesentet
ni et iugi voto decantet ad honorem et gloriam Dei et laudem
is eiusdem, gloriosae virginis Mariae, reginae caeli et terrae.
aesentem vero libellum, quantum ad actorem, *opusculum*,
ad virginem, *laudem et speculum* et *opus caeleste* vocamus
um virginis almae per partes quinque divisum. Sed quinis
illis, si praesens prologus, initia titulorum et finis subiecto-
dantur, non solum septem instar gratiae septiformis, sed
octo refulgent instar aeternae beatitudinis. Unde scriptum
i partes septem necnon et octo: Septem in promerendo, octo
in possidendo; septem in exilio, octo quidem in patriae
septem in gratia septiformi, octo quidem in gloria multiformi.
item et octo in utraque vita, in utraque stola, in utraque
, in utraque vitae corona: in corona praesentis victoriae, in
perpetuae gloriae. *Septem partes* dat ecclesiae vel sibi et
suae, qui numero vitae septenario in activa vita gratia septi-
refulget, *octo partes* novit dare, qui per septemPLICEM volat
ad supernae visionis octonarium et aeternae beatitudinis gloriam.

Explicit prologus.

Incipit titulus in introitum libri huius.

Ecce, patens aditus praesentis porta libelli,
Porta patens penitus patientibus atque rebelli!
Hic etenim pravis mentisque quibusque suavis
Emicat orandi modus, hostia sacrificandi,
Sicque Deo digne varii spiraminis igne
Hostia praeclara cordis mactatur in ara,
Plusque Deo cara, dum plus toleratur amara.
Agna, columba, capra, triplex haec hostia sacra,
Alba, rubens, taetra caelesti spirat in aethra,
Contemplativi, certantis et inchoativi
Gratia, martyrium, contritio, tus quoque dium,
At super, intro, foris redolent incensa doloris.

Explicit titulus.

288. (1.) Incipit Introitus.

1. Ave, Maria,
Gratia plena,
Dominus tecum!
Felix et pia,
Virgo serena,
Quidquid est aequum,
2. Quidquid est tutum,
Quidquid virtutum
Et honestatis,
Quidquid est floridum,
Nobile, lucidum
Amoenitatis,
3. Per tuum Ave,
Mundo suave,
Nobis illuxit,
Omne molestum
Vel inhonestum
Procul excussit.
4. Benedicta tu,
Deum adfatu
Quae Gabrielis
Et genuisti
Et aluisti,
Virgo fidelis,
5. In generali
Sexu mortali
Veteris Evae
Quae depulisti
Et diluisti
Geminum Vae Vae.
6. Virgo sacrata,
Partu beata
Virginitatis,
Mater intacta
Filium nacta
Divinitatis.
7. Et benedictus,
Nobis astrictus
Humanitate,
Uteri tui
Fructus, quo frui
Cum ubertate
8. Sancti laetantur
Et gloriantur
Ordines poli,
Unde fovetur,
Quidquid tenetur
Ambitu soli.
9. Spiritus sanctus,
Talis et tantus,
In te descendit
Teque benigne
Suo sic igne
Totam accendit,
10. Ut velut ignis
Rebus et signis
Lucida fias,
Tua resplendens
Mentes succendens
Gratia pias.
11. Virtus et patris
Gaudia matris
Tibi donavit,
In te resedit,
Tibi se dedit
Et obumbravit.
12. Unde, quod natum
Ex te beatum,
Est causa rei,
Iure vocatur
Et adoratur
Filius Dei.
13. Dumque favisti,
Dum paruisti
Regi superno,
Sic genuisti,
Sic meruisti
Lumine terno,
14. Lumine veri
Regis impleri
Gratia Dei
Voce sub illa:
Ecce, ancilla
Domini mei.

15. Sic inspirata,
Sic vulnerata
Cuspide zeli,
Dulcis amoris
Intus et foris
Numine caeli
16. Ferves et amas,
Fervens exclamas,
Virgo perita:
In me servata,
Mihi cognata
Caelibe vita
17. Fiat ancillae
Dei tantillae
Mihi secundum
Tuum hoc tale
Verbum vitale,
Sanctum et mundum,
18. Ut salva mei
Filius Dei
Virginitate
Utero feram,
Integra geram
Fecunditate.
19. Mater divina
Sic et regina
Facta credendo,
Dominum caeli
Verbo fideli
Concipiendo,
20. Matris honore
Gaudes cum flore
Virginitatis,
Virgo perfecta
Mater effecta,
Sed deitatis.
21. Aevus¹⁾ conclavi,
Munda, suavi
Rex honestatis,
Deus et homo
Tuae in domo
Integritatis
22. Sedit absconsus
Et tamquam sponsus
Inde processit,
Sed hic a mente
Tua clemente
Nunquam recessit,
23. Tua qui porta,
Nunquam distorta
Satanae morbis,
Venit a clausa
Nostri de causa
Conditor orbis,
24. Ut solis radius
Semper innoxius,
Immo sol verus
Intrans et exiens,
Lenis et leniens
Nunquam severus.
25. Ergo, quae solem
Deum in prolem,
Virgo, tulisti,
Sole divino
Magis omnino
Virgo fuisti.
26. Ergo, luciflua
Virgo, dulciflua,
Quae non contemnis
Nos, licet humiles,
Nebulae similes,
Virgo perennis,
27. Quaesumus miseri,
Nebula veteri
Caliginosi,
Quaesumus humiles,
Turbidi, fragiles
Et tenebrosi,
28. Nos pie libera,
Virgo lucifera,
Saeculi salo,
Mundi periculis,
Zabuli spiculis,
Ab omni malo.

¹⁾ Eivus Hs.

29. Ut tibi tantae
Virgini sanctae
Complaceamus,
Ut tui nati
Regna beati
Possideamus,

30. Ut tibi tecum,
Sicut est aequum,
Congratulemur,
Ut sine nebula
Christo per saecula
Congloriemur.

Explicit Introitus.

Incipit commendatio et commendationis oratio.

Incipit e caelis oratio lapsa fidelis,
Cor faciens alacre, laus sacra lausque sacrae,
Laus genetrixque Dei, sacra semper virgo Maria,
Nunc et, virgo, mei dux, precor, esto pia.

Explicit commendationis oratio.

Incipit titulus in primo capitulo.

O regis speculum, decus omne iubarque suave,
Virgo, poli speculum, lucis et orbis, ave.
Gratia glorificans actorem, quid mage conor?
Christum magnificans gloria, laus et honor,
Vita, salus orbis, confectio congrua morbis,
Quantus honos hominum! virgo parit Dominum.
Te rogo mente pia, mihi virgo medere Maria
Et miserere mei semper amore Dei
Daque, per hoc munus mihi fiat trinus et unus
Et caelum propius¹⁾, rex sine fine pius.
O lux, o species, specimen speculi speciale,
Lux, via spesque, dies, stella marina, vale!
Munus, virgo, precum Christo simul offero tecum,
Contiguum laudi tu suscipe, mitis, et audi.

Explicit titulus.

289. (2.) Incipit Speculum Reginae Caelorum.

1. O Maria, virgo pia,
Virgo mater Domini,
Mater dia, vitae via,
Data felix homini,

3. In me verte, in me fer te
Refundens clementiam,
Inferendo, infundendo
Veniam et gratiam.

2. Supra rosam speciosam
Vultus tui faciem,
Gratiosam, gloriosam
Oculorum aciem,

4. O benigna, Deo digna,
Lapsu lapso veteri
Miserere et medere
Medicina celeri.

---

¹⁾ pius Hs.

5. O regina, laus divina,
Lux et decus hominum,
Medicina nobis trina
Genuisti Dominum.

6. Naturalis, spiritalis,
Deus, homo caelicus,
Corpus osque, sensus quosque
Verus fovet medicus.

7. Hac divina medicina
Mihi saepe saucio
Misereri et mederi
Debes ex officio.

8. Dixi *debes* nec ut hebes
Homo sic proloquitur,
Quia tu es, per quam lues
Mundana detergitur.

9. Cum sim foenum, immo caenum
In mea miseria,
Tibi sanctae loquar tantae
Salva tui gratia:

10. Quamvis limus omnes simus,
Tui tamen solii,
Quamquam fumus, causa sumus
Tui et fastigii.

*

*

*

11. Tu ad opus peccatorum
Super choros angelorum
Scandis ad caelestia,
Tu in causa salvandorum
Intras caelos et caelorum
Volans ad sublimia.

15. Virgo Deum concipiens
Et virgo Deum pariens
Ad opus peccantium,
Sancta virgo, sancta parens,
Nullo prorsus bono carens
Ad lucem errantium?

12. Numquid ibi peccatores
Intra regis nostri fores
Te habent in gloria?
Nonne propter transgressores,
Ut pro eis semper ores,
In solis es regia?

16. Tu es mater tui patris,
Ipse pater suae matris
Ad vitam mortalium,
Tuus natus est Messias,
Ut regina caeli fias
Ad pacem fidelium.

13. Nonne tulit ipse Deus,
Ut salvetur per te reus,
Tuus esse filius,
Nobis natus, nobis datus
Et pro nobis incarnatus,
Cui astas, propitius?

17. Si non experientia,
Tamen nosti scientia
Miserias hominum;
Ergo succurre miseris,
Quibus iure compateris,
Piissima virginum.

14. Numquid ipsa propter eos,
Ego dico, propter reos
Et salutem gentium
Intra sanctum tui claustrum
Verum suscepisti Austrum
Et actorem omnium,

18. Nam pro vita peccatorum
Imperatrix es cunctorum
Ad salutem omnium;
Ergo temet ipsam prostra
Coram Deo sicut nostra
Pro coetu credentium.

19. Tuum est enim proprium,
Ut tuum cogas filium
Pietatis foedere
Sicut mater salvatoris,
Ut sit ei semper moris
Nobis condescendere.

20. Ergo debes, virga Iesse,
Memor mei semper esse
Et humani generis.
Sed ne nobis, quia sumus
Vile lutum, vilis humus,
Nobis, inquam, miseris,

21. Pia mater, indigneris,
Nec avertas, nec mireris,
Quia caro fragilis,
Et cum mundo Satan hostis,
Sicut Deus et tu nostis,
Et mens nostra labilis.

22. Nunquam, fere nunquam mi-
grant,
Sed affligunt et denigrant
Nos ut hostes impii.
Unde tua nunc alumna
In labore et aerumna
Huius exterminii

23. Ad te clamat his in imis
Et in huius vitae limis
Humilis et minima,
Ad te spirat, nunc in caelis,
Ecclesia vel fidelis
Et paenitens anima.

* * *

24. O dux alma,
Vis et palma
Totius ecclesiae,
Lux et vita,
Nobis sita
In loco clementiae,

25. Qui caecantur,
Ut ferantur
Post mundi fallacias,
Dementantur
Et damnantur,
Nisi tu subvenias.

26. O mellitae
Instar vitae
Sanctitatis speculum,
Viae tritae
Iter, mitte
Salomonis ferculum.

27. Nostrae spei
Dux et rei
Cohaerens vestibulum,
Helisaei,
Veri Dei,
Currus et vehiculum,

28. Manna roris
Et candoris
Germinans vermiculum,
Quem Iudaei
More rei
Contrivit patibulum,

29. Porta caeli,
Norma zeli,
Legis tabernaculum,
Manna pluens,
Melle fluens
Regis habitaculum,

30. Astans ei,
Tantae rei,
Quae es Dei speculum,
Sursum rei,
Quaeso, mei
Esto dux in saeculum.

Explicit capitulum primum.

Incipit titulus in secundo.

Virgineum speculum, purificans oculum
Cordis utrumque, Dei laus, medicina rei,
O medicina rei, congrua semper ei,
Verae lux fidei, linea recta spei,
Te rogo corde pio, qua magis arte scio,
Te mihi propitia vivere mente pia.

Explicit titulus.

290. (3.) Incipit secundum Capitulum.

1. O Maria, vere pia, Miserere miseris, Miserere, pia vere, Pereunt, quos deseris.	6. Ut meorum delictorum Relaxatus venia Fluviorum sim tuorum Fecundatus pluvia.
2. O serena, Deo plena Trinitatis gratia, Virgo munda, sed fecunda Deitatis gloria,	7. O solaris stella maris, Portus et refugium, Salutaris in praeclaris Mons et refrigerium,
3. Causa Dei, quaeso, mei, Piorum piissima, Miserere, mitis vere, Omnium dulcissima.	8. Veri solis, tuae prolis Iubar et solsticium, Absque mora sic exora Tuum pro me filium,
4. O praeclara, Deo cara, Tuo mihi servulo Sic dignare propinare Gratiarum rivulo,	9. Ne, qui mortis sum in portis, Incurram naufragium, Sed te duce tua luce Fruar virtualium.
5. Ut fermento luculento Expiatus veteri Et divino sim omnino Mancipatus operi,	10. O miranda, veneranda, Miro fulgens iubare, Mire fluens, miro fruens Paradisi nectare.

11. Quae non tuis mire pluis Errantes praeveniens? Quaeque fluis pie tuis Pellens, iuvans, praeiens.	21. Aman hostis Orci postis, Hesther est ecclesia, Mardochaens est Iudaeus Quisquis in angaria
12. Tui casti sunt et pasti Bonis continentiae, Non incesti nec qui pesti Serviunt luxuriae.	22. Plebem Dei, datus ei Rector, eam instruit, Artaxerxes est, qui messes Et omnia tribuit.
13. Mihi tuo, sed qui fluo Veteri fuligine, Mihi casto, sed depasto Propria aerugine,	23. Virga recta et porrecta Pio moderamine, Deaurata et gemmata Fronde, flore, germine,
14. Quaeso, plue, quaeso, flue Gratiarum flumine, Ut per tuam manum fluam Virtutum spiramine.	24. Tu es, pia virgo dia, Virga regis gloriae, Nobis data et prolata In signum clementiae.
15. O suavis et, quae favis Omnibus es dulcior, Flore, fructu, rore, ructu Singulis suavior,	25. Tuam clemens ego tremens Expeto clementiam, Tuam orans et implorans Pietatis gratiam,
16. O innupta, huc eructa Dulcis undam fluminis, Virgo dia, cuius bria Dulce nectar numinis,	26. Ut amore et honore Dei, tui filii, Tuus votis sim et totis Nisibus obsequii.
17. Fontes vivos, Dei rivos Multiformis spiritus Emanantes et rorantes Animas divinitus	27. Corpus, mentem et praesentem Vitae meae modulum Deo vere fac placere Meque tibi servulum.
18. Et recondit et refundit In hortos ecclesiae, Vivos rivos, vere vivos Septiformis gratiae.	28. Si me reum apud Deum Assumas in filium, Salvus ero neque quaero Longius auxilium.
19. O clementis, miserentis Virga Dei regia, Quam rex verus Assuerus In misericordia	29. Peccatores intra fores Divini triclinii, Ubi gaudes ferens laudes In throno palatii,
20. Hesther tendit et suspendit Aman in patibulo, Quod Iudaeo Mardochaeo Parat in latibulo.	30. Ad te spirant et suspirant, Sui spem confugii, Quae es lumen et cacumen ¹⁾ Humani solacii.

---

¹⁾ Am untern Rand von anderer Hand verändert in: Solis ortus, vitae portus Totius refugii.

31. Ad te clamans, fac, ut amans Deum super omnia Iunctus tibi hic et ibi Tua fruor gratia,	32. Ut amaris huius maris Fluctibus exsiliam Et devotus tibi totus Deo semper serviam.

Explicit secundum capitulum.

Incipit titulus in tertio.

Virginis et matris, quae cunctis obviat atris,
Laus et honor Domini conveniens homini.
O pia, christicolis sacra lux et regia solis,
Da mihi laude tua vivere perpetua.

Explicit titulus.

291. (4.) Incipit tertium Capitulum.

1. O Maria, lux et via Sursum et inferius, In caducis via lucis Peragrans superius,	7. Virgo Dei, perpes ei Comes ad regalia, Sponsa, soror et, quid moror, Et mater et filia.
2. In sophia vitae via, Luce lucens clarius, Fac nos vere relucere Intus et exterius.	8. O sublimis, es in imis Pie fovens humiles, Qui nituntur, sed labuntur Saepius ut fragiles.
3. Mira mater, cuius pater Deus est et filius, Dulce donum, mire bonum, Cunctis mirabilius.	9. Continendo et parendo Tibi fore similes Fac gementes et trementes, Fac honestos, utiles.
4. Virgo mira, per quam dira Perit pus veneria, Per quam itur et exitur Mundi de miseria,	10. Nostras mentes fac clementes, Quae nos ad hoc praemones, Et constantes et calcantes Mundum, carnem, daemones.
5. Per quam fletur et deletur Scelerum spurcitia, Per quam statur et vitatur Pervicax invidia,	11. O praedives supra cives Supernorum omnium, Lux amoena, bonis plena Cunctorum insignium.
6. Per quam homo Dei domo Vivit in concordia, Per quam datur et servatur Honestatis gratia.	12. Tanta, talis, aeternalis Amatrix humilium, Nobis praesto semper esto, Quam milia milium

13. Comitantur, venerantur
Agmina caelestium,
Et, quos urget, fac, expurget
Durum hoc exsilium,

14. Paenitentes et sequentes
Tuum per te filium,
Expectantes et sperantes
Tuum adiutorium,

15. Quae est Dei placens ei
Propitiatorium,
. . . . .
. . . . .

16. O puella, verbi cella
Dei, mons charismatum,
Nec est tale spiritale
Plenum vas aromatum.

17. Fac nos plene sine *Mene*
Prece, voto, gemitu
Deo vere condolere
Corpore et spiritu.

18. In te namque scimus quamque
Rem coesse Domini,
Omne bonum, omne donum
Conveniens homini,

19. Templum regis, arcam legis,
Miram supellectilem,
Et divinis cum cortinis
Togam inconsutilem.

20. Tu es urna et diurna
Dei vestis aurea,
Manna, soccus, virga, coccus
Et regalis laurea.

21. Latum in te caritatis,
Longum est aeternitatis
Infinitae gloriae,
Imum est humanitatis,
Altitudo maiestatis
Tuae praeminentiae.

22. Candelabrum, aeris labrum,
Boves, mortariola
Cum tabellis et fiscellis
Sunt offertoriola.

26. O beata advocata,
Fons misericordiae,
Felix nata, felix data
Nobis et ecclesiae

23. In te mensa et expensa
Cherub tintinabula,
Dulcis sapor, mitis vapor,
Odoris turibula,

27. Advocata, Deo grata,
Ante thronum gloriae
Pro praelatis et sacratis
Voto continentiae,

24. Ignis, tura et his plura
Dei utensilia,
Sanctitatis, claritatis
Et aurea omnia.

28. Coniugatis et renatis
Christi et ecclesiae,
Ut exores intra fores
Divinae clementiae.

25. Ergo tanta tamque sancta
Legis consummatio
Nos emundet et fecundet
Tua benedictio.

29. Omni hora clemens ora
Pro redemptis sanguine
Tui nati, immolati
Pro mundi peccamine.

30. O decora et odora
Super omnes species,
Nunquam fusca, sed corusca
Supra solem decies,

31. Tua munda lucis unda
Nos perfunde caelitus,
Nos circumda, nos inunda
Luce sancti spiritus.

Explicit tertium capitulum.

Incipit titulus in quarto.

Alma Dei dia genetrix, impleta sophia,
Quod tibi mente pia sic offero, sume, Maria,
Fac et idem vere tibi munus eique placere,
Qui per te munus sit nobis, trinus et unus.

Explicit titulus.

292. (5.) Incipit Capitulum quartum.

1. O Maria, mater Dei,
Convertentis mater rei,
Virgo sincerissima,
Via lucis, dux et palma
Conversorum, mater alma,
Virgo benignissima.

2. Miserorum miserere,
Miseratrix nostri vere,
Miserendo subveni.
Liquefacta caritate,
Inundata pietate,
Miseratrix, adveni.

3. Miserere miserorum,
Quae in ipsis es caelorum
Thesauris charismatum,
Quae in thronis es decoris
Et odoris et dulcoris
Plena diadematum;

4. Quae cum Christo gloriaris
Et cum ipso spatiaris
Per arva balsamatum;
Quae cum ipso cohabitas
Intra cedros ibi sitas
In hortis aromatum.

5. Dulcis arbor et vitalis,
Nunquam fuit nec est talis,
Nec erit consimilis.
Aaron summi virgula,
Nova ferens miracula,
Virga ferax humilis.

6. Humo carens et humore,
Sed fecunda caeli rore
Sicut arbor utilis,
Inventa es fronduisse,
Floruisse, peperisse,
Virgo, virga fertilis,

7. Nova ferens amygdala,
Omnia tollens scandala
Et haeresum schismata.
Amygdala veritatis
Universa falsitatis
Peremerunt dogmata.

8. Amygdala deitatis
Simul et humanitatis
Fructus tui schemata;
Quem prophetae praedixerunt,
Cuncta simul astruxerunt
Veterum problemata.

9. Hic est fructus ventris tui,
Quo superni gaudent frui,
Superans aromata,
Cinamomum et odorem
Universum et dulcorem,
Omnia balsamata;
10. Omnia vincens dulcia,
Caelestia, terrestria,
Omnia charismata,
Unde dulcantur omnia,
Et ornantur insignia
Regni diademata.
11. Hic est fructus dulcifluus,
Ortus ex te, vere tuus,
Tuus et ecclesiae;
Tuus fructus, tuus Deus,
Tibi gratus¹⁾, per te meus,
Tuus, inquam, proprie.
12. Tuum ergo Dominum,
Tuum omnino proprium,
Tuum lac deifluum
Lege potes iuris miri
Et conferre et largiri,
Donum hoc largifluum.
13. Nam ut rosa vel lilium
Vel omnis odor dulcium
Spirat suavissime,
Quemadmodum flos odorem
Foras spargens et dulcorem
Redolet dulcissime,
14. Nec amittit in se fixum,
Sed ex toto servat ipsum
Et fundit largissime;
Sicut fructus dulcis olens
Et super cuncta redolens
Fragrans felicissime,
15. Ita sine detrimento,
Sed cum omni incremento
Fructum tuum merito
Illibata genuisti,
Sublimata peperisti,
Virgo maior solito.
16. Virgo felix, tellus dulcis,
Exarata vitae sulcis
Septiformi vomere;
Lacte, melle tota fluens,
Omni semper bono fruens
Multiformi munere,
17. Ut ex uno caritatis
Ex altero pietatis
Semper fluas latere,
Lacte, melle fluens Christi,
Cuius nescit unda sisti,
Et divino nectare;
18. Humanati deitatis,
Immolati caritatis
Redundans dulcedine,
Caritatis melle pluens,
Pietatis lacte fluens
Meritorum ordine.
19. Mel et lac est humanitas
Tui fructus et deitas,
Cuius manus flumine,
Veri Dei et hominis,
Sed et patris et flaminis
Vere fluens numine;
20. Veri mellis et butyri,
Quod est vita iusti viri,
Deliciis affluens.
Mel est Deus humanatus,
Factus in te butyratus,
Dulcis ex te diffluens,
21. Verus Deus factus homo
In sacrata tui domo
Ventris et virginea;
Dei cuius humanati,
Ex te casta vere nati,
Mater es idonea.
22. Ergo valde veneranda,
Valde semper es amanda,
Plena vere gratia.
In qua gaudete, virgines,
Omnes gradus et ordines,
Digna vere gloria.

---

¹⁾ grates Hs.

23. Omnes enim, qui Mariam,
Genetricem Dei piam
Et virginem diligunt,
Isti quietem intimam
Cum eadem et optimam
Partem sibi eligunt;
24. Et insistent patientes
Et parendo continentes,
Ut vacent malitia,
Misericordes, humiles,
Quibus studet Christi miles
In mundi militia.
25. Istos vocat et eligit,
Istos servat et diligit
Deus, Dei filius.
Ergo nihil hominibus,
Nihil in mundi finibus,
Nihil est utilius,
26. Quam Mariam venerari
Et amare et sectari
Cum eiusdem filio.
Hoc est enim eius frui
Amore et nati sui
Et eorum gaudio.
27. Sed nos, licet pauperuli,
Licet indigni famuli,
Ad eius clementiam,
Ad eandem recurramus,
Ut per ipsam acquiramus
Veniam et gratiam.
28. Non enim potest non pia
Necnon esse propitia
Nobis, mundo advenis,
Quae nobiscum est et homo
Et pro nobis est in domo
Dei cum indigenis.
29. Ad hanc ergo redeamus
Et eidem exponamus
Nostrum desiderium,
Ut nati sui servulis,
Licet in bono parvulis,
Nobis adiutorium
30. Impendere non desistat,
Sed circa nos gressum sistat
Mentis et clementiae.
Suae illi piae menti
Nos infigat et clementi
Suae semper gratiae
31. Et de fonte septiformi
Et abyssu multiformi
Gratiae dulcifluae
Pluviam voluntariam
Et sui roris copiam
Infundat largifluae.
32. Flos virginum, o Maria,
Flore, fructu, rore dia,
Tuo imbre caelitus,
Plena bonis et sophia,
Nos perfunde, virgo pia,
Rore sancti spiritus.

33. Fac per tuum Alleluia
Tuarumque precum via
In hac mundi specula,
Ut caelestis symphonia
Regni nobis melodia
Resonet in saecula.

Explicit capitulum quartum.

Incipit titulus in quinto.

Vae tibi, pseudo furor, quia te serpente peruror,
Proh dolor, statera quot perdit iniqua chimaera!
O pia virgo, precor, virosi domatis aequor,

Quod satanas virus molitur fundere dirus,
Subrue, pessumda, vivo pia fonte redunda,
Sana doctrina nos imbue caelicolarum,
Plana, divina, de flumine christicolarum.

Explicit titulus.

**293. (6.) Incipit laus et speculum reginae caelorum
adversus haereticos.**

1 a. O Maria piissima, Omni laude dignissima, Plena Dei gratia,	1 b. Vera mater veri Dei, Miserere, quaeso, mei, Digna Dei gloria.
2 a. Vera mater, virgo vera, Deus verus est revera Sicut in mundissima	2 b. Verus homo factus in te, Tibi datus, circumcinctae Gratia plenissima,
3 a. Tibi datus, a sedibus Aeternis et regalibus Dei patris veniens,	3 b. Verus Deus, verus homo Virginali tua domo Sicut sol egrediens.
4 a. Hinc Iudaeus infidelis Erubescat et crudelis Et omnes haeretici,	4 b. Erubescat gens vesana, Quae vocatur publicana, Gregis plebs phrenetici,
5 a. Quae caecos trahit hodie In foveam perfidiae, Gregis dux erratici;	5 b. Erubescant haesitantes Et a fide deviantes Et omnes schismatici.
6 a. Nam divinam virgo prolem, Vera virgo verum solem Genuisti Dominum,	6 b. Deformata restaurantem, Illibata conservantem, Salvatorem hominum.
7 a. Confundatur haereticus, Resipiscat phreneticus Et omnis erroneus;	7 b. Infidelis erubescat, Sed fidelis hilaescat Fide iam idoneus.
8 a. Caeli namque flos et fructus Et suavis inde ductus Odor indeficiens,	8 b. Flos et fructus spiritalis, Dulcis odor et vitalis Angelos afficiens,
9 a. Deus omnipotentiae, Abyssus sapientiae Omnia prospiciens,	9 b. Sol inviolabiliter Penetrans et exsilter Intrans et egrediens,
10 a. Splendor paternae gloriae Verusque sol iustitiae Mariam divinitus	10 b. Et virginem conservavit, Et virginem fecundavit Luce sui spiritus,

11 a. A te, virgo, carnem veram Mundam sumens et sinceram Nostro manens habitu,	11 b. A te, virgo, circumsaeptus Sicut imber et conceptus, Sed de sancto spiritu.
12 a. Omnis ergo venenosa Lingua, procax et dolosa Suis in mendaciis	12 b. Torpescat et deficiat, Tabescat et inficiat Suis se spurcitiis.
13 a. Omnes ergo, qui virginem Iuxta fidei ordinem Honorant cum filio	13 b. Damnatis infidelibus Regnabunt in caelestibus Felici cum gaudio.
14 a. O beata, benedicta, Quam caecata plebs et ficta, Vulpes diabolica,	14 b. Non agnoscit nec sectatur Nec ignara veneratur Sicut gens catholica,
15 a. Tu es vellus Gedeonis, Contra virus Pharaonis Dulci rore proflua,	15 b. Ex te manat ecclesiae Ros et pluvia gratiae Super nos dulciflua.
16 a. Rore carens hoc Iudaea, Dei sui necis rea, Quem occidit impia,	16 b. Adhuc languet excaecata Et perdurat exsiccata Ferali duritia.
17 a. Sed hoc rore delinitur Feliciter et mollitur Per te iam ecclesia.	17 b. Unde quaeso te clementem, Ut perfundas meam mentem Tanti roris gratia,
18 a. Per quam iugum Pharaonis Computrescit et timonis Lora eius ferrea,	18 b. Regnum eius dolo plenum, Nequam semper et obscae- num, Lutum, later, palea;
19 a. Per quam Aegypti servitus Et crastinalis exitus, Vox corvina, spernitur;	19 b. Per quam trinos interitus Hostis, mundi, carnis litus Evadendi quaeritur;
20 a. Per quam quisquis de Aegypto Spreto Pharaonis scripto Cum mundi malitia	20 b. De sub iugo servitutis Liber exit ad virtutis Tendens exercitia,
21 a. Ut vescatur pane vivo, Pane caeli, pane divo, Pane iam angelico,	21 b. Manna caeli sine verme, Manna Dei sine ferme, Vero pane caelico.
22 a. O amanda, veneranda, O spectanda, imitanda, O gratiosissima.	22 b. O quaerenda et petenda, O tenenda, amplexenda, O gloriosissima!
23 a. Tu caelestis es frumenti, Quod est vita piae menti, Horreum et area,	23 b. Per quod vita restauratur Et ad purum expiatur Mundi huius glarea.

- 24 a. Tu es, per quam mens piorum
Pane vivit angelorum
In mundi militia.
- 24 b. O quam donum per maximum!
Sicut homo ad proximum
Viatici gratia
- 25 a. Visibilis adest Deus,
Et munitur Christi reus
Corpore et sanguine,
- 25 b. Quod promisit hic offerens
Et cum patre se conferens
Et cum sancto flamine.
- 26 a. O mira res et stupenda!
Quid hic dicis, o plectenda
Nequam plebs et impia?
- 26 b. Quid hic dicis, plebs venalis,
Plebs subversa, plebs feralis.
Veritatis inscia?
- 27 a. Deus adest et videtur
Et palpatur et tenetur
Inclusus in vasculo,
- 27 b. Ut filius ipse Dei,
Quando necesse est ei,
Suo detur populo.
- 28 a. O divina res et mira!
O canina plebs, delira,
Virus dirum fundens, dira
Mundi per originem!
- 28 b. Videtur invisibilis,
Palpatur inpalpabilis
Et incomprehensibilis
Tenetur per virginem.
- 29 a. Quod ignorant haeretici
Vel insani phrenetici
Vel perversi schismatici
Rabies et furia.
- 29 b. Sed qui nosse vult Mariam
Et ipsius prolem diam,
Veniat ad ecclesiam
Discere mysteria,
- 30 a. Hic visurus inflammatum
Rubum, quondam designatum,
Rubi decus Deo gratum,
Virginalem impraegnatum
Uterum divinitus,
- 30 b. Non ardore genitali
Nec calore maritali
Neque luxu, sed vitali
Dei flamma, spiritali
Rogo sancti spiritus.
- 31 a. Rubi huius est fructum
Spinis suis iam desectum
Et horrendis circumfectum
Fraudis laude et infectum
Iudaeae perfidia,
- 31 b. Virginalem spernens rosam,
Ortam ex se speciosam,
Ex deformi gratiosam,
De spinosa gloriosam
Mariam in gloria.
- 32 a. At nos, qui fideles sumus,
Licet caro, licet humus,
Licet aura, licet fumus,
Virginem cum filio
- 32 b. Imitantes veneremur,
Venerantes imitemur,
Ut cum eis collaetemur
In caeli palatio.
- 33 a. Ad hanc ergo festinemus
Et benignam exoremus,
Piissimam invocemus
Iugi desiderio,
- 33 b. Cordis, oris et operis
Ut ope sui muneris
Ab omni nexu sceleris
Mundemur et vitio.

34 a. O spes nostra, dux et salus, Per quam mali foetet palus, Per quam redit omnis malus Ad salutis veniam,	34 b. Per quam pauper spiritalis Factus constans et vitalis Tuis fertur post te alis Ad virtutum gratiam,
35 a. Perquam quisquis sublimatus Et in Christo consummatus Sursum scandit elimatus Ad caelestem patriam.	35 b. Oro, mihi peccatori, Legis Dei transgressori, Tuae, heu, contemptori Legis continentiae,
36 a. Miserere paenitenti, Misereri confitenti, Miserere metuenti, Mater indulgentiae.	36 b. Mater Dei praesidentis, Mater rei paenitents, Mater spei praepollentis In filiis gratiae,
37 a. Mater alma peccatorum, Pia nutrix conversorum, Revocatrix aversorum Ad viam iustitiae,	37 b. Nos emunda nosque fove, Nos circumda, castra move Munimentis semper novae Tuae diligentiae.
38 a. Mater nostra, mater Dei, Consolatrix blanda rei In agone sanctae spei, Idem, precor, esto mei, Ut in hoc permaneam,	38 b. Ut amore filiali Matri meae spiritali, Non de plebe, sed regali, Liberatus fluxu mali Tibi sic cohaeream.
39 a. Mater omnipotentiae, Summae virgo prudentiae, Multiformis vas gratiae, Metreta sapientiae, Paradisi flumina	39 b. Tu propinas confitenti, Sed ex corde paenitenti, Tu propinas sitienti, Tu propinas piae menti Verbi Dei numina,
40 a. Sed singulis in mensura Et secundum sua iura Et, ut tua semper cura Pietatis reddant tura, Virtutum spiramina.	40 b. Filios ipsa veniae, Filiis castimoniae, Filiis facis gratiae, Filiis demum gloriae, Piissima domina.
41 a. Primo namque paenitere, Post immittis continere, Hinc virtutes exercere, Deum tandem hic videre Per nubilum speculi.	41 b. Ergo, vitam horrens malam Et ancillam carnis Balam, Fac, ut hanc conscendens alam, Deo tecum fruar palam In saeculum saeculi.

Explicit capitulum quintum.

Incipit titulus subiectorum.

Finalem subiectorum orationem praesenti libello, dum adhuc in schedulis opus omne lateret, tacita mente subnectere meditabar. rei

tamen et modi ipsius et materiae finalis ignarus. Cuius finem orationis huic iam operi Dei gratia largiente supposui, sicut in primis mente concepi et sicut in prologo, licet adhuc subiectorum ignarus, mentionem utique feci dicens: Opus hoc in partes quinque distinxī. Sed quinīs partibus istis si tria — prologus, initia titulorum et finis subiectorum — addantur, non tantum septem, sed partes octo refulgent, quibus utique septenaria praesentis ecclesiae gratia et octonaria caelestis patriae gloria declaratur.

Explicit titulus subiectorum.

Incipit haec felix oratio sancta fidelis,
Qua perit infelix veteris fallacia Belis.

Explicit commendatio.

294. (7.) Incipit commendationis oratio.

1. O regina poli, miserum contemnere noli
Me peccatorem, sed te, peto, fac, ut honorem
Moribus et vita, prece, voto, mente, perita
Laude tuum natum, tecum sine fine beatum.
2. Fac, ut maiestas simplex et trina potestas
Me sibi suscipiat; fiat, dulcissima, fiat.
Fac, tuus ut natus pro me tuus et cruciatus
In me perficiat sua dona, piissima, fiat.
3. Te precor, Alpha vel O, concede mihi sine velo
Mente frui caelo, caelesti vivere zelo,
Virgineae matri gratum fore, nominis atri
Nocte carere, sequi, quod iustum constat et aequi,
4. Finali palma decorari laude sub alma,
Sub palma palmae reginae, virginis almae.
Quam felix palma, dilectio virginis alma!
Dulcis inest palmae meditatio virginis almae.
5. Gratia, laus almae sit et eius gratia palmae;
Nam trahit ad palmam meditatio sacra per almam.
O felix palma, meditatio virginis alma!
Nam vir in hac alma gaudet cum virgine palma.
6. Ergo triumphalis corroborat actio talis
Datque carere malis meditatio spiritualis
Virginei decoris, caelestis dulcor odoris;
Dulcis enim mitis plus est dulcedine vitis.

7. Lumine, sole, rosa, plus omnibus est speciosa,
Dulcior est favis, super omnia virgo suavis,
Mentes depastas vitiis, timidasque molestas
Mites et castas, humiles faciens et honestas,
8. Si tamen hac usae fuerint et mente refusae,
Circumquaque piam dulcem venerando Mariam.
Ergo frequens tantae sacra commemoratio sacrae,
Laus, amor est palmae, meditatio virginis almae.
9. Sed quia confusus aegre dediscitur usus
Et semel infusus vix evacuatur abusus,
Qui non suffundi flammantis sulphure mundi,
Qui non confundi vult in barathro pereundi,
10. Huic homo suspiret, gyrans meditando regyret
Hanc circa diam, recolens veneransque Mariam,
Sic et virtutem, sic percipiendo salutem;
Sic ibi mente sita vir meditetur ita:

295. (8.) Commendatio.

1. O rosa, flos florum, decus et vas lucis odorum,
O bona lux, pia lux, inclita lux, sacra lux;
Qua fulgent iusti sicut sol luce venusti,
Virgo parensque Dei, lux, precor, esto mei.
2. O lux, christicolis data lux et regia solis,
O lux solaris, lucida stella maris;
Lux lucis clarac, dignare mihi radiare,
Solis iustitiae lux, iubar ecclesiae.
3. Sancta Dei genetrix et virgo per omnia victrix,
Ad palmam patriae nos trahe laetitiae;
Vitae virgo datrix, nobis, precor, auxiliatrix
Semper propitia, mitis, amica, pia,
4. Supplicibus praesto quamvis peccantibus esto,
Custos perpetua, pro pietate tua;
Te faciente pia nos repleat alma sophia
Dulcifluis donis multimodisque bonis,
5. Cuius, id est Christi, sanctissima, promeruisti,
Ecclesiae pretium pauperis eximium,
Virgo, poli, terrae regem super omnia ferre,
Et regina poli semper es atque soli.

6. Te precor, in caelis oratio sancta fidelis
Iugiter ante Deum sic tua placet eum,
Ne mihi deficiat; fiat, mitissima, fiat;
Christe, rogo per eam, ne tibi displiceam.
7. Facque tuo more pro virginis huius amore,
Sit mihi perpetua gratia, quaeso, tua.
O bona, sancta, pia, dulcissima virgo Maria,
Oro, memento mei pro pietate Dei.
8. Inclita virgo, precor, totum peccaminis aequor
Semper ab hoc remove pectore meque fove.
Fac me virtutum solido munimine tutum,
Nomine reque pium, moribus egregium.
9. Te rogo mente pia, mitissima virgo Maria,
Me rege, me munda divini fluminis unda;
Unda tuae lucis me compluat hisque caducis
Esto mihi fomes luminis atque comes.
10. Lux tua, lux plene, lux lucis semper amoenae,
Gratia dico tua, sit mihi perpetua.
Sic rogo me muni, tuus ut tibi manciper uni
Iustitiae dono munditiaeque bono.
11. Fac, tuus ut natus, — nam sic ero vere beatus
Et tibi perpetuus servus ubique tuus —
Te sim propitia, sanctissima virgo Maria,
Facque, sacrum flamen ne mihi desit. Amen.

Caeli reginae speculum finit sine fine.

Ecce, sacri specimen speculi speciale polorum,
Ecce, sacri reginem speculi sublime virorum,
Sacrae reginae iubar et lux caeligenarum,
Sacrae doctrinae lux et schola terrigenarum.

Explicit istud opus vel sine fine scopus.

296. (9.) Incipit e caelis oratio lapsa fidelis.

1. O strenuissima	2. Omnia prospera,
Virgo, piissima,	Virgo puerpera,
Mitis amoena,	Te mihi dante
Dulcis, amabilis	Semper abundant,
Et venerabilis	Semper inundent
Atque serena,	Te comitante.

**297. (10.) Incipit egregiae laus sacrae Mariae,
Laus salvatricis sanctaeque Dei genetricis.**

1. Ave, lucis egregiae,
Pontificalis, regiae
Nata virgo prosapia
Caelesti providentia,
Insigni fulgens nomine,
Tantae condigno dominae,
Luce claro triplici!
2. Lingua namque tripartita,
Immo trina luce trita,
Illuminans stella maris
Et domina nominaris,
Sed domina claritatis,
Stella luce deitatis
Radians multiplici.
3. Ave, Maria, virginum
Flos et decus, lux hominum,
Totius lux ecclesiae
Et fons misericordiae,
Vera mater, virgo vera,
Pia, mitis et sincera,
Plena Dei gratia.
4. Gratiarum plena donis,
Copiarum plena bonis,
Divitiarum culmine,
Deliciarum flumine
Quadripartito fluvio
Paradisi plena dio,
Plena Dei copia.
5. Salve, salve, salve, digna
Dei mater et benigna,
Semper virgo, semper munda,
Sed nequaquam infecunda,
Immo divino germine
Praegnans et vero numine,
Digna Dei gloria.
6. Digna verbo Gabrielis,
Digna Deo, digna caelis,
Digna caeli colloquio,
Digna laudis praeconio,
Dignum vas sapientiae,
Sole digna iustitiae,
Digna verbi regia.
7. Ave, mitis, ave, pia,
Ave, dulcis o Maria,
Ave, nostra dux et vita,
Spei nostrae via trita,
Per quam sursum spe conscendit
Nostra fides et descendit
Super nos clementia
8. Dei nostri salvatoris
Sicut imber summi roris
Et sicut stillicidia
Super terram stillantia
Divinae voluntariam
Indulgentiae pluviam
In terrestri patria.
9. Salve, salve, stella maris,
Quae divinum solem parit,
Tuum nata genitorem,
Tuum plasma conditorem,
Virga, robur, flos, virgutum,
Saepis¹⁾ orbem tu virtutum
Et gloriae Dominum.
10. O res nova, res stupenda,
O res mira, res credenda,
Digna fide, spei nota,
Caritati certa tota,
Digna laude, digna coli,
Digna cultu terrae, poli,
Digna salus hominum!

---

¹⁾ Cespes Hs.

11. Ave, vera spes hominum,
Vera salus post Dominum,
Vera caeli dux et porta,
Per quam nobis est exorta
Veri Dei vera salus,
Per quam vere redit malus
Ad Dei clementiam.

12. Salve, salve, sancta parens.
Sancta virgo, tota carens
Omni fraude sive malo,
Nos in huius mundi salo,
Iuva, rege circuiens,
Salva semper custodiens
Infundendo gratiam.

13. Precor ergo te, Maria,
Super omnes mitis, pia
Custos nostra, lux marina,
Navis, portus, dux, regina,
Dei nati luce tui
Nos illustra facque frui
Tantae lucis specula.

14. Mei, quaeso, peccatoris,
Mei, virgo, transgressoris,
Mei, pia, miserere,
Miserere, mitis vere;
Miserorum miseratrix,
Esto mei gubernatrix
Per omnia saecula.

Laus pia finalis, laus virginis imperialis,
Ora, sacrum flamen det mihi semper. Amen.

* * *

Finis adest operis, specular quo, virgo¹⁾, haberis,
Quoque libri finis clauditur, hic et in his.
Explicito libro, pia virgo, mei miserere,
Ut Satanae cribro liberer absque sero²⁾.

Nos enim satanas cribrare desiderat sicut triticum; sed tu, quae-
sumus, ora pro nobis, ne deficiat, sed sufficiat fides nostra, o clemens,
o pia, o dulcis Maria. Amen.

298. (11.) De Beata Maria V.

Sancta parens et virgo carens omnino nocivis,
Nobilis aulica, sed quasi publica, sed sacra civis.
Tu miseris, pia, compateris sibi subveniando,
Si pudeant, si paeniteant mala subfugiendo.
5. Impia, turpia cunctaque noxia da mihi nosse,
Velleque pellere, mente refellere, spernere posse;
Et mihi praesto semper adesto, virgo benigna,
Florida, rorida, lucida, fulgida, lumine digna.
Lumine terno, te quoque aeterno clarificari,
10. Rore superno floreque verno glorificari.
Ille tuus tibi perpetuus ros est deitatis,
Gloria flos est, fructus honos est virginitatis.

---

¹⁾ virgo quo specular Hs. — ²⁾ sere Hs.

O pia gratia, mira per omnia, gratia roris,
Gratia, gloria, pluvia, copia, manna decoris.

15. Ros deitatis, fons pietatis, manna beatum
Dulce paravit, nobile stravit te sibi stratum,
Ut sibi regia sis, vel ei tria, lumine plena:
Lucida sedes, thronus et aedes, cuncta serena;
Ut mihi vivas, sisque mihi vas, sis mihi nidus,
20. Sis mihi lux, mihi dux, mihi per mare vas, mihi sidus,
Sisque Deo tribnente meo mea iam sine *quare*.
Ergo mihi data spes, mea spes rata, propitiare,
Sis data sisque datrix mihi semper et auxiliatrix.
Sis mihi, sancta Dei genetrix verique diei,
25. Lux et iustitiae, solis iubar arxque sophiae,
Sis mihi plena bonis et lumine, plena coronis,
Omnimodi iubaris, gemmis plenissima clavis,
Sis mihi, sis varia specie, speciosa Maria,
Plena, Deo plena, clarissima, dulcis, amoena.
30. Sis mihi vita, salus, dux et via, mente mea lux
Utraque, sis myrtus, sis turris, sis mihi virtus,
Sis, rogo, sis mihi lux, mihi laus, mihi pax, mihi stilus,
Sis mihi gratia, sis mihi gloria, sisque fidelis,
Sis mihi gaudia, mater, et omnia congrua caelis,
35. Sis mihi certi praemia serti dans sine *Mene*
Sisque beatrix, sis mihi datrix lucis amoenae.
Sit tibi, lux caeli, lux lucens cuique fidei,
Sit tibi, stella maris, cum virginibus tibi clavis,
Sit tibi, gemma Dei, totius flos speciei,
40. Sint tibi sintque tria sanctissima virgo Maria:
Gloria, laus et honor, sed plus, quam dicere conor,
Virgine cum Thecla reliquisque per omnia saecula.
-

Adam de Basseia,

Canonicus Insulensis,

† 1286.

Adam de la Bassée, Kanonikus der Stiftskirche Saint-Pierre de Lille, war geboren in der ersten Hälfte des 13. Jahrhunderts zu la Bassée, einer Stadt in Artois, und starb den 25. Februar 1286. Wir besitzen von ihm in einer Handschrift der Stadtbibliothek zu Lille (Nr. 95 Catal. le Glay 1848, Nr. 397 Catal. Rigaux 1897) einen *Ludus super Anticlaudianum*, d. h. eine Umarbeitung des bekannten Gedichtes des Alanus von Lille in rhythmische Verse (Vagantenstrophen), welchem drei kleinere didaktische Gedichte angefügt sind, deren letztes augenscheinlich von der Hand des Verfassers selbst nachgetragen ist, die auch im *Ludus* Verbesserungen und einige Nachträge angebracht hat. In diesen *Ludus super Anticlaudianum* hat der Verfasser eine ganze Reihe von lyrischen Gedichten eingewebt, die mit ganz wenigen Ausnahmen mit Melodien versehen sind. Diese Melodien sind zum Teile lateinischen lithurgischen Dichtungen, zum Teile französischen *Trouvères* entlehnt. Melodien, welchen keine derartige Bezeichnung beigegeben, mögen vom Verfasser selbst herrühren. Einen Teil der in den *Ludus* eingeflochtenen lyrischen Gedichte (Nr. 2—23 und 39) sind 1858 von Carnel im *Messenger des Sciences Historiques . . . de Belgique* (S. 241—264) veröffentlicht worden unter dem Titel: *Chants lithurgiques d'Adam de la Bassée*. Dieser Titel ist insofern irreleitend, als die Gedichte Adams, auch jene, welche auf liturgische Melodien verfaßt wurden, höchstens als Nachahmungen liturgischer Dichtungen bezeichnet werden können. In die Ausgabe Carnels haben sich verhältnismäßig wenige Lesefehler eingeschlichen; dagegen hat er eine Anzahl von Strophen (Nr. 13, Nr. 17 Str. 3, Nr. 18 Str. 2) ausgelassen. Nach der Einleitung hat der Verfasser seinen *Ludus* geschrieben, um körperliche Leiden zu vergessen. Welcher Art diese waren, schildern zwei Strophen auf fol. 22 b der Hs.:

O fili piissime, perpetim ens idem,
Curator languentium plurium iam pridem,
Qui mihi nunc languido renuis hoc idem,
Da maius, quod scilicet animam tibi dem.

Et carnem si afficis vitiis immundam,
Quam reddis ulceribus profluis fecundam,
Qui purgas per gratiam criminum profundam
Abyssum, fac animam denique iucundam.

Dies ist ungefähr das einzige, was wir über die Lebensumstände des Dichters erfahren. Sonst wissen wir nur noch, daß er eine Schwester, Béatrice de la Bassée, hatte, welche an einen gewissen Matthieu le Wage verheiratet war und mit diesem 1306 eine fromme Stiftung machte. (Carnel, a. a. O. S. 245 in nota). — Vgl. außer Carnel auch *Biographie Nationale de Belgique* I, 746 sq.

299. (1.) De Vanitate Mundi.

Supra cantilenam, quae incipit :

*Quant voi la flor paroir for le . . . bet
ke li dous tans dester se reclarcist.*

O quam fallax est mundi gloria
Pollicendo seducens hominem,
Hunc, cui spondet dare duplicia,
In aeternum perduce[n]s turbinem,
In quo Dei fuscatur imaginem,
Qui pro ipso creavit omnia.
Heu, ingratus, dum vivit venia,
Revertere, vita voraginem!

300. (2.) De sanctis in speciali et primo de virginibus.

Sour: *Tant ai amors siervie longement.*

O sancta Agnes.

Ave, gemma, quae lucis copia
Et virtute vincis carbunculum,
Puellarum gerens insignia
Praeferendo pudoris speculum,
Ora Deum, qui te per annulum
Subarrhatam decorat gloria,
Ut lamenta mutet in gaudia
Et in caelum praesens ergastulum.

301. (3.) Sour: Veni creator.

O sancta Katharina.

1. Ave, quae de Maxentio
Fidei fortitudine
Triumphans icta gladio
Lac dedisti pro sanguine.

O sancta Agatha.

2. Ave, cuius apostolus
Petrus curavit vulnera,
Quae trux hostis et subdolus
Fecit amputans ubera.

3. O sacer coetus virginum,
Candore vincens lilia,
Exora pro me Dominum,
Quem fudit viri nescia.

302. (4.) De Confessoribus.

O sancte Nicalae.

Ave, praesul sancte, qui pueros
Tres insontes addictos funeri
Perpetrasti abire liberos
Virginesque stupro non atteri,
Ora Deum, ut sic me conteri
Largiatur et flere miseros
Vitae lapsus, quod tandem superos
Videns possim his comes fieri.

303. (5.) Sour: Iste confessor.

O sancte Martine.

1. Ave, qui partem pallii scidisti,
De qua repertum pauperem vestisti,
Modo beatus nites trabeatus
Candida stola.

O sancte Gregori.

2. Ave, qui tractans mores Iob beati
Vivere doces languidos et pati,
Nunc in sanctorum coetu confessorum
Iure refulges.
3. O confessores Domini sacrati,
Candidis stolis vita decorati,
Deum orate, rei ut optatae
Donet assensum ¹⁾).

304. (6.) De Martyribus.

O sancte Stephane.

Ave, pugil, qui in agonia
Caritatis succensus facibus
Pro illorum orasti venia,
Qui te diris saxorum ictibus
Obruebant, mitis immitibus;
Ora Deum, cuius clementia
Finem nescit, ut de miseria
Me abstractum iungat caelestibus.

---

¹⁾ 3, 4 ascensum Hs.

305. (7.) Sour: *Sanctorum meritis.*

O sancte Vincenti.

1. Ave, par angelis martyr egregie,
Tu ignem torridum hilari facie
Rorasti sanguine gravi certamine
Dulcem adeptus patriam.

O sancte Laurenti.

2. Ave, rex pugilum martyrque fortior,
De fide Domini testis apertior,
Tu, sator munerum in sinu pauperum,
Aeternam metis gloriam.
3. O Christi martyres, quorum victoria
Aeterna perfrui meretur gloria,
Deum deposcite, ut pace comite
Det mihi indulgentiam.

306. (8.) De Apostolis.

O sancte Petro.

1. Ave, pastor ovium, Princeps caeli civium, Fidei fuudator, Qui caelo praeficeris, Fidelis prae ceteris Domini zelator.	2. Quem quia non valeo Ad praesens, ut debeo, Congrue laudare, Prosam saltem offero Hanc, ut velis misero Dominum placare.

307. (9.) Sour: *Virga Iesse.*

1 a. Christum, Dei filium Cum Petrus asseruit, Hunc, quem virgo genuit, In templo fidelium Summam basem posuit, Quapropter obtinuit 2 a. Demum Nero rabidus Ac in fide perfidus Sitiens cruorem 3 a. O Petre, lux gentium, Ianitor caelorum,	1 b. Usus caeli clavium, Quibus utens gravium Vinculorum restituit Nexus, sed eripuit Vinctum vis caelestium, Quae vincla comminuit. 2 b. Coegit martyrrium Subire credentium Ovium pastorem. 3 b. Fac mihi propitium Regem angelorum.

308. (10.) *O sancte Paule.*

1. Ave, doctor gentium, Sacer cultor mentium, Fidei tutator, Dum scripturas aperis, Legem auges foederis, Domini zelator.	3. Ave, qui peraspera Per tulisti verbera Satanae damnati, Neve revelatio Cordis inflammatio Fieret elati.
2. Ave, mane comedens Praedam, sero dividens Spolia matura, Dum saeviens primitus, Post conversus caelitus Explicas obscura.	4. O utinam Dominus, Qui suorum eminus Providet profectus, Det hoc aegros sapere, Ut laetentur luere Noxios defectus.

309. (11.) *O sancte Iohannes.*

1. Ave, veri luminis Lampas, sacrae virginis Humilis tutela, Languori mortifero Mundi cuius utero Prodiit medela.	3. Ave, qui acutius In Deum et purius Aciem fixisti, Dum naturam filii Dei plus quam alii Lucide prompsisti.
2. Ave, quem praesidio Dei fervens dolio Oleum non laesit, Locus Pathmos insulae Te pro Christo exsule Fidei adhaesit.	4. O vos saeculi iudices, Vobis preces supplices Offero precatus, Ne sim summo iudici Et trino et simplici Moriens¹⁾ ingratus.

310. (12.) *De Magdalena.*

O sancta Magdalena.

Ave, cuius vera contritio
Et aeternae vitae fiducia,
Pia quoque mentis devotio
Meruerunt non solum venia
Te perfundi, sed fovi gratia;
Ora Christum, ad quem esurio,
Ut impurae vitae confessio
Me conducat ad caeli gaudia.

¹⁾ 4, 6 Moriar Hs.

311. (13.) De Prophetis.

O sancte David.

Ave, radix, de cuius stipite
Gratiosa processit virgula,
Ex qua sine virili fomite
Gloriosa prodivit primula,
Primus, inquam, qui fecit saecula;
Ora eum, ut pace comite
Me de isto petroso limite
Ad caelorum vocet cenacula.

312. (14.) Sour: *A solis ortus cardine.*

O sancte Isaia.

O sancte Daniel.

1. Ave, certum praesagium
Ferens de partu virginis
Dicendo: Ecce, numinis
Virgo pariet filium.

2. Ave, cuius vox conterit
Iudaeos hoc praesagio:
Cum sanctorum advenerit
Sanctus, cessabit unctio.

3. O prophetarum contio
Certo vicens praesagio,
Exora voce sedula
Pro me regentem saecula.

313. (15.) De s. Iohanne Baptista.

Super cantilenam, quae incipit:
Quand voi la glaie meure et le rosier espanir.

O constantiae dignitas,
Fundamentum gratiae,
Te illuminat claritas
Divinae iustitiae,
Gloriae,
Pacis et laetitiae.
Sic illos Dei largitas
Praemiat, quos feritas
Non vicit nequitiae,
Sed de belli acie
Fervens retulit caritas
Tropaeum victoriae,
Dignum caeli requie.

314. (16.) De Patriarchis.

O sancte Abraham.

Ave, pater multarum gentium,
Qui amorem paternum exuens
Immolare parasti filium,
Vera fide sequaces induens,
Ora Deum, qui votis annuens
Est suorum, ut post hoc taedium
Me ad tuum dignetur gremium
Evocare locellum tribuens.

315. (17.) Sour: *Aeterne rex altissime.*

O sancte Isaac.

O sancte Iacob.

1. Ave, qui carens lumine
Benedixisti filio
Minori pulso dubio
Pilosae pellis tegmine.

2. Ave, qui hora funeris
Testans dedisti comminus
Tuis vocatis liberis
Ventura illis eminus.

3. O patriarchae nobiles,
In fide Deo stabiles,
Orate pro me seduli
Deum, rectorem saeculi.

316. (18.) De Angelis.

O sancte Gabriel.

1. Ave, princeps caelestis curiae,
Qui transmissus ad sacram virginem
Nuntiasti, quod plena gratia
Parturiret Deum et hominem,
Conturbatae sedans formidinem
Gaudiosa verborum serie,
Asserendo, quod viri nesciae
Obumbraret virtus altissimi,
Arcam loci fecundans intimi.

2. Illum ergo, qui in triclinio
Virginali carnis cilicium
Nostrae sumpsit expleto nuntio,
Verum Dei scilicet filium
Deprecare, ut post exilium
Praesens fruar eius consortio,
Qui recumbens in sterquilinio
Testa rasis membrorum ulcera
Benedicens regentem aethera.

317. (19.) Sour: *Beata nobis gaudia.*

O sancte Michael.

1. Ave, cum quo angelica
Pompa draconem domuit,
Quem infernus absorbit
Cum sorte diabolica.

O sancte Raphael.

2. Ave, Sarae opprobrium
Delens, eiectam erigens,
Male errata corrigens
Per Tobiae coniugium.

3. O virtutes angelicae,
Custodes iussu Domini
Caelestis reipublicae,
Me servare dignemini.

318. (20.) De beata Virgine.

Sour: *Tant ai d'amours appris et entendu.*

1. Ave, rosa
rubens et tenera,
Cuius odor
inaestimabilis,
Ave, stella
transcendens sidera,
Cuius fulgor
inenarrabilis,
Murra fragrans,
hysopus humilis,
Per quam Deus
de Dei dextera
Se inclinans
Ad nostra infera
Nostrae fuit
naturae nubilus.

2. Ave, virga
Iesse florifera,
Flos hic, inquam,
immarcessibilis,
Ave, dulcis
virgo puerpera,
Puer cuius
nulli consimilis,
Qui immensus,
interminabilis
Intra tua
se clausit viscera,
Lac de caelo
potans de ubere;
Potus talis
mire laudabilis.

3. Ave, sponsi
caelestis camera,
Cunctae genti
desiderabilis,
Ave, dicta
confirmans vetera
Prophetarum,
Christi visibilis
Facta mater,
qui et passibilis
Mortem crucis
tulit post verbera,
Quae mors licet
fuerit aspera
Et despecta,
nulla tam utilis.

4. Ave, de qua
narrantur opera
Caritatis
inexstinguibilis,
Ave, per quam
lux salutifera
Fulsit clara
in antris nubilis,
Quando Christus,
rex invincibilis,
Signo crucis
confregit infera
Suos solvens,
quos prima vipera
Compedivit
insatiabilis.

5. Ave, ferens
ferentem foedera
Pacis, mundi
lucerna labilis,
Ave, pia,
piantem scelera
Portans, portus
in fide stabilis.

Tu egenis
matrona fertilis,
Nato mater,
ut potes, impera,
Quod sit mihi
in vitae vespera
Misericors,
pius, placabilis.

319. (21.) Super Agnus Dei.

1. Agnus, fili virginis,
Primi lapsum hominis
Restaurans per sanguinis
Tui sancti pretium,
Miserere nobis.

2. Qui resurgens miseris
Extractis ab inferis
Dedisti cum superis
Vitae refrigerium,
Miserere nobis.

3. Agnus expers criminis,
Seda ventum turbinis,
Dans virtute numinis
Verae lucis gaudium,
Dona nobis pacem.

320. (22.) Super: *Laetabundus*¹⁾.

1 a. Ad honorem filii
Matrem gaudii
Salutemus.

1 b. Et pro matre filio
Sine taedio
Iubilemus.

2 a. Ave, mater veniae,
Fons misericordiae,
Maris stella;

2 b. Ave, fili virginis,
Sedans pestem turbinis
In procella.

3 a. Ave, mater inclita,
Per quam vita perdita
Reparatur;

3 b. Ave, fili nobilis,
Cuius morte flebilis
Mors damnatur.

4 a. Ave, mater patriae
Caelestis, laetitiae
Dans annonam;

4 b. Ave, fili gratiae,
Paradisi gloriae
Dans coronam.

---

¹⁾ Diese Prose bildet einen Wechselgesang zwischen *fronesis* und *fides*, bei dem *fronesis* die ersten, *fides* die zweiten Halbstrophen zugeteilt erhält.

5 a. Ave, mater omnium
Factoris, quae proprium,
Virgo, Dei filium
Peperisti;

5 b. Ave, fili numinis,
Verum corpus hominis
In utero virginis
Assumpsisti.

6 a. O mater, postula
Pro reis sedula
Donum gratiae,
Finem bonum.

6 b. O fili, precibus
Parentis dulcibus
Dona veniae
Reis donum.

321. (23.) De Paenitentia.

Homo, cur extolleris,
Cur luxu te atteris
Ac ceteris
Peccatis te ingeris?
Qui favilla diceris,
Heu, considera
Austera
Seu aspera
Pondera,
Quae fers, ad infera
Trusus misera,
Ni cessaveris.
Vide, quot, quam dulcia
Tropaea seu praemia
Poteris
Assequi, si sceleris
Paenitueris.
Ecce, hora funeris
Instat dubia;
Ergo vitia
Gemens expia,
Dum loqueris,
Alioquin falleris.

322. (24.) De Honestate.

O quam felix, qui servit Domino,
Cui servire decus est regium!
Nam, cum regnet et absque termino,
Se regnantem donat in praemium,
Non molestat quemquam officio,
Sed gravatis est in auxilio,
Onus levat, tollit fastidium;
Serviamus ergo alacriter
Regi danti regnare iugiter.

323. (25.) De Largitate.

Faecis avaritiae
Potus multis officit
Et praesertim inficit
Ministros ecclesiae;
Nam haustus ingluviae
Tanto cunctos allicit,
Quod non est, qui *Sufficit*
Vere dicat hodie;
Sitis enim ebriae
Fervor nunquam deficit.
Itaque
Dolendum, quod clerici
Sic languent hydropici.

324. (26.) De Temperantia.

Modestos blanditiae
Saeculi non emolliunt,
Nec horum, qui saeviunt,
Perturbantur insanie,
Sed manent in temperie,
Qua se semper muniunt
Seseque custodiunt
Servata pacis requie,
Sic gratiae
Meritum
Lucrantes et gloriae.

325. (27.) De Prudentia.

Beatus vir, qui sapientiae
Thesaurizans quaerit aerarium,
Cuius gazas hostis insidiae
Non praedantur, fur vel incendium.
Sed cum illa bonorum omnium
Crescit honor et lumen gratiae,
Non est aurum, quod ad scientiae
Mereatur conferri pretium.

326. (28.) De septem Artibus.

Notula super illam, quae incipit:
De iuer et de baler ne quic mais avoir talent.

Olim in harmonia
Multis erat studium,
Placebat melodia
Sonorum concordium,

Radiabat caritas,
Puritas
Cordium,
Vigebat humilitas,
Sanctitas
Mentium.
Modo dissimilia
Cura quaerit omnium,
Omnes quaerunt propria,
Lucro cedit gaudium,
Hos inflat superbia,
Malum paris nescium,
Hos trahit invidia
Sui in exitium,
Illos cum iactantia
Hypocrisis vitium
Laedit et acidia,
Triste boni taedium;
Ex his tympanistria,
Viellae psalterium
Vocumque concordia
Sustinent exsilium.

327. (29.) De Ratione.

Qui opus accelerat
Nec illud praeponderat
Caute notans exitum,
Frequenter decipitur
Simul et illuditur
Votum gerens irritum;
Proinde,
Quicumque ad opera
Tendis, finem pondera.

328. (30.) De Iustitia.

1. Leges sacras passas exilium
Iusque datum sceleri cernitur,
Noe iustus perit per pretium
Barrabasque latro dimittitur;
Quod a summis praelatis oritur.
Nam cum lumen esse fidelium
Teneantur, vendunt iudicium,
Fas et nefas ab his confunditur

2. Cum absorbet mors usurarium
Paenitere frequenter negligit
Et ad certum mentis indicium
Confessorem quandoque abigit,
Cui sacerdos, qui Deum diligit,
Sic absorpto recusat atrium;
Praesul vero assumens pretium,
Ut humetur, mandatum dirigit.
3. Ad cautelam fictam promittitur
De usuris reddendis cautio,
Qua recepta turba conqueritur
Spoliata de usurario,
Cui tandem vexante taedio
Aut cachinnus aut verber redditur;
Praesul vero, dum praeda pascitur,
Suo tacet functus officio.
4. Si ad mortem intonsus vulnerat
Tonsuratum, sistit nec capitur,
Saecularis iudex aequiperat
Vulneratum cani, qui moritur,
Praesul quoque tacet nec queritur;
Sed si certe intonsum verberat
Tonsuratus, illum incarcerat
Vel ab eo nummus emungitur.
5. Si quis potens vinctum excruciat
Tonsuratum praesule conscio,
Praesul laudat, quod vinctus faciat,
Ut potentem vocet citatio;
Vinctus nequit, sed perit taedio.
Quo defuncto si potens veniat
Et praelatum nummis incutiat,
Huic parata est absolutio.
6. Si ad villas praesul descenderit,
Ut inquiret et purget vitia,
Locupletum rapinas reperit
Incestusque et adulteria,
Quae per certa celat commercia,
Pauperumque reatus aperit
Et divulgat reosque conterit,
Quia nulla comparent praemia.
7. Ne auditum praestent quaestoribus,
Synodatis iubet presbyteris,

Quia ¹⁾ verbis fallunt mendacibus
Abutentes obtentis litteris,
Et post parum obtentu muneris
Hos admitti iubet ab omnibus,
Qui pastores pascunt caponibus,
Oves vero nugis mortiferis.

8. Una die tria coenobia
Archipraesul frequenter visitat,
Duo transit sumpta pecunia,
In tertio pernoctans habitat;
Mane vero conventus clamat
De abbatis docens infamia,
Sed in vanum, nam purgat vitia
Palefridus, quem abbas equitat.

9. Cardinales quoque, qui cardine
Recto ferre tenentur ostium,
Incurvati lucri cupidine
Reddunt illud frequenter devium,
Rostris carpunt et ope unguium,
Quidquid redit a summo culmine
Et, si pro quo precantur homine,
Suas librant preces ad pretium.

10. Nec de summo minus pontifice
Est querendum, qui Sion liberam
Servituti pessumdat publicae,
Gazas eius defalcans perperam,
Quas largitur regi, qui cameram
Suam servat vivendo stoice,
Pacem genti ferens Arabicae,
Ne uxorem offendat teneram.

11. Sic exemplum plebi malitiae
A praelatis surgit sublimibus,
Qui vel nervos rumpunt ecclesiae
Contra Deum sumptis muneribus,
Vel terrenis favent principibus
Distrahendo caelesti filiae.
Placa, Deus, pestis tam noxiae
Flammam gravem roratis cordibus.

---

¹⁾ Quod Hs.

329. (31.) De Amore.

Amor emptus pretio
Est velut flos arboris,
Quem natum vis frigoris
Extinguit cum folio;
Sed hic, quem relatio
Parit plenum foenoris,
Non perit in temporis
Austeri flagitio;
Etenim
Hic amor in tempore
Duro nescit abfore.

330. (32.) De Humilitate.

Super pastoralem, quae incipit:
Lautrier estoie montes sor mon palefun amblant.

1. Felix, qui humilium Vere vitam sequitur, Vita namque talium Gaudens exaltabitur, Sicut legitur; In contrarium Fastus non assequitur Caeli gaudium, Teritur, quatitur, Solum Perdit, qui extollitur.	2. O felix humilitas Perpetuae virginis, Qua sublimis deitas Corpus sumpsit hominis Et caliginis Nubem claritas, Expers ut originis Nostrae dignitas Fieret criminis! O mira Benignitas numinis!
3. O pestis superbiae,
Tu lues mortigera,
Per quam regnum gloriae
Perdidit lucifera
Turba gratiae,
Quae de requie
Caelorum ad infera
Ruit misera
Sine spe veniae!
O fera
Pestis extollentiae!

331. (33.) De Virginitate.

O felix custodia
    Floris pudicitiae,
Qui transscendit lilia
    Candore munditiae
Rosamque fragrantia
    Fertque germen gratiae,
Pro quo donans omnia
    Donat fructum gloriae
    His, qui innocentiae
Servant privilegia!

332. (34.) De Caritate.

Corrosus affligitur
    Intra se vir invidus,
    Qui aret, cum floridus
Est, qui ei iungitur,
Et, quanto plus nititur
    Affectans et cupidus,
    Ut florens sit, aridus
Tanto plus efficitur.
Itaque
    Suprema iustitia
    Viget in invidia.

333. (35.) De concordia.

Motetum de sancto spiritu super illud:

Et quant iou remir fon cors le gai, cuius tenuram tenet amor.

O quam sollennis legatio,
    Qua tuum, Deus, filium
    Unigenitum
    Transmisisti, spiritum
    Spirantem paraclitum!
Cuius radio
Pio nos cum filio
    Visita,
    Lucis vita,
Mundum illuminans
Ac seminans
    Vim amoris.

334. (36.) De Patientia.

Responsum de Iob super illud *O lampas ecclesiae*
de sancta Elisabeth.

R. O lampas ecclesiae,
Verae lucis vasculum,
In quo patientiae
Sumunt aegri ferculum,
Amorem confers tumidis,
Saporem minus sapidis,
Tepidis fervorem.

V. Tu confirmans debiles
Exemplo constantiae,
Consolaris flebiles
Spe caelestis gloriae.

335. (37.) De Sobrietate.

Naturae exigua
Et pauca sufficiunt,
Sumptaque superflua
Aut tristes efficiunt
Sumentes aut nocua
Fomenta parturiunt;
Provide,
Ut saltem iucundius
Vivas, esto sobrius.

336. (38.) De Pietate.

Alleluia de Beata Virgine super illud:
Iustum deduxit Dominus.

Ave, domina gratiae,
Plena venia,
Reos Domino gloriae
Reconcilia.

337. (39.) De Beata Maria V.

Super sequentiam, quae incipit *Zima vetus*, de
resurrectione Domini.

1 a. Zyma vetus expurgetur,
Quo Mariae commendetur
Purae sancta dignitas,

1 b. Tanto namque plus accrescit
Nobis, quanto plus lucescit
Eius digna sanctitas.

2 a. Non est opus fermentato
Frui pane Christo nato
De tam digna virgine.

2 b. Haec est thronus Salomonis,
Haec est vellus Gedeonis,
Sacro madens numine.

3 a. Haec est scala caelica,
Per quam proles deica
Nostros fines adiit;

3 b. Haec est Iesse virgula,
Ex qua veris primula
Gloriosa prodiit.

4 a. Haec est piscina Siloe,
Haec est arca iusti Noe,
Haec est Iris foederis,

4 b. Mundat enim inquinatos
Nec non salvat emundatos
Foederatque superis.

5 a. Haec est stella matutina,
Haec est rosa carens spina,
Haec est cella, qua divina
Latuit essentia.

5 b. Haec est parens sine pare,
Virgo carens exemplare,
Quae concepit sine mare,
Maris prorsus nescia.

6 a. Nam subivit rex de caelis
Cum salute Gabrielis
Portam, quam Ezechielis
Clausam signat visio.

6 b. Porta illa singularis,
Porta vere salutaris,
Par vitro, quod vis solaris
Non corrumpit radio.

7 a. O Maria, fons dulcoris,
Reos tui rivos roris
Irroratos de maeroris
Lacu ad superioris
Aulae transfer gaudia.

7 b. Advocata o facunda,
Tua prece nos emunda,
Emundatos nos fecunda,
Ut a morte nos secunda
Tua salvet gratia.

338. (40.) De Nobilitate.

Cantilena de chorea super illam, quae incipit:
Qui griève ma comtise se iou lai ce me font amouretes cau cuer ai.

R^o Nobilitas ornata
Moribus
Nullam parem habet in saeculo,

1. Aspernatur peccata
Nobilitas ornata,
Non superbit elata
Cultibus
Suos regens in morum speculo.

Nobilitas ornata
Moribus
Nullam parem habet in saeculo.

2. Non emungit ingrata
Nobilitas ornata,
Suis vivit pacata
Legibus
Gens, quam regit cum Dei titulo.

Nobilitas ornata
Moribus
Nullam parem habet in saeculo.

3. Vix assumit oblata
Nobilitas ornata
De malorum turbata
Casibus
Compatitur pauperi querulo.

Nobilitas ornata
Moribus
Nullam parem habet in saeculo.

339. (41.) De Virtutibus.

O quam felix, qui in consortio,
Tam sacrarum moratur virginum,
Quarum amor, virtus et actio
Ad aeternum perducunt Dominum!
Caeli Deus et custos hominum,
Cuncta cuius parent imperio,
Dona mihi harum praesidio
Debellare insultus criminum.

Guillermus de Mandagoto,

Episcopus Cardinalis Praenestinus,

† 1321.

Guillaumue de Mandagot, so genannt nach seinem im Languedoc gelegenen Geburtsorte, entstammte einer adeligen Familie aus Lodève. Er bekleidete nacheinander die Würden eines Archidiakons von Nîmes, eines Dompropstes von Toulouse, ward 1295 Bischof von Embrun, 1305 Erzbischof von Aix und 1312, von Clemens V. ernannt, Kardinalbischof von Palätrina. Er starb zu Avignon im November 1312. Guillaume de Mandagot war uns nur als Kanonist bekannt; er bearbeitete unter Bonifaz VIII. 1296 das sechste Buch der Dekretalien und verfaßte um 1300 seine Summa libelli electionum (vgl. Schulte, Gesch. der Quellen und Literatur des kanonischen Rechts, II, 183). Das Missale secundum usum ecclesiae Ucciensis, Lugduni 1495, bezeichnet ihn (gegen die sonstige Gepflogenheit liturgischer Bücher) als Verfasser einer Reihe von Sequenzen, die nachfolgend zum Abdrucke gelangen. So heisst es bei Nr. 1: „In purificatione beatae Mariae prosa, edita a venerabili patre, domino Guillermo de Mandagoto, episcopo cardinali de Pelastrino;“ bei Nr. 2: „Prosa edita a venerabili patre G. de Mandagoto, episcopo cardinale de Pelastrino, communis de apostolis.“ An der Attribution ist um so weniger zu zweifeln, als die so bezeichneten Sequenzen augenfällig aus einer Feder geflossen sind. Ein Neffe des Kardinals, der wie der Onkel Wilhelm von Mandagot (auch Mandagout) hiefs und von 1318—1344 Bischof von Uzès war, dürfte diese Sequenzen in das Missale von Uzès aufgenommen haben. Ein Exemplar der Ausgabe von 1495 befindet sich im Britischen Museum.

340. (1.) In Purificatione B. M. V.

1 a. Post impletum stabilitum Tempus legis iuxta ritum Virgo sine macula	1 b. Intrat templum ferens natum, In salutem nobis datum, Qui praecessit saecula.
2 a. Quem suscepit inter manus Sanctus ille veteranus Simeon cum gaudio;	2 b. Expectarat hunc venturum, Israellem redempturum, Grandi desiderio.
3 a. Viso vero salutari, Per quem habet gens mundari Penitus a crimine,	3 b. Dixit senex: Nunc dimittis Me in pace, summe mitis, Servum tuum, Domine.
4 a. Tunc et Anna sine mora Venit noscens illa hora Christum Dei filium	4 b. In hunc mundum advenisse Atque carnem assumpsisse Pro salute gentium.

5 a. Iesu, cuius in honore
Te devoti sacro more
Accensis luminibus

5 b. Recensemus praesentatum
Die ista et oblatum
Patri cum muneribus,

6 a. Nos obtentu genetricis
Nostris¹⁾ victis inimicis
Fac cum Anna vidua

6 b. Et cum iusto Simeone
Tua frui visione
In pace perpetua.

341. (2.) De Apostolis.

1 a. Voce clara et sonora
Laudes dentur in hac hora
Beatis apostolis;

1 b. Honor ipsis impendatur,
Per quos dogma sanum datur
Omnibus christicolis.

2 a. Hic sunt viri Galilaei,
Qui fundarunt domum Dei
Doctrinis caelestibus;

2 b. Isti mundum illustrarunt,
Isti fidem exaltarunt
Mirandis operibus.

3 a. Hi sunt tubae veritatis,
Hic doctores honestatis,
Principes ecclesiae,

3 b. Amatores caritatis,
Sectatores pietatis,
Cultores iustitiae.

4 a. Isti nudi Christum nudum
Sunt secuti sponte dudum
Deserentes omnia,

4 b. Dura passi post labores,
Post aerumnas et languores
Pro fide supplicia.

5 a. O praecones summi regis,
O magistri sacrae legis,
Nos iuvate precibus,

5 b. Ut delictis expiatis
Perfruamur cum beatis
Gaudiis caelestibus.

342. (3.) De uno Martyre.

1 a. Christum, regem immortalem,
Qui agonem triumphalem
Suis dat martyribus,

1 b. Veneremur die ista,
Qua fidelis agonista
Triumphat de hostibus.

2 a. Miles Christi pretiosus,
Hosti quidem odiosus,
Tormentis subicitur;

2 b. Hoste tamen saeviente
Aut tortore comprimente
A fide non flectitur.

3 a. Immo ipsam profitetur
Clara voce nec veretur
Quaecunque dispendia.

3 b. Laetus demum sumpsit mortem
Et recepit dignam sortem
Cum sanctis in patria.

4 a. Martyr digne, Christum ora,
Ut assistat mortis hora
Sic suis fidelibus,

4 b. Quod post huius vitae cursum
Expedite vadant sursum
Purgati criminibus,

---

¹⁾ nostri.

5 a. Nunquam ultra morituri,
Sed perenni fruituri
Cum electis gloria;

5 b. Ubi planctus non auditur,
Ubi dolor non sentitur
Nec ulla molestia.

343. (4.) De Martyribus.

1 a. Regi regum mente munda,
Dum hac die fit iucunda
Martyrum memoria,

1 b. Plebs fidelis grata vota
Prompte reddat et devota
Concinat praeconia.

2 a. Hi athletae summi regis,
Propter zelum sacrae legis
Dati ad supplicia,

2 b. Nunquam flecti potuerunt,
Sed pro fide pugnaverunt
Cum mira constantia.

3 a. In agone constituti
Diri hostis et versuti
Contempta saevitia

3 b. Virtuose decertarunt
Atque demum triumpharunt
Dei fulti gratia.

4 a. Quanto vero plus urgebat
Et in eos saeviebat
Rabies tyrannica,

4 b. Tanto erant laetiores
Et ad pugnam promptiores
Pro fide catholica.

5 a. Ferrum, ignes et tortores
Poenas quasque ac terrores
Reputarunt levia,

5 b. Ut post mortem temporalem
Sibi vitam aeternalem
Quaererent in patria.

6 a. Rex aeterne, qui virtutem
Tribuisti et salutem
His sanctis martyribus,

6 b. Sempiternae vitae dona
Post occasum nobis dona
Ipsis suffragantibus.

344. (5.) De Confessoribus.

1 a. Gloriosi confessoris
Digna laudis et honoris
Agimus sollemnia;

1 b. Hic in terris constitutus
Summi regis est secutus
Beata vestigia.

2 a. Simplex, mitis atque castus
Sprevit prorsus mundi fastus
Et inanis gloriae,

2 b. Nullus dolus est inventus
In eodem neque ventus
Damnandae superbiae.

3 a. Hic placere Deo studens
Domum suam ut vir prudens
Supra petram statuit,

3 b. Sua quidem indigenti
Vitae victum expetenti
Larga manu tribuit.

4 a. Hic talentis sibi datis
Sapienter duplicatis
Felici commercio

4 b. Deo gratus et acceptus
Digne tandem est receptus
In caeli palatio.

5 a. O confessor Iesu Christi,
Qui eidem placuisti
Per virtutum opera,

5 b. Ab aeterna demum nece
Liberati tua prece
Feramur ad aethera.

345. (6.) De Virginibus.

1 a. Virgo prudens et decora, Digna cuius in hac hora Pangimus praeconia,	1 b. Nostras prompte sume laudes, Quae cum sanctis plene gaudes Intra caeli atria.
2 a. Tu es sacrum Dei templum, Tu virtutum es exemplum, Tu vivendi regula,	2 b. Tu pudica, tu praeclara, Tu es sponsa Christi cara, Carens omni macula.
3 a. Tu fallacem et pomposum Mundum istum ruinosum Calcasti mirifice,	3 b. Tu malignum et antiquum Nostri ritus inimicum Vicisti magnifice.
4 a. Sponso nocte veniente Tollis moras et repente Sibi vadis obvia,	4 b. Quae ab eo coronata Mox in caelis es locata Cum ingenti gloria.
5 a. Virgo sancta, tua prece Sic mundemur omni faece, Ut optatis praemiis	5 b. Perfruamur cum supernis, Liberati ab aeternis Gehennae incendiis.
-

Guillermus de Deguilevilla,

Prior Carolilocensis,

† nach 1358.

Über die Lebensumstände dieses fruchtbaren Dichters ist wenig zu ermitteln. Der Name de Deguilevilla, nicht de Guilleville (Nouvelle Biographie) oder gar de Guillarilla (Visch), weist vielleicht auf das heutige Digulleville Manche, Arr. Cherbourg) als Heimat der Familie. Der Vater des Dichters soll Thomas de Deguilleville geheissen haben, er selbst zu Paris geboren sein (natione Parisiensis, Visch). Denn wenn ihn Suchier und Birch-Hirschfeld (Gesch. der franz. Lit., S. 244) in Chaalis das Licht der Welt erblicken lassen, so scheint dies auf Verwechslung zu beruhen. Guillaume de Deguilleville war, die Zeit ist unbestimmt, zu Pontigny (Yonne) in den Cisterzienserorden und ward in der Folge Prior des Klosters Chaalis (Carolilocus) bei Senlis. Das Jahr seines Todes ist ungewiss; doch war er 1358 noch am Leben.

Guillaume de Deguilleville war bisher nur als Dichter einer französischen Roman-Trilogie bekannt (Pélérinage de la vie humaine, Pélérinage de l'âme, Pélérinage Jesucrist). Doch bemerkt schon Visch, „reperiri adhuc in ipso Caroliloco libellum quendam precationum, editum latine et gallice.“ In der Hs. 1612 der Stadtbibliothek von Troyes (16. Jahrh.), die aus Clairvaux stammt, findet sich eine Reihe von Gedichten, die sich durch stilistische und metrische Eigentümlichkeiten als das Werk eines Verfassers darstellen. Dieser gibt sich in zweien derselben (Nr. 8 und 11) im Akrostichon „Guillermus de Deguilevilla“ zu erkennen, durch welches auch die richtige Schreibung seines Namens konstatiert wird. Die erwähnten Eigentümlichkeiten erlauben uns noch einige andere Gedichte aus der Hs. 3897 der Bibl. Mazarine zuzuweisen. — Vgl. Visch, Bibl. sacri Ord. Cisterciens. ed. 2^a 135; Gröber, Grundriss der roman. Philol. II 1, 749 ff; Nouvelle Bibliographie XXII, 700 u. f.

---

346. (1.) Coronae amantium et primo Iesu.

1. Iudex iustus, imperator,	2. Hominum hic humillimus,
Iurium iustificator,	Habens habundantissimus
Iustissimo iudicio	Horrea habundantia,
Impiorum iudicator,	Homo honoratissimus,
Iustorum illuminator,	Honestans, honestissimus,
Iubar, illuminatio,	Honorabilis hostia,
Iubilus, iubilatio,	Hospes honorabilia
Iubilaei inceptio,	Honestatis hospitia
Initium, inchoator,	Habitans, hilarissimus,
Immensus in imperio,	Hilarescens humilia,
Infinitus iudicio,	Humilians hostilia,
Intellectus illustrator.	Hostibus hostilissimus.

3. Electos et eligentes Eum eius exsequentes Edicta est exaudiens, Elisos, egros, egentes, Elapsos, esurientes Ex erumnis eripiens, Exsulatos enutriens, Erroneos excutiens, Extenuans extollentes, Eradicans, effodiens, Eliminans, eiciens Equitatem evertentes. 4. Suos solus sanctificans, Salutaris salvificans, Salvator, sacrificium, Semetipsum sacrificans, Summo salvari supplicans, Spiritus supplicantium, Sanctorum se sequacium Salus, stola, stipendium, Suspiria sua siccans, Stans sive scandens solium, Summam summorum sedium Sedem suam significans.	5. Uolens uindex uanitatis Uterum uirginitatis Uenustare ubertate, Unionis uoluntatis Ueris uiis uoce uatis Uenit uernans ueritate, Uectus unctuositate, Uelum uehens ultimate Uenerandae unitatis, Uniens uerificate Uerbum uirtuositate Uerum uasi uilitatis. 6. Salvare, salvificare, Sanare, sanctificare Sibi subest singulari, Superbos suppeditare, Supplicantes supportare, Super sanctos sublimari, Serviri, sollemnizari, Spe sincera supplicari, Sursum sedens solet stare, Servos sciens suffocari, Sollicitus suffragari Suffundendo salutare.

Collect. ms. Claraevallense saec. 15. Cod. Trecen. 1612. — 5, 10 Uenies.

347. (2.) **Corona Mariae.**

1. Misericors, mitissima, Mire mansuetissima, Mater misericordiae, Miranda, micantissima, Magna, magnarum maxima, Magnae magnificentiae, Mensuratrix modestiae, Ministratrix munditiae, Mundum mundans mundissima, Malleatrix miseriae, Mitigatrix maestitiae Mentis manifestissima. 2. Advocata admittenda, Audienda, attollenda, Alta aula angelorum, Adiutrix aspicienda, Attendenda, appetenda Angariis adversorum,	Assidua arcanorum Apprehensiva aliorum, Appellanda ad agenda, Amore adunatorum Amatrix ac aliorum Adiuvatrix amplectenda. 3. Regno regni regulatrix Regnans, reconciliatrix Reorum requirentium, Repulsorum revocatrix, Relapsorum relevatrix, Robur rectum ruentium, Reictorum refugium, Reatum remedium, Requiei restauratrix, Rhinoceros rebellium, Romphea resistentium, Rigidorum recurvatrix.

4. **Iudicis in iudicio**
Iustitiam imperio
Inolita inclinare,
Intraneo initio
Iesu iuris indicio
Intercedens imperare,
Illico illuminare,
Inopinanter iuvare
Impulsos infortunio,
In iam inceptis instare,
Inducias impetrare
Iustificando impio.

5. **Altissimi amatoris**
Almo amplexu amoris
Astricta, amans, amata
Anxii accusatoris,
Animarum artatoris,
Adnihilans allegata,
Aurorae assimilata,
Aureolis adornata
Altissima altioris,
Astans adest appellata
Ac abesse abnegata,
Actus agit adiutoris.

Collect. ms. Claraevallense saec. 15. Cod. Treceu. 1612.

348. (3.) Pulcherrimum dictamen super orationem dominicam.

1. **Pater, creator omnium,**
Origo et principium,
A quo causantur omnia,
Ad te tuarum ovium,
Tuorum grex fidelium
Alta mittit suspiria.
In fletu et miseria
Captivati per devia
Non habemus remedium,
Nisi tua clementia,
Tua paterna gratia,
Nobis ferat auxilium.

2. **Noster** voluisti esse,
Ne nobis esset necesse
Extra te quidquam petere,
Non poteras plus prodesse
Neque de maiori messe
Nobis unquam tribuere.
Solus debes sufficere,
Quia solus reficere
Potes mentem plebis fessae,
Aliud quam te temere
Quaerimus, nam deficere
Restat sibi vel abesse.

3. **Qui es, fuisti et eris,**
Pater, succurre miseris,
Qui non manemus in idem;
Idem ipse tu diceris,
Qui nunquam permutaberis
Manens semper in id idem.

Sicut hoc credimus quidem,
Fac, pater, per istam fidem,
Ut noxas nostri sceleris
Dimittas nobis totidem,
Quotiens hoc iussit pridem
Redemptor nostri generis.

4. **In caelis sursum habitas,**
Qui in terris nos visitas,
Dominus exercituum,
Si non feris ac excitas,
Remissos nisi suscitās,
Ad nullum opus strenuum,
Ad volandum in arduum
Et altam messem fructuum
Alas habemus irritas,
Laboramus in vacuum
Nec habemus irriguum,
Nisi tua det bonitas.

5. **Sanctificetur, dicimus,**
Nomen tuum, quod colimus
Et quod est admirabile,
Sine quo recognoscimus
Et audacter perferimus
Nil sanctum, nil valibile,
Sed cum non sit hoc facile
Laudare nec possibile
Eo, quod non sufficimus,
Tamen, prout optabile
Cordibus est et habile,
Ad laudandum assurgimus.

6. **Nomen** tibi Alpha et O
Significans in secreto
Finem atque principium;
Tali decet alphabeto
Nos studere corde laeto,
Lectio est credentium,
Theologos hoc studium
Nos facit et ad solium
De mundi arundineto
Transfert mutans in gaudium
Miserrimum naufragium,
Quod patimur in hoc freto.

7. **Tuum**, pater, est proprium
Non adnexum per alium
Misereri et parcere,
De te suum tentorium
Suumque diversorium
Debent filii facere;
Mortem non vis, sed vivere
Vis omnes, qui convertere
Se volunt per suspirium,
Numquam vis tuos perdere
Nec pullos milvo tradere,
Quorum tu es refugium.

8. **Adveniat** ergo Deus
Aliquando iubilaeus
Nobis datis exsilio,
Si quisque nostrum est reus,
Nec est ibi Maccabaeus,
Qui fortis sit in proelio,
Non propter hoc intentio
Tua sit, ut nos gladio
Vastet Goliath Gethaeus,
Semper enim in bivio
Nobis nocet ac invio,
Factor Sion, Amorrhaeus.

9. **Regnum tuum**, ut dicitur,
Rex aeterne, vim patitur,
Violenti hoc rapiunt,
Virtutibus concutitur,
Paenitentia pellitur,
Preces illud effodiunt;

Si ista non sufficiunt,
Machinas multi faciunt,
Quibus supra ascenditur,
Nam quidam se subiciunt
Votis, quibus oboediunt;
Ars ista nunquam fallitur.

10. **Fiat** ergo per gratiam,
Qua talem violentiam
Permittis, illuc intremus
Et murorum custodiam
Non des ad resistantiam,
Quia nihil tunc possemus;
Artem nec vires habemus,
Ut per solam horam stemus,
Nisi tu des constantiam,
Retrocedere solemus,
Quando adire debemus
Illud regnum et patriam.

11. **Voluntas tua** salvare
Est homines et iuvare
In tribulationibus,
A mari usque ad mare
Unire et congregare
Cunctos de nationibus,
Debiles cum pauperibus
Praeparatis iam omnibus
Ad cenam tuam vocare,
Pusillis cum maioribus
In opportunitatibus
Auxilium ministrare.

12. **Sicut**, pater, hoc credimus,
Sicut de hoc confidimus,
Sic nobis auxiliaris,
Aliunde non quaerimus
Auxilium nec petimus,
Quia solus tu mederis;
Si nos aliquando feris
Pro nostris culpis et teris
Non propter hoc diffidimus
Scimus enim, quia geris
Curam nostri et nos quaeris
Quando a te recedimus

13. **In caelo** supra sphaericam
Rotantis mundi fabricam
Immobilis dominaris,
Sedem tenens theatricam,
Aciem tuam bellicam
De excelso contemplaris,
Nos excitas, nos hortaris,
Ut sit toga militaris
Prius tincta per rubricam,
Quam hostis familiaris
Nobis tollat tuis caris
Innocentiae tunicam.

14. **Et quia** sine viribus
Et armis spiritalibus
Accessimus ad duellum,
Quia nullis verberibus
Domatum vel calcaribus
Sentimus carnis asellum,
Ideo sanctum scabellum,
Quo stas ad videndum bellum,
Adoramus cum fletibus,
Ut ipsummet domicellum
Per idoneum flagellum
Subicias supplicibus.

15. **In terra** nos te colonum
Et in caelo te patronum
Animarum cognoscimus
Et te Deum ultionum
Esse et punitionum
In inferno metuimus,
Et ideo requirimus
Et devote assistimus
Ante tuum sanctum thronum,
Ut nobis, qui peccavimus
Sis, ut de te praesumimus,
Memor miserationum.

16. **Panem nostrum** in sudore
Vescendum et in labore
Dedisti a principio
Usque modo; tali more
Ipsa mixto cum macrore
Nostra fiat refectio,

Sed ne esset fastidio,
Providisti de alio
Longe satis meliore,
Hoc est de tuo filio,
In quem panis conversio
Fit ipso institutore.

17. **Cotidianum** petimus
Hunc panem et requirimus
Cotidie indigentes,
Primum exactor pessimus,
Secundum petit animus
Sine ipso morientes;
Primo vivunt omnes gentes,
Sed secundo paenitentes,
Quia panis est azymus;
Ideo accipientes
Omni fermento carentes
Debent esse, ut creditur.

18. **Da** panem istum, Domine,
Utrumque, qui pro homine
Utroque fuit pensatus,
Sustentet moderamine
Unus unum, sed minime
Fiat alter satiatus,
Si in nobis sit reatus,
Per quem nobis sis iratus,
Non propter hoc in turbine
Vindictae sis recordatus,
Sed memor sis, quod nos natus
Tuus redemit sanguine.

19. **Nobis** tuis pauperibus
In lacum descendentibus
Succurrere non renuit,
Maceratus verberibus
Et perfossus vulneribus
Pro nobis mori voluit,
Ex propriis se exiit
Et solvit, quod non rapuit,
Obses pro peccatoribus,
Mors sua nostram diluit,
Sed paenitere debuit
Pro tam caris operibus.

20. **Hodie** et cotidie
Simili vena veniae
Egeremus nunc minui,
Nisi suae tam nimiae
Fructus misericordiae
Nostro cederent usui;
Per ipsos enim ablui
Credimus, qui assidui
Sumus culpis nequitiae,
Supposito, quod fletui
Debitoque gemitui
Nos demus voluntarie.

21. **Et** quia digne lugere
Non possumus neque flere,
Ut exigunt demerita,
Nec habemus, quo supplere,
Nisi solum *Miserere*,
Quia non valent merita
Nostra, quaeque sunt irrita,
Anima nostra perdita,
Ideo clamamus vere:
Respice nos et visita
Et erige et suscita,
Nos non sinens plus iacere.

22. **Dimitte** nobis et quita
Peccata, pater, oblita
Et dele de libro tuo,
Illa autem, quae sunt scita,
Lamentari fac nos ita,
Ne scribantur perpetuo;
Non sunt unum, non sunt duo
Nec numeranda biduo,
Sed sunt quasi infinita,
Non habita ex mutuo
Neque facta in triduo,
Sed in tota nostra vita.

23. **Debita** ipsa novimus,
Nam pro ipsis tradidimus
Animas in obsidium,
Penes nos non habuimus
Nec in domo invenimus
Ullum carius vadium;

Deus, nostrum refugium,
Tu nosti usurarium,
Cui nos sic obligavimus,
Nisi feras auxilium
Vel eum cogas nimium,
Totum nostrum amisimus.

24. **Nostra** esse haec debita,
Propter quae sic est subdita
Anima usurario,
Non negamus, ne irrita
Et tibi ingratura
Esset illa negatio;
Talis tamen confessio
Nunquam dicit *sufficio*
Neque tibi fit placita,
Nisi fervens devotio
Et amara contritio
Dicat: Fleo deperdita.

25. **Sicut** ergo debitores
Et miseri peccatores
Egemus indulgentia,
Sic quoque condonatores
Rancoris et quitatores
Volumus uti venia;
In tua namque curia
Rancor et iracundia
Non sunt boni petitores,
Nam vindictae pro gratia
Et pro misericordia
Noscuntur reparatores.

26. **Et** ideo indulgemus
Iniurias, ut vellemus
Eas nobis indulgeri,
Nil rancoris retinemus
In cordibus nec habemus,
Quod non sit amoris veri;
Si fuimus nimis feri
Et ad indulgendum seri
Et ultores, si possemus,
Nostri velis misereri
Et cordibus sic mederi,
Ut in caritate stemus.

27. **Nos** scimus, quod non aliter
Nostrae preces utiliter
Ascendunt ad te, Domine;
Credimus quoque firmiter,
Quod ascendunt velociter,
Si sint sine rubigine,
Si lacrimarum flumine
Corda cum plenitudine
Laventur efficaciter,
Et munda mens a crimine,
Ut vis valet in homine,
Te requirat humiliter.
28. **Dimittimus**, si corditus
Cunctis dicamus, penitus
Hoc totum valet supplere,
Si spiritus paraclitus,
Dexteræ tnae digitus,
Ad hoc velit nos docere;
Sine ipso nunquam vere
Iniurias indulgere
Potest arrogans spiritus,
Nam nimis credens valere
Ad modum cornutæ feræ
Monstrat, quod sit indomitus.
29. **Debitoribus** ideo
Quandoque nimis ferreo
Corde dat indulgentiam
Dicens: satis indulgeo
Et satis supersedeo
Usque in horam aliam;
Sed tu hanc fraudulentiam,
Deus, nunquam ad veniam
Convertis vel das pro eo,
Immo ad iracundiam
Te per aequipollentiam
Provocatum reddis eo.
30. **Nostris** igitur mentibus
Induratis et rudibus
Tria sunt necessaria:
De commissis reatibus
Atque iniquitatibus
Crebra reminiscencia,
Frequenter pati tristitia
Cum poena et angaria
Et cum infirmitatibus,
Sancti spiritus gratia
De cella unguentaria
Fundens amorem cordibus.
31. **Et** ideo te et illum,
Qui rubricatum vexillum
Gerit et arma rubea,
Qui mare fecit tranquillum
Et nostrum portat sigillum
Exaratum a lancea,
Qui veste tectus lutea
In sua stravit area
Infernale crocodillum,
Petimus, ut sic ferrea
Corda frangamus per ea,
Quæ sunt præacta pauxillum.
32. **Ne** nos inducas etiam
In festinam sententiam,
Quia cito periremus,
Exspecta nos per gratiam
Et per tuam clementiam
Et differ, ut emendemus;
In mundo nihil habemus
Nisi, ut nosmet aptemus
Ad intrandum in gloriam,
Sed caro, in qua manemus,
Nos ducit, ut deviemus,
Per viam nimis inviam.
33. **In** temptationem ruit
Et labitur atque fluit,
Licet longe sit temptator;
Nunquam facit, quod congruit,
Sed bonum omne destruit,
Quod construit habitator;
Deus, omnium creator,
Tu pro nobis sis pugnator,
Sicut nostra spes arguit,
Et carnis sis sic domator,
Ut eius sit triumphator
Spiritus, qui succubuit.

34. **Sed** unum adhuc petere
Volumus et requirere,
Ut illo hoste domato
Spiritus se extollere
Nequeat vel erigere,
Quasi a se subingato;
Nam habemus pro probato,
Quia, quidquid dicat Plato,
Nil a se potest facere,
Immo a te increato
Et a flamine et nato
Totum habet procedere.

35. **Libera nos** ergo, Deus,
Tu et tuus Nazareus
Cum proprio spiramine
Unum estis; sed Iudaeus
Non credit, quod Gallilaeus
Conceptus sine semine
Sit vel natus de virgine,
Sive passus pro homine,
Et in hoc fit ipse reus,
Plus credit in velamine
Literae, quam in lumine,
Factus civis tartareus.

36. **A malo** hoc et aliis
Tuis, Deus, subsidiis
Conserva nos et defende
Et trahe nos de vitiis
Revelans de miseriis
Et benignum te ostende;
Cuique nostrum dic: ascende,
Veni mecum pro habendae
Vitae aeternae gaudiis;
Tales tuae sunt praebendae
Nullatenus concedendae
Nisi tuis familiis.

37. **Amen**, pater, concludimus,
Quia finem te novimus
De via revertentium,
Locum, ad quem nos tendimus
Et in quo requiescimus
Post laboris dispendium;
Tu nobis sis solacium
Et corona et praemium,
Quia in te speravimus,
Confirmans vaticinium
David per privilegium:
In domum tuam ibimus.

Orat. ms. Caelestinorum B. Mariae de Parisius saec. 15. Cod. Mazarin.
3897 (605). — 19, 4 Nam maceratus. — 27, 5 ascenpit. — 31, 12 paxillum.

349. (4.) Super Ave Maria.

1. **Ave**, a vae exemptata
Et sancta priusquam nata,
Vae tollens Evae veteris,
Pro salute mundi data,
Veniae vectrix optata
Et vehiculum foederis,
Ave si acceptaveris
Et unquam tibi pauperis
Sit salutatio grata,
Nam condigne non videris
Salutari a miseris
Ab angelo salutata.

2. **Maria**, tu nuncuparis
Non incassum stella maris,
Illuminatrix saeculi,
Alto polo quae locaris,
Ut ab illis videaris,
Quarum sani sunt oculi,
Quae quasi centrum circuli
In medio es populi
Cunctis perpendicularis,
Ut se dirigant singuli
Temporibus periculi
Per te, quae propter h
daris.

3. **Gratia** te despondente
Totam et praeveniente
In benedictionibus,
In omni terra et gente
Fecit Deus solamen te
Pulsatam piis precibus,
Utque des legis usibus
Remedium veteribus.
Ne pereat dens pro dente
Et mundus flexis legibus
In miserationibus
Regatur te componente.

4. **Plena** non supervacue
Pietatis irriguae
Fluenta das continua,
Exuberans assidue,
Nunquam ovibus pascuae
Deficiens vel vacua;
Ipsa plenitudo tua
Venit a causa strenua;
Deus est, qui perpetue
Implet te clausa ianua,
Ut auctoritate sua
Miseris des largiflua.

5. **Dominus**, quia nutricem
Te piam et genetricem
Invenit in infantia,
Saeculi dominatricem
Fecit et imperatricem
Subdendo tibi omnia,
Ad ipsaque imperia
Tua utitur venia
Seque dat pium iudicem,
Volens oboedientia
Filiari iuris via
Tibi rependere vicem.

6. **Tecum** agit in inferis
Et tu secum in superis,
Ille tibi et tu ei,
Tecum est tui generis
Relevator et miseris
Se dans fulcimentum spei,

Secum regnans faciei
Eiusdem et speciei
Visione perfrueris,
Particeps sui diei,
Domino publicae rei
Praelata sanctis ceteris.

7. **Benedicta** in omnibus
Es benedictionibus,
Quas dedit Dei dextera,
Quibus particularibus
Benedixit operibus,
Tui fuit signifera;
Terra, pontus et aethera,
Aula mundi et supera
Tuis ascribunt laudibus,
Quod Deus tua viscera
Intrans et sugens ubera
Benedixit hominibus.

8. **Tu** virtutum in fabrica
Inventa es magnifica
Sola antonomastice,
Expers reatus unica,
Virgo mater mirifica
Arte magistri fabricae,
Ab ipso sic opifice
Facta, quod ars rhetoricae
Simul ipsaque logica
Ad laudes tuas modicae
Fiunt nec has rectifice
Vi fari sciunt aliqua.

9. **In** mulieribus vere
Apicem debes tenere
Praesidens sede regia,
Fluctum gestas et florere
Non desinis, tuo vere
Nesciente brumalia,
Partus tuus fert gaudia
Et in misericordia
Movet axem primaesphaerae
Ad delenda flagitia
Et tergenda suspiria
Natorum de muliere.

10. **Et** ut dicam tis proprium,
 Tu es peregrinantium
 Limes, pera et baculus,
 Te et natum quaerentium
 Ductrix et directorium,
 Index, lumen et oculus,
 Et ne te celet angulus,
 Ut excuset se querulus,
 Tuum petens subsidium,
 Ubique es carbunculus,
 Rutilans et igniculus
 Ipsum radians devium.

11. **Benedictus**, a quo tua
 Laus procedit sic afflua
 Simul et benedictio,
 Illi tibi que cernua
 Serviant opera sua
 Semper sine fastidio,
 Manu, corde et labio,
 Quibus data est ratio,
 Pareant individua,
 Relegatus exilio
 Daemon cedat et regio
 Tartari curvet genua.

12. **Fructus** est tuus filius
 Factus pro fructu, quem prius
 Adam comedit vetitum,
 Morsu cuius nil nequius,
 Nam ob hoc fuit ocus
 Humanum genus perditum;

Sed non solum est licitum,
 Immo valet ad meritum
 Mordere tuum saepius,
 Cum ipsius sit solitum
 Vivificare spiritum
 Et firmare in melius.

13. **Ventris** tui in mansura,
 Virginitatis clausura
 Vallata per circuitum,
 Fructus iste, virgo pura,
 Ortus fuit, ut ad rura
 Nostra haberet transitum;
 Eius nunquam introitum
 Scire quivit vel exitum
 Stupens usus et natura,
 Quippe cum ius absconditum
 Habeat et incognitum,
 Qui condidit ipsa iura.

14. **Amen**, virgo, quia credo,
 Quod si sic ad te accedo,
 Pariter ad filium,
 Supplicans, ut mihi foedo,
 Immo, qui faex et putredo
 Sum, donetis auxilium,
 Et si peccavi nimium,
 Grandior est quam vitium
 Gratiae vestrae dulcedo,
 Maxime, ex quo alium,
 Quam fui, voluntarium
 Per paenitentiam me do.

Collect. ms. Claraevallense saec. 15. Cod. Treceen. 1612.

350. (5.) Super Ave Maria.

1. **Ave**, reclinatorium
 Et propitiatorium
 Et captivi spes populi,
 Data in refrigerium
 Et reis in refugium
 Et in locum latibuli,
 Quae patris Adae vetuli
 Et damnatricis saeculi
 Evae vae damnatorium,
 Pro quo de morsu pomuli
 Aspecti visu reguli
 Commutasti in gaudium.

2. **Maria** apto nomine
 Praesagio, non omine
 Diceris ab infantia,
 Quae in noctis caligine
 Pro viarum discrimine
 Polo mundi fis media,
 Ut gens per mare devia
 Ad te sua vestigia
 Dirigat viso lumine
 Et a circumferentia
 Pro impetranda gratia
 Circumdaris in cardin-

6. **Gratia** tu efficeris
 Directivum itineris,
 Norma vitae rectissima,
 In orbibus stelligeris
 Novae legis et veteris
 Stellarum splendidissima,
 In prosperis humillima,
 In adversis fortissima,
 Semper astans pro miseris,
 Electarum dignissima
 Tam corpore quam anima
 In inferis et superis.

7. **Plena** est tua hydria
 Hausta caelesti gratia
 Puteo sancti spiritus;
 Si pulseris instantia
 Precum, res est notoria,
 Quod effundes, et strepitus
 Deprecantis sollicitus
 Obtinebit, ut penitus
 Deorsum stillicidia
 Mittas, nec sit prohibitus
 Camelorum exercitus
 Portans peccata gravia.

8. **Dominus** ad hoc provide
 Te replevit ac placide,
 Refundendi sis fervida,
 Quia sicut in iride
 Signum nubis est roridae,
 Sic tu plena et gravida
 Signum habes, quod rorida,
 Compassiva et fluida
 Sis tuae genti languidae,
 Quodque anima morbida
 Et tua siti arida
 Per te respiret valide.

9. **Tecum** a pueritia,
 Virgo dulcis, clementia
 Crevit et miseratio;
 Sic crevit, quod caelestia
 Transscendens aula regia
 Dei sedes in solio.

Nulla unquam plantatio
 Fuit vel educatio
 Reis tam necessaria,
 Nam, licet sit collectio
 Eius, semper dispendio,
 Caret et decrescentia.

7. **Benedicta** propterea
 Omni loco et platea
 Dicaris ab hominibus,
 Quia per te est flammea
 Cherubim dira romphea
 Amota suis passibus,
 Introitus exsulibus
 Patet, et viatoribus
 Via caeli est lactea,
 Quae solebat volentibus
 Intrare regnum omnibus
 Esse sanguine rubea.

8. **Tu** es lapsi spes hominis,
 Quae non dees nec desinis
 Misereri in saeculum,
 Tu divinae imaginis
 Et aeterni es luminis
 Beatam receptaculum,
 Tu languidis vehiculum,
 Tu miseris latibulum,
 Sub cuius umbra tegminis
 Pauper quaerit umbraculum
 Et reus diverticulum
 Ab incursu formidinis.

9. **In** mulieribus tu es
 Unica, quae restitues
 Hereditatem perditam,
 Quae de peccato arguens
 Mundum, sed nulli renuens
 Gratiam tuam solitam,
 Immo cunctis gratuitam
 Ipsam dabis et placitam,
 Quia semper hac aflues
 Et, licet quis per orbitam
 Tortam vadat et vetitam,
 Eum cito non obrues.

10. **Et, si dicatur verius**
Pro reis et salubrius,
Ipsos errantes dirigis,
Ipsos lapsos inferius
Et iacentes diutius,
Quando oportet, erigis
Et quandoque hos corrigis,
Ne manus mundi remigis
Aliquid agat durius;
Signum est, quod hos diligis
Et non dormis nec negligis,
Ne cadant in deterius.

11. **Benedictus in saeculum**
Sit ille, per quem titulum
Talem habes in saeculo,
Christus, qui tui clausulum
Uteri suum baiulum
Fecit firmato pessulo,
Qui moriens pro populo
Se dedit in patibulo
Opprobrii spectaculum
Et superato zabulo
Fractoque suo baculo
Se suis dat in pabulum.

12. **Fructus est commestibilis,**
Commedentibus utilis
Dulcis animae gustui,
Naturae admirabilis,
Artis indoctrinabilis,
Stupendus intellectui,

Inusitatus usui,
Vetito quondam fructui
In omnibus dissimilis,
Solummodo auditui
Et non alteri sensui
Fide comprehensibilis.

13. **Ventris tui in hortulo**
Ornato flore primulo
Iste fructus colligitur,
Sed ut vultus in speculo
Repraesentatur oculo,
Et speculum non laeditur,
Sic dum a te recipitur,
Dum manet, dum egreditur,
Hoc fit illaeso claustrulo,
Nulla via relinquitur,
Nil suspectum admittitur,
Fructum habens cum flosculo.

14. **Amen dicit et asserit,**
Qui tuas laudes aperit
Et te recte magnificat,
Qui devote se ingerit
Ad laudandum, ut sciverit,
Et ad mentem te applicat;
Qui aliter se implicat
Et tuas laudes abdicat,
Hinc viam bonam deserit,
Ille sibi provideat,
Talis in fide claudicat,
Salvus esse non poterit.

Collect. ms. Caelestin. B. Mariae de Parisius saec. 15. Cod. Mazarin. 3897 (605). — 1, 4 refugium. — 2, 2 Praesago. — 6, 7 Ulla. — 7, 3 dedit ei dextera. — 10, 6 Quam oportet.

351. (6.) Item Ave Maria per partes resolutas.

1. **Ave, virginum electa,**
Mater altissimi recta,
Illuminatrix animae,
Grandis regni architecta,
Caritate interiecta,
Affectans perfectissime,

Laborans expletissime,
Naturae amantissimae,
Disciplinata obiecta,
Ministerialissime,
Inopinabilissime
Nostra visitans suspecta.

2. **Tu es causa uitae mundi,**
Bithalassum exeundi
Naufragii errantium,
Domicilii immundi,
Culpabilis, tremebundi
Animi tollens uitium,
Interimendo noxium,
Mitigans uentos litium,
Itinera errabundi
Rectificans, iudicium
Blandificans uel spatium
Elargiens transeundi.

3. **Benedicta es notata,**
Eternaliter dotata,
Imperatrix caelestium,
Thesauraria uocata,
Salutifera firmata
Reparatrix uiuentium,
Consolatrix timentium,
Umbraculum sperantium,
Valere exsistimata
Necessitati tristium,
Rigoris ius spectantium
Totis uotis invocata.

Collect. ms. Claraevallense saec. 15. Cod. Trecen. 1612.

352. (7.) Super Credo in Deum.

1. **Credo ego catholicus,**
Simplex sim vel ierarchicus
Fide firma et simplici,
Implicite si laicus,
Explicite si clericus
Symbolo volo subici,
A firmamento deici
Nunquam volo nec effici
Ut planeta erraticus,
Malo mortem quam infici
Erroribus haeretici
Legi Dei contendicus.

2. **In Deum, a quo conditus**
Est mundus, credo, primitus
Iam lucis orto sidere,
Fidei est introitus,
Ubi ego neophytus
Debeo pedem figere;
Parum est Deo credere
Vel Deum, ni praeponere
Ei velim nil corditus,
Nisi eum diligere
Velim verbo et opere
Et toto corde primitus.

3. **Patrem primum magnifico**
Aeternum et glorifico,
A quo meum exordium
Eumque sic specifico
Catholice et explico,
Quod genuerit filium,

Ipsumque esse alium,
Non aliud per proprium
Personale diiudico,
Finem atque principium
Atque eorum nescium
Imaginer et iudico.

4. **Omnipotentem pariter**
Omniaque suaviter
Disponentem hunc clamito,
Nil frustra, nil inaniter
Nilque, nisi utiliter
Operantem recogito;
Si in hac fide haesito,
Si vacillo vel dubito,
Non sum discretus arbiter,
Egeo duci digito,
Quia errans exorbito
Et relinquo bonum iter.

5. **Creatorem hunc fateor,**
A quo reus ego reor,
Rerum creatas species,
Quem adorare teneor,
De quo dictum confiteor:
Illi soli tu servies;
Hoc non feci millesies
Mea culpa et pluries,
Me perditum intueor,
Nisi dicat: saluus fies,
Tu es mea progenies,
Tui, fili, misereor.

6. **Caeli et terrae dominum,**
Angelorum et hominum
Eum in fide video
Patremque esse luminum,
Dantem tenebris terminum
Sic intuens spem habeo,
Et si ei non valeo
Servire, sicut debeo,
Obgrandem molem criminum,
Quo me vertam? Hunc timeo,
Contremisco et paveo,
Ne vindex sit peccaminum.

7. **Et quia patrem credere**
Non creditur sufficere,
Nec non esset relatio,
Ad articulos vergere
Me volo et convertere,
Qui dati sunt de filio.
Cuius est generatio
Sic miranda, quod ratio
Eam nescit exprimere,
Veluti vespertilio
Stupet solari radio,
Sic nescit ibi cernere.

8. **In Iesum Christum igitur,**
Mea fides dirigitur,
Ipse est patris filius,
Genitus est et gignitur
Et gigni semper creditur
Sicut a sole radius;
Nil in patre superius,
Nil in nato inferius,
In quantum Deus dicitur,
Aeternum est suum prius
Aeternumque posterius,
Nullis extremis clauditur

9. **Filium eius unicum**
Per decretum catholicum
Hunc affirmo et assero,
Sine quo totum lubricum,
Inane et erraticum
Et carens cursu prospero,

Sibi servum me offero
Nunc et, quamdiu fuero,
Quantumvis valde modicum,
Ad eumque me transfero,
Quandocunque erravero
Tamquam ad polum arcticum

10. **Dominum nostrum dicere**
Hunc nos filium dexteræ,
Qui dicimar catholici,
Debemus et attollere
Mente, verbo et opere
Praeconio multiplici;
Potestas eius deici
Nunquam potest nec effici
Minor sive decrescere,
Sibique debent subici
Terrigenae et caelici
Et infernus hunc tremere.

11. **Qui conceptus est utero**
Virginali, ut assero,
Illibatis visceribus,
Cuius cum perscrutavero
Modum, hebetatus ero
Retusis cunctis sensibus;
Hoc fecit ruptis usibus
Et consuetudinibus
Naturae pro me misero,
Unde ex infelicibus
Me reputo hominibus,
Si haec oblitus fuero.

12. **De spiritu sancto fuit,**
Quod virgo Deum genuit
De Deo patre genitum,
Quod Deus carnes induit
Et uterum non horruit,
Licet sibi insolitum;
Iter fuit incognitum
Et naturae absconditum,
Quia fecit, ut voluit;
Plus scrutari est irritum,
Fides valet ad meritum
Et plus ultra non arguit.

13. **Natus** est temporaliter,
 Qui natus aeternaliter
 De Deo patre fuerat,
 Ipso nato celeriter
 Factus est pius arbiter
 Pro mundo, qui perierat;
 Homo enim ostenderat
 Deum, qui hunc creaverat,
 Et sic erat lis iugiter,
 Unde esse non poterat,
 Quod homo, qui peccaverat,
 Non puniretur graviter.
14. **Ex Maria** ergo pium
 Pacis traxit commercium
 Nova reparans foedera
 Et reddens arbitragium
 Se ad patris arbitrium
 Obtulit propter scelera
 Mundi; beata viscera
 Huius matris et ubera
 Suumque puerperium,
 Felix ipsa puerpera,
 Serviant ei sidera
 Et totus grex fidelium.
15. **Virgine** ipsa firmiter
 Servante et stabiliter
 Sancti pudoris lilium
 Suum Venus et Iupiter
 Et totum caelum pariter
 Mirantur puerperium,
 Aetas quoque viventium
 Et iuventus et senium
 De hoc stupent perenniter;
 Miror, dicit ingenium,
 Et virginem et filium;
 Hic studerem inaniter.
16. **Passus** est ipse filius,
 Licet peccati nescius,
 Poenas et contumelias
 Factusque est propitius,
 Qui servus fuerat prius,
 Iam expertus miseras;
- Nunquam inventus alias
 Fuit pater familias,
 Qui contulerit plenius
 Suas misericordias
 Pro suis et angustias
 Sustinuerit durius.
17. **Subest**, qui supra ponitur
 Et subdito subicitur
 Rex caelorum altissimus,
 Coram indice ducitur
 Et iudicio sistitur,
 Qui iudex est aequissimus;
 Superior fit infimus
 Et virorum novissimus
 A suisque relinquitur,
 De maximo fit minimus
 Et, licet sit sanctissimus,
 Reus mortis condicatur.
18. **Pontio Pilato** feram
 Ferente et mortiferam
 Contra ipsum sententiam,
 In cruce manum dexteram
 Affigendam et alteram
 Extendit in angariam;
 Tunc secundum Ieremiam
 Transeuntibus per viam
 Potuit suam asperam
 Monstrare contumeliam,
 Illatam per invidiam,
 Cum nil egisset perperam.
19. **Crucifixus** ille fuit
 Et solvit, quae non rapuit,
 Dans animam in pretium,
 Sua poena non latuit,
 Sanguis fluens edocuit
 Et latus suum pervium
 Animaque divortium,
 Quantum grave supplicium
 Pro homine sustinuit;
 Suum quoque opprobrium,
 Factum oculis omnium,
 Evidenter hoc innuit.

20. **Mortuus** est, contradidit
Deo patri et reddidit
Fuso sanguine spiritum,
Moriens artem condidit,
Qua sibi mortem subdidit
Sibi tollens ius solitum;
Hostis per hanc depositum,
Quod tenebat ad libitum,
Confusus totum perdidit,
Infernusque dans gemitum,
Videns suorum exitum,
Sibi dolorem addidit.
21. **Sepultus** est per triduum
Usu sopito sensuum
Sicut mortui saeculi,
Suum erat irriguum
Exhaustum atque artuum
Exhausti omnes rivuli,
Deleti erant tituli
Usu vulgaris oculi,
Vicisse fuisse suum,
Fuisse caput anguli,
Ductor vel rector populi
Aut Deus exercituum.
22. **Descendit** eius anima
Corporis sancta victima
Relicta in sudario
Ad Acherontis infima,
Venit pro dragma decima
Perdita longo senio,
Non illa, quae de gaudio
Lapsa est a principio
Ad inferni novissima,
Sed illa procul dubio,
Quae in primo pomerio
Capta est fraude pessima.
23. **Ad inferna** cum lumine
Veniens et in numine
Genus Adam visitavit,
A barathri voragine
Detentos in caligine
Suos omnes liberavit;

- Ille hostem tunc mactavit
Et mactatum spoliavit
Sua consuetudine,
Ne furiat in quos pavit,
Sicut prius et quos lavit
Fuso corporis sanguine.
24. **Tertia** die rediit,
Et tempus non praeteriit
Datum ante divortium,
Regrediens introiit
Potenter, unde exiit,
Corporis domicilium;
Lapis magnus ad ostium
Datus in ostiarium
Ingressum suum nesciit.
Custodumque astantium
Sollertia et studium
Percipere hoc nequiit.
25. **Resurrexit a mortuis**
Resumptis viribus suis,
Ultra morti non subditus,
Clausis venis irriguis
Et tersis plagis profluis
Impassibilis penitus;
Vita sibi est habitus,
Privatio interitus
Realteratis mutuis,
Thomae testis est digitus
Vulneribus appositus
Ex iussu clausis iannuis.
26. **Ascendit** supra sidera
Et supra caeli supera
Rediens de incolatu,
Transeundo per aera
Pandens redemptis aethera
Potentissimo volatu;
Tunc Rachel cum apparatu
Laetitiae et ornatu
Exiens sua camera
Obviam terso ploratu
Mutatoque eiulatu
Ei venit hymnifera.

27. **Ad caelos** sic quando fuit
 Regressus et rehauit
 Honoris primi solium,
 Quando unitam statuit
 Carnem nostram et posuit
 Caput esse caelestium,
 Tunc homo in exsilium
 Datus et in opprobrium
 Luctum tergere debuit
 Et relevare alium
 Demissum propter vitium
 Regratiando potuit.

28. **Sedet ad dexteram Dei**
 Patris, coequalis ei,
 Hominem sic magnificans,
 Tempus sui iubilaei
 Cognoscens et requiei
 Plusse poenis non implicans,
 Modus suus est indicans,
 Quod iam iudex est iudicans,
 Ne praesumant nimis rei,
 Quodque devotus supplicans
 Citius quam ius vendicans
 Impetret praemia spei.

29. **Omnipotentis filium,**
 Potentiae non nescium,
 Hunc anima mea credit
 Et, si quid est contrarium,
 Potentiae vel obvium
 Huic inesse non concedit;
 Imbecillis si accedit
 Ad eum, nunquam recedit
 Non reportans auxilium,
 Totum posse suum cedit
 Deus pater, sibi dedit
 Regni caeli dominium.

30. **Inde venturus in fine**
 Cum ferula disciplinae
 Et ultionis gladio
 Eductis tecto vaginae
 Pro iustitiae divinae
 Exercendo iudicio,

Tunc distincta reditio
 Hominum et reiunctio
 Erit substantiae binae,
 Omnium operatio
 Actuum est ostensio
 Absque tegmine cortinae.

31. **Iudicare** cum veniet,
 Nullus eum effugiet
 Nec habebit diffugium,
 Nullus ibi excipiet
 Neque defendere sciet
 Se per declinatorium;
 Nihil tunc dilatorium
 Omnium appellantium
 Valebit vel proficiet,
 Immo secundum proprium
 Opus vel exercitium
 Unusquisque recipiet.

32. **Vivos et mortuos scio**
 Dissimili stipendio
 Illa die praemiari,
 Quosdam aeterno gaudio
 Aliosque incendio
 Infernali munerari;
 Vivos se poterunt fari
 Et de vita gloriari,
 Quorum erit vocatio,
 Mortuique nominari
 Poterunt et appellari,
 Quorum erit expulsio.

33. **Credo** cum praecedentibus
 Et cum praedictis omnibus
 Quosdam adhuc articulos,
 Quos in mundi campestribus
 Totis animae viribus
 Colligo ut manipulos;
 Fidei namque flosculos
 Hos sicut et praeambulos
 Cognosco ex coloribus,
 Ad ipsos habens oculos,
 Ut discurram per singulos
 Non exceptis aliquibus.

34. **In spiritum sanctum credo,**
 Licet faex sim et putredo
 Et vilis esca vermium,
 Ipse patris est dulcedo
 Filiique ac mulcedo
 Et consolator cordium,
 Dicere potest: omnium
 Artifex sum per proprium,
 Patre natoque procedo,
 Digitus sum errantium,
 Tertia persona trium,
 Procedens nunquam recedo.

35. **Sanctam ecclesiam Dei**
 Credo esse matrem mei
 Cunctorumque fidelium;
 Qui contrariantur ei,
 Facti sunt omnino rei,
 Erit eis opprobrium;
 Pro hac quondam martyrium
 Passi sunt et supplicium
 Boni athletae fidei;
 Cruentatum vestigium
 Et Roma, caput gentium,
 Testes fiunt huius rei.

36. **Catholicam** banc clamito
 Et refertam recogito
 Septem medicinalibus
 Distinctis quasi digito
 Ad succurrendum perditio
 In distinctis languoribus;
 Primum originalibus
 Medelam confert omnibus,
 Alia, quae non haesito,
 Dant diversis respectibus
 Curam infirmitatibus
 Servato modo debito.

37. **Sanctorum communionem**
 Et glorificationem
 In caelesti ecclesia
 Credo per assertionem
 Et per affirmationem
 Omnes adorans dulia,

Aliquos hyperdulia
 Solumque Deum latria
 Ponendo distinctionem,
 Satis sperans de venia,
 Si sua patrocinia
 Prome praestent cautionem.

38. **Remissionem fieri**
 Peccatorum, ut repperi,
 Credo per paenitentiam,
 Per Naaman hoc suggeri
 In agro regum veteri
 Dico ad evidentiam,
 Nam sicut hic munditiam
 In aquis et carentiam
 Leprae ut caro pueri
 Recepit, sic per gratiam
 Paenitens revertentiam
 Habet a porta inferi.

39. **Peccatorum sic maculas**
 Et spiritales pustulas
 Assero purificari,
 Aliter has ut stipulas
 Ad infernales faculas
 Omnes dico destinari,
 Perenniter has versari
 In gehenna et cremari
 Ut spinarum sarcinulas,
 Ex ipsis quoque parari
 Hosti, qui nunquam praedari
 Sinit sorbiciunculas.

40. **Carnis resurrectionem**
 Atque reconnectionem
 Iuncturarum et ossium
 Post vitae reunionem
 Ad reddendam rationem
 Fateor ad iudicium,
 Ad consequendum praemium
 Per actum meritorium
 Atque retributionem
 Habendum vel supplicium
 Per commissum contrarium
 Atque condemnationem.

41. **Vitam aeternam firmiter**
Credo et hanc finaliter
Dico metam incolatus,
Felix, qui vadit taliter,
Quod non perdit suum iter,
Sanctus quoque et beatus
Ibi omnis collocatus,
Vere est glorificatus
Et iam vivit feliciter,
Cunctis est ibi paratus
Gloriae locus et datus
Sine fine perenniter.

42. **Amen corde dicens ergo**
Volo avi illi mergo
Dissimilis non fieri;
Nam si nimis me immergo
Vel profunde nimis pergo
Vadens ad portas inferi,
Si errans umbra vesperi
Labyrintho ut pueri
Ad laevam me nimis vergo,
Tuto volo itineri
Redire cursu celeri
Respicereque a tergo.

Collect. ms. Caelestinor. B. Mariae de Parisius saec. 15. Cod. Mazarin. 3897 (605). — 9, 9 Quamvis valde. — 9, 11 Quandoque. — 26, 5 findens.

353. (8.) Ad praepositum paradisi Michaellem.

1. **Gyrans claustrum monasticum**
Per circulum excentricum
Saepius quam concentrice,
Totum concernens lubricum
Et fixum nil aut modicum
Pede ruente lubrice,
Dignum duxi me iudice
Erigere theatrice
Vultum ad claustrum caelicum,
In illo solum apice
Praevidens aenigmatice
Refugium salvificum.

3. **Igitur haec audituris**
Universis et visuris
Patefiat evidenter,
Quod locatus in obscuris
Et saeptus hostibus duris,
Proh dolor, indesinenter,
Volo quaerere patenter,
Sicut iam feci latenter,
Illo claustro totis curis
Protectorem, qui potenter
Me defendat et prudentem
Eripiat de pressuris.

2. **Vultum ibidem crigens,**
Quamquam minus me dirigens
Pensavi posse dirigi,
Si dirigat me diligens
Mediator non abigens,
Indignum me non abigi,
Qui sibi velit porrigi
Meas preces, ut erigi
Valeam reus indigens,
Cuius ope recolligi
Ad gratiamque redigi
Queam supplex haec exigens.

4. **Licet milia milium**
Protectorum fidelium,
Quorum gesta sunt fortia,
Spirituum caelestium
Atque sanctorum omnium
Sunt in illa politia,
Exclusus impotentia
Sitque vel ignorantia
Nullus, non praeiudicium
Cuiquam intentio pia
Facit, si patrocinia
Quaerat ab uno fortium.

5. Laudibus et praeconiis
Ac devotis obsequiis
Venerari et colere
Ex intimis praecordiis
Simul et exercitiis
Ore, corde et opere
Vellem omnes summopere,
Si sint vires, extendere
Possent sufficientiis,
Quippe cum opem quaerere
Esset iustum et petere
A cunctis necessariis.

6. Ergo ad electionem
Intrans caeli regionem,
Loca petens celsiora,
Prope Dei stationem
Vidi illum, qui draconem
Iecit ad inferiora;
Ad ipsum laxando lora
Me transtuli sine mora
Per cordis affectionem,
Sperans, quod potens maiora
Brevi mihi quibit hora
Praestare defensionem.

7. Regni Dei praeposite,
Gloriose et inclite,
Michael, ad te fugio,
Causae meae percepi te
Posse iuvamen perditae
Intuitu dare pio;
Sicut fit privilegio
Mortui suscitatio
Et restitutio vitae,
Sic in spe mea sentio
Me tueri praesidio
Tuo, si vis, gratuite.

8. Michael, ergo dimica
Pro me pius et fabrica
Incude diae fabricae
Arma mihi salvifica,
Ut virtute politica
Adnexa theologiae

Armatus luctae lubricae
Carnis et diabolicae
Atque mundi, qui pedica
Suos ligans foedat pice,
Resistere athletice
Queam et vi magnifica.

9. Ut Deus quis? sic vocaris
Et recte interpretaris
Nominis vocatione;
Virtutis es singularis,
Prae ceteris experts paris
In data commissione;
Ob hoc persecutione
Antichristi pro agone
Electorum exspectaris,
Qui et proeliatione
Primitiva cum dracone
Victor fuisse probaris.

10. Sepultura incognita
Moysi et abscondita
Facta est te altercante
Cum daemone, nam cognita
Si fuisset sive scita
Dicto daemone monstrante,
Caecitatis erant tantae
Iudaei, quod non obstante
Lege eisdem tradita
Ipsam latria cessante
Adorassent hos caecante
Pertinacia solita.

11. Dividere rubrum mare,
Israelem liberare
De manu Aegyptiorum
Commissus es et plagare
Nolentes obtemperare
Mandatis regis caelorum;
Inter acies sanctorum
Concivium angelorum
Vexillum Christi portare
Dignus es, mysteriorum
Signifer et arcanorum,
Quae non licet revelare.

12. **Ecclesiae principatum**
Tenes, qui quondam ducatum
Synagogae tenuisti,
Antichristum propinquatum
Tu occides obstinatum
Oliveto vice Christi,
More semper contrivisti
Et potenter deiecisti
Superbum et induratum
Supplicique tuo tristi
Benigniter adfuisti
Dans gratiam ad optatum.

13. **Die magni iudicii**
Signa tui praeconii
Erunt clavi, crux, lancea,
Quae ostendes ut impii
Sibi ipsis sint conscii
Nunc parvipendisse ea,
In tuba tua aurea
In voceque praeterea
Quasi ad vocem nuntii
Surgit mole corporea
Quisque de sua fovea
Sine scrupulo dubii.

14. **Ergo virtute pensata**
Tua et praecogitata
Aequum est tibi servire,
Ubique est tua grata
Memoria divulgata,
Quam non tutum est nescire ;
Quicumque vult non perire,
Salvari vel recte ire
Ad regna caeli parata,
Per te oportet transire,
Te benignum invenire,
Ne damnetur ob peccata.

15. **Gregorio letaniam**
Ordinante propitiam,
Quaenunc maior inscribitur,
Ob pestem inguinariam
Romae vastantem patriam,
Te visum esse legitur

Super castrum, quod dicitur
Angeli nuncque colitur
Ad tui reverentiam,
Tegentis ense, quo scitur,
Quod pesti finis ponitur
Deo praestante gratiam.

16. **Utinam pesti currenti,**
Quae nunc nulli parcit genti,
Finem tu velis ponere,
Iam parcere morienti
Populo et ferienti
Ensi vaginam tradere ;
Paenitentiam agere
Et letanias dicere
Deo et tibi caedenti
Possumus, sed protegere
Nos tuum est et facere
Gratiam omnipotenti.

17. **In aerumna mea gravi**
Ad te oculos levavi,
Qui habitas in montibus ;
In monte Tumba notavi
Atque in Gargano, qua vi
Tuis ades supplicibus ;
Alta tenes, ut omnibus
Ima loca tenentibus
Cum quibus lectulum stravi,
Suis visis doloribus
Cunctis fugatis hostibus
Assis favore suavi.

18. **Licet angelum habeam,**
Qui custodit vitam meam,
Sicut et habent singuli,
Et, sive stem vel iaceam,
Honorare hunc debeam
Palam et loco anguli,
Te tamen ita praetuli
Huic et angelis populi,
Cum te principem videam
Eorundem, quod seduli
Ad te mei sunt oculi,
Ut per te Deo gaudeam.

19. Ex eo, quod in annuo
Fit omnium festo tuo
Festivitas angelorum,
Accipio ex congruo,
Si quandoque me statuo
Coram te prece sonorum,
Quod sit ad laudem cunctorum
Honoremque singulorum
Servato ordine suo,
Sic quod interventu horum
Tuoque regnum caelorum
Detur mihi perpetuo.
20. Virgini matri nuntium
Transmissum ducem fortium,
Gabrielem praemaxime
Tecum atque consocium
Ducem Raphaellem pium
Invoco devotissime;
Vos tres potestis animae
Captivatae pauperrimae,
Cui negatur solacium,
Conferre potentissime
Atque efficacissime
Plenum salutis gaudium.
21. Inclite dux et bellator,
Michael, hostis domator,
Pro me scutum apprehende,
Esto meus propugnator,
Protector et clippeator
Et potenter me defende,
Ad me prostratum descende
Vel manum tuam extende,
Pius factus relevator,
Ad meaeque sic intende
Vulnerationis flendae
Curam, quod sis et curator.
22. Loco, qui Michaelio
De medelae contrario
Sanasti febre languidum,
Te deprecor, ut saucio,
Destituto solacio
Et scienti me morbidum
De eo, quod est horridum,
Contrarium et torridum,
Mihi fiat confectio,
Me reddens per te validum
Ad virtutemque vividum
Absque contradictorio.
23. Libera me de leonis
Ore fauceque draconis
Atque de porta inferi,
Ut beatæ visionis
Optatis perfruar bonis,
Portam caelestem aperi;
In umbra mei vesperi
Et exitu luciferi
De gradibus scorpionis
Memor sis mei miseri,
Ne traditus sim carceri
Aeternae damnationis.
24. Animarum qui libramen
Et stateram ad examen
Habes, supplex te postulo,
Ut cum trahes ad probamen
Miseri mei spiramen,
Egressum de corpusculo,
Ei assis, ne zabulo
Tradatur pro piaculo
Tradendum ad flagellamen
Ac ut pera et baculo
Munitum quasi titulo
In pace quiescat. Amen.

Collect. ms. Claraevallense saec. 15. Cod. Trecen. 1612. — 15, 10
Tergentem. — 17, 4 In monte Tumba = Mont-Saint-Michel.

354. (9.) Ad Angelum Custodem.

1. O angele, custos meus
Et dux mei itineris,
Quem neglexi nimis reus,
Unus factus ex miseris,
Ecce, venio ad te, ut
Iam per effectum operis
Emendam, sicut vult Deus,
Solvam commissi sceleris.

2. Mea culpa, quia tui
Parum fui recordatus,
Ut quoque, dum profectui
Meo fueras donatus,
Proh dolorque, quia fui
Te scire satis hortatus,
Permaxime, cum studui
Multas scripturas scrutatus.

3. En, mitto meum angelum,
Dicebatur mihi pridem,
Qui te, licet extraneum,
Praecedet servanem fidem
Et ad diem iubilaeum
Perducet, si tuum quidem
Me velis timere Deum,
Qui semper sum ipse idem.

4. Istud de te expositum
In meo vidi somnio,
Tu es dux ad praepositum
Placandum in iudicio,
Comes ad mihi debitum
Ignem in purgatorio,
Praecessor ad gratuitum
Locum facto viagio.

5. Tuum est me custodire
In hoc mortali saeculo,
A daemone garandire
Meae mortis articulo,
Ostendere loca irae
Pro quolibet piaculo,
Et, ne offendam, praeire,
Cadens in retiaculo.

6. Meum est tibi servire
Procul fugato vitio,
Humiliter oboedire
Monitis et consilio,
Te praesentem semper scire,
Concernentem, quid facio,
Et protinus resilire,
Nisi decens sit actio.

7. O miserum me dixerim,
Omni dignum miseria,
Dum cognosco, quae fecerim,
Quanta, cotiens, qualia,
Teque a me proiecerim
Et extra mea ostia
Nec cito revocaverim
Captivatus pigritia.

8. O angele dulcissime,
Tu foris ostium stabas
Et, ut propriae animae
Providerem, expectabas;
De te curabam minime
Non nunquam ultra octabas
Expectante verissime,
Monstrante, quod me amabas.

9. Quid digne pro his facere,
O custos mei, nescio,
Nisi flere et gemere
Continuo suspirio,
Nec poterit sufficere
Fletu quocunque nimio,
Nisi benignum reddere
Te velis mihi conscio.

10. Ne igitur despicias
Indignanter me miserum
Nec commissum abicias
Mersum gurgite scelerum,
Sed utinam aspicias,
Quod tenunquam vel superum
Sprevi patrem familias
Per cogitatum asperum.

11. Debilitatis viribus
Et sopita potentia
Feci malum et usibus
Malis et ignorantia,
Saepe pensatis actibus,
Saepe inadvertentia,
Sed nunquam spretis legibus
Nunquamque contumacia.

12. Proterva sensualitas
Comes mihi et socia,
Cuius ad malum pronitas
Est ab adulescentia,
Explorans meas semitas
Plus est mihi contraria,
Quam quaecunque adversitas
Incolatus mei via.

13. Si igitur te compuli
Exire meum ostium,
Agens in loco anguli,
Quod erat mihi noxium,
Tui viderunt oculi,
Qui stabas ad posticium,
Quod contemptu non expuli
Te, meum custodem pium.

14. Nec ideo excusatus
Sum vel debeo fieri,
Quoniam ad meum latus
Vicem tenens armigeri
Semper es, nisi reatus
Sit meo mixtus operi,
Per quem fias elongatus
Volens te facere quaeri.

15. Et instantiam facio
Tibi cum reverentia,
Si tu pro meo vitio
Exis, qui mea vitia
Expellere de atrio
Debes tua potentia,
Laesum a te me sentio,
In cuius sum custodia.

16. Non custodis, si deseris
Et potens sis custodire;
Sed respondere poteris,
Quod non fecit te venire
Deus ad luctam sceleris,
Sed luctantem garandire,
Ab hoste ne cum miseris
Me faciat interire.

17. Non profugandis peccatis,
Quae libero arbitrio
Fiunt et quae potestatis
Possunt defendi brachio,
Advenisti, sed probatis
Longo et forti proelio
Vis adesse eos gratis
Pio fovens auxilio.

18. Si ergo contra scelera
Pro me non facis luctamen,
Nunquam tamen de camera
Exeas, sed roboramen
Mihi praestes et propera,
Ut tuum sanctum iuvamen
Impetret mihi supera
Et vitam aeternam. Amen.

Collect. ms. Claraevallense saec. 15. Cod. Trecen. 1612. — 2, 1 Meam culpam.

355. (10.) Ad beatum Andream apostolum per litteras sui nominis.

1. Ad aliquem me vergere
Sanctorum et convertere
Hortatur sacra lectio,
Non quod omnes diligere
Non debeam et colere
Toto cordis obsequio,

Sed quia non sufficio
Neque possum neque scio
Omnibus satisfacere,
Exponendum hoc sentio
Excluso praeiudicio
Horum unum eligere.

2. **SCIRE MIHI ET QUAE SIO
PATRUM PATRINIO
CASSUM MEAM DEFENDERE,
LUM CIPUM EAM SIO
VIRUM TACITONIO
DEBO PRAEBIGERE.
NON OB HOC, QUOD POSTPONERE
QUEMQUAM VEL PARVIPENDERE
MEA VELIT ELECTIO
NEC QUOD VELIT DISTINGUERE
DE MELIORE TEMERE
INDISCRETA PRAESUMPTIO.**

3. De te, Andrea, didici
Quod devotos, qui subici
Tibi volunt servitio,
Tueris et hos deici
Nunquam sinis aut affici
A daemone; probatio:
Tu peregrinus ostio
Responsum dans daemonio,
Danti feminam conspici
Se, tuo patrocinio
Voluisti contagio
Episcopum non infici.

4. Revolvendo et alia
Tua propria iustitia
Dissimulare debet,
Cum tua personae
Imperium et libertas
Et tua mensura iustitiae
Cum iustitia et iustitia
Et si minus, iustitia
Iustitia iustitia iustitia
Si iustitia tua iustitia
Iustitia iustitia
Iustitia tua iustitia

I. Letter to the Editor

1. The first part of the paper
 is devoted to a general
 introduction of the subject.
 The second part is devoted
 to a detailed description of
 the various methods of
 determining the value of
 the different components of
 the system.

8. Ante cunctos datus puerum
 Duxit perterritus puerum,
 Ibi certans ad incertum,
 Luctans, pugnam non calidam,
 Nunquam victus, nunquam
 cunctis,
 Semper fortis ad certum
 Ponderatus per librum,
 Oblatus ex in librum
 Igne caritatis amicus,
 Tantum tuum est certum,
 Tantum tuum flagellum,
 Quod videndo non cum
 puerum

[illegible][illegible]

9. **Piscator eras hominum,**
Sed te cepit vir sanguinum
Et conclusit in retibus,
Tamquam auctorem criminum
Non differens in crastinum
Te tradidit tortoribus;
Sic caesum plagis gravibus
Et maceratum ictibus
Mors te traxit ad terminum,
Non quidem cum mortalibus,
Sed cum mortis victoribus
Florentem ante Dominum.
10. **O sanctissime Andrea,**
Robur meum et spes mea
Turrisque fortitudinis,
Fac, vilescant mihi ea
Quibus fit anima rea
Commissione criminis
Expensa tui sanguinis,
Quem pro filio virginis
Effudisti sub Aegea,
Super vultum imaginis
Interioris hominis
Fiat vitta coccinea.
11. **Super cor meum passio**
Tua et crucifixio
Ponatur ut signaculum,
Brachiorum extensio,
Contra hostem defensio
Fiat et propugnaculum,
Refugium, patibulum
Mihi et diverticulum
Sit vulnerum incisio,
Salutis adminiculum
Atque animae pabulum
In cruce praedicatio.
12. **Ter tredecim atque duos**
Qui suscitasti mortuos,
Mecum misericordiam
Fac, expellens incongruos
Motus mentis et nocuos,
Ne in morte obdormiam;
- Iunctos per amicitiam
Mihi et stirpem propriam
Actus edoce strenuos,
Plebis vide miseriam
Et ad eius custodiam
Aperi oculos tuos.
13. **Ornamentum et titulus**
Et radians carbunculus
Tuorum es devotorum,
Cor et auris et oculus
Non capiunt, quod sedulus
Advocatus es eorum,
Magnus in regno caelorum
Promotor negotiorum
Requestarumque gerulus,
Unus tu es magnatorum
Et principum populorum
Signi regisque baiulus.
14. **Laudare qui non valeo**
Te, ut decet, spem habeo,
Ut in adversitatibus
Tu sis mihi pro clipeo
Et pro forti Macchabaeo
Repulsis cunctis hostibus,
Ligni vitae de fructibus
Collectis cum laboribus
In ascensu purpureo
Dando tibi fidelibus
Devote supplicantibus
Depessulato horreo.
15. **Ubertas esse dicitur,**
Ubi tuum reponitur
Corpus ad signum olei,
Nam secundum quod oritur
Oleum et diffunditur,
Sic se habet ordo rei;
Si ante tribunal Dei
Velis esse loco mei,
Dum mea causa agitur,
Signum datur meae spei,
Quod gratia fiet ei
Et venia donabitur.

16. **Secundum tuum iuvamen**
Fieri mihi levamen
Credo propulso dubio,
Quod habeo per probamen
Multorum, qui medicamen
Habent tuo subsidio;

Et ideo corde pio
Mihi dato exsilio
Peto fieri solamen,
Aggregari consortio
Tuo caeli fastigio
Fine perenniter. Amen.

Collect. ms. Claraevallense saec. 15. Cod. Trecen. 1612.

356. (11.) Ad sanctum Benedictum.

1. **Gregis pastor monachorum,**
Sancte pater, forma morum
Atque regulator vitae,
Benedicte, ponens lorum
Erroribus viatorum,
Qui elegerunt sequi te,
Ad te accedere rite
Et reverti non invite,
Debent oves, quae luporum
Timent fauces, dispertitae,
Vagabundae, se oblitae
In abruptis mundanorum,

2. **Uagabundus sum et fui**
Te pastorem neglectui
Habens et tua pascua,
Errare non erubui
Inter vepres, quo exui
Vellus ut ovis fatua;
Lupus adest, praeda sua
Cito fiam, nisi tua,
In qua meam spem posui,
Assit gratia afflua,
Pietatisque ianua
Mihi reseretur tui.

3. **Iamque tuus appellari**
Non sum dignus vel vocari,
Ad te revertor filius,
Si de siliquis, quae dari
Solent porcis, saturari
Cupivi nimis anxius,
De micis, quae inferius
Cadere solent saepius
Atque catellis donari,
Iam rogo mihi conscius,
Ut quasi mercenarius
Per te queam recreari.

4. **Liberalium artium**
Qui reliquisti studium
Placere Deo cupiens
Et eremi refugium
Elegisti, naufragium
Procellae mundi fugiens,
Fac, pater, ut, qui abiens
Fui vana et sapiens
In animae dispendium,
Sic sequi te sim sitiens,
Ut correptum prospiciens
Quandoque voces filium.

5. **Leva lapsum, qui corruit,**
Reparans, ut spes arguit,
Me fractum capisterium;
Factum antiquum docuit,
Quod tua virtus diluit
Fracturarum vestigium;
Illud cum sit notorium,
Tuarum gregem ovium
Pie monet et instruit,
Ut te quaerant refugium
Contra quodcunque noxium,
Quando decet et congruit.

6. **Exutum et denudatum**
Ac in spinis cruciatum
Debeo te recolere,
Dum sentio me temptatum
Ad avis nigrae volatum,
Satagentis decipere,
Et, si contingat degere,
Me debeo aspicere
Te in specu maceratum,
Non habentem, quo vivere,
Nisi panem, quam libere
Dat Romanus incho datum.

7. **Rectificator operum**
 Tuorum, pater, pauperum,
 Secundum tuam vivere
 Fac me normam in posterum
 Nec murmuris mortiferum
 Venenum tibi tradere
 Me sinas, ob quod frangere
 Me debeas et perdere
 Veluti vas pestiferum,
 Cum patienter tollere
 Debeam, quod eligere
 Volui, quamquam asperum.
8. **Monachus sum, pastor bone,**
 Ille, qui oratione
 Diu esse non valeo,
 Qui pro vana actione
 Et negotiatione
 Nimis frequenter exeo,
 Nec puerulum video
 Nigrum, cum quo libens eo,
 Trahentem de statione,
 Et iam scio, quod ideo
 Virga tua indigeo
 Pro eius expulsionem.
9. **Uirtute tu tanta vernas,**
 Quod naturae ius alternas
 Producens de lapidibus
 Fontes, ut his, quos gubernas
 Per leges vitae supernas,
 Benignus assis ovibus;
 Hinc te precor, affectibus
 Meum durius rupibus
 Cor mollescere non spernas,
 Ita quod ex mandatibus
 Compunctionis fletibus
 Culpas diluam veteras.
10. **Submergendus in flumine**
 Mundi iuvante nemine
 Sum, nisi tu aspicias,
 Si non placidus nomine,
 Placidus sim precamine,
 Ut me iuvari facias;
- Manum mittens subvenias,**
 Dic, ut currat manus pias
 Extendens pro iuvamine,
 Tuque, Maure, oboedias,
 Super aquas pandens vias
 Pro meo liberamine.
11. **De mirabili et pia**
 Corvi oboedientia
 Pro veneno dubitantis
 Exemplum sumens tristia
 Tolerare et gravia
 Deberem, sed indignantis
 Cordis mei, mensurantis
 Me ad mensuram gigantis,
 Tanta est rebellantia,
 Quod, nisi tis castigantis
 Sentiat virgam, mandantis
 Resistit ad imperia.
12. **Ergo, pater, cum fugio**
 Iussa, ut a manubrio
 Ferrum, tu me fac redire
 Et prolapsus in fluvio
 Lubricitatis nimio
 Nunquam sinas me perire;
 Tuis semper oboedire
 Fac praeceptis, quae nescire
 Saepe audita nescio,
 Raro ea non audire
 Vel invisae praeterire
 Possum in monasterio.
13. **Donetur benedictio**
 Tua mihi, qui nimio
 Sum pondere aggravatus,
 Vires in me non sentio,
 Ut Dei aedificio
 Lapis iacens sim levatus;
 Super meum sedet latus
 Hostis mei incolatus
 Facto de se pressorio
 Ita, quod alleviatus
 Nunquam fiam, nisi gratus
 Mihi sis adiutorio.

14. **Egrot is et languentibus**
Das cunctis te poscentibus
Remedium salutare,
Mortuos tuis precibus
Suscitas et virtutibus
Quosque potens adiuvere;
Tuum fuit prophetare
Et videre mentes clare,
Quae erant in hominibus
Mundumque considerare
Per unum iubar solare
Simul collectis omnibus.

15. **Glorioso intuitu**
A vinculo solvisti tu
Rusticum mirabiliter,
Virtutis vi sine ritu,
Sine quocunque strepitu
Utendo actualiter;
Ex quo iam probabiliter
Habeo, quod, si taliter
Me videas in spiritu,
Mea solves celeriter
Peccata, quibus graviter
Ligatus sum ex habitu.

16. **Uide ergo et respice**
Me extra et sub cortice
Rumpens peccati vincula,
Infirmato non modice
Medici sis mihi vice
Praebens salutis pocula,
Mortuum per piacula
Me prostratumque ferula
Eorum nimis lubrice
Gratia tua sedula,
Magnae virtutis baiula,
Suscitans et magnifice.

17. **Inundatio pluviae**
Dei misericordiae
Assit mihi per sororem,
Per vos ambos fons gratiae
Stillaque dulcis veniae
Recreet me peccatorem;

Per vos spernam mundi florem,
Mundi vana et honorem
Erecta mentis facie
Ad bonorum largitorem
Et pium distributorem
Aeterni regni gloriae.

18. **Largitate mirifica**
Implens claustra monastica
Nunquam passus es egere
Oves, ab arce caelica
Sumens manu domestica,
Quae sufficiebant vere;
Ex improvise venire
Bona eis et fuere
Nunc oleum nunc tritica,
Quae monstrant, quod qui
parere
Tibi volunt, hos habere
Constat bona non modica.

19. **Erigens humilitatis**
Scalam gradibus aptatis,
Viam parans pro ovibus,
Sciens, quod multis gravatis,
Morbidis et infirmatis
Ars expedit pro viribus,
Ne igitur sit talibus
Ascensus nullus, passibus
Providisti limitatis,
Ut et inferioribus
Et imbecillioribus
Aptus ascensus sit satis.

20. **Viam talem qui parasti**
Ascendendi et aptasti,
Tibi, pater, regratior,
Non monachos ordinasti
Frustra sive regulasti
Volens, quod via brevior
Ad caelum et facilior
Eis esset et quam prior
In transitu demonstrasti,
Ut solito lucidior
Via docet et clarior,
Qua ascendens transmeasti.

21. Illa via lampadibus
Innumeris lucentibus
Usque in caelum ab imo
Plena erat, monstrantibus,
Quod tu plenus virtutibus
Coruscabas altissimo;
Ob illud quoque aestimo,
Quod, ut lucebat animo,
Praebendo lucem ovibus,
Sic tuo mundi ultimo
Lux respondet simillimo
Sibi lucidis actibus.

22. Legis veteris latorem
Israelis et ductorem
Moysen colunt Iudaei,
Te benignum praeceptorem
Nostrae legis et datorem
Atque ducem nostrae spei,
Nos oves pascuae Dei
Et monachi speciei
Cuiuscunque per honorem
Tenemur horis diei
Titulo bonae fidei
Venerari et amorem.

23. Lupus nunquam aggreditur
Gregem, ubi pastor scitar
Diligenter vigilare,
Intus esse dignoscitur
Grege, qui tibi committitur
Per promissum regulare;
Eum velis conservare,
Tueri et defensare,
Ne lupus, qui non moritur,
Quemquam queat molestare,
Invadere vel turbare,
Cum possis haec, ut creditur.

24. Assis mihi tu tutamen,
Subsidium et iuvamen
Inkursato ab hostibus,
Ori eorum ligamen
Pone, ne sim in voramen
Ipsis factis voracibus;
Tuis sanctis virtutibus
Tuis dignisque precibus
Sic mihi des sublevamen,
Ut pro relictis omnibus
Centuplicatis vicibus
Gaudeam caelitus. Amen.

Collect. ms. Claraevallense saec. 15. Cod. Trecen. 1612.

357. (12.) Missio pro literis congregandis.

Sicut ad lamentationes suas Ieremias vel sicut ad laudem mulieris¹⁾ fortis Salomon omnes literas hebraicas voluit congregare, sic ego, volens coronam laudis beatæ virginis et eius filio cudere, mandavi universis literis latinis per diversas sacrae scripturae regiones dispersas, ut venirent, maxime cum ipsi virginis filio, earundem fabricatori, de iure servitium impendere tributaeque solvere tenerentur. Quae cum accepto mandato accessissent, responderunt unanimiter omnes sic: Licet per te alias vexatae fuerimus tam in Alphabeto *Ave byssus castitatis* etc. quam in alio Gallico scripto: *A toy du monde le refui* etc., tamen iterato assumus, ecce, tibi secundum ordinem nostrum quod sequitur praesentantes:

Ave, benedictissima,
Caritate dulcissima,
Eiciens fastidium,
Gloriosa, humillima,
Imperatrix karissima,
Laetificatrix mentium,

Nobilitatrix omnium
Puritatem quaerentium,
Reparatrix sanctissima
Tis volentium xenium
Ydonee zelantium
Zerna congru[ent]issima.

¹⁾ mulierum Hs.

Qua salutatione recepta respondi ego: Licet non renuam, quod traditis, illud tamen non sufficit, immo volo, quod quaelibet vestrum exceptis k et q, quia sunt compositae tantum, laudes eadem forma adferat, quantum vos omnes simul attulistis. Quo audito aliquae satis acceptaverunt. Aliquae autem fuerunt stupefactae et aliquae totaliter desperatae, maxime k, x, y, z et sic dicebant: Nos sumus pauperimae et paucas habemus dictiones latinas sub regimine nostro nec consuevimus praeesse nisi graecis, hebraicis, barbaricis et peregrinis dictionibus et ideo propter impossibilitatem nostram sumus omnes legitime excusandae. Quibus respondi: Satis credo vos habere excusationes bonas pro et ex tanto, sed non ex toto, et ideo sufficiet mihi, quod vos quattuor simul componentes tantum apponatis quantum apponet una aliarum, ita quod k dimittens ordinem suum cum tribus aliis ordine ultimo se transferat collocanda. Quo concesso tradiderunt quod sequitur:

358. (13.) **Munus Literarum.**

1. Agios apex altorum, Athanatos angelorum Archos, abba ac animus, Agro agiographorum Asseritur antiquorum Adorandus altissimus, Accessit ac aptissimus Ab alto, amoenissimus Ad ancillam arcanorum, Ante alienissimus, Assumens amantissimus Arrham arce amandorum.	3. Creatori creatura Coniungitur cara cura Castitati conubium, Cum crystallina clausura Capitur cauta captura, Celsum caput caelestium. Clamat chorus credentium, Coronator certantium Cingitur coronatura, Carnis comprehensorium Cognoscitur cinctorium Carens carnali cultura.
2. Bethlehem belli bimatus Base bis bar baiulatus Basternam bysso bandavit, Benedictionem batus Brachiolis basternatus Benedicens bracheavit, Balsamo bituminavit, Beryllis bonificavit Bonitate balteatus, Bonam beatificavit, Beatificans beavit, Benignus, bonus, beatus.	4. Deserto duci dicitur Dominator, dum ducitur Domo David desertata, Deliciis dum deditur, Dedita dum discernitur Deo digne dedicata, Dote dominae dotata, Devotis desiderata, Dona dare dignoscitur Dulcissimus Deus, data Diligens dat duplicata, Dum donans distribuitur.

5. **Emanuel eximius**
Eius eadem ebrius
Elegit elegantiam,
Exaltavit excelsius
Et eque excellentius
Eam eomet ebriam
Et elemosynariam
Eternorum eximiam
Effecit evidentius
Efficacem et etiam
Eque exsecutoriam
Erogandi expletius.
6. **Filius fabri formarum,**
Femina, flos feminarum,
Foederantur feliciter,
Fabricator figurarum
Frater floret facturarum,
Fructus filiae firmiter
Fructificat formaliter,
Fecundatur fetaliter,
Fulgescens flos filiarum
Foret familiariter
Firmante fabro firmiter
Fugando fastum ferarum.
7. **Globis genealogiae**
Generosae galaxiae
Grandificatur gaudium,
Greges grassantis Goliæ
Gravissima grossitie
Gladiatur gymnasium,
Gratum gazophylacium
Gubernatricis gentium
Gemmam generat gloriæ,
Gestat gignentis gremium
Genitum, gestatorium
Germinis grandis gratiæ.
8. **Habenas habens hamorum,**
Horrens hortator horrorem,
Herodes hostilissimus,
Humerus herniosorum,
Hereditarius horum
Horrescat hispidissimus;
- Hominum honestissimus,**
Humilium humillimus,
Heres habendus honorum,
Habitat hilarissimus.
Hospes honoratissimus,
Hospitio honestorum.
9. **Ipse Iesus iudicia**
Inchoans in infantia,
Iustus index Iudaeorum,
Impugnata iustitia
Irrogatus iniuria
Innotuit invidorum;
Iudas institor ipsorum,
Iugum irritans iustorum,
Importuna instantia
Pludendo iniquorum
Iactura inimicorum
Intulit illi impia.
10. **Lithostratos laceratus,**
Linguarum ludibriatus
Legis lator latratibus,
Legitur ligno levatus,
Lateraliter lustratus
Labefactis latronibus,
Lactatricis lugentibus
Limpidis luminaribus
Letaliter lanceatus,
Luna, luce, luminibus
Lucernis lacrimantibus
Lecto lapidis locatus.
11. **Magnum mortis mysterium**
Magister militantium
Monstravit multifarie
Mansione maerentium,
Massam messuit messium
Messias matris Mariæ,
Magistrorum malitiæ,
Ministrorum miseriæ
Minorans maleficium,
Memor misericordiæ
Misit mundi maestitiæ
Maeroris mutatorium.

12. Novimus necessarium
Nazareni naufragium
Necantis nostra noxia
Nec nescimus notorium
Negotii navigium
Non negata notitia
Nuptiarum non nescia,
Nesciens nuptialia
Nobilissima navium
Nutrivit naufragalia,
Non noscens novercalia,
Necans nebulas noctium.

13. Occurrit orba obvia
Obtinenti obsidia
Omnipotenti obvio,
Orbis omnis obsequia
Offert obfirmans ostia
Obtenebranti odio,
Opificis opprobrio
Opprimitur oppresio,
Occumbunt obsistentia,
Olim oscitans otio
Ordinatur oratio
Otheos ostiaria.

14. Patrem pium pietatis,
Puerulum puritatis,
Puellarum piissima,
Pro plebis praedestinati
Precatur parcens peccatis,
Precantium piissima,
Protectrix potentissima,
Procuratrix promptissima,
Porta patens pietatis,
Primo principi proxima,
Praecipientium prima
Pacem praeparat privatis.

15. Qualicumque quisquilia
Quiditata quitantia
Quitante, qui quit, quitatur,
Quaerunt quidem quare, quia,
Quasi quaedam querreria
Quaerendorum qualitatur,

Quae, qualis, quanta, quae-
ratur,
Quandocunque quis quassatur
Quacumque quaerimonia,
Quieti quasi quadratur
Quadrigaque quiditatur
Quaerens quadrigabilia.

16. Regina, rectrix rectoris,
Ratis, remus redemptoris,
Rivus, ripa, remigium,
Rumphram rumpens rationis
Relaxat ritum rigoris
Rorans reis remedium;
Redonat refrigerium
Redemptis rex regentium
Respectu rubentis roris,
Repulsorum refugium,
Reconciliatorium
Redditur rima ruboris.

17. Signo sanguinis signatus
Sol, sideri sociatus,
Significat solacium
Saeculi, sic sublimatus
Solio superni status
Servis suis stipendium
Secum suum sacrarium
Supra supremam sedium
Situans sanctis stipatus,
Salutem supplicantium
Signat satanae spoliū,
Stuporem sui senatus.

18. Turris, tutrix timentium,
Tutela trepidantium,
Terens tumulos tremore,
Tenet telonearium,
Tartari tributarium,
Tristem tremuli tremoris
Titulo triumphatoris,
Terrigenarum tutoris,
Totale tollens taedium
Texit tinctis Thau thoris
Tritis telis temptatoris
Tutaminis tectorium.

19. Uacans utilitatibus
 Uirgo universalibus
 Uerificatur utilis,
 Uenustata ualoribus,
 Uirens, uernans uirtutibus
 Uulgatur uenerabilis,
 Unitur ut unibilis
 Uerbo uitae uermis uilis
 Uivificatur uiribus,
 Uictos uersuti uigilis
 Uincit utens ualibilis
 Uirgineis uberibus.

20. Kalo Xristus xeniorum
 Kalendis Xristianorum
 Kalendizatus zeletur,
 Xristifera zipheorum
 Zelatrix ydoneorum
 Zelata ymaginetur,
 Yschiros ysocheletur,
 Ypostasi ymnizetur
 Ylen ydea ymnorum,
 Ydibus ydiocetur,
 Zabulus yronizetur
 Yconiis ydolorum.

Collect. ms. Claraevallense saec. 15. Cod. Trecen. 1612. — 6, 7 Ysocho-
 latur Christus, quia, sicut Deus est trinus in personis et unus in substantia,
 sic Christus trinus est in substantiis et unus in personis. Hs.

359. (14.) Dictamen de hoc quod dicit Dominus
 Apocalypsis capitulo primo:
Ego sum Alpha et O.

1. Si unquam reus valuit
 Comparere vel debuit
 Coram te, sancta trinitas,
 Si vel accessum habuit
 Unquam et non abhorruit
 Eum tua benignitas,
 Reo mihi facilitas
 Donetur et auctoritas
 Ad te, sicut spes arguit,
 Accedendi et licitas
 Per te habeam semitas
 Exarandi, quod congruit.

3. Firmatoque sic pessulo
 Et posito obstaculo
 Argi cunctis obtutibus
 Caligatoque oculo
 Et causato crepusculo
 Ex radiis solaribus,
 Nil nisi ex luminibus
 Per rimas resultantibus
 Et refractis ex speculo
 Habeo, quo te laudibus
 Colam in personis tribus
 Sub unitatis titulo.

2. Tu es, Deus, exhibitor
 Tui solusque ianitor
 Et ianua et ostium,
 Tui nullus est cognitor
 Neque rectus expositor,
 Nisi iter des praeuium
 Ad tuae lucis radium;
 Labor alta scrutantium,
 Fili, flamen et genitor,
 Frustratur et tripudium
 Intellectus et studium
 Patiuntur, ut meditor.

4. Speculum sacrae paginae
 Te reflectit in margine
 Trinum et unum pariter,
 Trinum in uno numine,
 Trinitatis imagine
 Distinctum personaliter,
 Unum essentialiter
 Atque substantialiter,
 Alpha carentem et fine,
 Alpha et O realiter,
 Aeternum coaequaliter
 Nullo confuso ordine.

5. Alpha, gramma triangula
Et per conos trigonula,
Te trinum dat in patulo,
Rotunda O et sphaerula,
Una protecta formula,
Unum simplici modulo;
Personas dio titulo
Dat aequales cum simul o
Aequilatria primula,
Cuius stupens spectaculo
Plus speculor in speculo
Specuscriptam, quam specula.
6. Primum dat aequilatere
Latus te patrem gignere
Filiū unigenitum,
Te totum orbem regere,
A te bona procedere
Cuncta teque ingenitum;
Latus imum te genitum,
Mundum salvantem perditum
Incusso diro vulnere,
Latus sequens te spiritum,
Habentem per infinitum
Ab utroque procedere.
7. Vos tres Abraham coluit
Unum, nec illud latuit
Pincernam regis somnio,
Cui in una vite fuit
Demonstrata et claruit
Trina propaginatio;
Digitorum distinctio
Trium, qua fit appensio
Molis terrae, hoc innuit,
Simul et triplicatio
Non rumpens vel triratio
Funiculi hoc arguit.
8. Ter sanctus in Isaia,
Ah triplex in Ieremia,
Dominus Deus unice,
Triaque difficilia
Cum trium dierum via
Per desertum dant typice,
- Quod tres estis mirifice
Unum, sunt nota [tri]plice,
Tresque ita, quod non tria,
Tres Alpha suae fabricae
Vos applicat et sphaerice
Iungit una essentia.
9. Vos tres urbes refugii
Sine spatio medii
Aequaliter sitatae,
Tres personae, non tres dii,
Sine scrupulo dubii
Deus unus trinitate,
Sic trinus in unitate,
Quod carens alteritate,
Digressum nescis varii,
Sic manens aeternitate,
Quod cuncta moventur a te
Origine principii.
10. Tu omni carens duplici,
Triplici vel multiplici
Deus es simplicissimus,
Ut sol solus solet dici
Et trinus potest conspici,
Effectu calidissimus,
Splendore lucidissimus,
Cursuque velocissimus,
Triplexque nescit effici,
Sic tu solus altissimus
Et solus potentissimus
Es in fide catholici.
11. Sic in te, sancta trinitas,
Sancta trinaque unitas,
Credo pauper vermiculus,
Tibi una est qualitas
Trinaque personalitas,
Ut dat A et O titulus;
In trigono est circulus
Atque in O triangulus,
Sed est ibi simplicitas;
Unum te dicit annulus
Trinum triplexque angulus,
Nec est ibi triplicitas.

12. Et sic te trinum aliter
Unumque dissimiliter,
Fili patris ingeniti,
Dicam; hoc est veraciter,
Nam te substantialiter
Unitate suppositi
Trinum debent neophyti
Credere et decrepiti,
Hoc tamen temporaliter
Ita, quod primo stipiti
Insit, cui nunquam restiti,
Semper esse perenniter.

13. Haec autem ita sentio,
Quod deitatis proprio
Semper sis aeternaliter,
Quod sumptae carnis unio
Virginali in gremio
Incepta temporaliter
Intellegatur aliter,
Et quod dicatur firmiter,
Non carere principio,
Sed sic manere pariter
Sine fine perenniter
Nunquam dando divortio.

14. Passus tamen divortium
Fuisti, dum supplicium
Sustinuisti moriens;
Nam tuae carnis atrium
Reliquit et hospitium
Anima inde exiens;
Sed utrumque custodiens
Et a neutro diffugiens
Deitatis consortium
Resolidavit uniens
Partes, ultra non patiens
Pati eas discidium.

15. Trinus sic es substantia
Unusque persona dia,
Simplex et incompositus;
In te reperta sunt tria,
Deitas et materia
Carnis cum forma spiritus.

Ista tria ut primitus
Cedere possunt penitus
Sub O et Alpha praevia
Ita, quod sit impositus
Ambabus modus debitus
Et fides non sit obvia.

16. Alpha sub trigoni tribus
Conis pyramidalibus
Facta trinam substantiam,
Certis distinctionibus
Distinctamet disparibus,
Ostendit et trifariam,
Conus superior diam,
Inferiores aliam
Binam, quam pro hominibus
Assumpsisti in sociam
Et unisti in propriam
Iuncturis perennalibus.

17. Stella duce te quaerentes
Tres magi teque colentes
Triplici dato munere,
Tres Mariae venientes
Ad sepulchrum te volentes
Aromatibus ungere,
Signiferi signiferac
Tui volunt distinguere
Substantias differentes
Has tres, quas miro opere
In utero puerperae
Iunxisti visitans gentes.

18. Sine tribus his altari
Nunquam debes adorari
Nec credi a fidelibus,
In corpus habet mutari
Atque transsubstantiari
Panis verborum viribus,
Anima naturalibus
Iure concomitantibus
Nexibus simul ligari,
Deitas, una ex tribus
Facta, nullis temporibus
Habet inde separari.

19. Et licent fuerint duae
Ictu mortis dividuae,
Ut ostendunt coni sui,
Tibi tamen perpetue
Unitae et assidue,
Ut protractus dant visui,
Manserunt, ne spiritui
Danti tartarum fletui
Rubor esset incongrue,
Nec fieret despectui
Corpus, a quo scitur flui
Mundi salus irrigue.

20. Tribus ergo substantiis
Trigonizatus variis
Alpha crederis indice,
Dia cum dictis aliis
Iungitur sine mediis
Arte mirandae fabricae,
Sed formata O sphaerice
Circumductaque unice
Circineis vestigiis
Te personam mirifice
Unam sine nota plice
Monstrat amotis dubiis.

21. Nulla in te plicatio,
Commixtio, divisio
Unitative obvium,
Trium ibi est unio
Unitaque assumptio
Imparis et imparium,
Sed per hoc cunctis proprium
Est reverti post devium
Ad te, quod monstrat tibi O,
Nam repetens principium
Exemplum dat notorium,
Ut ad te sit recursio.

22. Alpha et O sic diceris,
Bone Iesu, et nosceris
Hoc unicus in trigono
Per hocque non efficeris
Ab O et Alpha superis
Dissonus, nam ut consono

Tetra manet pentagono
Atque penta sexagono,
Sic sub trigono caperis
Totus absque tetragono
Et trium sine dissono
Trina persona crederis.

23. O sic in O, Alpha in A
Atque in O, et O in A
Quasi rota in medio
Rotae manet, ut sit bina
Fidelium in buccina
Trinitatis agnitio
Agnitaeque confessio
Et confessae defensio,
Ne patens vel clandestina
Haeresis, cuius visio
Torva et intuitio,
Hanc tangat sua runcina.

24. Sic te trinum confiteor,
Summe Deus, et fateor
Unumque sic simpliciter,
Sic te Alpha et O reor
Et ad te colendum vehor
Per fidei rectum iter,
Et si discretus arbiter
Non sum in hoc, celeriter
Dic, mi Deus: misereor
Tui, quia non nequiter
Hoc intentionaliter
Te proferre intueor.

25. Trinus ergo imagine
Personarum et numine
Unus, habes ex proprio,
Quod hac similitudine
Vultus tui et lumine
Una fuit impressio,
Trino signans vestigio
Hos, quibus dispositio
Inest ex valetudine,
Qui a nullo contrario
Impediuntur vitio
Vallati sanctitudine.

26. Unus unis, trinus trinas,
Unum trinamque geminas
Sub simplice caractere,
Tres in unum compaginas,
Unum in tres propaginas
Miro pulchroque opere;
Felices mundus dicere
Debet, quos sic disponere
Ab aeterno praedestinas,
Quos ita vis imprimere
Et per signum distinguere,
Ad teque sic coordinas.
27. Tali modo dispositos
Bellatores tres inclitos
Ad signum praedestinasti
Virtutibus redimitos,
Adoratos et praeditos,
Ut electos consignasti,
In fide tres adunasti
Et pariter trinitasti
Una fide sic unitos,
Hos ad bella roborasti
Et victores coronasti
Mandatis tuis deditos.
28. Hi tres sunt Dionysius,
Rusticus, Eleutherius,
Unum fide et spiritu,
Nam eadem est unius
Anima et alterius
Actione et habitu.
Eodem mortis strepitu
Et eodem occubitu
Primus, secundus, tertius
Fuit tam carnis exitu
Quam gloriae introitu
Alter alteri socius.
29. Et de duce militiae
Dionysio Graeciae
Si fiat ullum dubium,
Quod spatio grandis viae
Gressus est post victoriae
Consummatum martyrium,
- Hoc fuit per auxilium
Tuum et ministerium
Angelicae custodiae,
Ut pararet hospitium
Propter utrumque socium
Aptum eis pro requie.
30. Quia ergo est unitas
In eis atque trinitas
Tuo signo consignata,
Quia in eis claritas
Tua et luminositas
Vere est manifestata,
Ideo magnificata
Debet esse et laudata
Socialis identitas
Eorum et venerata
Sua sancta laureata
Et pretiosa sanctitas.
31. Laus eorum laus est tua,
Atque de te laus est sua,
Nam sine te nil validum;
In his non fuit vacua
Gratia de te proflua,
Nam, quod siccum et aridum
In aliis et morbidum,
Fructuosum et floridum
Fuit in his vi strenua,
Luminosum et splendidum,
Quod videbatur turbidum
In carne mundo mortua.
32. Te ergo Dionysium
Et te utrumque socium
Collaudet caeli curia,
Tribus et cuilibet trium
Se donet in servitium
Tota per gyrum Francia;
Per vos, qui non estis tria
Nec divisi per trivium,
Sed indivisum trivium,
Venit fides et latria
Et cessit idolatria
Per totale confinium.

33. Triplex estis vos fidei,
Triplex funiculus Dei,
Qui ob tricam non rumpitur,
Quo eiciuntur rei
A domo, quae facta ei
Orationis dicitur;
Trifolium, quod partitur,
In tres et non dividitur,
Scutum trinae faciei,
Quod hostibus opponitur
Et in guerris attollitur
A Francis loco clipei.

34. Vos tres in confessione
Trinitatis sub agone
Martyrii triumphastis,
Quod trium suggestione
Nominum missae canone
Regulo vos revelastis,
Quod quoque testificastis
Eidem et confirmastis
In trium ostensione
Columbarum, quas signastis
Eorundem et ornastis
Nominum adpensione.

35. Tres in unum nunc regnatis
Ante thronum trinitatis
Cum trinae dotis gloria,
Trino uno praesentatis
Trinitatem caritatis
Ad trinitanda praemia;
Sicut fuistis in via
Tres in unum, sic patria
Tres in unum habitatis
Triaque luminaria
Ante Deum lucentia
Sic vos esse demonstratis.

36. Quorum trium splendoribus
E caelo radiantibus
Per praeclara miracula
Illuminari viribus
Animae postulo tribus
Repulsa noctis nebula,

Triplicata nam facula
Sursum lucens in specula
Dare lucem astantibus
Debet et plena situla
Desiderata pocula
Siti exardescantibus.

37. Vos igitur meae mentis
In obscuris exsistentis
Tenebras illuminate
De fonteque salientis
Aquae vivae sitientis
Animam refocillate
Et de his, quae cumulate
Accepistis, gratis date
In opem mei egentis,
Nam micae canibus datae
Inopiae erunt gratae
Opem vestram sic quae-
rentis.

38. O princeps, dux aliorum,
Dionysi, sociorum,
Te precor; me illumina,
Sic me doce, ut tuorum
Percipiam radiorum
Aliqua in me lumina;
Tu volans per cacumina
Caelestium et culmina
In acie oculorum
Distinxisti per nomina
Legiones et agmina
Naturamque angelorum.

39. Eos per tres ierarchias
Et per tres ter politias
Tripliciter trinitasti
Utque novem familias
Per novem gradus varias
Ordinatos demonstrasti,
Sub et super declarasti
In eisdem et probasti
Per lucidas sententias,
Nec ob hoc demonarchasti
Monarcham, quem adfirmasti
Super omnes monarchias.

40. Tu ecclesiae etiam
Trinitasti ierarchiam
In hanc, quae fuit legalis,
In eam, quae militiam
Exercet, et in tertiam,
Quae dicitur triumphalis.
Tu quoque extentis alis
Ales factus spiritalis
Mysticam theologiam
Monstrasti et datis scalis
Supra terminos mortalis
Nominationem diam.

41. Trinus ipse trinitare
Et tres in tres triplicare
Sic per Paulum te docuit,
Nam, quae sibi demonstrare
Voluit et revelare,
Dum in caelum hunc rapuit,
Hoc docere te studuit,
In quantum sibi licuit
Sciens celanda celare,
Ex quo anadochus fuit
Bonus, nam a se debuit
Baptizatum doctrinare.

42. Et licet ante fueris
Doctor doctior ceteris
Et summus philosophorum
Athenisque cognoveris
Per eclipsim et videris
Mortem principis pastorum
Vel mendacem subtractorum
Causam solis radiorum
Evidenter monstraveris,
Tibi tamen divinorum
Legem dedit mandatorum,
Quam nescisse tunc diceris.

43. Hanc tibi per triennium
Demonstravit, ut studium
Tuum esset circa trina,
Vel circa doctrinam trium
Tunc versares ingenium
Dono trini, non rapina;

Raptus enim ad divina
Visione aquilina
Trinitatis sic radium
Percepisti, ut tribina
Passione vel bis trina
Pertuleris supplicium.

44. Carcer et crucis ferrea,
Bestiae et crux lignea,
Clibanus, decollatio,
Tibi fuerunt flammea
Cherubim dira rumphea
Paradisi in ostio;
Sub trino ter denario
Vel deno ter ternario
Anno vitae gessit ea,
Sub Fescennino impio
Trina militum trivio
Montis martyrum area.

45. Ala caeli qui tunc eras
Et qui diu volaveras
Per divina tentoria,
Qui theosophus fueras
Et caelum exploraveras
Spiritali praesentia,
Cognita alias via
Post experta supplicia,
Quae pro fide pertuleras,
Pervolasti ad praemia,
Quae tamquam tibi propria
De iure vendicaveras.

46. Ibi victorialiter
Vita vivis feliciter
Aureolis coronatus,
Pro tuis efficaciter
Patronus factus iugiter
Atque pius advocatus,
A trino sic trinitatus,
Quod eidem sociatus
Es inseparabiliter,
Cui sit trinus honor datus
In hac terra incolatus
Sine fine perenniter.

360. (15.) Psalterium B. M. V.

1. **Beatus vir, qui erigit
Mentis vultum et dirigit
Ad suum directorium,
Qui videt et intelligit
Memoriaeque redigit,
A quo sum principium;**

Nam eius manet folium
Non defluens per vitium
Et, si defluat, eligit
Fugam ad diversorium
Ventumque vitans noxium
Ibidem se recolligit. etc.

Dieses Psalterium siehe in der Sammlung der Psalterien Anal. XXXVI, 105 ff.

**361. (16.) Praefatio in opus sequens super
cantica canticorum.**

1. **Descendens per fenestram
Semel inventam patulam
In Salomonis hortulum
De floribus coronulam
Feci ibi et zonulam
Volens dare munusculum
Virgini matri parvulum
Natoque cuique singulum
Per manum meam gerulam;
Si acceptet pauperculum,
Me ditabit ad cumulum
Animamque pauperculam.**

2. **Sic me misceo sermone
Praesumens cum Salomone
Pro vendicanda amica;
Salomon dilectione
Dedit ei donum zonae
Fabrefactura antiqua.**

Ego novella fabrica
Cudeus cum manu lubrica
Rudi operatione
Pro ferratura modica
Addo quaedam specifica
Humili devotione.

3. **Laudabilis est zonula
Salomonis praeambula
Confecta primiverio;
Haec, quam feci, coronula
Cum iuncta zona parvula
Facta est de solsequio,
Verum cum multifario
Flore seu clavo vario
Ferratur zona parvula,
Non quali artificio
Volui, sed quali scio,
Ut palpans carens facula.**

Incipiunt cantica.

Auctor ad angelos de V. M.

1. **Osculetur me osculo
Oris sui, quae flosculo
Suum ornavit hortulum,
Ore gratiae baiulo
Dulcorisque congerulo
Os meum tangat paululum,**

Edocens per oraculum
Me qualemcumque famulum
Cantare meo nidulo
Unum parvum canticulum
Ad laudis suae titulum
Pro posse meo modulo.

Auctor ad virginem.

2. **Meliora sunt ubera
Tua vino, puerpera
Virgo, quae lactas puerum,
Qui te fecit et sidera
In sphaeraque stelligera
Lucidissimam siderum,**

Sugens ipsorum uberum
Lac pietatis pauperum
Ad recreanda viscera,
Quibus vinum signiferum
Sanguinis est mortiferum
Non vomentibus scelera.

3. *Fragrantia sunt optimis*
Unguentis suavissimis
 Haec ubera dignissima
 Et a finibus ultimis
 Insulisque novissimis
 Sentiantur promptissima,
 Ut sauciatus anima
 Et laesa habens intima
 Miser et pusillanimis
 Accurrens cura maxima
 Sugat haec sua optima
 Sanitati facta nimis.

4. *Oleum est nomen tuum*
Effusum per continuum
 Stillicidium gratiae,
 Roridum et irriguum
 Per fluentum assiduum
 Dulcis misericordiae;
 Ubi nomen est Mariae,
 Directivum habent viae
 Transfretatores fluctuum,
 Et est eis lux pro die
 Sine nocte, si se pie
 Regant per oleum suum.

5. *Ideo te iuenculae,*
Sanctae adolescentulae
 Toto corde *dilexerunt*,
 Tibi dulcis virginulae
 Atque animae singulae
 Innocentum adhaeserunt,
 Ex quo ducem te viderunt,
 Cito post te exierunt
 Obsequentes discipulae
 Vana mundique spreverunt
 Et ea reputaverunt
 Esse loco decipulae.

6. *Trahe me post te et eas,*
 Virgo dulcis, et videas,
 Quoniam me ni traxeris
 Propter sarcinas terreas,
 Corporales et luteas
 Hic detentus in inferis,

Semper ero cum miseris,
 Iacens sordibus pulveris,
 Alas faciens plumbeas,
 Quae obices itineris,
 Ne evolem cum superis,
 Impedient vias meas.

7. *Curremus in unguentorum*
Odorem, virgo, tuorum,
 Si prior currat anima
 Postque corpus tractu horum
 Vel te corda miserorum
 Trahente, benignissima.
 O anima pigriissima,
 Tuque, caro gravissima
 Et organum peccatorum,
 Currite, dum dulcissima
 Vos trahit a miserrima
 Miseria mundanorum.

8. *Introduxit me gratia*
Rex in sua cellaria,
 Dum permittit me inscium
 Tua et eius dulcia
 Percipere colloquia,
 Quae confert mos amantium;
 Nunc laudante te filium
 Laudat per modum alium,
 Nunc tu et ille alia
 Laudatis, et praeplurium
 Est ibi vox laudantium
 Vos ambos in laetitia.

9. *Exsultabimus praedicti*
Et laetabimur invicti
 Caro mea et spiritus
 In te, mater benedicti,
 Ne nos consortes delicti
 Perdas in finem penitus;
 Inter ubera positus
 Tuus et Dei genitus
 Per te mutabit edicti
 Formam, si velis, subditus
 Tibi factus humanitus
 Iam mundi memor afflictus.

10. *Memoresque sic uberum*
Super vinum in posterum
Tuorum semper erimus,
Nam, cum videmus puerum
Te lactantem, nil asperum
In te vel ipso cernimus,
Sed nimium metuimus
Vinum, quod esse novimus,
Ut dictum est, signiferum
Sanguinis, quem didicimus
Fusum fuisseque scimus
Causa nostrorum scelerum.

11. *Recti diligunt te* satis,
Dum te matrem pietatis
Nunquam volunt offendere,
Causam quoque suam gratis
Ante thronum trinitatis
Parata es defendere;
Sed, qui volunt incedere
Tortuose et agere
Per vias iniquitatis,
Te nesciunt diligere,
Licet nolis repellere
In casu humilitatis.

Virgo de morte filii.

12. *Nigra sum* non immerito
Filio morti tradito
Propter peccata saeculi
Meo dulci et perdito,
Mara facta sum subito,
Sic vocate me, populi,
Sed formosa, si hunc tuli
Horto formosi claustruli
Omni viro incognito;
Plus sum nigra, plus oculi
Mei flent, plus sunt tituli
Decoris in abscondito.

13. *Ierusalem* vos *filiae*,
Fili mei, filiae,
Dolores intuemini,
Si fletus estis nesciae
Pro filio, pro me pia
Flente flere dignemini;
Videte matrem Domini
Alteri datam homini
Sub tutela custodiae,
Etsi virginem virgini,
Nondum tamen, ut memini,
Comparis excellentiae.

14. *Ut Cedar tabernacula*
Feci mihi umbracula
Tenebrarum et maeroris,
Decoris mei bibula
Umbra mihi et nebula
Est mei mors amatoris,

Causa quoque fit doloris
Et lamenti grandioris
Ipsa mors facta gerula
Gladii interfectoris
Ipsius et occisoris
Animae meae ferula.

15. *Sicut* mei *Salomonis*
Pelles, die passionis
Extensas in eculeo,
Ob ictus contusionis
Et tractus extensionis
Ruptas ubique video,
Sic lamentor, sic lugeo
In doloreque sedeo
Et valle plorationis
Proque moriente eo
Contabesco et langueo
Datis sub pede coronis.

16. *Nolite considerare*,
Quod fusca sim sive quare
Decolorata lugeam,
Quia magnum luminare
Mundi, qui illuminare
Solebat faciem meam,
Sol decoloravit eam
Eclipsatus per frameam
Et ictum mortis amarae
Ita, quod si semper fleam,
Cum facere hoc debeam,
Non debet ullus obstare.

17. *Filii Evae veteris,*
Matris meae, quae sceleris
 Mundi suum initium
 Causa tumentis ulceris
 Pullulantis in posteris
 Fuerunt seminarium,
 Cur fleo, dum ob vitium
 Contra me mitem mitium
 Pugnaverunt in inferis,
 Asperae mortis gladium
 Vibrantes contra filium
 Usque in vulnus lateris.
18. *Custodem me posuerunt*
 Ignorantes et fecerunt
 Mundi huius *in vineis,*
 Nam omnes, qui sunt et erunt
 Et fructus optimos gerunt,
 Iam fiunt sub curis meis;
 Propter hoc in lapideis
 Tuguriis et ligneis
 Me latentem gentes quaerunt,
 Ne a feris extraneis
 Vindemientur plateis,
 Ubi se quandoque ferunt.
19. *Vineam meam* optimam,
 Sanctam, pretiosissimam,
 Nondum tamen *custodivi,*
 Nam donatam ad victimam
 Suamque dantem animam
 Mepraesente, heu me, scivi,
 Sed, quando eum nequivi
 Defendere vel nescivi,
 Oculi mei lacrimam
 Deducunt ut fontes vivi,
 Donec eius redivivi
 Videam faciem primam.
20. *Indica mihi,* fili, te
 Doloribus expositae,
 Quem vere *mea anima*
Diligit et quem stipite
 Crucis pensum et palmite
 Fera voravit pessima,
- Si ad inferni infima
 Descendisti pro decima
 Dragma quaerenda tacite,
 Cura tibi sit maxima
 Monstrandi te et proxima
 Mihi languori subditae.
21. *Ubi pascas et* quas gentes,
 Qui semper esurientes
 Pascis, vellem cognoscere,
 Qui te solum cupientes,
 Me et discipulos flentes
 Voluisti relinquere;
 Mi dilecte, revertere,
 Cito veniens pascere
 Desolatas nostras mentes,
 Recordando, quod tenere
 Te pavi dulci ubere
 Lacte presso inter dentes.
22. *Ubi cubes et* cum quibus,
 Meis patet obtutibus,
 Cum fiat *in meridie;*
 Tu cubas cum latronibus
 Fixis in cruce manibus
 Postque cubas pro requie
 Monumenti duritie,
 Qui solebas omni die
 Et clarefactis noctibus
 In sinu cubare piaae
 Tuae relictae Mariae
 Iunctis castis amplexibus.
23. *Ne vagari incipiam,*
 Dic, ubi te inveniam,
 Cum resurges a mortuis,
 Ubi occurram obviam
 Tibi, dic, ut certa fiam
 Tersis lacrimis profluis;
 Ad te vadam et te tuis
 Visis plagis irriguis
 Per emanantem gratiam
 Adorabo et mutuis
 Amplexibus, si adnuis,
 Fruar pellens tristitiam.

24. *Si post greges sodalium
Tuorum te amantium
Abire me contigerit,
Et sollicitum studium
Quaerendi te per devium
Mihi nihil profuerit,*

*Tunc mors me iterum ferit,
Et quasi me spes deserit,
Cum rarum sit excambium
Gregis, qui terrena terit,
Ad eum, qui eius gerit
Curam, pastorem ovium.*

Filius ad matrem.

25. *Si, o pulchra, te ignoras
Vel te nescis, inste ploras
Affligendo te fletibus,
Sed te sciens et me roras
Genas atque decoloras
Frustra tantis doloribus;
Ad hoc tuis uberibus
Fui lactatus dulcibus,
Ut exirem pugil foras
Pro salvandis hominibus
Tormentis mediantibus,
Quibus iam feceram moras.*

28. *Atque pasce hoedos tuos,
De cetero assiduos
Te tamquam matrem quae-
rere,
Quos foetoribus affluos
A me tamquam incongruos
Solebam procul pellere;
Hos nolebam aspicere
Ante mortem nec tangere
Gratia mea vacuos,
Quos oportet te pascere
Atque ad me adducere,
Si purgent reatus suos.*

26. *Inter mulieres vere
Sola potes percipere
Secreta mea opera,
Cum nova volo facere,
Nunquam dico: egredere,
Vel: exi mea camera;
Sed si tu esses altera,
Nesciens te, itinera
Tibi possem ostendere
Dicendo: o puerpera,
Egredere et propera,
Ut discas te cognoscere.*

29. *Iuxta grandia meorum
Tabernacula pastorum,
Qui debent oves pascere,
Pasces greges peccatorum
Morte mea redemptorum
Pietatis ex ubere,
Supposito, quod fugere
Ad te velint et currere
Sicut apes ad mel florum
Et meo viso labore
Semetipsos corrigere
Per levamen delictorum.*

27. *Et abi post vestigia
Gregum, qui in omni via
Sunt dispersi me pastore
Tradito ad supplicia,
Ut in sua angustia
Carentes consolatore
Confortes et in amore
Adiuves, donec maiore
Fulciantur laetitia,
Quod erit meo labore
Finito, me cum honore
Resurgente et gloria.*

30. *Equitatu gerenti
Meo me et deferenti
In mundum a caelestibus,
Equitatu trahenti
Meo, mihi adducenti
Merces a mundi finibus,
Pharaonis in curribus
Seu subiectis corporibus
Olim hosti furienti,
Assimilavi paribus
In hoc conditionibus
Te medentem omni genti.*

31. *Amica mea*, tractare
De te volo, quam amare
Scio me, amicum tuum,
Tibi cupiens monstrare,
Qualiter poterit stare
Hic amor in perpetuum;
Meum et tuum nocuum
Atque hostem affectuum
Foras debemus pulsare
Ita, quod locum vacuum
Commune impleat suum,
Aliter nequit durare.

32. *Pulchrae sunt* et dulcisonae
In omni narratione
Genae tuae ut turturis,
Nihil habent in sermone
Turpe vel locutione
Mellito fundo gutturi;
Genas non habes vulturis
Praedantis rostro murmuris
Clam cognomen famae bonae,
Quo pasti pane furfuris
Ac iacentes in purpuris
Iam utuntur pro mucrone.

33. *Collum tuum*, passagium
Cordis oris ad ostium
Sive cordis ad os via,
Non est virtutis nescium,
Continuans eloquium
Haustum in mente sobria.

Sicut ergo monilia
Continuum formantia
Nullum permittunt varium,
Sic patet, quod eloquia
Tua a corde dulcia
Suum sumunt exordium.

34. *Laudum tibi murenulas*
Cohaerentesque copulas
Ego, pater et spiritus
Per canticorum clausulas
Singularumque notulas
Faciemus divinitus;
Pretiositate situs
Has *aureas* paraclitus
Cudet per notas singulas,
Ut omnis mihi subditus
Te collaudet humanitus
Per similes catenulas.

35. *Vermiculatas* ideo
Quasi a verme terreo
Seu vermiculo homine
Laudes aliquas video,
Quibus gratanter faveo,
Dum *argenteo* carmine
Seu sonoro affamine
Toto cordis conamine
Fiunt in honore meo,
Et laus sine rubigine
Clare patet in lumine
Ut in vase argenteo.

Virgo de filio.

36. *Pensata* carnis trabea
Rex saeculi, *nardus mea*,
Dum esset in accubitu
Suo et dura area
Nardo unctus nectarea,
Dedit quasi in transitu
Odorem suum sonitu
Verbi dulcis, ne gemitu
Me consumam iterea,
Quod resurget cum spiritu
Sumpto gloriae habitu
Et cassa mortis framea.

37. *Murrae mihi fasciculus*
Dilectus meus parvulus
Et magnus factus, etiam
A corruptela sedulus
Me servavit et pendulus
Amaram me fecit piam,
Cum murream angariam
Colligens fascem nimiam
Fecit sibi, ut gerulus
Eius sit, ob me Mariam,
Eius sequacem propriam,
Debet esse manipulus.

38. Quando mihi obviabit,
Inter ubera pausabit
Mea et commorabitur;
Tunc quietem mihi dabit
Et dolor meus cessabit
Ex totoque delebitur;
Sed quamdiu atteritur,
Botrus Cypri efficitur
Mihi, et maeror non abit,
Dum torculari premitur,
Nequaquam consolabitur
Oculus, sed plus plorabit.

39. *Dilectus meus* est nimis,
Quem sequor ut exanimis
Et afflicta doloribus
In vineis miserrimis
Engaddi et nequissimis
Sine uvis et fructibus
Tentatis suis passibus
In absconsis aspectibus,
Quasi unus ex pessimis
Factus esset latronibus,
Exutus fuit vestibus
Datis plagis gravissimis.

Filius ad matrem.

40. *Ecce*, tu si specularis
Attente et contemplaris
Te in me, tuo speculo,
Pulchra es et singularis
In decore expers paris
Meo iudice oculo;
Tu sola es in saeculo
Admiranda spectaculo
Pulchritudinis solaris,
Et ideo cum osculo
Cum amplexuque sedulo
Amica mea vocaris.

Virginitatis lilio
Concesso privilegio
Virescentem fructiferum,
Me ipso facto ostio
Eius et ostiario
Seu custode in posterum.

41. *Ecce*, tu *pulchra* iterum
Dicenda es ob uterum
Ornatum primiverio,
Vernantem, odoriferum
Atque semper florigerum
Virtutum flore vario,

42. *Oculi tui* simplices
Columbarum sunt indices
Atque erunt me irato,
Ut mitius tu indices
Et vindictam modifies
Demeritam pro peccato;
Nam habeo pro probato,
Quod hoc posse tibi dato
Ad supplendas meas vires
Custodies me pacato
Et furore mitigato
Mihi et tibi supplices.

Mater ad filium.

43. *Ecce*, tu es, mi dilecte,
Pulcher et decorus recte
Seu pulchritudo potius,
Pulchritudines infectae
Omnium et imperfectae
Sunt nisi tui solius;

Si pulchra sum vel alius,
Ut dixisti mihi prius,
Hoc a te venit directe,
Ad tuam puncti unius
Non sunt omnes vel ullius
Pulchritudines collectae.

44. *Lectulus noster floridus*
Munditiaque splendidus
Debet esse in homine,
Non debet esse sordidus
Lectus cordis nec hispidus
Pro te et pro me virgine;
Immunis turpitudine,
Ornatus sanctitudine
Debet esse et lucidus,
Scopatus paenitudine,
Situatus cacumine
Tuae crucis quasi nidus.

45. *Domorum nostrarum tigna*
Debent esse sic *cedrina*,
Quod fastigia cordium
A corruptela vicina,
Dependente ab arnina,
Suum eximant studium;
Debent esse et omnium
Laquearia mentium,
Sic fieri *cypressina*,
Quod propter opus varium
Nullum permittant vitium
Secum esse in carina.

Caput II.

Christus ad angelos.

1. *Ego sum flos et lilium*
Campi atque *convallium*,
Ad quem debent recurrere
Ut apes alvearium
Omnes turbae fidelium,
Qui melle volunt vivere;
Ut lac in matris ubere,
Mel est in meo latere
Ad pastum me quaerentium,
Mel offero meae cerae
Scientibus me sugere
Affectione cordium.

2. *Inter filias pudica*
Eminet mea amica
Ut inter spinas lilium,
Nulla est in mea dica
Sic immunis ab iniqua
Culpa originalium;
Nam hanc per privilegium
Ante suum exordium
Exemptavi ab hac plica,
Ut huic rosam et pretium,
Coronam et imperium
Det nova lex et antiqua.

Mater de filio.

3. *Inter filios electus*
Filius meus dilectus
Et ut malum inter ligna
Silvarum solus, detectus
Et perfossum habens pectus,
Quasi monstrando per signa,
Quod mens eius est benigna,
Et brachia sua tigna
Sunt, quibus erit protectus
Ab instantia maligna,
Qui devotione digna
Sibi fuerit subiectus.

4. *Sub umbra sedi illius*,
Qui nusquam umbrae ullius
Fuit, cum sit lux fulgida,
Sed cum nil tenebrosius
Sit mihi vel umbrosius,
Quam mors illius horrida;
Sedi nimirum turbida
Nec in me fui splendida,
Donec surrexit, quem prius
Desideraveram fida
Mente nimis et fervida,
Cum nil mihi sit dulcius.

5. *Fructus eius* et profectus
Iam est et fuit collectus
Et erit ab hominibus,
Ob hoc *dulcis* est effectus
Gustui mei affectus,
Nam gaudeo pro fructibus
Hominum et profectibus,
Gutturi meo dulcibus,
Sciens, quod ipse dilectus
Non fuit in laboribus
Tunc sine causa gravibus
Ab hominibus erectus.

6. *Rex in cellam vinariam*
Sive sanctam ecclesiam,
Ubi sanguis fit de vino,
Introduxit me, filiam
Suam, ut discam et sciam,
Quae ibi fiunt omnino,
Qualiter modo festino
Vinum atque repentino
Panis quoque substantiam
Trausmutat verbo divino
Pro homine peregrino
Pascendo hic per gratiam.

7. Caelum volens ascendere
Me et suos neglegere
Non voluit, quos linquebat,
Caritatem in me vere,
Ut hos vellem diligere,
Ordinavit, ut decebat;
Per me quisque faciebat,
Quod fieri oportebat,
Ne quid fieret temere,
Caritas nos uniebat,
Quod unus, alter volebat,
Meum erat praecipere.

8. *Iam fulcite me floribus*,
Praeconiis et laudibus,
Ut decet regis filiam,
Stipate malis dulcibus
Atque laudum operibus
Me et meam praesentiam;

Oblita sum angariam,
Quam passa fui nimiam,
Videns animae visibus
Paratam mihi gloriam
Et sedem caeli regiam
In eminentioribus.

9. *Quia amore languero*,
In hac terra non video,
Quo debeam quiescere,
De elemento igneo
Amoris facta debeo
Locum supernum petere;
Nec debeo languescere
Diu in mundi pulvere,
Cum sim exempta terreo
Elemento et cinere
Igneaque iuncta sphaerae
Corde plus quam aethereo.

10. *Laeva eius*, levatura
Me de mea sepultura,
Iam est *sub meo capite*,
Cum cito sim surrectura,
Levabit me magna cura,
Qui meo crevit stipite;
Non decet organum vitae
Hic relinqui indebite
Et inter mundana rura,
Cuius ope sunt redditae
Hereditates perditae
Hominibus atque iura.

11. *Dextera quoque illius*
Erigens me superius
Vere *me amplexabitur*,
Secum ut bonus filius
A dextris locabit pius
Ita, quod coronabitur
Caro mea, ut creditur
Atque pie supponitur,
Eo, quod hunc inferius
Coronavit, sicut scitur,
Et fides in hoc figitur,
Nullo figenda firmius.

Christus ad fideles.

12. *O filiae Ierusalem,*
Animae, quae aeternalem
Me debetis Deum scire,
Adiuro vos ad regalem
Matris meae specialem
Honorem omnes venire;
Adiuro, inquam, servire
Per capreas, ut salire
Curetis per saltum talem,
Quod nescientis saevire
Nunquam sciam vos nescire
Laetitiam supernalem.

13. *Per cervosque*, ut currat
Et cursum praeveniat
Irretitos pigritia,
Camporum transiliatis
Et spatiorum linquatis
Limina retardantia,
Cum magna festinantia
Mundata conscientia
Ita omnes accedatis,
Quod nulla neglegentia
Seu causa dilatoria
Redargui valeatis.

Christus ad angelos.

14. Eius pretiosissima
Manu mea est anima
Carne sopita lectulo,
Ut suscitetur, proxima
Est, ne tam sacratissima
Gleba putrescat tumulo;
Vos angelos, qui loculo
Hanc servatis nunc regulo
Diligentia maxima,
Ne eam coram populo
Suscitetis in patulo
Causa tacita intima.

15. *Neque* causam cum scia¹
Dilectam sic faciatis
Evigilare publice,
Modo sufficiet satis,
Quod suscitatum feratis
In caelum beatifice,
Quoadusque magnifice
Ipsa velit in apice
Sedens altae potestatis
Sic monstrari theatrice,
Hanc monstrante me iudici
Causis mundi ventilatis

Virgo ad populum.

16. *Vox dilecti mei* fuit,
Qui angelos edocuit,
Quid de me vellet fieri,
Qui sicut se me voluit
Exemptare, ut decuit,
Ne data essem pulveri,
Et si debetur cineri
Cinis ex usu veteri,
Exceptionem potuit
Facere, prout repperi
In voluminibus veri,
Qui regulam hanc statuit.

17. *Ecce iste*, ut memor sum,
Propter pomi malum mors
Et propter culpam morder
Olim descendit deorsum,
Per Gabrielem seorsum
Scrutans votum meae men
Sed inter verba loquentis
Me sensui[!] iam praesent
Repente plenam intrors
Et gloriae vestimentis
Me propter salutem gentis
Undique tectam extrorsu

- *Venit ergo ut saliens*
In montibus transsliens
Colles atque cacumina,
 Nam, dum fuit pertransiens,
 Relinquendo ut nesciens
 Plura sanctorum agmina
 Feminarum pro femina
 Me facienda domina
 Saltum fecit, et quotiens
 Scivit earum culmina
 Sanctitatis et nomina
 Salivit quoque totiens.
- *Similis est sic dilectus*
Meus capreae electus
Atque cervorum hinnulo,
 Ad meum salivit pectus
 Tam directe quam directus
 Sumpto in me corpusculo;
 Hunc aureo vehiculo
 Et regio curriculo
 Ventris mei et affectus
 Portavi clauso claustrulo,
 Ut saliret pro populo
 Saltus maioris profectus.
- *En, ipse stat absconditus*
 Non se monstrans divinitus,
 Fixus crucis patibulo,
Post parietem penitus
Nostram factus humanitus
 Se tenet in latibulo

Clavorum retinaculo
 Sic detentus in patulo,
 Iam non salit ut primitus,
 Quo salivit in nidulo,
 Mortuus est pro populo,
 Saltus hic non est perditus.

- 21. *Pariete fenestratus*
 Et in carne perforatus
Per fenestras respiciens
 Est etiam cancellatus
 In ea et vulneratus
Per cancellos prospiciens,
 Quamquam carne sit moriens,
 Cuncta videt ea sciens
 Post parietem celatus,
 Nil invisum praeteriens
 Seu non videre nequiens
 Tota carne occultatus.
- 22. *En, meus mihi loquitur*
Dilectus et supponitur,
 Quod loquamur de amore,
 Quo pie mihi iungitur
 Atque mihi astringitur
 Suo benigno favore;
 Sic est; unde pio ore
 Rogo omnes, ne rancore,
 Per quem amor dissolvitur,
 Utantur, sed nostro more
 Quilibet sit in fervore
 Amoris, dum hic vivitur.

Filius ad matrem.

- *Surge* de mundi pulvere,
Propera in itinere,
Amica mea unica
Formosaque mea vere,
 Pulchrior omni sidere,
Columba mea pudica,
 Fellis expers, pacifica,
 Solita crucis pertica
 Memoriter quiescere;
 Veni relictæ pedica
 Mecum ad regna caelica
 Locanda meae dexteræ.

- 24. *Iam enim hiems transiit,*
 Rigor patris praeteriit,
 Quo mundus solet tremere,
 Aestas amoris rediit,
 Quo salvatur, qui periit
 Homo pro suo scelere;
Imber solens exstinguere
 Amorem et disperdere
Recessit iam et abiit
 Ita, quod fructum facere
 Poterit et producere,
 Qui mecum foedus iniit.

25. *Flores fructum praetendentes*
Ut nuntii praecurrentes
In planta novae fidei
Apparuerunt, ut gentes
Fructum habere volentes
Cito adhaerent ei
In terra nostra, quam rei
De semine Cananaei
Diu fuere tenentes,
Erit dies iubilaei
Ratione datae spei
Propter fidelium mentes.

26. *Advenit putationis*
Tempus et abiectionis
Superfluum actuum,
Audita est vox sermonis
Sive praedicationis
In terra nostra, fletuum
Monitiva et luctuum,
Nutritiva gemituum
Atque lamentationis,
Ut turturis reatum
Expulsiva per congruum
Opus satisfactionis.

27. *Ficus* fidelis anima,
Per tempora quam plurima
Fructus nullos parturiens,
Circumfossa ad infima,
Stercorata cum lacrima
Paenitentiam faciens,
Iam vigorem recipiens
Protulit se operiens
Grossos suos et optima
Effecta est iam nesciens,
Plus sterilis esse quiens
Producere utillima.

28. *Vineae* fideles mei
Florentes flore fidei
Dederunt odorem suum,
Praedicantes verbum Dei
Fecerunt, quod extranei
Senserunt illud congruum

Ad purgamen reatum,
Speculamen affectuum
Et internae faciei,
Ad gratiae irriguum
Habendum in perpetuum
Et erectionem spei.

29. *Surge amica* igitur
Mea, dum bonum dicitur
De nostra terra perdita,
Saluti restituitur,
Et cuique posse traditur
Iam acquirendi merita;
Surge, inquam, redimita
Sponsa mea, gratuita
Ultra satis quam creditur,
Veni et mecum habita,
Sedes gloriae praedita
Tibi a me promittitur.

30. *In petrae foraminibus*,
Petrae mei vulneribus
Seu *cavernis maceriae*
Nidum meis doloribus,
Columba mea, gravibus
Fecisti tibi sauciae
Ibi inventa requie
Nulla, dico summarie,
Digna meis amplexibus,
Ad me Noe vola pie,
Te ad fenestram gloriae
Exspecto in caelestibus.

31. *Ostende mihi faciem*
Tuam, virgo, et speciem
Quae me te fecit amare,
Oculorum maneriem
Monstra, si habent requiem
Vel cessaverunt plorare;
A fletu debent cessare,
Ex quo volo te vocare,
Ut te mihi associem,
Dum te volo coronare
Et in caelis tibi dare
Meum iubilaeum diem.

1. *In meis sonet auribus*
Tua pro peccatoribus
Vox sonora pietate,
Tua vox est prae omnibus
Dulcis aliis vocibus
Audienda indilate,
Petitio facta a te
Alterius advocatae
Non indiget sermonibus,
Per te solam impetratae
Sunt gratiae confirmatae
Et datae postulantibus.

33. *Facies tua decora*
Omni loco, omni hora
Exaudivi facilius,
Te facit et sine mora
Impetrareque maiora
Pro reis et uberius,
Sicut nihil est dulcius
Sive melodiosius
Quam dulcedine sonora
Vox tua, sic nil pulchrius
Facie tui ipsius
Rutilante ut aurora.

Deus pater ad populum.

Vos omnes, qui amantium
 Approbatis colloquium,
Capite nobis parvulas
 Suggestiones sordium,
 Antequam crescant nimium
Tunc vulpes, nunc vulpeculas,
 Paenitentiae patulas
 Iam habetis discipulas
 Propter capturam talium,
Quae vineas et vinulas
Demoliuntur singulas
 In salutis dispendium.

35. *Nam nostrum genus humanum,*
Vinea nostra, quae manum
Nostram habet pro cultrice,
Floruit, nec est in vanum,
Nam fructum faciet sanum
Omnimoda consumptrice
Capta vulpe infelice,
Quae assumpta sibi vice
Quasi venantium canum
Persequitur impudice
Et maculat sua pice
Iuveniculum atque canum.

Mater de filio.

• *Dilectus meus filius*
Mihi factus est proprius
Et ego illi propria,
 Unica fio unius,
 Quod vult una, vult alius,
 Quod vult unus, vult alia;
 Nulla data sunt media
 Voluntati contraria
 Unius et alterius,
 Pax et misericordia
 Concordant cum iustitia,
 Nunquam discordes amplius.

17. *Qui pascitur munditia*
Ut apis inter lilia,
Nequaquam est expers mellis,
 Eius non caret curia
 Diligentibus dulcia
 Virginibus et puellis,

Quas mecum in caeli cellis,
 Ubi non est rancor vel lis,
 Pascit mellita gratia,
 Qui pastus est in flagellis
 Amaritudine fellis
 Agente nimis impia.

38. *Donec dies sic aspiret,*
 Quod per te reus respiret
Atque umbrae inclinentur,
 Te incessanter requiret
 Et ubique te perquiret
 Cor meum, ut sibi dentur
 Induciae, ut laventur
 Sordes suae et purgentur,
 Et quod ei sic inspiret
 Paraclitus, quo moventur
 Alii et edocentur,
 Quod ob reatus suspiret.

39. Si ergo a peccatore
Recessisti tuo more,
Mi dilecte, revertere,
Non tradas operam morae,
Similis esto amore
Mei, tuae puerperae,
Capreae promptae currere
Et cum saltu incedere
Festinantiae fervore,
Nam, ni sibi succurrere
Velis, oportet ruere
Eum in instanti horae.

40. *Atque cervorum hinnulo*
Quod similis sis, postulo,
Reos festinans iuvare,
Nam dicitur in saeculo,
Quod debeo pro populo
Assidue te rogare;
Super montes Bethel quare
Me supponunt alte stare
In tuo habitaculo,
Credentes inhabitare,
Per me et hereditare
Tecum gratiae titulo.

Caput III.

Christus ad angelos.

1. Carnis assumptae nidulo
Facto mihi pro *lectulo*
Nullius quietudinis
Iam senescente saeculo
Per noctes sub crepusculo
Transgressionis hominis
Ego, filius virginis,
Cura sollicitudinis
Satis nota in populo
Quaesivi medicaminis
Modum, ut sui criminis
Solveretur a vinculo.

2. *Quem anima mea* vere
Diligit, nolo perdere
Propter defectum gerendi,
Sibi volo ostendere
Non tam verbis quam opere,
Quod tempus est miserendi;
Adam, ubi es? petendi
Non est tempus, sed solvendi
Hunc et suos a carcere;
Ob hoc de caelo descendi,
Promptus animam tradendi
Pro se et suo genere.

3. *Quaesivi illum* parvulus
Vagiens et infantulus
Positus in praesepio,
Ligatus ut pauperculus
Panniculis, quos querulus
Panis haberet odio,

Hunc quaerens tali studio
Non inveni in alio
Loco, qui plus est patulus,
Oportet necessario,
Quod propulsato taedio
Hunc quaerendi sim sedulus.

4. *Surgam* igitur et ibo
Alibi et *circuibō*
Civitatem mundanorum,
Aegyptum prius adibo,
Post haec indeque redibo
Ad patriam Iudaeorum,
Per vicos legis doctorum
Et per plateas eorum
Legem docens pertransibo
Atque Ierosolymorum
Sedens in asino forum
Quasi fessus introibo.

5. *Quaeram, quem anima mea*
Dilexit, omni platea,
Si forte sic inveniam,
Non erit silva spinea,
Non cherubina framea,
Quas in quaerendo fugiam;
Transibo per invidiam,
Fabricantem iniuriam
Et instrumenta ferrea
Ad faciendam nimiam
Carni meae angariam
Et fodiendum in ea.

6. *Quaesivi illum nudatus,*
Utque dixi, flagellatus,
Et non inveni latentem,
In inferno vinculatus
Erat et incatenatus
Nullum habens remedentem,
Invenērunt me quaerentem
Vigiles, qui super gentem
Parvam habent potentatus,
Qui vigilem habent mentem,
Ut occidant innocentem
In hac terra incolatus.

7. *Qui alios custodiunt*
Et se nolunt vel nesciunt
Custodire vel regere,
Qui civitatem ambiunt
Et fieri hoc faciunt,
Quod nunquam volunt facere,
Illi mihi imponere
Iugum voluerunt vere
Nescientes, quare fiunt
Gressus mei pro paupere,
Quem nunquam cesso quaerere
Et cui vires deficiunt.

Christus ad pastores.

8. *O vigiles, num vidistis,*
Quem dilexit, si novistis,
Fidelis mea anima,
Si bene vigilavistis,
Nullam ovem prodidistis,
Quaeque vobis est proxima,

Sollicitudo maxima
Debet esse et intima
Vobis de his, quae coepistis
Regere, ut novissima
Respondere et ultima
Possitis hora de istis.

Resumit Christus ut supra.

9. *Cum pertransissem paululum*
Eos, qui per patibulum
Tunc tradiderunt me morti,
Ad inferni ergastulum,
Locum meorum exsulum,
Traditorum malae sorti,
Descendens in manu forti
Inveni datum cohorti
Daemonum meum populum
Ita, quod nisi extorti
Per me fuissent, absorpti
Essent usque in saeculum.

11. *Nec dimittam hunc etiam,*
Quem teneo per gratiam,
Donec introducam illum
In propriam ecclesiam,
Ut agat paenitentiam
Per tempus vitae pusillum,
Atque eum ut pupillum
Seu debilem et vacillum
Enutrirī sic faciam,
Quod cognoscentem vexillum
Meum crucis et sigillum
Introducam in gloriam.

10. *Sic quem diligit anima*
Mea virtute intima,
Foras volui trahere,
Tenui eum, ne prima
Ruina vel simillima
Plus oporteat cadere,
Nam pronus ad malum vere,
Ni teneam, subsistere
Non potest hora minima,
Bonum nunquam quid facere,
Ni velit coassistere
Haec manus mea proxima.

12. *In domum et cubiculum*
Seu thalamum et lectulum
Matris meae genetricis,
Id est in habitaculum
Caeli dandum ad titulum
Ipsius deprecatrix,
Devotum mei calicis
Participem opificis
Introdúcere populum
Intendo, ut magnificis
Donis et beatificis
Praemietur in saeculum.

Christus ad pastores.

13. *Ierusalem o filiae,*
Vos pastores ecclesiae,
Quos femineo nomine
Voco, ut regatis pie
Et benigna manerie
Sive dulci affamine,
Ut pro subiecto homine
Vestra plena dulcedine
Sint ubera omni die,
Praesidentes in agmine
Estis, ut quasi feminae
Nutrices sitis patriae.

14. *Adiuro vos et moneo*
Ex toto conatu meo,
Quod animam peccatoris
Iacentem lecto luteo
Vel irretitam laqueo
Inimici venatoris
Laboretis cunctis horis,
Ut cito locum foetoris
Deserat, ne eam leo
Explorans intus et foris
Hanc devoret, ut est moris
Sopito pastore reo.

15. *Per capreas et camporum*
Cervos nunquam est decorum
Peccatorem suscitare,
Venatio praelatorum
Debet esse subiectorum
Reatus exterminare,

Cotidie praedicare,
Iustas leges ordinare,
Venatio est eorum,
De qua habent cogitare
Atque mecum computare
Die magna computorum.

16. *Animam ergo dilectam*
Licet peccatis infectam
Per feras, *ne suscitatis,*
Quod dico, quia deiectam
Animam vestram non rectam
Videns oculis discretis,
Pro legibus vel decretis
Omnibus ab eo spretis
Non monstrabit se erectam,
Ni verbis aequiparetis
Exempla, sicut debetis,
Per industriam detectam.

17. *Nec quoque evigilare*
Faciatis, ni monstrare
Velitis opere viam,
Propter solum praedicare
Diebus his se levare
Nescit anima quidpiam,
Donec ipsa velit, sciam
Se facere per gratiam,
Quam sibi volo donare
Seu per aliquam nimiam
Eam cogam angustiam
Valentem hanc suscitare.

Angeli de virgine eunte ad crucem.

18. *Quae est ista, quae ascendit*
Et ad calvariam tendit
Decalvata laetitia,
Quae in fletu se expendit,
Dum ascendendo perpendit
Iesum pati supplicia?

Estne mater vel filia
Eius vel illa Maria,
In quam de caelo descendit?
Nota eius tristitia
Hanc a nostra notitia
Quasi extortam ostendit.

19. Dicti montis *per desertum*
 Vestigium videt certum
 Fusi sanguinis filii,
 Nudum hunc et discopertum
 Plorat, videns ferre sertum
 Spinarum et opprobrii;
 Si mater est cordis pii,
 Eius ob ictum gladii
 Iuste flet latus apertum
 Et eius est solacii
 Cor expers atque gaudii
 Doloribusque refertum.

O. *Sicut fumi fit virgula,*
 Quam virgam lesse sedula
 Fatetur plebs fidelium,
 Attenuata parvula
 Facta doloris ferula
 Ob morientem filium,
 Iam ostendit fumigium,
 Quae solebat incendium
 Dare cum magna facula,
 Quasi sit per martyrium
 Extincta, in umbragium
 Mundi data ut nebula.

1. *Ex murræ aromatibus*
Et turis redolentibus
Et universi pulveris
Pigmentarii ictibus
 Contusis valde gravibus
 Fumus iste in superis
 Recipitur, dum generis
 Universi in inferis
 Sic plena est virtutibus,
 Quod trita dolorigeris
 Gemitibus letiferis
 Caelum replet odoribus.

2. Quid credit ipsa facere,
 Quae non novit nisi flere?
En, Salomonis lectulum,
 Ne quis ei succurrere
 Audeat vel accedere
 Nisi propter spectaculum,

Sexaginta per circulum
 Et amplius non paululum
Fortes ambiunt, et vere
 Huiusmodi cubiculum
 Parum allicit populum,
 Ut velit hic quiescere.

23. *Ex Israel fortissimis*
 Et ad malum promptissimis
 Sunt illi, qui Salomonem
 Nostrum poenis gravissimis
 Vexarunt Ierosolymis
 Usque ad cor et pulmonem,
 Omnes quasi pugionem
 Tenentes sive mucronem
 Linguas pestiferas nimis
 Factas ad occisionem
 Ut *gladios* per sermonem
 Nequam haustum ex intimis.

24. *Ad bella sunt doctissimi*
 Alumni malignissimi
 Furientes invidiae,
 Canes impudentissimi,
 Venatici nequissimi,
 Boni et innocentiae
 Eis insunt insidiae
 Et latentes excubiae
 Ita, quod nec cautissimi
 A laqueis perfidiae
 Eorum et nequitiae
 Evadant decepti primi.

25. *Uniuscuiusque ensis*
 Talium verbis accensis
 Opponit se iustitiae,
 Nam pertransitis offensis
 Pertinaciter defensis
 Quisque gerens se impie
 Adversatur cotidie
 Habentibus se sobrie
 Et cum laudibus immensis,
 Volens, quod faeces propriae
 Velentur prima facie
 Ex aliorum expensis.

26. *Ob hoc super femur suum*
Detectum per reatum
Publicam ostensionem
Portant ensem assiduum,
Gladium linguae nocuum
Ad sui tuitionem,
Nam per impugnationem
Aliorum tectionem
Propriorum defectuum
Credunt habere mucronem,
Timentes et ultionem
Consciorum erratum.

27. *Propter nocturnos timores*
Seu tenebrosos errores,
Quos habent rei timere,
Volunt fieri peiores
Inculpando meliores,
Quibus honorem praebere
Deberent et exhibere
Diligereque sincere
Imitando suos mores,
Veluti ad opus cerae
Apes quaeritant in vere
Flores, qui sunt meliores.

28. *Ferculum fecit moriens*
Salomon verus, patiens
Rex, sibi et pro populo
De lignis, quae multotiens
Quilibet fuit audiens
Sumptis Libani cumulo,
Pensans, quod facto ferculo
Illo, id est patibulo,
Omnis homo ingrediens
Ad ipsum iusto titulo
De mortali hoc saeculo
Sursum feratur exiens.

29. *Columnas praedicatores,*
Apostolos et doctores
Eius fecit argenteas,
Volens, quod per bonos mores
Lucidi donent clamores
Verbi Dei per plateas

Praedicando sic per eas
Et sonando, ut lateas
Mentes lavent peccatores
Et sic plus quam per ferreas
Columnas sint vel ligneas
Ferculi sustentatores.

30. *Non habens, quo reclinare*
Caput vel apodiare;
Auri reclinatorium
Fecit, cum caput pausare
Voluit et inclinare
Super suum pectus pium,
Super aureum scrinium,
Quo thesaurus est omnium
Et quo debent recubare
Fessae mentes fidelium,
Aliud pausatorium
Nescientes frequentare.

31. *Ascensum et purpureum*
Constravit et sanguineum
Caritate tunc media,
Sanguine fecit rubeum,
Caritate coccineum,
Ut fieret duplex via
Ascensus ad caelestia
Per corporis supplicia
Et per affectum igneum
Amoris paenitentia
Comitante seu praevia
Tollente, quod est lateum.

32. *Propter Ierusalem pias*
Animas, suas filias,
Fecit Christus hunc ascen-
sum,
Ne per aliquas varias
Se excusent malitias
Vel extorqueant assensum
Ascendendi ob immensum
Laborem, cum iam ad sensum
Videant paratas vias
Ac Christum super extensum,
Dicentem omnibus: en, sum
Promptus ad amicitias.

33. *Egredimini, filiae*
Sion igitur [nunc] piaae,
Et videte Salomonem,
Regem vestrum, qui nimiae
 Plenus misericordiae
 Demonstrat affectionem,
 Quam ad liberationem
 Vestram et salvationem
 Habet et qui miseriae
 Vestrae ob compassionem
 Se dat in oblationem
 Deo patri plenarie.

34. *In diademate* suo,
 Ex quo ab invicem duo
 Demuntur, et quibus iunctus
 Ut Deus est perpetuo
 Ligamine sic congruo,
 Quod nunquam fiet defunctus,
 Pietate est inunctus,
 Sed non officio functus
 Debito regi strenuo,
 Nam punctus est et repunctus
 Et dilaceratus cunctus
 Relictusque pro mortuo.

35. *Quo cum* mater impia
 Coronavit, vestigia
 Patent per guttas sanguinis,
 Sed quo *mater sua* pia
 Coronavit, indicia
 Patent ex carne hominis;

Coronam flagellaminis
 In signum turpitudinis
 Dedit mater nefaria,
 Coronam pulchritudinis,
 Factam ex carne virginis,
 Dedit mater propitia.

36. *In die desponsionis*
Illius et unionis
 Fuit Gabriel nuntius
 Testis impraegnationis,
 Testis incorruptionis
 Et sanctitatis ipsius;
 Ad nuptias illas prius
 Servivit et posterius
 Magister provisionis,
 Thalami secretarius,
 Pius referendarius
 Amborum affectionis.

37. *In dieque laetitiae*
Cordis eius et gloriae
 Ministravit cum ceteris
 Et cantavit primarie:
 Surgite, cives patriae,
 En, venit arca foederis;
 Ecce, surgit ab inferis,
 Ut sedeat in superis
 Tamquam regina curiae,
 Cum laudibus hymniferis
 Matri humani generis
 Occurrunt omnes hodie.

Caput IV.

Filius ad matrem.

1. *Quam pulchra es* interius,
Quam pulchra es exterius,
Amica mea nobilis,
 Nihil in mundo pulchrius,
 Nil in caelo splendidius,
 Post me sola laudabilis,
 Genetrix venerabilis,
 Virtute ineffabilis,
 Fulgens ut solis radius,
 Sola incomparabilis
 Et cui nulla est similis
 Sursum sive inferius.

2. *Oculi* miserativi
 Et nunquam indignativi
Tui sunt ut *columbarum*
Absque eo, quod captivi
 Gratiarum optativi
 Et misericordiarum
 In te sperant ob suarum
 Deletionem culparum
 Et, *quod latet*, ut praescivi,
Intrinsecus intra carum
 Pectus nesciens amarum,
 Quod iugiter custodivi.

3. *Capilli tui* devoti
In te radicati toti
    Sicut greges sunt *caprarum*,
Quotiens sunt bene loti
A sordibusque semoti
    Tricas habentes firmarum
In se amicitiarum,
In pascuis gratiarum
    Tuarum sunt bene foti
Ab impetuque ferarum,
Ne praeda fiant earum,
    Velamen es antidoti.

4. *Quae de Galaad* tumulo
Testis vitae pro populo
    Seu de monte Calvariae
Sumpto ibidem pabulo
Ex arboris ramusculo
    Et cibatae plenarie
Ad te montem clementiae
Pascendae secundarie
    Ascenderunt in saeculo,
Te solam indigentiae
Necessariam propriae
    Videntes mentis oculo.

5. *Dentes tui* sunt clerici
Omnes ecclesiastici,
    Laudes tuas ruminantes,
Qui *sicut greges* forcipi
Subsunt, semper pacifici
    Modum *tonsarum* monstrantes,
Non clamantes vel balantes,
Sed potius reservantes
    Vindictam mihi iudici,
Nec ob hoc unquam cessantes
A laudibus ut constantes
    Dentes atque fortifici.

6. *Quae te lavacro* et fonte
Baptismali alto ponte
    Posito paenitentiae
Ascenderunt ad me sponte
Oves, eis prima fronte
    Largior dona gratiae;

Illas qui tondet impie
Sive tundit nefarie
    Persecutione sonte,
Tamquam profugus patriae
Se abscondat a facie
    Mea vel sub horizonte.

7. *Omnes gemellis fetibus*,
Fide atque operibus,
    Oves meae debent esse
Et sterilis vernantibus
Inter eas virtutibus
    Non est, si volunt prode:
Pro magna habenda messe,
Insudare est necesse
    Virtuosis laboribus,
Nec debet quisquam pacesse
Nisi ille, qui expresse
    Pollet bonis maioribus.

8. *Sicut vitta coccinea*
Sive semipurpurea
    Caritate colorante
Labia tua mellea
Mentem stringunt, ne per e
    Quid exeat post vel ante
Dissolutum, quod ligante
Indigeat, cum sis tantae
    Virtutis, quod in platea
Omni terra attestante
Atque caelo affirmante
    Tu digna es esse mea.

9. *Dulce tuum eloquium*
Per meum mihi nuntium
    Relatum me descendere
Ad te fecit non alium,
Locum videntem proprium,
    Cui sic vellem me trade
Ubi vellem quiescere
Vel sic unquam diligere,
    Cum sit supremus omnium
Ubi flores eligere
Possem atque colligere
    Ad medicinam gentium.

10. *Ut fragmen mali punici*
Ita genue tuae mihi
 Factae sunt in respondendo,
 Nam vi verbi angelici
 Sic cor tuum frangens vici,
 Quod mihi oboediendo
 Respondisti, quod implendo
 Velle meum, congaudendo
 Volebas mihi subici
 Sciens, quod concipiendo
 Me atque parturiendo
 Virgo poteras perfici.

• *Absque eo, quod tacite*
Intrinsecus abscondite
Latet in sinu mentali,
 Sic succurrere perditae
 Ovi meae et traditae
 Supplicio gehennali
 Voluisti te totali
 Signo expresso vocali
 Exposita explicite
 Provisioni regali
 Voto intentionali
 Te supponens gratuite.

Sicut turris spectabilis
David, fortis et nobilis,
Collum tuum invenitur,
 Per quod pauper et humilis
 A te est receptibilis
 Et recipit, quod largitur;

Ecclesia, sicut scitur.
 Quasi collum stabilitur
 Vel ut canalis habilis,
 Per quam ad te pertransitur
 Et ad plebem pie itur,
 Dum tu fis compassibilis.

13. *Quae est cum propugnaculis*
 Defensoribus sedulis
 Primitus aedificata
 Et inodo nugigerulis,
 Proh dolor, vel infantulis
 Saepissime sociata
 Ita, quod iam debellata
 Fortiter et impugnata
 Subiacensque periculis
 Nequaquam est defensata,
 Propugnacula quassata
 Sunt, cunctis patet oculis.

14. *Mille ex ea aurei*
 Pluresque pendent clipei
 Armaturaque fortium
 Omnis et sunt Maccabaei
 Omnes per eam, qui ei
 Nunc faciunt contrarium;
 Pessimum est commercium
 Sumere beneficium
 Et ducatum aciei
 In dantis praeiudicium
 Vel eius damnificium
 Totum in contemptu mei.

Christus ad ecclesiam.

O dilecta ecclesia,
 Duo ubera dulcia
 Tua dicuntur rectores
 Duo, qui temporalia
 Regunt et spiritalia,
 Tam minores quam maiores;
 Hi tamquam uberiores
 Olim pascere minores
 Solebant cum clementia,
 Esse pauperum tutores
 Et eorum defensores
 Sumpta a me vicaria.

16. Nunc sicut duo hinnuli
 Caprae, qui ob pabuli
 Causam sciunt te sugere,
 Fiunt necdum edentuli,
 Cum sugendo ut aemuli
 Morsum sciant infligere,
 Gemelli sciunt pascere
 Se tuo duplo latere
 Sic, quod adolescentuli,
 Assueti accurrere,
 Iam non habent, quo vivere,
 Nisi panis sint quacruli.

17. Sed grandis o miseria,
Caveant sibi lilia,
Nam *pascitur in liliis!*
Hos liliorum curia
Sustinet atque patria
Cum propriis stipendiis.
Et, si in locis aliis
Pascantur, non ex propriis
Faciunt victualia,
Quaerunt in monasteriis
Pro suis necessariis
Ultra quam necessaria.

18. *Donec dies* adveniat,
Aspiret et talis fiat,
Quod *et umbrae inclinentur*,
Quod omnis homo me sciat
Iudicem, qui non deviat
Et, quae penso, revelentur,

Nunquam praedones tollentur
A te, cum multiplicentur
Semper, et nullus faciat
Tantum, quod exterminentur
Vel saltem alienentur,
Aut defensor tuus fiat.

19. O dilecta ecclesia,
Sustine vice alia,
Causam tuam iudicabo,
Vadam ad montem te scia
Murrae, quem tunc iustitia
Totum amarificabo
Contra malos, quos damnabo,
Ex quo hos considerabo
Tibi fecisse noxia,
Sed *ad collem* transmigrabo
Turis, cum remunerabo
Tibi iunctos concordia.

Filius ad matrem.

20. *Tota pulchra es, amica*
Mea casta et pudica,
Et non est in te macula,
Felix illa est fabrica
Praefulgens et magnifica,
Qua fabricata primula
Fuisti innocentula,
Cum a communi regula
Exempta sis damnifica,
Sanctificata parvula
Te mundante praeambula
Gratia mea caelica.

21. *Veni* ad me, *sponsa mea*,
Quam caritate ignea
Iunxit mihi paraclitus
De sancta carne terrea,
Candida et virginea,
Ut *de Libano* penitus
Veniat ad me primitus
Candidus tuus spiritus,
Sciens, quod post corporea
Gleba ascendet caelitus,
Et gaudebit exercitus
Caeli cantans in chorea.

22. *Veni* et *veni* igitur
De Libano, nam dicitur
Tibi: *iam coronaberis*
Supra omne, quod colitur
Post me vel esse creditur,
Regina appellaberis,
Capite Amana reris
Coronari, cum generis
Tui tibi imponitur
Honor, et, ut in inferis
Assis reis et miseris,
Auctoritas tribuitur.

23. *De Sanir* quoque *vertice*
Coronanda theatrice
Es a me Deo luminis
Superiori apice
Dignitatis magnificae,
Ut particeps regiminis
Ponenda, ut spes hominis
Tenuis fortitudinis
Et oberrans excentrice
Ex nota magnitudinis
Tuae et altitudinis
Convalescat non modice.

31. *Favus distillans* dulcoris
Labia tua decoris,
Sponsa mea dulcissima,
 Per ostium patet foris,
 Quod tui interioris
 Apis sum sagacissima,
 Extra monstro, quae optima
 Tua continent intima,
 Et quales sunt fructus floris,
 Ob quem ad mundi intima
 Descendi de altissima
 Turri caeli creatoris.

32. *Mel te lac*, quae sunt dulcia,
Sub lingua tua iurgia
 Nescienti patefiunt,
 Dum praedicantis labia
 Sive linguae eloquia
 Laudes tuas aperiunt,
 Qui te, ut possunt et sciunt,
 Elucidare cupiunt
 Vilipendentes omnia,
 Quae vilem linguam faciunt
 Seu quae eam inficiunt
 Per verba vana, vilia.

33. *Et odor vestimentorum*
Ut odor turis tuorum
 Est cum de pulchrioribus
 Totius scripturae florum
 Castissime collectorum
 Tu induta es laudibus,
 Quamquam gloriae vestibus
 Vestita sis perennibus
 In conspectu angelorum,
 Laudum quoque decoribus
 Te debent et odoribus
 Vestire ora tuorum.

34. *Hortus conclusus* es vere,
Soror mea, sponsa, vere
 Atque cunctis temporibus,
Hortus conclusus, quo ferae
 Viam nequeunt habere
 Pro devastandis floribus,

Angelicis custodibus
 Undique pervigilibus
 Semper servatus sine
 Semper refertus fructibus
 Semper vernans virtutibus
 Non desinensque floribus

35. *Fons signatus* es veniae
 Atque misericordiae
 Ad adaquandum misericordiae
 Signo signatus gratiae,
 Quod cives meae patriae
 Cognoscunt apud superos
 Fons solus inter ceteros
 Signatus propter posterum
 Non desinens ullo die
 Fluctus emittens prosperos
 Nesciens unquam alteros
 Dare tuae familiae.

36. *Tuae sunt emissiones*
 Sive distributiones
 Ut *paradisus malorum*
 Qui tuas largitiones
 Recipit, munitiones
 Habet omnium bonorum
*Paradisus puni*corum
Cum fructibus aliorum
Pomorum es, si tu dabis
 Te in usum infirmorum,
 Languentium, morbidorum
 Dando miserationes.

37. Tu omnibus es omnia
 Ministrans necessaria
 Tam singulis quam singulis
 Quibusdam dans remedia
Cypri cum nardo dulcia
Nardus, croccus et fistula
Cinamomum ad pocula,
 Seu unguenta vel fercula
 Reserata sunt alia,
 Ad quae danda es sedula
 Ut exigunt praeambula
 Morborum seminaria.

38. *Cum Libani* unctuosus
Universis et gummosis
Lignis medicinalibus
Tuis ades languorosis
Et hos ungis pretiosis
Unguentis factis talibus;

Murra, aloe manibus
Tuis inest *cum omnibus*
Primis unguentis famosis,
Ut visis qualitatibus
Morbi dones languentibus
Medelam atque morbosis.

Auctor.

9. Conservat a putredine
Murra, sed fortitudine
Per *aloe* cor firmatur,
Murreo medicamine
Conservatur a virgine,
Qui continens non moechatur;
Qui, ut desperet, temptatur,
Per *aloe* roboratur
Virginis promptitudine,
Ex quibus exemplum datur,
Quod de aliis dicatur
Horum similitudine.

40. Multae sunt emissiones
Eius et largitiones,
Quoniam et miseriae
Nostrae inclamationes,
Multae et directiones
Infirmitatis propriae;
Variis ergo varie
Morbis per manus *Mariae*
Dantur medicationes,
Quas supra multifarie
Viris intellegentiae
Monstrant nominationes.

Christus resumit ut supra.

Fons hortorum, quo lavantur,
Privatim et balneantur
Peccatores a sordibus,
Quo eorum irrigantur
Horti mentis, ut reddantur
Apti pro multis floribus;
Nullis cadat in mentibus,
Quod suis unquam cultibus
Fructus sibi augeantur,
Nisi de tuis dulcibus
Rivulis emanantibus
Mentes ipsae respergantur.

Sibi inest pro situla
Oratio pro chordula
Devotio alliciens,
Sic efficitur bibula
Tua pauper ovicula
Ire alibi nesciens.

43. *Aquarum* sic viventium
Atque vitam donantium,
Quae de Libano candoris
Fluunt, tu es principium,
Earum beneficium
Dando *impetu* amoris,
Nam impetus es maioris
In dando dona valoris
Propter candidum pallium
Habitus humani foris,
Libani interioris
Extra gerens insignium.

Puteus indeficiens,
Ad quem accedit sitiens
Propter gratiae pocula,
Sed profundum prospiciens
Atque haurire nequiens
Utitur cauta formula,

Caput V.

Auctor.

1. *Surge, aquilo pessime,*
Ventus urens nequissime,
Egredere de hortulo
Meo et claustro animae
Recedens velocissime
Facto alibi nidulo;
De alto habitaculo
Caelorum et latibulo
Veni, auster dulcissime,
Et in meo pectusculo
Dato doctrinae pabulo
Descende benignissime.

2. *Perfla ex nunc hortum meum,*
Ut queam decus aureum
Virginis enucleare
Titulumque virgineum
Eius atque sidereum
Canticis elucidare,
Ut per terram atque mare
Fluant aromata clare
Illius per me terreum,
Indignum eam laudare
Sea laudes eius orare,
Calamum factum luteum.

Virgo ad angelum.

3. *Veniat nunc Dei Deus,*
Filius *dilectus meus*
In me factam hortum suum,
Paratus est virgineus
Locus sibi et florens
Virorem dans continuum,
Suum esse perpetuum
Et suum locum arduum
Non deserens Nazareus
Fiat per me proficuum,
Sic est valde et congruum,
Ut respiret homo reus.

4. *Ut comedat infantulus*
Sive sugat ut parvulus
Fructum uberum meorum,
Veniat et iuenculus,
His se pascat puerulus
Loco pomorum suorum,
Sanctum cibum viatorum
Atque panem angelorum
Si pasco, omnis oculus
Fidelium redemptorum
Mihi per cultum honorum
Debet fieri patulus.

Filius ad matrem.

5. *Veni et tu, soror mea,*
Sponsa, mater virginea,
In hortum meum mentalem,
Affectione ignea
Et virtute intranea
Desidero te totalem;

Non volo, quod aliqualem
Nidum ponas specialem
Nisi in me, qui postea
Hortum dabo sic vernalem,
Quod nunquam vidisti talem
Pulchritudine florea.

Christus ad populum.

6. *Murram meam tunc messui,*
Cum extensus cruce fui
Fixis clavis in manibus,
Ideo metere volui,
Cum hanc mixtam recolui
Cum meis aromatibus;

Visis namque ex gravibus
Tormentis magnis fructibus
Continere non potui,
Quin pro meis hominibus
In amaritudinibus
Exponerem me casui.

7. *Favum*, quem fecit humana
 Apis, mater mea sana,
 Ad opus suavitatis
 Intrans sua surburbana
 Et induens me membrana
 Assumptae humanitatis
Cum meo divinitatis
Melle commedi, cum gratis
 Ipsam disparia grana
 Nexu iunxi unitatis
 Iuxta gustum voluntatis
 Liberalitate plana.

8. *Vinum meum bibi* datus
 Morti, non hoc plus potatus
 Mea cena consummata,
 A matre tunc separatus
 Recte fui ablactatus
 Ipsaque fuit ablata
Cum lacte meo, quod grata
 Solebat dare locata
 Atque stans ad meum latus
 Ita, quod, cum viduata
 Fuit sic et sequestrata,
 Fui quoque viduatus.

9. *Amici mei*, venite,
 Corpus meum *comedite*,
 Quoniam sum vere cibus,
 Sanguinem meum *bibite*,
Inebriamini rite,
 Cunctis licet fidelibus;
Carissimi prae omnibus
 Estis mihi hominibus,
 Si me sumatis licite
 Purificatis mentibus
 Et eius cunctis sordibus
 Eiectis ore debite.

10. *Ego dormio* oculo,
 Cum peccata dissimulo
 Differendo sententiam;
 Deceptio in populo
 Est, si credant crepusculo
 Meam tegi notitiam;
Cor meum diligentiam
 Exhibens per praesentiam
 In quocunque latibulo
Vigilat, habens perviam
 Qualemcunque malitiam
 Perpetratam in saeculo.

Virgo ad populum.

11. *Dilecti mei pulsantis*
Vox angeli nuntiantis
 Certum fuit indicium,
 Nam proprium est amantis,
 Ad amicam properantis,
 Prius mittere nuntium.

Nuntii quoque proprium
 Est, mittentis negotium
 Facere et dominantis,
 Quod totale officium
 Fecit salubre studium
 Angeli me salutantis.

Filius ad matrem.

12. *Soror mea*, nunc *aperi*
 Mihi aurem, nam repperi
 Unum novum remedium,
 Quo salvabuntur miseri
 Et succurreretur pauperi
 Dato in manu hostium,

Amica mea, proprium
 Huius rei negotium
 Est, quod volo te fieri
 Mediatricem omnium
 Et quod me, Dei filium,
 In arca portes uteri.

13. *Columba mea* tu eris
Et me ipsum pro litteris
Geres ad mundi patriam,
Ibi cum me portaveris
Seu ibidem adveneris,
Mundo dabis laetitiam;
Tibi occurrent obviam
Dicentes: monstra copiam
Litterarum, quas tu geris,
Tunc tibi et mihi diam
Faciens reverentiam
Signis receptis foederis.

14. *O mea immaculata,*
Ad hoc cito sis parata,
Quia pater, caput meum,
Plenum est rore, et grata
Fiunt ei haec pensata
Et se totum dat roreum,

Volens, quod hominem reum
Te mecum iuvante eum,
Damnatum propter peccata,
Per pretium sanguineum
In suum ducam horreum
Passione consummata.

15. *Cincinnati mei* angeli,
Caeli cives, archangeli,
Pleni sunt *guttis noctium,*
Roriflui ipsi caeli
Facti sunt, cum Gabrieli
Commissum est negotium
Ad parandum hospitium
Per mutuum colloquium
Et amotionem veli,
Quod tibi protectorium
Fuisset contra noxium
Ictum alterius teli.

Vox paenitentis.

16. Olim *me mea tunica*
Sordida et mortifica
Paenitens *exspoliavi,*
Quomodo illa lubrica
Induar et damnifica
Sive facta mihi gravi?
Si bene consideravi,
Dissimilis essem avi,
Quae semel capta pedica
Nunquam nisi alia vi
Redit, potius suavi
Abstinet ostensa mica.

17. *Lavi* in confessione
Cum magna contritione
Pedes meos et affectus;
Quomodo occasione
Quacumque, communione
Corporis Christi refectus,
Illos per malos effectus
Inquinabo, ut abiectus
Et dignus confusione
Fiam ac peior effectus,
Quam si mansissem infectus
Non sumpta refectione?

18. *Dilectus Dei* filius,
Meus factus tamquam prius,
Manum suam ad tutamen
Misit mihi, dum saepius
Habitanti inferius
Largitus est recreamen;
Totale meum solamen
In hoc mundo et levamen
Est, quod eum interius,
A quo meum est iuvamen,
Intueor *per foramen,*
Quod sibi fecit impius.

19. Ad tactum eius vexatus
Et adversis flagellatus
Venter meus intremuit,
Non tactus vel excitatus,
In prosperis soporatus
Neglegenter se habuit,
Conscientia tacuit
Nec unquam sibi miscuit
Dolorem, vi tribulatus
Fui, cur tactus congruit
Mihi, quoniam diluit
Occasione reatus.

20. *Surrexi* iacens faecibus,
Ut totis meis viribus
Dilecto meo cor meum
Aperirem, nam foribus
Sibi seratis precibus
Meis non exspecto eum;
Qui expellit a se Deum
Nec se confitetur reum,
Portis sibi patentibus
Vacuum habet horreum
Nec credat esse nucleum
In totis suis fructibus.
21. *Manus meae stillaverunt*
Murram, quotiens fecerunt
Opera laudabilia,
Scilicet quod fructum ferunt
Et, quamdiu sunt et erunt,
Fiunt imputribilia,
Quae quamquam multiplicia
Videantur et varia
Quasi stillae, quae fuerunt
Cuncta et singularia,
Fiunt commendabilia,
Si se manus bene gerunt.
22. *Murraque probatissima*
Ad continuandum prima
Pleni mei sunt digiti,
Non sufficit, quod optima
Opera vel laetissima
Sint temporis praeteriti,
Nisi fructus gratuiti
Prioribus sint additi
Tota virtute intima,
Nam nullius est meriti
Inceptio neophyti
Huius intermissa lima.
23. *Pessulum mei ostii*
Et linguam oris proprii
Aperui, ut mos erat,
Ut *dilecto meo* pii
Exhiberem praeconii
Laudes, prout occurrerat,
- At ille *declinaverat*
Atque ultra *transierat*
Respuens laudes labii,
Monstrans, quod laus non
venerat,
Cum de corde non fuerat,
Ad exitum postitii.
24. *Anima mea* pluribus
Liquefacta est fletibus,
Ut locutus est publice
In praedicationibus
Sive in lectionibus
Iam inspectis in codice;
Istae namque eius vice
Sic loquuntur rectifice
Pro informandis moribus,
Quod liquefiunt lubricae
Mentes atque erraticae
In lamentationibus.
25. *Hunc quaesivi* ieiunando,
Ecclesiam frequentando,
Mea dando pauperibus,
Quaesivi peregrinando
Infirmosque visitando
Et in multis laboribus,
Et non illum pro talibus
Investigationibus
Inveni, hunc forte, quando
Aliis aptioribus
Vacavero operibus,
Inveniam gratulando.
26. *Vocavi* illum precibus
Atque orationibus
Rogans eum suppliciter,
Et non adhuc pro talibus
Respondit mihi vocibus,
Iam illum quaeram aliter;
Invenerunt me pariter
Custodes, qui fideliter
Custodiunt ab hostibus
Animam, quae humiliter
Se subdit et veraciter
Eis confessionibus.

27. *Circumeunt civitatem*
 Perscrutando voluntatem
 Hi custodes presbyteri,
 Attendentes qualitatem
 Atque numerositatem
 Cuiuslibet mortiferi,
 Si subditi vel superi,
 Seniores vel pueri
 Seu habentes dignitatem
 Fecerunt sic, ut sceleri
 Donent, ut decet fieri,
 Medicinabilitatem.

28. *Confitentem percusserunt*
Me atque vulneraverunt
 Donando paenitentiam,
 Corpus meum affixerunt
 Atque de eo fecerunt
 Rectam mihi iustitiam;

Dolorem et angariam
 Debet portare nimiam,
 Per quemvis malā vener
 Et illi reverentiam
 Debent habere propriam,
 Qui poenas ei dederunt

29. *Ipsi custodes murorum,*
Pugnatores peccatorum
Tulerunt meum palliū
 Tegimen absconditorum
 Tollentes, ut singulorum
 Viderent modum variū
 Nam palliatum vitium
 Et vulnus latens nimium
 Testimonio doctorum
 Nullum habet remedium,
 Nec est dandum consiliū
 Ni per detegimen hort

Virgo ad pastores.

30. *O Ierusalem filiae,*
 Vos rectores ecclesiae,
Adiuro vos benigniter,
 Ex quo vobis meae viae
 Confessae sunt plenarie,
 Si dilectum fideliter
 Inveniam, quem dulciter
 Quaesivi et suaviter
 Atque modo cotidie,
 Nam nescio hunc aliter
 Quaerere, nisi vos iter
 Ostendatis notorie.

31. Vos quoque regis filia
Adiuro ego Maria,
Si inveneritis meum
Dilectum, ut voce pia
Nuntietis ei, quia
Amore langueo eum
 Quaerens dulcoris nucleum
 Gerentem velum testeum
 Inter notos de patria
 Demonstrantemque se Deū
 Per documentum igneum
 In gente sibi impia.

Pastores ad virginem.

32. *O domina dulcissima,*
Mulierum pulcherrima,
Qualis est tuus dilectus
Ex dilecto? illo lima
 Videtur esse maxima
 In imo tui affectus;

Dic, *qualis est effectus*
Dilectus tuus perfectus
Ex dilecto? tali primā
 Es, quae sollicitum pectus
 Habes, ut monstrat aspectus
 Sicquaerendi promptissimi

*Quia sic nos adiurasti,
Te amicam demonstrasti
Veram dilecti illius,
Illum solum tu amasti,
Quoniam solum lactasti
Cum unicus sit filius;*

*Ergo cognoscis melius,
Qualis est et perfectius,
Dum cum eo conversasti,
Describereque planius
Eum potes et clarius,
Quem iam mundo praesen-
tasti.*

Virgo describit filium.

*Dilectus meus candidus,
Mundus, castus et fulgidus,
Coruscans pulchritudine,
Splendens, nitens et lucidus
Vernans, frondens et floridus,
Omni plenus dulcedine
Et rubicundus sanguine
Olim fuso pro homine,
Pietate tunc roridus
Rosea fit rubedine
Permixa cum albedine
Magis placens et placidus.*

*Ex milibus, est electus,
Solutus inventus perfectus,
Cum solus sit perfectio,
Dirigens mundi defectus,
Sine quo nullus directus
Suo est exercitio;
Vere felix electio,
Cum homo toto studio
In eum ponit affectus,
Dicens: cunctis renuntio,
Tibi servire cupio,
In te solum sum proiectus.*

*Caput eius aurum primum,
Optimum et aptissimum
Ad opus fabricae diae,
Caput patrem altissimum
Dico et aurum animum,
Quo fit corona gloriae;
Dilectus quoque proprie
Habens in causa veniae
Affectum ductilissimum,
Aurum fabricae regiae
Gestat, suae familiae,
Sepraebens benignissimum.*

37. *Comae eius paenitentes
Sunt eidem adhaerentes
Sicut elatae palmarum,
In ipso fixi manentes,
Pro pectine non cadentes
Temptationis culparum,
Qui onera iniunctarum
Sibi paenitentiarum
Semper secum sunt ferentes
Et per signum elatarum
Manuum et levatarum
Sursum semper habent
mentes.*

38. *Quasi corvus nigrae fiunt
Istae comae, nam nesciunt
Paenitentes se blondire,
Vana quoque despiciunt,
Viles mundo magis sciunt
Filio meo servire,
Uti cati custodire
Sciunt domum nec exire
Et plus ad manum veniunt,
Pulchrae pelles protervire
Suadent et superbire
Nec dilecto se uniunt.*

39. *Eius sunt aspicientes
Oculi ad paenitentes
Super cursum lacrimarum,
Sicut columbae cernentes
Benignae et intuentes
Super rivulos aquarum;
Typum gerunt columbarum
Animae, quae gratiarum
Fluenta sunt appetentes
Earumque inspectarum
Atque desideratarum
Haustu lavant suas mentes.*

40. Vere iustorum animae,
Quae sunt lotae purissimae
Lacte misericordiae,
Resident apertissime
 Atque manifestissime
Iuxta fluenta gratiae,
Plenissima ita pie
 Similitudinarie
 Ostendentes, quod lacrimae
 Insunt visioni diae
 Ipsius complacentiae
 Semper congruentissime.

41. Flatu divino inflatae
Genae sunt illius datae
 Doctrinae apostolicae,
Sicut areolae gratae
Aromatum, quibus flatae
 Sunt animae catholicae;
 Nam praedicantes publice
 Apostoli eius vice
 Nituntur, ut emendatae
 Fiant animae lubricae,
 Ut quasi aromaticae
 Redoleant triturateae.

42. A bonis pigmentariis
 Fidei ordinariis
 Sunt hae doctrinae *consitae*
 Articulisque variis
 Suis datis sententiis
 Sunt omnibus impositae,
 Ut maiores explicite
 Minoresque implicite
 Credant amotis dubiis
 Et, secundum quod traditae
 Sunt, teneantur debite
 Postpositis calumniis.

43. Docens per evangelia
 Facta sunt *eius labia*
 Doctrinae suavioris
 Sicque eius sunt omnia
 Verba plena *ut lilia*
 Suavitate odoris,

Ob hoc tam causa doctor
 Quam doctrinae melioris
 In sanctorum ecclesia
 Debent habere maioris
 Reverentiam honoris
Murram primam stillant

44. *Manus illius* ductiles
 Fiunt atque *tornatiles*
 In operationibus,
 Quoniam variabiles
 Sunt in mundo et mobiles
 Multis mutationibus,
Plenae tamen profectibus
 Quasi *iacinthis* pluribus,
Aureae sunt, valibiles
 Et praeferuntur omnibus
 Pretiosis lapidibus
 In nullo defectibiles.

45. *Venter eius eburneus,*
 Castus atque virgineus
 Et plenus multis filiis,
 Pro pascendis his lacteus,
 Pro docendis sidereus
 Caelestibus scientiis,
Saphyris multis variis
Distinctus, ut insigniis
 Cognoscatur esse Deus,
 Qui in suis sententiis
 Et distinctis indiciis
 Clarus est et saphyreus

46. *Crura illius* sunt mentes
 Benigniter patientes
 Adversa et contraria,
Ut columnae sustinentes
Marmoreae et ferentes
 Sua secum oppobria
 Sic, quod a gente impia
 Nulla impatientia
 Frangantur, ita manente
 Constanter in angustia,
 Eidem per supplicia
 In cruce commorientes.

7. *Quae super bases fundatae*
Sunt aureas, fiunt gratae
Tolerantiae omnium,
Quae non sunt in caritate
Tamquam in auro firmatae,
Minantur praecipitium,
Franguntur crura talium
Nec promerentur praemium,
Quia de necessitate
Ad obtinendum bravium
Oportet post principium
Peragere consummate.

• *Ut Libani est species*
Eius atque effigies,
Cum origo sit candoris,
Imaginata pluries
Fulgida eius facies,
Radicalis fons decoris,
In omni loco horroris
Et omni hora timoris
Efficitur meridies,
Gravamineque laboris
Pro sarcinaque soporis
Libanus est et requies.

49. *Ut alti cedri electus*
Factus est meus dilectus,
Ut ibi queat pausare
Omnis pauper et abiectus,
Qui tundendo suum pectus
Se disponit emendare;
Nunquam habet declinare
Umbra eius vel cessare,
Cum nullius sit defectus,
Ne se possit excusare,
Qui alibi nequit stare
Ab hominibus eiectus.

50. *Suavissimum illius*
Est guttur et suavius
Quam res ipsa gustabilis,
Nam semper gustat dulcius
Rem humanam et melius,
Quam sit ipsa valibilis;
Totus desiderabilis
Est atque affectibilis
Gustanti eum saepius,
Gustans est favorabilis,
Gustatus appetibilis,
Gustans et gustatus pius.

51. *Talis est meus dilectus*
Et ipse est meus rectus
Amicus, o vos filiae
Ierusalem, qui detectus
Est vobis per me perfectus,
Ut audistis summarie;
De sua pulchra specie
Et de eius manerie
Aliquos vobis profectus
Dixi, ut mentis acie
Habeatis cotidie
Ad eum vestros aspectus.

Pastores ad virginem.

2
M sanctarum sanctissima,
Mulierum pulcherrima,
Dic, quo abiit dilectus
T *uus? utrum ad infima*
V *el utrum ad altissima*
Seu remota sit profectus?

Quo declinavit electus
Dilectus tuus, perfectus?
Et eum tota anima
Quaeremus tecum affectus
Atque etiam effectus
Cum vi virtutis intima.

Caput VI.

Respondet virgo.

1. *Descendit dilectus meus*
Omni dulcore roseus
In hortum suum saeculi,
Ad me areolam Deus
Aromaticum spontaneus
Venit hospes uteruli
Mei, ut facti parvuli
Ipsius et pueruli
Mundo fierem alveus,
Itaque omni exsuli
Dato in manu zabuli
Annus esset iubilaeus.

2. Ius est suum, *ut pascatur*
In hortis et nutriatur,
Videlicet in cordibus
Castis, quibus situatur
Devotio et plantatur
Comitata virtutibus,

Et lilia cum floribus
Colligat multiplicibus
Tamquam amans, qui amatus,
Nam de bonis operibus,
Castis atque florentibus
Sertum vernans sibi datur.

3. *Ego* sum *meo dilecto*,
Dignissimo et electo
Et mihi meus dilectus,
Semper debet omni tecto
Iungi perfecta perfecto
Atque perfectae perfectus;
Qui pascitur supra pectus
Meum, meus est electus,
Quem et pascere affecto
Inter lilia, ut rectus
Hic consideret aspectus
Me laetam tali obiecto.

Filius ad matrem.

4. *Pulchra* es, dilectissima
Amica mea, maxima
Suavisque in omnibus,
Decora es in anima,
Nec caro tam mundissima
Est in saeculi finibus;
Tu digna cunctis laudibus,
Praeferenda honoribus,
Sicut Ierusalem prima
Debes esse a civibus
Mundanis et caelestibus
Electarum dignissima.

5. *Ut acies ordinata*
Castrorum atque ornata
Hostibus es *terribilis*,
A quocunque invocata
Tu es vel interpolata,
Huic ades defensibilis;

Ad castra tua debilis
Fugiens sive exilis
Subsidia praeparata
Habet, nec accessibilis
Iam est hostis horribilis
Praeda sua depraedata.

6. Hominibus profecturus
Et per mortem valiturus
Averte non dico certe,
Sed timens homo passurus
Et in carne moriturus
Tunc dico: *a me* averte
Oculos tuos, nam per te
Compassuram meae pertae
Ad mortem sum transiturus
Te passuramque operte
Ob hoc corditus aperte
Condolendo sum visurus.

7. Haec dico, quia oculi
Ipsi ad vitam saeculi
Me fecerunt avolare,
 Licet salutem populi
 Praepensaverim, distuli
 Et volui exspectare
 Te condignam me portare
 Et lac virgineum dare
 In pastum mei parvuli,
 Unde, si me properare
 Fecisti, causa est, quare
 Citius tormenta tuli.
8. Homines causa culparum
 Facti *sicut grex caprarum*
 Dicuntur *capilli tui,*
 Quia omnium suarum
 Advocata es causarum,
 Nisi sit defectus sui;
 Eorum sunt superflui
 Quidam cadentes proflui,
 Tibi adhaerentes parum,
 Tenaces et assidui
 Sunt alii et congrui
 Iuvamine gratiarum.
9. *Quae de Galaad* venerunt
 Gentes et *apparuerunt*
 Acervo testimonii,
 Sunt hae, quae mecum fuerunt
 Cotidie, sunt et erunt
 Testes mei suplicii
 Atque mei opprobrii;
 In atrio cordis pii
 Acervum sibi fecerunt,
 Sicque capitis proprii
 Tui, summe egregii,
 Se capillos monstraverunt.
10. *Dentes tui* ruminosi
 Praeconii gloriosi,
 Cuius tu es dignissima,
 Sunt viri religiosi,
 Ordinati, amorosi
 Unitate carissima,
- Constantia fortissima,
 Tolerantes gravissima
 Mala, quibus sunt corrosi,
 Clausura secretissima
 Se servantes nec intima
 Monstrantes facti verbosi.
11. Tales *sicut grex ovium*
 Laudes tuas balantium
 Facti sunt, *quae ascenderunt*
De lavacro currentium
 Aquarum, paenitentium
 Quae de corde exierunt
 Per oculos, qui fleverunt
 Culpas factas et laverunt
 Eas ritu dolentium
 Ita, quod dealbaverunt
 Sese et mundos fecerunt
 Per tale stillicidium.
12. *Omnes gemellis fetibus*
 Tam animo quam manibus
 Debent mihi comparere,
Et sterilis virtutibus
 Seu virtuosus fructibus
Non est in eis, si vere
 Cupiant mihi placere,
 Immo mihi arridere
 Videntur, qui habitibus
 Extra volunt apparere
 In animoque carere
 Rectis intentionibus.
13. *Sicut cortex est punici*
Mali, quo servant medici
 Grana pro infirmantibus,
Sic firmiter possunt dici
Genae tuae et conspici
 Plenae medicinalibus,
 Scilicet sanctis precibus,
 Quibus medicas omnibus,
 Qui tibi volunt subici
Absque occultis pluribus
Tuis interioribus,
 Quibus gaudent domestici.

14. *Sexaginta sunt reginae,
Octoginta concubinae
Et adolescentularum
Non est numerus vel sine
Numerationis fine
Est multitudo earum,*

*Quae tibi continuarum
Agunt laudes gratiarum
Absque tegmine cortinae,
Dicentes: tu animarum
Dominatrix es cunctarum,
Sola tenens ius reginae.*

Christus ad angelos.

15. *Una est mea perfecta,
Columba mea dilecta
Unaque est matri suae
Singularis et electa,
Nulla sororum inspecta
Ita a me praecipue;
Nam licet aliae duae
Fuerunt praedictae suae
Genetrici, haec obiecta
Mihi non supervacue,
Considerata congrue,
Magis placens est effecta.*

16. *Filiae Adam viderunt
Illam et praedicaverunt
Cunctarum beatissimam,
Concubinae laudaverunt
Et reginae tenuerunt
Eam excellentissimam;
Beati, qui piissimam
Et misericordissimam
Hanc devote mente quaerunt
Et, qui suam dignissimam
Gloriam et grandissimam
Praedicando mundo ferunt!*

Filii Adam de ortu virginis.

17. *Qui tenebris habitamus,
Quae est ista, ignoramus,
Quae consurgens progreditur;
Optimum est, quod sciamus,
Quae sit illa, et discamus,
Vel, si bonum hinc oritur;
Quasi aurora cernitur
Consurgere et creditur,
Quod per eam evadamus
Noctem nostram, quae dicitur
Peccatum, et dignoscitur,
Si eidem occurramus.*

19. *Electa ut sol electus
Et sua nube detectus
Stellarum est clarissima,
Non est planeta perfectus
Retrogradus vel directus
Sicut est perfectissima;
Sola lucet sanctissima,
Sola splendet mundissima,
Sola, cuius est erectus
Affectus ad altissima
Secreta Dei maxima,
Quae sibi monstrat dilectus.*

18. *Pulchra ut luna lustrata
Sole et illuminata
In suo plenilunio,
Nullatenus eclipsata
Nisi terra mediata
Retracto solis radio,
Posito namque filio
In capitis confinio
Ipsa caudaque locata
Draconis eclipsatio
Eius fit, cum in medio
Terra humana est data.*

20. *Terribilis ut castorum,
Acies et armatorum
Contra hostes ordinata,
Semper est archangelorum
Et omnium beatorum
Comitiva sociata,
Tanta virtute vallata,
Quod bella sibi parata
Sciant hostes famulorum
Suorum, cum invocata
Fuerit vel exspectata
Ad durum casum eorum.*

Christus ad angelos.

21. *Descendi* Dei filius
In ecclesiam, quam pius
Volui *hortum* dicere
Nucum, quia exterius
Amaram et interius
Dulcem, qui testam frangere
Vult, quoniam, qui sincere
Paenitentiam facere
Ibi vult, amaram prius,
Dulces fructus colligere
Poterit et recipere
Oleumque posterius.
22. *Ut poma* redolentia
Convallis et fragrantia
Seu verae humilitatis
Viderem, quia talia
Mihi sunt complacentia
Et ea diligo satis,
Poma vero vanitatis
Seu monstruositatis
Mihi non sunt habilia,
Immo ipsis propulsatis
Omnibus humiliatis
Semper assum cum gratia.
23. *Si vinea* humanarum
Floruisset animarum,
Ut *inspicerem*, descendi,
Nam ex floribus earum
Futurum fructum uvarum
Aliqualiter perpendi;
Ex floribus attendendi
Sunt fructus et supponendi,
Nec sunt plurimae plantarum,
Ex quibus sint colligendi
Fructus vel recipiendi
Sine floritura quarum.
24. Cum multa sint florifica,
Quae non fiunt fructifica,
Videre quoque volui,
Si germinassent punica
Mala, quae sunt gratifica
Sitientium gustui,
Opera dantes fructui
Laudabili et usui
Re privata et publica
Bonorum appetitui
Germina dant et visui
Grandis boni significa.
25. *Nescivi*, sapientia
Qui Dei sum et omnia
Scio semper et video,
Si metuens supplicia
Iam dicam prae angaria
Praevisa patri: redeo
Ad te; nam homo timeo
Mortem nec eam debeo
Natus in innocentia,
Vel oboediendo Deo
Sic vadam mori pro eo
Comparans sua vitia.
26. *Propter quadrigas* saeculi
Aminadab et populi
Me conturbavit anima,
Nam animarum geruli
Omnes mei discipuli
Me donato pro victima
Rupti erunt ad intima,
Nec erit ulla lacrima,
Quam non emittant oculi,
Sola quadriga parvuli
Mei stabit, cui contuli
Ut semper sit firmissima.

Christus ad animam.

27. O *Sulamitis* misera,
Anima rea, propera
Atque ad me *revertere*,
Revertere, accelera,
Quae abisti post scelera
Volendo me relinquere;
- Revertere, revertere,*
Ut intueamur vere
Te ego et puerpera,
Quae rogare et petere
Pro te et tuo scelere
Non cessat salutifere.

Caput VII.

Mater ad filium.

1. *Quid videbis, carissime,
Fili mi praedulcissime,
In Sulamite obiecta,
Nisi choros rectissime,
Castrorum et aptissime
Per te a morte erecta?*

Nam quaelibet virtus recta
Contra hostes et erecta,
Ut defendatur optime,
Ipsa anima abiecta
Olim, sed a te respecta
Nunc misericordissime.

Gabriel ad virginem.

2. *Summi principis filia,
Virgo dulcis, egregia,
Quam pulchrisunt tu ingressus!
Tibi continua via
Semper est innocentia
Nesciens notam disgressus;
Ob hoc ad te sum ingressus,
Ut primus intus processus
Sit Ave plena gratia,
Finisque sit, ut regressus
Ad Dominum indefessus
Tua monstrem vestigia.*

Esse debent firmantia,
*Quae manu operaria
Artificis creatorum
Fabricata sunt propria
Pro sola persona dia
In fabrica divinorum.*

3. *Pellibus legis veteris
Fortificatis literis
Typice es calceata,
Calceamentis alteris
Seu pulchrioris operis
Nova lege es parata;
Felix sutor, a quo grata
Calceatura aptata
Calceata efficeris,
Cuius scriptis es ornata
Vel a te sunt haec lustrata,
Quorum paramenta geris.*

5. *Umbilicus virgineus
Tuus florens et florens
Sicut crater tornatilis
Vel quasi scyphus aureus,
Iuxta quod praecipit Deus
Oboediens et ductilis,
Potus desiderabilis
Donativus et fertilis
Tamquam gratiae alveus,
Constans et defensibilis,
Contra carnem volubilis
Tamquam umbo vel clipeus.*

4. *Iunctura, virgo, tuorum
Feminum virgineorum
Sicut quaedam monilia
Fiunt omnium virorum
Per corruptionis thorum
Consortium privantia,*

6. *Nunquam indigens poculis
Vel superfluis epulis
Hic fuit ab initio
Erectis mentis oculis
In caelestibus saeculis
Tua est conversatio,
Exemplo demonstrans pio
Similitudinario
Tam omnibus quam singulis,
Quod, in quibus est ratio,
Caelum habent pro gaudio,
Non gaudentes in saeculis.*

7. *Sicut acervus tritici*
 Quo panis debet effici
 Ad animarum pabulum
Venter tuus debet dici,
 Dum corporis dominici
 Effectus est vehiculum;
 Fame vexatur saeculum,
 Ad molens fer patibulum,
 Quod gestas, ut famelici
 Evadentes periculum
 Mortis atque ergastulum
 Per te valeant refici.
8. Iste venter est *liliis*
Vallatus pro custodiis,
 Et, qui amamus lilia,
 Ego cum meis sociis
 Quasi apis in ostiis
 Assumus pro custodia;
 Nulla sunt alvearia,
 Ubi apum tot milia
 Sunt in cunctis provinciis,
 Quot sumus hic de curia
 Te habentes in gardia
 De omnibus ierarchiis.
9. *Duo tua* sunt *ubera*
 Miseris salutifera
Sicut gemelli hinnuli,
Duo capreae aspera
 Per deserta et iugera
 Saltantes pastus quaeruli,
 Pietas tua saeculi
 Veniaque et populi
 Vitam quaerunt et sunt vera
 Ubra plena pabuli
 Saltantia, ut singuli
 Transferantur ad supera.
10. *Collum tuum* est duorum
 Passagium extremorum
 Seu medium inter ea,
 Ab extremo humanorum
 Ad extremum divinorum
 Transcendendo empyrea;
- Per eum forma turea
 Vota scandunt virginea,
 Ut supra situm polorum
Sicut turris eburnea
 Tu sis scutum et galea
 Defensatrixque tuorum.
11. *In Esebon* tristitiae
 Et in casu miseriae
 Sicut piscinae sunt *tui*
 Pleni misericordiae
Oculi lavantes pie
 Maculas discontinui,
 Non sunt dandi neglectui
Oculi tales, profui
 Pietatis et gratiae,
 Nec debent tales renui
 Piscinae, quae sunt ob sui
 Lavamen necessariae.
12. *Quae sunt in prima facie*
Multitudinis filiae
 Sive *portu* civitatis,
 Piscinae tuae gratiae
 Omnibus sunt propitiae
 In casu necessitatis,
 Omnibus parantur gratis,
 Ad libitum habet satis,
 Qui vult accedere pie,
 Non sunt in locis firmatis
 Vel latibulis relatis,
 Cunctis patent notorie.
13. *Nasus tuus* per odores
 Discernit optimos flores
 Colligendos pro filio,
 In quibuscumque foetores
 Sunt vel foetidi vapores,
 Illos tua discretio
 Abicit, quia ratio
 Non est, ut tuo gremio
 Sic locentur peccatores,
 Quod tradantur repudio
 Hi, quorum conversatio
 Florescit per bonos mores.

14. *Sicut turris* est effectus
Hic *Libani* nasus rectus
Sive recta discretio,
Nam, qui a te est electus,
Nullo foetore infectus
Sub tuo est praesidio;
Felix, qui carens vitio
Foetoris et contagio
A te pie est respectus
Et cuius es defensio
Turris atque protectio,
Vel qui a te est protectus.

15. Tu es illa, *quae* armata
Ut Libanus dealbata
Contra Damascum respicit,
Per cuius est disgregata
Candorem et refutata
Virtus hostis, qui inficit
Animas et se reficit
Ex sanguine, qui allicit
Cor humanum ad peccata;
Tua virtus hunc deicit,
Posse suumque deficit,
Ubi tu es invocata.

16. *Caput tuum* est filius
Tenellus, mollis et pius
Ut Carmelus in gratia,
Eum habes superius,
Teque regit propitius
Provida sapientia,
Tu eius mater, filia
Flores ei et lilia
Collegisti inferius,
Quibus tu, virgo regia,
Eum in amicitia
Coronasti exterius.

17. *Et comae capitis tui*
Affectus eius mutui
Sicut regis sunt *purpura,*
Qui te ornant assidui
Et decorant perpetui
Ut quadam capillatura;

Tua sunt regia iura,
Cum sis sine labe para,
Ut tuo cedat usui
Dignissima vestitura,
Materia et factura
Stupenda intellectui.

18. Haec purpura caritatis,
Qua tu, mater pietatis,
Ornata es, *canalibus*
Vincta est cum tibi datis,
Coniuncta es praeparatis
Angelis ministrantibus;
Transmissi de caelestibus
Hi referunt hominibus
Gratias collatas gratis,
Rursus, quae sunt in mentibus,
Sursum ferunt se talibus
Monstrantes canales satis.

19. *Quam pulchra* es, dulcissima
Quam decora, carissima,
In supernis deliciis,
Sol de tua clarissima
Pulchritudine maxima
Stupet retractis radiis;
Novis florescit gaudiis
Caelum atque praeconiis
De te et omnis anima
Reverberata nimiis
Splendoribus et variis
Tibi servit humillima.

20. *Statura tua* est grata
Et *palmae assimilata*
Aspere vivens in imo,
Superius dulcorata
Atque fructu onerata
Dulcium praedulcissimo;
Tu es a remotissimo
Horizonte et ultimo
Nota, quia exaltata
In loco es altissimo
Atque excellentissimo
Perpetuo collocata.

*Et botris tua ubera,
Quae semper sunt lactifera
Ad pabulum orphanorum,
Comparantur, ut altera
Fiant tamquam vinifera
Ad poculum perfectorum;
Sanguis fit lac parvulorum,
Et lac vinum adultorum,
Vinumque voluta sphaera
Fit filii vi verborum
Sanguis verus, ex tuorum
Viscerum ortus camera.*

2. *Dixi tibi, virgo pia,
Quaedam tua magnalia,
Ut occurrerunt primitus;
Quam plurima sunt alia,
Quae nulla eloquentia
Possunt exprimi penitus.
Missus fui divinitus
Ad te, ut hunc humanitus
Servata innocentia
Recipias; introitus
Eius in te et exitus
Incognita fiet via.*

3. *Ascendam nunc superius
In palmam, quam inferius
Vilem vidi et asperam;
Palmam fecit Deus pius,
Palma sua quando prius
Saeculorum fecit sphaeram,
Hic deorsum poenigeram,
Nunquam aut raro prosperam,
Fructu carentem saepius,
Sursum solum fructiferam
Dantibus iugem operam
Operi, quod est melius.*

24. *Fructus eius sicut prius
Apprehendam superius
Ad locum meum rediens
Et vota tua ocius
Tamquam fidelis nuntius
Renuntiabo haec sciens
Atque, quia fui cliens
Ad te missus oboediens,
Ut voluit mittens pius,
Fructus maiores capiens
Ero et omnis sapiens
Honorabit me amplius.*

25. *Et erunt tua ubera
Sicut botri vinifera
Vineae delectabilis
Fundendo super ulcera
Vinum in forma altera,
Quae plus erit valibilis;
Et sicut tu es fertilis,
Sic et propitiabilis
Eris in gente misera
Factaque favorabilis
Misereberis humilis
Monstrantis tibi vulnera.*

26. *Et tui sunt sancti mores
Sicut malorum odores
Omni circumferentia
Longinquos et propiores,
Primos et posteriores
Pascentes redolentia;
Nulla sunt diversoria
In saeculo vel devia,
Ubi non sit intra fores
Tuae famae fragrantia
Atque odoris copia
Tam per fructus quam per
flores.*

Virgo ad angelum.

1. *Sicut vinum fit optimum
Guttur tuum dulcissimum,
O archangele nobilis,
Mentem meam et animum
Laetificasti plurimum
Vi verbi amicabile;*

Postquam Deus est humilis
Et huic visa sum habilis
Ad opus suum maximum,
Debeo oboedibilis
Esse et inclinabilis
Recipiens altissimum.

28. *Ad potandum est dilecto*
Meo dignum et electo
Labiisque et dentibus
Illius in omni tecto
Ruminandum, nam profecto
 Potus sunt ei et cibus
 Verba nostra, cum talibus
 Caritatis sermonibus
 Pulso murmure infecto
 Gaudeat nullis dapibus
 Cupiens melioribus
 Saturari a perfecto.

29. *Ego iam dilecto meo*
 Me offero, ut floreo
 Meo discedat hortulo;
 Dic, Gabriel, quod pro eo
 Parata sum virgineo
 Parato pro se claustrulo;
 Praesentia et oculo
Eius ad me pro populo
 Fiat horto iubilaeo
Conversio, nam flosculo
 Pro se servato primulo,
 Sicut tu scis, non careo.

Mater ad filium.

30. *Veni, mi dilecte, vere*
 Non est tempus, quo latere
 Nos debeamus amplius,
In agrum mundi iam vere
 Incipientem florere
Egrediamur ocius;
 Tu me reges exterius,
 Teque feram interius
 In montana, ubi vere
 In matre fiet obuius
 Tuus exsultans nuntius
 Se praesentans iam parere.

31. *In villis multiplicibus*
 Bethlehem profitentibus
 Edicto facto patulo
 Oportebit, quod ter tribus
 Completis meis mensibus
Commoremur in stabulo
 Monstrando sic spectaculo,
 Quod pro villarum populo
 Ex cunctis mundi partibus
 Atque pro toto saeculo
 Ad hunc locum te baiulo
 Lumen umbrae colentibus.

32. Deus pater si plantavit
 Vineas, quando creavit
 Homines, terra saeculi,
 Si ibidem te legavit
 Et me tecum ordinavit
 Mane tui pueruli,

Surgamus facti seduli
Ad vineas has populi
 Supponentes, quod mandavit
 Nobis pater, quod patuli
 Nostri videant oculi,
 Quae melius se aptavit.

33. *Videamus, si Iudaea,*
 Tua dilecta vinea,
Floruit, et quales fiunt
 Flores et fructus in ea,
 Si virtute intranea
Flores, fructus parturiunt;
 Sunt vineae, quae faciunt
 Fructus, qui nihil sapiunt
 Nisi accida terrea,
 Quae tibi non sufficiunt
 Neque mihi conveniunt,
 Amanti quae sunt mellea.

34. Debemus quoque videre,
 Si mala punica vere
Apostoli floruerunt;
 Ex nunc iam debent florere
 Et tibi se adhaerere,
 Si salutis grana ferunt
 Corticemque duram gerunt
 Ad mala, quae post haec erunt,
 Paratis tibi placere,
 Grana quoque sua serunt
 Et in praedicando quaerunt
 Salutem cunctis praebere.

35. Ubi humani generis
Compatieris miseris,
    Ibi tibi dabo grata
Ubera mea, pueris
Novae legis et veteris
    Qualia non sunt donata;
A te sunt sanctificata
Atque privilegiata
    Uberibus prae ceteris,
Plena gratia rorata
Caelitus et destillata
    Emanante a superis.

36. Ad primum lucis radium
In portis nostris tam pium
    Scilicet tui nascentis
Sanctumque puerperium
Meum propinans gaudium
    Caelo atque elementis

Mandragorae orientis
Mysticis e documentis
    Numerum suorum trium
Ad olfactum omnis gentis
Dederunt affectu mentis
    Odorem laudis proprium.

37. Ad tuae laudis propria,
Dilecte mi, praeconia
    Tibi omnia servavi
Vetera testimonia
Et nova evangelia,
    Poma odore suavi
Fragrantia, nam pensavi
In me et consideravi,
    Quod tota diligentia,
Facundia et mea vi
In publico et conclavi
    Te laudandi sum nescia.

Caput VIII.

Christus ad hominem.

38. *Quis mihi det fratrem meum*
Te, hominem extraneum
    Factum mihi per peccata?
Si me offendisti Deum
Et te supportare reum
    Velim gratia parata,
Decet sponsalia grata
Fieri inusitata
    Inter me et te terreum
Ita, quod sint confirmata
A patre meo et rata
    Ad pacificandum eum.

39. Tunc faciam te in gentem
Magnam, scilicet *sugentem*
    Ubera matris virginis
Meae, quam habes clementem,
Mitem et compatientem
    Tibi, o fili hominis;

Hanc honora dulcedinis
Atque mansuetudinis
    Tibi lac suum praebentem,
In casu desolaminis,
Miserae et turbinis
    Semper tui miserentem.

40. *Ut te foris inveniam*
Per dignam paenitentiam,
    Meum est desiderium;
Celanti conscientiam
Patri suo nunquam fiam
    Promptus in adiutorium;
Non est dandum remedium
Fugienti consilium,
    Velanti mentem sauciam;
Monstra vulnus et vitium
Exiens sic in medium,
    Et tunc tibi subveniam.

41. *Et* toto desiderio,
Ut *deosculer*, cupio
    Te purgatum a sordibus,
Ut mei oris unio
Tuique et coniunctio
    Fiat strictis amplexibus;
Quod fiet, cum sermonibus
Meis assumptis dulcibus
    Tua erit locutio,
Et labia murmuribus
Sive detractionibus
    Non dederis aut iurgio.

42. *Et* si moriens abiectus
Olim fui et despectus,
    Nec est ullus, qui nesciat
Fructus habens et profectus
Et ob hoc salvus effectus,
    Iam me nemo despiciat;
Honor ex nunc mihi fiat,
Et se mihi subiciat,
    Qui non adhuc est subiectus,
Cum nullus me effugiat
Et vitium patefiat,
    Quo quilibet est infectus.

43. Homo, si tu volueris,
Fugere me non poteris,
    Apprehendam te subito,
Si videro, quod fueris
Corrector tui sceleris
    Et declinans a vetito,
Adducam te satis cito
Plus gratia quam merito
    In domum matris, et eris
De omni tuo placito
Dominator pro libito,
    Si eidem servieris.

44. *Et* ingressus *cubiculum*
Meae et tabernaculum
    Genetricis carissimae
Percipies ad oculum,
Quod sola habet titulum
    Sanctitatis dignissimae,

Quodque sanctorum animae,
Quae mihi fiunt proximae,
    Hanc habent inspectaculum
Et ei devotissimae
Serviant et humillimae
    A saeculo in saeculum.

45. *Ibi me docebis* vere,
Quid iam debebo facere,
    Nam, iuxta quod servieris
Matri meae puerperae
Diligenter vel temere,
    Reus vel expers sceleris
Per me effectum operis
Echo praemiatus eris
    Adaequato de munere,
Quamquam favore generis
Gratia mea miseris
    Plus velit retribuere.

46. *Et* dabo tibi *poculum*
Post carnis meae pabulum
    Ex vino facto sanguine
Condito per oraculum
Vivae vocis per saeculum
    Propaginato germine,
Non quod conditum sit sine
Me aliquo conamine
    Sacerdotum vel praesulum,
Nam cum omni sum homine,
Etiam pleno crimine,
    Parante tantum ferculum.

47. *Et* *malorum granatorum*
Mustum donabo *meorum*
    Tibi, si velis habere;
Ad medicinam languorum,
Fervens doctrina doctorum
    Plurimum solet valere;
Si mundo habes languere,
Mala ista tibi quaere
    Substantiamque eorum
Ede, bibe, ea tere,
Mustum fac, quod te fervere
    Faciatur vi mandatorum.

Christus de ecclesia.

48. Homo, si de ecclesia
Scire vis aliqualia,
Laeva eius sub capite
Meo, cum temporalia
Patri sunt reclamantia
Molestata indebite,
Ita pulsat sollicite
De allata illicite
Sua gravi molestia,
Quod caput levare rite
Oportet me insolite
Pro agenda iustitia.

49. *Dextera* tamen *illius*,
Qua se regit prosperius,
Id est per spiritalia,
Amplexabitur dulcius
Me turbata et firmius,
Cum eius sum fiducia;
Nam unita potentia
A sua parifaria
Recollecta interius
Fortior ad contraria
Sicut quam multifaria
Se diffundens exterius.

Ad impediētes spiritalē.

50. *Adiuro* igitur piaē
Ierusalem vos filiae,
Ne ex toto suscitētis
Hanc *dilectam*, nam facie
Prima quasi notorie
Evidenterque videtis,
Quodsi eam propulsetis
In dextera nec curetis
De sua in me requie,
Vos cum ea succumbetis
In foveam, quam scietis
Magnae esse miseriae.

51. *Neque* hanc *evigilare*
Faciatis; dico quare:
Quia vigilo pro ea.
In pace debet pausare,
Quae nunquam novit pugnare
Armis, hasta vel galea;
Preces et vox spontanea
Laudis sunt eius ferrea,
Quibus solet se armare,
Donec facta Macchabaea
Ipsa velit, nisi ea
Non licet sibi portare.

Virgo de ecclesia.

52. *Quae* est ista, *quae* ascendit
De deserto, quam defendit
Dilectus meus filius?
Ipsa est, pro qua descendit
Et pro qua suum expendit
Sanguinem hic inferius;
Synagoga fuit prius,
Quam relictam propitius
In deserto apprehendit,
Eo quod iam ulterius,
Ut *deliciis* amplius
Fiat *affluens*, intendit.

53. *Innixa* potentissime
Fortiter et firmissime
Super meum atque *suum*
Dilectum constantissime
Atque immobilissime
Manebit in perpetuum;
Eam impetus fluctuum,
Flatus venti in vacuum
Impingent et vanissime,
Sustentatorem strenuum
Habet atque praecipuum
Fundamentum potissime.

Christus ad hominem.

54. *Sub arbore malo fuit,*
Quo primus homo corrui
    Fructu gustato suavi,
Sed non tantum tunc obfuit,
Quantum per me post profuit,
    Plexum ob hoc morte gravi;
Pelicano factus avi
    Similis te suscitavi,
    Nec sanguis meus latuit,
Quando in corde notavi
Pie et consideravi,
    Quod facere oportuit.
55. *Ibi sub illa arbore*
Carens virtutis robore
    Corrupta est mater tua,
Malum gustans malo ore,
Ibi violata flore
    Genetrix tua fatua
Est de voluntate sua
Appetente incongrua
    Praemonente temptatore
Ita, quod facta nocua
Fecit mala perpetua
    In omni posteriore.
56. *Super cor tuum mobile*
Multum et variabile
    Pone me ut signaculum,
Ut quocunque volubile
Fuerit vel vertibile,
    Me habeat ad oculum,
    Ut etiam signaculum
Super brachium singulum
    Tuum me habe, ne vile
Opus agas, quod scrupulum
Sapiat aliquantulum
    De iure non factibile.
57. *Quia fortis dilectio*
    Ut mors est, te iam cupio
    Praemonere salubriter,
Ut sicut separatio
Per mortem et divisio
    Ab invicem fit graviter,
- Sic te mihi suaviter
Et inseparabiliter
    Iungat amoris unio
Ita, quod primo fortiter
Et fortius finaliter
    Amborum sit coniunctio.
58. *Sicut infernus est dura,*
Detestanda omni cura
    Nutrix contumeliarum,
Aemulatio, quae plura
Patravit pessima iura
    In pluribus curiarum;
Lampades eius flammarum
Ignis atque furiarum,
    Lampades plus adustura
Servientis, quam bonarum
Legum vel iustitiarum
    Clara illuminatura.
59. *Aquae tribulationis*
Multae et turbationis,
    Quae mundo solent fluere,
Non potuerunt in bonis
Ortae fidei colonis
    Caritatem extinguere,
Nec obruent illam vere
Flumina pestis asperae
    Et tyrannizationis,
Quoniam novit pascere
Se ipsam omni genere
    Saevae persecutionis.
60. *Si homo omnem variam*
Domus suae substantiam
    Donet pro dilectione,
Quasi nihil eximiam
Effectam sive nimiam
    Eius comparatione,
Eam actu et sermone
Atque cogitatione
    Despiciet ut scoriam,
Nam dilectioni bonae
Mundi transmigratione
    Non comparatur quidpiam.

61. *Soror, nostra* dilectio,
 Mecum matris in gremio
 Semper uterina fuit,
 Alendam ab exordio
 Tibi dedi pro pretio,
 Quod tunc dari non licuit;
 Sed video, quod profuit
 Parum, quia apparuit
 Mihi *parva* et iam scio,
 Quod eandem, ut decuit,
 Non nutristi, quod arguit
 Prima sui ostensio.

62. Fertilissima *ubera*
 Deberet et lactifera
 Propter proximos habere,
 A sinistra et dextera
 Quasi usque ad viscera
 Semetipsam exhibere;
 Et iam, ut potest patere,
Ubera non habet vere,
 Nulli est pabulifera,
 Aliter illius gere
 Curam, si vis obtinere
 Promissa inde munera.

Filius ad matrem.

63. *Quid faciemus sorori*
Nostrae, inter nos maiori,
 Licet parvae in saeculo,
In die salubriori,
 Quando est medio thori
Alloquenda pro populo?

Per te, mater, me consulo
 A te saepeque postulo
 Consilium, ut honori
 Tuo cedam, cum titulo
 Te cupiam in patulo
 Honorare digniori.

Mater ad filium.

64. *Si murus est* dilectio,
 Ut mundi sit defensio
 Quasi flammea rumphea,
Aedificemus regio
 Cultu et artificio
Super eam argentea
Propugnacula, quae mea
 Praeconia virginea
 Cum tuo semper praevio
 Verbi divini framea
 Defendant facta ignea
 Toto fidei studio.

65. Et *si ipsa est ostium*
 Expellens omne vitium,
Illud tabulis cedrinis
Compingamus, ut proprium
 Sit ei sese obvium
 Dare linguis serpentinis,
 In omnibus disciplinis
 Atque etiam doctrinis
 Iungendum est remedium,
 Ut semper sit bonus finis,
 Et servetur a ruinis
 Consummatum negotium.

Virgo ad angelos.

66. *Si murus est* dilectio,
Ego murus; probatio:
 Nam meum est defendere,
 Quod claudio et recupio,
 Et qui conamine pio
 Se mihi volunt iungere,

Pro omni meo genere
 Volenti se committere
 Mihi, ego defensio
 Facta sum, sciens pellere
 Hostes atque excludere
 De locis, quos custodio.

67. *Ex quo fui oboediens,
Dilecto semper faciens
Sancta et iusta opera,
Et facta sum eum sciens,
Coram eo reperiens
Quasi pacem et foedera,
Mea facta sunt ubera
Sicut turris belligera,
Ad quae qui est refugiens,
Salvabitur a vipera
Et ab omni pestifera
Aerumna, quam est patiens.*

68. *Christus, vitis et vinea
Pullulans in terra mea
Et faciens me florere,
Propagatus fovea
Mundi fuit vel in ea,
Quae habet populos, vere
Pacifico se praebere
Semper vult et exhibere
Caritate spontanea,
Nec vult, quod eum plus ferae
Vindemient, ut fecere,
Sed maneant in Iudaea.*

69. *Se credens sacerdotibus
Tractandum suis manibus
Tamquam propriis colonis
Eam quasi custodibus
Tradidit pervigilibus
Oculis discretionis;
Sanctae conversationis
Et magnae perfectionis
Debent esse in omnibus,
Qui tantis gratiae donis
Privilegiantur bonis
Prae ceteris hominibus.*

70. *Pro fructu eius vineae,
Quem mundo dant manus meae,
Vir devotione motus
Affert mihi spontaneae
Vota mentis intraneae
Et vult esse meus totus;
Mille argenteos lotus
A peccato atque fatus
Stillae caelestis oleae
Valet, cum omnis devotus
Melius sit mihi notus
Quam quaeque res argenteae.*

Virgo ad homines.

71. *Vinea mea fertilis,
Filius meus nobilis,
Quem debent cuncti noscere,
Coram me est transibilis;
Per me fit et donabilis,
Venite omnes propere,
Festinate recipere,
Hunc parata tribuere
Sum vobis favorabilis;
Nulla est vinea vere,
Quae sic possit proficere
Super omnes valibilis.*

72. *Mille tui pacifici
Sint, si potes, et amici,
Non quidem propter utile,
Sint et tibi gratifici
Omnes, sed non ut Stoici,
Hoc est ob delectabile,*

*Ob bonum honorabile,
Honestum et laudabile
Amicitia confici
Debet, et detestabile
Atque vituperabile
Est de contrario dici.*

73. *Et quia pax potest dici
Bonum, quod est in duplici
Caeli, mundi regione,
Ut ducenti gratifici
Terrigenae et caelici
Numeri perfectione;
His assunt, qui in sermone,
Actu et intentione
Custodiunt pacifici
Fructus eius, quia bonae
Paci in perfectione
Nil compar potest conspici.*

Filius ad matrem.

74. *Quae in hortis florentibus*
In floridisque mentibus
Habitas, o mater pia,
Scias, quod complacentibus
Amici nostri auribus
Auscultant nostra dulcia,
Quae dicimus, eloquia,
Ut ea mente sobria
Cum animae affectibus
Tractent sperantes praemia
Inde supercaelestia
Cum nostris caris civibus.

75. *Nunc, mater, fac me audire*
Vocem tuam, nam abire
Ad quaerendum peccatores
Volo, si tu consentire
Velis et non contraire
Odiens suos errores;
Dicas ergo et perores
Iam, qualis interior es,
Si vis, quod eos perire
Sinam vel gratiae fores
Eisdem superiores
Pandam parcens meae irae.

Mater ad filium.

76. *Fuge, dilecte mi, cito*
De meo beneplacito
Est, quod tu velis salvare
Omnes gentes. supposito,
Quod a suo illicito
Humiles velint cessare;

Capreae assimilare
Scienti se festinare
Hinnulouque indomito
Cervorum nolenti stare
Super montes vel pausare
Aromaticum et pergito.

Expliciunt cantica canticorum.

Et sic finis.

Collect. ms. Claraevallense saec. 15. Cod. Trecen. 1612. — Caput II. 21, 12 oculatus. — Caput III. 18, 12 compotorum. — 25, 3 Seu pertinaciter. — Caput V. 9, 9 Et stans. — 13, 2 zu diesem Vers bemerkt die Hs.: Ego sum Alpha et O; et nota, quod in Aegypto et Syria columbae sunt gerulae literarum. — 15, 9 dazu die Hs.: Velum est excusatio: „Quoniam virum non cognosco“. — 22, 5 letillima. — 36, 5 hierzu die Hs.: Cato: S Deus est animus. — 11, 7 danti. — Caput VII. 26, 10 olfatum.

Petrus Olavi,

Confessor generalis Vastenensis,

† 1378.

Magister Petrus Olavi war geboren zu Skeninge in Östergötland; sein Vater hieß, wie sein Beiname besagt, Olaf, seine Mutter Botilda. Wo er studiert, wo und wann er den geistlichen Stand ergriff, besagt die uns erhaltene kurze Biographie des Gerwinus von Vadstena nicht, sondern unterhält uns fast ausschließlich mit Wunder- und Spukgeschichten. 1346 war Petrus Olavi Vorstand des Heiliggeistspitals seiner Vaterstadt. In diesem Jahre nahm ihn die hl. Birgitta zu ihrem Seelenführer und Reisebegleiter nach Rom. Nach ihrem Tode und der Überführung ihrer Gebeine nach Vadstena leitete er als erster Beichtiger dieses Kloster (*Toti congregationi fratrum et sororum vigili et paterna cura praeerat, in temporalibus et spiritualibus moderatissimus dispensator*). Er ist nicht zu verwechseln mit seinem Namensgenossen, dem Cistercienser Petrus Olavi, Prior von Alvastra, der ebenfalls Beichtvater und Reisebegleiter Birgittas war (*duo confessores beatae Birgittae, magister Petrus Olavi et dominus [Petrus] Olavi*). Jener starb den 16. Sept. 1378 und wurde in Vadstena begraben; dieser verschied den 9. April 1390, und ward in Alvastra beerdigt. Von jenem schreibt das *Diarium Vazstenense*: *In crastino octavae nativitatis beatae Mariae virginis obiit magister Petrus, primus confessor generalis in Vazstenom. Hic magister et confessor fuit s. Birgittae, permanens in virginitate per omne tempus vitae suae. Hic dictavit cantum sororum, de quo multa bona alibi inveniuntur. Der Prior Olavi zeichnete die Offenbarungen der hl. Birgitta auf und übersetzte sie ins Lateinische. Ein dritter Petrus Olavi starb zu Vadstena 1438.*

Der *Cantus sororum*, den Magister Petrus Olavi verfaßte, ist das marianische Officium, zu dem er die im nachstehenden mitgeteilten Hymnen dichtete: Der Text ist nach den folgenden Handschriften wiedergegeben: *Collect. ms. Vastenense saec. 15. Cod. Upsalen. C 432. (A). — Collect. ms. Suecicum (Vastenense?) saec. 15. Cod. Upsalen. C 8 (B). — Brev. ms. Brigittinum saec. 14/15. Cod. Coll. Germanici s. n. (C). — Brev. ms. Brigittinum anni 1522. Clm. Monacen. 23 066. (D).* — Andere Handschriften: Berlin, Ms. theol. lat. IV° 19 und 72; Haag, K 65; Kopenhagen, Thott. 538; Maihingen II 1. 4° 35; Oxford, University College 25. Aus A hat Klemming die Hymnen herausgegeben in den *Piae Cantiones in regno Sueciae olim usitatae* II, 1 ff. Da sie aber dort nicht als ein Ganzes mitgeteilt, sondern an verschiedenen Orten zerstreut sind, habe ich bei jedem Liede die Seite bemerkt, auf der es bei Klemming zu finden ist. — Vgl. *Antiquarisk Tidskrift för Sverige* V (1895) S. 294—312; S. 415 ff. — Benzeliuſ, *Diarium Vazstenense, Upsaliae* 1720, S. 2.

362. (1.) Die Dominica.

Ad Nocturnum.

1. O trinitatis gloria, Caelestis decus curiae, Sponsa regis altissimi Suique mater filii,	4. Virgo, Deo gratissima Cunctorum, quae creaverat, Sibi gratos nos effice, Quos sanguine redemerat.
2. Te Deus ab initio Sanxit reginam gloriae, Super cuncta, quae fecerat, Te dominam patraverat.	5. Maria, mater gratiae, Mater misericordiae, Tu nos ab hoste protege Et hora mortis suscipe.
3. Unde poli, tellus, mare Et quidquid in se continent, Te laudant iure debito Tam gratam summo Domino.	6. Gloria tibi, Domine, Qui natus es de virgine, Cum patre, sancto spiritu In sempiterna saecula.

3, 2 Et fehlt bei Klemming, nicht aber in seiner Quelle; continet C. — 4, 1 Dei D. — 4, 4 redimerat C. — 5, 4 Et in hora C. — Str. 5 und 6, welche Entlehnungen aus älteren Hymnen sind, kehren als letzte Strophen in jedem Liede des Petrus Olavi wieder und sind in der Folge im Abdruck fortgelassen. — Klemming II, 138.

363. (2.) Die Dominica.

Ad Laudes.

1. Alme pater, qui filium Fecisti unigenitum Nasci pro nobis miseris Ex alvo castae virginis,	3. Ne mors incaute veniens Mortis reos perpetuae Inveniat, nos faciens Vita carere gloriae.
2. Da nobis te diligere Semper pro tanto munere, Natum cum matre colere, Caste ac pie vivere.	4. Patris natiq̃ue spiritus, Te nostris infer cordibus, Quos purgasti baptismate, Tuo fove carismate.

4, 4 Carere vitae D. — Klemming II, 1 u. f.

364. (3.) Die Dominica.

Ad Horas.

1. O veneranda trinitas, O trium una deitas, Lustra vero nos lumine Pro virginis precamine,	2. Quam matrem ante saecula Lucis aeternae sanxeras, Ut bona semper agere Cernamus, mala fugere.

Klemming II, 6.

365. (4.) Die Dominica.

Ad Vesperas.

1. Lux Deus indeficiens, Cedente solis radio Illustra domicilium Pie nostrorum cordium.	3. O stella solem pariens, Mortis tenebras effuga, Quas solet hostis invidus Vagis inferre mentibus.
2. Qui virginem inhabitans Fulgebas super aethera, Nunc habitans in aethere Nos infimos illumina.	4. Ut sopitis corporibus Deo corda adhaereant, Voluntas semper maneat Ad nutum prompta Domini.
5. Correctrix cogitatum, Verborum sis et actuum, Ut te iuvante omnia Tuo nato sint placita.	

1, 1 Laus Deus indeficiens D. — 4, 1 Et sopitis C. — Klemming II, 131.

366. (5.) Die Dominica.

Ad Completorium.

1. In genitore genitus Et genitor in genito, In utroque paraclitus, Uterque in paraclito,	3. In his una divinitas Et in hac sola femina Fulget clara virginitas Et fecunda maternitas.
2. Hi Mariae virginea Manentes inter viscera Sedem inter angelica Summam tenebant agmina.	4. Eiusque solum filium Verum Deum et hominem Confitemur, nec alium Matrem habere virginem.
5. Ubique praesens optime Deus et potentissime, Nos te timentes respice, Precantes te non despice.	

2, 1 In Mariae B; Maria C. — 2, 2 intus C. — 2, 4 Summam fehlt bei Klemming, nicht aber in seiner Quelle; Summa D. — 5, 1 Ubique precens B. — Klemming II, 3 u. f.

367. (6.) Feria Secunda.

Ad Nocturnum.

1. Per se lucens carbunculus Luce non eget alia, Sic Deus aeternaliter Sibi solus sufficiens.	2. Claros creavit angelos Ex bonitate propria, Volens eos participes Effici suae gloriae.

3. **Exercitus angelici**
Mox, ut se factos viderant,
Ipsorum quidam tumidi
Suum factorem spreverant.

Klemming II, 139 u. f.

4. Hi ruunt in miseriam,
Deum laudantes reliqui
Per te, Maria, noverant
Suam fracturam erigi.

368. (7.) Feria Secunda.

Ad Laudes.

1. In throno Deo proximo
Tu, virgo sacra, residens,
Super cuncta placabilem
Te sibi thronum exhibens.

2. Te throni cum angelicis
Collaudant potestatibus,
Te concinunt altisonis
Caeli caelorum laudibus.

Klemming II, 130.

3. In te creator omnium
Quievit temporaliter,
In quo tu, virgo virginum,
Quiescis aeternaliter.

4. Ex te laetatur iugiter
Tota caelestis curia,
Ex te speramus gaudia,
Qui sumus in angustia.

369. (8.) Feria Secunda.

Ad Horas.

1. Virgo fulgens virtutibus
Prae creaturis omnibus,
Nostris pulsus criminibus
Infer virtutes mentibus.

Klemming II, 150.

2. Tu nos errantes corrige,
Tu nos cadentes erige,
Manum benignam porrige,
Nociva semper abige.

370. (9.) Feria Secunda.

Ad Vesperas.

1. Deus, plasmator hominis,
Intactae fili virginis,
Qui libertatem dederas
Nobis, quos tu condideras.

2. Qui angelos et homines
Hac abutentes gratia
Tua, iudex aequissime,
Affixisti iustitia,

3. Tu induratos despicias,
Tu paenitentes respicias,
Se deprimentes relevas,
Se extollentes superas.

4. Qui monita complentibus
Tua vitam promiseras,
Confer nobis alacriter
Complere, quidquid iusseras.

5. Ut cum iudex adveneris
Ite, venite referens,
Matris prece nos socies
His, quos dextra locaveris.

1, 2 filii C. — 2, 1 homines et angelos D. — 4, 2 Tuam CD. — 5, 3 preces C. — Nach 5, 4 hat A statt des Anfanges *Maria mater gratiae* die Worte: *Sacra mater cum.* — Klemming II, 58.

371. (10.) Feria Secunda.

Ad Completorium.

1. Caelestis erat curia Pulchris repleta floribus, Pars nona quorum marcuit Ex aquilonis furia.	3. In valle virens liliū Crevit ex cuius semine, Montis Dei fastigium Decoro floret germine.
2. Hinc austro flante placido Tellus rigatur sterilis Imbre vere salvifico, Per quem fiebat fertilis.	4. Christe, semen peroptimum Pulchre florentis lilii, Nobis te ipsum insere Dando fructum solacii.

1, 3 Pars nova D. — 2, 3 Imber D. — 4, 1 Ipse semen D. — Klemming II, 36.

372. (11.) Feria Tertia.

Ad Nocturnum.

1. Deceptae verbo coniugis Primus homo consentiens Stulte iussis dominicis Factus est inoboediens.	3. Immortalis qui fuerat, Factus est morti deditus, Vir fere compar angelis Mundi ferarum socius.
2. Hic eiectus est misere A paradisi gloria, Mundum coactus visere Vivendo in penuria.	4. Huic Deus intellegere Dedit, quod nasci voluit Ex una clara virgine; Nam se peccasse doluit.

2, 1 miser C. — Klemming II, 37 u. f.

373. (12.) Feria Tertia.

Ad Laudes.

1. Dolens Adam ex fame, Quod Evae serpens edidit, Lugens ex paenitudine, Quod ipsa sibi credidit,	3. Luxit uxorem propriam Fuisse superbissimam, Gaudens praescivit filiam In omnibus humillimam.
2. Gavisus est de virgine, Quam novit Deum parere, Suggestoris intellegens Verbis hanc nunquam credere.	4. Quae per oboedientiam Caeli portas aperuit, Quas mater per superbiam Cunctis praeccludi meruit.

2, 3 Suggestorum, Klemming gegen seine Quelle. — Klemming II, 123 u. f.

374. (13.) Feria Tertia.

Ad Horas.

1. Veni, creator spiritus, Qui prophetarum cordibus Illapsus es, ut canerent Deum nasci de virgine. Klemming II, 115.	2. Qui paraclitus diceris, Sis consolator miseris Huius precatu virginis, Quam castam matrem feceris.

375. (14.) Feria Tertia.

Ad Completorium.

1. Victum vitalem tribuit Deus humano generi, In quem virus evomuit Hostis verbo mendacii.	3. Quae sicut Aaron virgula Fructum daret mirifice, Qui vitae ferret pocula Laesis hostis a famine.
2. Corda vatam ingurgitat Sacrum flamen dulcedine, Quos ad profundum incitat De mira quadam virgine.	4. O Iesu, summa veritas, Mane nobiscum iugiter, Hostis saevi ne falsitas Nos perimat fallaciter.
- 2, 3 ad prophetandum D. — 3, 4 hostis affamine A. — Klemming II, 143.

376. (15.) Feria Tertia.

Ad Vesperas.

1. Virgo Deum laetificans, Solamen praestans angelis, Dans protoplaustis gaudium Te nascituram praesciis,	3. O quanta tuis gaudia Collata sunt parentibus, Ex Dei magna gratia Te talem praescientibus!
2. Patriarcharum cordibus Praestitisti solacium Et prophetarum mentibus Te nasci praecinientium.	4. Quis est, quem non laetificet Matris Dei conceptio, Ipsius ei si placet Iucunda generatio?
5. Da nobis ergo, domina,
Ortum tuum sic colere,
Ut nostra solvas crimina
Tuo pio precamine.

1, 4 nascitur C. — 2, 2 Praestiti C. — Nach Str. 5 hat nur B eine weitere Str.

Tu plasmatorum omnium
O mira praepolentia,
Tu placa nobis filium,
Referta plena gratia.

In A finden sich nur zwei Zeilen dieser Strophe als Versiculus und Responsorium. — Klemming II, 143 u. f.

377. (16.) Feria Quarta.

Ad Nocturnum.

1. Errorum pleno tenebris Mundo lumen exoritur, Matris ex alví latebris Maria cum egreditur.	3. Tu luna carens nebula, Superni solis radius, Quo refulgente iacula Hostis vitantur cautius.
2. Lux lucem gignens panditur Pulsa mortis caligine, Nexus peccati solvitur In te sacrata virgine.	4. Tu crystallinus thalamus, Quo residens rex gloriae Per te fecit propitius Finem nostrae miseriae.

1, 1 Decorum pleno. — Klemming II, 124.

378. (17.) Feria Quarta.

Ad Laudes.

1. Tu miro micans lumine, Maria, stella nautica, Nos a mortis voragine Perduc ad regna caelica.	3. Tu vere fragrans lilium, Cuius odore trahitur Ad te Deus, ut habeat Te sibi domicilium.
2. Tu nectare suavior Cunctis te praegustantibus, Tu solis luce clarior Te cernere conantibus.	4. Ergo pie nos miseros Trahe tua fragrantia, Ne trahamur ad inferos A mundi petulantia.

3, 1 fragrans D. — Klemming II, 148.

379. (18.) Feria Quarta.

Ad Horas.

1. Ignis ardore triplicis Mundi decor emarcuit, Erupit fons in medio Terrae, per quem reffloruit.	2. O virgo, fons laetitiae, Tu corda nostra marcida Irriga rore gratiae, Sint ut virtute florida.

1, 2 decore C. — 2, 3 rore gloriae C. — Klemming II, 129 u. f. — Die Hymnen zur Vesper und Komplet des Mittwochs sind nicht von Petrus Olavi, sondern Entlehnung, nämlich die Hymnen *Gaude visceribus mater in intimis* (Dan. I, 245) und *Fit porta Christi pervia* (Dan. I, 21). Dasselbe gilt von den sämtlichen Hymnen des Donnerstags mit Ausnahme des Hymnus zur Komplet. Diese anderweitig entlehnten Hymnen sind:

- Feria 5. ad Noct. Quem terra, pontus, aethera (Anal. II, 38).
 „ 5. „ Laud. Isaias quae cecinit (Klem. II, 151).
 „ 5. „ Horas. Rex Christe clementissime (Klem. II, 62).
 „ 5. „ Vesp. Ave, maris stella (Anal. II, 39).

380. (19.) FERIA Quinta.

Ad Completorium.

1. Sponsae iungendo filio In claritatis thalamo Collateralis socius Pater erat et spiritus. 2. Stola nova induitur Hic domicellus nobilis, Decora pompa graditur Sponsae vestitu similis.	3. Venter Mariae thalamus Sponsaque eius anima Sponsusque Christus Dominus, Vestis trabea carnea. 4. O sponsam fecundissimam, Quae replet caeli curiam Ad laudem regis gloriae Venustae prolis agmine!

Klemming II, 143.

381. (20.) FERIA Sexta.

Ad Nocturnum.

1. Relictis mundi frivolis Iocis vanisque gaudiis Revolvamus in animis Nati tormenta virginis. 2. Qui vere lympa triplici, Fletu, sudore, sanguine Mundavit nos multiplici Coinquinos crimine. 3. Pensemus matris tremuli Spinas cordis acerrimas, Dum vidit corpus filii Poenas pati quam plurimas.	4. Fons vitae siti aruit, Qui vitae potum tribuit, Cui fel pro favo redditur, Dum de siti conqueritur. 5. Auxit dolores filii Dolor matris, et auctus est Matris dolor opprobriis, Quae cum poenis perpressus est. 6. Sic nostra corda penetret, O Iesu, tua passio, Ut semper nos inhabitet Tua vera dilectio.

2, 4 Coinatos C. — 5, 1 Ausit doles ABC. — 5, 2 et auctus est B. —
6, 2 ff. fehlen A. — Klemming II, 83.

382. (21.) FERIA Sexta.

Ad Laudes.

1. Rogatus Deus rumpere Caelos et huc descendere, Venit nobis in virgine Nos volens salvos facere. 2. Sputa, flagella, lancea, Minae, probra, crux, verbera, Clavi, spinae, mors, vulnera, Fel, vincla, carnis tubera,	3. Haec sunt, quae virgo viderat Suo parari filio, Qui liberare venerat A gravi nos exsilio. 4. Patibulo suspenditur, Latronibus coniungitur, A cunctis fere spernitur, Sic desolatus moritur.

Dreves, Hymnographi Latini. I.

5. O quam praedigni rivuli
In cruce Christi sanguinis
Et, quos fuderunt oculi
Sub cruce matris virginis!

6. Sic nostra corda penetret,
O Iesu, tua passio,
Ut semper nos inhabitet
Tua vera dilectio.

Klemming II, 84 u. f. — Von diesem Hymnus ist eine Bearbeitung, die namentlich überall den reinen zweisilbigen Reim herstellt, in die nordischen Breviere übergegangen, so in das Stregnense, Aarhusiense, Roschildense. Vgl. diese Bearbeitung bei Klemming II, 186.

383. (22.) Feria Sexta.

Ad Horas.

1. Summae mater laetitiae,
Summae plena maestitiae,
Perscrutans regem gloriae
Subdi mortis angustiae.

2. Da nobis mundum spernere
Et sedulo recolere,
Quae passa es cum filio
Pro nobis tam propitio.

1, 4 Subdit B. — Klemming II, 147.

384. (23.) Feria Sexta.

Ad Vesperas.

1. Sol occidit iustitiae,
Poli nigrescunt sidera,
Petrae scinduntur arduae,
Mundi tremiscit machina.

3. Celsi tonantis pharetra
Maria condens iaculum,
Hostem ferum traiciens
Totum turbantem saeculum.

2. Lux oritur in tenebris,
Orcus privatur spoliis,
Cum lucro natus virginis
Redit pro dono sanguinis.

4. Emissum telum Christus est
A patre mortem feriens,
Qua caesa nos vivificat
Ad patrem vivus rediens.

5. O summi plena gaudii
Mater post mortem filii,
A culpis nos evacua,
Reple virtutum gratia.

2, 3 Ortus privatur CD. — 3, 3 Hostem verum D. — 5, 1 O summa. — Klemming II, 142 und f.

385. (24.) Feria Sexta.

Ad Completorium.

1. Rubens rosa tunc palluit,
Dum nati mortem doluit
Virgo, quem vox prophetica
Dixit passurum talia.

2. Aurum in luto conditur,
Quo totus mundus emitur,
Dum Christus terrae traditur
Nec surrecturus creditur.

3. <i>Mariae spes non periit, Plebs tota quamvis abiit, Haec sola fidem tenuit Sperans, quod ipse dixerit.</i>	5. <i>Ramum columba deferens Noë signum clementiae Mariae typum gesserat, Spem afferentis veniae.</i>
4. <i>O lucernam clarissimam, Quae totam mundi machinam Obumbratam caligine Suo lustrabat lumine!</i>	6. <i>Memento nostri, domina, Nostras mentes irradiat, Spe firma, fide integra Et caritate fervida.</i>

3, 4 dixerat Klemming gegen seine Quelle. — 4, 1 lucerna clarissima BD. — Klemming II, 140 u. f. — Sabbato ad Noct. der Hymnus: O gloriosa domina, Anal. II, Nr. 27, Str. 5 ff.

386. (25.) Sabbato.

Ad Laudes.

1. <i>Non passus est rex gloriae Corpus matris putrescere, Ex quo suscepit hostiam, Qua summam pandit gratiam.</i>	3. <i>Ut sicut tota trinitas Simul mansit in virgine, Ita cum ipsa sisteret Tota virgo sine fine.</i>
2. <i>Immo vexit cum anima Hoc in caeli palatia, Suscepturum perennia Cum trinitate gaudia,</i>	4. <i>Hinc plaudat aula caelica, Mundi laetetur machina, Omnis factura iubilet Laudesque Deo personet.</i>
5. *Linguarum nulla sileat,
Nec iubilando torpeat
Ullius cor, sed gaudeat,
Ut Deo grates referat.*

2, 1 vescit C. — 3, 1 Et sicut D. — Klemming II, 132. —

387. (26.) Sabbato.

Ad Horas.

1. <i>Virgo, pascentem angelos Et sustentantem omnia Quae pavisti, nos pupillos Non linquas, plena gratia.</i>	2. <i>A tuo celso solio Te requirentes respice, Pasce, solare, filio Tuo devotos effice.</i>

1, 3 non pupillos D, nos pusillos C. — Klemming II, 151. — Ad Vesp. der Hymnus: O quam glorifica luce coruscas, Anal. II, 40.

388. (27.) Sabbato.

Ad Completorium

1. Trina caeli ierarchia,
Sol, stellae, luna, sidera
Deum laudent, o Maria,
Pro te, virgo puerpera.

2. Aer cum volatilibus,
Fretum cum natatilibus
Et terra cum reptilibus
Cunctisque animantibus,

3. Nix, imbrium stillamina,
Flores, fructus et gramina
Deo pro tua gloria
Dent laudum dona varia.

4. Omne genu caelestium,
Infernorum, terrestrium
Flectatur caeli Domino,
Locanti te in gaudio.

5. Omne momentum transiens
Mille millenis gradibus
Trinum Deum glorificet.
Pro te, tam digna laudibus.

1, 1 Prima caeli D. — 4, 3 Flectatur C. — 4, 4 Intranti te cum gaudio
BD. — Klemming II, 147 u. f.

in
Nan
hisc
Prag
Greg
am
at
ne
ad
welch
Gener
Hilte
ma
eiles
hellig
I
esel
as
Heir
teria
verit
Obel
Boni
son
et
de
De

1a
2a

Johannes a Jenstein,

Archiepiscopus Pragensis,

† 1400.

Johann von Jenstein ward 1350 auf der Burg Jenstein bei Podolanky in Böhmen geboren, von der sein Vater Paul aus dem Hause Vlašim den Namen angenommen. Sein Oheim, Očko von Vlašim, war der zweite Erzbischof von Prag. Jenstein besuchte nacheinander die Universitäten von Prag, Padua, Bologna, Montpellier (1374) und Paris (1375—76) und ward von Gregor XI., noch nicht 26 Jahre alt, zum Bischofe von Meissen ernannt. Als am 6. März 1379 Očko zum Kardinal ernannt wurde, folgte ihm der Neffe auf dem Stuhle von Prag, und als er den. 14. Januar 1380 das Zeitliche segnete, auch in der Kanzlerwürde des Königreiches Böhmen. Zweimal 1384 und 1389 geriet Jenstein in ernste Konflikte mit dem König Wenzel. Der zweite, welcher sich um die Besetzung der Abtei Kladrau drehte, kostete Jensteins Generalvikar, Johann von Nepomuk, das Leben, ihn selbst zwang er, in Rom Hilfe zu suchen, wo er am 2. April 1396 zugunsten seines Neffen Wolfram von Škworec auf sein Bistum verzichtete und, vom Papste mit dem Titel eines Patriarchen von Alexandrien geehrt, am 17. Juni 1400 im Kloster der heiligen Praxedis verschied.

In Rom liefs Jenstein eine Gesamtausgabe seiner Werke schreiben, die er selbst überwachte und korrigierte. Es ist dies der heutige Cod. Vatican. 1122, aus dem die nachfolgenden Poesien Jensteins herausgegeben sind.

Johann von Jenstein hat zuerst in seiner Erzdiözese das Fest „Mariä Heimsuchung“ eingeführt, und Officium, Hymnen und Sequenzen für dasselbe verfaßt. Urban VI, dessen Anhänger Jenstein war, wurde durch den Tod verhindert, das Fest auf die ganze Christenheit (soweit dieselbe zu seiner Obedienz zählte) auszudehnen. Dies geschah unter seinem Nachfolger, Bonifaz IX., 1389. Doch kam nicht das von Jenstein verfaßte Officium, sondern ein von dem Kardinal Adam Easton gefertigtes (Vgl. Anal. XXIV, 89 ff) in den römischen Gebrauch. Vgl. für die näheren Lebensumstände, die sonstige literarische Tätigkeit Jensteins, sowie für die Quellen: Dreves, Die Hymnen Johannis von Jenstein, Prag 1886.

Sequentiae.

389. (1.) De Corpore Christi Sequentia.

**1 a. Eia, laeta cantica
Psallat ecclesia,
Alleluia;**

**1 b. In excelsis gloria
Decantet caelica
Deo turba,**

**2 a. Cibum qui se comminus
Exhibet hominibus
Humilibus,**

**2 b. Angelis quos sociat
In esu, sed minorat
Paulo minus.**

3 a. En, parata omnia, O dilecta anima, Mentem para;	3 b. Accede, accelera, Ede, bibe munera Haec praecara!
4 a. Sancta eucharistia, Corda tua gratia Fulci mire;	4 b. Salutaris hostia, Fac caelorum ostia Introire!
5 a. O quantae deliciae, Quibus aromaticae Nobis fluunt gratiae Dona tanta!	5 b. O inaccessible Lumen, tuo lumine Dulci nos dulcedine Reple sancta!
6 a. Nos, dulcis claritas, Illustris veritas, Vera divinitas, Irradia!	6 b. Pater familias, Qui nos sic satias Tibi, en, gratias Mens dat pia.

fol. 152 a. — „Incipiunt prosae; prima de corpore Christi.“ — Melodie der Sequenz: *Laetabundus*. — Diese Sequenz findet sich auch in *Cant. ms. Wenceslai de Wyskytna anni 1512. Cod. Mus. Bohem. XIII A 2.* — Lesarten: 2 a, 1 se qui. — 3 b, 3 praeclara. — 4 b, 2 hostia. — 6 a, 2 Et illustris caritas. — 6 b, 2 Qui nos pie satias. — 6 b, 3 En tibi.

390. (2.) De Visitatione B. M. V.

Sequentia Prima.

1 a. Illibata mente sana Abit virgo in montana Salutando gravidam,	1 b. Onus ferens praesuave, Roborata sumpto Ave Senem mulcet pavidam.
2 a. Hanc ut vidit haec matrona Elisabeth, inquit: dona Quis mihi tot tribuit,	2 b. Ad me mater quod veniret Dei, talem non sitiret, Quis hoc nefas induit?
3 a. Nate, clausus unde ovas Novus cernens proles novas, Quis te scire docuit?	3 b. Novo novus gratulatur, Mater matrem amplexatur, Totum Deus voluit.
4 a. Eia, audit illa illam Matrem Dei et ancillam, Haec eam similiter,	4 b. Sacra virgo pacti rata <i>Magnificat</i> voce grata Decantat humiliter.
5 a. Ave, flore redimita, More divo insignita, Nos, precamur, respice!	5 b. Ros inundat, labe mundat, Sol virtute te fecundat, Decorat magnifice.

Fol. 142 b. — 3 a, 1 Ate clausus. — 3 b, 1 Novas novus. — Akrostichon: *Iohannes*. — Diese und die folgenden beiden Sequenzen stehen in zahlreichen handschriftlichen wie gedruckten Messbüchern und Gradualien des 15. Jahrhunderts, namentlich deutschen. Bei der Bedeutung des *Cod. Vaticanus* als authentischer Sammlung hätte es wenig Wert, die Lesarten eines Teiles

eser Handschriften und Drucke zu sammeln, da das Resultat nur eine Sammlung von Irrtümern sein könnte. Beispielshalber seien die Abweichungen des Miss. ms. Constantiense saec. 15. Cod. Wolfegg. s. n. notiert: 1b, 1 nus ferens. — 1b, 3 Semen mulcet. — 2b, 3 haec nefas. — 5b, 1 Nos undat.

391. (3.) De Visitatione B. M. V.

Sequentia Altera.

a. Decet huius cunctis horis Festi voce dulcioris Facere memoriam	1 b. Nec indignum, sed benignum Voce cordi dare signum Mariae in gloriam.
a. Innovemus mente sana, Mater quod petit montana Salutare gravidam;	2 b. Paranymphe comitata, Fuerat quo salutata, Senem mulcet pavidam.
a. Rem miratur sed matrona; Unde, inquit, tanta dona Mihi dantur hodie,	3 b. Ad me veniret quod illa Mater Dei et ancilla, Sceptrum omnis gloriae?
a. Gaudet clausus sua matre, Sentit prolem sine patre, Agnum Dei praedicat;	4 b. Erit magnus infans rite, Regem caeli, agnum vitae Clausus plausu indicat.
a. Nequit senex immorari, Rapidat manus manu pari Et nimis celeriter, Clamat senex voce clara, Amplexata tot praeclara Insignia Deo cara Voce pandens veteri: Illa sed repudiavit Laudem, Deo assignavit, Quando supplex decantavit Contexens <i>Magnificat</i> .	5 b. Exsultabat modo miro, Circumplexa hanc in giro Salutando dulciter. 6 b. Salve, inter mulieres Te respexit caeli heres, Meruisti, quod videres Casta fructum uteri. 7 b. Clemens virgo atque pia, Tu nos fove, o Maria, Partus namque tis nos quia Sola spes vivificat.

Fol. 143 a. — „Prosa sequitur.“

392. (4.) De Visitatione B. M. V.

Sequentia Tertia.

Ave, verbi Dei parens, Virginum humilitas,	1 b. Ave, omni naevo carens Humilis virginitas!
Gaude, quae sic gravidaris Nec gravaris filio,	2 b. Gaude, quae sic oneraris Onere gratissimo!
Salve, Iesse stirpe orta Virgula fructifera,	3 b. Salve, clausa templi porta, Soli Deo pervia!

4 a. Plaude, vellus Gedeonis, Rore madens pneumatis,	4 b. Plaude, pellis Salomonis, Pulchrior es ceteris!
5 a. Vale, Iacob micans stella Et illustrans maria, Vale, consignata cella, Rubus in vi flammea!	5 b. Euge, sole quod amicta Solem gignis stellula, Euge, quod sis praelecta Scala caeli fulgida!
6 a. Pange, aurora consurgens Luce novi sideris,	6 b. Pange, arcae trina ferens Charismata miseris!
7 a. Eia, magnificat tua Iesum Christum anima,	7 b. Eia, tecum ut laudemus, Ora, dulcis Maria!

Fol. 152b. — „Incipit prosa Mariae visitationis sicut O beata“. —
Melodie der Sequenz: O beata beatorum.

393. (5.) In festo B. M. V. ad nives.

1. Eburnea,
Nivea,
Lactea,

2 a. Liliata, Margarita Fulgida,	2 b. Alba, nitens, Candens virgo Maria.
3 a. Caelis admiranda Et saeculis praedicanda,	3 b. Cantica tuorum Suscipe famulorum,
4 a. Quos pellicit falsitas, Perimit vanitas,	4 b. Taeterrimis, sordidis Vitiis implicat.
5 a. O mater Dei, Carens omni Macula, [Lucida] Facula, Candens nubecula,	5 b. Manna quae pluis Semper tuis Servulis, Optima, Nobis da Iugiter gaudia,
6 a. Ut fruamur caelico Pane angelico,	6 b. Ne ruamus callido Sub hoste bellico,
7 a. Cuius tu confringe Cervicem, mitissima; Fortissima, Aduva, Depelle noxia;	7 b. Christum nobis ducem In valle miserrima, Pulcherrima, Con dona, Donet qui aethera,

8 a. Tecum qui solio
sedet sidereo,

8 b. Quem prece supplici
Flagita, nancisci

9. Ut possimus
Gaudiorum gaudia.

Fol. 152 b. — „Haec est Mariae nivis“.

394. (6.) De S. Iohanne evangelista.

1 a. Ave, frater Domini,
Iohannes, dilecte
Amice, theologe
virgoque electe,
Doctor et apostole
veritatis rectae,
In quoque virgineo
pudore perfecte.

1 b. Obnixe qui Domini
voce parvisti,
Scaffam, retiacula,
parentem liquisti,
Crucem tollens Messiam
secutus fuisti,
Se negans confessus es
te tyronem Christi.

2 a. Tu ob castimoniae
decus pectus lene
Respuis, conubium
sponsae Magdalenae,
Arcana intellegens
limpide, serene,
Super pectus recubans
Christi die cenae.

2 b. Factus evangelicae
veritatis sator,
Fontisque dominici
rivuli potator,
Futurorum praescius
rerum praelibator,
Divini mysterii
fervidus rimator.

3 a. Solis vincens radios
aquila praegrandis,
Celsa petis pervolans
aetheraque scandis,
Indiserta disseris
et obtusa pandis,
Praedicari praecipis
atque fari fandis.

3 b. Filius tonitru
tonas caro factum
Verbum, per quem virginis
uterum intactum,
Vincenti absconditum
manna das in actum,
Aestuantī animae
in perenne pactum.

4 a. Mariae pro mortuo
Ioseph subrogaris
Atque, custos virginis
ut sis, virgo daris,
Haec mater, tu filius,
ipsi commendaris,
Eius quippe ut simus
filii, adoptaris.

4 b. Haereseos malleus,
hostis synagogae,
Devote qui in Deum
is per anagoge,
Et sanctae theotocos
fide paedagoge,
Fac, nosque ut vestiant
candidatae togae.

5 a. Ast cum condiscipuli
mundi regionem
Peragrarent undique
ac religionem
Christianam sererent,
te, suum custodem,
Virgo mater dirigit
ob Christi amorem.

5 b. Te divina protegens
respexit minerva,
Ferventi cum frigeris
a gente proterva
Olei sartagine,
potaris acerba
Virulenta cicuta
verbi propter verba.

6 a. Frustra cum sic agerent
Caesar, senatores,
Te Patmos in insulam
relegant tortores,
At ibi uranicas
visitationes
Recipis et abditas
revelationes.

6 b. Felici certamine
bene consummato
Et Mariae virginis
funere servato,
Ad epulas caelicas
a Christo vocato,
Bustum sospes invis
lumine velato.

7 a. Fac nos ergo precibus
tuis adiuvari,
Fac caduca linquere,
Christum imitari,
Facque pudicitiae
lilium sectari,
Fac Dei mysteria
per te reserari.

7 b. Da divini numinis
personare voces,
Da nos intellegere
mystica, quae doces,
Da panis angelici
spiritalis dotes,
Da, nos dignos effici
Christi sacerdotes.

8. O pugil eximie,
Christi caelibita,
Actus nostros dirige
in hac valle ita,
Ut cum transitoria
fuerint finita,
Nos caelestis capiat
et perennis vita.

Fol. 152 b. — „Item prosa de s. Iohanne evangelista.“ — 1 b, 7 Se negans
(statt Te negans) Bohemismus? — 5 a, 8 os Christi amorem.

Tropi.

395. (7.) In Festo Visitationis B. M. V.

Ad Alleluia.

Ave, stillans mellis alvearium,
Ave, veri Salomonis ferculum,
Ave, verbi Dei tu sacrarium,
Ave, deitatis receptaculum,
Maria.

Fol. 142 a. — Zur Sequenz Ave, verbi Dei parens. — Vgl. das zu
Nr. 2 Bemerkte.

396. (8.) Aliud Alleluia.

O Maria, mater Christi,
Quae montana adiisti,
Nobis assis in agone
Tua intercessione.

Fol. 142a. — Zur Sequenz Decet huius cunctis horis.

**397. (9.) Per Octavam Visitationis B. M. V.
Ad Alleluia.**

O Maria, mater Christi,
Montana quae adiisti
Et cognatam salutasti,
Consilii mater casti,
Audi nos, dulcis et pia,
Natum nobis concilia.

Fol. 142b. — Zur Sequenz Illibata mente sana.

**398. (10.) In Festo Mariae Nivis.
Ad Alleluia.**

O formosa, virtuosa,
Candens super lilium,
Speciosa plus quam rosa,
Ora tuum filium,
Ut damnosa vitiosa
Nostra purget criminum.

Fol. 151a. — Zur Sequenz Eburnea, nivea, lactea.

Officia.

399. (11.) In Festo Visitationis B. M. V.

Ad Completorium.

In 1. Nocturno.

Super Nunc dimittis.

Antiphonae.

A. Gaude, Maria, mater Christi,
Quae singulari
privilegio meruisti
Portare Christum Dominum,
Lumen ad revelationem gentium.

1. Quam gloriosam
et admirabilem
In universa terra
Fecit Deus
ancillam humilem!

2. Caeli stupent in Maria,
Cui tot singularia
Sunt collata donaria.
3. Ferax est terra Domini
Venter sacratae virginis,
Qui thesaurum fert hominis
Nostrae parem imaginis.

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Verbum bonum, virgo, paris,
Manens expers omnis maris,
Fecundata pneumate.
2. Torrens sacrati flaminis
Urbem Dei laetificat,
Dum Maria vi numinis
Ore Deum magnificat.
3. O dilecta civitas
Dei, rei poscimus,
Qui te noscimus,
Ora pro nobis Deum.

Responsoria.

2. Felices matres,
sed nati feliciores,
Et, quae gessere,
felicia facta fuere.
- V. Felix domus,
felix familia,
Quibus sunt visa
tot mirabilia!
3. O praeclara stella maris,
Virgo mater singularis,
Quae cognatam visitasti,
Iohannem illuminasti
Prole praeclarissima,
Te precamur in hoc festo,
Sis solamen omni maesto,
Fuga mortem, confer sortem
Nobis in caeli patria.
- V. Ad te clamant omnes rei,
Larga datrix sanctae spei,
O fons indeficiens.

Aliud Responsorium.

- R. O dies omni
voto recolenda,
O dies omni
studio veneranda,
In qua tot misero
fulserunt gaudia mundo!
- V. *Haec dies, quam fecit Dominus,
exsulemus et laetemur in ea.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Magna mirabilia
In filia,
Quam sibi elegit,
Terrae marisque Dominus,
Caeli nihilominus,
Signanter peregit.
2. Exsultet terra propere,
Multae laetentur insulae,
En, nubem rore caelitus
Implevit sanctus spiritus!
3. Novum tibi, virgo, canticum
Decantamus,
Ut per te vitae viaticum
Habeamus.

Responsoria.

1. Speciosas filias,
Cumulantes divitias,
Thesauro ventris gravidi
Transcendit mater Domini.
- V. *Exsulta et lauda, habitatio
Sion, quia magnus in medio
tui sanctus Israel.*

Tropus ad Resp. 3.

- Mater Christi veneranda,
Sublevamen miseris,
Prole tua adoranda
Subveni pestiferis.
- Ad te rei suspiramus,
Dux excellentissima,
Te devote exoramus,
Confer vitae gaudia.

Per ascensum hodiernum
Ad montana agilem
Nos ad regnum duc aeternum
Per vitam laudabilem,

Ut soluti mundi mole
Et carnis penuria
De tua laetemur prole,
Virgo praeclarissima.

Fol. 138b sqq. — Alle im vorstehenden fehlenden Teile des Officiums sind prosaisch. Dieses beginnt mit der A Exsurgens Maria abiit in montana etc. Vgl. bezüglich dieses Officiums die Bemerkung zu Nr. 2. — Der Tropus Mater Christi veneranda findet sich als Sequenz gebraucht im Miss. ms. saec. 15. Cod. Oenipotan. 100.

400. (12.) In Festo B. M. V. ad Nives.

Ad Vesperas.

Antiphonae.

1. Candor lucis aeternae
In te, virgo, manet interne
Niveique pudoris
Claustra regit ipse decoris.
2. Ut maduit vellus,
mergitur post arida tellus,
Ut nive albet humus,
sic virginis canduit alvus.
3. Beatus, qui existit lotus
Hic ab aquis nivium,
Transiet sic dealbatus
Ad calorem nimium.
4. Nazaraea, candidior
Es nive per innocentiam,
Lacteque suavior;
Es per amoris flagrantiam.
5. Qui dat nivem sicut lanam
Mollem atque teneram,
Hic Mariam nobis piam
Reddit ac propitiam.

R. Praecellit candore
Lac ebur, flores lilium,
Nix byssum, metalla argentum,
Gemmas margaritum,
Maria autem haec omnia,
Quae est nubes candida,
In quam ascendit Dominus,
Verae qui lucis radius,
Quo nihil est splendidius,

V. *Quoniam ipse est lumen de lumine, habitans lucem inaccessibilem.*

Ad Magnificat.

A. Ecce, virgo tuis
parent creata praeceptis,
Quando ritu soluto
Transit in adversas
te iubente natura figuras,
Torrido quae sub sole niveas
facis ruere pruinas.

Ad Completorium.

Super nunc dimittis.

A. Ne mireris in his signis,
Quod (in) aestate media
Riget terra, nam insignis
Facit haec christifera,
Qua iubente parent [ignis],
Caelum, terra, maria.

Ad 1. Nocturnum.

Antiphonae.

1. Quomodo nix in aestate
Durat neque solvitur,
Mire sic cum caritate
Castitas coniungitur.
2. Nunquam de petra agri
Deficiet nix Libani,
Nec in intacta virgine
Candor innocentiae.

3. Sequitur haec sola primum
Sponsum et agnum candidum
Et ut regina virginum
Canit epithalamium.

Responsoria.

1. Ens omne qui sic condidit,
Sese Mariae subdidit,
Hic plasma sibi subicit,
V. *Haec praecipit nivi, et descendit.*

In 2. Nocturno.

Antiphonae.

1. Et post eam mox proxime
Sequuntur regis filiae
Novo canentes carmine,
Norunt quod solae canere.
2. Hinc candidatus martyrum
Mox sequatur cuneus,
Stola quorum
per fluminis impetum
Dealbatur vivificum.
3. Mox post hanc currunt fervide
Tyros, alienigenae
Et populus Aethiopum
Candorem flagitantium.

Responsoria.

1. Sicut frigus nivis
In diebus messis
Messores laetificat,
Sic pudor virgineus
Carnis pressos aestibus
Iucunde castificat.
- V. Sicut te, intemerata,
Virginitas illibata,
Comitatur humilitas.
2. Tu, qui dealbatus eris
In Mariae nivibus,
Iam ultra non inquineris,
Manens totus candidus,
- V. *Et non timebis domui tuae a
facie nivis.*

In 3. Nocturno.

Antiphonae.

1. Deum vere qui contemplantur
Eius amore fervidi,
Ut reges nive dealbantur
In Selmon, monte Domini.
2. Leonem in media
Haec interfecit
Nivis cisterna
Sua sanctimonia
Et magnificentia
Virtute superna.
3. In qua antiquus dierum
Sedet in veste candida,
Iubilet ei omnis terra,
Quia fecit mirabilia.

Responsoria.

1. O Dei tabernaculum
Candore et illibatum
Regale habitaculum,
Ab intus deauratum,
In quo manet ut in throno
Idem Deus atque homo.
- V. *Et vestimenta eius candida
sicut rix.*
2. Tu amoenans paradisos,
Soli Deo cognitus,
Nitens, candens et invisus
Thronus es eburneus;
- V. *In quo sedet candor lucis
aeternae et speculum sine
macula.*
3. Formam nobis tunc ostendens
Illibatae castitatis,
Locum quando nive tendis
Nitore amoenitatis,
Virum virgo comprehendis
In amore caritatis,
- V. *Quia uterus tuus quasi circu-
itus murorum ex lapide candido.*

In Laudibus.

Antiphonae.

1. Imperio suo
acceleravit nivem,
Quatenus virtutis suae
patefaceret fidem.

2. Sola haec ingressa
est thesauros nivis,
Ut templum sponso faceret
ex lapidibus vivis.

3. Labiis exsultationis
laudabit os meum,
Unica spes pauperum
Maria post Deum.

4. Te, humilis et intemerata
virginitas,
Virginum illibata
comitatur humilitas.

5. Benedicite, glacies
et nives, Domino,
Qui eius subsistitis
imperio
Et inundatis
profluvio.

6. Laudate Dominum de caelis
In Christi matris prodigiis,
Ignis, grando, nix, glacies,
spiritus procellarum,
Facientes verbum eius.

Fol. 148b ff. — „Incipit historia B. M. Virginis,“ d. h. auf das Fest
Mariae Nivis. — In 1. Noct. **RR** 2 und 3 prosaisch. — In 2. Noct. **A**
3, 1 post haec. — **R** 1, 8 Virginitas virginum illibata. — **R** 3 prosaisch. —
In 3. Noct. **R** 1, 6 Deus et homo. — In Laud. Ad Bened. **A** prosaisch,
ebenso In 2. Vesp. ad Magnif.

Hymni.

401. (13.) De corpore Christi.

1. Ave, pascha sacrum,
Sanguinis lavacrum,
Manna, nectar rite
Tu caelestis vitae.

2. Salve, sacer panis,
Deifice favus,
Vera ferax vitis
Spiritalis sitis.

3. Iesu corpus, ave,
Gustu praesuave,
O memoriale
Dulce, cordiale.

4. Christi salve sanguis,
Quem profudit anguis
Cruce soporatus,
Membris perforatus.

5. Victus beatorum,
Salus viatorum,
Corda filiorum
Reple tu tuorum.

6. Flagrans odor mentis
Es concupiscentis,
Amoris ingentis,
Indeficientis.

7. Caro crucifixi,
Flexa quae fuisti
Dira nece crucis,
Da gaudia lucis.

8. Imber sacri roris,
Tui nos cruoris
Mundet intus, foris,
Almis iungat choris.

9. Deo patri magno
Laus sit, miti agno,
Flamini benigno,
Trino simplo digno.

Fol. 153 a. „Incipiunt hymni, primo de corpore Christi sub numero Ave maris.“ Die Melodie des Hymnus war also, was das Versmafs schon nahe legt, die des Ave maris stella.

402. (14.) In Festo Visitationis B. M. V.

Ad Vesperas.

1. Assunt festa iubilaea, In Mariae nunc gaudia Tota psallat ecclesia Devota laudum dramata.	5. Sacri iunguntur uteri, Milesque, sui Domini Praesentiam dum percipit, Hunc exultando suscipit.
2. Cuius sacrata viscera Dei invisit gratia, Ut esset virgo gravida Thori virilis nescia.	6. Clamat anus cum iubilo, Plena sancto paraclito: Beata tu in filio, Quae credidisti Domino.
3. Haec paranymphe dum credit, Sacrum hanc pneuma replevit, Alvus tumescit et gerit Verbum patris, quod meruit.	7. Exsultet caeli regia Et mundialis machina, Abyssus atque maria Laudent Deum per saecula.
4. Confestim montes adiit, Elisabeth salutavit, Obviis eam suscipit Ulnis, stringit et circuit.	8. Patri summo cum filio, Spiritus quoque sancto Sit sempiterna gloria In unitate solida.

Fol. 153 a. „Hymnus sanctae Mariae visitationis; et canitur sicut: Chorus novae“, d. h. auf die Melodie des Osterhymnus Chorus novae Ierusalem. — 1, 4 dragmata. — Vgl. zu diesem und den zwei folgenden Hymnen die Bemerkung zu Nr. 2.

403. (15.) Ad Laudes

eiusdem festi.

1. O Christi mater fulgida, Scatens fons omni gratia, Lux pellens quaeque nubila, Maria sacratissima,	3. Tua prece hanc miseram Pusillamque plebeculam Subleva per auxilium, Quae iacet nexu criminum.
2. Gestas quae castimonia Intacta patrem filia, Virgo monarcham inclita, Genetrix pudicissima,	4. O advocata strenua, Hostem nostrum extermina, Depelle quaeque noxia, Impetra caeli gaudia.
5. Sit gloria patri Deo, Iesu Christoque filio, Spiritus paraclito, Trino et uni Domino.	

Fol. 153 a. „Hymnus ad Laudes“.

404. (16.) Ad Completorium

eiusdem festi.

1. En, miranda prodigia, Concepit nam virguncula, Fit Iesu Christi gerula Maria sacratissima.	3. Hic perit omnis regula Naturaeque molimina, Hic cessat omnis ratio Cedens Dei miraculo.
2. Anus aetate marcida Prolis gestat solacia, Tument ad partum gelida Grandaevae matris viscera.	4. Salutat mater Domini Matrem vatis mirifici, Et vates cum praeconio Reddit salutes Domino.
- 5. Laudemus et nos Dominum,
Patrem et patris filium,
Sanctum quoque paraclitum
Nunc et per omne saeculum.**

Fol. 153 a. „Hymnus ad completorium.“

405. (17.) In festo S. Mariae ad Nives.

Ad Vesperas.

1. Cur obstupescit animus In actu admirabili, Qui geritur divinitus Pro matre venerabili?	4. Cuius rite imperio Cuncta subduntur entia, In terris sibi subdito Plastis magnificentia.
2. Solis aestus qui fervidos Miscet algori frigido, Adversas simul species, Cauma, nives et glacies.	5. Qui matris ad instantiam Uti eam efficiens Convivis reddit gratiam, Ex aqua vinum faciens.
3. Nimirum hoc efficere Potest summi opificis Intacta mater gratiae Operibus mirificis,	6. Theotocos propitia, Naturis quae sic imperas, ...
- 7. Genitori et genito
Ac utriusque flamini
Honor et benedictio,
Qui obumbravit virgini.**

Fol. 153 a. „Item hymni de festo Sanctae Mariae Nivis. Ad vespas.“ —
2, 3 Adversae. — 3, 2 Potest suum opificis. — 6, 3 und 4 sind leider dem
Schreiber in der Feder geblieben und daher wohl ein für allemal verloren.

406. (18.) Ad Laudes

eiusdem festi.

1. Exsurgunt nova gaudia Per gesta mirabilia, Quibus per saeculi climata Refulget virgo Maria,	3. Quas ab aestu multiplicat, Aequae solo accumulata, Limitibus determinat, Sic sibi templum ut fiat.
2. Benedicta in milibus, Prae cunctis mulieribus, Quae congegit ex nivibus Proferens a sublimibus.	4. Felix fidelis femina, Caelesti degens regia, Non dedignata infima Invisere propitia.
5. Gloria Christo Domino, Cum iubilaeco cantico, Processit qui virgineo Tamquam sponsus de thalamo.	

Fol. 153 b. „Item hymnus ad laudes.“

407. (19.) Ad Completorium

eiusdem festi.

1. Miretur omne saeculum, Quod in aestate torrida Virginitatis speculum Nives spargit et gelua.	4. Figuram quod praetenderet Eius pudoris nivei, Quatenus sic ostenderet, Quod templum foret Domini.
2. Super nivem candidior E nive domicilium Struit, cum esset albior Haec super omne lilium.	5. Eorum in memoria Haec festa mirabilium Celebret sanctimonia, Plaudat coetus fidelium.
3. Nives densat sub spatio, Ut sibi tabernaculum In montis supercilio Adaptaret mirificum,	6. Doxa patri ingenito Eiusque unigenito In Mariae virtutibus Laudetur almus spiritus.

Fol. 153 b. „Ad completorium hymnus.“

408. (20.) De Sancto Wenceslao.

Ad Vesperas.

1. Ut caelebs tuas reboare tyro
Possint faveto servuli ab alto,
Posceque blesam vinclo ut resolvat
Doxas in glossam.

2. Barbaris quamvis cesseris avitis,
Fano profano litarunt qui quando,
Nimis serena tu tamen Bohema
De stirpe prodis.
3. Enixa nempe nepa ex parente
Prole sacratus manens illibatus
Infans, elinguis fueris et quamvis,
Tamen beatus.
4. Senex hic puer, gnarus et haud piger,
A crepundiis studiis anhelis
Virtutum, tandem sacris eruditus
Post gymnasiis.
5. Dempto parente demum tribunali
Exceptus schola, stola quirinali
Caesari Deo praeditus, utrimque
Ut iura reddat.
6. Foris corusco schemate togatus
Rigidos intus sumit cruciatus,
Floccos cum iubis nodose contexit
Pectine tricans.
7. Tandem despectus, humilis, abiectus,
Amore divo sorduit, devoto
Squalore tinctus, monachus est dictus
Vitae rigore.
8. Sitis et famis macie consumptus,
Excubiarum tenet vigil cultus,
Carnem pessumdat, animo resultat
Suspensus Deum.
9. Hinc in opaco tempestoque noctis
Surgit, quiete templa visitare,
Rigentes nive gelida nudatas
Cruentat plantas.
10. Ast solum concors fidus eius miles,
Algorem ferre caumatis non valens,
In loca mergit, quibus pedes trivit,
Ardorem sensit.
11. Umeris sacris struem fert egenis,
Calcat racemos, colat quoque mustum,
Manibus mundis adipem frumenti
Carbone torret.

12. Noe ut alter vineam plantavit,
Abram ut abba cuncta decimavit,
Panem et vinum Domino libavit
Ut Melchisedech.
13. Trabeam ritu sub veteri tandem
Liquens assistit altaris minister,
Defunctos morte alter ut Tobias
Sepulcris implet.
14. Inde confregit carceres et vincla
Vinctosque solvit nexu compeditos,
Horridas, quibus gutture penduntur,
Sustulit cruces.
15. Cosmi per vasta climata scrutatur
Supplices cleros, divos sacerdotes,
Victu quos largo dotat, ut divinus
Succrescat cultus.

Fol. 153 b. „Incipiunt hymni de Sancto Wenceslao et primus canitur sicut: Ut queant laxis.“ — 2, 1 cesseris amtis Hs. — 7, 4 Vitae rigorem Hs. — Betreffend die in diesem und den folgenden Hymnen mitgetheilten Wunder vergleiche man die Legende bei Balbin, *Epitome rerum Bohemicarum* Pragae 1677 L. I. c. 9 bis 12. — Wegen der unglaublichen Ausrenkung der Worte aus ihrer natürlichen Folge ist eine Interpunktion vielfach unmöglich, es sei denn, man setze fast hinter jedes Wort ein Zeichen, wodurch indes dem Verständnisse mehr geschadet als genützt würde.

409. (21.) De eodem Sancto.

Ad Completorium.

1. Gubernatore spiritali carens
Gens fide Christi noviter imbuta
Atrium monte construit supino,
Praesulem praefert.
2. Ratisbonensi baiulos direxit
Aedem Wolfgango, quam construxit, almo
Gurgite quamvis hysopo sacrato
Spargeret muros.
3. Ast vir beatus, futurorum scius,
Votis non ausus contraire pius,
Spondet facturum sese, tamen visum,
Quem vidit, pandit.
4. Vidi Pragensem metropolim caelos
Sursum advexam angelis ministris,
Fore futuram posteris matricem
Deo volente.

5. Ergo beati Viti quod et olim
Sacratum templum fuit, illibatae
In Dei matris est intitulatum
Post hoc Mariae.
6. Gentium natos pretio mercatur,
Renegeratos sacris lymphis mundos
Facit piari labe criminali,
Priventur orco.
7. Oculus caecis exstitit qui, claudis
Bacillus, aegris cataplasma, reis
Venia, lapsis dextraque, proscriptis
Secura Gades.
8. Lilium rosae pro tunc maritalit, ^{maritavit}
Sanguine castam quando consecravit
Vitam, et fidem violis ornavit
Docens torquatus.
9. Ignea cruce praeditus in fronte
Vincit tyrannum, poplite qui flexo
Veniam dari flagitat concussus,
Remeat victor.
10. Longa pro mora Caesar iracundus,
Archos quam faustus orans traxit tardus,
Angelos surgens, fronte stupefactus
Vidit et crucem.

Fol. 154a. „Ad completorium hymnus.“ — 4, 2 angelos ministros. — 8, 4 Docens torquatus. — Datur et torques aurea | Pro doctrina catholica, sagt ein Lied bei L. Gautier, Oeuvres poetiques d'Adam de Saint-Victor (1859) II, 159, und in einem andern des Thomas von Kempen heisst es: Auream torquem | Possident in sortem | Mihi delecti | Doctores electi.

410. (22.) De eodem Sancto.

Ad Matutinum.

1. Mente praesaga divinitus actus
Praesens scit horam mortis imminere,
Tactus pressura est conviva factus
Culeo digni.
2. Lividus nocte perfida parente
Media frater necat quem et acer
Extā transfigit macera, novercam
Sed terra sorbet.

3. Limine stratus spiritum beatus
Altitonanti offert illibatum,
Manibus certat, orat in agone
Pro paricidis.
4. Sed sanguis clamat olim ut Abelis,
Tergi qui nullis potuit cautelis,
Ob letum [triste] martyris praeiusti
Morte nil iusta.
5. Varia saevam mortis trunculentae
Necem tortores rabie vertuntur,
Atris vexantur furiis, cum Kain
Profugi fiunt.
6. Religiosa consurgens germana
Per visum noctis iungit aurem almi
Victoris fissam, loco quoque haeret
Repente caput.
7. Regi Danorum hoc insigne factum
Christus in cruce reddit manifestum,
Titulis ergo struit sibi templum,
Sumptibus dives.
8. Pollinctus busto redditur augusto,
Suave olentis vapor surgit mentis,
Pascit qui famen, trimaque sanatur
Cicatrix inde.
9. Ad cuius astant uranici tumbam
Spiritus, unde sumunt lumen orbi,
Mancique claudi artubus directum
Membrorum usum.
10. Surdis obstrusus redditur auditus,
Defunctis vita pariter medela,
Languidis quoque, maerore deiectis,
Gaudium ovans.
11. Hincque frequenter visus est palaestris
Cuneos inter ferreas catervas
Vincere hostis, aquilae flammantis
Vexillo tutans.

Fol. 154 a. „Ad matutinum hymnus.“ — 3, 2 Altitonantis Hs. — 4, 3 Ausfall zweier Silben in der Hs. — 5, 2 tortoris rabiem. — 8, 1 Polincus Hs. fehlerhaft statt pollinctus oder polictus (pollingere). — 11, 3 hostes.

411. (23.) De eodem Sancto.

Ad Laudes.

1. Temporis cursu iubet fratricida
Transferri minax nocte tantum una
Sacrum cadaver, censet collo plecti,
Secus si fiat.
2. At cataclysmo rivos inundantes
Non potuere timidi vadare,
Repente tandem vehiculum cernunt
Per se translatum.
3. Pragam cum urbem clanculo transissent,
Abrupto ponte feretrum in altram
Migravit partem, vinctique solvuntur
Carcere taetro.
4. O Wenceslae, pugil Dei fortis,
Pelle phalanges daemonum et hostes,
Sterne tyrannos, erige prostratos
Iutor ab alto.
5. Utque proinde martyre pro tanto
Cunctipotenti odas referamus,
Contio nostra pangat novas laudes
Simplici trino.
6. Laus Deo patri, quoque filiarchae,
Pneumati almo, in usia uno,
Arce qui poli manet inaccessa
Lumine lumen.

Fol. 154 a col. 2. „Ad laudes hymnus.“ — 4, 4 Iutus ab. — 5, 1
Martyris pro tanti.

Cantilenae.

412. (24.) De sinceritate et amore.

1. Si narrare debeo, Licet dicant, quod hebeo Sistens in vanitate, Ut Codrus ope egeo, Ratione indigeo, Ut languens sanitate.	2. Nam cuius conscientiae Veritas medetur, Vulgus ut pseudo . . . Fore hunc fatetur, Hoc certum praesto spernitur, Ni rite revocetur.

3. Facitque illa dubia, Cum sint ipsa vera, Cupri fert hic lamina, Cum sit auri minera, Nec credo orbe vivere, Qui sit fide sincera.	7. Amicorum animus Mecum unum est velle, Quae dicunt, haec reputo Fore sine felle, Cum omnia prosilient Ex favi sui melle.
4. Vulgus errore praedicat In sensuque captivus, Quisque se sic reputat, Quod ratione divus, Praestantior in omnibus Sit ut in hoc orbe vivus.	8. Sodalis grata iunctio Cordialisque punctio Amore dulcorata, Fidei vera unctio Amorisque inunctio F[irma]tur sic dotata.
5. Ob hoc non credo . . . Amore nodari, Quia quod placet feminae, Abhorret modo mari, Nec quit sensu iuvari, Nam tot sensus, quot animae Certatrices de impari.	9. In adversis providet Et tristis in maerore, Nec de quoquam invidet, Sed in vero favore Te dulciter respiciet In germano amore.
6. De parentum ardore Hi naturali more Plus vulgo inclinantur, Plus horum fero verbera Quam simulata basia, A vulgo quae praestantur.	10. Mulierum animus Semper vagabundis, Nam earum intentio Fluctuat in undis, Te despicit argutiis, Sermonibus facundis.

Fol. 154 b. „Incipiunt cantilenae.“ — Dies ist von allen Gedichten des Cod. Vat. 1122 das traurigst überlieferte, denn es läßt sich weder ein fortlaufendes Versmaß noch ein zusammenhängender Sinn aus demselben erkennen. Mir scheinen Strophen ausgefallen, unter den vorhandenen die Ordnung gestört zu sein. Man ist versucht zu glauben, Jenstein habe eine Jugenddichtung in seinem Alter aus dem Gedächtnisse niederzuschreiben versucht, was ihm aber nur mit einzelnen Strophen gelungen. Daher der Torso. Da die Handschrift die einzige ist, die das Gedicht überliefert, so bleibt nichts übrig, als das Lied, wie es liegt, abzudrucken. Für durchgreifende Emendationen fehlt der Boden. — 2, 1 conscientia. — 3, 4 cum im Sinne von ac, acsi. — 4, 6 ut compositiv. — 5, 1 Ab hoc. — 5, 5 Nec quali sensu. — 8, 4 vera nuntio. — 8, 6 F tur. Die Lücke ist auch am Rande des Ms. bemerkt. — 10, 1 dürfte am einfachsten est zu ergänzen sein. — In der Handschrift sind als Repetitio bezeichnet die Strophen 2, 5 und 8.

413. (25.) De Beata Virgine.

1. Quid modo dictarem
Teque commendarem
Cantuque dulci psallerem
De te, o virgo pia?

2. Tu ardes amore,
Tu nites decore,
Tuque praepolles honore,
Tu stillas dulcore.

Tu laude dignior,
Tu cantu dulcior,
Tu carmine iucundior,
Semper virgo Maria.

Tu callis erranti,
Tu portus natanti,
Tu spes in exsilio,
Tu lumen in obscuro.

Gaude, in Dei lumine,
Virgo, illustrata,
Sine virili semine
Puero fecundata,
De glorioso nomine
Iesu mater vocata.

Adiutrix tu laudabilis
Deiectis in peccatis,
Virgo Christo amabilis,
Succurre nobis gratis,
Favi gustus mirabilis,
Gemma nobilitatis.

3. Tu egenorum res,
Lux vera caecis es,
Dulce refrigerium,
Infirmorum grabatus.

Pudor virginalis
In te mirabilis,
Es praelata superis
Gaudens in aetheris.

Maesti tu solacium,
Stupor angelorum,
Regale palatium,
Adiutrix miserorum,
Robur laborantium,
Ora regem polorum.

414. (26.) De Nativitate D. N.

1. Alto tono personet
Mens et donet
Odas in excelsis,
Dominorum Domino
Cum iubilo
Plaudat coetus fidelis.
Nunc grates Domino,
Mariae filio,
Decantemus
Dulci melodio;
Qui natus hodie
De pura virgine,
Qua processit
Patris iuvamine.
2. Nihil mirabilius
Quam filius,
De virgine natus
Sine virili semine,
Sed flamine
Supremo formatus.
O quam mirabilis,
Inaestimabilis
Quoque, vere
Es ineffabilis!
Per te mors moritur,
Et vita oritur,
Atque salus
Homini redditur.

3. Gloria in superis
Et in terris
Pax nobis aeterna.
Lex vetus minuitur,
Tribuitur
Lex nova in terra.
Hic magnus Dominus,
Quem bos et asinus
Recognovit
In potentatibus.
Rex in caelestibus
Praesepe positus
Delectatur,
Tonat in nubibus.
4. Cuius lucis serenitas
Est claritas
Mentis obumbratae,
Inscrutata veritas,
Severitas,
Mixta pietate.
Rex alme, instrue
Mentique implue
Pneuma sacrum
A summo culmine.
Post finis bravium
Aeternum gaudium
Largiaris,
Creator omnium.

Fol. 154b. „De nativitate.“ Leicht mit doppeltem Abgesang. — 2, 7
quam fehlt. — 4, 8 imple.

415. (27.) De eadem.

1. Magnum vaticinium
Vates praedixerunt,
Nasciturum Dominum
Omnes innuerunt.
2. Gabriel has virgini
Nuntiat salutes:
Gratia paracliti
Filiū produces.
3. Virgo mirabiliter
Parit salvatorem,
Nam post partum firmiter
Retinet pudorem.
4. Nascitur, ut hominum
Lapsum repararet
Et in fine stabilem
Vitam nobis daret.

5. Pastores ecclesiae,
Omnibus haec dicite
In fide sincera:
Eia, eia canite,
Ipsum benedicite
Dulci cantilena.

Fol. 155 a. „De Nativitate.“ — Str. 5 dient als Rundreim nach jeder Strophe und ist deshalb an das Ende gestellt. In der Hs. steht sie als Repetitio nach Str. 1.

416. (28.) De eadem.

1. Phoenix una, virgo pura, Gignis natum frangens iura Doloris, innoxia, Ab aeterno praelecta, In praesenti benedicta, In aevum praedoxia. 2. O herilis baiula, Tu via vitans devia, Venus almae venustatis, Ardor ardens arida, Tu rivus rigans rigida, Alvus summae deitatis.	3. Sophia prudentiae, Tu resis eloquentiae, Fulmen fulvum tu splendoris, Christi alvearium, Sidus, sanctuarium Et magnes amoris. 4. Obsecro, sis memor mei, O asylum bonae spei, Vitae refrigerium, Scutum tutum, muti fatus, Per te iter et ducatus Datur corde deviis.

Fol. 155 a. „De nativitate.“ — 2, 1 sq. O herilis baiulatu via vitans.
— 3, 2 resis (ῥῆσις) Redeschmuck. — Am Schluss etc.

417. (29.) De eadem.

1. In vanum, Hebraeorum Gentes, hic haesitatis Et natum in foribus Videntes ignoratis. Per vates figuratur, Quod per vos disputatur, Ex innuba virgine Quod Deus pariat. Heu, quamdiu atris Pravisque idolatris Palpitanter sistitis, Quod vera non gliscitis Et non consideratis. Nam, quod non rationi, Verae solutioni Patet, quod nunc genitum Pater unigenitum Dat incarnationi.	2. Ab angelo narratur, Quod a trino mandatur, Virginea viscera Mox fides comitatur; Per Ave salutatur, Spiritu roboratur, Super omnes feminas Puella sublimatur. Mox parto salvatore Cherubim in splendore Tenebris indicavit, Quod Christus apparuit Bethlehem regione. Hoc opilionibus Gregumque rectoribus Palam iussit pandere, In insulis pangere Eminus degentibus.

3. In mensa iumentorum
Suumque stravit thorum,
Praesaepis in concavo
Hic latet rex caelorum.

Taurus brunello pare
Domino famulare
Cupiant spiramine,
Tonantem adorare.

Ergo, veri athletae,
Haec resonemus laete
Harmoniae modulis,
Accentuum sedulis
Vocibus invalete,

Ut meritis Mariae
Nos faciat adire
Verum habitaculum,
Scelerum piaculum
Post funus mortis dirae.

Fol. 155 a. „De nativitate.“ — Leicht mit doppeltem Abgesang. — 2, 10, Cherubim als Singular. — 2, 5 salutata. — 2, 11 indicaverit. — 2, 13 Quod ut Christus apparuit. — 3, 5 parare. — Am Schluss: etc. Das Lied ist aber nach Form und Inhalt zu Ende.

418. (30.) De eadem.

1. Dic, quaenam doctrina
De natione mira
Probat, rabbi, incipe,
Haec alta divina?

2. Quod artes liberales,
Septem et plurales,
Ut probent virginem parere,
Hic sunt inaequales.

3. Grammatica infantum
Dat alimenta tantum;
Quid haec prosunt parvula
Ad partus documentum?

4. Rhetorica decore
In remisto sermone
Non partum hunc sublimem
Tali probat lepore.

5. Logica in sermone,
Sermocinatione,
Nil fari ineffabilem
Vult garrulatione.

6. Musica, ignotum
Nam tibi exstat totum,
In harmonia iubiles:
Est verbum caro factum.

7. Geometria, mensuris
His prae vanis curis
Immensum quid metiris
In lineis obscuris?

8. Astronomia motus
Poli non capit, totus
Nam virginis alvulus
Hunc suscipit devotus.

9. Arithmetica pari

Quid certas vel impari?

Qui ab aeterno natus est,
Non potest numerari.

10. Sola theologia

Demonstrat haec vera,
Cuius fidem simpliciter,
Non vi sua, veraciter
Mente crede sincera.

Fol. 155 a. „De nativitate.“ — Str. 10 steht als Repetitio (hier Rundreim) hinter Str. 2. — Str. 1 und 2 haben in der Hs. ein abweichendes Metrum. Die Umstellung der beiden letzten Verse stellt die Gleichmäßigkeit her. — 1, 3 Probat rabbi doctor incipe. Wohl zur beliebigen Auswahl, da eines für Sinn und Vers genügt. — 10, 5 Mente crede vel tene Hs.; wohl ad libitum. — Am Schluss etc. Hs.

419. (31.) De Schismate.

1. Verto luctum in citharam
Et organum in fletum,
Ecclesia nam viperam
In sinu fert et letum.

6. Dei, proh, fit oblivio
Clerique persecutio,
Iam viduae cum orphano
Cessavit miseratio.

2. O Deus alme, adiuva,
Reforma, quae plasmasti,
Orthodoxam concilia
Fidem, quam adunasti.

7. Nunc, reges, intelligite,
Qui indicatis terram,
Ecclesiae dirimite
Et conculcate guerram.

3. Vanus vane mundus plane
Malitia senescit,
Dicam sane, nam profane
Virtutibus tabescit.

8. Si vis urbanus fieri,
Urbanum profitere,
Fuge tortosum colubrum,
Antipapam, sincere.

4. Hinc amplius progrediar,
Hoc schisma tam infaustum
Animarum interitum
Mortisque parat haustum.

9. Tu ergo, a flagitio
Qui gliscis liberari,
Ora matrem cum filio,
Possis ut adiuvari.

5. Reges adolescentuli
Gubernant fines saeculi,
Et recentes vernaculi
Insurguntque latrunculi.

10. O Christe, rex pacifice,
Pelle litem discordiae,
Maria, mater gratiae,
Nunc placa regem gloriae.

Fol. 155 b. „De schismate.“ — Am Schluss etc., obschon das Lied inhaltlich abzuschließen scheint. — 9, 2 Qui gliscis adiuvari. — 9, 4 Possis ut liberari.

420. (32.) Carmen B. M. V. ad cunas.

1. Canit epithalamium
Virgo mater ad filium,
Fescenniarum canticum
Iesu super praesaepium.

Eia, parvule,
Gigas permaxime,
Regum rex, Deus altissime,
Nunc vota mea suscipe.

Indulge reis,
Suveni miseris,
Sis asylum pium profugis,
Dulce solamen ceteris.

2. Iam tempus est, cunabula
Invisere quietis,
Corpus membraque parvula
Pannis constringo laetis.

En, tego te pannis,
Te revela nobis,
Ligo artus, solve famulis
Catenas saevi criminis.

Stricto te colligo
In cuius lectulo,
Tuo qui concludis pugillo
Polum, solum cum pelago.

3. Iam dormi, o Emanuel,
Artubus da soporem,
Et qui custodis Israel,
Mentis aufer torporem.

Qui brevi morula
Somnum dum perficit,
Uti duo luminaria
Ocellos sursum erigit.

Quem excipit mater
In ulnis pariter,
Osculis membra suaviter
Implet, adorat dulciter.

4. Speciosus prae hominum
Natis nate, tu forma,
Vita, vis, virtus omnium,
Decus, exemplum, norma.

Frons vincit lilia,
Sunt genae purpura
Irisque supercilia,
Oculi duo sidera.

Ut mala punica
Crocescunt labia,
Nasus turris est Libanica,
Collum ut monilia.

5. De tua providentia,
Fili, quae contulisti,

Lactis sume initia,
Caste quae implevisti,

Nunc lambe ubera,
Qui regis sidera,
Pascis qui uranica
In caelo diva agmina.

Tantis deliciis
Nos fac frui tuis,
Iubilemus ut cum angelis:
Gloria in excelsis!

421. (33.) Super Ave Maria.

1. Ave, virgo Davidica,
Dei mater Maria,
Tu virga Iesse mystica,
Tu vatum prophetia,
Virtute polles caelica,
Tu humilis et pia,
Quam laudat vox angelica
Cum dulci harmonia.

Sis nobis dux in via,
Virgo mater Maria.

2. Tu omni plena gratia,
Tu mater gloriosa,
Thori virilis nescia,
Tu nardus pretiosa,
Cuius mira fragrantia
Expellit taediosa,
Nobis fer solacia
In valle ruinosa.

Sis nobis dux in via,
Virgo mater Maria.

3. In te tecumque Dominus,
De te qui generatur,
Sed nihil in eo minus
Pudor evacuatur,
A ratione eminus
Hoc esse comprobatur,
Et rerum fons et terminus
Hoc mirum operatur.

Sis nobis dux in via,
Virgo mater Maria.

4. Tu in mulieribus
Benedicta vocaris,
Clausis [quia] visceribus
Deumque virgo paris,
Sublimius sideribus
Ad caelum sublimaris,
Et natum pro sceleribus
Nostris interloquaris.

Sis nobis dux in via,
Virgo mater Maria.

5. Et benedictus uteri
Fructus tui suavis,
Per quem gustus mortiferi
Laxatur poena gravis,
Et portum nobis aperi,
Ne crepet nostra navis,
Quam non permittas conteri
Ex actis nostris pravis.

Sis nobis dux in via,
Virgo mater Maria.

Fol. 155 b. col. 2. „Fecit super Ave Maria Avus archiepiscopi.“
Der Rundreim in der Hs. nur nach Str. 2; sonst „Ro. ut supra“.

422. (34.) De Annuntiatione B. M. V.

1. Mittitur archangelus fidelis
Ad Mariam virginem de caelis,
Antiquis quae latuere velis,
Vox haec patefecit Gabrielis.

2. Ingressus hic nuntiat amoena:
Ave, inquit, gratia tu plena,
Heres tecum manet, vitae vena,
Inter omnes feminas serena.
3. Cuius in sermone haec turbata
Cogitabat, cur sic sit adfata;
Stupet virgo, quod sit salutata
Voce prius nunquam usitata.
4. Ne timeas, inquit, o Maria,
Dominus nam tecum exstat, dia,
Altissimi filium tu quia
Gignes. Precor, veni, o Messia.
5. Quomodo, legate arcanorum,
Pariam hunc regem angelorum?
Coniugis nam nunquam novi thorum,
Virgini hoc manet indecorum.
6. Almus sancti spiritus radius,
Virgo, tuos obumbrabit sinus,
Ex te enim exiet divinus
Ab aeterno genitus filius.
7. Ecce, Dei humilis ancilla,
Fiat verbum, quod dicis, in illa,
In me sistunt vates et Sybilla,
Per me ruat Evae necis stilla.
8. Laetentur christicolae soluti
Pharaonis vinculis versuti,
Liberi deserviant virtuti,
Mundi pompas calcantes polluti.

Fol. 156 a. Am Rande: „De annuntiatione“; hinter dem Liede: „Expliciunt cantilenae, quibus poterit quis pro orationibus uti.“ — Str. 8 steht als Repetitio (Rundreim) hinter Strophe 2. — Vgl. Anal. I, 123 sq.

Orationes.

423. (35.) De Sancto Spiritu.

1. Ave, sacer spiritus, Lumen cordis mei, Qui vocaris digitus Manus dextrae Dei, Patris atque filii, Miserere mei, Amborum connexio, Robur nostrae spei.	2. Ave, doctor optime, Illustrator veri, Tuo claro iubare Nos iube repleti, Ut post tua munera Possimus fateri Tua semper munia In conspectu cleri.

3. Tu es torrens spiritus, Potus nectareus, Aqua sapientiae, Per te madet reus, Sicut super gramina Ros pluit serenus, Sic in mea labia Plue, pie Deus.	5. Infla multifarie Austrum spiritale, Fulci voluntarie Guttur meum sale, Utque sapientiae Digito letale Fugiamus stibium Hoc exitiale.
4. Tu es ignis torridus Vitia comburens, Splendore tu nitidus Tenebras refringens Linguisque sic variis Discipulos imbuens Manseras; me supplicem, Oro, sana tuens.	6. Spiritus paraclite, Pie consolator, Septiformis gratiae Summe tu donator, Pneumatis charismate Tu sis illustrator Nostrae quoque veniae Pius miserator.

Fol. 134 b. — „Incipiunt Orationes; Oratio de sancto spiritu.“

424. (36.) De Corpore Christi.

1. O sacrata hostia, panis angelorum, Verae vitae ferculum, cibus filiorum, Caro Christi mystica, salus miserorum, Cordis penetralia repleas tuorum.	2. O interni hominis mitis hospes, veni, Meis sis in intimis, aspera tu leni, Purga quaeque sordida, saucia veneni, Paradisi gaudia duc nos ad amoeni.
3. O sapor, suavitas, Favus fame lentis, Dulcor et saturitas Amplectendus mentis, In te me exsatia, Vitae me intentis Nexibus confoedera, Vitae permanentis.	

Fol. 136 b. — „Oratio de corpore Christi infra missam.“ — 2, 2 mitis
 o spes, veni.

425. (37.) De Annuntiatione B. M. V.

1. O veri luciferi
    lucarnar praegratum,
Per quod misit pneumatis
    virtus tibi natum,
Lumen sancti spiritus
    cum te subintravit
Gabrielis nuntio,
    quo te salutavit,
2. Dicens: Ave Maria,
    sidus maris clarum,
Plena Dei gratia,
    tu deposce carum
Dominum, qui tecum est,
    ut pellat amarum
Benedicta es inter
    genus feminarum
Et cum [tuo] filio,
    fonte gratiarum.
3. Ergo, mater singularis,
Virgo semper manens talis
    Post partum et antea,
Tuum deprecare natum
Et hunc nobis praebe gratum
    Per tua suffragia.

4. Morum norma,
    Bonitatis species,
Dei forma,
    Virtutum congeries,
Caeli decor,
    Pietatis facies,
Te nunc precor
    Sis pro nobis acies.
5. Cum nil neget filius,
    quod mater precatur,
Posce hunc propitius,
    Ut haec tribuatur
Vita perennis gloriae
    Caelestisque praestatur
Luctus miseriae
    Mundi dum fugatur.
6. Posce patrem, posce natum,
Posce nobis pneuma gratum
    In nostrum subsidium;
Nostra tu sis advocatrix,
O caelorum imperatrix,
    Per mortis supplicium.

Fol. 136 a. — „Item Oratio de Annuntiatione beatæ Mariae Virginis.“
— 2, 6 Ut pellat scelus amarum.

426. (38.) De sancto Katharina.

1. Sicut rosa sine spina,
Sic refulsit Katherina
    Genere gentilium,
Fani liquit simulacra
Et superna petit sacra
    Nacta Dei filium.
2. Haec minervam sacramenti,
Septiformis documenti
    Suscepit divinitus
Et imbuta verbo legis
Maxentii dicta regis
    Non formidat penitus.

3. Sed tanta mente praecellit,
Agmen magistrorum pellit
    Argumento lepido
Et in viam ducit rectam,
Ut vitam sumat perfectam
    Absque corde tepido.
4. Quinquagenos oratores
Docet ad superiores
    Proficisci cuneos,
Quos virgo in martyrio
Summoque cum tripudio
    Sic comitatur eos.

5. Demum virgo plectitur,
Lac inde reflectitur
Sepelitur in Sina,
Hinc oleum emanare
Non cessat, aegros sanare
Ex gratia divina.

6. Ergo, sancta Katherina,
Nos protege in carina
Huius maris naufragii
Et virtute tua dona
Sempiterna caeli dona
Tua prece perfrui,

7. Ut post finem huius leti
Christo praesentemur laeti
Ad superna gaudia.
Hoc deposce, o dilecta,
Quae a Christo es electa,
Per tua suffragia.

Fol. 137 a. — „De sancta Katherina.“

427. (39.) De sancto Sigismundo.

1. Sanctus hic vir Sigismundus,
Rex Burgundis oriundus,
Fulget in Bohemia,
Sanctitate mira claret;
Quis non odas sibi daret
Cordis et suspiria?

2. Nam cum Christum deprecatur,
A supremis sibi datur
Potestas in infimis,
Morbos sanat et aegrotum,
Caecis visum, claudis motum
Dat claris indiciis.

3. Ergo, sancte Sigismunde,
Pro me Christo preces funde,
Praebe, fer auxilium,
Meae da fragilitati
Modicaeque parvitati
Vires, robur, praemium.

4. Da menti prava fugare,
Corde Christo insudare
Vera mentis latria,
Da post vitae huius mortem
Deum intueri fortem
In caelorum patria.

Fol. 136 a. sq. — „Oratio de sancto Sigismundo.“

Anonymus Stirpinensis,

Monachus Cisterciensis,

saec. 13/14.

In dem handschriftlichen Missale des Cistercienserstiftes Stams im Oberinntale, welches die Nr. 40 trägt und aus dem 14. Jahrhundert stammt, findet sich eine Reihe von Tropendichtungen, welche augenscheinlich von einem und demselben Dichter herrühren. Da sich außerhalb Stams keine Spur derselben findet, werden wir voraussetzen dürfen, daß sie in und für dieses Stift verfaßt wurden.

---

428. (1.) In Nativitate Domini.

Super Sanctus.

1. Ave, verum tu solamen, Mitte nobis sacrum flamen, Iesu Christe, sis iuvamen Tribulatis et levamen.	2. Ave, vera lux caecorum, Laude dignus angelorum, Iesu Christe, egenorum Consolator et bonorum.
3. Ave, petra fluens mella, Unguentorum fragrans cella, Iesu Christe, lux novella, Dona nobis pacis mella.	

429. (2.) De Corpore Christi.

Super Sanctus.

1. Ave, panis angelorum, Ave, decus electorum, Iesu Christe, tu nostrorum Morbos sana vitiorum.	2. Ave, sanguis delicatus, Per te homo est renatus, Tu sis noster advocatus, Qui pro nobis est oblatus.
3. Ave, panis angelorum, Medicina peccatorum, Iesu Christe, fons hortorum, Dona pacem supernorum.	

430. (3.) De Beata Maria V.

Super Sanctus.

1. Ave, rosa delicata, Gabriele salutata, O Maria, Deo grata, Sis nobis refugium.	2. Ave, stella claritatis, Paradisus voluptatis, O Maria, deitatis Nobile triclinium.
3. Ave, vivus fons hortorum, Quem mens sitit contritorum, O Maria, peccatorum Dulce refrigerium ¹⁾.	

431. (4.) De Beata Maria V.

Super Sanctus.

1. Ave, virgo generosa, O regina gloriosa, Tu sis nobis gratiosa, O Maria.	2. Ave, mater Salomonis, Madens vellus Gedeonis, Gratiarum plena donis, O Maria.
3. Ave, humilis ancilla Dei veri, quam pusilla Tua lactas ex mamilla, O Maria.	

432. (5.) De sancto Iohanne Bapt.

Super Sanctus.

1. Ave, dulcis praeco Christi, Qui ut stella micuisti, O Iohannes tu fuisti Praeparator viae Christi.	2. Ave, lucifer praeclare, Ave, lumen tu solare, O Iohannes, doctor clare, Decus mundi singulare.
3. Ave, Christi tu baptista Atque dulcis symphonista, O Iohannes, citharista, Prophetarum agonista.	

---

¹⁾ Überschrift: „In omnibus festivitatis beatae Mariae virginis gloriosae.“
— 1, 2 wird je nach den Festen abgeändert in: Hac die purificata — Super
caelos exaltata — Quae de regum stirpe nata.

433. (6.) De sancto Iohanne Ev.

Super Sanctus.

1. Ave, decus castitatis, Rubens rosa caritatis, O Iohannes, flos aestatis, Paradisus voluptatis.	2. Ave, gemma generosa, Stella mundi luminosa, O Iohannes, fac formosa Nostri cordis maculosa.
3. Ave, cella puritatis, Lux divinae claritatis, O Iohannes, veritatis Doctor, vas humilitatis.	

434. (7.) De sancta Maria Magdalena.

Super Sanctus.

1. Ave, nubes pluviosa, Nigra quondam, nunc formosa, O Maria, vernans rosa, Nostra corda fac formosa.	2. Ave, pia, fide plena, Spes salutis, vitae vena, O Maria Magdalena, Duc ad caeli nos amoena.
3. Ave, speculum virtutum, Iter nostrum tu fac tutum, O Maria, nobis scutum Contra hostem sis versutum.	

435. (8.) De Corpore Christi.

Super Agnus.

1. Ave, panis angelorum, Regum rex universorum, Iesu Christe, peccatorum Miserere miserorum.	2. Ave, sanguis, dulcis potus, Per quem plene fuit lotus A peccatis mundus totus, Sanus factus est aegrotus.
3. Ave, panis angelorum, Lumen verum et decorum, Iesu Christe, laus sanctorum, Dona pacem beatorum.	

436. (9.) De beata Maria V.

Super Agnus.

1. Ave, gemma castitatis, Paradisus deitatis, O Maria, flos aestatis, Sis nobis umbraculum.	2. Gaude, virgo benedicta, Vero sole tu amicta, O Maria, vere dicta Dei habitaculum.

3. Ave, virgo, flos vernalis,
Mulierum nulla talis,
O Maria, stella maris,
Christi tabernaculum.

437. (10.) De beata Maria V.

Super Agnus.

1. Ave, summa creatura, Mater vera, virgo pura, Quae naturae frangis iura, O Maria.	2. Ave, stellis coronata, Luce solis trabeata, Semper manens illibata, O Maria.
3. Ave, gaudium sanctorum, Quam vox laudat angelorum, Te coronat rex caelorum, O Maria.	

438. (11.) De beata Maria V.

Super Agnus.

1. O Maria, fide plena, Sponsa Christi, spes serena, Frange leti nequam frena, Daemonis ne laedat poena ¹⁾ .	2. O Maria, tu fecunda, Iesu Christo placens munda, Nos absolve de profunda Procellosa maris unda.
3. A Maria, tu solamen Patrem posce, natum, flamen, Ut futurum post examen Nos cum sanctis locet. Amen.	

439. (12.) De sancto Iohanne Bapt.

Super Agnus.

1. Ave, stella matutina, Quam illustrat lux divina, O Iohannes, a ruina Nos conserva serpentina.	2. Ave, rosa, flos sanctorum, Ave, dux apostolorum, O Iohannes, te cunctorum Laudent ora populorum.
3. Ave, lumen admirandum, Orbi toti praedicandum, O Iohannes, et laudandum, Nos accende ad amandum.	

---

¹⁾ 1, 4 Ne daemonis laedamur poena.

440. (13.) De sancto Iohanne Ev.

Super Agnus.

1. Ave, custos tu Mariae Et caelestis vas sophiae, O Iohannes dulcis, pie, Clarus dux caelestis viae.	2. Ave, lumen orbis clarum, Ave, florens flos rosarum, O Iohannes, tu nostrarum Dele sordes macularum.
3. Ave, apis mellis plena, Ave, mundi lux serena, O Iohannes, sine poena Duc nos caeli ad amoena.	

441. (14.) De sancta Maria Magdalena.

Super Agnus.

1. Ave, Iudith pulchra, fortis, Quae necasti ducem mortis, Duc, Maria, nos de portis Leti et fac tuae sortis.	2. Ave, dulcis advocata, Resurgendi forma data, O Maria, Deo grata, Perduc nos ad caeli prata.
3. Ave, lotrix pedum Christi, Lacrimando quos lavisti; O Maria, tunc audisti: Sint dimissa, quae fecisti.	
-

Matthaeus Ronto,

Monachus Olivetanus,

† 1443.

Matthaeus Ronto war von venetianischen Eltern in Kreta geboren. Wo und wann er sich jene schönwissenschaftliche Bildung aneignete, welche ihn befähigte, Dantes Göttliche Komödie in eleganten Hexametern zu umschreiben, wird uns nicht berichtet. Wir erfahren nur, daß er als Mönch des Olivetanerklosters bei Siena 1443 gestorben.

In der Handschrift 77 des Cistercienserstiftes Wilhering a. D. finden sich unter anderen Abhandlungen und Poesien Rontos die im folgenden mitgeteilten Hymnen. Dieselben sind bereits aus gleicher Quelle mitgeteilt von O. Grillenberger, Studien und Mitteilungen aus dem Benediktiner- und dem Cistercienserorden, XII (1891), 17 ff. und 314 ff. Auf diese Abhandlung sei rücksichtlich des sonstigen Inhaltes der Wilheringer Handschrift verwiesen.

---

442. (1.) Hymnus de Viduis sanctis.

Ad Vesp. et Noct.

1. Euge, confratres, hilares canamus
Strenuos mores nitidamque vitam
Huius ac almae mulieris aequae
Neumate pulchro.
2. Ista, dum vixit, famulata Christo
Perstitit semper documenta servans
Eius et iussus calido creantis
Corde peregit.
3. Haec fuit constans animo meraci,
Iugiter prudens, humilisque caelebs,
Nec Deum caeli metuit tonantem
Femina sacra.
4. Omnium iutrix inopum benigna
Degit ac optans aliis feraces
Res, suum corpus maceravit acri
Ipsa ducatu.

5. Eius ad sacrum veniens sepulcrum
Quisquis aegrotus fieri rogando
Corporis compos validi repente
Sanus abibat.
6. Ergo laudemus mulieris acta
Mira praesentis sapido canore,
Ipsa pro nobis rogitans ut exstet
Cuncta regentem.
7. Gloriam patri tribuamus alto
Et suo celso genito vicissim,
Flamini sancto referente ritu
Tempus ad omne.

Collect. ms. Hilariense saec. 15. Cod. Hilarien. 77. — 2, 2 Praestitit. — 3, 1 Nec fuit. — 7, 3 reverenterit. — „Cum ecclesia catholica Iesu Christi exigeret hymnum communem sacris mulieribus non virginibus assignari, et nullus christicola iam peritus huiusmodi caritatem ipsis deflecteret[ur] efficere velle sanctis, ego ipsarum sacrarum mulierum ardore permotus ad laudem atque decus illarum me obnixe deflexi subsequentem hymnum versu sapphico et adonico fabricare et potest cani sub tono *Virginis proles opifex-que matris* vel sub tono *Iste confessor Domini sacratus* etc. Ergo in nomine Domini nostri Iesu Christi sic moderne dicamus ad vespervas et ad matutinos.“ — Cfr. Grillenberger l. c. 321 sq.

443. (2.) Hymnus de Viduis sanctis.

In Laudibus.

1. Ista praebebat faciem facetam
Omnibus, nullum referens inane
Verbulum, misit sapiens sed omne
Famen ab ore.
2. Sola persistens volitabat usque
Ad Dei caelos soliumque mente
Illa devota mulier supernum
Numen avendo.
3. Haec Iesum Christum, Dominum polorum,
Saepe secretis lacrimis rogabat
Pectus et tundens gemitus levabat
Cordis ab imo.
4. Os suum sanctos recitabat hymnos
Dulce vel psalmos modulo prophetae,
Rebus in mundi reliquis silebat
Infima spernens.

5. Ergo laudemus mulieris acta
Mira praesentis sapido canore,
Ipsa pro nobis rogicans ut exstet
Cuncta regentem.

6. Gloriam patri tribuamus alto
Et suo celso genito vicissim,
Flamini sancto referente ritu
Tempus ad omne.

Collect. ms. Hilariense saec. 15. Cod. Hilarien 77. — 3, 2 lacrimis
acebat. — 3, 3 tundes. — Cfr. Grillenberger l. c. 322.

444. (3.) De sancto Paulo.

1. Ut tibi gratum modulum canamus,
Qui tuas laudes recitet decenter,
Nos modo dignos facito, precamur,
Splendide Paule.

2. Tu Iesu Christi vocitatus hostis,
Saulus exstabas prius, inde factus
Paulus es fidus, sibi stans amicus
Corde meraci.

3. Ille te cudit Iesus altus imum
Christus, in terram ruis et supinus,
Impos et caecis oculis moraris
Stratus ab illo.

4. Inde tu sanas acies resumis
Et fame laete comedis solutus,
Fluctibus sacrae fidei lavaris
Maxime fulgens.

5. Vas es electum Domini polorum
Doctor et gentis gradiensque praeco
Praedicas Christum miserum per orbem
Ore perito.

6. Raptus ad caelum deicum fuisti
Atque migrato puero dedisti
Ipsius vitam, colubrum sed igni
Pendens edacem.

7. Publii patrem precibus calore
Liberas febris, gravibus flagellis
Plecteris Christi recinens honorem
Nulla timendo.

8. Ut tui verbi documenta clara
Orbis illustrant populos fideles,
Militans fanum nitido decore
Iugiter ornans.
9. Naufragum ponto ferulisque caesum
Sporta te muros profugum per artos
Detulit passum tenebras atroces
Carceris atri.
10. Ille crudelis Nero Caesar anget,
Efferus leti capitalis ense
Abstulit vitam tibi, sancte Paule,
Corporis aequi.
11. Martyr et tandem celebratus isti
Miles ad caeli solium superni,
Et tuis miris meritis ibidem
Utere perpes.
12. Tuque pro nobis nocuis rogato,
Qui Deum tanto redimit nitore,
Teque dilectum pretiatur alte,
Paule benigne.
13. Gratias sibi referamus ergo,
Qui tuo tantam tribuit labori
Gloriam, Christo, decus atque magnum
Tempore toto.

Collect. ms. Hilariense saec. 15. Cod. Hilarien. 77. — 13, 1 tibi. — 13, 3 Christi. — „Hunc hymnum ad honorem gloriosi apostoli, sancti Pauli, versu sapphico et adonico feriate (oder seriate) composui. Tres primi versus sunt sapphici, quartus vero adonius in omni quaternario collocati. Potest dividi in tres partes ad vespereos, ad matutinos et ad laudes sicut: Ut queant laxis resonare fibris, Autra deserti teneris sub annis, O nimis felix meritique celsi.“ — Cfr. Grillenberger l. c. 321.

445. (4.) Translatio in metrum hymni Ave maris stella.

- Alma Dei genetrix et caeli ianua felix,
Fulgida stella maris, virgo perennis, ave.
Id Gabrielis Ave quae fortis ab ore tulisti,
Nos miseros funda pacis in arce ratae.
5. Quae celebranda parens mutasti nomen et Evae,
Tu mala nostra fuga, tu bona cuncta pete.
Vincula solve reis et profer lumina caecis
Matris et insinua te retinere statum.
Te mediante preces pro nobis ille capessat,
10. Qui tulit esse tuus natus in orbe Deus.

Virgo super cunctos homines et mitis et alta,
Fac humiles, castos, nos bene labe luens.
Da quoque purifcae vitae munimina nobis
Ac iter impavidum cruraque tuta para,
15. Ut genitum speculando tuum solemur in ævum
Grataque laetitiae dona lucremur ibi.
Laus benedicta Deo patri natoque superno,
Spiritus sancto sit tribus unus honor.

Collect. ms. Hilariense saec. 15. Cod. Hilarien. 77. — 3 Ad Gabrielis.
— Cfr. Grillenberger l. c. 317.

Hieronymus de Werdea,

Prior Lunaelacensis,

† 1475.

Hieronymus de Werdea oder von Monsee, mit seinem Taufnamen Johannes de Werdea, war zu Donauwörth in Schwaben geboren, ward Magister der freien Künste an der Wiener Hochschule und lehrte an derselben bis 1451; er trat dann in die Benediktinerabtei Monsee bei Salzburg, machte den 1. Januar 1452 Profess, ward 1463 zum Prior erwählt und starb den 9. Oktober 1475.

Er ist nicht, wie öfters geschehen, mit dem etwas jüngeren Johannes Fabri, alias Obermayr, de Werdea zu verwechseln, welcher der schönen Künste Magister und Baccalaureus legum ac decretorum und 1486 Rektor der Universität Leipzig war und sich auch als lateinischer (didaktischer) Dichter betätigte. (Vgl. die Matrikel der Universität Leipzig, herausgegeben von Georg Ehrler I, 351; Fabricius Bibl. Lat. med. et inf. aetat. II, 544).

Hieronymus von Monsee oder, wie er selbst schreibt, Mense, war sowohl vor als nach seinem Eintritte in den Orden ein ebenso fleißiger Kompilator und Schreiber von Codices als fruchtbarer theologischer Schriftsteller. Bezüglich seiner schriftstellerischen Tätigkeit sei verwiesen auf Vincenz Staufer, Mondseer Gelehrte, Wien 1864, S. 16 ff. und Mantissa Chronici Lunaelacensis bipartita, Monachii et Pedepontani 1749 II, Nr. 366 ff.

Außer den Dichtungen, welche der Hymnenliteratur zuzurechnen sind, finden sich in Wiener und Münchener Handschriften noch manche andere poetische Versuche des Hieronymus, vor allem eine Vita metrica des Patrons von Monsee, des hl. Wolfgang, mit dem Anfang: *O pater alme Deus, Wolfgangi gesta canendo*. Das von Staufer unter Nr. 28 erwähnte Carmen sapphicum in honorem virginis Mariae mit dem Anfange *O Dei nostri genetrix Maria* konnte ich nicht auffinden; ebensowenig Nr. 6. Passio Domini nostri Iesu Christi poetice descripta.

---

446. (1.) Carmen ad D. N. Iesum Christum.

1. Memor mei, fili Dei,
Preces meas respice,
Parce flenti et dolenti
Peccata quam plurima,
Quae commisi et admisi
Scienter et nequiter.

2. Etsi multa sunt, quae stulta
Fecerit praesumptio
Te laedendo et perdendo
Tuam, Christe, gratiam,
Ego tamen consolamen
Exspecto certissime.

3. Non despero, sed te quaero,
Fons misericordiae,
Iesu Christe, non desiste,
Mihi, quaeso, tribue
Fontem clarum te' aquarum
Gustare viventium.

4. Da virtutum mihi scutum,
Ne in bello corruam,
Quo ignitis me sagittis
Daemon vult illidere,
Ad te Deum, ut tropaeum
Mihi des, confugio.

5. In hac vita sic me dita
Donis salutaribus,
Ut per viam ire sciam,
Quae ducit ad patriam,
Ne plus cadam, sed evadam
Poenas, quas demerni.

6. Corde laeto iam te peto,
Ne me, Iesu, punias
Propter ea, quae mens mea
Admisit praeterita,
Quae iam vere praecavere
Propono firmissime.

7. Me in bono, quod propono,
Fac, Iesu, persistere,
Ante finem ne declinem,
Ad te devotissime
Fundo precem, ne in necem
Decidam perpetuam.

Collect. ms. Lunaelacense saec. 15. Cod. Vindobonen. 3604. A. —
Collect. ms. SS. Udalrici et Afrae anni 1481. Clm. Monacen. 4423. B. —
Incipit carmen ad D. N. Iesum Christum pro impetranda peccatorum venia
sub nota *Tibi, Christe, splendor patris*, decantandum AB. — Erwähnt von
Staufer l. c. unter Nr. 29.

447. (2.) De Nomine Iesu.

1. Illibatae matris nate,
Fili Dei, precor mei
Cordis munda latebram,
Ut aperte et diserte
Mente tota et devota
Hymnos tuos proferam.

2. Heli, heli, rector caeli,
Nunc attende et accende
Me superna gratia,
Nam sincero corde quaero
Tibi ferre et offerre
Laudum sacrificia.

3. Eruditum et munitum
Tuae legis, qua nos regis,
Fac me per elogium,
Quo timore et amore
Possim tui semper frui
Per hoc soliloquium.

4. Suspirantem et clamantem
Ad te Deum audi reum
Solita clementia,
Contristatum, sed signatum
Signo crucis, hostis trucidis
Servans a saevitia.

5. Vas honoris, mors erroris,
Opto nimis, ut imprimis
Tui des memoriam,
Ut decenter et frequenter
Puro corde sine sorde
Tuam cantem gloriam.

6. Splendor patris, honor matris,
Ob insigne tuum digne
Nomen fac me strenue
Te laudare, praedicare,
Ut finita carnis vita
Gaudeam perpetue.

Collect. ms. SS. Udalrici et Afrae anni 1481. Clm. Monacen. 4423. —
Nach 3, 6 zu urteilen vielleicht Einteilung zu einem längeren Gedichte.
Die Autorschaft des Hieronymus ergibt sich wohl aus dem Vergleich des
Liedes mit Nr. 1 und 5.

448. (3.) De Nomine Iesu.

1. Increata, patre nata, Iesu, sapientia, Te laudantum et amantum Choris me associa, Sumens pauca licet rauca Laudum sacrificia.	4. Sic me vere paenitere Mea fac flagitia, Ut evulsa et expulsa Animi tristitia Tibi tandem laudes cantem Cordis cum laetitia.
2. Haec attende et perpende Servi famulitia, Quis honoro et adoro Tua beneficia, Uti dignus, non indignus Tua sim praesentia.	5. Virtus patris, decus matris, Mentis quo duritia Est soluta et abluta Mundi sunt exitia, Haud mepernas, sed me cernas Consueta clementia.
3. Eia, Christe, gressum siste, Auscultans cum gratia Te paventem et fatentem Tibi sua vitia, Quae gregavit et patravit Sua ab infantia.	6. Supplicantis et laudantis Te per haec sequentia, Sume vota, quae devota Offero instantia Et finita me hac vita Tuo vultu satia.

Collect. ms. SS. Udalrici et Afrae anni 1481. Clm. Monacen. 4423. —
Ist in der Hs. ohne Überschrift, folgt aber unmittelbar auf Nr. 2 und scheint
nach 6, 2 fast wie dieses Einleitung zu einem anderen längeren Gedichte ge-
wesen zu sein.

449. (4.) Psalterium Domini N. Iesu Christi.

1. Iesu, da, quod canimus in psalmis, ut sequamur, Ne ab infidelium errore seducamur, Nam primi nos materia psalmi sic informavit, Quae aliis ut prologum Esdras sic adaptavit.	2. Iesu, qui per os David olim cecinisti: Cur gentes fremuerunt? et nobis subvenisti, Tuam per passionem a paganis et malis Hominibus nos liberans protege sub alis.

Dies Psalterium ist bereits in der Sammlung der Reimpsalter mitgeteilt.
Vgl. Anal. XXXV, 64 ff. Erwähnt von Staufer l. c. unter Nr. 14.

450. (5.) De Beata Maria V.

1. Frater ego, qui non nego Me peccasse plurimum, Rogo, pia o Maria, Placa mihi filium, Ad quem tendam, ut tremendam Evadam sententiam.	3. Iesum Christum, mitem istum, O regina gloriae, Ex te natum, tam beatum Puro corde colimus, Regem verum atque rerum Creatorem omnium.
2. Tu es illa, quae mamilla Filium lactaveras, Et si mille petis, ille Nil negare poterit; Rogo ergo, sacra virgo, Me et omnes adiuva.	4. O Maria, mater pia, Hoc a te deposcimus, Ne saluti restituti Nos peccemus iterum; Iesu bone, sic dispone, Ut matrem rogavimus.
5. Maris stella, interpella
Iesum, tuum filium,
Ut finita carnis vita
In caelesti patria
Simus sine semper fine
Gloriae participes.

Collect. ms. Lunaelacense saec. 15. Cod. Vindobonen. 3604. A. —
Collect. ms. SS. Udalrici et Aerae anni 1481. Clm. Monacen. 4423 B. — „Haec
Ieronimus“ B fol. 131 b. — Acrostichon: Frater Ieronimus.

451. (6.) Super Salve Regina.

1. *Salve, regina*, sub tuo regimine
Militare cupientes, o domina,
Tibi nos totos committimus, ut mente,
Corpore quoque regas nos totaliter,
Rectores namque sumus nos inutiles.
2. *Misericordiae* fons recte diceris
Eo, quod tibi commissum officium
Est miserendi; absit ergo, domina,
Ut desperemus; confidimus potius
Salvari per tuam misericordiam.
3. *Vita, dulcedo et spes nostra* solida:
Vita, quia tu mortuos vivificas,
Dulcede eo, quod amaritudinem
Peccati pellis, spes eo, quod filii
Tui cari sumus redempti sanguine.

4. *Salve, Maria, iam secundo dicimus,*
Salve, ut tam ab intra quam exterius
Per te custodiamur, o sanctissima
Virgo Maria; quod petimus, impetra,
Sunt sine te preces nostrae invalidae.
5. *Ad te clamamus circumdati undique*
Inimicorum insidiis valide;
Si tardam vocem amittimus clamando,
Cito adiuva, ne tuis clientulis
Unquam praedominentur hostes pessimi.
6. *Exules filii Evae a patria*
Petimus, ut non exsules a gratia
Simus vel a te vel a Christo capite,
Sed te regente mens nostra conformis sit
Voluntati tui dilecti filii.
7. *Ad te suspiramus nos tamquam parvuli,*
Qui matrum sugere cupiunt ubera;
Amor namque, quo sumus inebriati,
Cogit nos ad te suspirare, domina;
Exaudi nos ergo misericorditer.
8. *Gementes et flentes nostras misérias*
In hac lacrimarum valle depreciamur,
Tuum auxilium ne subtrahas nobis,
Quia, si tu nos deseris, mox cadimus
A spe, o virgo, quam de te concepimus.
9. *Eia, eia ergo, advocata nostra,*
Tuae nos pietatis advocatio
Commendet ei, qui nostram advocatam
Te statuit, uti caelestem patriam
Donare velit nobis post exsilium.
10. *Illos tuos misericordes oculos*
Ad nos converte, qui catervas daemonum
Fugant, expellunt tenebras vitiorum,
Corde accendunt, trahunt ad caelestia;
Hos oculos ad nos converte, domina.
11. *Et Iesum benedictum fructum ventris tui,*
Creatorem et redemptorem omnium,
Qui propter nos propterque nostram salutem
Homo factus est passusque turpissimam
Mortem, Iesum, quaeso, fructum ventris tui,

12. Tu nobis post hoc ostende exsilium,
Ut tecum laeti cumque sanctis angelis
Tandem in caelis et cum omnibus sanctis
Eius aspectu desideratissimo
Promereamur sine fine perfrui.

13. O clemens pauperum praesidiaria,
Exaudi preces devote rogantium
Et quam plurimis peccatis maculatos
Tuis, Maria, sanctissimis meritis
Ab omni culparum resolve vinculo.

14. O pia mater, o regina gloriae,
Quae es cunctorum hominum spes unica,
Ex intimis te precamur praecordiis,
Ut nos, indignos licet tuos famulos,
Eripere velis ab Orci craclo.

15. O dulcis Maria, o dulcis domina,
In hora mortis nobis fer auxilium
Et tecum perduc ad caeli palatia,
Ut patrem, filium, sanctum paraclitum
Tecum laudemus iugiter in saeculum.

Collect. ms. Lunaelacense saec. 15. Cod Vindobonen. 3848. — 9, 1 ut
caelestem. — 13, 4 solve.

452. (7.) De sancto Benedicto.

1. Puer petens eremum,
Sancte Benedicte,
Linquens Romae studium,
Miles o invicte,
Fractum capisterium
Qui compingis prece,
Fac me, quaeso, liberum
A secunda nece.

2. Tuum desiderium
Dum Romanus novit,
Tibi tradit habitum
Et pascendo fovit,
Dum te reddit stabilem
Accedens ad cellam,
Daemon iactans lapidem
Fregit campanellam.

3. Teque quidam presbyter
Die dum paschali
Visitat, celeriter
Occasione tali
Romanum quiescere
Deus a labore
Vult et te clarescere
Mundo cum honore.

4. In specu penuriae
Quando latitasti,
Merulam luxuriae
Sic a te fugasti,
Urticis et vepribus
Mox te involvisti,
Sicque carnis motibus
Plene restitisti.

5. Per crucis signaculum
Vas, quod venenatum
Continebat poculum,
Rumpens, praesentatum
Tibi a discipulis,
Quos ob hoc liquisti,
Locum solitudinis
Iterum adisti.
6. Plura monasteria
Illic dum struxisti,
Post tua vestigia
Multos attraxisti,
Placidum Tertullius
Enticiusque Maurum
Tibi tradunt, quos tu plus
Diligis quam aurum.
7. Fuit frater tepidus
Malorumque morum,
Niger quem puerulus
Traxit extra chorum,
Hunc dum virga percutis,
Fit in Dei laude
Promptus, quem sic eximis
Daemonis a fraude.
8. Labor erat fratribus
Aquam hauriendo,
Ferre sitientibus
Montem descendendo,
Tunc tres petras in una
Rupe posuisti,
Orando in copia
Aquam produxisti.
9. Gothus dum quodam loco
Falcastro succidit
Vepres, de manubrio
Ferrum prosilivit
In lacumque cecidit,
Pater dum oravit,
De profundo rediit,
Manubrium intravit.
10. Egressus est Placidus
Aquam hauriendo
In lacumque longius
Tractus est cadendo;
Mauro pater imperat:
Curre sine mora!
Qui parens extraxerat
Ipsam in hac hora.
11. Presbyter Florentius
Non valens habere,
Quod tu, tuis actibus
Coepit invidere,
Panis, quem suscepas,
Veneno infectus
A corvo, ut iusseras,
Longe est proiectus.
12. A cultu Apollinis
Populum avertis,
Aram tanti criminis
Penitus subvertis,
Quod Satan gravaverat,
Saxum levigasti,
Ignem, quem succenderat,
Sophisticum monstrasti.
13. Paries quem triverat,
Parvum monachellum
Orans pater suscitavit
Atque rusticellum;
Fratres, quos contigerat
Cellam exivisse,
Prophetando vicerat
Foris comedisse.
14. Totila rex dubius,
Utrum te decoret
Prophetiae spiritus,
Mittit, ut exploret,
Cui sine dubio
Sic propheta eris,
Anno regni decimo,
Dicens, morieris.

15. Aquinensem clericum
A daemone vexatum,
Ne carnis eduliam
Sumat, per mandatum
Stringis, nec ulterius
Ordines accedat,
Ne fortassis acrius
Daemon eum laedat.

16. Theopropus nomine,
Vir per te conversus,
Tuam dum quadam die
Cellam est ingressus,
Flesti amarissime
Et, dum causam quaerit,
Dicis: o carissime,
Clastrum illud perit.

17. Frater, qui tibi ferre
Flascones debebat
Duos, in itinere
Unum abscondebat,
Quem dum pro hoc clanculo
Culpas delinquentem,
In absconso vasculo
Reperit serpentem.

18. Qui a monialibus
Mappulas acceptas
Abscondebat, talibus
Verbis fratrem tractas:
Certe praesens fueram,
Has dum accepisti,
Quodque eas videram,
In sinum abscondisti.

19. Fratrem, quem superbiae
Spiritus tentavit,
Qui lucernae lumine
Tibi ministravit,
Non parum sed acriter
Pro hoc increpasti:
Signa cor tuum, frater,
Male cogitasti.

20. Dum consumptis panibus :
Fratres conturbantur,
Increpationibus
Tuis animantur
Et si minus hodie
Panes sunt inventi,
Cras farinae modii
Patebunt ducenti.

21. Fratribus, quos miseras
Clastrum construendo,
Sicuti promiseras,
Ad hos veniendo,
Quadam in visu nocte
Tu apparuisti,
Quomodo construere
Debeant, monstrasti.

22. Moniales feminae
Satis ostendebant,
Tua sancta famina
Quantam vim habebant,
Dum pro linguae vitio
Fit a Deo rata
Excommunicatio
Illis comminata.

23. Ad parentes suos it
Monachus non sane,
Nam dum sine tua fit
Benedictione,
Sepulturae traditum
Terra bis proiecit,
Donec sibi aditum
Deus per te fecit.

24. Monacho instabili,
Clastrum qui exivit,
Patre venerabili
Orante occurrit
Draco sat horribilis
Dei iussione,
Fitque frater stabilis
In promissione.

25. Puer elephanticus
Tibi praesentatur,
Per te quoque citius
Sanitati datur,
Alterque pro debito
Graviter afflictus
Tuo sancto merito
Liber est effectus.

26. Sic ab adversario
Puer venenatur,
Eius cutis vario
Colore mutatur
Et leprosus creditur,
Tuae pietati
Praesentatus redditur
Primae sanitati.

27. Erat in Campania
Tunc alimentorum
Maxima inopia,
Subdiaconorum
Uni quando modicum
Olei dedisti,
Vas, quod erat vacuum,
Plenum reddidisti.

28. Senioremonachum
Daemon dum intravit
Audacter non modicum
Eumque vexavit,
Dum ei solummodo
Alapam dedisti,
Daemonem continuo
Ab eo expulisti.

29. Zalla quidam nomine
Rusticum constrictum
Loris tenet, utique
Graviter afflictum,
Quem pater sanctissimus
Ab eo absolvit,
Solo visu citius
Lora dum resolvit.

30. O pater sanctissime,
Plus quam tu valebat
Soror illo tempore,
Imbrem dum trahebat
De caelo oratio
Eius; fit, quod cupit,
Nam mox inundatio
Pluviae erupit.

31. Post hoc die tertia
In cella dum fuisti,
Elevans in aera
Oculos vidisti
Animam sanctissimae
Sororis Deo carae
In columbae specie
Caelos penetrare.

32. Vidisti ab angelis
Animam Germani
Deferri antistitis
In caelum Capuani;
Testes huius tribuam
Diaconum Servandum,
Theopropum etiam,
Patrem venerandum.

33. Inter tot miracula,
Pater, qui clarebas,
Per doctrinae studia
Etiam fulgebas,
Quod in sancta regula
Satius praetendis,
In qua, tua opera
Quanta sint, ostendis.

34. Tui quando obitus
Diem prophetasti,
Erectis sursum manibus
Spiritus efflasti,
Via strata pallis
In caelum usque tendens
Te dat caeli gaudiis,
Lampadibus resplendens.

35. Nunc et semper salvet me
 Sanctus Benedictus,
 Quatenus a daemone
 Semper sim invictus
 Utque a suppliciis
 Tutus sim inferni
 Et fruam deliciis
 Regni sempiterni.

Collect. ms. Lunaelacense saec. 15. Cod. Vindobonen. 3604. A. — Collect. ms. Lunaelacense anni 1518. Cod. Vindobonen. 4120. B. — Collect. ms. S. Petri Salisburgen.[?] saec. 15. Cod. Vindobonen. 3402. C. — Orat. ms. S. Petri Salisburgen. saec. 15. Cod. Petrin. b II 30. D. — Collect. ms. S. Petri Salisburgen. saec. 15. Cod. Petrin. b VI 3. E. — Collect. ms. SS. Udalrici et Afrae anni 1481. Clm. Monacen. 4423. F. — Collect. ms. SS. Udalrici et Afrae saec. 15. ex. Clm. Monacen. 4381. G. — Cod. Mellicen. 932. saec. 15. H.

1, 4 omni victa D. — 1, 6 compingens D. — 1, 7 sq. In quo purgatur triticum A, tua nutrice H. — 3, 1 Te quam D. — 6, 2 duxisti G. — 6, 6 Euticiusque A; Enticusque E; Eutriciusque D. — 7, 8 A daemonis AFG. — 8, 1 Labor exstat DE. — 10, 8 Eum in DE. — 11, 3 tuis ac tibi E. — 13, 1 Paries qui E, Paries que F. — 14, 6 eras E. — 17, 2 Floscones D. — 17, 3 Duas C. — 18, 7 Quique eas H. — 20, 1 Cum E. — 23, 6 eiecit E. — 26, 1 Hic ab E. — 26, 2 Quidam venenatur AE; Quaedam G. — 26, 3 Quod eius cutis FG. — 27, 5 Qui quando E. — 28, 5 Sed ei solum modo DE. — 29, 1 Salla quidam CEG. — 31, 6 Deo fehlt C. — 32, 3 sq. Capuani praesulis In caelum deferri GE. — 34, 6 usque fehlt C.

„Haec pater Ieronimus, Lunaelacensis coenobii professus“ F. — „Carmen de vita beati Benedicti, sub nota Ave vivens hostia cantandum, conformiter ad secundum librum dialogorum beati Gregorii papae.“ BFG. — Erwähnt von Stauffer l. c. unter Nr. 30.

453. (8.) De sancto Floriano.

1. O martyr Christi, Floriane inclite,
 Exemplum dabas efficax fidelibus,
 Dum ad martyrii coronam festinans
 Amore Dei Lauriacum properas
 Et tuis nuntias commilitonibus:
2. Quid fratres alios iam diu quaeritis?
 Ite et cito sic dicite praesidi,
 Quia et ego vere sum Christianus;
 Tunc te praesentant Aquilino praesidi,
 Sed nec minis terroris nec verberibus.
3. Ad pontem igitur Anesi fluminis
 Perductus, ut mergaris, oras et dicis:
 Suscipe, o Iesu mi, animam meam;
 Crudelisque te iuvenis in fluvium
 Praecipitat, sed mox privatur lumine.

4. Fluvius autem, expavescens martyrem,
Nobile corpus elevavit in petram;
Iussu divino adveniens aquila
Expansis alis suis in modum crucis
Sanctissimi corpus protexit martyris.
5. Qui se devotae feminae Valeriae,
Ut humo corpus condatur, manifestavit;
Quae illud virgultis involvens ad locum
Pergit monstratum et, dum animalia
Lassantur, fons erupit durans hodie.
6. Ad locum ergo sepulturae veniens
Corpus secrete sub terra deposuit,
Ubi divina volente clementia
Miles ille 'martyrque sacratissimus
Innumeris adhuc floret miraculis.
7. Flori, quo flores, Floriane inclite,
Christo commenda nos tuis precatibus,
Ut, quae commisimus, hic mala relaxet
Et tuis tandem sanctissimis meritis
Perveniamus ad aeterna gaudia.

Collect. ms. Lunaelacense saec. 15. Cod. Vindobonen. 3848. A. —
Collect. ms. SS. Udalrici et Aerae anni 1481. Clm. Monacen. 4423. B. —
3, 3 o fehlt AB. — 5 ,3 Quae id virgultis AB. — Erwähnt in: Mantissa Chronici
Lunaelacen. II sub. Nr. 395.

454. (9.) De sancto Georgio.

1. O martyr Christi milesque fortissime,
Sancte Georgi, Dominum Iesum Christum
Pro me devoto tibi, quaeso, famulo
Deprecare tu precatu assiduo,
Ne vincar, qui infestat me, a daemone.
2. Et ut vicisti draconem pestiferum
Nobilem liberando regis filiam,
Ita in omnibus adversitatibus
Mihi succurre, dum extrema maxime
Necessitate constitutus fuero.
3. Det mihi Deus per te fortitudinem
Spiritus sancti, ut concupiscentias
Carnis domare atque vincere queam
Mundoque corde Domino deserviam,
Quousque finis vitae meae clauditur.

Collect. ms. Lunaelacense saec. 15. Cod. Vindobonen. 3848. A. —
Collect. ms. SS. Udalrici et Aerae anni 1481. Clm. Monacen. 4423. B. —
1, 4 tu fehlt AB. — 3, 3 domare et vincere AB. — Erwähnt in: Mantissa
Chronici Lunaelacen. II, Nr. 395.

455. (10.) De sancta Ursula.

1. Licet, o virgo Ursula sanctissima,
Terreno sponso desponsata fueris,
Ad tuas tamen et virginum tuarum
Preces intendens, sponsus ille caelicus,
Iesus plus vobis, quam petistis, tribuit.
2. Qui nedum in castitate virginea,
Pro qua petistis, servavit, sed etiam
Ad palmam vosmet perduxit martyrii,
Quapropter nemo dubitare poterit,
Quin preces vestrae sint permultum validae.
3. Petimns ergo, o martyr egregia,
Pro nobis ad Deum, tuaeque sodales,
Fundite preces, quod taliter vivamus,
Ut post hanc vitam mereamur fieri
Caelestis regni vobiscum participes.

Collect. ms. Lunaelacense saec. 15. Cod. Vindobonen 3604. — 2, 3 vos perduxet. — Erwähnt von Stauffer l. c. unter Nr. 31.

456. (11.) Oratio de Beata Virgine metrica ex undecim partibus versuum totidemque generibus metrorum contexta.

Orans exposcit a te qui, virgo Maria,
Nomen et ipsius infra versiculi monstrant.

Dactylicus disiunctus.

1. Florida virgula, pellere noxia singula cures,
Regia gloria, solve vincula pessima quaeras.

Dactylicus coniunctus.

2. Atque Dei genitrix pia, virgo serena, Maria,
Tunc rogata dabis famulari parata ministro.

Dactylicus neuter.

3. En, tibi supplico, me, pia, pacifica, rege, munda,
Respice, quae patior, mihi subveni, virgo Maria.

Leoninus.

4. Iamque sis, o vitis florida, semper mihi mitis
Et fer opem famulo, virgo beata, tuo.

Caudatus.

5. Radice de Iesse quae graderis, tibi caelis
Omnes tu pariter iungere meque velis.

Epanalenticus.

6. Nobis propitia, rogo, sisque misericors nobis,
In te speramus, nam et confidimus in te.

Reciprocus.

7. **Maxima stella maris, tuo nos, carissimo, nato,
Unire precibus, maxima stella maris.**

Anadiplosicus.

8. **Spes miserorum, pax, requies et gratia dulcis,
Dulcis sis miseris et spem concede salutis.**

Anaphoricus.

9. **Est pius, est clemens, est plenus Christus amore,
Me mundet, me salvet per te, virgo beata.**

Serpentinus.

10. **Et moneo, male ne mihi sit, hoc procul averte,
Nunc quia, scis certe, doleo valde male.**

Salius sive saliens.

11. **Sis medicina, caeli regina, mitteque iuvamen
Esto parata, dona rogata iugiter. Amen.**

Collect. ms. Lunaelacense saec. 15. Cod. Vindobonen. 3604. — 4, 1
Iamque, o florida vitis, semper sis mihi mitis. — Akrostichon: Frater
Ieronimus de Mense. — Erwähnt von Stauffer l. c. unter Nr. 26.

457. (12.) **Predigtlied.**

1. O muter der parmherczikayt,
Maria, du vil rayne maid,
Zum gotz wort vnser hercz beraitt,
Was man vns an der Predig sayt.
2. Hilff, das daselb an vns entspriesz,
Vom mund in vnser hercze fliefs,
Das vns in nichte nit verdriess,
Und sein all glaubig fell genyess.
3. Nw pitten wir dich arm vnd reich,
Dein milte gnad du vns verleich,
Das wir mit dir im hymelreich
Erfrewet werden ewikleich.

Orat. ms. Tegurinum saec. 15. Clm. Monacen. 20110. (fol. 238 a) A.
— Collect. ms. SS. Udalrici et Afrae anni 1481. Clm. Monacen. 4423
(fol. 35 b). B. — 1, 2 mayd B. — 1, 3 wortt B. — 1, 3 berayt B. — 1, 4
Als man vnfs B. — 2, 1 Hilf fehlt A; vnfs enspryehen B; entspruesz A.
— 2, 2 flyesz B. — 2, 3 Vnd das vnfs daran nicht verdryesz B. — 2, 4
all glaubigen hell genyessen B. — 3, 1 Nun pitten B; dich fehlt A; reych
B. — 3, 3 in dem hymelreich B. — 3, 4 ewiglich B.

Hoc carmen edidit et sequentes horas diei sub eadem nota *Beata n^o Obis*
gaudia magister Ieronimus de Werdea, monachus tunc in Lunaelacu. B.
Aus B bei Wackernagel, Das deutsche Kirchenlied II, 693, ohne Angabe
des Verfassers.

Thomas a Kempis,

Canonicus Zwollensis,

† 1471.

Frater Thomas Kempis, wie er selbst sich schreibt, entstammt dem niederrheinischen Städtchen Kempen, wo er 1379 (oder 1380) das Licht der Welt erblickte. Sein Vater Johann Hemerken war Handwerker von Stand, seine Mutter hieß Gertrud (Kuyt.) Als die Schulen der Heimat dem Jünglinge nicht länger genügten, ging derselbe, sich weiterzubilden, nach Deventer (spätestens 1392), wo er zunächst bei Florentinus Radewijus, Vikar der Kirche in Deventer, dann bei einer frommen Witwe, und schließlich wieder bei Radewijus, in dessen zu einem Hause der Fraterherrn umgewandelten Wohnung Unterkommen fand und bis 1399 verblieb. Ende September dieses Jahres trat er in die Gemeinschaft ein und erhielt er die Aufnahme in das regulierte Chorherrnstift Agnetenberg bei Zwolle, doch erfolgte seine Einkleidung erst 1406. Den 26. Juli 1413 ward er zum Priester geweiht, begab sich 1424 nach Windesheim, ward wahrscheinlich 1425 zum erstenmal zum Subprior erwählt, und mußte am 11. Juni 1429 mit den übrigen Konventualen infolge der strittigen Wiedereinsetzung des Bischofs die Agnetenberg verlassen und bis 1432 in Lunenburg bei Harlingen eine Zuflucht suchen. Im Jahre 1448 ward er, nachdem er zeitweise auch dem Rentamte vorgestanden, zum zweitenmale zum Subprior erwählt. Im Alter von Wasser in den Beinen belästigt, starb er im 92. Lebensjahre den 25. Juli 1471.

Es ist hier nicht der Ort, von den anderen Schriften des gottseligen Thomas a Kempis, insonderheit von dem unvergleichlichen Werke der *Imitatio Christi* zu reden. Seine Hymnen und religiösen Dichtungen sind uns teils in den Ausgaben seiner Werke, teils handschriftlich erhalten. Unter den Handschriften steht in erster Linie das Thomas-Autograph vom Jahre 1456, Cod. Bruxellen. 4585—87. „Anno Domini Mccccvi finitus et scriptus per manus fratris Thomae Kempis“. Die Handschrift enthält mehrere Dichtungen mit ihren Singweisen; diese wurden von Coussemaker unter dem unzutreffenden Titel „Chants liturgiques de Thomas a Kempis“ veröffentlicht in dem *Messenger des Sciences historiques de Belgique*, 1856, p. 66 ff. Als liturgisch können nämlich unter den nachstehend gedruckten Liedern unseres Autors nur die Nummern 1 bis 9 einschließlicb gelten, von denen nur eine, Nr. 4, auch handschriftlich vorkommt. Alle übrigen Poesien des Verfassers gehören der außerliturgischen Erbauungspoesie, dem Reimgebete an, auch dann, wenn sie, wie meist der Fall, mit Singweisen versehen und diese dem liturgischen Hymnen-Sequenzen- und Antiphonengesange entlehnt sind. Thomas dichtete nicht solche, ihm aus dem Chorgesange geläufige Weisen neue Texte, um dieselben zu seiner Erbauung nicht nur zu rezitieren, sondern auch zu singen. Diese Dichtungen sind also, wenn man will, „gesungene Leselieder“ oder, wie man sich später ausgedrückt haben würde, eine Art „christlicher Hausmusik“. Eine Sammlung solcher, der liturgischen entlehnten Hausmusik ist auch die zweite Handschrift, die uns Lieder des Frater Thomas überliefert, ein im Fraterhaus zu Zwolle geschriebenes Gesangbüchlein, jetzt Cod. 434

der Stiftung Emmanuelhuizen in Zwolle. Die Lieder dieser Handschrift wurden zuerst von Spitzen herausgegeben in seiner *Nalezing op mijn Thomas a Kempis*, Utrecht 1881, 62—74. Verwandten Charakters ist die Karlsruher Handschrift 368, eine Sammlung von meist mit Singweisen versehenen Liedern, die August 1786 aus der Auktion Julius' von der Hardt in die heutige großherzoglich badische Landesbibliothek überging. Die Lieder dieser Handschrift hat Mone in seinen Lateinischen Hymnen des Mittelalters an verschiedenen Stellen gedruckt, ohne indes in Thomas den Verfasser zu erkennen. Weniger reichhaltig an Liedern ist die Handschrift 7970 der k. k. Familien-Fidei-Komiss-Bibliothek in Wien, ein aus den Niederlanden stammendes musikalisches Quodlibeticum. Ausser den im folgenden mitgeteilten Liedern enthält die Handschrift (ähnlich wie auch Cod. Zwollen. und selbst Bruxellen.) eine Anzahl von Antiphonen und Responsorien mit Singweisen, die augenscheinlich Thomas zum Verfasser haben, hier aber keine Aufnahme finden konnten, weil sie, in Prosa geschrieben, nicht wohl als religiöse Dichtungen bezeichnet werden können. Auch die Brüsseler Handschrift enthält eine solche Antiphon: O dulcissime Jesu, quam amabilis etc. Coussemaker l. c. p. 77.

Aus demselben Grunde habe ich auch die ein- zwei- und dreifachen Akrostichen auf die Namen Caecilia, Agnes und Clara (*Opera Omnia* 1607 II, 597 sq.) ausgeschlossen. Es sind dies keine Hymnen, auch in des Wortes weitestem Verstande nicht. Dasselbe gilt von dem in vernachlässigten Versen geschriebenen Lehrgedichte *Vita boni monachi* (*Opera Omnia* l. c. 590 sqq.) In das Gebiet der religiösen Lyrik kann es schwerlich einbezogen werden.

458. (1.) Hymnus de ss. Trinitate.

1. O vera summa trinitas, Aequalis una deitas, Tibi laus, tibi gloria, Honor, virtus, victoria.	3. Tu nostra es felicitas, Lux, via, vita, veritas, Tu creator es omnium, Caelorum, terrae, marium.
2. Te invocamus mentibus, Te collaudamus vocibus, Te adoramus genibus, Te flagitamus manibus.	4. Te iure laudant omnia, Caelestia, terrestria, Et infernorum condita Tibi non sunt abscondita.
5. De patri sit gloria Eiusque soli filio Cum spiritu paraclito Et nunc et sine termino.	

Thomae Malleoli de Kempis *Opera Omnia* ed. H. Sommalus Antwerpiae. 1607. II, 596.

459. (2.) Hymnus in Transfiguratione Domini.

1. Iesu, salvator saeculi, Redemptis ope subveni, Qui in corpore fragili Voluisti transformari.	2. Lex et prophetae primitus Praedixerunt divinitus Te in carne adventurum Et pro nobis moriturum.

3. Beatus venter virginis,
Quae te fovit in gremio,
Alens sacris uberibus
Iacentem in praesaepio.

5. Quo agnito discipuli,
Petrus, Iacobus, Iohannes
Relictis rebus saeculi
Iesum sequuntur alacres.

4. Baptista, praeco nobilis,
Praedicavit in populis:
Ecce, agnus Dei, Christus,
Olim promissus patribus.

6. Post haec in montis vertice
Orante Iesu intime
Transfiguratur caelitus
Vultus eius pulcherrimus.

Laus, honor, virtus, gloria etc.

Thomae Malleoli de Kempis Opera omnia ed. H. Sommalius. Antwerpiae.
1607. II, 599. B.

460. (3.) Hymnus de eodem festo.

1. Christe, redemptor omnium,
Vera salus credentium,
Audi preces humilium
Laudes tibi canentium.

4. Infunde nunc piissime
Donum caelestis gratiae,
Ut caritate fervidi
Simus et intus lucidi.

2. Vergente mundi vespere
Processisti de virgine,
Ut radius de sidere,
Verum lumen de lumine.

5. Largire tuis servulis
Hunc diem venerantibus,
Ut tua transformatio
Gloriae sit adeptio.

3. E sursum pater tonuit
Eius te fore filium,
Hoc et Iohannes docuit
Perhibens testimonium.

6. Gloria tibi, trinitas,
Aequalis una deitas,
Quam laudat caeli curia
Per infinita saecula.

Thomae Malleoli de Kempis Opera omnia ed. H. Sommalius. Antwerpiae
1607. II, 592.

461. (4.) Hymnus ad Angelos et Sanctos in caelo.

1. Caeli cives, attendite
Et, angeli, percipite,
In hac valle miseriae
Exsultanti succurrite.

3. In terris diu vivere
Et Christum nondum cernere
Grave nimis est animae
Languenti eius amore.

2. Vos in perenni gaudio
Et ego in exilio;
Pensate, quod gemens dico,
An mirum sit, quod lugeo.

4. Hinc sponsa in meridie
Sponsum requirit anxie,
Quem mystica sub specie
Absens colit vera fide.

5. Fides, spes, mera caritas Clamant: Iesu, quo properas? Rabboni, ubi habitas, Cur ire longe simulas?	7. Consoletur exsilium Gratiae stillicidium, Fratrum quoque subsidium Ac luctus tui praemium.
6. De mea nunc absentia Noli flere, o anima, Ibi fige suspiria, Quo praecedo, in patria.	8. Ad patrem sursum transeo, Ut in misso paraclito Exsultes et in filio, Quamdiu es in saeculo.

Cant. ms. Zwollense saec. 15. Cod. Zwollen. (Emmanuelshuizen) 434. A. — Orat. ms. Carthusiae Colonien. saec. 15. Cod. Colonien. 28. B. — Opera et libri vitae Thomae de Kempis imp. Norimbergae 1494. C. — Opera Thomae a Campis. Parisiis 1549. D. — Opera Thomae a Campis. Dilingae 1567. E. — Opera Thomae a Kempis ed. H. Sommalius. Antwerpiae 1601. F. — Thomae Malleoli de Kempis Opera omnia ed. H. Sommalius. Antwerpiae 1607. II, 593. G.

1, 4 Exultati A. — 2, 3 quid AB. — 3, 4 Languentis AB; eius vulnere B. — 4, 3 sub spe E. — 4, 4 Occlusum colit DE. — 5, 1 Fides, spes et caritas DEG. — 5, 2 Clamat B. — 6, 2 amica A. — 6, 4 Quo te praecedo in DEG; praecede C. — 8, 2 Ut emisso paraclito AB.

462. (5.) Hymnus de s. Agnete Virgine.

1. Agnetis, Christi virginis Et pretiosae martyris, Memoriam sollenniter Agamus unanimiter.	4. Quo rubente angelicis Suscipitur in manibus Ac fertur in cubiculum Virginibus pollicitum.
2. In annis puerilibus Spretis mundi blanditiis Filio matris virginis Castis adhaesit mentibus.	5. Ibi gaudet in candida Agnum subsequendo stola Atque canit in cithara De hostium victoria.
3. Quem, dum in terris viveret, Sponsum habere voluit; Quam vere hunc diligeret, Sanguine fuso prodidit.	6. Cuius prece sanctissima Da veniam cum gratia, Christe, sanctorum gloria, Per infinita saecula.

Thomae Malleoli de Kempis. Opera Omnia. ed. H. Sommalius Antwerpiae 1607. II 597.

463. (6.) Hymnus ad eandem s. Agnetem.

1. Ave, florens rosa, Agnes generosa, Virgo speciosa, Martyr pretiosa.	2. Sumens mel suave Ore Iesu, ave; Casta sponsa Christi, Mundum contempsisti.

3. Solve pravitates, Fuga vanitates, Preme adversantes, Iuva dimicantes.	6. Vitam praesta puram, Viam plana duram, Ut intremus caelum, Carnis aufer velum.
4. Monstra te benignam, Omni laude dignam, Iesum ut amemus Semper et laudemus.	7. Audi nos, Maria, Consolatrix pia, Veni cum Agnete, Visita nos laete.
5. Virgo singularis, Recte praedicaris, Agnum imitaris, Agnam nominaris.	8. Salva nos, salvator Mundi et creator, Iesu, vitae dator, Virginum amator.
9. Sit laus Deo patri,
Christo eius nato,
Almo paraclito,
Uni vero Deo.

Thomae Malleoli de Kempis Opera Omnia ed. H. Sommalius. Antwerpiae
1607. II, 597.

464. (7.) Hymnus de s. Caecilia Virgine.

1. En, virginis Caeciliae Fulget vita clarissima, Quam sponsus pudicitiae Elegit ab infantia.	5. Haec cernens tunc episcopus Urbanus, vir angelicus, Resolvitur in lacrymis De fructu tantae virginis.
2. Quae Christi evangelium Abscondebat in pectore, Ut Iesum nitens lilium Casto servaret corpore.	6. Domine Iesu, suscipe De manibus Caeciliae Fructus casti consilii Sicut odorem balsami.
3. Hinc amor et devotio Fervebant cum colloquio, Hinc diebus ac noctibus Sacris intendit fructibus.	7. O beata Caecilia, Devota Christi famula, Per tua sacra merita Nos Deo reconcilia.
4. Nam duos fratres nobiles Christi effecit milites, Quos per eius vestigium Hortatur ad martyrium.	8. Deo patri sit gloria Eiusque soli filio Cum spiritu paraclito Et nunc et sine termino.

Thomae Malleoli de Kempis Opera Omnia ed. H. Sommalius. Antwerpiae.
1607. II, 598.

465. (8.) Hymnus de s. Iohanne Baptista.

1. Gaude, mater ecclesia, De praecursoris gloria, Hic est Iohannes Baptista, Repletus Dei gratia.	6. Ab eius sacris manibus Baptizatur altissimus, Stupet baptista humilis, Quia sic fecit Dominus.
2. Sanctus natus ex utero Exsultavit in gaudio, Cum redemptor virgineo Clausus adesset thalamo.	7. Traditur tandem carceri Ardens lucerna fidei, Feritur amicus sponsi Gladio regis impii.
3. Annis adhuc sub teneris Cunctis relictis civibus Instinctu sancti spiritus Fit eremita strenuus.	8. Sed mox assistunt angeli Voce canentes parili: Huic debetur martyri Corona iure triplici.
4. Pelle cameli tegitur, Locusta vili pascitur, Viam angustam graditur, Per quam caelum ascenditur.	9. Nam doctor fuit inclitus Et martyr invictissimus, Sed et virgo purissimus, Iohannes, vir sanctissimus.
5. Tantis fulgens virtutibus Iohannes compar angelis Praedicavit in populis: Ecce, agnus Dei, Christus.	10. Deo patri sit gloria Eiusque soli filio Cum spiritu paraclito Et nunc et sine termino.

Thomae Malleoli de Kempis Opera omnia ed. H. Sommalius. Antwerpiae. 1607. II. 596.

466. (9.) Hymnus de s. Iohanne Evangelista.

1. Christe, sanctorum gloria Et piorum memoria, Nostris intende precibus, Quas pie tibi fundimus	4. Ex tuo sacro pectore Hausit fluenta gratiae, Hinc filii ecclesiae Verbi potantur nectare.
2. In honore apostoli Iohannis dilectissimi, Ut eius sacris meritis Caeli iungamur sedibus.	5. Hic etiam limpidius Prae cunctis et sublimius Vidit sacra mysteria, Solis beatis pervia.
3. Qui amari prae ceteris Promeruit discipulis Ob castitatis titulum, Munus tibi gratissimum.	6. Flagrant eius epistolae Tui amoris adipe, Quo nos, Iesu, reficere Digneris omni tempore.

7. O Iohannes carissime,
Exemplar pudicitiae,
Divinae nos clementiae
Custos commenda Mariae,

8. Ut post cursum huius vitae
Gustemus de vera vite,
Cuius fructus dulcissimus
Sanctis offertur manibus.

9. Gloria tibi, Domine,
Qui natus es de virgine,
Cum patre et sancto spiritu
In sempiterna saecula.

Thomae Malleoli de Kempis Opera omnia ed. H. Sommalius. Antwerpiae. 1607. II, 596 sq.

467. (10.) Hymnus de Passione Domini nostri Iesu Christi.

1. Tota vita Iesu Christi
Cruz fuit et martyrium,
Hunc sequi suum servulum
Decet per iter asperum.

6. Serve meus, me respice,
Quot sumpsi vulnera pro te,
Stude vicem rependere,
Quamvis impari pondere.

2. Memor ero, quamdiu sum,
Laboris atque dolorum,
Quos Iesus, meus Dominus,
Gessit in carne positus.

7. Prospera mundi despice,
Adversa libens suscipe,
Mecum in cruce morere,
Ut mihi queas vivere.

3. Passio tua, Domine,
Facta est amara valde;
O quantum me dilexisti,
Cum pro me mortem subisti!

8. O Iesu, splendor gloriae
Et spes futurae patriae,
Quanto pro me es vilior,
Tanto mihi es carior.

4. Semper crux, clavi, lancea,
Fel, arundo cum spongia,
Sputa, corona spinea
Et dira tua vulnera

9. Pudeat nunc sub capite
Spinato membrum gaudere,
Cum et amara bibere
Voluit conditor vitae.

5. Cordi meo sint infixae
Et in memoria scriptae,
Nam sunt amoris stigmata
Sponsique murra electae.

10. Sit laus, honor, devotio
Iesu, Mariae filio,
Tenso crucis patibulo
Pro redimendo populo.

Orat. ms. Carthusiae Colonien. saec. 15. Cod. Colonien 28. A. — Orat. ms. Tegurinum anni 1500. Clm. Monacen. 20015. B. — Thomae Malleoli de Kempis Opera Omnia ed. H. Sommalius. Antwerpiae 1607. II, 595. C. — 2, 2 Laborum C; doloris B. — 3, 2 Sancta est A. — 4, 4 Et dura B.

468. (11.) Hymnus de Iesu et Maria et sanctis patronis ecclesiae.

1. O Iesu mi dulcissime,
Spes et solamen animae,
Da mihi te diligere
Et extra te nil quaerere.

2. Maria, sis propitia,
Maria, dele vitia,
Succurre nobis miseris,
Defende nos ab inferis.

3. Agnes, virgo mitissima Et Christo dilectissima, Pro tuis ora servulis, Ut floreant virtutibus. 4. O Maria Magdalena, Audi vota, laude plena, Apud Christum locum istum Tuis commenda precibus. 5. O beata Caccilia, Devota Christi famula, Per tua sacra merita Deo nos reconcilia. 6. Sancte pater Augustine, Lux doctorum, scriba vitae, Pro nobis ora iugiter, Ut vivamus concorditer. 7. O beate Ieronyme, Doctor orbis magnifice, Ad te clamantes respice Et ad superna erige. 8. Ambrosi, doctor nobilis, Vita, fama laudabilis, Sacris Christi sermonibus Nos instrue uberius.	9. O Gregori dulcissime, Dulci fulgens eloquio, Perduc nos recto tramite Perenni frui gaudio. 10. Bernarde, doctor inclite, Amator Iesu fervide, Devotos tuos refice Panis vitae dulcedine. 11. Antoni, Christi famule, Monachorum sanctissime, A saevis nos daemonibus Custodi horis omnibus. 12. Francisce devotissime, Pauper atque humillime, Fac nos mundum contemnere Et crucem Christi tollere. 13. O beate Dominice, Praedicator egregie, Alumnos tuos instrue Discipline vivere. 14. O Radbode, Lebuine, Pulchrae rosae, gemmae binae, Orantibus subvenite, Portas caeli aperite.
15. O benigne Werenfride,
Hostes nostros prosternite,
Mala procul repellite,
Aeterna bona poscite.

Cant. ms. Nerlandicum saec. 15. Cod. Vindobonen. (KK. Familienbibl.) 7970. A. — Thomae Malleoli de Kempis Opera omnia ed. H. Sommalus. imp. Antverpiae 1607. II, 598 sq. B.

2, 2 dulcissima B. — 3, 4 florent A. — 4, 2 voto A. — 5, 1 Katharina A. — 5, 4 Excussa nostra vitia A; das weitere fehlt A. — 12, 2 Pauper et B. — 15, 1 O fehlt B. — A bietet die Melodie des Liedes; es ist die des Hymnus *Fit porta Christi pervia*.

469. (12.) Dominicis diebus hymnus.

1. En, dies est dominica, summo cultu dignissima Ob octavam dominicae Resurrectionis sacrae.	2. Haec, quamdiu hic vivitur, Septimanatim colitur, Ne unquam nobis excidat, Quid Christus surgens dederat.

3. Spem certam vitae caelicae
Manentis et perpetuae
Resurgens nobis contulit,
Quae diu latens exstitit.
4. Christi nam resurrectio
Nostra scitur provectio;
Quotquot in ipsum credimus,
Cum ipso resurreximus.
5. In ipso sumus singuli
Facti superditissimi,
Sunt sua quaeque propria
Nobis facta communia:
6. Claritas, perpetuitas,
Beata immortalitas,
Gaudia, pax, deliciae
Ex eius nobis munere.
7. Horum pia memoria
Die fiat dominica,
Ne maneamus inscii,
Cur dies fertur Domini.
8. Hac die surgens Dominus
Non morietur amplius,
Quod in ipso realiter,
In nobis sit mentaliter.
9. Hac die resurrectio
A quovis fiat vitio,
Ne per consensum libera
Huic succumbat anima.
10. Recolat ante omnia
Pius die dominica
Decem praecepta Domini
Articulosque fidei.
11. Renovet et memoriae
Sacramenta ecclesiae
Cum similibus ceteris
Fidei necessariis.
12. Maxime nunc mens caveat,
Ne lingua festum polluat,
Offendens lingua gravius
Quam manuum operibus.
13. Instandum iam alacrius
Piis actibus, precibus,
Devotis exercitiis
Sanctisque desideriis.
14. Studeat iam praecipue
Pia mens requiescere
Tranquilla conscientia
In Deo, qui est omnia.
15. Occupetque ex integro
Mentem Dei dilectio,
Ut mens haec sensibilia
Non sentiat ut mortua.
16. Penset, quid sit, quo venerit,
Ubi sit, cur creata sit,
Quorsum erit et reditus
Votis cunctis et actibus.
17. Ex Deo in miseras,
Luce venit in tenebras,
Quae ad Dei imaginem
Facta et similitudinem.
18. Illuc sit eius reditus,
Unde ipsius exitus,
Beata sit, non misera,
Lucida sit, non nubila.
19. Recordetur originis
Suae primae praenobilis,
Ut se pudeat vilibus
Occupari terrestribus.
20. Spiritualis origine,
Divina est et genere,
Factura nobilissima
Angelorumque socia.
21. Homo quam sit praenobilis,
Statura monstrat corporis,
Qui rectus suet incedere
Erecto sursum capite.
22. Est lumen vultus Domini
Suo impressum vultui,
Mentis ut sit effigies
Viva hominis facies.

23. Interna sapientia
Facie lucet ab extra,
Quae testis est exterius,
Homo qualis interius.

24. Est quoque Tau vivifico
Insignitus signaculo,
Prodens per hoc, quod proprius
Sit crucifixi servulus.

25. Praesentem mens dominicam
Comparet ad praeteritam,
Penset, quantum profecerit,
Quantum quoque defecerit.

26. Mala detestans caveat,
Bona servare studeat
Instantemque hebdomadam
Novam putet militiam.

27. Intime quoque gaudeat,
Quod adhuc tempus habeat,
Profectum posse facere
Tam gratiae quam gloriae.

28. His piis exercitiis
Occupari mens humilis
Die debet dominico,
Dum manus cessat actio.

29. Tibi factori temporum,
Qui vera quies mentium,
Sit laus, honor et gloria
Hac die et in saecula.

Cod. Carlsruh. 368 mit Mel. — 14, 4 Qui et omnia.

470. (13.) In diebus celebribus hymnus.

1. In diebus celebribus
Cessandum est ab actibus
Vetitis et illicitis,
Quieti mentis nocuis.

2. Nequaquam tunc mens exeat,
Sed collecta permaneat
Apud sese in intimis
Clausis sensibus corporis.

3. Quidni mens tunc praecipue
Interna mentis requie
Cultum adoret per pium
Deum et suum dominum.

4. Ratio et memoria,
Voluntas quoque libera
Vacent tunc Deo penitus
Totis animae viribus.

5. Solum in Deo gaudeat,
Hunc offendisse doleat,
Spem timoremque integrum
In suum vertat Dominum.

6. Speret eius praesentiam
Timeat et absentiam,
Referens ad hunc omnia
Seu adversa seu prospera.

7. Penset in se subtilius,
Quid sibi pius Dominus
Dederit seu dimiserit,
Quid dabit ac promiserit.

8. Dedit sibi innumera
Bonorum beneficia,
Quitavit hanc a vitiis,
Bonis ditabit aeternis.

9. Dona revolvat intime,
Tam naturae quam gratiae,
Quae malorum supplicia,
Quae bonorum et praemia.

10. Penset, ut haec acquireret
Et ut illa evaderet,
Tormentis quam crudelibus
Se exposuit Dominus.

11. Insuper vacans corpore Mens assuescat revolvere, Quae qualisque sit requies, Qua caeli fruuntur cives.	18. O quam felix haec civitas, Ubi beata trinitas Mundis videtur ¹ cordibus, Quae est gloriae terminus.
12. Ut hanc queat liberius Speculari tunc animus, Interdicitur actio Servilis die festivo.	19. Ex hac curiae claritas, Ex hac concors societas Caelestium spirituum Ac beatorum mentium.
13. Hinc se super se sublevet Attenteque consideret, Quae sanctorum sint gaudia In Ierusalem superna.	20. Omnium nisu virium Laudare patrem luminum Unica harum actio, Quies huius fruitio.
14. Penset, quantum hi gaudeant, Cum iam pleniter habeant, Quidquid ipsi voluerint, Careant, quod noluerint.	21. Ab his addiscat animus, Ut diebus celebribus Quies eius seu motio Divina sit laudatio.
15. Intus, foris et undique Sancti pleni sunt gloriae, Cum in [Dei] praesentia Sint, qui omnibus omnia.	22. De bonis iam exhibitis Seu de futuri temporis Laudet Deum vivaciter, Mentaliter, vocaliter.
16. Illi vacant totaliter, Hunc vident facialiter, Hunc amant ardentissime Huncque habent plenissime.	23. Quisquis festis celebribus Sic Dei vacat laudibus, In se ipso hic optime Scit sanctos dies colere.
17. Ex huius sola facie, Quae verum lumen gloriae, Tota caelestis curia Percipit, quae vult, omnia.	24. Hoc nobis da perficere, Rex sempiternae gloriae, Ad tui laudem nominis Concinendam cum angelis.

Cod. Carolsruhan. 368 mit Mel.

471. (14.) Sequitur hymnus de adventu Domini.

1. Veni, veni, rex gloriae, Educque nos de carcere Mordentis conscientiae Dimisso cuncto crimine.	3. Est carcer multum horridus, Tenebrosus ac foetidus, Impurus omnis animus, Criminis sibi conscius.
2. Quamvis vero instruxeris, Emeris, liberaveris, Quid prodest, ni eduxeris Nos de squalore carceris?	4. Hic multam fert miseriam, Panis vitae carentiam, Aquae vivae penuriam, Verae lucis inopiam.

5. Verme mentis corroditur,
Culpaе foetorem patitur,
Luxus affectu uritur,
Metus frigore stringitur.
6. Tot formidat supplicia,
Quot perpetravit scelera,
Hinc instrumenta varia
Sibi assunt poenalia.
7. Iamiam gehennae traditus,
Ut inflammatur ignibus,
Sic culpaе vivens animus
Cruciatu r timoribus.
8. Poena sibi gravissima
Est foeda conscientia,
Nam tormenta tartarea
Scit sua fore praemia.
9. Haec quis unquam evaderet,
Ni Deus homo fieret
Hominemque redimeret
Ac de culpis educeret?
10. Omnes culpa concipimur,
Enutrimur ac nascimur;
Mundi ab hac educimur,
Si fide Deo iungimur.
11. Te, fabricator saeculi,
Praebe praesentem homini,
Donans formam remedii,
Quo subtrahatur carceri.
12. Da nobis, fons munditiae,
Nitorem conscientiae,
Ut in ea tu sedule
Digneris requiescere.
13. Aufer quodque obstaculum
Inter nos et te medium,
Ut tibi habitaculum
Sit cor nostrum gratissimum.
14. Priva nos ignorantia,
Quae mala docet plurima,
Donaque nos scientia
Horum, quae sunt utilia.
15. Cura mali pruriginem,
Peccandi consuetudinem,
Reduc tuam imaginem
In nativam originem.
16. Transfer irae de filiis
Nos in filios luminis,
Qui tui sumus nominis,
Simus et vitae simplicis.
17. Exstirpatis defectibus
Ac reformatis viribus
Mens divinis virtutibus
Renovetur perfectius.
18. Spei cedat timiditas,
Regnet mater humilitas,
Summa virtutum, caritas
Ac mundi cordis puritas.
19. Amet te filialiter,
Non timeat serviliter,
A quo tam singulariter
Mens dilecta perenniter.
20. Purgata mentis acie
Te cernat hic aenigmate,
Donec educta carcere
Tua fruatur facie.
21. Quamlibet sit exiguum,
Quo recreas hic animum,
Solatur tamen nimium
Praesentis vitae taedium.
22. Quem modo dotas pignore
Tuae futurae gloriae,
Eia, educ plenissime
De huius carnis carcere.
23. Ei, educ hunc de tenebris
Huius foetentis carceris,
Ut te in regno luminis
Semper laudet cum angelis.

472. (15.) Item de nativitate Domini hymnus.

1. Apparuit benignitas Dei nec non humanitas Ex caritate nimia Ad nos atque gratuita.	10. Nobis orat et praedicat, Pro nobis cuncta facit, Verbis, signis et actibus Nos quaerens, non se penitus.
2. O amor quam exstaticus, Quam effluens, quam nimius, Qui Deum, Dei filium, Unum fecit mortalium!	11. Pro nobis comprehenditur, Flagellatur, conspuitur, Crucis perfert patibulum, Pro nobis tradit spiritum.
3. Affectu superfervido, Quo nos tulit ab aeterno, Nequibat se comprimere, Qui venit nos invisere.	12. Nobis surgit a mortuis, Nobis se transfert superis, Nobis suum dat spiritum In robur, in solacium.
4. Non invisit nos angelo, Seu supremo seu infimo, Carnis assumens pallium Venit ad nos per se ipsum.	13. Vere talis dilectio Non audita a saeculo De creatura aliqua Humana vel angelica.
5. In se cum invisibilis Sit nostris lippis oculis, Tectus mortali tunica Huc processit ad publica.	14. Homo talem non habuit, Quia transgressor exstitit, Defuit hoc et angelo Fervore nimis tepido.
6. Non solum se ostendere Voluit, sed convivere Deus homo hominibus Hic annis triginta tribus.	15. Dic, quis unquam spirituum Hic pro salute hominum Incarnari se pertulit, Non dico crucem subiit?
7. Nascitur nobis hodie Pauper, exsul [rex gloriae], Nobis vagit praesaepio Iunctus bovi et asino.	16. Hoc summus fecit Dominus Sua bonitate tractus, Qui natus dedit pretium, Quo mortis solvit debitum.
8. Post nobis circumciditur Nobis et Iesus dicitur, Pro nobis stellae visio, Nobis Iesu oblatio.	17. Hinc ex plena laetitia Concinamus nunc <i>Gloria</i> <i>Sit Deo in altissimis</i> Una cum laetis angelis.
9. Nobis baptismus suscipit, Nobis ieiunans esurit, Nobis et Satan hunc temptat, Nobis temptantem superat.	18. Hos si replet sic gaudio Nostri congratulatio, Nos, o, quantum gaudebimus, [Pro] quibus Christus est natus!

19. Delectemur in proprio Nobis nunc nato Domino, Tot hunc mulcentes osculis, Quot eius membra corporis.	21. En, infans sapientia, Puer, qui ante omnia, Deus pannis involvitur, In praesaepio ponitur.
20. Transeamus in Bethlehem, Quo natus rex Ierusalem, Cernamus cum pastoribus Verbum, quod fecit Dominus.	22. Summa cum reverentia Adoremus hic singula, Dilectio hunc compulit, Quod hoc Dominus pertulit.
23. Deo patri sit gloria Per infinita saecula, Cuius amore nimio Salvi simus in filio.	

Cod. Carlsruhan. 368. — 3, 2 Qua nos. — 14, 2 extit. — Am Rande:
Agnoscat nota.

478. (16.) De eadem festivitate hymnus.

1. Nascitur diversorio Manens in patris solio, Monstrans, quod cum hoc saeculo Nulla sibi communio.	7. De Iesu tunc comedimus, Cum hunc toti diligimus, Cum eius mores sapimus Et hos sequi afficimus.
2. In mundo nec est veritas, Iustitia nec aequitas, Sed abundat iniquitas, Falsitas, fraus et vanitas.	8. Si non sapit divinitas, Edatur vel humanitas, Ne nobis sit sterilitas Tanta Iesu dapsilitas.
3. Hoc ergo nequam saeculum Sit nobis ut ergastulum, Ipsius ne reti fraudum Dilabamur in barathrum.	9. Ingredieris, egrederis, De Iesu pasci poteris Seu humanis et typicis, Seu divinis ac mysticis.
4. Exemplo Dei filii Simus hic vagi, profugi, Sed sursum ferri cupidi Spe virtuteque animi,	10. Tantis abundans dapibus Quisquis manet famelicus, Vel follus est vel ebrius, Seu homo sit vel angelus.
5. Stratum Iesu praesaepium Ut sit salubre pabulum Mundorum animalium, Videlicet fidelium.	11. Pannis tegitur vilibus Rex regum atque dominus, Dans solamen pauperibus Non verbis, sed operibus.
6. Est Iesu quaevis actio, In carne conversatio, Nostrae mentis refectio Ac morum regulatio.	12. Quod tam praestans exsisteret Paupertas, quis hoc crederet, Ni Deus hanc eligeret Eiusque decus proderet?

13. Sic fuit, sic est, sic erit; Dives imprimis hic erit, Pauperem Christus elegit, Quem ut suum hic deprimit. 14. Gaudeat pauper humilis, Huic mundo dissimilis, Carens nummi divitiis Abundet virtutum donis. 15. Quanto quis hic pauperior, Tanto Christo similior, Qui cunctis est humilior Egenisque pauperior. 16. Pauper hic nasci voluit, Plus pauper vicens deguit Ac paupertatem aluit, Sed pauperius obiit. 17. Vide Christum humillimum, Qui frigoris incommodum Utrumque per solacium Propellit animalium. 18. Horum namque anhelitus Calefacit uberius Infantem, qui propter frigus Sub pannis vagit vilibus.	19. O humilitas nimia, O paupertas altissima, Quod a brutis solacia Capit hic, qui est omnia! 20. Quid, quod bos nec non asinus Uterque Christo commodus, Ni, quod doctus et indoctus Uterque Christo placidus? 21. Doctus seu idiota sit, Iesus neminem abicit, Dummodo hunc amaverit Seque humiliaverit. 22. Qui verbis vita praeditis Seu luce vitae simplicis Proficiunt hic aliis, Salvator calefit ab his. 23. Natus pastorum optimus Nuntiatur pastoribus, Non pigre dormitantibus, Sed gregi vigilantibus. 24. Nunquam mentis desidia, Sed interna vigilia Percipiuntur intima Natalis Christi gaudia. 25. Parare nos ad gratiam Per internam custodiam Praesta, Iesu, rex, gloriae, Pater laudis perpetuae.

Cod. Carolsruhan. 368. — 2, 2 Nec iustitia nec. — 11, 2 ac dominus. — 13, 4 Lies ut servum? — 16, 3 paupertatem abiit. — 21, 1 idioata.

474. (17.) Item de eadem festivitate.

1. Nunc Deus carens tempore Circumscribitur tempore, Nascitur et de virgine, Qui natus est perpetue. 2. Tempus et diem congruum, Horam locumque placitum Elegit factor omnium Ad suum natalitium.	3. Dicta die dominica Nascitur nocte media Brumae sub inclementia, Peregrinus a patria. 4. Natus in diversorio Ponitur in praesaepio, Cultu tectus pauperrimo, Bove calet et asino.

5. Latens mundi prudentibus
Et noxa dormientibus
Propalatur simplicibus,
Gregi invigilantibus.
6. Quodlibet horum maximo
Refertum est mysterio,
Christi quaevis ut actio
Nostra scitur instructio.
7. Quidni sapiant omnia,
Sint quoque exemplaria,
Quae patris sapientia
Gessit nostra substantia.
8. Non solum nos redimere
Venit, sed et instruere,
Ut vita simul et morte
Possit nobis proficere.
9. Natus edicti tempore
Curat oboedientiae
Virtutem notam facere
Nosque ad hanc incendere.
10. Sub hac ipse concipitur,
Nascitur, vivit, moritur
Hacque venturus creditur
Iudex, ut ipse loquitur.
11. Quid hac virtute carius,
Divinius, praestantius,
Quam tam vigil in omnibus
Observat Dei filius?
12. En, die solis congrue
Nascitur sol iustitiae,
Per quem nox ignorantiae
Dies fiet scientiae.
13. Dum medium silentium
Linguae tenerent omnium
Iustorum prophetantium,
Oritur lumen gentium.
14. Nascitur et in tenebris
Creator omnis luminis,
Ut doxam laudis fragilis
Spernat homo, rex nobilis.
15. Homini quid cum gloria
Vana ac deceptoria,
Qui munda conscientia
Vera abundat gloria?
16. Tempus elegit hiemis
Creator omnis temporis,
Ut mentis gelu frigoris
A cunctis pellat perfidis.
17. Gelu namque perfidiae
Venit Christus depellere,
Fidem quoque accendere
Suae caritatis igne.
18. Hiemis tulit frigora,
Ut nos pro sua gloria
Carnis spernamus commoda,
Diligamus incommoda.
19. En, quod carni molestius,
Quod mundo est despectius,
Quod plus foetet divitibus,
Elegit Dei filius.
20. Exsul a domo propria
Carnis vestitur tunica,
Monstrans, quod vivens anima
Huic mundo extranea.
21. Vivere in hoc saeculo
Quid quam peregrinatio?
Sed clara Dei visio
Nostra vera est mansio.
22. Hinc per omne, quod agimus,
Hoc quaerimus, hoc cupimus,
Ut ruptis carnis nexibus
Caeli iungamur civibus.
23. Da, patris sapientia,
Tua sequi humilia,
Ut in paterna gloria
Te laudemus in saecula.

475. (18.) In absentia sponsi tempore tribulationis hymnus.

1. O quam glorificum solum sedere,
Corque pacificum secum habere,
Sponsum per speculum mente videre
Neque contrarium quidquam timere!
2. Experientia haec multum cara,
Heu, brevis, modica nimisque rara!
Grandis militia vita nam nostra,
Qua mala plurima bonaque pauca.
3. Quia iniquitas multum excrescit,
Fervida caritas, heu, refrigescit;
Hinc contrarietas nunc circumquaque,
Intus timiditas, deforis pugnae.
4. Cur mihi misero lux est collata,
Cui afflictio, heu, cummulata;
Quidnam in saeculo, quam gravis labor,
Quam tribulatio frequensque dolor?
5. Vilis pulvicule, cur querularis,
Hic multifarie cum tribularis?
Nescis, quod otio non nunc torpendum,
Sed iugi gladio magis utendum.
6. Ut aurum purius igne purgatur,
Meus sic filius poena probatur;
Ego, quos diligo, semper castigo,
Nec servus domino maior est suo.
7. An tibi excidit, quod relegisti,
Hic crux quod exstitit totum, quod vixi,
Caput nec habui, quo reclinarem,
Hic auctor saeculi cum exsularem?
8. Quanto hic amplius humiliaris,
Tanto perfectius mihi aequaris,
Qui sum altissimus Deus de Deo,
Sed tamen minimus nequam in mundo.
9. Mea humillima mater Maria,
Omnium ultima hic reputata,
Quanta nunc gloria est sublimata,
Hic per poenalia tanta probata!

10. En, singulariter mihi dilecti,
Cuncti poenaliter sunt hic affecti,
Virtutum meritis per hoc repleti,
Nunc caeli praemiis semper sunt laeti.
11. Est mihi patiens pauper acceptus,
Clarus hic insolens semper despectus;
Mundo, quod inclitum est, honoratur,
Mihi ut foetidum abominatur.
12. O si perpenderes mea promissa,
Libens appeteres quaeque molesta,
Posses ut consequi gaudia caeli,
Quae habent singuli hic pro me passi.
13. En, pacis tempore plures amici
Pugnae sub onere probantur ficti,
Sic vere noscitur adversitate,
Fidus quis dicitur prosperitate.
14. Nil mihi carius vales praestare,
Tibi quam funditus renuntiare,
Cuncta contraria sponte sufferre
Haecque ut munera mihi offerre.
15. Si nam iniquitas non dominetur,
Felix adversitas semper meretur;
Est via regia haec electorum,
Ducens ad atria regni caelorum.
16. Hic patientiam, Iesu, largire
Tuamque gratiam hic impertire,
Meis in omnibus tua voluntas
Sit gravaminibus summa voluptas.
17. Hic tibi studeam, o, conformari,
Hic cruce valeam, o, terminari,
Ut qui supplicio tibi sodalis,
Caeli convivio sim commensalis.
18. Da hoc, ingenite rerum creator,
Da, unigenite mundi salvator,
Daque, paraclite, utrius amor;
Tibi perpetue sit laus et honor.

476. (19.) De gloria caelestis Ierusalem in communi hymnus.

1. Quisquis valet numerare
Beatorum numerum,
Horum poterit pensare
Sempiternum gaudium,
Quod meruerunt intrare
Mundi post exilium.
2. De valle plorationis
Erepti feliciter,
Annos iam afflictionis
Cogitantes dulciter,
Omnis consummationis
Finem vident iugiter.
3. Suum cernunt temptatorem
In poenis perpetuo,
Suum pium salvatorem
Collaudant in iubilo,
Quem et remuneratorem
Sentiunt in praemio.
4. Ibi dona singulorum
Communia omnibus,
De donis universorum
Tripudiat singulus,
Sic fit plenus praemiorum,
Etiamisi minimus.
5. O quantum dat claritatis
Toti caeli curiae.
Mater regis maiestatis,
Maria, vas gratiae,
Quae cunctis grata beatis
Gloria quam facie.
6. Mariae nimis mirantur
Gloriam quam merita,
Nam in ipsa contemplantur
Sua cuncti praemia,
Semper ab hac illustrantur
Clariore gloria.
7. Huic coetus angelorum
Congaudet et hominum,
Hanc chorus apostolorum
Collaudat ac martyrum,
Huic turba confessorum
Adplaudit ac virginum.
8. Eia, merito et iure
Sic omnes et singuli
Mariam honorant pure
Tripudio gaudii,
Namque ope suae curae
Reparantur perdit.
9. Nunc per speculum videmus,
Umbris et aenigmate,
Tunc ut noti cognoscemus
Pure, nude, lucide,
Clarum visum nam figemus,
En, in lumen gloriae.
10. Personarum trinitatem
Clare speculabimur,
Essentiae unitatem
Nude contemplabimur,
Unitatem, trinitatem
In uno mirabimur.
11. Semper noviter dulcescet
Omnis veri notio,
Summi boni non tepescet
Fervida dilectio,
Verae pacis non languescet
Iucunda fruitio.
12. Deo ferventer vacantes,
Ut est, hunc videbimus,
Ipsam ferventer amantes
Ad votum habebimus,
Quem videntes et zelantes
Pares ei erimus.

13. Tunc erimus transformati
In Deum totaliter,
Dii quoque deificati
Supernaturaliter,
Filii Dei adoptati
Nunc et aeternaliter.

15. Iam, homo, noli timere
Quaecunque gravamina,
Per haec vales obtinere
Tam immensa gaudia
Lucisque lucem videre
Per aeterna saecula.

14. In Dei fruitione
Exspirando moritur,
In eius laudatione
Respirando oritur,
In hac alternatione
Perpes vita colitur.

16. Vitae dator, summe parens,
Tibi benedictio,
Sit laus, decus semper clarens
Semper tuo filio,
Sit et honor fine carens
Inclito paraclito.

Cod. Carolsruhan 368 mit Melodieanfang. — 2, 4 Cogitant.

477. (20.) De lucida dispositione caelestis Ierusalem quoad angelicas hierarchias hymnus.

1. In urbe mea Ierusalem summa
Sunt, en, tot luces, quot ibi felices,
Quam et illustro iugiter me ipso,
Lumine vero.

2. Est perpes vita haec pulchre polita
Mea sophia, trina ierarchia
Angelorum, virtutum sacrarum
Me propalantum.

3. Cunctis praelata Seraphim beata,
Ibi ferventer, semper excellenter
Ardent amando amantque ardendo,
Sed igne Deo.

4. Cherubim latet nihil, sed his patet
Totius plenus scientiae fundus,
Quem sic pervident, subtus ut derivent,
Cunctos illustrent.

5. Summe pacatis, semper feriatis
In thronis vera requies est mera,
Per hos decerno, quod fiendum cerno
Sic ab aeterno.

6. Qui dominantur ceteris, mirantur
Me ut eorum dominum cunctorum,
Hinc se bassantes meque adorantes
Sunt dominantes.

7. Me principatus, ut horum est status,
Principem regum, principium rerum
Gaudent rimari, rimando mirari,
Quo sunt tam clari.
8. Cuncta me posse proprium ad velle,
Sed pietatem omnem a me datam
Sunt venerantes multumque mirantes,
En, potestates.
9. Stupore digna facientes signa
Virtutes sacrae probant in se clare,
Quod sim virtutum dominus cunctarum
Datorque harum.
10. Ut ipsi volunt, archangeli noscunt
Nude secreta consilia mea,
His mundo totum me fore tremendum,
Plus diligendum.
11. Abyssus multa iudicia mea,
Non sunt occulta angelis haec ultra,
Nundinas pandant, ut me, si non amant,
Saltem pavescant.
12. Sic per creatos spiritus beatos
Deus occultus fio manifestus,
Illucens primis revelor his imis
Cunctis communis.
13. Seu sint ardentes, seu plene scientes,
Seu dominantes vel quid nuntiantes,
Quod sunt, quod valent, totum a me habent,
Semper quem vident.
14. Plene cibantur, dum me contemplantur,
Qui horum totus sum cibus et potus;
Claritas, virtus horum est vestitus
Mire politus.
15. Me incessanter laudantes amanter,
Hinc hi beati perpetim firmati,
Hinc gloriosi semper luminosi,
Similes mihi.
16. Sunt hi viventes me vita fruantes,
Pulchre lucentes me lumen videntes,
Sunt et divini, dii quoque igniti
Mihi uniti.

17. Fragilis homo, sic vivito modo,
Iungaris ut his angelis beatis,
Hoc me donante, te cooperante
Vales sperare.
18. Quidni praesumas, cum hinc sit, ut vivas,
Ut tu sis mihi similis ut ipsi;
Hinc hos creavi, te quoque plasmavi,
Multum amavi.
19. Quorum nunc status fueris sectatus,
Horum consortem scias te post mortem,
Hinc labor qualis, merces erit talis
Tunc aeternalis.
20. Rex angelorum, corona sanctorum,
Pie dignare nos his sociare
Ad te laudandum et glorificandum
In sempiternum.

Cod. Carolsruhan. 368 mit Mel.; am Rande: Vita sanctorum. —
2, 3 fehlt eine Silbe. — 18, 1 hinc sis.

478. (21.) De variis mansionibus et praemiis electorum [in]
caelesti Ierusalem hymnus.

1. In domo patris summae maiestatis,
Ecce, sunt pulchrae mansiones multae,
Quae sunt certantum pro virtute tantum
Ac triumphantum.
2. Ibi Maria, virginum regina,
O quam beata, quae cunctis praelata
Mihi propinquam sedem tenet primam,
Angelis altam.
3. Gaudens laetatur, quia contemplatur
Me, suum natum, unice praelatum
In dextra patris omnibus creatis
Atque beatis.
4. Ei, Adam vetus, quam felix, quam laetus
Mihi adplaudit, cum videt et audit
Genus humanum, per ipsum damnatum,
Per me salvatum.
5. Sed patriarchae tripudiant laude,
Sibi promissum cernentes impletum,
Per me credentes benedictae gentes
Sunt et viventes.

6. Mihi prophetae citharizant laete,
Quod meruere me clare videre,
Quem praedixerunt mundo, dum vixerunt,
Nec fefellerunt.
7. David psalmista meusque baptista
Praespeciale habent claritatem,
Qui me venturum non tam prophetarunt
Quam demonstrarunt.
8. Sunt quam praeclari apostoli cari
Mecum sedentes, mecum decernentes,
Qui se spernebant, cuncta relinquebant,
Mihi haerebant.
9. Martyres fortes, me per mille mortes
Testificati, fulgent rubricati,
Habent splendorem, roseum candorem,
Altum honorem.
10. En, patientes sunt mecum nitentes
Tot margaritis, quot triti pressuris,
Gemitus horum sunt causa splendorum
Ac gaudiorum.
11. Iuxta labores suos confessores
Remunerantur atque decorantur,
Sunt horum stolae mixto de colore
Purpurae more.
12. Auream torquem possident in sortem
Mihi dilecti doctores electi,
Quorum doctrina floret fides mea
In omni terra.
13. Sunt epulantes mecum [et] cantantes
Monachi veri, musto meo pleni,
Nam priscus labor, disciplinae rigor
Ipsis nunc sapor.
14. Anachoritae nec non eremitae
Lucide multum meum cernunt vultum,
Pro quo videndo se dabant tam arto
Vitae statuto,
15. Oboedierunt et qui se fregerunt,
Mihi sodales et stolis aequales;
Iam nil, quod nolunt, sed omne, quod volunt,
Facere possunt.

16. Humiles, mites sunt, o, quam sublimes,
Mundo despecti sunt a me complexi,
Qui quondam imi, nunc iuxta me primi
Celso sedili.
17. Virgines mundae mecum quam iucundae
Ducunt choream caelicam per aulam,
Mire fraglantes, coronas gestantes
Meque laudantes.
18. At viduarum gloria castarum
Nequaquam parva, sed nimis est magna,
Quae sponsis spretis amplexibus laetis
Fruuntur meis.
19. Sunt mihi grati sancti coniugati,
Per quos fit aucta Ierusalem sancta;
Nam prole horum numerus meorum
Crescit sanctorum.
20. Sed continentes motum sunt habentes,
En, tot coronas, quot vicere pugnas,
Hinc clariores, quo sunt graviores
Passi labores.
21. Ast innocenter vixere qui semper,
Quantum laetantur, o, quantum mirantur,
Quod sunt servati culpis a peccati,
Sub quo sunt nati.
22. Sunt paenitentes non minus gaudentes
Ipsis mundatis cunctis a peccatis,
Hinc gloriantes meque [col]laudantes
Sunt iubilantes.
23. Servus ac liber, locuples et pauper,
Nemo exceptus, cuiusvis sit sexus,
Quilibet satis habet claritatis
In regno pacis.
24. En, mecum omnes caelici nunc cives,
Quam mire gaudent, pleniter qui habent,
Quod optavere, unquam obtinere,
Quando vixere.
25. Terram spernendo, superis haerendo
Re nunc coneris, ut sanctus proberis,
Tu claritatis caeli cum beatis
Particeps ut sis.

26. Causa cunctorum fontalis bonorum,
Trinitas sancta, praemiorum summa,
Tu superdigna laude quam immensa
Semper et ultra.

27. Da, quod beati sanctis adunati
Nos et ferventer iugiter ac semper
Te adoremus, te glorificemus
Teque laudemus.

Carolsruhan. 368 mit Mel. — 10, 3 Gemitusque. — 21, 3 Quo sunt.

479. (22.) De beneficiis Dei generalibus et specialibus.

1. Angelorum si haberem
Linguas nec non hominum,
Te laudare non valerem,
Summe pater luminum,
Quantum merito deberem,
A quo datum optimum.

2. Ad te namque me creasti
Potenter de nihilo,
Secundum te me formasti
Profundo consilio
Angeloque coaequasti
Mentis privilegio.

3. Ac viribus animatus
Supremis et infimis
Brutis eram tunc praelatus
Ut decor imaginis,
Sanctus, prudens, temperatus,
Iustus, impassibilis.

4. Sed parum mihi donasses
Formando tam inclitum,
Transgressorem si damnasses
Ingratum et tumidum
Deceptumque ni salvasses
Miserum ac perditum.

5. En, tu mihi supplantato
Nequiter a daemone
Pie spem illo damnato
Tribuisti veniae,
Tempore gratiae nato
Locum dando pascuae.

6. Me peccantem tolerasti
Satis longanimiter,
Deviantem revocasti
Compungens salubriter,
Meque culpantem quitasti
De culpa totaliter.

7. Tu me valde vulneratum
Lavans, sanans undique,
Lotum ungis et sanatum
Oleo laetitiae,
Spe post vulnus sublevatum
Miro lustras lumine.

8. Nunc in bono me firmando
Periculis subtrahis,
Nunc mihi cooperando
Nova dona tribuis,
Haec tollendo seu donando
Lucrum meum appetis.

9. Tu mihi das affluenter
Opportuna victui
Tuque largiris clementer
Congrua vestitui,
Mei curam gerens semper
Ut oculi proprii.

10. Est et iustum gloriari,
Quod dignus sim habitus
Hic propter te tribulari
Intus et exterius;
Nam in hoc solet probari
Praedilectus filius.

11. Omnis tua creatura
Multum mihi proficit,
Nam tam usu quam factura
Primum fontem repetit,
Sic natura, sic scriptura
Semper in te refluit.

12. Sed tu mihi profuisti
Plus cuncta quam entia,
Pro me carnem induisti
Dum mira clementia
Meque totum redemisti,
Patris sapientia.

13. O paternae bonitatis
Inexhausta pietas,
In filio patet satis
Ad me tua caritas,
Laudis, lucis, maiestatis
Tibi hinc aeternitas.

Carolsruhan. 368. A. — Zwollen. 434. B. — 3, 2 infinis B. — 4, 5 si salvasses A. — 6, 4 salubria B. — 7, 3 et fehlt B. — 8, 1 Tunc B. — 8, 2 me subtrahis B. — 12, 1 refuisti B. — 13, 5 Laudes B. — 13, 6 paternitas [lies perennitas?] B. — Die Mel. ist in A diejenige des Hymnus Urbis beata Hierusalem.

480. (23.) De gratuita dignatione Dei ad hominem.

1. Quanta mihi cura de te,
Homo, si cognosceres,
Tam miser et inops in te
Nequaquam existeres;
Sed, quia remotus a me,
Quid exsul ni fluctues?
O si tu hoc saperes!

4. Te iuste quamvis fugavi
De loco laetitiae,
Nequaquam tamen privavi
Spe misericordiae,
Nam suo praedestinavi
Salvare te tempore;
Hinc, homo, dilige me.

2. In abyssio deitatis
Fingi te ex nihilo,
Summae quoque trinitatis
Signavi signaculo,
Tuque liber prae creatis
Comparatus angelo;
Tam nobilis es, homo!

5. Satana semper damnato
Nasci pro te volui,
Malo nullo perpetrato
Poenam pro te subii,
Me circumciso, oblato
Legem non praeterii;
Scis, homo, cur id egi?

3. In loco te voluptatis
Gloriosum posui,
Per ministrum falsitatis
Decepto condolui
Vesteque simplicitatis
Nudatum te vestii;
Sic, homo, pro te fui.

6. Quid faciendum non feci
Homo cum hominibus?
Te docui, te perfeci
Verbis et operibus,
Corporis mei refeci
Mysticis te dapibus;
Quid, homo, vis amplius?

7. Spretus eram et abiectus
Veluti vas perditum,
Sputis ac plagis affectus,
Mala ferens omnium,
Ut reprobus, non electus
In oculis hominum;
Id, homo, pro te totum.

9. Quia pro te pauper natus,
Tu ditaris meritis,
Quia pro te cruciatus,
Tu quitaris debitis
Et, quia glorificatus,
Coronaris praemiis;
Quid, homo, mihi pro his?

8. Pro te pedes pro te manus
Perfossae saevissime,
Spinis caput, ense latus
Vulneratum impie,
Felleque pro te potatus,
Crucifixus undique;
Sic, homo, dilexi te.

10. O caritas inaudita,
O stupenda pietas,
Deitati quod unita
Mea sit humanitas!
Hinc tibi sit infinita
Laus, maiestas, claritas,
O beata trinitas!

Carolsruhan. 368. A. — Zwollen. 434. B. — 2, 2 te fehlt A; de nihilo B. — 2, 6 angulo B. — 5, 5 ablato B. — 10, 2 Stupendaque pietas B. — 10, 3 Deitatieque A. — 10, 4 sic A. — Die Melodie des Liedes nach AB *Corde natus ex parentis*; die siebente Verszeile tritt dabei an Stelle des „saeculorum saeculis.“

481. (24.) De praecipuis beneficiis Dei hymnus gratiarum actionis.

1. Creaturarum omnium merita
Simul in unum si forent congesta,
Laude nequirent efferre te digna,
Trinitas sancta.
2. Quae bonitatis tuae divitias
Abunde satis in homine monstras,
Quem prae creatis tibi consimilas
Ac multum amas.
3. Quantum amasti hunc supra meritum,
Hoc declarasti tu, pater omnium,
Quia donasti pro vita hominum
Tuum filium.
4. Quam amplectendum, quod lumen luminis
Patrisque verbum natus sis virginis,
Ut per te ipsum succurras perditis
Adae filiis!
5. Nam caritate tua prae nimia
De potestate liber tyrannica
Iam dignitate fruor deifica
Diu perditam.

6. Me ni zelasses tu, quando carneus,
Me ni salvasses, iam essem reprobus,
Ni triumphasses, caelestis aditus
Mihi invius.
7. Vere zelator tu fidelissimus,
Vere salvator tu constantissimus,
Tu praemiator superlargissimus
Satis omnibus.
8. Nam te nascente confertur pretium,
Te moriente solvitur debitum,
Te resurgente panditur meritum,
Datur praemium.
9. Quam gaudiose tu mihi genitus,
Quam fructuose tu mihi mortuus,
Quam gloriose cernitur vacuus
Tuus tumulus!
10. Te honorare, prout nunc appeto,
Te redamare, quantum nunc debeo,
Teque laudare, quamvis nequero,
Nunquam tacebo.
11. A quo creatus, laus sit ingenito,
Per quem salvatus, honor sit genito,
In quo renatus, decus paraclito,
Simplici Deo.

Carolsruhan. 368. A. — Zwollen. 434. B. -- 1, 1 omnia B. — 2, 2 demonstras B. — 3, 2 tu fehlt B. — 6, 1 Ne ni amarses B. — 7, 1 Vere amator B. — 7, 2 tu invictissimus B. — 9, 1 Quam pretiose B. — 10, 2 readamare B. — 10, 3 nequivero B. — 10, 4 Numquid B. — Die Melodie des Liedes ist die des Hymnus Iste confessor.

482. (25.) De beneficiis Dei spiritualibus hymnus.

1. O quid laudis, quid honoris Reddam tibi debite, Factus homo vi amoris, Patris unigente, Per quem omnibus in horis Tanto donor munere.	3. O vitale nutrimentum, Prae cunctis optabile, Praecellens medicamentum Tu languentis animae, Cibans mentem dans augmentum Virtutis et gloriae.
2. Te nam in carne vivente Spiritu vivificor, Te poenose moriente Peccato commorior Inque cibum te tradente Tibi totus unior.	4. Eia, me quantum amasti Vocatum prae milibus, Qui te totum hic donasti Pie meis usibus, Fruendumque post servasti Te cum tuis omnibus.

5. Tu mihi resurrexisti
 Sursum levans animum,
 Mihi caelos ascendisti
 Monstrans, ubi bravium,
 Desolato remisisti
 Spiritum paraclitum.

6. Hic nunc mulcens consolatur
 Per prospera placita,
 Nunc flagellans comminatur
 Per adversa tristia,
 Sed, si pure diligatur,
 Utraque salubria.

7. Huius inspiratione
 Foetent, en, carnalia,
 Huius consolatione
 Placent carni gravia,
 Huius quoque unctione
 Patent spiritalia.

8. Nam bona, quae non cernuntur
 Carnis ullis sensibus,
 In uno fore noscuntur
 Huius dono spiritus,
 In quod sancti suspenduntur
 Cunctis charismatibus.

9. In se quid hoc unum tantum,
 Nunquam valet exprimi,
 Quale sit in se vel quantum,
 Fide solet conici,
 Hoc solo tamen amantum
 Sitis potest adimi.

10. En pluralitas donorum
 Tam innumerabilis
 Cordibus fit devotorum
 In uno capabilis,
 Eia, largitor eorum
 O quantum laudabilis!

11. Supra modum exalteris
 Hinc, pater, fons munerum,
 Ubique glorificeris
 Hinc, fili, lux hominum,
 Sine fine hinc lauderis,
 Paraclite tristium.

Carlsruhe. 368. A. — Zwoilen. 434. B. — 1, 3 homo fehlt A. —
 2, 1 Te iam B. — 4, 1 quantum me B. — 4, 5 salvasti B. — 6, 2 placida
 B. — 7, 4 gravi B. — 8, 3 fere B. — 9, 5 Hoc solum B. — 9, 6 Fides
 potest B. — Die Melodie des Liedes ist die des Hymnus Urbs beata
 Hierusalem.

483. (26.) De Miseria huius Vitae.

1. Mirum est, si non lugeat,
 Experimento qui probat,
 Quod vivere in saeculo
 Labor, dolor, afflictio.

2. Et quamvis iuste vixerit,
 Tamen hic vivens nemo scit,
 An electus, an reprobus
 A Deo sit praecognitus.

3. Heu, quid aliud vivere
 In huius mundi carcere,
 Quam a Deo recedere
 Peccatisque se subdere?

4. Nam carni satisfacere,
 Curiosa appetere
 Vaneque cor extollere
 Suet mundus suos docere.

5. Sic, cum virtus deseritur,
 Iniquitas perficitur,
 Venter pro Deo colitur,
 Ad votum mundo vivitur.

6. Heu, quid aliud vivere
 In huius mundi carcere,
 Quam inermem continue
 Belli stare in acie?

7. Nam instantèr configere Cum inimicis animae, Carne, mundo ac daemone Nunc totum iusti vivere. 8. Ac sponte crucem tollere, Menti carnem subicere In Deoque quiescere Cultus suadet iustitiae. 9. Heu, quid aliud vivere In huius mundi carcere, Quam in sacco et cinere Panem doloris edere? 10. Heu, mihi multum misero, Caeco, surdo, claudò, curvo, Egeno, nudo, languido, Damnato in exsilio!	11. Heu mihi, quia deficit Vita mea doloribus, Anni mei gemitibus, Timoribus et fletibus! 12. Heu, mihi, nam sum plurimis Circumcinctus miseriis, Corporis, cordis, spiritus Tam diebus quam noctibus! 13. Solus sim seu cum aliis, Sanus, tristis seu hilaris, Operans seu otiosus, Aerumnis sum circumdatus. 14. Heu, heu, heu, quam innumeris Cladibus et miseriis Omnis homo et singulus Hic vivens est involutus!
15. Duc nos, o summa trinitas,
Supra mundi angustias,
Ut tibi demus gratias
Cum beatis perpetuas.

Carolsruhan. 368. A. — Zwollen. 434. B. — 1, 2 Qui experimento B. — Str. 4 fehlt B. — 5, 4 Mundo ad votum B. — 7, 1 inconstanter vivere B. — 8, 1 Et sponte B. — 8, 3 Et in Deo B. — 10, 3 Aegro nudo B. — 11, 3 Et anni mei A. — 13, 1 sum B. — 14, 1 Proh dolor quam B. — „De consideratione multimodae miseriae humanae ymnus“ A.

484. (27.) De gloria caelestis Ierusalem.

1. Ierusalem luminosa, Verae pacis visio, Felix nimis ac formosa Summi regis mansio, De te o quam gloriosa Dicta sunt a saeculo! 2. De tuae quidquid scripserunt Sancti laudis gloria, Totum nobis hoc liquerunt Pia pro memoria, Penetrare nequiverunt Fundi tui condita.	3. Lapidibus ex politis Structa tu mirifice, Gemmis, auro, claris vitris Decoraris undique, Portae fulgent margaritis, Plateae sunt aureae. 4. In te iugiter iucundum Alleluia canitur, Solenne ac laetabundum Semper festum agitur, Totum sanctum, totum mundum, In te quidquid cernitur.

5. In te nunquam nubilata
Aeris temperies,
Sole solis illustrata
Semper est meridies,
In te non nox fessis grata
Nec labor nec inquietas.
6. In te florida vernalis
Perdurat amoenitas,
Ferax semper aestivalis
Rutilat serenitas,
Autumnalis seu brumalis
Procul est frigiditas.
7. Quidquid libet hic dulcoris
Avium in cantibus,
Quidquid iubili canoris
Musicis in actibus,
In te plenum hoc saporis
Abundat diffusius.
8. In te robusta inventus
In aevum non deperit,
Senex seu morte praeventus
In te nec est nec erit,
Sed neque futurum tempus,
Praesens nunquam praeterit.
9. In te nec quidquam molestum
Nec languor nec gemitus
Nec unquam quid immodestum
Nec dolus nec facinus,
Sed neque quid inhonestum
Nec culpa nec dedecus.
10. Lex membrorum animalis
Erit plene mortua,
Nova caro spiritalis
Erit menti subdita
Vivaeque vis sensualis
Rationi consona.
11. In te vivus continetur
Fons bonorum omnium,
In quo plene possidetur
Totum tamquam proprium,
Quidquid corpori videtur
Sive menti congruum.
12. In te florens pulchritudo,
Supra solem fulgida,
Velox nimis promptitudo,
Prout vult, agilissima
Praepotensque fortitudo
Virtus ut angelica.
13. In te libertatis claret
Insignis nobilitas,
Nunquam languet, nunquam aet
Confirmata sanitas,
Voluptate nunquam caret
Iugis haec integritas.
14. In te durat longitudo
Sempiterni temporis,
Quae plena beatitudo
Reformati corporis,
In hac par similitudo
Redemptis et angelis.
15. O quam vere gloriosum
Eris corpus fragile,
Cum fueris tam formosum,
Forte, sanum, agile,
Liberum, voluptuosum,
In aevum durabile.
16. Nunc libenter ac ferventer
Laborum fer onera,
Habeas ut affluenter
Dona tam magnifica
Doterisque luculenter
Gloria perpetua.
17. Aeterne glorificata
Sit beata trinitas,
A qua caelestis fundata
Ierusalem civitas,
In qua sibi frequentata
Sit laudis immensitas.

Carolsruhan. 368. A. — Zwollen. 434. B. — Vindoboren. 7970. C. —
 2, 5 Petrare nequierunt B. — 2, 6 Fandi tui conditi R. — 3, 3 Gemmis
 aure C. — 4, 6 quidquid agitur B. — 5, 4 est fehlt B. — 5, 6 requies C. —
 Str. 6 fehlt C. — 8, 4 in te fehlt A. — 8, 6 unquam C. — 9, 1 I te B. —
 9, 3 Ne unquam B. — 9, 4 sq. fehlen A. — Str. 10 fehlt B. — 11, 4 Pro-
 prium ad libitum AC. — 11, 5 Quidquam B. — 12, 1 florida pulchritudo
 AC. — 12, 4 agilima BC. — 12, 5 Praeponensque B. — 16, 3 fehlt A. —
 Singweise: *Urbs beata Hierusalem.*

485. (28.) De gloria caelestis Hierusalem quoad dotes
 glorificatae animae.

1. Nec quisquam oculis vidit Neque ullis sensibus, Nec quis cogitare scivit De mundo viventibus, Quae bona Deus promisit Hic se diligentibus.	6. Eia, quam mire gaudebit Beata tunc anima, Cum circumquaque habebit Tam immensa gaudia Nec ullo unquam egebit, Augetur quo gloria.
2. Si caro glorificata Dona capit talia, Anima plene beata Habebit, o, qualia Sibi nude revelata Sponsi sui gloria!	7. Omni sensu sensitive Vicens Deum sentiet, Menteque intellective Clare hunc intelletget, Quem complectens unitive Supra mentem diliget.
3. Ibi namque sciendorum Plena sapientia, Cunctorum ac singulorum Concors amicitia, Nostrorum ut oculorum Iucunda concordia.	8. Vultu sponsi erit laeta Tunc vis irascibilis, Summo bono tunc quieta Vis concupiscibilis Totaque vero repleta Vis rationabilis.
4. Ibi verae potestatis Gloriosa dignitas, Singulis ut Dei natis Honoris sublimitas, Gaudium aeternitatis Veraque securitas.	9. Ratio tunc veritate Clare illustrabitur, Memoria summa pac Plene quietabitur, Voluntasque bonitate Tota transformabitur.
5. Sic mens habebit tenorem Totalis scientiae, Amicitiae dulcorem, Pacis ac concordiae, Potestatem et honorem Gaudens securissime.	10. Consecuta iam praedicta Foris, intus, undique Sancta mens quam benedicta Coram rege gloriae Sic tota circumamicta Claritatis lumine!

11. O quantum haec iucundatur Sponsi praesens vultui, Quae intrasse gloriatur In gaudium Domini, Cibo quoque saginatur Eodem, quo angeli.	13. En, audis, quod non condignae Passiones saeculi Ad promissum tam insigne Sempiterni praemii, Quo donabuntur benigne Cuncti Dei famuli.
12. Noli flere nec tristari, Homo pusillanimis, Si contingat te gravari Laboribus variis Seu graviter impugnari Temptamenti daemonis.	14. Auctor lucis et rex pacis, Dona participium Tuae nobis claritatis Per unicum filium Perque fontem caritatis, Almum tuum spiritum.

Carolsruhan. 368. A. — Zwollen. 434. B. — Vindobonen. 7970. C. —
1, 5 Quam bona A. — 2, 6 Sponse B. — 3, 3 ac singulis B. — 4, 1 pie-
tatis A. — 5, 5 Pietatem A. — 7, 3 que fehlt B. — 7, 4 Clare tunc A. —
7, 5 amplexens B. — 8, 6 ratiocionabilis B. — 10, 1 Tonsecuta B. —
11, 1 hic B. — 11, 2 Sponsus A; Praesens sponsi B. — 11, 4 Domini fehlt
B. — 12, 3 te vexari B. — 13, 3 Ad fehlt A; Promissum ad tam C. —
13, 5 dotabuntur B. — 14, 5 Et per fontem B. — Mit Mel. BC; ohne Mel.
A; die Singweise ist *Urbs beata Hierusalem*.

486. (29.) **Devotum carmen cantandum in laude Iesu Christi.**

1 a. Vitam Iesu Christi stude imitari,	1 b. Caste, iuste, pie disce conversari.
2 a. De nato Iesu cane dulciter,	2 b. De passo Iesu dole graviter.
3 a. Laeta misce tristibus Tuis exercitiis,	3 b. Mala terge fletibus, Cave a deliciis.
4 a. Iesum quaere diligenter,	4 b. Clama, pulsa vehementer.
5 a. In devotis hymnis delectare;	5 b. Dulce est de Iesu cogitare,
6 a. Dulcius cum Iesu iubilare,	6 b. Dulcissimum caelos penetrare.
7 a. Iesu ob amorem Omnem fer laborem,	7 b. Sustine vim patiens, Tace, ut sis sapiens.
8 a. Mores rege, aures tege, Saepe ora, saepe lege.	8 b. Assuesce Iesum invocare, Mariam saepe salutare,

9. Cruce sancta te signare,
Omnes sanctos honorare,
Deo laudes decantare.

Collect. ms. Thomae Kempis anni 1461. Cod. Bruxellen. 4585—87; zweimal: Mit Melodie A; ohne Melodie B. — Thomae Malleoli de Kempis Opera omnia ed H. Sommalus. Antwerpiae 1607. II, 594. C. — 7 a, 1 Eius ob amorem A. — Str. 8 b und 9 fehlen B.

In den anderen Ausgaben der WW. des Thomas Kempis verläuft dies Lied ebenso bis 8 a incl. Statt 8 b folgt:

Omni die omni hora
Te resigna sine mora.

So Nürnberg 1494, Paris 1549, Dillingen 1576, Antwerpen 1601. Die erstere überschreibt das Lied „Rigmus de vita Iesu imitanda“, die anderen: „Doctrinae duae alta mente reponendae“. Als „altera doctrina“ folgt dann in diesen das Stück: Assuesce Iesum invocare. Vgl. S. 512.

487. (30.) De dulcedine Iesu et de plenitudine gratiarum et virtutum, quas habuit.

1. O dulcissime Iesu,
Qui de caelo descendisti
Et vitam mundo contulisti,

2 a. Legam de te, scribam de te, Quaeram te Cantem de te, laudem te, Iesu, puer dulcissime.	2 b. Nam suavis es et mitis, Humilis, Plenusque virtutibus, Fili Dei altissime.

3 a. Multum dimittis Multum amanti Nec postea Te deserenti.	3 b. Qui te relinquit, Heu, quid hic facit! Qui te invenit, Eia, quid habet!

4 a. Illum profecto tenet et habet, Qui caelum terramque ut Deus regit, Ut homo Miro modo Praesaepe Quasi pauper praelegit.	4 b. O venerabile praesaepium, In quo mundi servatur pre- tium! Nunc latet, Nunc tacet, Tunc scietur, Dum pro multis expendetur.

5 a. Hae sunt verae deliciae Fidelis animae, Saepe mente revolvere Humilia tua, Iesu Christe.	5 b. Hae sunt sanctae reliquiae Piae memoriae, Quos devote recolere In absentia tua Vis, Domine.

5. Iam oportet me gaudere, Nam damnatus pro scelere Eram et clausus taetro carcere, Sed Iesus venit cum claro lumine.	6 b. Nudus eram nec sciebam, Claudicabam et languebam Et ad me dignatus es descendere, Iesu, clemens et caelestis medice.
6. Bone pater, multum nos amasti, Quibus Iesum praeparasti Ab aestibus umbraculum.	7 b. O Iesu, clarissimum speculum, Splendens per totum saeculum, Tu nostrum es remedium.
7. Quidni ego dolerem, Iesu mi, Si non venisses Et aegrotum visitasses!	8 b. Nunc vero et gaudebo In te, Iesu, Deo meo Et servus tuus semper ero.

9. Laus tibi, Iesu benigne,
Et amoris tui igne
Accende me,
Ut semper amem te.

Bruxellen. 4585—87. A. — Zwollen. 434. B. — Vindobonen. 7970. C. —
omae a Kempis Opera omnia, ed. H. Sommalius, Antwerpiae 1601. D. —
omae Malleoli de Kempis Opera Omnia, ed. H. Sommalius, Antwerpiae
1607. E.

2 a, 1 Pelam de te B. — 3 b, 1 reliquit B. — 3 b, 2 fecit? B. — 4 b, 4
nec patet AE; tunc patet D. — 4 b, 6 expandetur CD. — 5 a, 1 sanctae
Ceciliae C. — Aufschrift nach B. — Diese Dichtung folgt (wenn auch mit
Abweichungen) der Sequenz Gottschalks auf die hl. Magdalena Laus tibi
Christe, qui es creator; vgl. Hymnologische Beiträge I, 201 ff. Die
Angaben bieten ABC.

488. (31.) Canticum consolatorium in memoria Iesu et caelestis curiae.

1. Ubi est modo Iesus, Ubi est Maria, Ubi Agnes et [ubi] Caecilia, Ubi angeli Et omnes sancti Dei? In caelo beate vivunt, Laetantur atque canunt Sine fine laudes Domino.	1 b. Quid ergo nunc cogitas Et quid sic vagaris? Audi, homo inconstans et inanis, Non est foris, Intus est, quem tu quaeris. Cessa iam foris quaerere Et intus regredere, Si Christum optas invenire.
2. Para illi hospitium Cordis tui thalamum, Iste est enim locus, In quo deliciatur Christus.	2 b. Exclude tumultus mundi, Carnis et diaboli, Mane in silentio Et misce verba cum Domino.

3 a. O qualis devotio,
Quanta quoque dulcedo
Confertur tunc animae,
Cum visitatur tam
intime!

3 b. O quam benè illi est,
Cui Christus tam prope est,
Sed quam iucundum erit,
Cum, quod perfectum est,
venerit.

4 a. Tolle, tolle tecum,
Domine,
Me de domo carceris!

4 b. Veni, veni mecum,
Hodie,
Sponsa, coronaberis!

Zwollen. 434. A. — Vindobonen. 7970. B. — 1 a, 2 Et ubi B. — 1 b, 6 Sed intus est A. — 2 a, 4 deliciatur spiritus B. — Beide Quellen mit Singweise, nach der die Abteilung vorgenommen, welche der Reim bestätigt.

**489. (32.) Compassio animae devotae super contritione et dolore
beatae Mariae virginis.**

1 a. Cum sub cruce sedet maerens
Mater Dei, Iesum ferens
In castitatis gremio,

1 b. Lacrimatur multum,
Dum inspectat vultum
Deformatum in filio.

2 a. Osculatur ore pio
Rubra Iesu vulnera,

2 b. Ambit utroque brachio
Dorsum atque latera.

3 a. O Maria, rubens rosa,
Candens lilium,

3 b. Dulcis pia, amorosa,
Placa filium.

4 a. Quem infantem
laeta genuisti
Angelis canentibus.

4 b. Hunc de cruce
sumptum tenuisti
Brachiis dolentibus.

5 a. Compatere Christo
et matri suae,
Anima fidelis,

5 b. Si cupis gaudere
Cum eis in caelis.

6 a. Iesu, fili Dei,
Miserere mei
Piae matris
tuae precibus,

6 b. Salva me per crucem,
Duc ad veram lucem
Tecum, quaeso,
in caelestibus.

7 a. Qui latroni paenitenti
Paradisum promisisti,

7 b. Parce mihi delinquenti,
Quem sanguine redemisti.

8 a. Filiae Ierusalem, venite
et videte,

8 b. Convertimini ad crucifixum
et dolete.

Zwollen. 434. — Am Rande: De compassione animae super dolore Mariae.

490. (33.) Canticum de laudibus sanctarum Virginum.

1 a. Ama Iesum cum Agnete, Magdalenam lauda laete In hymnis et canticis,	1 b. Agatham sanctam venerare Luciam passam imitare Quantum digne sufficis.
2 a. Barbaram ora cum Balbina, Caeciliam ora cum Christina Totis ex praecordiis;	2 b. Catharinam cum Sabina, Margaretam cum Martina Lauda magnis gaudiis.
3 a. Iulianam cum Iustina, Cuneram cum Euphrosyna Iubila in organis,	3 b. Dorotheam cum Eugenia, Petronillam cum Euphemia Honora in tympanis.
4 a. Sophiam cum Eulalia, Gertrudem cum Pelagia Exalta laetis vocibus,	4 b. Priscam, Dariam cum Helena, Apolloniam cum Serena Magnifica honoribus.
5 a. Scholasticam cum Susanna, Teclam, Claram cum Iohanna Laetifica caeli praemiis,	5 b. Ursulam cum sodalibus, Cordulam cum aequalibus Adorna rosis et liliis.
6 a. Omnes sanctae virgines cum coniugibus, Omnes sanctae viduae cum continentibus, Orate Deum pro nostris excessibus.	6 b. Sit laus Deo, honor et gloria, De virginum magna victoria Et dulcis hymnus sanctis eius omnibus.
7 a. Qui nos sua gratia Ad se ducit cum laetitia Sanctorum suorum meritis,	7 b. Post huius vitae pericula In aeterna tabernacula Laxis peccatorum debitis.
8. Amen, dicant omnia,
Caelestia, terrestria,
Angeli cum hominibus
Et creaturis omnibus
Deo semper gratias.

Opera et libri vitae Thomae de Kempis imp. Norimbergae 1494. A. — Opera Thomae a Campis Parisiis 1549. B. — Opera Thomae a Campis Dilingae 1576. II, 677 sq. C. — Thomae a Kempis opera omnia ed. H. Sommalus Antwerpiae 1601. D. — Thomae, Malleoli de Kempis Opera Omnia ed. H. Sommalus Antwerpiae 1607. II, 592 sq. E.

2 a, 2 roga cum A. — 4 a, 2 Gheertrudem A. — 6 a, 2 cum virginibus A. — 7 b, 3 Laxatis C.

491. (34.) **Consolatio ad sufferendum tribulationes.**

1 a. Adversa mundi tolera Pro Christi nomine,	1 b. Plus nocent saepe prospera Cum leni flamine.
2 a. Cum a multis molestaris, Nihil perdis, sed lucraris,	2 b. Patiendo promereris, Multa bona consequeris.
3 a. Nam Deum honorificas Et angelos laetificas,	3 b. Coronam tuam duplicas Et proximos aedificas.
4 a. Labor parvus est atque brevis vita,	4 b. Merces grandis est, quies infinita.
5 a. Totiens martyr Dei efficeris,	5 b. Quotiens pro Deo poenam pateris.
6 a. Patiendo fit homo melior,	6 b. Auro pulchrior, vitro clarior,
7 a. A vitiis purgator, Virtutibus perfectior, Iesu Christo acceptior,	7 b. Sanctis quoque similior, Hostibus suis fortior, Amicis amabilior.

Bruxellen. 4585—87. A. — Zwollen. 434. B. — Opera et libri vitae Thomae de Kempis imp. Norimbergae 1494. C. — Opera Thomae a Campis, Parisiis 1549. D. — Opera Thomae a Campis. Dilingae 1576. II, 681. E. — Opera Thomae a Kempis ed. H. Sommalius, Antwerpiae 1601. F. — Thomae Malleoli de Kempis Opera omnia ed. H. Sommalius, Antwerpiae 1607. II, 594. G.

2 a, 1 a malis BE. — 1 b, 2 levi DE. — 4 a, 1 Labor quidem parvus est DEG. — 4 b, 1 Et merces G; Merces autem D. — 5 a, 2 Dei martyr DE. — 5 b, 2 pro eo DE; pro Christo B. — Nach 6 b, 2 Laude dignior, gradu altior C; Str. 6 a—7 b lauten in DE:

Patiendo fit homo melior
Auroque fit pulchrior,
Vita tota clarior,
Laude quoque dignior,
Gradu status altior,
A vitiis purgator,
Virtutibus perfectior,
Iesu Christo acceptior,
Sanctis quoque similior,
Hostibus suis fortior,
Amicis amabilior
Et Deo suo carior.

7 b, 1 Sanctis Dei similior B. — In allen Quellen, mit Ausnahme von BCG schließt sich an dies Stück unmittelbar das folgende an:

1 a. Assuesce Iesum invocare,	1 b. Mariam saepe salutare,
2 a. Cruce sancta te signare, Omnes sanctos honorare,	2 b. Contra daemones certare, Vigilare et orare.

3 a. In Domino
semper spera,

3 b. Age recta,
profer vera.

4 a. Coram Deo
te humilia,
Et gratiam invenies,

4 b. Ama pauca
et simplicia,
Et pacem bonam invenies.

Obschon sie diese Verse dem obigen Stücke anfügen, bieten viele Ausgaben dieselben noch einmal als eigenes Lied unter dem Titel „Altera doctrina“. 1 a, 1 b und 2 a kommen auch in Nr. 486 (29) vor. Vgl. das dort Bemerkte. Die Aufschrift nach B; C überschreibt „Canticum de virtute patientiae.“

492. (35.) Devotum canticum de gloria caelesti et sanctorum angelorum et omnium sanctorum.

1 a. O qualis quantaque laetitia
Resonat in
caelesti patria,

1 b. Ubi Iesus
gaudet cum Maria
Laeto vultu,
dulci melodia.

2 a. Astant angelorum chori,
Laudes cantant creatori,

2 b. Regem cernunt in decore,
Amant corde, laudant ore.

3 a. Tympanizant, citharizant,
Volant alis, stant in scalis,
Pulsant nolis, fulgent stolis
Coram summa trinitate.

3 b. Clamant sanctus, sanctus,
sanctus
Fugit dolor, cessat planctus,
Omnes [laetos] reddit cantus
In superna civitate.

4 a. Concors vox est omnium
Deum collaudantium,
Fervet amor mentium,
Clare speculantium
Beatam trinitatem
in una deitate,

4 b. Quam adorant Seraphim
Ferventi cum amore,
Venerantur Cherubim
Ingenti cum honore;
Mirantur nimis throni
de tanta maiestate.

5 a. Dominati-
ones hos sequuntur,
Summo bono
plene perfruuntur,
Quibus principatus coniunguntur
Laetabunda
semper caritate.

5 b. Potestates
cum virtutibus
Micant signis,
tonant nubibus,
Malos arcent,
Bonis parcent
Admiranda
semper pietate.

6 a. Archangeli cum angelis
Alte iubilant in caelis,
Vigilant, custodiunt,
Visitant, erudiunt
Pusillos cum maioribus.

6 b. Preces Deo offerunt,
Dona eius referunt,
Defendunt humiles,
Confortant debiles,
Exsultant cum cantoribus.

6 c. Hos ergo honorare
 Nos decet et amare
 Sinceris mentibus,
 Votis ferventibus,
 Lingua, doctrina, moribus.

7 a. O quam praeclara regio
 Et quam decora legio
 Ex angelis et hominibus!

7 b. O gloriosa civitas,
 In qua summa tranquillitas,
 Lux et pax in cunctis finibus!

8 a. Cives huius civitatis
 Veste nitent castitatis,
 Legem tenent caritatis,
 Firmum pactum unitatis.

8 b. Non laborant, nil ignorant,
 Non tentantur nec vexantur,
 Semper sani, semper laeti,
 Cunctis bonis sunt repleti.

9 a. O quam beata societas,
 Ubi regnat Deus trinitas!
 Abundat ibi pietas,
 Cunctos illustrat veritas.

9 b. Laudem ergo Deo dicite,
 Omnes sancti, simul psallite,
 Qui vos per suam gratiam
 Ad tantam duxit gloriam.

10. Benedictus Deus.

Collect. ms. Montis S. Agnetis saec. 15. Cod. Zwollen. 434. A. — Opera et libri vitae Thomae de Kempis imp. Norimbergae 1494. B. — Opera Thomae a Campis. Parisiis 1549. C. — Opera Thomae a Campis, Dilingae 1576. II, 678. D. — Thomae Malleoli de Kempis Opera omnia, ed. H. Sommalus, Antwerpiae 1607, II, 593. E.

3 a, 2 schalis CD. — 3 a, 3 Sonant nolis D; stant in stolis A. — 4 b, 3 fehlt BCDE. — 4 a, 4 clare contuentium CD. — 4 b, 1 adorat B. — 4 b, 3 Cherubeyn A. — 4 b, 4 sub honore D. — 5 b, 4 tonant nutibus CD. — 6 b, 1 afferunt D. — Hinter 6 a hat B neuen Abschnitt mit neuer Initiale, jedoch keinen neuen Titel. Es wäre nicht ausgeschlossen, daß mit 7 a einmal ein neues Lied anfang. — 8 b, 2 non vexantur A. — 8 b, 3 Semper laeti, semper sani CE. — 9 b, 1 Deo fehlt CD. — 9 b, 4 duxcat A. — Aufschrift nach A.

493. (36.) Versus de sancta cruce.

Vita boni monachi crux est, sed dux paradisi,
 Portat portantem, salvat sua vulnera flentem,
 Firmat nutantem, tollit ad aethera mentem,
 Vincit temptantem daemonem de caelo cadentem.

Thomae a Kempis Opera Omnia ed. H. Sommalus 1601. — Thomae Malleoli de Kempis Opera Omnia ed. H. Sommalus Antwerpiae. 1607. II, 595. B.

Johannes Mauburnus,

Abbas Livricensis

† 1503.

Johannes Mauburnus erblickte das Licht der Welt zu Brüssel, weshalb er auch Iohannes de Bruxella genannt wird. Er erhielt seine erste wissenschaftliche Ausbildung an der Domschule von Utrecht und trat später in das Chorherrenstift Agnetenberg bei Zwolle, ging 1497 nach Frankreich und reformierte nacheinander die Stifter Saint-Séverin, Cisoing, Saint-Euvert d'Orléans, Saint-Martin de Nevers und Livry, zu dessen Abte er 1501 erwählt wurde. Zu Beginn des Jahres 1503 starb er zu Paris im Hause Jean Quintins, Pönitentiars bei Notre-Dame.

Von seinen Schriften, deren Mehrzahl noch ungedruckt ist, erlebte das Rosetum exercitiorum spiritualium et sacrarum meditationum, welchem geistliche Lieder des Verfassers einverleibt sind, mehrere Auflagen; die erste erschien ohne Druckort 1491; eine zweite zu Basel 1494 und im gleichen Jahre ohne Druckort (Zwolle) eine dritte. Diese Auflagen sind an Fehlern reich; als die beste Auflage gilt die Baseler von 1504, nach welcher wir die Gedichte des Mauburnus wiedergeben (A). Ihr folgt eine Pariser Ausgabe von 1510, die zum Vergleiche herangezogen wurde (B), eine Mailänder von 1603 und eine 1620 zu Douai erschienene. Die wenigen Handschriften, welche einzelne Lieder des Mauburnus enthalten, entlehnen diese den Wiegen-Drucken und haben daher für die Gestaltung des Textes geringen Wert. Vgl. Biographie Nationale de Belgique X, 369 ff.

---

494. (1.) Carmen pro Fescenninis ad praesepti visitationem canendum sub nota: Dies et laetitiae.

1. Eia, mea anima,
Bethlehem eamus,
Virtute magnanima
Puerum quaeramus,
Verbum ineffabile,
Angelis mirabile,
Cubans sinu patris,
Obiectum amabile,
Semper contemplabile,
Datum vitae matris.

2. Virgo pudicitiae,
Throne deitatis,
Et Ioseph, nutritie
Iesu paupertatis,
Me indignum famulum
Ducatis ad stabulum
Mei creatoris,
Tundam tintinnabulum
Laudis et cunabulum
Volvam vi amoris.

3. O puer dulcissime,
Omnibus optate,
Venisti, gratissime
Salutis legate?
Te vatum oracula,
Te legis umbracula
Exortum testantur,
Polus, tellus, maria
Laude multifaria
Tibi adiocantur.
4. Heu, quid iaces stabulo,
Omnium creator,
Vagiens cunabulo,
Mundi reparator?
Si rex, ubi purpura
Vel clientum murmura,
Ubi aula regis? —
Hic omnis penuria,
Paupertatis curia,
Forma novae legis.
5. Istuc amor generis
Me traxit humani,
Quod se noxa sceleris
Occidit profani,
His meis inopiis
Gratiarum copiis
Te pergo ditare,
Hocce natalitio
Vero sacrificio
Te volens beare.
6. O caeli, attendite
Infantis amorem,
Angeli, rependite
Laudem et honorem,
Verbum, ens altissimum,
Pulchrum, quam dulcissimum,
Limo corporatur,
Verbum divinissimum,
Aeternum, ditissimum,
Spretum pauperatur.
7. O mira dignatio
Immensum locari,
Nostra gloriatio
Deum humanari!
O stupor, o gaudium!
- Hostis technas fraudium
Tuus ludit ortus,
Iam orbi quadrifido
Tibi gnato fervido
Caeli patet portus.
8. Salve, rex, principium,
Verbum incarnatum,
Effectum mancipium
Indignum, cunatum!
Salve, sordens stabulum,
Salveto, cunabulum
Sponsi amatoris!
Tu meum latibulum,
Construam hic nidulum,
Non videbor foris.
9. Jam te meis brachiis,
Mi Iesu, amplector
Ac totis praecordiis
Tibi condelector;
Cogis me rastuere,
Lacrimis effluere,
Puer Ephrataee,
Amor ineffabilis
Es, intolerabilis,
Iesu Nazaraee.
10. O ardens incendium,
Deus incarnate,
Animae suspendium
Tibi desponsatae!
Omni reverentia,
Caeli assistentia
Laude te honoro,
Cum benevolentia,
Grata complacentia
Pronus te adoro.
11. O te laudum milibus
Laudo, laudo, laudo,
Tantis mirabilibus
Plaudo, plaudo, plaudo;
Gloria sit, gloria
Amanti, memoria
Domino in altis,
Cui testimonia
Dantur et praeconia
Caelicis a psaltis.

12. O puer dulcissime,
 Me purges lustrato
 Surrigas, altissime,
 Corde inflammato;
 Redimens vivifica,
 Me compuerifica
 Hoc tuo natali,
 Perfecte sanctifica,
 Tecum beatifica
 Vita aeternali.

13. Pater, natalitium
 Suscipe sophiae,
 Gratum sacrificium
 Manibus Mariae;
 Corpus, sensus, animam
 In viventem victimam
 Lito Iesu nato
 Et sponsae unanimam
 Laudem suavissimam
 Libans voto grato.

— 1,10 Datum fide matris B. — Über den einzelnen Strophen stehen folgende Erklärungen: 1. Excitatio animae accedentis. 2. Oratio ad Mariam et Joseph. 3. Captatio benevolentiae. 4. Captatio benevolentiae a compatientis conquestione. 5. Vox Jesu respondentis. 6. Excitatio ad considerandam lignationem. 7. Exclamatio pro fructu. 8. Actus Fescenninorum. 9. Amorosa susceptio. 10. Actus patriae. 11. Actus laudis ex consideratione circumstantiarum. 12. Oratio pro fructibus nativitatis hujus. 13. Oblatio. — Dies Lied findet sich auch in der Hs. 7955 der kk. Familien-Fidei-Comiss-Bibl. in Wien vom Jahre 1508 und Cod. Londinen. Add. 19050 vom Jahre 1523, sowie in einem Tegernseer Druck von 1577: Tres cantiones devotae ac plurimum utiles.

95. (2.) Praeparatorii et laudatorii Hymni in sanctos ante et post communionem pro inflammandis animis frequentandi, cantandi sub nota: Dies est laetitiae.

Ad sanctam Trinitatem.

1. O beata trinitas,
 Gloria sanctorum,
 Quam omnis sublimitas
 Tremit angelorum,
 Veni, beatissima,
 Veni, clementissima,
 Omnium creatrix,
 Adesto propitia,
 Mittas alitricia
 Dona, recreatrix!

2. O celsa divinitas,
 Salve, salve, salve,
 Beans trina unitas,
 Bonitas, resalve!
 O mea fruitio,
 Quoto me delicio
 Hodie cibasti!
 Tum corpus, tum animam
 Lito laudis victimam;
 O quanta donasti!

Ad sanctam Dei genetricem Mariam.

. O mater egregia,
 Regina Maria,
 O cum esca regia
 Veni, mater pia;
 Fons misericordiae,

Tuo gnato hodie
 Cibes famescentem,
 Prae te feras ubera,
 Gratiis exubera,
 Lactes sitientem.

4. Salveto, triclinium,
Panis angelorum,
Te laudum concinium
Decet, fons hortorum;
Iam donasti filium

Relevans exsilium,
Mater gloriosa,
Mane mecum, domina,
Nostra caelis nomina
Scribas, dulcorosa.

Ad proprium Angelum.

5. O comes fidissime,
Angele praegrata,
Veni, lator optime
Victimae beatæ!
Redux individuae
Collustres occiduae
Mentis incentiva,
En, tuo suffragio
Propinquans altario,
Meus sis conviva.

6. Salveto, deivide,
Eucharis legate,
Paedagoge vivide,
Per te mihi date!
O tantis deliciis
Cum caeli militiis
Mecum modulare,
O tanto viatico
Animo seraphico
Tecum fruar, care!

Ad sanctos Angelos.

(Feria secunda.)

7. O millena milia
Grandium astrorum,
Vos castra herilia,
Angeli amorum!
Venite cum lumine
Iesu, vestro numine,
Mecum celebrare,
O dignis militiis
Profligatis vitiis
Ambite altare!

8. O stellae clarissimae,
Eucharis sophiae,
Vos laudo humillime
Trinae hierarchiae;
O quotis, quam variis
Caelicis cibariis
Fratrem restaurastis!
Mecum Iesu plaudite,
Pectus vanis claudite,
Me vobis aequastis!

Ad Patriarchas et Prophetas.

(Feria Tertia.)

9. O stirps patriarchica,
Genus salvatoris,
Cum turma prophetica
Veni, fax amoris!
Vestrum desiderium,
Messiae mysterium
Mecum celebrato,
Dote multifaria
Pectoris armaria
Mea praeparato!

10. O, vos laude celebri
Cano, patres, vates,
Nostros cibo mulcebre
Opplestis penates;
Perstem Christi solium,
Antiquorum collum
Electum frumentum;
Iam Christi carissimi
Laudate, clarissimi,
Mecum sacramentum!

Ad sanctos Apostolos.

(Feria Quarta.)

11. Eia, apostolice Sacrate senatus, Te nostris catholice Omnis colit status; Descendas aetheribus, Divinis muneribus Mecum ministrato, Cordis scabellaria Dote multifaria Christo exornato!	12. O lux apostolica, Monstra duodena, Iam vos laude polica Concino camoena; Pro magistro optimo Cibo praedulcissimo Dato exultabo; Quando plenam satiem Facie ad faciem Vobiscum gustabo?

Ad sanctos Martyres.

(Feria Quinta.)

13. O castra victricia Martyrum sanctorum, Quam plena laetitia Omnium sanctorum, Corpus vestri principis Purae mentis azymis Mecum immolate, Venite, cum laureis, Ornamentis aureis Ministrum ornatè!	14. Salvete, fortissimi Milites urani, Martyres dignissimi, Flores Christiani! O quantis victoriis, Sacramenti gloriis Semper triumphastis! Hisce mirabilibus Mecum laudum milibus Canite in astris!

Ad sanctos Confessores.

(Feria Sexta.)

15. O praecelsa dignitas, Veni, confessorum! Vestra me benignitas Stipet malis morum! Digna reverentia Vestra assistentia Glisco immolare, Puritatis azymis Iam profusis lacrimis Accedam altare.	16. Salvete, sanctissimi Christi confessores, Comites fidissimi, Concelebratores! Laudibus ingentibus Vobis concinentibus Cibum vitae cano, In vestris praesidiis Ac odis hymnidicis Caelos scandens cano.

Ad sanctas Virgines.

(Sabbato.)

17. O sponsae humillimae, Cum sponso venite, Angelis simillimae, Cum sponso venite! O vestris excubiis,	Eucharis conubiis Iam me foederate! O Agnes castissima, Cum agnelli victima Veni indilate!

18. O caeli plantaria,
Virgines, salvete,
Nostra iam altaria
Visitis, salvete!
O vestris aureolis

Eucharis areolis
Mecum concrepate,
Animos suspendite,
Pro me laudes pendite
Coram trinitate!

Ad Omnes Sanctos.

(Die Dominica.)

19. O sancti piissimi,
Pleni caritatis,
Vos Sion clarissimi
Reges civitatis,
O cum rege gloriae
Advenite hodie
Mecum epulari,
Vestro pontificio
Iesu sacrificio
Date satiari!

20. Salvete, dignissimi
Eucharis praecones,
Salvete, gratissimi
Vos commilitones!
Quantis reverentiis
Iam Christi praesentiis
Mecum immolastis!
Laudemus in tympanis,
Repsallamus organis
Nobis Christo pastis!

In festivitate unius Sancti vel Sanctae.

21. O pater sanctissime,
Gratiae fluentum,
Veni, dignantissime
Ferto sacramentum!
O tuis praesidiis
Scelerum excidiis
Eximas clientem!
Virtutum lampadibus
Complectar cycladibus
Iesum venientem.

22. Salve, celeberrime
Municeps caelorum,
Cibasti, sacerrime,
Me cibis amorum;
Iamiam tantis victimis,
Hostiis divissimis
Laudem immolemus;
Suscipe, resuscipe,
Mentem meam suscipe,
In caelos volemus!

In festivitate plurimorum Sanctorum.

23. Salvete, sanctissima
Organa divina,
Venite cum hostia,
Mea medicina!
Nam vestra sollemnia
Christi decet hostia
Granditer ornari,
Aram mecum scandite,
Iesu corpus pandite,
Libet epulari!

24. O mira sollemnia
Vestra laude digna,
Quae nunc tanta xenia
Conferunt benigna!
En, laudum praeconia
Pro hac alimonia
Semper praeconabor;
Quando corpus exuam
Et vestram praesentiam
Caelo speculabor?

A B. — 24, 8 corpus eximiam A; eximam B. — Von diesem Liede stehen eine Anzahl von Strophen (es fehlen alle geraden) in der Göttinger Handschrift 233 (Orat. S. Mariae Magdalenae Hildesien. saec. 15/16). — Auch in dem unter Nr. 1 erwähnten Tegernseer Druck von 1577.

**496. (3.) Carmen in portiones agni paschalis, cantandum sub nota:
Pange lingua.**

1. Dones agni *portionem*
Rite, pater, edere,
Utram tingat rationem
Sanguis Paschae foedere,
Neu mentalem stationem
Possit hostis laedere.
2. Salve, *caro* maiestatis,
Alta, sancta, humilis,
O quam plena veritatis,
Pulchra, mira, nobilis,
Tradita, heu, profanatis,
Angelis mirabilis!
3. Salveto, medicamentum
Quam plenum effectibus!
Expurges inquinamentum
Carnis cum defectibus,
Esto mihi excrementum
Cunctis in profectibus.
4. Eia, *sanguis* generose,
Mirus, venerabilis,
Fluens plagis copiose,
Nimis peramabilis,
Mustum mentis amorosae,
Typis praeconabilis.
5. O sanguis redemptionis,
Venditos redimito,
Sanguis expiationis,
Turpatum eluito,
Sanguis consummationis,
In sancta traducito!
6. Salve, *anima* dilecta
Deo et hominibus,
Clara, placens et afflicta,
Praelata numinibus,
O, te laudo, benedicta
Caelicis luminibus!
7. Salve, spiritus divine,
Plenus sapientia,
Te iam canunt matutinae
Stellae fartum gratia,
Benedictum sine fine,
Traditum pro hostia.
8. O vos *exta* devoranda
Agni sine macula,
Vos virtutum permiranda
Grandia spectacula,
O salvete, adoranda
Divina signacula!
9. O vos gratiae, salvete,
Communes cum singulis,
Dona, fructus. resalvete
Laudibus pertinnulis,
Me iam gratiis replete
Canentem in iubilis.
10. Salvete, humanitatis
O *pedes* pacifici,
Pedes pleni caritatis,
Perfecti, deifici,
Exemplares, deitatis
Bainuli vivifici.
11. Salve, agnus nate, passe,
Sepulte maeroribus,
Surgis, scandis, agnus asse,
Spiritus amoribus;
O, complectar pedes hosce,
Gratium clangoribus!
12. Salve, *adeps* et *pinguedo*
Agni mansuetissimi,
Tua satiat dulcedo
Cor servi nequissimi,
Tibi laudis pensa dedo
Cordis contritissimi.

13. Eia, fructus condonato
Vitae tuae optimae,
Passionis cumulato
Frugem, rex clarissime,
E qua fructus sacrae dato
Eucharis gratissimae.

14. Salve, *caput* adorandum,
Iesu mira deitas
Ferculumque celebrandum,
Satians aeternitas,
Epulum concelebrandum
Angelis, divinitas!

15. Salve, *naturans natura*
Prima et essentia.
Liber vitae, ars, lux pura,
Patris sapientia,
Hacce semper alitura
Fruar in praesentia.

16. Eia, cives Olymporum,
Numina hierarchica,
Mille milia hymnorum
Camena dragmatica
Ferte pani angelorum
Pro hac esca polica.

A B. — Die Überschrift der Quelle: *Exordium carminis in portiones etc.* bezieht sich nur auf Str. 1; die Überschriften der andern Strophen sind hier fortgelassen und dafür das entsprechende Wort im Text gesperrt. Über Str. 16 steht „Ad omnes Sanctos“. Aus einer Luxemburger Hs. bereits XV, 49 mitgeteilt.

497. (4.) *Carmen in septem nomina sacramenti corporis et sanguinis Domini Iesu et cantabitur sub modulo: Dies est laetitiae.*

1. O panis vivifice,
Donum singulare,
Des tua deifice
Nomina tractare;
Nempe tua nomina,
Consecrata fomina,
Larga fruge turgent,
Haec rorem charismatum,
Haec fluenta dogmatum
Sacro topo praebent.

2. Salve, *eucharistia*,
Fons deliciarum,
Nomine, re gratia,
Dulcor animarum;
Salveto, piissimis
Amicis dulcissimis
Abs Iesu collata,
Dones, sacra satie
Fruar tua facie
Anima beata.

3. O *donum* magnificum,
Fluens largitate,
Salve, hilarificum,
Ardens caritate;
Salve, nobilissimum,
Sufficientissimum,
Utile damnatis,
Danti confortissimum,
Te laudo gratissimum,
Mihi datum gratis.

4. Salve, *cibus* regius,
Nobilis gnatorum,
Suavis et egregius
Omnium saporum;
O esca lautissima,
Manu prudentissima
Pista trinitatis,
Oppe languidissimam,
Pereffetam animam
Cibo pietatis.

5. O *potus* dulcissime,
 Lateris fluentum,
 Salve, *sapidissime*,
 Languentis fomentum;
 Salve, *iucundissimum*;
 Vinum, *meracissimum*,
 Ebries bibentes,
 Germinato virgines
 Atque mentis cardines
 Fac mero calentes.

6. Salveto, *communio*
 Omnium bonorum,
 Hominum tu unio
 Atque angelorum;
 Praestes influentiam,
 Praestes accrescentiam
 Capitis in membra,
 Tuis passionibus
 His communionibus
 Dedices commembra.

7. Salve, *sacrificium*
 In cruce litatum,
 Mirum sacrificium,
 Figuris signatum;
 Te laudo dignissimum,
 Deo acceptissimum,
 Sanctum iuramentum,
 Salve, pontificium
 Christi sacrificium,
 Patris spiramentum.

8. Salve, admirabile
 Christi *sacramentum*,
 Insigne, amabile
 Tu medicamentum;
 Tu commemoratio
 Atque exaltatio
 Christi passionis,
 Te laudo, signatio,
 Supernae gustatio
 Iam fruitionis.

A B. — Vgl. Anal. XV, 51 und f., wo dies Lied bereits aus einer Luxemburger Hs. mitgeteilt ist. — Auch in dem unter Nr. 1 erwähnten Tegernseer Druck von 1577.

498. (5.) Sequuntur aspirationes et exclamationes rhythmicæ, decursum vitae et passionis dominicæ concernentes, post communionem sacramentalem vel spiritualem cantandæ sub nota: Dies est laetitiae.

Feria II.

1. O primum principium,
 Ens unum fontale,
 Meum participium,
 Verbum ideale,
 Deus Deo genite,
 Veni, olim caelite,
 Hodie vallatus,
 De petra dimittere
 Deserti, emittere,
 Sion cibus gratus!

2. Eia, potentissime
 Rex, mundi creator,
 Caelitum dulcissime
 Ierarcha plasmator!
 Quid hinc tibi tribuam,

Quid, Deus, retribuam
 Hac terra deserta?
 O, da tuum calicem,
 Da vinum, da laticem
 Bibere spe certa.

3. O fautor munifice,
 Adae exaltator,
 Te miror, mirifice
 Parentum zelator;
 Redde innocentiam,
 Primam praecellentiam,
 O Adam secunde,
 Veni, solve debita.
 Esca caeli praebita
 Veni, laetabunde!

4. O tu desiderium
Et patrum et vatum,
Revela mysterium
Angelis optatum!
O, si caelos rumperes
Et te iustum plueres
Gomor mensuratum!
O petite saeculis,
Reple tuis epulis
Cordis mei stratum!

5. O mirum spectaculum,
Verbum incarnatum,
Caeleste spiraculum,
Maria gestatum,
Resolve, dulcissime
Iesu, frater optime,
Iam communicate!
O, totis praecordiis
Tot misericordiis
Cuncta iubilate!

6. O puer pulcherrime,
Pater mihi date,
Salveto, pauperrime
Matre mihi nate!
Laetare, Ierusalem,

Panis mihi Bethlehem
Datus Ephrataea,
Angeli, attendite,
Gloriam impendite
Laude iubilaea!

7. Salve, suppar patribus,
Circumcise Deus,
Te caeli primatibus,
Laudo, Iesus meus!
O nomen salvificum,
Oleum lenificum,
Iam mihi dulcesce,
Nam tuum cauterium
Gustavi mysterium,
Dulcis radix Iesse!

8. Salve stella mystica,
Magorum magistra,
Tibi laudum pistica
Cano tangens plectra!
En, auro divissimo
Et ture gratissimo
Gaudet mentis vultus,
Nam missae officio,
Missae sacrificio
Tecum sum sepultus.

Feria III.

1. O subacte legibus
Instar peccatoris,
Iam aequaris gregibus
Tu pastor amoris;
Redemptor, me libera,
Hortum tuum visites,
Festina, festina,
Veni, cum insontibus,
Saliens in montibus,
Veni, medicina!

2. O mira dignatio!
Deus prospicatur,
Dum Herodis ratio
Ambit, excaecatur,
O lumen Aegyptium

Veni, lustres saucium
Animum turbatum,
Cum tuis infantibus
Assis manducantibus,
Pascha delicatum!

3. Eia, Iesu perditte,
Iesu duodennis,
Veni, matri reddite,
Doctor minorennis,
Per vicus, plateolas,
En, quaero areolas
Tuas iam intrare,
O veni de Libano,
Veni mihi orphano
Te participare!

4. O tu sapientia,
 Quamdiu celaris,
 En, tota crescentia
 Cum matre moraris!
 Veni, voca parvulos
 Hircos atque cervulos
 Me tibi sponsando,
 O, de matris gremio
 Veni, tuo cremio
 Veni me cibando.

5. O grandis humilitas,
 Deus, baptizaris!
 Salve, dulcis pietas,
 Quantum abyssaris!
 O tu sponse sanguinis,
 Iam baptismo flaminis
 Servum baptizasti,
 Dum sacratum verticem
 Ad me caecum culicem
 Dignans inclinasti.

6. Salve, dux ieiunii,
 Iesu eremita,
 Reddo pensum munii,
 Veritas et vita,
 Panibus angelicis

Cum favis me caelicis
 Pavisti gratantem,
 Iam in montem Sinai
 Et Horeb, Adonai,
 Deducas ovantem.

7. Salve, pugil inclite,
 Perpes triumphator,
 Profers fere perditae
 Tela, consolator!
 O, ignitis iaculis,
 Tuis sacris pabulis
 Dones reluctari,
 Nam tuis militiis
 His fretus divitiis
 Volo gloriari.

8. Salve, dignantissime
 Tuorum vocator,
 O sponse dulcissime,
 Pius invitator!
 Iam in tuis nuptiis
 Concino deliciis
 Carmen nuptiale,
 O tu mea gloria,
 Te servem memoria,
 Nobile iocale.

Feria IV.

1. O Iesu clarissime,
 Rex prodigiorum,
 Suspendis, altissime,
 Corda filiorum,
 Renoves miracula
 Accedens cenacula,
 Veni, leprosum,
 Tangam tuam fimbriam,
 Cum te sacram victimam
 Litabo reorum.

2. O dux paenitentiae
 Iesu christianae,
 Veni, rex clementiae,
 O Samaritane,
 O quantis vigiliis

Tu, precum consiliis
 Mihi lucubrasti!
 Iam fumus aromatis
 Igne scandat pneumatis
 Ara cordis casti.

3. O doctor verissime,
 Veritas et vita,
 Veni, fecundissime
 Mentem meam dita,
 Sim tibi docibilis,
 Hodie unibilis,
 Verbum salutare,
 Docendo utilia
 Seraphim per milia
 Ascendam altare.

4. Eia, veni, gloria
Monstrata in Thabor,
Per carnis tentoria
Deum contemplabor,
Gestio te millies,
Pulchra patris species,
Edere, potare;
Quis dabit de carnibus
Paratis Cherubibus
Mentem impinguare?

5. O quanta convitia
Vincis pietate!
Praebe corda mitia,
Iesu blasphemate!
O, venisti comminus,
Benedictus Dominus,
Me iam honorando!
Laudet caeli curia
Pro omni iniuria
Acta celebrando.

6. O quantis profluviis
Flesti lacrimarum
Pro meis colluviis
Iugium culparum!
Salve, pro dulcissimae

Adipis pinguedine
Mihi instillata,
Iubilet mens ebria,
Facessant funebria,
Eucharis amata.

7. Salve, rex humillime,
Aselli insessor,
Nutrimentum animae,
Alumnus, possessor!
Iam tibi adhaereo,
Nam cibo aethereo
Cor pinguasti meum,
Te gestem in corpore
Gestem et in pectore,
Iesum dulcem meum.

8. O Iesu piissime,
Vendite, salveto!
Te laudo, gratissime,
Corde tristi, laeto;
O tu meum pretium,
Redimas mancipium
Peccato substratum,
O tu emptum pabulum,
Agas mecum sabbatum,
Ne linquas cibatum!

Feria V.

1. O lotor humillime,
Servulis prostrate,
Veni, lotor animae,
Patribus optate!
Eia, tuum famulum,
Te petentem pabulum
Hysopo emunda,
Quo stola albissima
Te litem sanctissima
Anima iucunda.

2. O, divinae gratiae
Veni sacramentum,
Cibans plena satie
Amoris frumentum;
Te nunc et agniculum,

Saginatam vitulum
Concupisco multum,
O panis angelice,
Veni, veni caelice,
Duc ad patris vultum!

3. O Iesu, discipulis
Favum distillasti,
Dum verbis mellifluis
Tristes debriasti,
O sermo sacerrime,
Fecunde, pulcherrime,
Veni, veni, veni,
De thronis regalibus
Iam nostris sponsalibus
Assis motu leni!

4. O sudor sanguineae
Iesu amatoris,
Tu amore vineae
Fers pondus angoris!
O precum maestitiae,
Venite, deliciae
Trinae hierarchiae,
Ex Sion egredere,
Cor meum, ingredi,
Sanguis agoniae!

5. O stupendum osculum
Iudae condonatum!
Hinc do laude tusculum
Per affectum gratum;
O quam bonus Israel,
Me, Deus Emanuel,
Iam es osculatus!
Tua clara facie
Ex hac fausta sanie
Fruar saturatus.

6. O amor fortissime,
Capte, vinculate,
A Malcho saevissime
Conciscus, amate!
O murrae fasciculis

In Adae funiculis,
Salve, me vinxisti,
Nam tuo edulio
Cordis mediculio
Me tibi iunxisti.

7. Salve pro conviciis,
Derise salvator,
Quae pro amicitiiis
Recipis, creator!
O, te mille gratibus
Pro his pietatibus
Laudo mirabunde,
Ludens fiam vilior,
Omnibus humilior
Cibatus iucunde.

8. O caelestis gloria,
Ducta per plateas,
Mente amatoria
Sponsas quaerens reas,
O, quam verecundia
Coram iracundia
Sisteris censorum,
Mecum in meridie
Cubans, sponse gratiae,
Meum habe thorum!

Feria VI.

1. O rex, sapientia
Chlamyde despecta,
Tamquam fetulentia
Herode reiecta,
Veni, o rex gentium,
Dulcis esca mentium,
Iam noli tardare,
O magne Adonai,
Legifer in Sinai,
Noli retardare!

2. O veni, Emanuel
Caeli legionum,
Diceris, rex Israel,
Heu, princeps latronum,
O grande prodigium

Te divinum filium
Conferri latroni,
Electe ex milibus,
Veni cum vigilibus
Tui sacri throni!

3. O flagellis livide,
Columnis convincte,
Veni, Christe vivide,
Angelis concincte,
Veni, sponse sanguinum,
Princeps caeli agminum,
Me sponsam sponsare,
Bibant pulli sanguinem,
Cordis frangens sardinem,
Tingens postes arae.

4. O, te vestit chlamyde
Et truci corona
Saevior, heu, aspide
Iudaea matrona!
Veni, sponse gloriae,
Sertatus lusorie,
Assistam regina,
O rex, cor ingredi,
Sacro mecum foedere
Gaude, haud declina!

5. Salve, fons clementiae,
Rex dehonorate,
Sputo fetulentiae,
Ligate, foedate!
Pro tanta dulcedine,
Pro sacra arundine
Canto fratrui
Laudans te psalterio,
Suspensus mysterio,
O hierarcha caeli.

6. O turbis furentibus
Salve praesentate,
O cellis fluentibus
Leprosis aequae!
O grande miraculum!

Te laudo, spectaculum
Factum peccatorum;
Mane mecum, Domine,
Gratiarum fomine
Mentis fulci thorum.

7. Salve, vita gratiae,
Morti condemnata,
Cuius sacra facie
Stat vita beata,
Vivat mea anima,
O salutis victima,
Mihi nata, data,
Tua condemnatio
Sit mea cibatio
Semper tibi grata.

8. Salve, o mitissime
Crucis baiulator,
Isaac dulcissime,
Mundi fabricator!
O quantum desperneris,
Quam crebro prosterneris
Sub crucis altari,
De tanto supplicio,
Stupendo delicio,
Des me gloriari!

Sabbato.

1. Heu, quam saeve vestibus,
Iesu, spoliaris,
Dum membris caelestibus
Rursum cruciaris!
Rubicunde, candide
Iesu, cibus sapide,
Sanguine intincte,
De Edom me complue,
Culpa vestem exue,
De Bosra rex tincte.

2. Heu, ligno extenderis,
Clavis perforate,
Totus mihi penderis,
Amor lacerate,
Sordidum amplectere,

Arbor alta, flectere,
Dilecte votorum,
Inter tua brachia
Sunamitem satia
Epulis amorum!

3. O monte Calvariae
Serpens elevate,
Botre sanguinarie,
Heu, cruce assate,
Roris stillicidio
Veni, sis praesidio,
Lapis reprobate,
Elegi suspendium,
Da victus impendium,
Latroni aequae!

4. O crudum suspendium
 Mei salvatoris,
 Hostiae incendium
 Immolatae foris!
 Qua oboedientia,
 Qua nobis clementia
 Condis testamentum!
 O, docentem audiam,
 In pace iam dormiam
 Libans sacramentum.

5. Salve, dulcor cordium,
 Aceto potate,
 En, totum praecordium
 Te laudat, amate!
 O verbi vehiculum,
 Te murrae fasciulum
 Semper praeconabor,
 O panis angelice,
 Murrae pastu fellicae
 Tibi confirmabor.

6. Salve, vita gloriae
 Pro me morti data,
 Plangunt compassorie
 Te cuncta creata,
 O Dei exitium,

Grande sacrificium
 Lacrimis litatum,
 O, tot mirabilia
 Sunt mea auxilia,
 In finem optatum!

7. O cordis piissimi
 Fontem paradisi,
 Ferri cruentissimi
 Mucrone incisi!
 Resolve, fons gratiae,
 Plena potans satie
 Fons sacramentorum,
 O cor meum vulneres,
 Caritatem ordines
 Spongia dolorum.

8. Salve, amantissime
 Iesu tumulate,
 Planctus acerbissime
 Matris caritate!
 O cor meum pungito,
 Sepultum inungito
 Nunc pacis sopore!
 Nunc dimittis, Domine,
 Me in tuo nomine
 Sepultum amore.

Dominica.

1. O triumphantissime
 Inferni vastator,
 Redux amantissime
 Patrum consolator,
 Veri desiderium,
 Eucharis mysterium
 Mihi ministrare,
 Amore deficio
 Et te Deum sitio,
 Veni, me potare!

2. O Christe, glorificus
 Resurgens beatus,
 O panis vivificus,
 Victor laureatus,
 O exurgens gloria,

Cadat omnis scoria
 Carnis caenolentae,
 Gallilaeam adeam,
 Panem Emaus comedam,
 Veni, quam repente!

3. Eia, surgens inclitus
 Mortis triumphator,
 O Mariae primitus
 Factus consolator,
 Veni, dulci iubilo
 Terso culpae nubilo
 Iam mihi appare,
 O appare Ephraim
 Coram, Ioseph, Benjamin,
 Mecum epulare!

4. O quantum discipulis
 Donum condonasti,
 Dum flatus folliculis
 Spiritum inflasti!
 Obumbres me, spiritus,
 Fecundar jam caelitus,
 Amorose pater,
 Venias propitius,
 Animae nutricius,
 Gratiae sim crater!

5. Ave, ardentissime
 Zelotes, amator,
 Scandis, inclitissime
 Caeli triumphator!
 Ave, cum psallentibus,
 Regem prosequentibus
 Turmis angelorum,
 Trahe me erraticum
 Per datum viaticum
 Ad arcem polorum.

6. Salve, dator spiritus,
 Spiritus ardoris,
 Es dulcis paraclitus
 Fomentum amoris,
 Duplex fiat spiritus

Tuus datus caelitus,
 Multiplex in donis,
 Cuncta mecum climata
 Tua iam charismata
 Gustent caeli thronis.

7. O quantis laetitiis
 Scandis, gloriosa,
 Immersa deliciis,
 Mater speciosa!
 O, Iesu cellariis
 Gaude multifariis
 Iam inthronizata,
 Hoc vitis genimine
 Sacro tecum rumine
 Fruar, o beata!

8. Salve, districtissime
 Iudex creatorum,
 Finis beatissime
 Omnium sanctorum!
 Te collegi hospitem,
 Panem mihi sospitem
 Ut te velis dare,
 Haesi testimoniis
 Tuis et praeconiis,
 Noli me damnare.

A B. — Feria II. 2, 10 Haec libere spe certa A; Haec libera spe certa B. — Feria III. 1, 5 Redempte me A B. — 6, 9 Et orbe Adonai B. — Feria IV. 8, 5 mecum pretium A B. — Feria V. 2, 5 Tenlam et B. — 5, 3 laudum. — 6, 9 meditullio AB. — 8, 7 Literis B. — Eine Anzahl Strophen dieses Liedes auch in der Göttinger Hs. 233 (Orat. S. Mariae Magdalenae Hildesien. saec. 15/16.); eine Anzahl anderer in der Luxemburger Hs. 1 (Orat. Epternacen. saec. 15/16). — In B ist am Schlusse die Singweise in Notendruck beigelegt. Dies scheint der älteste Druck der Melodie des *Dies est laetitiae* zu sein.

499. (6.) Excitatorius versus. Et cantabitur sub nota: Crux fidelis,
 Pange lingua vel Urbs beata.

1. Excitare, excitare,
 O peccatrix anima,
 Christum passum speculari
 Virtute magnanima,
 Inductiva meditare
 Quaeque linquens infima.

2. Nihil quippe trinitati
 Delitabis gratius
 Ac supernae civitati
 Dedicabis sanctius,
 Christi quam humanitati
 Haerere tenacius.

3. Heu, quid ausim meditari
De te, viva hostia,
Sus assueta volutari
Spurca per palustria,
Possim, tremo, lapidari
Montem tangens bestia.
4. Sisto tibi, rex amande,
Per piam memoriam
Passionis admirandae
Divinam historiam,
Sacrificium pergrande,
Christiani gloriam.
5. O cor durum et profanum
Condolendo rumpere,
Regem plange Golgothanum,
Rumpere, cor, rumpere,
Flens aeternum et arcanum
Gravamen, cor, rumpere.
6. O, me tanta imitari
Des exempla regia,
Foris, intus immersari
Christi nunc elegia,
Praestans hacce immorari
Doctrina egregia.
7. Eia, trina ierarchia,
Iam mecum infinies
Iesum laudes absque bria
Ob poenas multiplices,
Quas gustavit mente pia
Pulchra patris species.
8. O, sim quantus, admirare,
Mactatus feraliter
Verbum patris salutare,
Natus aeternaliter,
Hinc defectum patiare
Mentis abyssaliter.
9. Laetabunda exsultatō,
Eia, mea anima,
Libro clauso reserato
Mortis Christi victima
Mira pandit crux, intrato
In plagarum intima.
10. O, liquescam vi fervoris
Amans te sponsaliter,
Videns fontem te amoris
Passum quam poenaliter,
Quo affectu me dulcoris
Trahis singulariter.
11. Stringe, sponse unitatis,
Me divinis nexibus,
Vinctum vinclis caritatis
Animi excessibus
Cunctis in te transformatis
Internis affectibus.
12. Captes, pater, passi nati,
Quam delibo, victimam
Noxam mei ob peccati
Et donorum copiam
Defunctorum paupertati
Dans aeternam gloriam.

A B. — 5, 6 corrumpere A. — 7, 6 mentis species A; lies matris? —
8, 1 O si quantus A. — Dieses und die folgenden drei Lieder sind im Rose-
tum nicht als ein Ganzes mitgeteilt, sondern strophenweise unter den
prosaischen Text verteilt.

500. (7.) Adhortatio ad communionem.

1. Excitare, excitare,
Surdaster homuncio,
Manducandi propinquare
Tempus Christum nuntio,
Inductiva meditare
Et quam frugi sumptio.
2. Omnis Christi actionis
Finis et principium,
Gratiarum caeli thronis
Mittas participium,
Ne condemnes esionis
Reprobum mancipium.

3. Pergas iam considerare, Quid debebis agere, Die, noctu memorare, Quae possunt allicere, Quo tu queas salutare Corpus digne sumere.	5. Purges, Christe, iam fermentum Commissi peccaminis, Pietatis saramentum Igne litem flaminis, Cernam te per specimentum Expers post velaminis.
4. O mens, intime probare, Ne edas iudicium, Cave Iudae incursare Immane flagitium, Stude purum immolare Iesu sacrificium.	6. Christe, ornes intellectum Caelicis spectaculis, Foedum vulneres affectum Amoroſis iaculis, Ne cor exsulet eiectum A tuis cenaculis.
7. O, timoris et amoris
 Succende fornacibus,
 Quo complectar iam te foris
 Brachiis tenacibus
 Nostri replens gustum oris
 Fructibus veracibus.

A B. — 3, 3 noctuque A. — 6, 6 a tuis iaculis A. — 7, 6 feracibus B.

501. (8.) Ante Communionem.

1. Tibi, Jesu, invitanti Occurram laetissime, Clamans voce suspiranti: Veni, rex dulcissime, Veni, veni aegrotanti Medens clementissime.	4. Salve, panis praedulcose, Salve, potus gratiae, Salve, spiritus dignose Sacrae eucharistiae, Salve, decus glorioſe Cibans plena satie.
2. O, intentu fac me rectum, Panis praedulcissime Sacramentumque electum Victimae sanctissimae, Laudem tuam et profectum Praeintendens animae.	5. Veni, Iesu, dux, zelotes, Ignis ardentissime, Veni, servum cibes, potes Sitientem maxime, Nolim, tardes, veni, dotes Cor meum plenissime.
3. Eia, corpus veritatis, Christi sanguis, anima, Superbonae deitatis Salutaris victima, Vos adoro pietatis Latria perintima.	6. O, manducem timoratus Omni reverentia, Amoroſe dilatatus Cordis excedentia, Permirifice laetatus Tua de praesentia.

A B. — 2, 3 Sacramentum quo A B. — 2, 5 provectum A. —

502. (9.) Post Communionem.

1. Eia, Iesu adorande, Dator panis gratiae, Mille grates admirandae Dono eucharistiae, Qua me hodie, amande, Replevisti satie.	4. Des me, pater, ruminare Sumptum cibum gloriae, Quem dedisti manducare Nimis amatorie, Cuius fructus consues dare Gaudia memoriae.
2. Iesu, in me operare Fructus felicissimos, Quos tu, manna salutare, Contines dulcissimos, Quantos nemo scit narrare Ob gustus ditissimos.	5. Noli a me, Iesu, ire, Mane mecum, Domine, Fac me cuncta fastidire Dempto tuo nomine, Dona mecum te unire In utroque homine.
3. O fons, pater, pietatis, Panem caeli respice, Mirae placabilitatis Holocaustum suscipe, Quod pro donis, pro peccatis Offero ecclesiae.	6. O, si possem te servare Semper in visceribus, Nil te praeter cogitare In cunctis operibus, Corde, ore immolare Grates his muneribus.

A B. — 1, 4 Bono B. — 2, 6 divitissimos A. — Ein Abdruck dieses Liedes findet sich in D. G. Corners Magnum promptuarium catholicae devotionis (ed. 1645. p. 290), jedoch mit einigen willkürlichen Änderungen.

503. (10.) Sequuntur quaedam metrica carmina, quibus utendum pro devotionis incitamentis ante vel inter legenda rosaria.

Quorum prima sunt pro captanda benevolentia.

O pia christifera, mea mater, virgo Maria,
Caeli regina, radians deitatis agalma,
Astrum praerutilum, tutum peccantis asylum,
Digneris dominam me te laudare clientem;
Promat amor laudem (taceant phantasmata) grandem,
Totum, virgo, tua rapiat me divior oda.

Quando post intervallum continuatur rosarium, praemittendum est:

Ad te suspirans rursum praecordia tollo,
Subiectis oculis, genibus tellure reflexis,
Ulnis protensis rogo toto robore mentis,
His laudum titulis fiam tuus assecla verus.

Oblatio rosariorum valedictoria.

Suscipe, christotocon, quae libo, munia laudum,
Cordi materno quod me tutes ab Averno;
Ignoscas culpas, quas fecit inertia multas,
En, corpus cum mente tuae committo tutelae.
Iam cor perlustres, Iesum mihi post obitum des.

* * *

Quamvis stipus homo deprompsit virginis odas,
Nosti, cur dederit, scis, quid abinde petit.
Laudes collatas praestandas millesies do,
Quas tibi centuplicent cuncta creata Deo.

* * *

Alma valetio parens, mihi crebra charismata mittens,
Virgo, male tibi dico vale, quamquam cupiam te.

Oratio metrica ad beatissimam virginem, ut nobis
reconciliet supersummam trinitatem.

Filia, flecte patrem, mater pia, praecipe proli,
Pneumatis aula, soror, superoptima sponsa et amica,
Instes pro nobis, quo diva charismata donet;
Nam tibi nil negitat, qui matrem semper honorat.

A B.

Inhaltsverzeichnis.

I. Index Auctorum.

	Seite
Adamus de Basseia, Canonicus Insulensis	298
Ademarus Cabannensis, Monachus Engolismensis	19
Albertus de Tournel, Episcopus Mimatensis	254
Anonymus Camberonensis, Monachus Cisterciensis	105
Anonymus Noanus, Monachus Cisterciensis	274
Anonymus Stirpinensis, Monachus Cisterciensis	452
Anselmus Cantuariensis Archiepiscopus	95
Eusebius Bruno, Episcopus Andegavensis	78
Guillermus de Deguilevilla, Prior Carolilocensis	321
Guillermus de Mandagoto, Cardinalis Praenestinus	317
Hieronymus de Werdea, Prior Lunaelacensis	463
Johannes a Jenstein, Archiepiscopus Pragensis	421
Johannes Mauburnus, Abbas Livricensis	515
Matthaeus Ronto, Monachus Olivetanus	456
Petrus Abaelardus, Abbas Gildensis	141
Petrus Damiani, Cardinalis Ostiensis	29
Petrus Olavi, Confessor Vadstenensis	410
Petrus Venerabilis, Abbas Cluniacensis	233
Thomas a Kempis, Canonicus Zwollensis	475
Wido Eporediensis	88
Wolstanus Wintoniensis, Praecentor S. Swithuni	9

II. Index Rerum.

(Die beistehenden Zahlen bezeichnen die Nummern der Hymnen.)

De Deo et Tempore.

De sanctissima Trinitate 438.
 Ad Deum Oratio 99.
 De Christo salvatore 262. 346. 358.
     359. 446. 486—488. 498.
 Super Agnus Dei 319.
 De Adventu Domini 471.
 De Nativitate Domini 140—143. 250.
     251. 414—418. 472—474. 494.

De Epiphania Domini 144—147.
 De Hypapante Domini 148—152.
 De Nomine Iesu 447. 448.
 De Transfiguratione Domini 459. 460.
 De Quadragesima 85. 86.
 De Passione Domini 467. 499.
 De Parasceve Domini 152—161.
 De sancta Cruce 58. 493.
 De Sabbato sancto 162—167.
 De Paschate Domini 55. 168—171. 252.

De Ascensione Domini 16. 172—175.
De Inventione Crucis 17. 18. 176—178.
De Pentecoste 79—182.
De Spiritu sancto 74. 423.
De Corpore Christi 389. 401. 424.
429. 435. 495—497. 500—502.

De Beata Maria V.

De Annuntiatione B. M. V. 422. 425.
De Purificatione B. M. V. 56. 148—152.
340.
De Visitatione B. M. V. 390—392.
395—397 399.
De Compassione B. M. V. 489.
De Assumptione B. M. V. 19—21.
De Feste Mariæ Nivis 393. 398. 400.
405—407.
De Beata Maria V. 22—27. 54. 59.
60. 72. 75. 87. 100—110. 187—
190. 253—255. 260. 261. 275—283.
288—298. 318. 320. 337. 347. 357.
362—388. 413. 420. 490. 491.
436—438. 450. 456. 503.
Super Ave Maria 71. 349—351. 421.
Super Ave Mariæ stella 445.
Super Salve regina 451.

De Sanctis.

De Omnibus Sanctis 99. 240—243. 461.
De sancto Abraham 314.
De sancto Aigulpho 217.
De sancto Andrea 28. 29. 355.
De sanctis Angelis 76. 191—194. 316.
317. 461.
De sancto Angelo Custode 76. 354.
De sancto Anthymo 30. 31.
De sancto Apollinare 31—34. 53.
De sancto Athelwoldo 1.
De sancto Benedicto 35—37. 228. 257.
258. 356. 452.
De sancto Brino 2.
De sancta Brigida 89.
De sancto Brendano 88.
De sancta Caecilia 464.
De sancto Celso 81.
De sancto Cornelio 90.

De sancto Cypriano 90.
De sancto Daniele 312.
De sancto Davide 311.
De sancto Dionysio 215. 216.
De sancto Donato 38. 39. 57.
De sancto Eparchio 5—15.
De sancto Eustachio 218. 219.
De sancto Fidele 40.
De sancto Floriano 453.
De sancto Gabriele 316.
De sancto Georgio 454.
De sancto Gervasio 81.
De sancto Gilda 229.
De sancto Gregorio 41. 303.
De sancto Hilariano 38.
De sancto Hugone 256. 263.
De sancto Jacobo 95.
De sancto Jacob Patriarcha 315.
De sancto Isaac 315.
De sancto Johanne Bapt. 224—227.
313. 432. 439. 465.
De sancto Johanne Evang. 42—44.
309. 394. 433. 440. 466.
De sancto Juda 97.
De sancta Katharina 426.
De sancto Kiliano 91.
De sancto Laurentio 305.
De sancta Maria Magdalena 238. 239.
259. 284—287. 310. 434. 441.
De sancto Martino 83. 303.
De sancto Matthæo 92.
De sancto Maurilio 84.
De sancto Mauritio 80. 93.
De sancto Michael 317. 353.
De sancto Nazario 81.
De sancto Nicolao 302.
De sancto Patricio 94.
De sancto Paulo 45. 201. 202. 308. 444.
De sancto Petro 46. 78. 306 307.
De sanctis Petro et Paulo 199. 200.
De sancto Philippo 95.
De sancto Privato 264—274.
De sancto Protasio 81.
De sancto Raphael 317.
De sancto Rufino 47. 48.
De sancto Sigismundo 96. 427.
De sancto Simeone 97.

De sancto Stephano 79. 304.
 De sancto Swithuno 3. 4.
 De sancto Symphoriano 82.
 De sancto Tegulo 98.
 De sancto Ursicino 49.
 De sancta Ursula 455.
 De sancto Vincentio 73. 305.
 De sancto Vitale 50.
 De sancto Wenceslao 408—411.
 De sanctis Apostolis 61. 195—198.
 306—309. 341.
 De Confessore Pontifice 51. 52.
 De sanctis Confessoribus 220—223.
 302. 303. 344.
 De sanctis Evangelistis 203—206.
 De Martyre 342.
 De sanctis Martyribus 207—210. 304.
 305. 343.
 De sanctis Patriarchis 77. 314. 315.
 De sanctis Patronis 468.
 De sanctis Prophetis 311. 312.
 De sanctis Viduis 234—237. 412. 413.
 De sanctis Virginibus 230—233. 300.
 301. 345. 490.

De Feriis.

De diebus festivis 470.
 De Dominica 111—113. 120—127. 469.
 De Feria secunda 114. 128. 129.
 De Feria tertia 115. 130. 131.
 De Feria quarta 116. 132. 133.
 De Feria quinta 117. 134. 135.
 De Feria sexta 118. 136. 137.
 De Sabbato 119. 138. 139.

Moralia.

De die Mortis 63.
 De die Judicii 64.
 De poenis Inferni 65.
 De gloria Paradisi 66. 476—478. 484.
 485. 492.

De Vanitate Mundi 299.
 De Miseria Vitae 483.
 De Tribulatione ferenda 491.
 De Beneficiis Dei 479—482.
 De Absentia Sponsi 475.
 Ante Contionem 457.
 Post Prandium 124.
 De Amore 329. 412.
 De Artibus septem 326.
 De Caritate 332.
 De Concordia 333.
 De Honestate 322.
 De Humilitate 330.
 De Justitia 328.
 De Largitate 323.
 De Nobilitate 338.
 De Patientia 334.
 De Pietate 336.
 De Prudentia 325.
 De Ratione 327.
 De Sinceritate 412.
 De Sobrietate 335.
 De Temperantia 324.
 De Virtutibus 339.
 De Omnibus Ordinibus 67.
 De Abbatum miseria 68.
 De Schismate 419.
 De Ecclesia Romana et antipapa 70.
 De Simoniacis 69.
 Contra Tempestates 60.

Historica.

Planctus Dinae, filiae Jacob 244.
 Planctus virginum Israel de filia
 Jephthae 246.
 Planctus Jacob super filios suos 245.
 Planctus Israel super Samson 247.
 Planctus David super Abner 248.
 Planctus David super Saul et Jonathan
 249.

III. Index Initiorum.

	Seite
Abner fidelissime	230
Ab utroque sexu plagam . . .	218
Abrahae proles Israel	223

	Seite
Abyssus vere multa	228
Ad aliquem me vergere	344
Ad altare pontifex	189

	Seite		Seite
Ad caelestis ortum regis . . .	203	Aspernatur peccata . . .	315
Ad festas choreas caelibes . . .	225	Assuesce Iesum invocare . . .	512
Ad honorem filii . . .	307	Assunt festa iubilaea . . .	432
Ad pedes benignitatis . . .	264	Auratis Deum citharis . . .	56
Adhuc ut dormiens . . .	178	Aurea lux patriae . . . Sanctus	16
Ad lactantum sinus . . .	204	Aura lux patriae . . . Swithun	14
Ad laudes die tertia . . .	147	Auroram lucifer praeit . . .	151
Adorna Sion thalamum . . .	169	Aurora velut fulgida . . .	33
Ad parandam Domino . . .	213	Aurora surgit aurea . . .	42
Ad perennis vitae fontem . . .	66	Auxilium Domine qui te . . .	17
Advenit veritas umbra . . .	150	Ave a vae exemptata . . .	328
Adversa mundi tolera . . .	512	Ave benedictissima . . .	350
Ad te suspirans rursum . . .	533	Ave certum praesagium . . .	303
Adventu sancti spiritus . . .	184	Ave cuius vera contritio . . .	302
Aetas perducitur ad David . . .	158	Ave cum quo angelica . . .	305
Aetates temporum nostrique . . .	156	Ave custos tu Mariae . . .	456
Aetatis saeculi quartae . . .	159	Ave David filia . . .	74
Agios apex altorum . . .	351	Ave decus castitatis . . .	454
Agmina sacra poli iubilent . . .	12	Ave doctor gentium . . .	302
Agmina sacra poli resonant . . .	13	Ave domina gratiae . . .	314
Agnetis Christi martyris . . .	478	Ave dulcis praeco Christi . . .	453
Agnus fili virginis . . .	306	Ave florens rosa . . .	478
Aigulphi martyris . . .	206	Ave frater Domini . . .	425
Alma Dei dia genetrix . . .	285	Ave gemma castitatis . . .	454
Alma Dei genetrix et caeli . . .	460	Ave gemma quae lucis . . .	299
Alma lucerna micat lumen . . .	11	Ave Iudith pulchra fortis . . .	456
Alma lucerna micat sol . . .	9	Ave lucis egregiae . . .	295
Alma virgo regina saeculi . . .	124	Ave Maria gratia plena . . .	276
Alme pater qui filium . . .	411	Ave nubes pluviosa . . .	454
Almi perenne munere . . .	23	Ave panis angelorum Ave . . .	452
Alto tono personet . . .	442	Ave panis angelorum Regum . . .	454
Ama Iesum cum Agnete . . .	551	Ave pascha sacrum . . .	431
Amor emptus pretio . . .	312	Ave praesul laus praesulum . . .	205
Andreae festum colitur . . .	38	Ave praesul sancte . . .	300
Angelorum hominumque . . .	193	Ave par angelis martyr . . .	301
Angelorum si haberem . . .	499	Ave pastor ovium . . .	301
Angelorum stupent cantum . . .	168	Ave pater multarum gentium . . .	304
Anglorum iam apostolus . . .	45	Ave princeps caelestis . . .	304
Annua festa vigent rutilo . . .	20	Ave pugil qui in agonia . . .	300
A patre mittitur . . .	244	Ave quae de Maxentio . . .	299
Apostolici culmen ordinis . . .	195	Ave qui carens lumine . . .	304
Apostolicis recte laudibus . . .	195	Ave qui partem pallii . . .	300
Apostoli festivitas . . .	91	Ave radix de cuius stipite . . .	303
Apostolorum pectora . . .	187	Ave reclinatorium . . .	330
Apparuit benignitas . . .	487	Ave rosa delicata . . .	453
Ascensu catuli quo praedam . . .	177	Ave rosa rubens et tenera . . .	305

	Seite		Seite
Ave sacer spiritus	448	Cum in altum ascenderet . . .	182
Ave sponsa insponsata	103	Cum in sanctis Deus sit . . .	215
Ave stella matutina Peccatorum	243	Cum sub cruce sedet maerens .	510
Ave stella matutina Quam . . .	455	Cuncta creans Dee verbigena .	19
Ave stillans mellis	426	Cancta qui regis Deus	24
Ave summa creatura	455	Cur obstupescit animus . . .	433
Ave verbi Dei parens	423		
Ave veri luminis	302	Data stella terrae mari	89
Ave verum tu solamen	452	De casta nobis oriens	103
Ave virginum electa	332	De costa viri fit	161
Ave virgo Davidica	447	Deus pater credentium	95
Ave virgo generosa	453	Deus qui corpora creas	152
Beata Dei genetrix	34	Deus qui tuos erudis	145
Beatus vir qui sapientia	308	Dulce martyr eximius	49
Benedicta sit beata	239	Dum caeli sphaera volvitur . .	40
		Donate sidus aureum	39
Caelestis erat curia	414	Da Mariae tympanum	179
Caeli cives attendite	477	Damnandus Domine	173
Caelo celsius volans	198	Deceptae verbo coniugis	414
Caelum gaude terra pleude . . .	234	Decet huius cunctis horis . . .	423
Caelum terra pontus aethra . . .	76	Dei patris et matris unicus . .	166
Canit epithalamium	446	Descendens per fenestrulam . .	361
Candor lucis aeternae	429	Deus Dei verbum	191
Captator olim piscium	37	Deus plasmator hominis	413
Carnis sepulto vitio	91	Dic quaenam doctrina	444
Certat martyr egregius	48	Dolens Adam ex fame	414
Chorus exsultet caelitem	40	Dolorum solacium	231
Chordas cordis intendamus . . .	272	Dones agni portionem	521
Christe redemptor omnium	477	Dormit hoc triduo leonis . . .	176
Christe sanctorum gloria	480		
Christiani plaudite	179	Eburnea nivea lactea	424
Christum Dei filium	301	Ecce domus Domini	190
Christum regem immortalem . . .	318	Ecce patens aditus	275
Clara nobis praeconia	51	Eia Iesu adorande	533
Clara polorum culmina	30	Eia laeta cantica	421
Clarissimae coniubila Gallia . . .	241	Eia mea anima	515
Communis celebritas	222	En dies est dominica	482
Confessorem Kilianum	90	En miranda prodigia	433
Consolator miserorum	79	En virginis Caeciliae	479
Consul aeterni trabeate	39	Episcopi attendite	68
Corrosus affligitur	313	Errorum pleno tenebris	416
Creturarum omnium	501	Est in Rama vox audita	205
Credimus te sacer Christi	22	Euge confratres hilares	457
Credo ego catholicus	333	Eunt cum illis euntibus	199
Crux mundi benedictio	31	Exaltent curiae caelestis	207
Crux orbis salus perdit	30	Eversis altariis	222

	Seite		Seite
Ex aquis hodie viventes . . .	160	Iam Brendani sanctos . . .	89
Excellentes patriarchae . . .	82	Iam hora tertia diei . . .	179
Excitare excitare o peccatrix . . .	530	Ierusalem luminosa . . .	504
Excitare excitare mardaster . . .	531	Iesu salvator saeculi . . .	476
Exquiruntur omnia . . .	201	Ignis ardore triplicis . . .	416
Exsultet nostra curia . . .	258	Illibatae matris nato . . .	463
Exsurgunt nova gaudia . . .	434	Illibata mente sana . . .	422
		In altum orbita solis . . .	151
Facto iam vespere cruce . . .	175	Increata patre nata . . .	464
Faecis avaritiae . . .	308	In coaeterno Dominus . . .	146
Felix qui humilium . . .	312	In diebus celebribus . . .	484
Fidelis plebs cum angelis . . .	46	In domo patris summae . . .	496
Filia flecte patrem . . .	534	Infelices filii . . .	224
Fili Mariae virginis . . .	102	In genitore genitus . . .	412
Finem ac requiem . . .	162	In laudibus Eparchii . . .	23
Florida virgula pellere . . .	473	In montibus hic saliens . . .	161
Flos oritur rosens . . .	243	In ortum mundi sensilis . . .	146
Frater ego qui non nego . . .	465	In prima die Maii . . .	92
		In prosis et concentibus . . .	256
Gabrieli caelesti nuntio . . .	238	Insigne decus martyrum Astrum . . .	49
Gallia cum Burgundia . . .	92	Insigne decus martyrum Laus . . .	38
Gaude Maria mater Christi . . .	427	In te concipitur o virgo . . .	269
Gaude mater ecclesia . . .	480	Inter aeternas superum . . .	240
Gaude sacrarium divini . . .	267	In terris adhuc positam . . .	182
Gaude tellus Gavalorum . . .	260	In throno Deo proximo . . .	413
Gaude virgo virginum . . .	167	In tuo o mater Christi . . .	140
Gaudium mundi nova . . .	32	In urbe mea Ierusalem . . .	494
Gemma caelestis pretiosa . . .	41	In vanum Hebraeorum . . .	443
Gloriam clari canimus . . .	43	Ichannis natiuitas . . .	212
Gloriose vir Private . . .	259	Ista praebebat faciem . . .	453
Gloriosi confessoris . . .	319	Iubilans exultant . . .	262
Goliath prostratus est . . .	180	Iucundantur et laetantur . . .	64
Gratiarum actiones . . .	89	Iudex iustus imperator . . .	321
Gravi me terrore pulsas . . .	62	Iustorum exequiae . . .	211
Gregis pater monachorum . . .	347	Iustorum memoriam . . .	208
Gubernatori spiritali carens . . .	436	Iustus noster ut palma . . .	257
Gyrans claustrum monasticum . . .	339		
Haec columna nubis luens . . .	266	Laetare virginum flos . . .	263
Haec nox carissimi . . .	171	Laetetur omne saeculum . . .	54
Heu quam saepe vestibus . . .	528	Laus instat sextae feriae . . .	149
Heu sedes apostolica . . .	74	Leges sacras passas exilium . . .	309
Homo cur extolleris . . .	307	Leonis catulum ludam . . .	177
Hugo pius pater clarus . . .	252	Licet o virgo Ursula . . .	473
Huius ortum nuntians . . .	212	Lignum amaras indulcat . . .	183
		Lucerna posita super . . .	214
		Luget plorat lamentatur . . .	71

	Seite		Seite
Lux Deus indeficiens	412	O Christe proles virginis . . .	102
Lux quae lucet in tenebris . .	101	O Christi mater fulgida . . .	432
Magdalenae Mariae meritis . .	242	O constantiae dignitas . . .	303
Magdalenes inclita	270	Octavae titulos in psalmis . .	155
Magna Fidelis merita	44	O dulcissime Iesu	508
Magna Iohannis merita	47	O felix custodia	313
Magnis votorum laudibus . . .	38	O formosa virtuosissima . . .	427
Magnum Rufini meritum	48	O genetrix aeterni	52
Magnum vaticinium	442	O Iesu clarissime	525
Margarita sacerdotum	86	O Iesu mi dulcissime	481
Maria decus hominum	35	O lampas ecclesiae	314
Maria melliflua stella	128	Olim in harmonia	308
Maria stella mater Christi . . .	131	O lotor humillime	526
Maria templum Domini Dei . . .	36	O Maria fide plena	455
Maria templum Domini Sacra-		O Maria mater Christi Montana	427
rium	99	O Maria mater Christi Quae . .	427
Maria virgo regia	37	O Maria mater Dei	285
Mater pietatis assis	192	O Maria nomen bonum	136
Mater salvatoris vide	192	O Maria piissima	288
Memor mei fili Dei	462	O Maria vere pia	281
Mente praesaga divinitus . . .	437	O Maria virgo pia	278
Mercator omnium Iuda	171	O martyr Christi Floriane . . .	471
Miretur omne saeculum	434	O martyr Christi milesque . . .	472
Mirum est si non lugeat	503	O Mimatensis civitas	259
Misericors mitissima	322	O miseratrix o dominatrix . . .	58
Mittitur archangelus	447	Omne genus monochordi	92
Modestos blanditiae	308	Omnis sexus et quaelibet . . .	170
Mortis portis fortis	236	O muter der parmherczikait . .	474
Mulieris decem drachmas	194	O Nazari Nazareni	85
Mundi turba turbulenta	73	O panis vivifice	522
Nascitur diversorio	488	O pia christifera	533
Nasciturum sive natum	168	O primum principium	523
Nate summe rex utero	102	O princeps apostolorum	82
Naturae exigua	314	O Private dum vivebas	258
Nec quisquam oculis vidit	506	O Private nunc cantemus	255
Nobilitas ornata moribus	315	O qualis quantaque	513
Nona qua vera lux	174	O quam dira quam horrenda . .	65
Non naturalis est	178	O quam fallax est mundi	299
Non passus est rex gloriae . . .	419	O quam felix qui in consortio . .	316
Noster et omnium salvator	172	O quam felix qui servit	307
Nunc Deus carens tempore	489	O quam glorificum	491
O angeles custos meus	342	O quam sollennis legatio	313
O beata trinitas	517	O quanta qualia	163
		O quid laudis quid honoris . .	502
		Orans exposcit a te	473
		Orbis totus unda lotus	237

	Seite		Seite
() regina poli miserum . . .	292	Quam pia digne Deo . . .	22
O regina reginarum . . .	80	Quamvis sanctorum ultima . .	86
O regis speculum decus . . .	278	Quamvis stipus homo . . .	534
O rex sapientia . . .	527	Quanta mihi cura de te . . .	500
Ornarunt terram germina . .	147	Quantum sponso fidelis . . .	216
Ornatis luce partibus . . .	148	Quarta lux decorat caelum . .	159
O rosa flos florum decus . .	293	Quattuor haec animalia . . .	199
O sacrata hostia panis . . .	449	Quem credimus ex virgine . .	102
O singularis domina . . .	36	Quod aetas saeculi quinta . .	160
O strenuissima virgo . . .	294	Qui baptismo nobis suo . . .	169
O subacte legibus . . .	524	Quibusdam quasi saltibus . .	181
O trinitatis gloria . . .	411	Quid modo dictarem . . .	441
O triumphantissime . . .	529	Qui iuenculus antiquam . . .	86
O veneranda trinitas . . .	411	Qui opus accelerat . . .	309
O vera summa trinitas . . .	476	Qui paupertatem admonet . .	170
O vere Christi militem . . .	206	Quis est hic qui pulsat . . .	76
() veri luciferi . . .	450	Quis infelici fletus aquam . .	60
Paenitentum severa . . .	221	Quisquis valet numerari . . .	493
Paradisus voluptatis . . .	265	Quis ut Deus tam virtute . .	194
Parentes Christum deferunt .	170	Regina virginum felix . . .	115
Paschalis festi gaudium . . .	53	Regis aeterni regia . . .	240
Pater creator omnium . . .	323	Regum solia philosophici . .	196
Paule doctor egregie . . .	47	Regi regum mente munda . .	319
Peccatricis beatae sollemnitas	220	Relictis mundi frivolis . . .	417
Perfectis Deus omnibus . . .	149	Remissionis numerum . . .	185
Per se lucens carbunculus . .	412	Rex tyrannos universos . . .	204
Phoenix una virgo pura . . .	443	Rogatus Deus rumpere . . .	417
Pias vigilias agendo . . .	175	Rubens rosa tunc palluit . .	418
Piscatoria modo linia . . .	196	Sacra Ierosolymis . . .	188
Plena meridie lux solis . . .	152	Sanctae virtutes Brigidae . .	90
Porta caeli siderum . . .	222	Sancta parens et virgo carens	296
Post fidem atque spem . . .	158	Sancta Thebaea legio . . .	91
Post honorem singularem . . .	218	Sancte Dei pretiose . . .	83
Post impletum stabilitum . .	317	Sancti festum Cornelii . . .	90
Praefulgens sol iustitiae . . .	102	Sancti pontificis annua . . .	50
Praesens vita fuit his . . .	210	Sanctorum sollemnitas . . .	221
Princeps apicis apostolici . .	197	Sanctus hic vir Sigismundus .	451
Privatus Christi pontifex . . .	259	Sanctus Tegulus nos tegat . .	92
Privatus gemma praesulum . .	259	Salve caelestis vexillum . . .	183
Puer petens eremum . . .	467	Salve regina sub tuo . . .	465
Pugnant mundi principes . . .	202	Salve virgo generosa . . .	263
Quadrigae Christi vehiculum .	198	Scala thronusque Dei . . .	57
Quam beatum stratum . . .	166	Scutum Deus omnium . . .	200
Quam felices supernorum . . .	194	Secunda desinit aetas . . .	157

	Seite		Seite
Senatus apostolici	47	Trina caeli ierarchia	420
Senex hunc et sterilis	212	Tuba Domini Paule	197
Septem quas solvimus	154	Tu miro micans lumine	416
Serpens erectus	183	Tu nova stella maris	57
Sexta iam homine	176	Tu quae carnem edomet	209
Sexta qua Dominus	174	Turris his Davidica	203
Sexta tam hominum	161		
Si cum viris feminas	219	Ubi est modo Iesus	509
Sicut rosa sine spina	450	Ubique tuis nos et semper	156
Sidus Maria splendidum	34	Unica spes hominum	57
Signifer invictissime	42	Universae vota gentis	272
Si narrare debeo	439	Universorum conditor	144
Singularis mater	193	Urbs bona Mimatensium	260
Si unquam reus valuit	354	Urbs fuit in Gallilaea	138
Sol casto nascens utero	103	Ut ad nostra veniamus	219
Sollenni iubare nitet	21	Ut aurora consurgens	217
Sol occidit iustitiae	418	Ut caelebs tuas reboare tyro	434
Solus ad victimam	172	Ut tibi gratum modulum	459
Sponsa Christi tam virgo	215		
Sponsae iungendo filio	417	Vae tibi pseudo furor	287
Spiritualis signum est	189	Veni creator spiritus Qui	415
Spiritus alme veni	58	Veni veni rex gloriae	485
Stella maris lumen orbis	106	Verbo verbum virgo	165
Stella maris stilla mellis	266	Veris grato tempore	180
Stella stellis omnibus	122	Verto luctum in citharam	447
Stulta saeculi mundi	196	Victimam nostrae tibi	213
Sub quadraginta solibus	88	Victum vitalem tribuit	415
Summae mater laetitiae	418	Virgineum speculum	281
Summe potentissimeque	82	Virginis et matris quae	283
Suscipe christotocon	534	Virginis virgo venerandae	45
		Virgo Deum laetificans	415
Tempora prisca Deus decorans	24	Virgo fulgens virtutibus	413
Tempora prisca Deus sanctis	27	Virgo pascentem angelos	419
Temporis cursu iubet	439	Virgo prudens et decora	320
Temptavit Satanas Iob	207	Vita boni monachi crux est	514
Terrena cuncta iubilent	33	Vita caelestis sacra	23
Thebaea sancta legio	84	Vitam Iesu Christi stude	507
Tibi Iesu invitanti	532	Voce clara et sonora	318
Torcular crux est	199	Voce iucunditatis	235
Tota vita Iesu Christi	481	Voluptatum sitim sedat	270
Tradente legem Domino	186	Zyma vetus expurgetur	314

Pierersche Hofbuchdruckerei Stephan Geibel & Co. in Altenburg.

JAN 28 1943

